

2023

EL CAMÍ VERS LA CONSOLIDACIÓ D'INFRAESTRUCTURES DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Coòpolis

Un projecte de:

Amb el suport de:

ÍNDEX

- 1. Introducció 5**
  1. Qüestionant la producció capitalista de la ciutat
  2. Vers un desenvolupament econòmic transformador
  3. Democratització, relocalització i transició ecosocial de l'economia urbana

- 2. La gènesi del projecte (2011 - 2016) 14**
  1. Sants, barri cooperatiu. De sants.coop a bcn.coop
  2. Can Batlló: el laboratori d'articulació cooperatiu i comunitari
  3. EIESS - Can Batlló, primer esboç de Coòpolis (2012)
  4. Encàrrec del Districte i de BASA per fer el primer projecte: naixement de Coòpolis (2014)
  5. El projecte Coòpolis (2015)
    - a. Antecedents
    - b. Imaginaris i proposta gràfica
    - c. Oferta de serveis i espais
    - d. Sectors estratègics i col·lectius diana
    - e. Organització política i governança
    - f. Forma jurídica
    - g. Organització tècnica
    - h. Justificació del projecte a l'ESS, ciutat de Barcelona, Can Batlló
    - i. Indicadors d'activitat i qualitat
    - j. Altres continguts
  6. Retorn de la proposta per part dels diferents actors (2015)
  7. 2015 - 2016: primers suports polítics al projecte

- 3. Inicis de l'activitat (2016 - 2018) 53**
  1. Anualitat 2016 - 2017
    - a. Consolidació del projecte i l'equip de Coòpolis
    - b. Inici de l'activitat de Coòpolis, Ateneu Cooperatiu de Barcelona
    - c. Conclusions i aprenentatges
  2. Anualitat 2017 - 2018
    - a. Conclusions i aprenentatges

4.	Consolidació de l'activitat i aposta per la XAC (2018 - 2020)	66
	1. Anualitat 2018 - 2019	
	2. Anualitat 2019 - 2020: temps de pandèmia	
5.	Del BLOC4 i la preparació pel salt d'escala (2021)	78
	1. Anualitat 2018 - 2019	
	2. Anualitat 2019 - 2020: temps de pandèmia	
6.	2022 - 2024: Camí de la concertació i establiment definitiu de Coòpolis	84
	1. Anualitat 2021 - 2022	
	2. Anualitat 2022 - 2023	
7.	Coòpolis en dades	99
8.	Annexos	114

01

INTRODUCCIÓ

Introducció: Coòpolis a Barcelona. El cooperativisme com a eina per la democratització i transició ecosocial de l'economia urbana

1. Qüestionant la producció capitalista de la ciutat

La crítica al desenvolupament econòmic urbà de matriu capitalista, entesa com aquella producció de la ciutat orientada a la circulació i acumulació privada de capital, així com a la creació de les condicions per a la seva reproducció ampliada, compta ja amb una tradició consolidada, que conjuga aportacions de la sociologia i l'antropologia urbana, la geografia econòmica, l'economia crítica, l'urbanisme feminista o l'economia ecològica.

La relació entre el procés econòmic i el procés urbanístic, sovint desdibuixada en les polítiques que escindeixen la promoció econòmica i el planejament urbanístic, ja va ser explicada per autors com Henri Lefebvre, per qui la industrialització i la urbanització són de fet un doble procés de producció econòmica i espacial, on la urbanització pot arribar a desbordar la industrialització quan el seu plusvalor, format en la construcció immobiliària, supera el de la producció industrial. Aleshores, la construcció de la ciutat passa a ser el principal mecanisme de producció capitalista de valor.¹

Seguint aquesta estela, David Harvey ha analitzat com la ciutat capitalista és una concentració geogràfica d'un producte social excedent, on la integració espacial de l'economia i l'evolució de l'urbanisme estan inextricablement relacionats, i on sovint es produeixen "solucions espacials" per fer front a les contradiccions internes del capitalisme.² Harvey ha sabut caracteritzar, a més, les recents transformacions en la governança d'aquests processos, quan les ciutats passen a estar regides per un "nou empenedorisme urbà" a partir dels "partenariats públic-privats" que promouen l'apropiació mercantilitzada de la ciutat.³

També des de la geografia econòmica, Neil Smith ha aportat un concepte central per entendre les dinàmiques territorials del capitalisme: el "desenvolupament desigual". Es tracta d'aquell procés on el capital és invertit al territori per generar plusvàlua, en una producció de

¹ Lefebvre, H. (1969). *El derecho a la ciudad*. Península. Hi ha una edició de Capitán Swing del 2018.

² Harvey, D. (2007). *Espacios del capital. Hacia una geografía crítica*. Akal.

³ Harvey, D. (1989). "From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism", *Geografiska Annaler*, 71:1, 3-17.

l'espai que facilita la competició territorial i una dialèctica de desenvolupament/degradació que modela el territori de forma contradictòria.⁴

És en aquest context que s'incardinen lògiques com la gentrificació, l'expulsió de les classes populars de les àrees valoritzades, la segregació urbana, les desigualtats territorials o l'especialització productiva de la mà d'economies extractives com la indústria turística.

A més d'aquests anàlisis que situen la producció capitalista de la ciutat com la dinàmica que en forja les contradiccions socio-espacials, altres perspectives han aprofundit sobre el desenvolupament econòmic hegemònic a les ciutats contemporànies. L'economia feminista, aplicada a l'urbanisme, n'ha qüestionat una orientació *productivista* que no només promou el creixement insostenible o la crisi energètica, sinó que sotmet la ciutat a una crisi de cures quan aquesta minimitza, en el seu planejament, aquelles esferes (parcs, equipaments, serveis socials, transport públic...) orientades a la reproducció ampliada de la vida. Com escriu Zaida Muixí, "un model urbà enfocat en allò productiu i a garantir beneficis al capital reproduceix desigualtats de gènere perpetuant l'exclusió de les dones i limitant-ne el seu dret a la ciutat".⁵

A més de la crisi de cures, els actuals models econòmics i urbanístics també arrossegueu les ciutats a la crisi ecològica, doncs aquestes són concebudes com organismes en creixement il·limitat, espoliant els recursos de territoris pròxims i remots, exportant residus i contaminació ambiental. Una constatació apuntada per autors de l'economia ecològica com Joan Martínez-Alier, que recollí i amplià les aportacions de Patrick Geddes o Lewis Mumford respecte la crítica energètica a la ciutat industrial i plantejà la necessitat d'una planificació ecològica de l'economia urbana.⁶

Martínez-Alier, el 1991, ja aplicà la crítica al desenvolupament econòmic capitalista pel cas de Barcelona. Al bell mig de l'èxtasi olímpic, relacionava el creixement de la conurbació barcelonina amb una matriu productiva basada en la construcció i l'especulació del sòl urbà: "A Barcelona li agradaria ser una ciutat de burgesia industrial i de burgesia professional, de noves tecnologies i de cultura musical i literària, però ara de nou, o com resa el lema propagandístic de l'ajuntament ("Més que mai"), i com a principis de segle i en els anys 60, el millor negoci, la millor professió, és la construcció".

Barcelona esdevenia així un metabolisme que absorbia i expulsava, que destruïa el seu cinturó agrícola per urbanitzar-lo amb habitatges i carreteres al servei de l'automòbil privat,

⁴ *Desarrollo desigual. Naturaleza, capital y producción del espacio.*

⁵ Col·lectiu Punt 6 (2019). *Urbanismo feminista*. Virus. Amb una excel·lent genealogia de l'urbanisme feminista: Jane Jacobs, Dolores Hayden, Betsy Sweet, Ana Falú, Anna Bofill, Isabel Segura o Rosa Tello.

⁶ Joan Martínez-Alier (1985). *Ecologisme i economia*. Edicions 62.

mentre havia d'importar aigua, energia i aliment, en primer lloc d'una Catalunya interior especialitzada en proveir la capital. "Barcelona no només absorbeix quilowatts. Ho absorbeix tot, menjar, gas d'Algèria, benzina. L'energia pel consum exosomàtic importada pels habitants de Barcelona en forma de gas, petroli, electricitat, és trenta vegades més que l'energia importada en forma d'aliment".⁷

La ciutat post-industrial i immobiliària naixia de la reestructuració que, entre 1975 i 1985, havia provocat una elevada destrucció del treball industrial a Barcelona i la deslocalització de les indústries a la nova escala metropolitana. La reestructuració econòmica i urbanística, amb l'especialització del centre urbà com a seu del terciari decisonal, determinava l'expulsió dels usos restants, entre ells el residencial, cap a la perifèria, una producció de l'espai efectuada segons els modes d'urbanització capitalista i per tant a través de la segregació de l'espai en quant a usos i classes socials.⁸

Propulsada per successius governs municipals en benefici del capital privat, aquella reestructuració feu un salt d'escala amb els Jocs Olímpics de 1992. Un esdeveniment que forjà la matriu públic-privada de la governança de la nova ciutat-empresa, i transformà – intervenint especialment en les "quatre grans àrees olímpiques" de Montjuïc, Diagonal, Vall d'Hebron i Poblenou – l'antiga Barcelona industrial en una metròpoli terciaritzada, connectada globalment i capitanejada per un nou règim d'acumulació turístic-immobiliari.⁹

La dècada que connecta els Jocs Olímpics amb el Fòrum de les Cultures del 2004, de fet, va ser clau en la consolidació del nou model econòmic i urbanístic de Barcelona, un model apuntalat el 2005 per una Ordenança del Civisme que penalitzava els usos no mercantilistes del carrer. Aquell procés va ser radiografiat pel llibre col·lectiu *Barcelona marca registrada*. Un model a desarmar. Sota el relat de "multiculturalitat" i "ciutat del coneixement", es concertaven estratègies públic-privades que comportaven desnonaments i enderrocs per la productivitat del territori, es mercantilitzava la cultura i les identitats urbanes, s'apuntalava el boom immobiliari a costa de les noves precarietats laborals, socials i residencials.¹⁰

⁷ Ibid (1991). "Urbanisme i ecologia a Barcelona", *Papers 38: Els Jocs Olímpics a la Barcelona del 92*. UAB. Recull la tradició d'un urbanisme ecologista de Geddes, Howard o Cebrià de Montoliu.

⁸ López Sánchez, P. (1986): *El centro histórico: un lugar para el conflicto: estrategias del capital para la expulsión del proletario del centro de Barcelona*. Universitat de Barcelona.

⁹ Tejero. E (1991). "El Poblenou. El canvi urbanístic i la transformació social". *Papers 38*. S'hi analitza la creació de la Vila Olímpica, els operadors públic-privats que la desenvolupen, les resistències veïnals i les conseqüències socioeconòmiques. És dels primers treballs que es refereixen a la *gentrificació* a Barcelona.

¹⁰ Unió Temporal d'Escribes (2004). *Barcelona marca registrada: un model a desarmar*. Virus. Altres treballs crítics amb el Model Barcelona: Delgado, M. (2005). *Elogi del vianant: Del model Barcelona a la Barcelona real*. Edicions de 1984.

Si la matriu públic-privada de Barcelona havia estat propulsada amb una orientació *post-socialdemòcrata* que en feia pivotar el lideratge en el sector públic, a partir del 2011 s'aprofundí el model en una perspectiva neoliberal i el feu bascular cap a als operadors privats del capitalisme global. Amb la crisi del 2008 s'havia enfonsat el motor de creixement immobiliari: calia substituir-lo pel turisme, l'*smart city* i les noves tecnologies. Així, mentre els fons d'inversió irrompien com un nou actor econòmic i adquirien propietats a preu de saldo, el Mobil World Congress esdevenia el gran aparador de la ciutat *business friendly*, Barcelona Activa mimava les start-up i el clúster del 22@ expressava la metàfora d'uns territoris que expulsaven el veïnat i les economies locals per tal d'establir-hi zones franques del nou capitalisme tecnològic global.¹¹

Avui, la ciutat de Barcelona, com totes les ciutats immerses en una economia global, ha de bregar amb l'hegemonia del *capitalisme de plataforma*¹²: un nou circuit d'acumulació que privilegia la dimensió logística de la ciutat, n'erosiona l'estructura productiva i comercial local i desregula els drets laborals, configurant un nou proletariat ultra-precaritzat, sovint d'origen migrant i relegat residencialment a les perifèries metropolitanes. Un model econòmic que està devorant fins i tot la pròpia noció de ciutat.

2. Vers un desenvolupament econòmic transformador

A Barcelona, més enllà de la crítica teòrica o les resistències populars a la ciutat capitalista, no fou fins que es produí una conjugació entre cicles econòmics i l'acció dels moviments socials que s'assentaren les bases per concebre un nou paradigma de *desenvolupament econòmic transformador*. Fins aleshores, com a màxim, s'oscil·lava entre les propostes del Desenvolupament Econòmic Local i les del Desenvolupament Comunitari. Però si el primer contemplava la rellevància del territori, seguia confiant en la inversió pública centralitzada o bé en l'articulació entre l'administració i l'empresariat privat. I el segon, malgrat introduir l'element de la participació social, renunciava a la transformació de les relacions de poder en el terreny econòmic.¹³

Una concatenació de processos redibuixaren les condicions (i els actors) que possibilitarien l'aposta pràctica per una altra economia. El 2008, la Gran Recessió esberlà aquell cicle expansiu del capitalisme que s'havia fonamentat en el boom de l'especulació immobiliària. No obstant, calgué a esperar fins el 2011 perquè una onada de mobilitzacions reobrí el

¹¹ Miró, I. (2014). "A Barcelona, res no és casualitat" i "La memòria i la marca. Turisme, smart city i la ciutat comuna", *La Directa*. Recollits a (2018). *Ciutats Cooperatives. Esbossos d'una altra economia urbana*. Icària.

¹² Srnicek, N. (2018). *Capitalismo de plataformas*. Caja Negra.

¹³ Estivill, J. i Miró, I. (2021). "El triangle – virtual o virtuos – entre el desenvolupament local, el desenvolupament comunitari i l'Economia Social i Solidària". Working-paper per a l'Institut Metròpoli.

conflicte social, polititzés el malestar i en fes emergir un nou subjecte col·lectiu. La reverberació del 15M modificà les dinàmiques socials, econòmiques i institucionals de la ciutat.

En primer lloc, enfortí *l'autoorganització social en clau territorial i comunitària*, situant en el debat nocions com la "gestió comunitària d'equipaments públics" o els "béns comuns urbans". De forma paradigmàtica, amb la força d'un 15M desplaçat als barris, el juny del 2011 s'iniciava l'ocupació de les onze hectàrees del recinte de Can Batlló, a La Bordeta, que esdevindria un espai veïnal autogestionat sota els paraigües del *Patrimoni Ciutadà*.¹⁴

Aquella acció, on confluïren reivindicacions veïnals històriques amb pràctiques disruptives dels moviments socials autònoms, animà les propostes precedents de l'Ateneu Popular de Nou Barris i dialogà amb iniciatives que sorgirien al Poble-sec, al Poblenou o a Sant Andreu. A partir d'aleshores, el recorregut d'allò comunitari vinculat a l'autogovern del territori, de les seves relacions socials i de les infraestructures físiques, això és, la producció social de la ciutat, s'erigiria com un dels eixos imprescindibles per pensar un altre tipus de desenvolupament econòmic. No per casualitat el 2014 es celebrà a Can Batlló la trobada *Barris Cooperatius, Ciutat Comuna*, que agrupà les experiències que proposaven alternatives al model de ciutat.

En segon lloc, entre el 2008 i el 2012, es crearen les condicions per a l'emergència d'un nou actor econòmic urbà: l'Economia Social i Solidària (ESS). A partir del 2009, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya donà suport al *Projecte Barri Cooperatiu*, que sota la idea que "la dimensió local, amb les seves trames comunitàries i associatives, era l'entorn idoni per a potenciar una economia de proximitat com és la cooperativa", tingué ressonàncies en barris com Sants, Gràcia, Nou Barris, La Barceloneta, Poblenou o Poble-sec. Però no fou fins el 2012, quan la Xarxa d'Economia Solidària inaugurà la primera edició de la Fira d'Economia Solidària de Catalunya, que es visualitzà l'emergència de milers d'iniciatives socioeconòmiques que, sota formats cooperatius, associatius o comunitaris, s'obrien pas a la ciutat tot situant la resolució democràtica de les necessitats col·lectives en el centre de la seva activitat.¹⁵

L'embranchida de l'economia solidària despleguà aviat una conceptualització teòrica, amb voluntat d'incidència política, en torn un altre *desenvolupament econòmic*. Al 2014, en previsió que el cicle 'crisi-mobilització' tingués traducció municipalista, s'inicià l'elaboració de les Mesures per la Democràcia Econòmica Local, amb el propòsit d'activar "un nou desenvolupament local co-partícip de la democratització econòmica en marxa". Aquell full

¹⁴ Castro, M. i Forné, L. (2021). *Patrimoni Ciutadà. Un marc per a la col·laboració públic-comunitària*. La Hidra Cooperativa.

¹⁵ Fernández, A. i Miró, I. (2016). *L'Economia social i solidària a Barcelona*. Marge.

de ruta, que anticipà moltes de les polítiques posteriors, plantejava la “concertació públic-cooperativa-comunitària” com alternativa als partenariats públic-privats, així com la promoció de l'ESS com un àmbit de desenvolupament que podia democratitzar l'economia de la ciutat.¹⁶ En paral·lel, en diferents barris naixien estructures socioeconòmiques col·lectives (Impuls Cooperatiu de Sants, Cooperasec...) basades en la intercooperació, l'arrelament territorial i la conformació d'ecosistemes cooperatius locals,¹⁷ que possibilitaven territorialment aquella aposta.

Així com una part dels moviments post 15M enfortiren l'autoorganització comunitària, i una segona vessant incrementà la incidència sociopolítica d'actors econòmics com el cooperativisme i l'economia solidària, una tercera declinació d'aquella onada fou la protagonitzada pels activistes que feren al salt a la política municipal amb Barcelona En Comú. El 2015, amb la victòria d'Ada Colau, es creava el Comissionat d'Economia Social i Solidària (després d'Economia Social i Desenvolupament Local), que fou el primer organisme públic català orientat a l'impuls integral de l'ESS. Aquella política municipal, perseguint el reforç i la promoció de l'ESS a la ciutat “com a model econòmic alternatiu”, tingué rèpliques en una quarantena de localitats catalanes a partir de la creació de la Xarxa de Municipis per l'ESS. I a partir del 2019 evolucionà vers l'Estratègia ESS Barcelona 2030, un espai de *coproducció de polítiques econòmiques* entre l'administració pública i les organitzacions de l'ESS.

En aquella onada de polítiques locals, tal i com s'havia produït al Quebec o França, s'anava més enllà dels actors públic-estats o privat-mercantils i s'incorporava l'Economia Social i Solidària com a subjecte i objecte del desenvolupament econòmic. Una dinàmica que s'aprofundí quan les noves polítiques catalanes de promoció del cooperativisme forjaren els dispositius que permetrien la sistematització i la generalització d'aquell tipus de propostes. El 2016, la Direcció General d'Economia Social de la Generalitat de Catalunya, recollint la Resolució 17/XI del Parlament català i inspirant-se en experiències prèvies com Labesoc, Labcoop, Coòpolis o Sincrocoop, iniciava la creació de la Xarxa d'Ateneus Cooperatius amb catorze dispositius adreçats al foment del cooperativisme i l'ESS al territori. Des d'aleshores, centenars d'entitats s'hi han articulats per a promoure l'enfortiment de l'activitat econòmica, la creació de llocs de treball i les “relacions socioeconòmiques col·lectives, democràtiques, justes i solidàries”. Així, mentre emergia una diversitat d'enfocaments orientats al *desenvolupament endogen*, es construïa una visió conjunta del desenvolupament econòmic

---

¹⁶ *Mesures per la Democràcia Econòmica Local*, xes. Versions 2015, 2019.

¹⁷ Miró, I. (2018). «Què son i què poden ser els ecosistemes cooperatius locals», *Ciutats Cooperatives*. Estivill i Miró, I. (2020). *L'Economia Social i Solidària a Catalunya*. Icària.

de base cooperativa. L'altra economia disposava d'eines per desplegar territorialment models econòmics democràtics i transformadors.¹⁸

3. Democratització, relocalització i transició ecosocial de l'economia urbana

Coòpolis, l'Ateneu Cooperatiu de Barcelona, nasqué de la intersecció d'aquells tres àmbits col·lectius del desenvolupament econòmic transformador: el públic, el cooperatiu i el comunitari. Abans de qualsevol política pública, fou la comunitat auto-organitzada de Can Batlló qui proposà, en un debat entorn als usos del recinte que arrencà el 2012, que la recuperació de les antigues fàbriques tèxtils no només havia d'albergar usos de caràcter cultural, sinó que – davant les necessitats socioeconòmiques del veïnat – calia crear llocs de treball i activitats econòmiques de proximitat i/o d'utilitat social. Amb la implicació de cooperatives de treball que participaven a Can Batlló, es prototipà un Espai d'Iniciatives per l'Economia Social, que rebé el suport d'entitats com Coop57 o la XES. Per democratitzar l'economia local, calia cedir patrimoni públic per a l'ús i gestió de l'ESS, on impulsar "programes mancomunats de suport a la creació i enfortiment de nous projectes cooperatius i comunitaris".

A partir del 2015, la política municipal i catalana va fer possible Coòpolis tant en termes d'infraestructures com garantint la viabilitat i universalitat dels programes desplegats. Com els altres ateneus, Coòpolis orientà la seva activitat a partir de la "promoció generalista de l'ESS" per "donar resposta a totes les demandes de constitució de noves cooperatives", una fase que obeïa a una voluntat de *democratització i relocalització* de l'estructura econòmica urbana. També contribuï a potenciar articulacions territorials com els ecosistemes cooperatius locals, donant suport a la creació d'estructures socioeconòmiques col·lectives que, mancomunant serveis, recursos o infraestructures, multipliquessin l'impacte de les iniciatives agrupades i aproximessin les alternatives econòmiques a les poblacions locals. En aquella primera fase, fruit de la revisió crítica sobre la composició social i d'òrgens de l'ateneu, també s'incorporaren projectes d'autoorganització econòmica de persones d'origen migrant, que crearen el Cercle de Migracions i la primera Fira d'Economia Migrant i Diversa del 2019.

A partir d'aquell any, una segona fase desplegà a més una "actitud proactiva per detectar necessitats/oportunitats en sectors productius i reproductius estratègics per la transició social, feminista i ecològica de l'economia urbana". Aquells *sectors estratègics ecosocials*, en el cas de Coòpolis, foren dinamitzats a través de nous cercles (Transició ecosocial: energia i

---

¹⁸ Estivill, J. i Miró, I. (2022). "Ateneus Cooperatius a Catalunya. Palanques públic-cooperatives al servei de la democràcia econòmica", *Nexe* núm. 49, FCTC i Fundació Roca i Galès.

habitatge, Transició agroecològica i consum, Economies feministes) i abraçaren activitats com l'alimentació ecològica, la mobilitat i la logística sostenible, la transició ecològica i energètica, la democratització de les cures, la cultura i la creativitat cooperativa, l'habitatge cooperatiu, la tecnologia lliure o l'educació emancipadora.¹⁹

Si a partir de la concertació públic-cooperativa-comunitària s'havia creat un dispositiu per impulsar el desenvolupament econòmic transformador, la pròpia activitat de Coòpolis s'estructurà per a fer front als reptes que seguia plantejant l'hegemonia de la producció capitalista de la ciutat. Davant les desigualtats econòmiques i les crisis socials i ambientals, el desenvolupament econòmic transformador calia que apuntalés la democratització, la relocalització i la transició ecosocial de l'economia urbana.

---

¹⁹ Coòpolis (2019). *Sectors productius i reproductius urbans i metropolitans. Una estratègia per la democratització i transició de l'estructura econòmica de Barcelona*. Taula Territorial juliol del 2019.

02

LA GÈNESI DEL
PROJECTE (2011-2016)

La gènesi del projecte (2011 – 2016)

1. Sants, barri cooperatiu. De sants.coop a bcn.coop

Si cal cercar un moment inicial de Coòpolis, cal remuntar-se a l'any 2009, al barri de Sants de Barcelona. Uns anys abans, persones vinculades a moviments socials i polítics del barri havien decidit situar la cooperativa com aquella estructura democràtica, horitzontal i col·lectiva (en propietat i en gestió) que podia operar com a fórmula de continuïtat en l'àmbit laboral de les pràctiques i principis que es treballaven en altres espais d'autoorganització popular del barri. Així, el 2004 apareix la Teteria Malea, el 2005 La Ciutat Invisible, i l'any 2009 el Koitton Club i Kop de Mà, totes conformades per persones vinculades als moviments socials transformadors.

La Ciutat Invisible, després d'uns primers anys d'activitat centrats en la consolidació de la cooperativa a través d'activitats productives de cicle curt (llibreria alternativa, catàleg de roba urbana) decideix iniciar altres activitats, que cerquen donar resposta tant a inquietuds i projeccions individuals de les seves sòcies pel que feia a la seva especialització o recorregut acadèmic com a la voluntat de fer incidència política i emprar la cooperativa com un espai des del qual fer propostes de transformació socioeconòmica.

Així doncs, el 2009 i 2010, des de La Ciutat Invisible es decidí impulsar una projecte de promoció de l'economia cooperativa des del territori més proper, el «Projecte Barri Cooperatiu». La proposta passava per la voluntat de la cooperativa per fer extensives les pràctiques cooperatives des de l'enxarxament local, i iniciar un procés de contagi mutu entre els moviments socials dels barris i la ciutat i les diferents fórmules de cooperativisme. Es proposaven diferents línies de treball per assolir aquest objectiu:

- a) Memòria cooperativa: amb la finalitat de recuperar aquest llegat històric molt arraconat en els diversos estudis de la història de la darrera part del s.XIX i la primera part del s.XX, i fer-ho des de la perspectiva local com a mecanisme de generar proximitat i (re)coneixement en la població.
- b) Mapeig i diagnosi: fent una cerca de les cooperatives en funcionament als barris de Sants per conèixer la seva activitat, el seu volum, tipologia, enxarxament territorial o sectorial, i la seva voluntat de participar en processos d'intercooperació o de visibilització conjuntament.

- c) Divulgació i formació: organització d'activitats per apropar el cooperativisme a la ciutadania i a col·lectius específics, per una banda, i formar a les persones que ja participaven en cooperatives, o estaven pensant d'iniciar activitats a través d'aquestes fórmules, per conèixer la naturalesa i les especificitats de les cooperatives.
- d) Intercooperació: explorar quines possibilitats de treball conjunt o complementari es podien establir entre les cooperatives existents al territori, així com estratègies de comunicació conjunta, visibilització o valorització dels serveis.

En aquest projecte inicial es poden observar les línies mestres del que ha estat l'activitat de La Ciutat Invisible entre els anys 2009 en davant, a banda de la llibreria crítica, i també el marc en el que s'acabà desenvolupant el projecte Coòpolis. En el primer cas, la cooperativa va acabar fent de la recerca en memòria cooperativa de Sants un primer llibre «Les Cooperatives Obreres de Sants», al quan es van afegir en anys posteriors els estudis fets al Poble Nou i a la Barceloneta, i més endavant, en diversos llibres i recerques al voltant de la història del cooperativisme a Catalunya o a la ciutat de Barcelona, algunes de les quals estan obertes el 2023, entre les que cal destacar la reivindicació per la recuperació de la Unió de Cooperadors de Barcelona al C/Urgell de la ciutat com a patrimoni cooperatiu, o el procés que portà a la recuperació de la Lleialtat Santsenca com a equipament públic de gestió comunitària a partir del 2016, o el disseny de l'exposició Memòria Cooperativa, en col·laboració amb la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya.

Pel que fa a la línia de diagnòstic del cooperativisme als barris de Barcelona, es seguien realitzant feines que culminaren en la publicació de l'Estudi de l'ESS de Barcelona, publicat el gener del 2016 en col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona i la XES, on es concretà una realitat del teixit de la ciutat que serví per a desenvolupar nombroses iniciatives a fer en sectors concrets de la població, o econòmics, o d'extensió territorial a barris i districtes de la ciutat. L'ordre dels Ateneus Cooperatius pel conjunt de Catalunya, que va permetre

desplegar Coòpolis a Barcelona, incorpora com un dels eixos d'activitats la diagnosi dels territoris als quals estaven adscrits, i generar mecanismes de mapeig i visibilització de les cooperatives existents, i estableix la necessitat d'iniciatives o activitats que es posin en relació amb els resultats de la diagnosi.

Les activitats de divulgació i formació que preveia el Projecte Barri Cooperatiu també van tenir la seva continuïtat tant a La Ciutat Invisible com al projecte Coòpolis. En el primer cas, i a través de la formació interna en àmbits com la memòria, els continguts transformadors del cooperativisme i l'ESS o la gestió, des de la cooperativa es van iniciar accions formatives i de divulgació, que amb el pas dels anys han portat a que LCI sigui l'entitat que coordina, en col·laboració amb l'UPF o l'UAB, el Postgrau en ESS a Barcelona, amb els recursos de la Generalitat de Catalunya, o que les seves sòcies siguin avui en dia formadores especialitzades que fan activitats des de l'àmbit comunitari a l'acadèmia. Pel que fa a Coòpolis, el projecte inicial contemplava aquestes activitats com una de les línies principals de serveis, atenent al poc coneixement de la ciutadania del cooperativisme i de l'economia social d'una banda, i a les necessitats formatives en àmbits diversos que es detectaven a molts dels projectes que s'han constituït en la nova onada del cooperativisme a partir del 2011. Com en el cas anterior, l'Ordre de Subvencions dels Ateneus Cooperatius recull aquestes mirades i els inclou com a serveis principals dels ateneus.

Finalment, pel que fa a la intercooperació, entesa com a procés de construcció compartida entre projectes diversos tant de nous projectes diferents als inicials com d'espais de trobada i relació o de generació de productes o serveis conjunts, ha estat un dels principis directors de l'activitat de La Ciutat Invisible al llarg de la seva història, dedicant molts recursos a la generació d'aquests espais a partir de dos vectors, el sector i el territori. En el primer cas, des de LCI es decideix participar de forma activa en les estructures d'agregació del cooperativisme i l'ESS, la XES i posteriorment també de la FCTC, a un nivell, i en sectors econòmics o poblacionals concrets en un altre. Així doncs, LCI ha participat i contribuït a generar espais o estructures d'intercooperació en l'àmbit de les cures, les economies feministes, l'habitatge cooperatiu, els col·lectius de persones migrades, la transició energètica o la cultura cooperativa.

Pel que fa a l'eix territorial, a partir del 2013 i recollint els resultats del projecte Barri Cooperatiu, es posaren molts esforços en la construcció de Sants.coop, un espai de trobada estable entre les iniciatives cooperatives del barri. A partir del 2016 es comencen a incorporar nombroses iniciatives a l'espai, i es constitueix l'Associació per l'Impuls de l'Economia Cooperativa i Comunitària de Sants-Montjuïc, que organitzà nombroses activitats de difusió i comunicació conjunta, com les diferents edicions de la Primavera Cooperativa, els vermuts.coop, o el Mapa de de les Cooperatives de Sants, així com el web sants.coop, amb una agenda conjunta d'activitats i explicacions dels projectes i serveis de les cooperatives associades.

Amb la consolidació del teixit cooperatiu als barris de Sants, es consolidà també l'Impuls Cooperatiu, que esdevení també xarxa local de la XES de Sants, i es començaren a generar projectes propis, per una banda, i a dur a terme processos de generació de productes o serveis, mancomunats o no, que eren necessaris per molts dels projectes associats, per una altra, així com anar guanyant capacitat d'agència com a interlocutor amb entitats veïnals, processos comunitaris o les administracions locals. El 2023, agrupa a prop de 40 projectes o iniciatives dels àmbits de la cultura, l'educació i les cures, les tecnologies i la comunicació, l'habitatge cooperatiu, la transició energètica, l'alimentació i la restauració, amb especial atenció als projectes compostats per persones d'origen divers.

El Projecte Barri Cooperatiu va comptar amb el suport de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya des del 2009 fins el 2011, quan els seus òrgans decidiren no aportar més recursos al territori on ja s'havia instal·lat la seva seu, i decidí donar continuïtat a algunes de les propostes i línies de treball a través de la iniciativa "municipis cooperatius", que cercava el compromís dels ens locals del territori en la difusió i extensió del cooperativisme. Alguns del municipis que van adherir-se a la iniciativa són els que trobem anys més tard com a fundadors de la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària, impulsada en un principi per l'Ajuntament de Barcelona.

La manca de recursos aportats per la FCTC, i el fet que les activitats que es proposaven no generaven retorns econòmics van posar al projecte Barri Cooperatiu en un compromís. Des de La Ciutat Invisible es va proposar que l'espai sants.coop tingués una activitat adaptada a un funcionament plenament militant, mentre que es decidí treballar amb la cooperativa l'Apòstrof en la confecció d'un nou projecte, "BCN.COOP", que permetés replicar i amplificar les propostes del PBC a nivell de tota la ciutat. Es va dissenyar un projecte que es volia emmarcar en les activitats per l'Any Internacional del Cooperativisme (2012), es presentà a les entitats representatives del cooperativisme, a l'Ajuntament de Barcelona i a la Generalitat, així com a entitats concretes, però que no va aconseguir els suports necessaris com per materialitzar-se, quedant descartat.

El juny del 2011 s'ocupava el recinte de Can Batlló i s'obtenia una cessió per part de l'Ajuntament de Barcelona d'uns primers espais, i es donava el tret de sortida al procés participatiu de tall comunitari que definiria una proposta d'usos i projectes pel recinte. S'obria una oportunitat per plasmar físicament les propostes de foment i extensió del cooperativisme i de l'ESS, i en un espai d'hibridació amb les economies i els processos veïnals i comunitaris, en un marc urbà posterior al 15-M.

Des de La Ciutat Invisible es decidí participar en els processos previs a l'entrada al recinte, i posteriorment, participant en els de definició d'usos i projectes que es proposava ubicar, aportant una perspectiva socioeconòmica transformadora i la voluntat de poder contaminar mútuament elements que sovint discorrien per camins diferents, els moviments socials,

populars i veïnals, i les propostes de transformació des del treball, el consum o l'habitatge. Moltes d'aquestes propostes es troben recollides al llibre "Inventari de Can Batlló.

Teixint una història col·lectiva" (2014), coordinat pel que pocs mesos després seria la cooperativa d'arquitectes Lacol, per llavors encara una associació.

2. Can Batlló: el laboratori d'articulació cooperatiu i comunitari

El 2009 arrencà la campanya per la recuperació del recinte industrial de Can Batlló per part del veïnat organitzat dels barris de Sants. Llarga havia estat la reivindicació de l'obertura del recinte al barri, encara tancat i perimetrat per una gran tanca que n'impossibilitava l'accés, malgrat només quedaven ocupats i amb activitat menys d'un 10% dels espais dels que disposava el recinte. El 2005, el mes de juny, es realitzà una tancada de tres dies a la contigua església de Sant Medir per reivindicar l'espai i denunciar l'inactivitat de l'Ajuntament amb l'inici de les intervencions al recinte, sota el lema «Salvem Sants tots els dies, Can Batlló, l'estació i les vies».

Després de la sotragada generada per la crisi immobiliària, que feu refredar les expectatives dels beneficis provinents de les promocions previstes pel recinte, l'Ajuntament postposà de forma indefinida els terminis previstos per l'inici de les intervencions a Can Batlló, i des de les associacions veïnals, en una de les Comissions de Seguiment del Districte celebrada el mes de març del 2009, es fixa l'1 de juny de 2011 com a data en la qual les entitats accedirien al recinte, amb el vist-i-plau de l'Ajuntament, o sense ell. Així, el 2010 s'inicia la campanya «Tic-tac Can Batlló» amb una gran pancarta a l'accés principal al recinte que conté un compte enrere dels dies que quedaven fins la data d'entrada proposada pel veïnat. Juntament amb la campanya pública, els espais de trobada entre el moviment veïnal, el cooperatiu i el dels centres socials autogestionats comencen a preparar l'entrada efectiva al recinte. Des del consistori municipal, liderat pel PSC de Jordi Hereu, no es realitza cap proposta concreta com a resposta a les campanyes, pel que a inicis del 2011 es comença a preparar el que haurà de ser l'entrada a Can Batlló.

Els esdeveniments es precipiten després que el 15-M del 2011 els moviments socials i transformadors de la ciutat prenguessin les places sota el lema «Ningú no ens representa». Els barris de la ciutat s'omplen d'assemblees que proposen un embat contra un sistema polític i econòmic al servei de l'1% de la població a costa del 99% restant. A Sants es consolida una acampada a la plaça de Sants, on es parla també del que ha de passar a Can Batlló en poques setmanes, en el marc a més a més d'eleccions municipals.

La setmana abans de l'11 de juny, data finalment proposada per l'entrada al recinte, des del consistori municipal es posen en contacte amb el Centre Social de Sants per mirar d'evitar una okupació de l'espai, i en precari, es fa una concessió d'uns espais del Bloc 11 a la Plataforma Can Batlló és pel barri, pel que la data assenyalada, tot i estar preparada una okupació, quatre columnes veïnals conflueixen a la porta d'accés del carrer Constitució per escenificar l'entrada al recinte. Des de les primeres hores, i al llarg de tot el cap de setmana, diversos centenars de persones s'apropen i participen en les primeres tasques de neteja i condicionament de l'espai. El canvi polític que es produeix després de les eleccions municipals, i que fan a Xavier Trias i a CiU alcalde de la ciutat, no modifica les condicions de cessió en precari, pel que poc a poc es va consolidant l'espai de les assemblees veïnals a Can Batlló.

Atès que ni el propi moviment pensava que es produiria aquesta cessió amb aquesta «facilitat», les primeres setmanes de debats serveixen per passar d'un pla de reivindicació i denúncia del procés d'abandonament del recinte a prendre consciència que allà s'hi ha de fer un espai veïnal i comunitari, i per tant, a un procés més de caire constituent i de construcció de propostes de naturalesa i funcionament del recinte. Així, es comença a decidir quins espais seran els primers a ser condicionats i els usos i projectes que s'hi han d'establir. Les primeres assemblees decideixen ja la creació de la Biblioteca Popular Josep Pons, que s'inaugurà la data del primer aniversari de Can Batlló, ja el 2012.

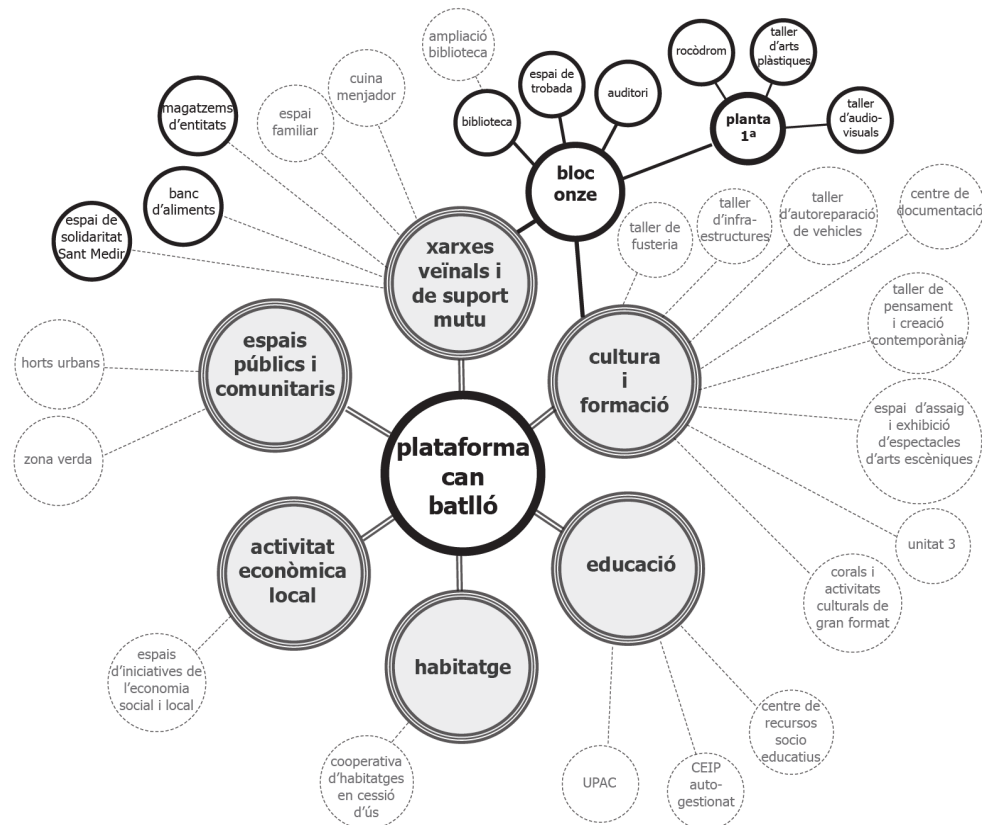
Al llarg dels primers mesos, i fins els dos anys de vida del projecte, l'activitat dels centenars de persones que es van involucrar en el procés es va desplegar principalment en tres eixos: condicionament de l'espai i creixement dels espais cedits; reivindicacions per l'obertura del recinte i per l'inici de les obres per fer del recinte un espai accessible i d'ús públic, amb una gran zona verda i, finalment, el disseny dels usos i projectes que s'allotjarien als diferents espais que, a mesura que passaven els mesos, s'anaven obrint i omplint de vida.

Pel que fa l'obertura del recinte, s'iniciaren noves campanyes fins que el 2013 s'aconsegueix que es facin els enderrocs dels murs que separaven el recinte de la resta del barri, i es dona el tret de sortida del procés de gran transformació del recinte, amb la consolidació dels usos veïnals, però també amb el disseny del parc de Can Batlló (que no inicia les obres fins el 2021), l'enderroc amb el real·lotjament de les cases del Camí de la Cadena o del carrer Parcerissa, les obres de rehabilitació de l'Escola de Mitjans Audiovisuals, de l'antiga Cantina (que es cedeix el 2019 a una cooperativa de treball), entre d'altres.

Durant el 2012 i el 2013 es duen a terme treballs en els altres dos eixos, que per una banda organitzen les successives jornades de treball comunitari per la neteja i condicionament progressiu dels diferents espais que s'anaven cedint per part de l'Ajuntament a partir de demandes de la Plataforma, mentre que per un altre plantegen i proposen un procés de debat conjunt entre els diferents actors presents a la Plataforma per determinar els usos i projectes que es volia que conformessin aquest nou espai gestionat de forma directa per part de la ciutadania. Així doncs, i a través de les assemblees de projectes, es recullen un seguit de propostes inicials de col·lectius, cooperatives, persones o espais d'afinitat, que es passen a valorar de forma conjunta a través d'un sistema d'ítems que avalua la seva funció social, el seu caràcter transformador, i el retorn social i econòmic que pot tenir pel conjunt del projecte. Són mesos de llargs debats, que acaben configurant una proposta que supera els límits tradicionals del moviment veïnal i de les seves reivindicacions, sovint emmarcades en la transformació urbana i l'existència d'equipaments.

La presència d'altres agents no vinculats tradicionalment al moviment veïnal, si no als centres socials okupats o a l'incipient teixit cooperatiu del barri, fan que es superin aquests límits tradicionals i es proposin projectes que apunten a l'educació lliure, a la salut comunitària, al lleure, a l'habitatge, al treball, al consum i a l'alimentació i a l'atenció a situacions d'emergència. El 2013 s'aconsegueix tancar un primer llistat de projectes, que es visibilitzen en el següent esquema elaborat per la Plataforma Can Batlló.

Així doncs, s'aconsegueix un fet que compta amb molts pocs precedents a la ciutat, i que potser no seria explicable sense l'impuls inicial del 15-M en termes de ciutat i de la singular història associativa i combativa de Sants, però que elabora un seguit de demandes per l'administració per a que aquesta les reconegui i proposi com els hi pot donar suport. Demandes que no parlen només d'espai públic o d'espais comunitaris, que també, si no que proposen fer de l'espai una eina al servei de la transformació socioeconòmica dels barris de Sants. Una proposta coral feta per veïnat, moviments socials transformadors i teixit socioempresarial no capitalista, que serà el full de ruta pel creixement i la consolidació de Can Batlló com a node comunitari de Sants.

La robustesa de les propostes i del múscul social del projecte es va incrementant amb el pas dels anys, i ja de la mà de l'ajuntament guanyador de les eleccions del 2015 es comença a treballar, juntament amb altres projectes de la ciutat de Barcelona, en el que serà el marc normatiu del Patrimoni Ciutadà, un pas més enllà de la gestió cívica o comunitària ja existents, i que reconeix al moviment comunitari i veïnal com un subjecte propi amb capacitat de gestió i de projecció en el temps. No serà fins el 2019, però, que s'aconsegueix la signatura del conveni de cessió a la Plataforma Can Batlló en el marc del Patrimoni Ciutadà, una cessió per un total de 50 anys.

3. EIESS – Can Batlló, primer esboç de Coòpolis (2012)

En el marc del procés participatiu per la confecció de la proposta d'usos i espais pel conjunt del recinte de Can Batlló, en el que coincideixen persones de diferents projectes cooperatius, es comença a veure la possibilitat que s'incloguin propostes que no passen exclusivament per els usos tradicionalment associats al moviment veïnal. El context del recinte, de 13,5 Ha, amb molts edificis sense cap ús des de feia anys, un mercat immobiliari en recessió per la crisi del 2008 que treia pressió per part dels interessos del capital, i un Ajuntament sense propostes en ferm per la part dels espais que passarien a ser municipals, afavorien que el procés comunitari pogués fer plantejaments ambiciosos sense moltes oposicions.

És en aquest context en el que des de La Ciutat Invisible i A+4, una cooperativa que apropava a consultors especialitzats en economia social i cooperativisme, es treballa en una primera proposta de definició d'un equipament adreçat al foment i l'extensió del cooperativisme i de l'ESS a la ciutat de Barcelona. Recollint els continguts i principis del Projecte Barri Cooperatiu i amb la perspectiva de poder tenir un espai físic en el marc d'un projecte comunitari, les dues cooperatives confeccionaren la proposta de l'Espai d'Iniciatives de l'Economia Social i Solidària de Can Batlló, que esdevindria el document germinal de Coòpolis.

El novembre de 2012 es presentà una primera proposta del projecte a l'assemblea de projectes de Can Batlló per a sotmetre'l a la seva valoració i validació. Tancat el procediment de valoració del conjunt dels projectes que es van proposar per part de persones, col·lectius o entitats del barri, es completà el recull final que es passà a traslladar al Districte de Sants –Montjuïc en el marc dels espais compartits per dissenyar el futur de l'antic recinte industrial.

Amb la denominació d'EIESS–Can Batlló, es proposava un projecte que es justificava a partir de la continuïtat del Projecte Barri Cooperatiu, i que es materialitzaria al Bloc 4 de Can Batlló de la mà del teixit comunitari, amb el suport de les administracions i amb la implicació de les entitats representatives del cooperativisme.

Els objectius que ja es troben en aquell document són *“donar suport a la creació i l'establiment de projectes socioeconòmics locals vinculats a l'economia social, oferint a persones i grups d'emprenedors -amb la clara intenció de crear llocs de treball i empreses- eines i mitjans per a que puguin assolir les seves intencions, mitjançant la oferta d'espais i infraestructures, però també de formació, assessorament, acompanyament i experiència acumulada, així com una porta sempre oberta a la intercooperació entre projectes. (...) i l'establiment de pols locals de creació de projectes socioeconòmics amb un clar caràcter transformador, tant pel que fa a la seva organització, com pel que fa a la seva gestió i objectius. El projecte que presentem és, en aquest sentit, pioner al nostre país, però sota un model que es fàcilment replicable.”*²⁰

Es recullen alguns elements o conceptes que ja no abandonaran Coòpolis al llarg de tot el seu recorregut els anys posteriors, tant pel que fa a l'oferta de serveis que es proposava com per la intencionalitat que se li donava al projecte en clau de transformació socioeconòmica i al servei de la generació de processos d'intercooperació i de generació de pols locals, mentre que es ressalta el seu caràcter innovador.

Es proposava que el projecte s'allotgés a alguna de les naus del recinte (el Bloc 4 o el Bloc 8) i comptes amb espais pel cotreball, per l'allotjament de cooperatives o altres projectes de caràcter col·lectiu, espais per la formació i de reunions pels projectes, i que compartís aquests espais amb d'altres projectes de Can Batlló que els necessitessin, i vetllant per a que les iniciatives allotjades no només estiguessin vinculades al treball immaterial, si no que hi fossin també presents els oficis, amb la voluntat de mantenir el vincle amb el passat del recinte.

Un dels principals reptes que es situava per l'EIESS ja en aquesta fase primerenca era el de combinar una estructura de treballadores responsables del projecte amb uns espais de presa de decisions estratègiques compartides entre els tres àmbits que es proposava que estiguessin representats: el territori, el cooperativisme i les administracions, sense que es proposés cap forma jurídica concreta. S'argumentava que *“ha de ser una estructura transparent i pública, replicable allà on es trobin els recursos i les voluntats per fer-ho, i que alhora mantingui una relació estable i fluïda amb altres projectes del recinte o del barri, interaccionant amb ells (escoles, instituts, centres de formació...)”*

Les entitats i institucions que es proposaven com a necessàries per implicar-se o col·laborar en el projecte eren el Districte de Sants-Montjuïc, l'Ajuntament de Barcelona, Barcelona Activa, la Direcció General d'Economia Social i Cooperativa i Treball Autònom, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i la Confederació de Cooperatives de Catalunya, la Xarxa d'Economia Solidària i les entitats de finances ètiques i solidàries.

---

²⁰ Veure annex I “Projecte Coòpolis”

La concertació entre aquests diferents agents o àmbits tenia la seva expressió en la viabilitat que es proposava, que combinava l'explotació dels espais adreçats a l'allotjament de persones o projectes col·lectius amb els recursos provinents del cooperativisme i l'ESS, a través d'aportacions directes o dotacions dels seus Fons d'Educació, Formació i Promoció. Finalment, es proposava que tant l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya participessin a través de recursos destinats a la promoció econòmica i a la creació de llocs de treball.

Al llarg dels debats a la Plataforma Can Batlló, i per incloure elements per la inclusió de l'EIESS com un dels projectes a defensar, s'aprofundí en l'anàlisi dels dispositius de foment i suport al cooperativisme presents a la ciutat. Es feu palesa la manca d'espais i de polítiques públiques adreçats a l'ESS, tant per part de les AAPP com de Barcelona Activa, al que s'afegia el fet de la desaparició tant del programa Ara.coop de suport a la constitució de cooperatives com d'Aposta, l'Escola del Cooperativisme, participada per diverses cooperatives i vinculada a la FCTC. També, i a partir de les dades que s'anaven publicant respecte al comportament de les cooperatives en els anys de la crisi immobiliària (2007-2012), es podia ressaltar la seva resiliència i la capacitat de mantenir l'activitat i garantir els llocs de treball en contextos de destrucció massiva d'ocupació -com ho han estat posteriorment en el context d'emergència sanitària derivada de la pandèmia de la COVID-19-, així com de vetllar per generar ocupació de qualitat i arrelada al territori.

Fou també al llarg d'aquests debats quan es començà a parlar d'un dels conceptes que esdevindria central com a marc de treball per dissenyar la governança i la naturalesa del projecte Coòpolis, la concertació públic-cooperativa-comunitària. A diferència de la ja coneguda concertació públic-privada, tant emprada per amagar processos de privatització de serveis públics per afavorir a les grans empreses proveïdores de l'Administració, es proposava aquí inaugurar escenaris de concertació entre el cooperativisme, el teixit comunitari local i les administracions públiques per donar resposta a les necessitats de la ciutadania de forma responsable, sense ànim de lucre i assegurant el retorn econòmic i social al territori i a l'entorn.

4. Encàrrec del Districte i de BASA per fer el primer projecte: naixement de Coòpolis (2014)

A primers del 2013, la Plataforma Can Batlló és pel Barri, finalitzada la fase de debats i construcció de la proposta comunitària pels usos del recinte de Can Batlló, va fer arribar els documents de conclusions al Districte de Sants-Montjuïc, i va sol·licitar la valoració per part de l'Ajuntament al conjunt de la seva proposta, així com el seu compromís a donar suport a les propostes plantejades, que es sumaven a les que es vinculaven a les necessàries i successives intervencions en la rehabilitació dels espais que la Plataforma anava ocupant.

El retorn que va fer el Districte a la proposta de projectes i usos passà per la generació de dos agrupacions, entre aquells que responien netament a necessitats comunitàries i veïnals, i que es podien ubicar als espais que anaven quedant a l'abast de la Plataforma al Bloc 11, mentre que establia un segon grup per aquells projectes que «depassaven» les seves responsabilitats, argumentant que eren altres instàncies dins de l'Ajuntament qui hauria de donar validesa i seguiment a aquelles propostes.

En aquest segon grup es van ubicar els projectes la cooperativa d'habitatges en cessió d'ús, que havia de relacionar-se amb les àrees de Patrimoni, Urbanisme i Habitatge, i que el 2015, ja com a La Borda, va aconseguir la cessió del sòl on fer la seva promoció d'habitatges en un dels solars del C/Constitució. El projecte d'escola cooperativa d'educació lliure, l'Arcàdia, passava a quedar relacionat amb l'Institut d'Educació de Barcelona, que també validà el projecte el 2017. En aquest cas, però, i fins al 2023, el projecte no havia aconseguit una ubicació definitiva dins del recinte, ni que l'Ajuntament hagi aportat els recursos ni els procediments per la rehabilitació de l'espai on l'Arcàdia proposa ubicar-se. Finalment, el tercer projecte que va quedar en aquest grup diferenciat va ser l'EIESS-Can Batlló, a qui des del Districte es va remetre a Barcelona Activa, en tant que agència de desenvolupament local i de promoció econòmica de l'Ajuntament, i que era responsable de les activitats de foment de l'emprenedoria des del municipi.

La resta de propostes aportades per la Plataforma van passar a ser debatudes i acordades amb el Districte de Sants-Montjuïc i configuraren el primer mapa de projectes i espais oberts a la ciutadania de Can Batlló, als quals se'ls hi ha anat afegint molts d'altres, sobretot a partir de la consecució de nous espais, fins a l'actualitat.

El Districte va actuar de primer enllaç amb les persones designades per Barcelona Activa per fer seguiment del projecte, i després de compartir la documentació elaborada fins la data i de reunions amb responsables tècniques i polítiques de BASA, s'aconseguí que des de BASA es recomanés al Districte demanar un projecte més elaborat i desenvolupat per part de l'equip promotor.

El setembre de 2013 es concretà el contracte menor en favor de les entitats promotores per desenvolupar la proposta inicial fins a convertir-la en un projecte complet, que pogués ser avaluat tant pel Districte com per Barcelona Activa de cara a estudiar la seva possible implementació. Durant la darrera part de 2013 i tot el 2014 es va procedir a l'elaboració del projecte. De resultes de les trobades amb els tècnics municipals vinculats a la gestió de les naus, es descarta l'opció del Bloc 8 per acollir el projecte, i es demana que l'equip promotor desenvolupi la proposta pel Bloc 4, que acabarà sent l'espai que a partir del 2024 acollirà el projecte.

Al llarg d'aquell període, i com a part inicial de l'estudi, es procedí a contactar amb els que es situava ja a les propostes inicials com a entitats, espais o administracions que es volia que col·laboressin amb el projecte. Totes elles van nodrir de coneixement i referències a altres projectes l'estudi, alhora que es posava ja en coneixement de totes elles que l'equip promotor de la iniciativa havia recollit ja els primers suports, tant per part de la Plataforma Can Batlló és Pel Barri com per part del Districte i de Barcelona Activa, i que facilitaven la redacció d'aquell projecte.

El juliol del 2014 es lliurà una primera versió, a la qual se li feren un seguit de millores fins el gener del 2015, quan es donaren per concloses les feines de redacció i adequació de la proposta inicial presentada.

5. El projecte Coòpolis (2015)

El document elaborat s'annexa al present estudi a l'Annex II.²¹

El projecte que es va presentar conté en essència el que esdevindria el full de ruta en termes d'aliances, activitats, serveis, espais i definició del propi Coòpolis en els anys posteriors. Tot i que amb el pas dels anys s'hi han anat introduint algunes modificacions, la immensa majoria del que és Coòpolis el 2023, en la fase just anterior d'ocupar l'espai del Bloc 4, es troba recollit ja en aquell document, tant pel que fa a la seva naturalesa, la governança que es proposava, els objectius o els serveis que s'hi havien de donar. Tanmateix, i tot i que les xifres han canviat molt amb el pas del temps, també es proposava un pla econòmic de funcionament que ha inspirat clarament el que avui en dia és el pressupost de treball del Bloc 4.

---

²¹ Veure Annex II "Projecte Viver d'Emprenedoria Social, un Espai per Iniciatives d'Economia social local i Cooperativa a Sants i per Barcelona.

Sense ànim exhaustiu, i sobretot de cara als apartats posteriors del document, si que creiem important recalcar algunes de les idees força que es trobaven en aquell document. Per a fer-ho, es seguirà la seva mateixa estructura.

Antecedents

Es traça una genealogia del projecte Coòpolis, que posa en valor tant la resiliència de les cooperatives i entitats de l'ESS davant la crisi econòmica, per una banda, així com la seva extensió i consolidació arreu del territori, per l'altra, i pel que fa als antecedents de sector. Es fa un recorregut també per les propostes vinculades al projecte Barri Cooperatiu, i a la proposta de bcn.coop, així com un relat del procés veïnal i comunitari que porta fins el disseny de propostes d'usos i serveis de l'antic recinte fabril de Can Batlló, en línia amb el que s'ha explicat als apartats anteriors d'aquest estudi.

Imaginaris i proposta gràfica

Aquí és on es proposa ja la denominació de Coòpolis pel projecte per primera vegada, i s'abandona la denominació d'EIESS-Can Batlló que s'havia emprat en tota la documentació anterior. És interessant recuperar el desenvolupament conceptual de la denominació, així com amb les idees claus que l'envolten:

«COÒPOLIS agrupa dos conceptes centrals del projecte: la cooperació i la ciutat. Es proposa un equipament amb una gran diversitat d'espais i serveis posats a disposició de la ciutadania, les empreses i les iniciatives de l'economia social i cooperativa. La suma de tots ells genera un entorn que ha de facilitar la cooperació entre agents. Més enllà de facilitar-la, ha de promoure-la, i a nivells diversos: entre sectors a l'hora d'executar i posar en marxa el projecte, i entre els agents que han de permetre concertar programes i accions. També entre els diferents tipus d'empreses que es pretén allotjar, i entre aquestes i les persones.

La ciutat (polis) és una organització social i d'espais complexa que esdevé l'ecosistema en el que discorre la vida de les persones. El projecte que es proposa és també un ecosistema, un hàbitat, en què les persones i les empreses que vulguin desenvolupar una activitat de caràcter social trobin tots els elements i facilitats per materialitzar la seva iniciativa.

(...)

Coòpolis és..

– *La ciutat de la cooperació: un nou espai públic basat en la cooperació econòmica, social i solidària.*

– *Un nou imaginari que combina polítiques urbanes i polítiques econòmiques; que entrellaça demandes socials, participació integral i planificació estratègica.*

- La materialització d'un ecosistema d'activitat econòmica i formativa, de generació d'ocupació i d'innovació social. Un laboratori per a la intercooperació entre persones i projectes, la resolució de necessitats i el naixement de noves realitats.
- Una metodologia que s'articula a partir d'un nou paradigma: la concertació pública cooperativa comunitària.
- Un nou tipus d'equipament porós: els seus contorns desdibuixats han de permetre que l'entorn hi influeixi, i a la vegada les dinàmiques internes han de desbordar el propi continent i expandir-se per l'entorn.
- Un nou tipus d'espai públic econòmic. D'ús col·lectiu i on s'afirmen les singularitats de qui el componen. Amb vocació polivalent però amb identitat i projecte definits. Consolidat i amb capacitat d'evolucionar.
- Un espai físic, amb elements urbanístics i equipaments; un espai de vida, amb diversitat d'usos i activitats; i un espai relacional, amb diferents actors que el redefeixen amb la interacció. Amb l'accent a l'activitat econòmica, ha de funcionar com un espai urbà: amb residents, usuaris, transeünts i visitants.
- La clau de pas entre l'antic model industrial d'integració vertical, a la nova economia plural, diversificada i interconnectada en xarxa.
- L'impuls d'una economia centrada en allò local, protagonitzada per usuàries, treballadores i comunitats veïnals. Una nova economia urbana basada en la resolució de les necessitats des de la proximitat.
- La creació d'una nova centralitat urbana a partir de l'economia social i solidària, una economia no només arrelada al territori, sinó que directament crea territori i cohesió social.
- Una dinamo per a la reactivació econòmica distribuïda; un corredor productiu per enllaçar la regió metropolitana; la posada en pràctica d'un prototip a replicar.
- L'aposta per construir ciutats cooperatives: els nous territoris de la cooperació econòmica, social i solidària.»

Veiem doncs com en aquest apartat es desplega conceptualment el projecte a partir de determinades nocions i idees que ja no abandonaran Coòpolis al llarg del seu recorregut posterior fins la seva integració dins del Bloc 4 el 2024. El mateix succeix als apartats posteriors, on s'estableix la Missió, la Visió i els Valors del projecte, que amb lleus modificacions es mantenen fins l'actualitat, i que allà queden definits de la següent manera:

MISSIÓ

«• Esdevenir un equipament de referència pel que fa a la promoció de l'economia social i cooperativa a Barcelona i a la seva regió metropolitana, establint un nou pol de foment econòmic a la ciutat.

- *Ser la seu social d'empreses tractoras de l'economia social i cooperativa, així com motor de la promoció de l'activitat econòmica en sectors estratègics i en iniciatives emergents de l'economia i la innovació social.*
- *Ser un referent pel que fa a processos d'acompanyament i assessorament a empreses de l'economia social, cooperativa i col·laborativa.*
- *Esdevenir un centre de coneixement i d'acumulació de sabers, pràctiques i metodologies, així com d'esdeveniments rellevants per l'economia social catalana.*
- *Treballar per oferir una programa de formació de qualitat tant per a les empreses tractoras com per a les incubades. Igualment, establir convenis amb centres de coneixement o de formació professional, per portar aquests continguts i metodologies a les instal·lacions del projecte, tot establint línies de continuïtat.*
- *Incidir directament en la recuperació econòmica del conjunt dels barris del Districte de Sants-Montjuïc i de la Barcelona sud, amb l'objectiu d'esdevenir un centre facilitador en la creació d'activitat econòmica.*
- *Assegurar la diversitat d'usos i els serveis a la ciutadania a Can Batlló*
- *Ser un espai de concertació entre els diferents actors socials — administracions, sector de l'economia social i cooperativa, universitats i centres de coneixement— i el territori, per arribar a un compromís per promoure i crear d'empreses amb valors i interès social, amb criteris de qualitat i eficiència. Coòpolis vol ser un entorn obert a l'establiment de projectes en fase inicial (start-up) i projectes derivats (spin-off) d'altres iniciatives econòmiques en marxa o d'agents socials actius.*
- *Ser un equipament obert als barris del seu entorn, on persones i empreses trobin resposta a les seves necessitats d'assessorament i formació, ja sigui en el mateix centre o a través de la derivació a la xarxa d'equipaments de Barcelona Activa.*
- *Inaugurar una nova dinàmica en matèria de promoció econòmica a la ciutat, en la qual el retorn social i econòmic al territori sigui un actiu prioritari, al mateix nivell que el registre de patents o el desenvolupament d'activitats d'alt valor afegit.*
- *Treballar intensivament en la creació d'estratègies de comunicació, elaboració d'imaginari i disseny de línies d'assessorament, formació i capacitació, per generar la massa crítica necessària per garantir la continuïtat del projecte i l'assoliment dels objectius.*
- *Contribuir a la creació, visibilitat i expansió del Mercat Social Català.»*

I pel que fa a la Visió:

«Coòpolis sorgeix en un context de crisi en què es detecta la necessitat d'apostar de forma decidida per desenvolupar projectes de promoció econòmica en l'àmbit

territorial de proximitat, que generin impactes positius sobre les comunitats locals i el seu entorn.

El projecte cerca revertir també la manca d'instruments concrets en els programes adreçats a promoure l'economia social i cooperativa. Un model econòmic compost per diverses i nombroses formes jurídiques, que ha demostrat el seu compromís amb la creació d'ocupació de qualitat, donant centralitat a valors com la responsabilitat, la participació, la sostenibilitat i la igualtat.

Coòpolis proposa un acord entre els diferents agents que operen al territori: les administracions, les entitats vinculades a l'economia social i cooperativa, i el teixit associatiu comunitari. Coòpolis vol ser un equipament que faciliti i acompanyi la creació de noves empreses, consolidi els projectes econòmics emergents, i faciliti la seva integració en els circuits econòmics mitjançant la formació i la intercooperació. Alhora, vol intervenir directament en el territori, promocionant els valors de l'economia social i cooperativa en l'entorn més immediat, impulsant la creació i l'establiment de noves empreses en els barris, i dissenyant i concertant programes i accions en els centres de formació professional.»

I, finalment, pel que fa als valors:

«Coòpolis ha de ser un equipament de referència per a la ciutat de Barcelona i l'àrea metropolitana. Un servei pioner per la seva naturalesa i orientació, i singular per la implicació d'agents diversos per abastar un objectiu comú. Els següents valors i principis han d'impregnar totes les accions i els programes que es duguin a terme:

Qualitat i transparència: la qualitat, tant en la gestió del projecte com en l'oferta d'espais i de serveis a les persones i empreses, ha de ser un dels valors transversals del projecte. De la mateixa manera que la transparència és un dels valors centrals en l'economia social i cooperativa, també ho ha de ser en la gestió, els processos i els resultats de Coòpolis.

Connectivitat: Coòpolis ha de ser un equipament vinculat amb l'entorn, per detectar-hi les necessitats i elaborar estratègies de resposta, i amb els equipaments i centres que desenvolupin activitats de formació, promoció o ocupació. També amb la ciutat, per fer-se un espai a nivell metropolità. Igualment, ha de coordinar-se amb Barcelona Activa, per compartir procediments i programes, i elaborar propostes conjuntes i complementàries. Finalment, Coòpolis ha d'estar estretament lligat al sector de l'economia social i cooperativa, amb els programes i estratègies d'incidència, per adequar la seva oferta i ocupar un lloc central.

Eficiència: en la gestió dels recursos, l'optimització de processos, i de serveis i mitjans tècnics i professionals disponibles al territori.

Innovació: la utilització dels indicadors interns del projecte ha de permetre innovar constantment en el disseny d'espais i serveis del projecte, així com de l'oferta formativa. Les activitats que es desenvolupin a Coòpolis per part dels diferents agents

socials implicats hauran de posar en el centre el tarannà innovador dels productes, serveis i processos.

- *Sostenibilitat: tant del projecte, com de les empreses incubades, així com dels processos que es promocionin.*
- *Compromís amb l'entorn i la comunitat: els diferents agents implicats, el projecte de Can Batlló, el conjunt de la ciutadania i amb l'economia social i cooperativa, per impulsar una economia més responsable socialment.*
- *Decantació: de coneixements, metodologies i processos que siguin un actiu propi del projecte Coòpolis.*
- *Incidència: en l'oferta de serveis a la ciutadania i en l'entorn. En la creació d'ocupació de qualitat i duradora en el temps i arrelada al territori. En el sector de l'economia social. La interacció constant amb el territori, els equipaments i el teixit social, i la concertació bidireccional d'accions o programes han garantir la incidència.*
- *Intercooperació: afavorir els processos d'intercooperació entre projectes econòmics, tant empreses tractores, com iniciatives incubades, o persones i projectes vinculats a Coòpolis. Ha de ser node repetidor i multiplicador de sinergies entre aquestes experiències i el sector cooperatiu, els seus espais de participació i representació, i el mercat social català.*
- *Replicabilitat: l'establiment d'un vincle de cooperació entre administracions, territori i economia social per la promoció econòmica és una experiència pionera. És desitjable que aquesta primera experiència tingui uns resultats positius i que sigui replicable en altres ubicacions, doncs l'obertura d'altres nodes estén l'impacte de les iniciatives.»*

Així doncs, i com es pot veure de forma clara, la pròpia redacció del corpus semiòtic i semàntic del projecte sembla haver-se no només mantingut com a trets característics i definitoris del projecte al llarg del temps, si no que recullen moltes de les idees força del que ha estat el desenvolupament de les propostes del cooperativisme transformador i de l'ESS dels darrers anys a Barcelona i també de forma parcial a Catalunya. Una part dels continguts serveixen per nodrir el que serà el 2016 el preàmbul i la justificació de l'Ordre de Subvencions dels Ateneus Cooperatius, mentre que la part més programàtica, on es proposa assajar la concertació públic-cooperativo-comunitària, per exemple, o el treball de desenvolupament local a través de la cooperació econòmica, o l'aposta per la intercooperació, són idees que farceixen els documents generats la darrera dècada per nombrosos projectes o iniciatives d'arreu del país.

També cal remarcar, en aquest punt, que així com es troben moltes idees ara ja consolidades, no es fa esment explícit a les aportacions que els darrers anys han fet les economies feministes o els discursos antiracistes i de foment de la diversitat, i només de forma lateral, en conceptes com sostenibilitat, s'introdueixen matisos que avui són tan importants i defensats de forma general com l'atenció als aspectes reproductius o

de cures, però també allò relacionat amb la transformació ecosocial de la vida i amb la gestió racional i sostenible dels recursos i del consum que fem dels nostres entorns.

Finalment, cal remarcar que aquest bloc del projecte inicial, referent al rerefons conceptual, s'acompanya de dos altres parts. Una primera que desenvolupa la imatge gràfica del projecte, que en essència es manté fins l'actualitat, i una segona que desplega la proposta arquitectònica.

Durant la redacció del projecte, i en el marc de les converses amb el Districte de Sants-Montjuïc, es debaten dues qüestions, que quedaren finalment recollides en aquest apartat. Per una banda, la ubicació que es proposava pel projecte, ja que es van fer estudis previs per la seva ubicació tant al Bloc 4 com al Bloc 8 de Can Batlló. En el primer cas, era un bloc aïllat de 4,000 metres quadrats de sostre, mentre que en el segon cas, es proposava l'ocupació parcial de la nau central de Can Batlló, amb un total de 24,000 metres quadrats de sostre.

Durant el 2014 es concretà la possibilitat que al Bloc 8 s'ubiqués l'Arxiu de Barcelona, que centralitzaria els diferents arxius dispersos per la ciutat, pel que es demanà des del Districte que es desenvolupés la proposta al Bloc 4, de tal manera que és la que es troba descrita en el projecte. Si es comparen les propostes inicials amb el projecte arquitectònic que s'aprovà el 2020 per la seva rehabilitació, es constatarà que hi ha molt poques diferències, i que essencialment corresponen a l'adaptació del projecte al que finalment ha estat el procés de creació i disseny del «Bloc 4 BCN, Espai Cooperatiu», liderat per les entitats representatives del cooperativisme català (CoopCat i CoopsT treball), Coòpolis i l'Ajuntament de Barcelona.

En segon lloc, és important assenyalar un altres dels aspectes que es troba recollit en aquest apartat, i que també es negocià amb el Districte. Mentre es duïen a terme les obres de rehabilitació del Bloc 4, es proposava l'obertura d'una Fase 0 del projecte, que havia d'acollir tant un espai d'informació de Coòpolis, per una banda, com poder acollir els serveis que es proposaven pel Bloc 4 però en format reduït. Es proposava allà un espai a una de les cantonades del Bloc 8, en relació amb els espais que progressivament estaven sent ocupats per activitats de la Plataforma Can Batlló.

Tal i com es descriurà posteriorment al document, l'Ajuntament sorgit de les eleccions del 2015 es comprometé a dur a terme aquesta primera rehabilitació tova per la Fase 0, que inicià a mitjans del 2016 i conclougué a principis del 2017. Analitzat en perspectiva, aquesta aposta potser ha estat una de les més rellevants pel projecte, ja que amb la posterior rehabilitació dels espais afegits d'aules i incubadora (2019 fins a inicis del 2020), la Fase 0 va permetre al que a finals del 2016 ja seria l'Ateneu Cooperatiu de

Barcelona-Coòpolis, disposar d'una seu física pròpia, i diferent a la de les entitats que es presentaven a la convocatòria.

El fet de disposar d'un espai obert a la ciutadania, molt a prop del Bloc 4, i en relació amb els altres projectes de Can Batlló i del conjunt dels barris de Sants, i on es van poder començar a executar els serveis vinculats als Ateneus Cooperatius són elements que van permetre que el projecte guanyés arguments, ja no provinents de les voluntats polítiques, si no de l'acumulació d'indicadors d'activitat (d'atencions a persones i projectes, de constitucions i acompanyaments, ...).

Quan l'espai inicial va poder, el 2020, incorporar les 3 aules i els 9 espais d'incubació, l'activitat del projecte, tot i la pandèmia que esclataria en poques setmanes i que distorionà de forma molt important l'arrencada en els usos d'aquests espais, l'activitat i la centralitat de Coòpolis no va fer altra cosa que augmentar. L'anàlisi d'aquesta activitat, dels processos i els usos reals que es donen a l'espai, i de les sinergies generades, són elements clau per quan al llarg del 2022 i el 2023 es defineixen els serveis, espais i infraestructures del Bloc 4.

Oferta de serveis i espais

El tercer gran bloc del document de projecte del 2015 abordava la descripció dels espais, dels serveis i de les activitats que es proposava dur a terme al Bloc 4, com un:

« (...) ecosistema format per diversos espais que desenvolupen funcions diferenciades, cadascun dels quals està pensat per cobrir alguna de les necessitats de formació, assessorament i acompanyament, de les persones i les empreses, des de la fase inicial de posada en marxa d'un projecte econòmic, fins a l'etapa de creixement i consolidació.»

Es proposaven un espais de suport i d'administració de l'espai i del projecte, Espai Emprèn i Re-empren, per contemplar espais dedicats a l'assessorament general (no específic de l'ESS) i orientació a persones i empreses del territori, inclosa una OAE, i els serveis pel relleu empresarial. S'hi afegien una feinateca (banc de recursos per la cerca activa d'ocupació) i un espai col·laboratiu, que cerca l'obertura a les economies comunitàries o no formals, i cercar ponts amb d'altres entitats, xarxes o espais de l'ESS que no passen pel cooperativisme.

Pel que fa als serveis que es preveien, es proposava una agrupació en funció del seu públic objectius, tot i que es volia perseguir una idea d'integralitat del conjunt dels serveis. Tal i com es diu:

«Coòpolis ha de ser concebut i reconegut com un equipament integral i integrat. Integral, perquè ha facilitar tots aquells serveis que les empreses i persones que

s'hi apropin puguin necessitar. Ha d'ajudar a les persones i empreses que estan pensant a iniciar una activitat a trobar els mecanismes per poder-ho fer; ha d'acollir als projectes de nova creació durant els primers anys de vida; i ha de ser també un equipament atractiu per empreses de referència del sector de l'economia social, perquè s'allotgin i usin Coòpolis com una plataforma de projecció i intercooperació. No només ha de facilitar la incorporació als circuits econòmics; també s'ha de facilitar processos per acompanyar traspassos de negoci i canvis d'activitat. Finalment, ha de comptar amb canals de participació des d'on proposar nous serveis que s'adaptin a les necessitats dels i les usuàries.»

En el cas dels serveis per les entitats de l'ESS, es proposava com a servei central i definitori del projecte el d'una incubadora, de caràcter multisectorial, per empreses de nova creació, i es proposaven ja criteris de valoració per les entitats sol·licitants, mentre que es preveïen estades màximes de tres anys en els quals hi havia unes tarifes progressives, que passaven d'un bonus a un malus, amb la voluntat d'afavorir els projectes de nova creació, i que els consolidats i que volguessin seguir formant part de l'ecosistema de projectes fessin contribucions netes majors, ajudant a les bonificacions dels més recents. El servei d'incubació cercava:

« (...) facilitar l'accés a la informació clau i oferir un assessorament de qualitat i adaptat a cada experiència; generar processos i xarxes de cooperació i intercooperació; estar connectada al teixit empresarial local, institucional i al món de la recerca; ser un espai atractiu per a experiències rellevants del sector i tenir flexibilitat horària que permeti obrir el màxim d'hores i dies possibles».

Es proposava que la incubació, però, no fos només de projectes de nova creació, si no que hi hagués espai per les llavors anomenades cooperatives tractores, que podien jugar un paper doble. Per una banda, en traslladar la seva seu social al Bloc 4, i en un context en el que es pensava que l'amortització de les obres podia córrer a càrrec de Coòpolis, aquestes entitats podien col·laborar en el finançament a través de l'avançament dels lloguers. Més important, però, era el paper que podien jugar en relació amb les incubades de nova creació, o a les persones amb desig d'iniciar un projecte, ja que si provenien de sectors estratègics, podien generar processos de transferència de coneixement i de relacions, de complementarietat de productes o serveis, generació de cadenes de valor... Es posava molt d'èmfasi en el paper i la funció de la intercooperació entre projectes diversos com un dels motors de l'activitat de Coòpolis.

La incubadora de projectes es complementava amb espais de cotreball, destinats a persones individuals que volguessin fer un ús puntual o recurrent de l'espai, i tots ells, amb uns serveis complementaris, de consergeria, auxiliars, suport i sales per reunions i conferències.

En cap cas es proposava una incubació de projectes finalista, si no que l'objectiu era que les persones i projectes que entressin en relació amb Coòpolis es beneficiessin de la dinamització de l'espai, per una banda, i de programes d'acompanyament i assessorament a la creació, que s'oferirien també a empreses de l'ESS que no estiguessin incubades. Així:

« Caldrà treballar intensament en una oferta de qualitat en assessorament a les empreses de nova creació o emergents, i en programes i accions destinades a la consolidació, creixement i acceleració. La diversitat de mòduls formatius, en continguts, intensitat i durada, i la seva excel·lència ha de garantir i maximitzar el seu ús per part d'un nombre creixent d'empreses o iniciatives que transitin pel projecte.

L'oferta de serveis en aquest camp mantindrà uns programes semestrals estables adreçats a empreses i persones usuàries amb voluntat de consolidar la seva activitat i accelerar-ne el creixement. Es complementarà amb mòduls especialitzats, proposats a partir de les dades recaptades regularment entre les usuàries o per demandes concretes.

Els continguts dels programes semestrals de formació o mentoratge han d'abastar àmbits diversos: gestió econòmica i comptable, anàlisi integral d'estats de comptes, l'organització del treball i l'estratègia empresarial, l'accés al finançament, els processos interns, l'avaluació tecnològica, màrqueting i l'estratègia comunicativa, elaboració d'estudis de mercat, processos i estratègies de concertació i cooperació entre empreses, la internacionalització, o la incorporació de criteris socials. Els continguts es treballaran majoritàriament a través de la xarxa, en un espai d'intranet propi de Coòpolis, però es programaran de forma regular sessions presencials.

L'especificitat de les empreses de l'economia social i cooperativa en matèria de legislació competent, fiscalitat i règims laborals aplicables, o pel que fa a les seves administracions de referència (Registre de Cooperatives, Protectorat de Fundacions, etc.), a la que cal afegir una singularitat organitzativa, de participació i de propietat, ha de ser incorporada en les formacions, singularitzant l'oferta de Coòpolis respecte a la d'altres equipaments. Existeix un consens entre el sector i les administracions sobre la carència d'espais i programes públics que promocionin i assessorin en l'àmbit de l'economia social i cooperativa, o que facilitin la constitució d'aquestes empreses. Coòpolis neix amb la voluntat de cobrir aquesta mancança a la província de Barcelona.

La majoria dels programes semestrals tindran un caràcter transversal i comú per a totes les empreses i persones emprenedores, mentre que d'altres demanen d'una especificitat o singularitat. Coòpolis ha de poder combinar aquestes dues ofertes, i per desenvolupar-les comptarà tant amb personal propi del centre, com amb una xarxa de col·laboradors i col·laboradores externes, i de mentors.

La configuració del sistema de relacions de Coòpolis amb els agents rellevants que es proposen més endavant de l'estudi (administracions, universitats, centres

de coneixement, de formació de grau mig i superior, entitats representatives del sector, associacions de professionals i comerciants, entre d'altres) pren aquí una rellevància especial. La qualitat dels continguts i les metodologies, així com la seva oportunitat i idoneïtat o adequació a les necessitats detectades, depèn en gran mesura de la participació d'aquests agents en la creació i concepció dels programes.»

Lluny de cercar només els serveis al voltant de la creació de noves entitats de l'ESS, es proposava també com un dels serveis centrals a les empreses el de suport a la consolidació i al creixement. En línia amb els serveis oferts a les empreses de nova creació,

«(...) s'oferiran tant a empreses allotjades com al conjunt del teixit socioempresarial que compona l'economia social i cooperatives. També com en el cas anterior, alguns d'aquests serveis tindran només caràcter virtual, a través d'una plataforma pròpia, però s'accentuaran les formacions de caràcter presencial.

Principalment, els serveis que s'oferiran seran de suport a la creació de Plans Estratègics de Creixement, accés al finançament, prioritat en les inversions, processos d'intercooperació entre empreses, de creació de clústers, i de suport a la internacionalització. Donada la naturalesa dels projectes que es volen impulsar des de Coòpolis, els tres primers eixos seran prioritaris, amb especial atenció als processos de cooperació entre empreses i entre aquestes i el territori.

En el disseny i concreció dels programes que composin la oferta, els agents rellevants són altra vegada fonamentals, sobretot pel que fa a les universitats, escoles de negocis, nodes de coneixement del sector, entitats financeres i d'inversió, així com les relacions internacionals que puguin afavorir programes d'intercanvi o landing. Dissenyar programes que permetin comptar amb sèniors, estudiants o especialistes en sectors concrets, així com els seus continguts i formats per adequar-los a les necessitats de les empreses, serà una de les tasques a desenvolupar en fases posteriors del projecte Coòpolis.

Coòpolis pretén exercir un rol de facilitador i catalitzador, utilitzant una metodologia transversal que afavoreixi la transmissió de coneixement, de pràctiques i valors, i la creació de sinergies i relacions entre tots i totes les participants dels diferents serveis. Els dispositius utilitzats per incentivar aquests processos poden ser plurals: trobades sectorials, seminaris específics, visites a empreses, dinars i espais informals de trobada entre empreses allotjades i altres de referència.»

Tal i com es pot veure, els serveis adreçats a les empreses de l'ESS que es proposaven el 2015 dista molt poc dels serveis que finalment s'incorporen com a previstos a la documentació que recull les activitats i serveis proposats pel Bloc 4 pel conveni d'activitats 2024-2027 que es negocia el 2023 amb la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona.

Pel que fa als serveis per la ciutadania i al territori, es proposaven els serveis de suport i acompanyament a la emprenedoria i a l'inici de les activitats econòmiques per part de persones o entitats, que es derivarien a d'altres dispositius especialitzats en cas d'esdevenir projectes no vinculats a l'ESS. També es comptava amb un servei de re-emprenedoria, que cercava el relleu empresarial, fos d'activitats o de locals, en favor d'empreses cooperatives i de l'ESS. Es pretenia generar una borsa, a través de la proximitat al territori, de locals o activitats que per causes de jubilació, canvis d'ubicació o d'activitat, entre d'altres, poguessin acabar en mans de projectes incubats a Coòpolis o que hi estiguessin en relació amb algun dels seus programes de suport.

A banda d'aquests serveis, es preveia també un de localització empresarial, que havia de donar suport tant a projectes que sortissin de la incubadora per a que quedessin inscrits en xarxes relacionals o de cooperació de caràcter local i de proximitat allà on decidissin establir la seva seu, però també per empreses de l'ESS de fora de la ciutat o del país que volguessin establir part o tota la seva activitat a la ciutat. Finalment, es proposava un servei de promoció de l'economia col·laborativa, que per llavors es descrivia com

« (...) En alguns casos, l'economia col·laborativa es conforma a través de circuits informals de transmissió de valor, coneixements o serveis; en d'altres, però, aquestes pràctiques acaben consolidant-se i definint-se en forma d'activitat econòmica, ja sigui per l'objectiu del circuit com pel que fa a la gestió o coordinació de l'activitat.

Si es pensa en casos com el car-sharing (compartir cotxe), els portals per compartir o bescanviar habitatges per temporades (house-sharing); els espais de criança compartida, els bancs del temps i de recursos, les cures compartides entre famílies, i una llarga llista d'exemples, ens ensenyen com sovint de les pràctiques informals i col·lectives acaben generant activitat econòmica, directa o indirecta. Moltes d'aquestes iniciatives tenen una clara vocació social i de millorar les condicions de vida de les persones, i actuen com a generadores de xarxes de solidaritat i suport mutu, sobre la base i els valors de la responsabilitat social compartida.

Coòpolis ha de ser un marc que faciliti una transició coherent i de qualitat entre l'àmbit informal en què usualment es mouen aquestes iniciatives, vers la creació de projectes econòmics més definits i estables, a qui s'oferiria el conjunt de la oferta de serveis de l'equipament. La combinació de noves tecnologies, espais polivalents posats a disposició i un arrelament al territori –que pot permetre una intensificació d'aquestes pràctiques–, poden ser claus per provocar aquesta transició. Les empreses sorgides d'aquests processos podrien extreure coneixement i valor del seu propi procés.»

Aquests serveis oberts a la ciutadania es complementaven amb uns altres que s'oferien al conjunt de la comunitat Coòpolis, com una Oficina d'Atenció a l'Empresa i

una Feinateca, però també els de foment i promoció de l'ESS, a través de les relacions que es poguessin establir amb les universitats i els centres de coneixement, els centres de formació professional, oficis, graus, els IES i els centres escolars, vetllant per l'intercanvi de coneixement amb l'àmbit educatiu formal i no formal.

Sectors estratègics i col·lectius diana

En el moment de la redacció del projecte Coòpolis ja se l'imposava una intencionalitat transformadora en les seves activitats i serveis. Lluny de pretendre una posició neutre o passiva, confiant que els projectes i les propostes sorgirien pel territori de forma espontània i s'aproparien a Coòpolis a gaudir dels seus serveis, es considerava important poder establir uns serveis generals i oberts a qualsevol proposta, però també es cercava una proactivitat, fent de Coòpolis una eina per l'elaboració o consolidació de propostes en sectors estratègics d'activitat.

Tal i com s'explica al redactat original,

«El concepte estratègic demana ser abordat aquí des de dues òptiques diferents. D'una banda, són els sectors considerats centrals per promoure una evolució concreta de l'economia en un territori concret -als que sovint s'associen una sèrie de característiques positives, com el seu alt valor afegit o la seva intensitat en el coneixement— o bé que encaixen en els cicles actuals de desenvolupament, com pot ser el cas de la sostenibilitat i les economies verdes. Però al costat d'aquesta accepció més comú del terme estratègic, es considera que la consideració com a tal d'un determinat sector pot també desprendre's de la seva utilitat social.

Des de l'òptica de l'interès per la comunitat i el territori, esdevenen estratègiques aquelles iniciatives que cerquen millorar les condicions de vida de les persones i dels col·lectius, sigui perquè fomenten la creació d'ocupació de qualitat, la participació i la igualtat en les organitzacions o perquè vetllen per una gestió eficient dels recursos, siguin aquests endògens i exògens, o pel seu entorn. O, finalment, perquè desenvolupen la seva activitat de forma sostenible, donen resposta a necessitats transversals de la societat o fomenten i incentiven la cohesió social.

És a partir d'aquesta doble accepció del terme estratègic que s'apunten a continuació alguns dels sectors que han de ser promoguts des de Coòpolis, tant per cercar empreses tractoras que hi ubiquin la seu com a l'hora de prioritzar les iniciatives incubades. L'adequació d'aquestes als sectors estratègics, tal i com s'ha explicat en apartats anteriors, serà un dels elements a tenir en compte en els processos de selecció d'empreses. Les iniciatives que conjuguin la innovació econòmica amb l'interès social i comunitari seran les que esdevindran objectiu principal per ser acollides i acompanyades en el projecte Coòpolis.

- Sostenibilitat i eficiència. Economia verda i circular

- *Noves tecnologies*
- *Oficis i activitats semiindustrials*
- *Serveis a les empreses i a les persones*
- *Cultura i comunicació»*

Així doncs, des de Coòpolis es cercava ser motor i promotor d'activitats en determinats sectors que apuntessin a la transformació socioeconòmica dels territoris, un fet que ha estat un dels elements de continuïtat del projecte al llarg de la seva activitat al Bloc 8 fins el 2023, i que no pretén abandonar en el seu trasllat al Bloc 4 BCN. Ans el contrari, i gràcies a la sinergia i al potencial multiplicador de les relacions establertes amb les entitats representatives del cooperativisme català, així com amb les administracions públiques locals i nacionals, la capacitat d'incidència en aquests sectors d'activitat, o en aquells que amb el temps es desvetllin com a tal, es podrà veure incrementada i intensificada.

A banda de la voluntat d'incidència i de referencialitat en aquests sectors d'activitat, el projecte Coòpolis també proposava abandonar actituds passives en relació a determinades capes poblacionals. De forma inicial, i com es contemplava al redactat del projecte, partint de l'anàlisi de les dades d'ocupació per edats, gènere o procedència,

«(...) cal programar accions sobre el conjunt de la ciutadania, així com sobre col·lectius concrets, incentivant la generació d'idees i projectes.

Una anàlisi de les dades d'ocupació permet identificar fàcilment quins són alguns dels grups als que cal adreçar accions concretes, com poden ser les persones majors de 45 anys, les dones, els joves o les persones en risc d'exclusió i/o amb nivells formatius més baixos.

Coòpolis ha de ser capaç de generar una oferta de formació en economia social per aquests col·lectius, a les seves instal·lacions o en d'altres espais.»

Aquesta voluntat inicial es va veure reforçada a mesura que Coòpolis, a partir del 2017, començà a recollir dades sobre les persones participants i els seus perfils. Això va permetre veure que hi havia capes senceres de la població que no eren beneficiàries de l'activitat del ja llavors Ateneu Cooperatiu de Barcelona, com podien ser les persones migrades o d'origen divers, les persones amb estudis no superiors, les dones majors de 40 anys, els perfils no universitaris, les capes més populars... L'anàlisi continuada d'aquestes dades ha fet que amb el pas dels anys, l'activitat, la comunicació, les propostes o els formats de les activitats de Coòpolis, s'hagin adaptat per poder arribar també a aquestes capes.

Organització política i governança

Un altre dels grans blocs de continguts del projecte original s'enfocava a la governança del projecte. Tal i com s'ha vingut explicant en apartats anteriors, i de forma genuïna i original, es proposa que Coòpolis sigui el fruit d'un nou model de concertació. Superant les lògiques de la concertació públic-privada, que a la dècada dels 90 i dels 2000 havia suposat l'externalització de serveis i activitats de l'estat a empreses privades amb una lògica lucrativa (que sovint, i de retruc, precaritzava el servei públic) es proposava la concertació públic-cooperatiu-comunitària. Tal i com es defineix al document,

« Coòpolis és un projecte de que implica la concertació d'estratègies per la promoció econòmica i el foment de l'economia social i cooperativa per part d'agents de tres tipologies diferents: les administracions, el sector i el territori. La implicació activa de tots ells, així com els aspectes en que poden aportar elements de reforç i qualitat del projecte, són imprescindibles per assegurar la seva excel·lència i universalitat, però també la seva adequació a les necessitats i perspectives de la ciutadania i per assegurar un alt impacte del projecte al territori.»

A través de la implicació activa dels diferents agents, s'aconseguia una nova manera de fer política pública, amb el protagonisme de la comunitat i del seu teixit socioempresarial, que no comptava amb referents propers ni en temps ni en l'espai.

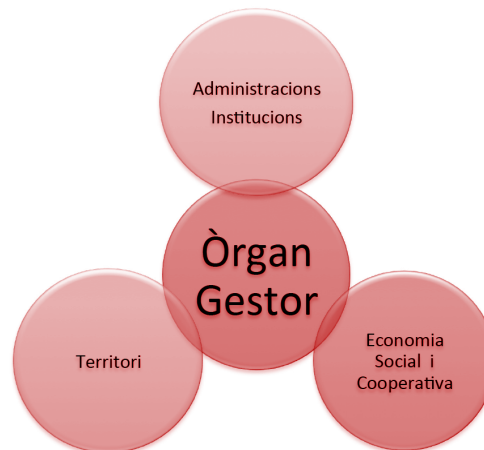
Un dels reptes importants d'aquesta concertació era el de la governança, i com assegurar que els tres actors implicats poguessin contribuir en la construcció i gestió del projecte des de la seva singularitat. Es proposava l'existència d'un Consorci Gestor, que comptaria amb representants designats per cadascun dels àmbits, i que

« desenvoluparà les funcions de direcció política i estratègica de l'equipament, i podrà nomenar figures delegades per aquelles qüestions que cregui oportunes. Per tal d'assegurar els objectius del projecte, i tal com s'ha introduït anteriorment, haurà de comptar amb la presència de representants dels tres àmbits que tenen un paper fonamental en el projecte: les administracions i institucions, el sector de l'economia social i cooperativa, i entitats representants del territori.»

Cadascun dels àmbits que trobem al Consorci gestor representa a un conjunt d'entitats, organismes o institucions, que poden vincular-se al projecte de formes i intensitats diverses, jugant-hi un paper molt actiu i central o bé de forma lateral, establint línies concretes de treball o col·laboració. Així, alguns dels agents tindran una participació fonamental en els pressupostos anuals del projecte, per exemple, mentre d'altres faran aportacions, per exemple, a l'hora de consolidar la seva funció en el territori.

Establir una constel·lació de relacions és indispensable per garantir la qualitat i singularitat del projecte, i que aquesta es concreti i coordini en la seva estructura d'organització política ho és per assegurar la seva incidència. Això ha de facilitar des de la ràpida detecció i activació de recursos endògens a la captació de potencial innovador, des de trobar el finançament necessari per accelerar un projecte a potenciar programes o estratègies que ja operen en el territori o, entre d'altres possibles, assegurar la qualitat en la oferta formativa i de serveis als projectes allotjats.»

Coòpolis, doncs, era concebut com un projecte que podia coordinar i concertar estratègies i agendes pròpies d'aquests diferents àmbits, que si bé treballaven conjuntament de forma incipient de forma bidireccional, no ho feien de forma multilateral i en projectes concrets.

Pel que fa a les administracions públiques, es proposava la presència de representants de l'Ajuntament de Barcelona i de Barcelona Activa, en tant que agència de desenvolupament econòmic de la ciutat, però es proposava també la implicació de la Diputació de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya, que per llavors, el 2015, mantenia un perfil molt baix en relació a programes de foment del cooperativisme, sense haver-se iniciat el cicle polític que portaria els Ateneus Cooperatius, els Projectes Singulars, les Comunalitats Urbanes o altres programes d'elevada incidència i que serien molt rellevants per a l'ESS catalana partir del 2016-2017. Com es proposa al text,

«El paper de les administracions i les institucions és doble: d'una banda, garanteixen la universalitat del servei i l'inscriuen dins de la oferta pública d'espais i serveis adreçats a la ciutadania, així com en la xarxa de promoció econòmica i de formació de Barcelona i de la seva àrea metropolitana. De l'altra, el projecte Coòpolis suposa la concreció i materialització de recomanacions o compromisos establerts per part de les administracions en el foment i suport de l'economia social i cooperativa, en aquest cas, posant a l'abast de la ciutadania una infraestructura pionera al territori.»

Pel que fa a l'Economia Social i Solidària, garantia la coherència i els valors que es difonien des de Coòpolis, atès que ningú no coneix millor que la pròpia ESS les seves potencialitats, les seves febleses i també les possibles sinergies dins dels sectors d'activitat o entre ells, o aquells sectors en que podia proliferar sense ser-hi encara present. Així doncs,

« (...) la seva participació en relació a la definició d'estratègies, l'establiment de programes de formació, acceleració o creixement, i en la concreció dels sectors estratègics a promocionar, garantirà que les accions previstes s'ajustin a les necessitats, maximitzant-ne el seu impacte positiu. No només en les empreses allotjades a Coòpolis o usuàries de l'equipament, sinó sobre el conjunt del sector i de la ciutadania.

L'economia social i cooperativa catalana compta amb un bagatge històric important, i amb un conjunt d'iniciatives singulars de referència. El coneixement, les pràctiques i metodologies, així com els principis i valors característics han de ser transferits a les noves iniciatives mitjançant dispositius específics com el projecte Coòpolis, que ha de permetre també posar-los en valor. L'acció coordinada en programes de creixement, intercooperació o de projecció internacional amb estructures de finançament pròpies del sector, o en la programació de paquets formatius, poden ser un revulsiu pel conjunt del sector, i en el que Coòpolis pot esdevenir un catalitzador.»

El paper del territori i de la comunitat era imprescindible per garantir l'acollida del projecte per part de la ciutadania i del barri, que era rellevant alhora per a que Coòpolis pogués jugar el paper d'incidència en els teixits socioeconòmics del barri. El contacte directe i continuat amb les xarxes veïnals, comunitàries o de suport mutu dels barris de la ciutat i de l'AMB havia de servir per a que la infraestructura i els serveis que es proposaven quedessin al servei de les propostes que poguessin sorgir o ser defensades des d'aquests àmbits. Es proposava al projecte inicial que la primera anella de relacions comunitàries fos amb el conjunt d'iniciatives que constituïen la Plataforma Can Batlló és pel Barri, per anar teixint poc a poc, i de la mà de persones i entitats d'altres barris, relacions en el conjunt de la ciutat. El 2015 eren pocs els territoris on s'estava donant un procés de contaminació mútua entre moviments veïnals i l'ESS, però amb el pas dels anys, cada vegada són més les xarxes locals de cooperatives i entitats de l'ESS consolidades i que treballen colze a colze amb iniciatives de caràcter comunitari, algunes vegades establint fórmules de continuïtat o de reforç mutu entre elles, com pot ser El Prat de Llobregat, Sabadell, Valls, Olot, Manresa o Mataró, entre d'altres.

Com a conclusió, si bé al projecte inicial de Coòpolis s'identificaven aquests tres grans actors, i es proposava que establissin aquest Consorci Gestor com a òrgan de governança del projecte, es deixava de la mà del temps com aquesta fórmula es

concretaria. Haurien de passar força anys, fins el 2022, fins que no quedés definida finalment la fórmula que gestionaria el Bloc4 BCN, Espai Cooperatiu. Seria a través d'un conveni de cessió de l'espai per part de l'Ajuntament de Barcelona, a una associació, l'Associació Bloc 4, que té com a entitats sòcies a la CoopCat, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, i l'Associació Coòpolis, qui, com es descriurà més endavant, agrupa a les entitats promotores de Coòpolis i de l'Ateneu Cooperatiu de Barcelona.

Aquesta associació serà també la beneficiària d'un conveni d'activitats al qual aporten recursos tant l'Ajuntament de Barcelona com la Generalitat de Catalunya, de caràcter pluriennal (2024-2027), i que establirà els òrgans de seguiment de l'activitat i dels objectius. Així doncs, les administracions públiques, i com a resultes d'un llarg procés de debat conjunt entre Coòpolis i l'Ajuntament de Barcelona entre el 2018 i el 2021, surten del consorci gestor i estableixen fórmules externes de seguiment i col·laboració amb l'activitat.

L'Associació Bloc 4, a través de la seva Junta, que compta amb representants de les tres entitats sòcies, serà la que dirigirà el projecte, sense que es trobin com a associats ni les administracions públiques ni representants del territori i de les xarxes comunitàries. Les dificultats a l'hora d'establir relacions estratègiques amb Can Batlló, per una banda, així com algunes experiències no reeixides de treball amb entitats d'altres barris han fet que, amb el temps, Coòpolis hagi generat les relacions amb els territoris a través del treball conjunt amb les xarxes locals de cooperatives.

Forma jurídica

Un altre dels blocs de continguts del projecte entrava a valorar diferents formes jurídiques que podria arribar a prendre el projecte, analitzant-ne els avantatges i inconvenients. Aquest punt sobre la forma jurídica ha estat un debat obert durant molts anys, que es va solucionar de forma provisional amb la constitució de l'Associació Bloc 4 el 2022, però que tal i com es tracta en apartats posteriors, probablement no és l'estadi final de la forma jurídica, a l'espera que s'articuli un marc jurídic propi del cooperativisme pels projectes que agrupen a xarxes territorials d'entitats amb l'objectiu comú de la promoció i l'extensió del cooperativisme i de l'ESS.

En el moment de la redacció del projecte no es comptava amb la Llei de Cooperatives 12/2015, que s'aprovaria el juliol del mateix any, i que en forma de disposició addicional, contemplava les cooperatives de foment empresarial, però quedava pendent de la seva concreció a través d'un Reglament, que mai ha arribat. Sense l'existència d'aquella precària hipòtesi prevista a la llei, la comparativa entre les formes jurídiques

existents (societats mercantils, limitades o anònimes, associacions, agrupació d'interès d'empreses, UTE, ...) es decideix apostar llavors per la forma d'una fundació.

Tal i com es troba al document,

«Una fundació permetria incorporar en el seu patronat a tots els agents rellevants, garantint així la connexió del projecte a les estratègies del sector, de les administracions, de l'àmbit universitari o del territori. El fet d'incorporar agents no públics –privats i comunitaris– en la gestió d'un equipament que si que desenvolupa una funció pública i universal comporta la necessitat de generar ens que no són totalment públics, tot i que aquests hi participin de forma activa i decisiva. El paraigües d'una fundació permet conservar en aquest escenari l'essència d'entitat amb caràcter públic i social, així com d'interès general.

Representa a més a més una solució sense ànim de lucre, coherent amb la voluntat de servei públic i universal, i assegura que els excedents que en un futur pugui generar el projecte es reinverteixin en la millora de la seva activitat. Les fundacions mateixes són considerades entitats de l'economia social, raó per la qual aquesta forma jurídica donaria coherència entre la funció del projecte i la forma societària.

Pel que fa a l'obtenció de recursos, les fundacions permeten la recepció de donacions i llegats per part d'entitats públiques i privades, siguin aquestes mercantils o de l'economia social i cooperativa. (...) A banda d'aquestes donacions, la fundació podria rebre també fons provinents de persones, empreses o entitats que participin dels objectius del projecte, que es beneficiarien de les bonificacions fiscals associades, o per part d'altres fundacions.

Els comptes anuals de la fundació haurien de ser auditats anualment i dipositats al Protectorat de Fundacions, i es faria públic el llistat de persones i entitats que haguessin realitzat aportacions o donacions.

Finalment, un dels arguments que afavoreixen la opció d'una fundació com a forma jurídica prioritària pel projecte Coòpolis és la facilitat que presenta en les seves relacions amb les administracions, atenent al seu caràcter social, sense ànim de lucre i d'interès públic. En el cas en que l'Ajuntament decidís apostar perquè Coòpolis fos un equipament cedit i gestionat per una fundació en la què no hi participés, trobaria pocs impediments a l'hora de procedir amb un conveni que establís tant la cessió com la gestió, com tampoc no presentaria gaires problemes el cas que l'Ajuntament si que hi volgués participar, ja que ho podria fer a través del seu patronat.»

Organització tècnica

En aquesta fase primerenca, es proposava una estructura pròpia del projecte, tota internalitzada, i només es comptava amb una borsa d'hores per proveïdores externes de formació o acompanyaments especialitzats. Així doncs, i de manera sostinguda en

el temps al llarg dels anys, els equips de Coòpolis sempre han tendit a defugir la idea d'una gran estructura nova, i s'ha acollit a nocions més properes a les estructures mínimes necessàries, però si comptar amb una àmplia xarxa de projectes i persones que es situen a l'òrbita del projecte i que poden actuar de proveïdores dels diferents serveis que pot necessitar el projecte o les iniciatives que són acompanyades per Coòpolis.

Justificació del projecte a l'ESS, ciutat de Barcelona, Can Batlló

Un dels darrers blocs de continguts del projecte inicial cercava relatar l'encaix i la justificació de la necessitat i de l'oportunitat de l'existència d'un projecte com Coòpolis a la ciutat de Barcelona, i a Can Batlló. En el primer cas, s'aprofundia amb la necessitat de comptar amb projectes que donessin suport a les empreses cooperatives i de l'ESS des del seu naixement a la consolidació, com una de les maneres de lluitar contra l'elevat atur que es donava a la ciutat al 2015, i generant ocupació de qualitat, resiliència, i arrelada al territori. Per a fer-ho, i tal i com constava al documents,

«Coòpolis ha d'impulsar tres mesures centrals. En primer lloc, promoure la creació de projectes econòmics col·lectius i amb voluntat d'incidència social com una alternativa real d'autoocupació; en segon, assessorar els projectes de l'economia social i cooperativa existents pel seu creixement i consolidació i, finalment, treballar activament per potenciar i ampliar el Mercat Social Català, promovent la intercooperació i estenent la xarxa de relacions entre projectes a nivell local, nacional i internacional.»

L'economia social és un sector emergent que, fins ara, només ha comptat amb eines i recursos propis per desenvolupar-se, llevat de programes puntuals. Al llarg de la seva existència en el temps ha demostrat amb escreix l'impacte social, comunitari i territorial que representa la seva activitat, així com el seu potencial de cohesió social i dinamització territorial. Coòpolis pot esdevenir trampolí per impulsar la presència del sector al territori i, alhora, multiplicar i afavorir el coneixement i l'intercanvi de sabers i experteses.»

Es proposava a Coòpolis com un experiment i experiència d'un nou tipus de desenvolupament local, diferent als de les corrents majoritàries dels anys 80 i dels 2000, i que fos part d'una nova generació de polítiques socials i urbanes, que comprometessin les polítiques públiques municipals en l'impuls de la innovació social als barris. Un nou desenvolupament local que es basa en l'organització complexa de plans estratègics amb la implicació integral de tots els recursos (administracions, economia local, teixit social) i amb processos amplis de participació en el disseny i aplicació dels projectes, sense caure en processos autàrquics, si no que cerqui, a través de la transferència de coneixement i de pràctiques i de la presència en xarxes més extenses, una dimensió que excedeixi l'àmbit local.

Les noves realitats socioeconòmiques exigeixen incorporar les creixents complexitats socials i anar, per tant, cap a la implementació de models organitzatius plurals que recullin les innovacions econòmiques i socials emergents. A causa de les transformacions de les tecnologies de la comunicació, de l'augment de les capacitats cognitives i formatives de la societat, així com per la autoresolució de les necessitats socials en un context d'ajust estructural, han emergit noves formes de cooperació social que incideixen en l'àmbit d'allò comú, que desborden els marges tant de les polítiques públiques com de l'activitat mercantil. No són, tanmateix, definibles en el marc característic del teixit associatiu convencional, sinó que contenen en les seves lògiques dinàmiques de producció i reproducció social que tenen conseqüències econòmiques.

Es proposava, doncs, que el vector definitori d'aquest nou desenvolupament local ja no sigui la concertació público-privada, sinó que calia abordar la necessitat de construir una concertació público-cooperativa-comunitària com a artífex d'un desenvolupament local coherent amb les noves realitats i d'una promoció econòmica ajustada a les necessitats del territori. A diferència dels models anteriors, el Desenvolupament Local del segle XXI ha de pivotar, també organitzativament, en les innovacions socials i econòmiques emergents.

Indicadors d'activitat i qualitat

El projecte que es va lliurar proposava un equipament compromès amb la qualitat dels seus serveis, així com amb la capacitat real d'incidir en el teixit socioeconòmic de la ciutat, cercant en tot moment trobar els mecanismes i indicadors que permetessin justificar els recursos que s'hi havien d'emprar. Es feia un recull dels diferents indicadors que es proposaven, tot i que ja es feia esment que, en funció dels actors finals que s'impliquessin amb el projecte, caldria establir de forma mancomunada uns indicadors vàlids per totes les parts. A mode d'un primer assaig, es proposava que calia establir indicadors d'activitat socioeconòmics, també de validació de les polítiques públiques, de creixement, consolidació o extensió de l'ESS, però també en termes urbanístics i d'impactes a l'entorn més immediat.

Altres continguts

Els blocs descrits anteriorment es complementaven amb un seguit de capítols i apartats que entraven a desplegar algunes de les feines fetes prèviament a la redacció del projecte i a concretar altres aspectes de caire temporal o econòmic.

Així, es van adjuntar uns pressupostos pels primers 5 anys de funcionament del projecte, on es contemplaven els diferents centres de cost (edifici, estructura,

amortitzacions, consums, serveis externs i serveis de proveïdores d'activitats), que gràcies a la creixent ocupació dels espais s'aproximava al punt d'equilibri a l'any 4. Es feien necessaris, com no podia ser d'altra manera, força recursos públics, ja que es volia assenyalar el caràcter d'aposta per part de les administracions públiques, tot i que s'imposava que de forma paulatina avancés cap a la seva autosuficiència.

Aquest pressupost es va emprar el 2019 i el 2020 per a fer-ne una revisió de cara a la possible obtenció de fons FEDER per cobrir fins el 50% dels costos de la rehabilitació del Bloc 4, que finalment han estat superiors als 10 milions d'euros. L'Ajuntament trobava problemes per aixecar aquesta xifra d'inversió, i es va intentar ser beneficiaris d'aquests recursos. Finalment, però, no va ser possible, ja que l'oficina de tramitació, que correspon a la Generalitat, va informar que tots els recursos serien exhaurits per projectes que ja tenia en cartera la Generalitat. Tot i així, l'actualització de l'estructura de costos, així com la seva validació per part d'una consultoria especialitzada contractada per l'Ajuntament per la tramitació dels FEDER va fer que es comptés amb noves dades que serviren per la confecció dels pressupostos operatius del Bloc 4 BCN, Espai Cooperatiu, per la seva posada en marxa el 2024.

Els pressupostos s'acompanyaven també d'un calendari i cronograma del projecte, que portava des dels estadis de consolidació de la proposta, inicis de les relacions amb els diferents actors, fins a l'inici de les activitats de Coòpolis al Bloc 4, passant per l'obertura de la Fase 0 que es proposava al Bloc 8. S'ubicava llavors, el 2015, com a obertura possible de l'espai el 2018 o primers de 2019. Finalment, el procés s'ha allargat 5 anys més del previst, ja que l'obertura de l'espai a la ciutadania no es farà fins als primers mesos del 2024.

A la suma de tots aquests continguts se li afegien unes conclusions, que venien a ressaltar els trets diferencials i singulars de la proposta respecte a la resta d'equipaments públics o iniciatives sorgides des del sector de l'ESS, així com el salt qualitatiu que suposava per l'entorn veïnal i comunitari el fet de defensar un nou espai públic econòmic.

Finalment, s'acompanyava el projecte d'un seguit d'annexos, en el que es detallaven de forma exhaustiva, o s'extreien idees clau, que s'utilitzaven al cos del redactat.

Considerem que la feina feta en aquests annexos va aportar molt dels arguments força que van acabar decantant a les administracions públiques, però també al sector de l'ESS, a implicar-se en el projecte. Així doncs, s'incorporà una anàlisi de l'encaix de Coòpolis en les estratègies públiques de foment de l'economia social, a la ciutat de Barcelona, a l'Àrea Metropolitana de Barcelona, en els compromisos de l'Estratègia 2020, a nivell estatal i també europeu. Val la pena assenyalar que no es va analitzar en aquell moment la política de la Generalitat de Catalunya, vehiculada a través de la

Direcció General de Cooperatives, signe segurament de que el perfil de les polítiques era molt baix.

També s'incorporava als annexos una explicació i justificació dels actors rellevants que es proposaven com a tal al projecte, tant per part de les administracions públiques dels diferents nivells, com del teixit comunitari i veïnal, com del cooperativisme i l'ESS, identificant aquelles entitats, organismes o departaments amb els quals es podrien iniciar relacions en fases posteriors de desplegament de Coòpolis. Finalment, s'incorporava un apartat de Benchmarking, en el qual s'analitzaven altres projectes d'incubació i d'acceleració d'empreses, públics i privats, per a extreure'n elements de cara a la conformació del llistat de serveis i espais que estarien presents al Bloc 4; també es desenvolupava un exemple de programa adreçat a col·lectius concrets, on es mirava d'estructurar el que podria ser un dels eixos estratègics o col·lectiu diana de l'activitat del projecte. És rellevant assenyalar que es proposava el cas concret del col·lectiu de les dones, i es justificava a partir del fet que tradicionalment quedaven més allunyades, per circumstàncies diverses, de les polítiques d'ocupació.

Curiosament, l'anàlisi de les des de participants en els programes i activitats de Coòpolis al llarg dels 2017-2023 ens retorna una elevada feminització, superior en alguns casos al 60%. La incorporació de la perspectiva de gènere, primer, i el desplegament de propostes molt importants en el camp del reconeixement i dignificació del treball de cures, però també l'assumpció de la mirada feminista vers l'economia i el món del treball que s'ha fet a Coòpolis els darrers anys és el que ha permès obtenir aquestes dades.

6. Retorn de la proposta per part dels diferents actors (2015)

Una vegada es van finalitzar les tasques de confecció del primer document complet del projecte, es va lliurar tant a les responsables del Districte de Sants-Montjuïc (Gerència) com a les interlocutores que havien estat establertes per part de Barcelona Activa, tant per la vessant de la Gestió de les Incubadores com per part de la Direcció de Serveis, per l'àrea d'Economia Social.

Les responsables de Barcelona Activa van realitzar tot un seguit de comentaris i propostes de millora pel projecte, que van ser introduïdes sobre el document principal i en forma d'annexos, i lliurats ja com a producte final del primer encàrrec fet per l'Ajuntament de Barcelona a l'equip promotor, el gener del 2015, i es va demanar a la

Gerència que el fes arribar al conjunt de forces polítiques amb representació al consistori.

El document va ser compartit per l'equip en el marc de la seva participació a diferents estructures o espais d'agregació del cooperativisme i el conjunt de l'Economia social i solidària. Així doncs, es presentà el projecte en el marc de l'assemblea general de Coop57 a finals de 2014, i es compartí l'evolució de l'estudi i de les propostes en el marc de la XES, a la qual estaven associades i vinculades les entitats de l'equip promotor. També es va presentar el projecte a la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya. La seva Direcció s'havia mostrat molt oberta a col·laborar en la confecció del projecte, i va facilitar a l'equip promotor alguns documentació que va ser de molt ajut, però en el moment en que les propostes d'implicació van arribar als òrgans polítics, el retorn que es va fer va ser que si bé era un projecte interessant, no estava entre les prioritats del Consell Rector donar suport actiu o participar de quelcom com Coòpolis.

Finalitzat l'estudi, i en previsió de les eleccions municipals del maig de 2015, es decidí fer una presentació pública de l'estudi i el projecte a Can Batlló. El mes d'abril, en contra de les peticions del govern municipal en mans de CiU de no fer-la, es presentà públicament Coòpolis a l'Auditori de Can Batlló. Comptà amb la presència de membres de la Plataforma Can Batlló és pel Barri, del Centre Social de Sants, de la XES, així com amb l'equip promotor. Es convidà a tots els partits polítics que concorrien a les eleccions, així com a les entitats representatives del cooperativisme, i a cooperatives i altres entitats que podien estar interessades en el projecte.

A la documentació que formava part dels programes electorals de les eleccions municipals de Barcelona, només dos partits van incorporar el projecte com una de les seves propostes pel mandat 2015-2019, CiU i Barcelona en Comú.

De forma paral·lela, a la primavera del 2015 es va demanar una reunió amb la Direcció General de Cooperatives, en vistes a presentar el projecte, explicar la seva validació per part de Barcelona Activa i els suports explícits per part d'alguns dels partits polítics. La recepció per part del Director General fou freda, i no es comprometé a donar suport al projecte en cas que seguís en el seu camí, atès que no disposava de recursos suficients com per fer-ho.

7. 2015 - 2016: primers suports polítics al projecte

Així com la valoració dels primers retorns de les presentacions del projecte va ser més aviat freda, amb l'excepció de la presentació que es va fer a Can Batlló, els darrers mesos del 2015 i el 2016 van suposar ja una nova fase per Coòpolis.

La victòria de BeC a les eleccions municipals va suposar un gir a les polítiques de la ciutat en molts aspectes, entre els quals es compta el cooperativisme i l'economia social. El nomenament de la primera Tinença d'Alcaldia, responsable de l'Àrea d'Economia, contemplava l'encàrrec concret de treballar per una economia més plural i diversa, i incorporar l'ESS com un agent socioeconòmic del territori rellevant.

Pocs mesos després de les eleccions es concreta el nomenament d'un Comissionat d'Economia Social i Solidària, depenent de la primera tinença d'alcaldia, i que comptaria també amb una àrea concreta dins de Barcelona Activa, fins llavors de caràcter molt marginal. Una de les primeres propostes del Comissionat, Jordi Via, és la de realitzar una diagnosi actualitzada de l'estat del cooperativisme i de l'ESS a la ciutat de Barcelona, en vistes de poder elaborar el que serà el Pla d'Impuls de l'ESS a Barcelona 2016-2019.²³

²² Imatges: El3.cat (6 de maig de 2015). *Coòpolis és una nova iniciativa de promoció econòmica que vol impulsar-se al recinte de Can Batlló.*

<https://www.el3.cat/coopolis-es-una-nova-iniciativa-de-promocio-economica-que-vol-impulsar-se-al-recinte-de-can-batlló/>

²³

<https://ajuntament.barcelona.cat/economia-social-solidaria/sites/default/files/2022-01/web-Fem-avancar-l-ESS-Pla-d-impuls.pdf>

Des dels anys 30 del segle XX que no es comptava amb una administració amb un compromís ferm, decidit i estructurat vers l'extensió del cooperativisme, pel que no es tenien referents propers de com es podia concretar aquesta voluntat de suport.

Més enllà de la importància del document en si, alque van succeir posteriors PIESS fins el 2023, és molt rellevant aquí assenyalar que en Pla del 2016-2019 es recull ja el suport explícit a Coòpolis. No només a la part introductòria, com un dels processos importants que estava experimentant l'ESS a la ciutat, si no que a l'apartat de mesures concretes, i d'accions i activitats associades, apareix Coòpolis esmentada de forma directa.

Concretament, a l'eix E del pla, d'Equipaments i Recursos, a la mesura 26, de «Donar suport a projectes emblemàtics de ciutat», juntament amb Can Picó o Can Calopa, i a l'eix F, de Territorialització i Acció Comunitària, a la mesura 30, de «Reforçar i impulsar projectes d'economia social i solidària arrelats al territoris. A més a més, i a l'apartat de pressupostos associats al Pla, es contemplava una previsió d'inversions de 5 milions d'euros (la totalitat del cost segons el projecte presentat) pels anys 2018 i 2019, associats a la rehabilitació del Bloc 4. Aquesta xifra suposava més del 6% del total de pressupost d'inversions i un 20% del total dels recursos associats al Pla d'Impuls, pel que es pot afirmar que el compromís vers el projecte era ferm.

Moltes de les mesures i accions previstes en aquest primer Pla van ser assumides en els posteriors plans, i van ser ampliades a mesura que es consolidaven les estructures del Comissionat a l'Ajuntament i de l'Àrea d'Altres Economies de Barcelona Activa, i també s'incrementaven, sobretot el segon mandat del govern de BeC amb el PSC, les dotacions pressupostàries per fer polítiques efectives. Cal fer esment especial també a que el document inclou la proposta de crear un Àmbit Participat de l'ESS de Barcelona, un espai de trobada entre l'Ajuntament i els agents diversos de l'ESS de la ciutat per concertar i consensuar línies estratègiques d'activitat, així com el seguiment i valoració de la implementació del PIESS. No va ser fins al 2019 que es va consolidar aquest Àmbit Participat, i sobretot ho va fer en temps de pandèmia per assumir i concretar el desplegament de l'Estratègia 2030 en ESS de Barcelona, que donava compliment a les recomanacions de l'Agenda 2030. A través de grups de treball de l'Àmbit i l'Estratègia es treballà en un document que recollia els sectors, els recursos, les palanques, activitats i propostes, i també concretava 10 projectes de ciutat a consolidar abans del 2030. Un d'aquests projectes, com es veurà més endavant, és el Bloc 4 BCN, Espai Cooperatiu.

L'aparició de Coòpolis com una de les grans apostes de ciutat pel mandat va suposar, sense cap mena de dubte, un canvi de fase pel projecte. La publicació dels primers esborranys del document a primers del 2016, i dels acords definitius a la tardor, van permetre a l'equip promotor sortir de la situació de suspensió en la que havia quedat el projecte. Més enllà, però, també va ser un argument de pes davant de la Generalitat de

Catalunya, en el moment en que es van iniciar les converses amb la nova Direcció General.

A primers del 2016 es constituïa un nou govern de la Generalitat, de coalició entre ERC i Convergència, sota les sigles de Junts pel Sí. Es nomena com a Consellera de Treball a Dolors Bassa, qui entoma també com a compromís el reforç de les polítiques públiques del govern català vers el cooperativisme i l'ESS. Es cessa al Director General del govern anterior, i es nomena a Josep Vidal el febrer del 2016, qui es mantindrà al càrrec fins el maig del 2023.

L'equip promotor de Coòpolis va demanar una trobada amb el nou Director General, la primavera del 2016, i se li va fer arribar una còpia del projecte elaborat per a l'Ajuntament de Barcelona i se li va informar dels suports que ja estava recollint el projecte a través del PIESS 2016-2019. En aquella trobada no es va informar al grup promotor del que passaria pocs mesos després, que seria l'aparició de la primera convocatòria dels Ateneus Cooperatius, i que proposava la creació de 14 nodes territorials de foment i extensió del cooperativisme i l'ESS arreu del territori català, i que suposaria un canvi de cicle en les polítiques públiques nacionals, als que més endavant se n'hi afegirien de nous.

03

INICIS DE L'ACTIVITAT (2016-2018)

Inicis de l'activitat (2016 - 2018)

La segona de les etapes de la vida del projecte, que comprèn des de finals del 2016 a finals de 2018, abandona del tot el pla teòric de la primera fase, i es caracteritza per l'inici de les activitats de Coòpolis, amb recursos de la Generalitat de Catalunya, primer, i també de l'Ajuntament de Barcelona, posteriorment.

El setembre del 2016, l'equip promotor de Coòpolis rep una petició de trobada per part de la nova Direcció General i del seu Cap de Foment, per presentar el que serà l'Ordre de subvencions dels Ateneus Cooperatius, en vistes de si ens sembla una bona proposta i si estariem interessades a presentar una proposta per la ciutat de Barcelona, a la qual cosa es dóna una resposta afirmativa. Amb el Cap de Foment vam mantenir una llarga trobada posterior en la que es concretaren les propostes d'activitats, eixos i indicadors associats que es preveïen, per tenir-ne un retorn per part de l'equip promotor de Coòpolis.

En paral·lel, i una vegada ja presentat el PIESS de Barcelona 2016-2019, des de l'Ajuntament i l'equip promotor es començaren a celebrar trobades regulars per establir en primera instància el calendari de treballs per avançar en el procés fins l'obertura de Coòpolis. Es varen concretar tres nivells de tasques, a les que a primers del 2017 se n'hi afegí un de quart. En primer lloc, es varen iniciar les converses des del Comissionat i Coòpolis amb el Districte de Sants per explicar el projecte i proposar que s'alliberessin recursos per les obres de condicionament de la Fase 0 del projecte. En segon lloc, es compartiren els plans de treball respectius, identificant sectors estratègics i les línies d'activitats previstes, iniciant un camí que ja mai es deixaria de fer de coordinació entre les polítiques impulsades per l'Ajuntament, pròpies o a través de Barcelona Activa i les que es treballaven o proposaven des de Coòpolis. Finalment, un tercer nivell de treball conjunt es centrava en el Bloc 4, i en el llarg camí que hauria de portar fins l'inici de les obres, previstes pel 2018 però que finalment no es van començar fins l'estiu de 2021.

En aquest punt, i com a momentum del procés, a inicis del 2017, després de successives negatives per part de la Generalitat a cedir o vendre l'edifici a l'Ajuntament de Barcelona, s'avé a traspassar-ne la propietat en una operació de compensació de despeses provinents de la L9 del Metro a la Zona Franca. El març de 2017 s'anuncia un preacord entre les dues administracions, que es concreta a finals de 2017 i es fa efectiu el 2018, moment a partir del qual l'Ajuntament ja va poder iniciar els tràmits previs de projecte arquitectònic per la seva rehabilitació.

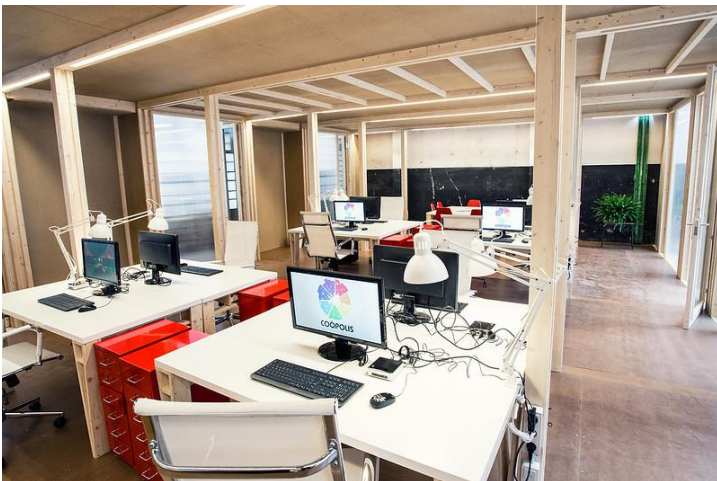
A aquests tres nivells, i en relació íntima amb el segon d'ells, se n'hi va afegir, a finals de 2016, la coordinació de l'arrencada de l'activitat dels Ateneus Cooperatius a diferents

indrets del territori, entre els quals Barcelona. Aquest fet va modificar de forma substancial la composició de les relacions polítiques del projecte, ja que va passar de tenir una relació històrica amb l'Ajuntament en termes de desplegament de la proposta, però que més enllà de les perspectives de futur no aportava recursos per activitat, a tenir una relació nova amb la Generalitat, que deixava de ser un actor secundari per esdevenir-ne un de principal; i una relació que portava associats recursos econòmics importants, vinculats a l'activitat de foment i extensió del cooperativisme. Així les coses, les trobades de coordinació amb l'Ajuntament es van incrementar de forma notòria, per redibuixar el funcionament instaurat, i sense una relació de dependència directa per part de Coòpolis dels acords que prenguéss l'Ajuntament. Disposar de recursos provinents de la Generalitat suposava poder tenir una inèrcia basada en l'activitat, i acumular experiències i guanyar criteri.

A finals de 2016 s'inicien les obres de rehabilitació i condicionament del local del Bloc 8 de Can Batlló que acolliria les activitats de Coòpolis, ja l'Ateneu Cooperatiu de Barcelona, a partir del març de 2017. L'Ajuntament també adquireix llavors el compromís d'aportar també recursos a l'agrupació d'entitats que promou Coòpolis, en vistes de garantir que els espais de comunicació i coordinació tindrien la freqüència i intensitat que les dues parts consideràvem oportunes.

Així doncs, el 2017 s'inicia ja amb una primera agrupació d'entitats que és beneficiària de la primera convocatòria dels Ateneus Cooperatius, liderada per La Ciutat Invisible, i que es fa responsable de l'execució dels serveis i activitats previstos a l'ordre dels ateneus cooperatius, amb el suport de la Generalitat de Catalunya, mentre que l'Ajuntament garanteix l'espai de la Fase 0 del projecte i un conveni de col·laboració amb l'agrupació d'entitats per fer seguiment i coordinació del desplegament dels ateneus, i del futur de Coòpolis a la ciutat de Barcelona, així com donar un suport inicial a alguna de les línies de treball que es proposaven.

24

²⁴ Imatges: El3.cat (5 de maig de 2017). L'Ateneu Cooperatiu de Barcelona, Coòpolis, inaugura la seva primera oficina a Can Batlló.

<https://www.el3.cat/lateneu-cooperatiu-de-barcelona-coopolis-inaugura-la-seva-primera-oficina-a-can-batlló/>

Ajuntament de Barcelona [Fotografies]. Pisarello participa a la inauguració de Coòpolis. (2017). Flickr.

(https://www.flickr.com/photos/barcelona_cat/albums/72157683263506376/)

Cal en aquest punt fer una valoració de l'Ordre dels Ateneus Cooperatius. Apareguda uns mesos després que des de Coòpolis es presentés a la nova Direcció General, el text s'alinea molt amb els objectius, els serveis i les activitats que es proposaven per Coòpolis, però també establia algunes diferències importants, algunes derivades del fet que Coòpolis s'associava molt a la proposta per l'ocupació del Bloc 4, i per tant, es proposava com un dispositiu físic, mentre que d'altres es situaven en la forma jurídica o la governança, així com pel fet que els Ateneus Cooperatius havien de poder donar resposta a les necessitats dels territoris, i aquestes són molt diverses a diferents punts de Catalunya.

Tant el redactat del preàmbul i la justificació de l'Ordre, i els conceptes clau que estableix, així com les funcions i els objectius dels ateneus cooperatius són molt coincidents amb els que es proposaven en el projecte del 2015 que aquí hem repassat abastament.

És interessant fixar-se més en les diferències, ja que d'elles se'n poden extreure alguns elements que han acompanyat l'esdevenir del projecte, situant reptes o dificultats al llarg del camí. En primer lloc, Coòpolis es va dissenyar com un dispositiu físic, amb una gran presència de la incubació de projectes, i que feia part de la seva referencialitat a la recuperació d'un edifici del recinte de Can Batlló. Per contra, l'ordre dels ateneus cooperatius no establia la necessitat de comptar amb una seu física, en primera instància, tot i que a la segona anualitat ja va quedar incorporat com a obligació. A més a més, l'ordre no preveia el servei d'incubació ni, per tant, la possibilitat de destinar recursos a aquesta activitat, que no quedaria incorporada com a previsió fins el 2021, quan dos ateneus més proposaven també incorporar les activitats d'incubació de projectes com a part de les seves accions d'acompanyament.

Per altra banda, Coòpolis es proposava com una forma jurídica d'arribada, on s'agrupessin com a iguals els diferents actors protagonistes del projecte, fossin representants de les AAPP, de l'ESS o del territori i la comunitat. Així doncs, es preveia una entitat gestora i directora que comptés amb les administracions públiques al seu interior. El format de gestió i direcció que preveia l'ordre dels ateneus era la d'una agrupació d'entitats, amb una entitat principal, en la que totes elles es responsabilitzaven de part de l'activitat, i que es constituïen en una mena d'òrgan rector, però quedant exclosa explícitament la possibilitat que constituïssin una forma jurídica, i tot i que constituïssin una assemblea o òrgan rector, mantenien una diferència essencial entre l'entitat principal o sol·licitant, que assumia les responsabilitats de la justificació econòmica i tècnica, així com de la distribució dels recursos entre les entitats, i la resta d'entitats. La qüestió de la governança, de la

distribució de responsabilitats i la forma jurídica, doncs, han estat una qüestió recurrent des de l'inici dels ateneus cooperatius.

Així doncs, aquesta segona etapa de Coòpolis es caracteritza pel desplegament físic de la proposta i l'inici de les seves activitats a la ciutat de Barcelona. Es donava el tret de sortida, a través de les obres de rehabilitació de la Fase 0 de Coòpolis, a un primer assaig de la concertació públic-cooperativa-comunitària sobre la que s'havia treballat tant. Es rep el suport de dues administracions, la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona, que ja no deixaran d'estar presents i ser partíceps fins l'actualitat, a un projecte desenvolupat i gestionat per una xarxa de cooperatives locals, i en el marc d'un espai comunitari com és Can Batlló.

Això encara es fa més patent quan el 3 de maig del 2017, es fa la inauguració oficial del primer espai del cubicle, amb la participació de Montserrat Bassa, Consellera de Treball, i Gerardo Pisarello, Regidor d'Economia de l'Ajuntament de Barcelona. L'acte es va dur a terme, després d'una visita a l'espai, al Bloc 4, per llavors desert i desocupat, i es va posar èmfasi per part de les dues administracions de l'aposta política que es feia per a que Coòpolis pogués acabar instal·lant-se en aquell edifici.

Pel que fa a l'activitat de les entitats que composaven el nucli de Coòpolis, aquell període es va destinar principalment, per una banda, a desplegar la proposta i els serveis previstos a l'ordre dels Ateneus Cooperatius, i per una altra, a mantenir un espai estable de coordinació amb l'Ajuntament de Barcelona i BASA tant per coordinar els serveis amb l'incipient oferta de serveis que es feia des de l'ens municipal vers l'ESS de la ciutat, com per aprofundir en algunes línies de treball específiques (persones migrades, àmbit de les cures) com per mantenir el pols del procés d'arribada al Bloc 4, un pols que s'allargaria 7 anys abans de fer-se realitat.

Per poder fer una anàlisi acurada de l'evolució de Coòpolis en aquesta fase, així com en els capítols següents, es treballarà a partir de les anualitats dels Ateneus Cooperatius, que van des del novembre fins l'octubre. Si bé els terminis dels successius convenis amb l'Ajuntament els períodes coincidien amb l'any natural, resulta més senzill per fer-ne un seguiment. La gran majoria de les informacions que es recullen aquí es poden trobar a les successives memòries del projecte elaborades per l'equip promotor, i que es poden trobar a <https://www.bcn.coop/sobre-coopolis/> pel que a efectes d'aquest estudi ens limitarem a apuntar algunes de les qüestions més rellevants.

1. Anualitat 2016 – 2017

En aquesta primera anualitat dels Ateneus Cooperatius, la feina de l'equip promotor es va organitzar a través de dos eixos: consolidació del projecte i l'equip de Coòpolis, per una banda, i per l'inici de la oferta de serveis i activitats de l'ateneu cooperatiu a la ciutat de Barcelona.

Consolidació del projecte i l'equip de Coòpolis

Fins l'inici de les activitats de l'ateneu cooperatiu, Coòpolis havia estat liderat i defensat per un seguit d'entitats, que n'havien fet el disseny polític i tècnic, però ara calia posar en marxa allò que s'havia descrit, i com es podia mantenir l'essència i els objectius del projecte en el marc d'una subvenció per concurrència pública.

Això va portar a que es dediquessin molts esforços a posar-nos en contacte amb molts dels agents rellevants pel projecte que s'havien identificat en el projecte. Es va fer tant amb les entitats del cooperativisme, com amb les administracions, com a les cooperatives de barris de la ciutat, així com al propi Can Batlló, on es concretava un dels primers projectes especials de la Plataforma.

En aquest punt, cal fer esment amb la tasca de relació que es va fer amb les gestories i assessories de l'economia social i cooperativa de la ciutat, que cercava dos grans objectius. En primer lloc, que no es visqués l'aparició de l'ateneu cooperatiu com una competència en l'oferta de serveis que aquestes tenien, sobretot pel que feia a acompanyaments a la fase de constitució de projectes, i que va ajudar molt a poder limitar quines havien de ser les funcions i fins on havien d'arribar els itineraris oferts des de l'ateneu cooperatiu. En segon lloc, i en perspectiva que la posada en marxa del dispositiu, i el seu creixement en el temps, farien necessàries la incorporació de noves entitats del sector de l'assessorament i acompanyament a projectes de l'ESS, va servir per iniciar els debats que van fer que ja a la segona convocatòria d'incorporessin a l'agrupació d'entitats de l'ateneu el Col·lectiu Ronda i el grup Ecos. Altres entitats van acabar liderant o relacionant-se a altres ateneus cooperatius del territori.

També es van posar molts esforços en el disseny del que havien de ser els espais de governança operativa, per una banda, i política, per una altra, i com aquests es podien ajudar els uns als altres, o que les decisions de caire polític, més llargues i complicades, no entorpissin la posada en marxa dels serveis de l'ateneu, i la resolució de les incidències que es detectaven o les propostes que anaven arribant pel que feia a activitats. Aquesta manera de funcionar, tot i que amb repetides modificacions de composicions i de denominació, s'ha mantingut al llarg de tots els anys de funcionament del projecte, i ha permès consolidar espais en els que, per una banda,

les entitats es troben com a tals i decideixen el rumb de Coòpolis en termes generals, mentre que per una altra, les persones concretes, amb independència de l'entitat de la que formen part, agafen responsabilitats en alguna de les àrees de treball de l'ateneu cooperatiu, es coordinen per vetllar pel bon funcionament de l'ateneu.

Es generà la primera contractació de personal vinculat únicament al projecte, durant la primera convocatòria associada a La Ciutat Invisible, però ja a partir de la segona, i durant dos anys més, a l'Impuls Cooperatiu de Sants, fins que es decidí, el 2018, que totes les persones tècniques havien de formar part d'alguna entitat de l'agrupació, atesa la distorsió que estava generant a l'Impuls Cooperatiu gestionar i tenir vinculades a les persones que duen a terme de forma única serveis relacionats amb Coòpolis. I es mantindrà així fins que el 2021 es constitueix l'Associació Coòpolis, conformada per les entitats del nucli de Coòpolis, en que es torna a fórmules de contractació de personal dedicat únicament al projecte ja no vinculades a les entitats de primer grau si no a l'estructura comuna de la qual s'havien dotat, en un moment en el que Coòpolis es trobava ja molt més consolidat.

Inici de l'activitat de Coòpolis, Ateneu Cooperatiu de Barcelona

Les activitats de Coòpolis es van organitzar de tal manera que donessin resposta als requeriments establerts per l'ordre de subvencions pel que feia a indicadors. Així doncs, es van iniciar les tasques de desplegament pel territori, i es programaren accions a tots els districtes de la ciutat, ja fossin formacions o actes de sensibilització, i es cercaren pràctiques i experiències transformadores dels barris.

Cal destacar que el maig del 2017 es fa una primera activitat ja amb MigrESS al voltant de la presència de persones migrades i/o racialitzades a l'ESS de la ciutat. De la col·laboració en aquest acte es passà a tenir relació estable amb aquell col·lectiu, que el 2017 ja s'incorporaria també a l'equip de Coòpolis, i el 2018 ja es faria responsable del que seria el Cercle de Migracions de Coòpolis, juntament amb altres entitats de persones migrades. O que el mateix any ja es va fer també una jornada sobre habitatge cooperatiu, que comptà amb representants de Sostre Cívic i els equips de treball de La Borda, que en pocs mesos constituïrien La Dinamo Fundació, dues de les entitats que també s'incorporarien el 2020 a Coòpolis com a membres del Cercle de Transició Ecosocial, que agruparia primer els àmbits de transició energètica i habitatge cooperatiu, i que més endavant, el 2021 incorporaria la línia d'ambientalització i consum responsable.

Per una altra banda, es treballà en el dissenys dels itineraris d'acompanyaments a projectes per la seva constitució. Es dissenyaren els continguts dels materials informatius i formatius, i es treballà en els formats i continguts de les accions

formatives destinades a la creació, així com amb la naturalesa i els límits dels acompanyaments que s'oferien. També s'aprofundí en el coneixement de les associacions, i de les seves possibles fórmules de continuïtat a través de cooperatives de treball, o uns primers treballs en els mecanismes de relleu cooperatiu d'activitats o locals.

S'idearen els primers Premis Micaela Chalmeta per la creació de cooperatives, al qual optaren 24 iniciatives, de les quals se'n beneficiaren 6 d'elles, i que recollia el testimoni de la Beca del mateix nom que el 2016 havia donat l'Impuls Cooperatiu de Sants. El premi constava de 2.250 € i l'acompanyament expert de Coòpolis per aquelles entitats que es volguessin constituir.

Finalment, una de les accions que també es va dur a terme va ser el de transferència de coneixement a altres ateneus cooperatius que havien resultat beneficiaris de la primera convocatòria. Així com des de Coòpolis es comptava amb un projecte previ, no era així en d'altres llocs, pel que es va decidir ajudar en la mesura del possible als altres ateneus cooperatius. Així, en el marc d'una de les sessions de treball amb la Generalitat, es proposa als ateneus trobar-nos després per la nostra part. La trobada es va fer a Can Batlló, i va ser l'inici del que amb els anys passaria a consolidar-se com la XAC, la Xarxa d'Ateneus Cooperatius.

Es varen dur a terme també accions als centres educatius, i a les universitats, a fi de presentar el projecte i veure com es podien introduir continguts als itineraris o dissenyar càpsules o activitats adequades als diferents estadis d'ensenyament.

Conclusions i aprenentatges

De l'anàlisi de la pròpia activitat del 2016-2017, es va desprendre la necessitat d'intensificar la presència a d'altres barris de la ciutat, que portà a sol·licitar, la segona anualitat, un Cercle de Territori, amb la participació dels barris de La Barceloneta i Eix Pere IV, i en alguns sectors estratègics, fruit del qual es va generar el Cercle de Consum Sostenible.

També que calia arribar a sectors poblacionals menors de 30 i majors de 45 anys, a la població femenina i, sobretot, a la població sense estudis superiors, per una banda, i per una altra, a la població migrada. Així doncs, es proposava modificar i adaptar les accions de sensibilització i promoció del cooperativisme, fossin les formacions, els acompanyaments i els materials de comunicació i difusió.

Es va fer una aposta per la transparència interna, amb la publicació d'una memòria completa de les activitats dutes a terme. Més enllà de la memòria tècnica obligada per la subvenció dels ateneus, l'equip promotor decidí destinar recursos a documentar i

donar publicitat a totes les activitats que es feien des de Coòpolis, i els seus indicadors associats. A l'annualitat següent s'incorporaria també una memòria econòmica en la mateixa línia de transparència.

2. Anualitat 2017 - 2018

L'annualitat va començar en un moment molt convuls, amb l'aplicació del 155 de suspensió de l'autonomia i de les funcions de la Generalitat de Catalunya. Tot i el context, es va poder fer la nova convocatòria, i Coòpolis en va resultar beneficiària una vegada més.

Del grup inicial de tres projectes, es va passar a 6 entitats a l'ateneu central, per la incorporació del Col·lectiu Ronda, el grup ECOS i l'Esguard, de l'àmbit educatiu. També es sol·licitaren dos cercles, un amb lògica de territori (Barceloneta i Eix Pere IV) i un amb lògica sectorial, de Consum, amb Quèviure, FETS, Opcions de Consum Responsable i Sostre Cívic. A més a més, es van fer convenis de col·laboració amb les cooperatives QueSoni i Koitton Club per la línia estratègica de treball relacionada amb Cultura Cooperativa, i amb MigrESS i la cooperativa IACTA Sociojurídica per l'àmbit de les persones migrades.

Es passava doncs a multiplicar per 4 les entitats agrupades, amb les conseqüències esperables tant pel que fa a la governança com a la posada en marxa dels serveis. Tot i així, superats els primers mesos, s'estabilitzaren els espais tècnics i polítics que van garantir el correcte desenvolupament de la convocatòria. Es dissenyà el primer sistema de Backoffice del projecte, que permetia introduir i sistematitzar totes les dades de participants, accions i activitats, així com les figures responsables. Una eina que va servir també per poder preparar la justificació tècnica del projecte, que havia resultat molt difícil a la primera anualitat. L'eina que es va dissenyar, una vegada millorada a la següent convocatòria, es va posar al servei de la XAC i dels ateneus que la volguessin emprar. En primera instància van ser només tres ateneus, però el 2021-2022 ja eren la totalitat dels ateneus cooperatius els que empraven aquesta eina dissenyada per Coòpolis. Des de l'equip promotor es vetllava en tot moment per seguir fent transferència de coneixement i eines a d'altres ateneus cooperatius que les poguessin necessitar.

L'Ajuntament de Barcelona decidí impulsar el procés d'El Far, un equipament per la innovació en l'ESS, i que seria complementari a Coòpolis una vegada es fessin les obres de rehabilitació. Com allò es veia llunyà en el temps, s'iniciaren els espais de debat amb el sector de la ciutat per veure com es podia definir aquest equipament.

Finalment, però, la ubicació que es proposava, al Consorci El Far, no estava disponible, i es va transformar el projecte, ja el 2018-2019 en el que seria InnoBa, a Can Jaumandreu, un equipament propi de BASA per atendre les necessitats de projectes de tall

cooperatiu o de l'ESS de la ciutat. Des de Coòpolis es va participar de forma activa a les trobades, i es van mantenir, dins del marc del conveni amb l'Ajuntament de Barcelona, espais de treball per determinar com podien conuiu i complementar-se els dos equipaments.

En termes de l'activitat, es va aprofundir en el treball als barris, de la ma de projectes de referència o de xarxes locals de cooperatives, i s'incrementaren molt els indicadors de participants i activitats als altres districtes de la ciutat (Poble Sec, Sarrià, Guinardó, Nou Barris, Sant Andreu, ...), i s'implementaren les millores als serveis previstos a l'ordre de subvencions arran de les anàlisi de les dades d'impacte de l'annualitat anterior.

Cal remarcar que aquestes modificacions comportaren un increment molt notable dels indicadors del projecte, i s'assoliren moltes de les fites proposades. Una de les conseqüències d'aquesta activitat intensa fou l'increment de la referencialitat del projecte. Tant la Generalitat com l'Ajuntament assenyalaven la bona marxa del projecte, i la seva singularitat. Això va fer que en aquella annualitat, es generessin ja primeres visites de projectes internacionals o xarxes europees, però també dins del territori català. Coòpolis, a poc a poc, agafava unes dimensions i impactes que feien que fos cada vegada un projecte més conegut i reconegut. Això feia també que s'apropessin projectes o propostes que cercaven la col·laboració de Coòpolis de major complexitat, i s'inicien també a partir d'això els acompanyaments singulars a projectes, com l'Escola Lliure El Sol, el projecte de ciclologística Mensakas, o l'acompanyament a l'Escola Gregal, a Mujeres Pa'lante, o al projecte Fem Procomuns, entitats que totes elles es vincularien de formes diverses amb l'ateneu cooperatiu.

Com a dada rellevant són importants les primeres trobades d'intercooperació, que es van fer tant amb professionals autònoms de l'àmbit de la reforma i instal·lacions, però també amb projectes incipients de provisió de treballs de cures, o de projectes de base tecnològica, o l'habitatge cooperatiu.

El 2017 fou el primer any amb el que es compta amb un conveni estable d'activitats amb l'Ajuntament de Barcelona. Es va signar amb La Ciutat Invisible, com a entitat principal i màxima responsable de la gestió de l'ateneu cooperatiu, i venia a oferir un marc estable d'activitats i que garantís els recursos per part de les entitats de Coòpolis de donar resposta a les demandes i propostes de l'Ajuntament, tant pel que feia al desplegament de l'ateneu com de les evolucions del B4. Aquests convenis anuals d'activitats van començar a incorporar línies específiques de treball, com va ser inicialment la coordinació de les activitats de foment i extensió als barris de la ma de les xarxes locals, o l'acompanyament a projectes d'especial complexitat i rellevància (Menjador Solidari Gregal, Mensakas, als que el 2018 i 2019 s'afegeiria AlenCoop) o el suport a l'articulació dels projectes de provisió de cures o de persones migrades.

Aquest conveni venia a reblar el compromís de l'Ajuntament amb el projecte, que també tenia una nova fita en la consecució dels recursos per l'ampliació de la Fase 0 de Coòpolis. Els espais inicials havien quedat molt petits per l'activitat, i les condicions de confort tèrmic no eren gens bones. Es demanà per part de l'equip promotor una nova intervenció, amb el vist-i.plau de Can Batlló, per poder ampliar l'espai del cubicle inicial amb unes aules de formació i uns primers espais destinats a la incubació de projectes. La proposta de l'equip promotor passava per la prova de totes les activitats que en futur s'haurien de dur a terme a Coòpolis al Bloc 4, a fi de guanyar experiència en gestió i anar testant dinàmiques per poder afrontar amb més garanties la gestió i dinamització d'un espai més gran.

Conclusions i aprenentatges

La memòria d'activitats d'aquella anualitat incorpora ja uns canvis qualitatius importants respecte a la primera de les edicions. Es fa una anàlisi acurada de les participants a les diferents activitats des d'una perspectiva de gènere, de classe i d'origen, i a partir d'aquesta anàlisi, s'incorporen mesures a fi de revertir la poca incidència del projecte a l'hora d'arribar a persones desocupades o molt precaritzades, als orígens diversos, .. però permet avaluar favorablement les mesures preses, així com referma a l'equip promotora seguir treballant en la línia de migracions, i incorporar la mirada feminista al conjunt de les activitats, quelcom que no farà més que créixer i consolidar-se en les successives anualitats

Es proposa també, en vista de les valoracions de les participants a les formacions i als itineraris d'acompanyament, començar a incorporar serveis i activitats adreçades ja no a la constitució de noves cooperatives, si no a la consolidació de les existents i les de nova creació. Les entitats valoren de forma molt positiva els acompanyaments fets des de Coòpolis, però demanen poder mantenir les relacions de suport més enllà del moment de la constitució i l'inici de les activitats.

Per contra, es van generar situacions diverses amb els cercles, que van ser motius de profundes reflexions. Per una banda, es feia una valoració molt positiva del cercle de migracions i de la seva incidència, així com de les accions vinculades a les diferents línies estratègiques de Coòpolis, de caràcter sectorial (cultura, mobilitat,...) però no va ser el mateix amb el cercle que mirava al territori. Vam veure, amb el pas dels mesos, que les xarxes locals de caràcter cooperatiu i comunitari, així com els espais de tall netament veïnal, en el moment en que havien d'assumir dur a terme accions molt associades a la promoció econòmica o a la generació d'ocupació, trobaven moltes dificultats per a fer-ho. Les lògiques i tempos de l'execució de les activitats i indicadors previstos a la convocatòria de subvencions, molt lligades a la creació d'activitat econòmica, col·lisionaven sovint amb els tempos i necessitats dels processos

comunitaris, i això va generar tensions, de les entitats dels diferents barris amb les seves xarxes, i d'aquestes amb l'operativa de l'ateneu. La valoració negativa conjunta va fer que a la següent anualitat ja no es mantingués el cercle de territori i es passés a tenir plans de treball concrets amb aquells barris que preveïen poder dur a terme accions o serveis demandats per les seves xarxes.

També es conclou la necessitat de seguir explorant el cooperativisme més enllà de les persones o agrupacions que estaven convençudes d'esdevenir cooperatives des del principi, i apropar-nos al món de les associacions, per una banda, i a les fórmules de relleu, per una altra. En el primer cas, perquè molts dels col·lectius diana de Coòpolis (persones migrades, precàries o ocupades de manera informal, treballs de cures, ...) operaven sota aquesta fórmula, i es considerava que una cooperativa s'ajusta més a la realitat dels projectes.

Guanya també rellevància el treball amb els centres escolars, tot i que l'encaix dels tempos de les convocatòries dels ateneus cooperatius i del curs lectiu no permet assolir unes planificacions que vagin més enllà d'accions puntuals, i es comença a apuntar a la major incidència que tindria el treball amb el professorat, que roman als centres, més que les accions puntuals que es puguin fer a centres amb grups determinats.

Des dels cercles, tot i les dificultats d'agafar el ritme intens de la convocatòria i de les seves exigències, en alguns moments molt poc clares pel que feia als cercles que no eren territorials i que no actuaven en el territori com a petits ateneus (que era el que es preveia a l'ordre per donar resposta a aquells territoris extensos que havia de cobrir un ateneu), es van elaborar unes memòries d'activitats diferents a les de l'ateneu central.

En línia amb la intensificació de la voluntat de transparència, es genera un apartat al web on es pugen totes les memòries d'activitats, i s'incorporen unes primeres dades econòmiques de l'anualitat, consolidant els recursos provinents de l'ordre dels ateneus cooperatius i els provinents del conveni amb l'ajuntament.

04

CONSOLIDACIÓ DE L'ACTIVITAT I APOSTA PER LA XAC (2018 - 2020)

Consolidació de l'activitat i aposta per la XAC (2018 - 2020)

Amb la perspectiva de creixement de les activitats i impactes de Coòpolis, i sumant el fet que es preveia que al llarg del 2019 es podria disposar dels nous espais d'aules i per la incubació de projectes, la convocatòria 2018-2019 s'inicia amb la incorporació d'una nova entitat a l'ateneu cooperatiu, La Pera Comunicació, i també amb un cercle més, que es sumava al de migracions (composat per MigrESS, IACTA i DiomCoop) i al de consum responsable, que repetia entitats de l'anterior convocatòria, el cercle d'Incubació.

En el cas de La Pera, va ser una entitat creada per la persona que havia estat responsable de comunicació de Coòpolis des del principi, però que estava vinculada laboralment a l'Impuls Cooperatiu, i tal i com s'ha explicat, es va decidir que a la present convocatòria, no es mantindrien persones tècniques que no estiguessin vinculades a una cooperativa agregada. Això, treia pressió a l'Impuls Cooperatiu, que podia ja treballar en un pla de creixement vinculat a la seva naturalesa, de xarxa de cooperatives de Sants, i no a l'execució de la subvenció dels ateneus. Aquest moviment també va comportar que alguna de les persones que havia estat tècnica de l'ateneu es desvinculés del projecte, mentre que de les altres, algunes es van incorporar a La Ciutat Invisible i una altra, juntament amb dues persones més, constitueixen La Pera, que s'incorpora com a entitat agrupada mantenint les responsabilitats, ara com a cooperativa, de comunicació de Coòpolis.

Pel que fa al cercle d'Incubació, el composaven les entitats Fem Procomuns, LabCoop, Calidoscoop i Etcèteres, totes elles membres del grup Ecos. Es va considerar que no es volia tenir, una vegada acabades des obres de rehabilitació, una incubadora convencional d'empreses, si no que es volien afavorir els processos de coneixença entre projectes, de col·laboració i suport mutu, d'intercooperació entre ells, i també vincular la incubadora al conjunt del recinte de Can Batlló i als barris de Sants, així com amb les diferents xarxes locals de Barcelona amb les que s'havia mantingut relació i plans de treball conjunts en anteriors convocatòries. Tampoc no es volia fer un procés vertical i tancat, si no obert i col·laboratiu, incorporant a les entitats o espais interessats, no només en ser posteriorment allotjats, si no en participar en la definició de l'espai i les seves relacions. A més a més, la incubadora havia de posar-se en relació amb les iniciatives impulsades per l'Ajuntament i per BASA d'incubadores o espais de suport per projectes de l'ESS (El Far, Can Jaumandreu, ...).

Les entitats que es van incorporar com a responsables del cercle venien també a intentar consolidar i normalitzar les relacions a través del treball conjunt entre dos dels

pols cooperatius de la ciutat. L'equip promotor de Coòpolis, molt vinculat a Sants i a les seves lògiques de funcionament, si bé havia aconseguit incorporar a entitats com el Col·lectiu Ronda, havia trobat dificultats en les seves relacions amb l'entorn del grup Ecos. La incorporació del propi grup com a entitat agrupada a la segona anualitat, així com la constitució del cercle de Consum, venien a cercar una solució de treball col·legiat entre els dos pols, evitant així el que havia succeït a l'Hospitalet, per exemple, on no va ser possible una relació fluida entre dos grups de projectes que podien optar a la convocatòria dels ateneus per la ciutat, i això va comportar lògiques de competència i de trencament de relacions.

Tot i els intents per les dues parts, però, no es va aconseguir generar unes dinàmiques de treball satisfactòries. L'anualitat 2017-2018 ja havia deixat com a resultats algunes mancances en el cercle de consum, que es volien corregir a la nova convocatòria, però no es van aconseguir revertir. El fet de que les obres de la incubadora s'allarguessin molt més del previst, finalitzant el febrer del 2020 quan ho havien de fer l'estiu del 2019, va generar situacions molt complicades pel cercle d'incubació, i de les relacions d'aquest amb els espais de l'ateneu. Tot i diferents moments de debat i trobada, que miraven de llimar les diferències en les dinàmiques de treball entre els dos grups d'entitats, no es va aconseguir trobar un punt de confort per totes les parts, i l'octubre del 2019 les entitats de l'equip promotor proposaren de tancar els cercles d'incubació i de consum, cosa que no va ser ben rebuda per part de les entitats responsables.

El gener del 2020 s'acordà entre les dues parts la reformulació de la convocatòria 2019-2020, on encara constaven els dos cercles, per fer-ne la seva sortida, i com a conseqüència d'això, també es va produir la sortida de les entitats que formaven part de l'ateneu cooperatiu i del cercle migracions que eren membres d'Ecos. Aquest fet va situar l'ateneu en una posició de molta fragilitat, ja que perdia prop del 40% de les entitats agregades, i tot i que encara no es sabia, en pocs mesos s'iniciaria la situació de pandèmia relacionada amb la COVID-19. Van ser uns mesos molt crítics per Coòpolis, però amb el pas dels mesos, i la incorporació de noves entitats amb plans de treball, garantida la continuïtat de l'ateneu tot i la situació de confinament, i les perspectives cada vegada més properes de tenir els espais del Bloc 8 diponibles, mentre ja es treballava en l'obtenció de recursos per la rehabilitació del Bloc 4, foren elements que permeteren superar aquella crisi.

Així doncs, la convocatòria 2018-2019 s'inicia amb un múscul d'entitats major, i alhora amb la consolidació dels processos interns de l'ateneu, tant pel que fa a les activitats i serveis previstos a l'ordre, però sobretot pel que feia als espais de coordinació tècnica i política. La dinàmica d'anàlisi conjunta fet a les Taules Estratègiques (que ja incorporen de forma regular a membres de l'Ajuntament, la Direcció General, la XES, la FCTC, el

Coop57 o les xarxes locals de Barcelona) determinava línies estratègiques per l'orientació i la proactivitat de l'ateneu cooperatiu.

En el moment de determinar els sectors en els que es volia incidir, s'iniciaven les relacions amb alguna entitat de referència en aquell sector, i es proposava un primer pla de treball conjunt, dirigit a l'obtenció d'indicadors per l'ateneu però també a generar una primera relació basada en el treball amb aquella entitat. Si fruit del treball conjunt es detectaven possibilitats de majors activitats o propostes concretes, aquella entitat passava a relacionar-se de forma estable amb Coòpolis, a participar dels espais de presa de decisions, i a poder elaborar propostes de futur. Si es detectava la possibilitat de generar xarxa amb altres entitats del sector, es proposava que s'iniciessin els debats per mantenir-se com a línia de treball estable de Coòpolis o si es volia fer el salt i, com en el cas de les entitats relacionades amb les persones migrades i racialitzades, acabaven esdevenint un cercle. Per aquella anualitat, s'acorda que les línies estratègiques serien les de cures i economies feministes i cultura cooperativa, però és un procediment que Coòpolis ja no abandonarà en els anys posteriors, fent d'aquests processos la seva forma de creixement i consolidació més orgànica.

Aquests espais de les Taules Estratègiques, a mesura que passaven els anys, van esdevenir moments de validació de l'activitat i l'orientació de Coòpolis, per una banda, com de concertació d'estratègies entre agents molt diferents, esdevenint assaigs de les fórmules de governança que s'havien pensat inicialment pel projecte. Prova d'això és la programació d'una nova visita als espais de Coòpolis i de presentació de les obres de millora del Bloc 8 que realitzaren de forma conjunta Gerardo Pissarello, Regidor d'Economia, i Josep Vidal, Director General de cooperatives, el febrer de 2019.

També és prova de la rellevància que estava agafant el projecte, i de l'interès que estava despertant en les dues administracions, el fet que les dues s'avinguessin a treballar, i signar el novembre de 2018, un conveni marc per l'acció conjunta de desplegament de l'ESS a Barcelona. Primer, amb l'excusa de la pressió que es feia des de Coòpolis per a que ambdues administracions reconeguessin el suport que l'altra estava donant al projecte, i després, a la llum de la bona sintonia entre el Comissionat i el Director General, donar un marc jurídic a uns compromisos de feina conjunta. Així, el 2019, es signa aquest conveni marc, que esdevindrà essencial per Coòpolis, i per tenir uns compromisos adquirits que es podien exigir a ambdues administracions. A banda d'altres aspectes menys concrets de concertació, la part relativa a Coòpolis estava molt desplegada. Per part de la Generalitat, s'adquiria el compromís de mantenir la convocatòria dels ateneus cooperatius durant 4 anys, o una de similar, per la ciutat de Barcelona, i en la que l'Ajuntament podria entrar a valorar les diferents propostes que es presentessin.

Per part de l'Ajuntament, els compromisos passaven per cedir un espai físic a l'ateneu cooperatiu de Barcelona, així com aprofundir en aquelles línies de treball que fossin coincidents amb els seus objectius de mandat, concretant la cessió feta del Bloc 8 per la Fase 0, compromentent els recursos per la seva ampliació, i apuntant al Bloc 4 com a seu final de Coòpolis. Aquest va ser el marc que va permetre i facilitar que l'Ajuntament, des del 2018 i fins el 2021, signés successius convenis amb La Ciutat Invisible, com a entitat representant de Coòpolis i beneficiària de la convocatòria d'ateneus cooperatius per Barcelona, i crear un marc bilateral estable en el que treballar tant per la coordinació amb BASA i el propi Ajuntament, com aprofundir en els àmbits de les persones migrades i els projectes de provisió de cures, com per fer el seguiment del procés del Bloc 4.

Més enllà de la seva operativitat, que va ser poca, l'existència d'aquest conveni ha resultat crucial per entendre el paper de suport i de facilitació que van tenir les dues administracions els anys següents, respectant l'autonomia del projecte i vetllant per contribuir des de les seves diferents possibilitats. Tanmateix, el conveni d'activitats que es signarà el 2023 o 2024 amb l'Associació Bloc 4, per la cessió de l'edifici i de suport a les activitats, troba en aquest primer conveni signat el 2019 com un dels seus antecedents i font de justificació, ja que en certa manera, i si bé amb un beneficiari directe, que serà l'AB4, vindrà a actualitzar el suport que durant el període 2018-2023 s'ha rebut per part de les dues administracions al desenvolupament, creixement i consolidació de Coòpolis.

Aquesta etapa 2018-2020, com s'ha vingut dient, també va ser un moment de canvis i millores substancials en els espais. Tant pels que acollien l'activitat de Coòpolis com pel que fa a la que serà la seva seu definitiva, al Bloc 4 de Can Batlló. En el primer cas, i fruit de la consolidació de l'activitat i de la limitació dels espais existents al Bloc 8, s'aconseguí que a finals del 2018 es comprometeren els recursos per part del Districte de Sants pel condicionament dels espais annexos a l'inicial, amb les aules de formació (3) i els espais d'incubació (8).

L'obtenció d'aquests espais permetia que Coòpolis pogués assajar en petit la majoria dels serveis i activitats al projecte inicial. Les obres de condicionament feren que a finals del 2018 es tanquessin les oficines del Bloc 8 i es tralladés l'activitat a l'Escola Lliure El Sol, a les Drassanes. Si bé es perdia l'accés a peu de carrer, les instal·lacions amb les que es comptava, així com les condicions en les quals es va oferir acollir a Coòpolis, eren molt bones, i de fet van servir per iniciar també les relacions amb l'ELLS, que va conduir a la seva transformació a cooperativa de serveis, i a la seva vinculació amb les entitats responsables de l'eix educatiu de Coòpolis. L'activitat, després de successives dilatacions de les obres de rehabilitació, es va mantenir allà fins el novembre del 2019, quan es van poder començar a ocupar els espais del cubicle i les

aules, mentre que els espais d'incubació no estigueren disponibles fins el febrer del 2020 per a poder acollir a projectes. Conclòs el procés de selecció d'iniciatives el desembre del 2019 i gener del 2020, que cercava incorporar a projectes vinculats a les línies estratègiques de Coòpolis, en el moment en que s'anava a produir l'entrada de les entitats a tots els espais d'allotjament, esclatà la situació de pandèmia, que va fer que l'espai no tingués plena activitat real fins ben entrat el 2021.

En paral·lel, amb l'Ajuntament es va seguir treballant de forma molt intensa en el projecte del Bloc 4. Traspassada ja la propietat a l'Ajuntament per part de la Generalitat, des del consistori es començaren a buscar els recursos per la rehabilitació de l'edifici, i es feu el concurs d'arquitectura, el 2018. L'escenari pressupostari complicat del 2019 i 2020 feren que es busquessin fórmules de trobar finançament adicional o diferent del que podia comprometre l'Ajuntament, i es treballà amb una consultora externa per presentar el projecte als fons FEDER, que podien arribar a cobrir el 50% de la inversió prevista. Finalment, això no va ser possible, pel que durant el 2020 es treballà des del Comissionat per trobar els recursos a l'Ajuntament, i finalitzat el projecte de reforma per part dels arquitectes guanyadors del concurs, a finals del 2020 es presenta el projecte per al·legacions, i a primers del 2021 s'inicien els processos de licitació de l'obra, previs i necessaris per a que al juliol del 2021 s'iniciessin les obres, amb un pressupost final de prop de 10 milions d'euros.

Els avenços en aquesta direcció, però, van posar pressió sobre una altre vessant del procés. Per part de l'Ajuntament, en el camí d'aconseguir els recursos necessaris, havia

de justificar la inversió ja no només pels evidents impactes i indicadors que estava tenint Coòpolis, si no perquè si havia de representar la inversió més important que faria el Comissionat en tots els seus mandats, que finalment van ser dos, i segons el seu parer, no es podia fer una cessió ni a una agrupació informal de cooperatives i entitats, com era el cas de Coòpolis com a projecte, ni a una cooperativa en concret, La Ciutat Invisible, que les representés. Des del govern es demanava que un projecte d'aquelles dimensions havia de tenir un impacte més important en les estratègies de conjunt de la ciutat i de l'AMB més enllà del que podia fer Coòpolis com a dipòsit concret.

S'inicià un llarg camí de dos anys i mig de negociacions i intents diversos de dibuixar fórmules que passaven per la incorporació de grans cooperatives, o referents en els seus àmbits, que servissin de tractores, a propostes que passaven pel tercer sector, a reincorporar a Ecos i que pogués tenir allà la seva seu... Totes elles, i per motius diversos van anar quedant descartades, mentre des de Coòpolis s'intentava vetllar per a que unes aliances fetes des de dalt, i sense coherència en la pràctica, poguessin posar en risc el dia a dia del projecte, o desvirtuar-lo massa.

Després d'aquest llarg camí, a finals del 2020, i en el context de la proposta de creació i constitució de l'Àmbit Participat de l'ESS de Barcelona, i de la voluntat de l'Ajuntament que aquell dos l'espai de concertació a nivell de ciutat amb els agents diversos de l'ESS, i que entomés l'Estratègia en ESS2030 de Barcelona, es proposa des de l'Ajuntament que aquest «gran NIF» que pogués ser dipòsitari de la cessió de l'edifici i dels hipotètics convenis d'activitats podia passar per incloure en les converses a les entitats representatives del cooperativisme català. Atès que moltes de les cooperatives de l'equip promotor participàvem de les entitats representatives, i en el organigrama original de Coòpolis ja es proposava que les entitats representatives havien de tenir un paper important (que fins el moment no havien volgut jugar), des de Coòpolis es considera la proposta com a molt interessant, i s'inicien així els espais de trobada que portaran a la constitució, el 2022, de l'Associació Bloc 4.

De retruc d'aquest procés, es constata que l'ordre dels ateneus, i tal i com ja s'ha comentat en aquest mateix estudi, treballava en contra de la cristallització de les xarxes d'entitats que estaven executant els ateneus cooperatius, no permetent que es generessin formes jurídiques (no es podien constituir cooperatives de foment empresarial per no estar redactat i aprovat el seu Reglament, es podien estudiar fórmules de grup cooperatiu) que les agrupessin, i obligava a mantenir a una entitat de primer ordre com a beneficiària principal i a la resta com a agrupades, essent la responsable última de tota la subvenció l'entitat principal. A les successives converses amb l'Ajuntament pel Bloc 4, aquest fet sempre suposava un límit, al que calia afegir el fet que els ateneus cooperatius, que venien a garantir l'activitat, i aportava els recursos per a que La Ciutat Invisible seguís fent el paper de tractora, eren una subvenció anual de pública concurrència, i era per tant una posició fràgil. A finals del 2020, dibuixat l'escenari de coordinació amb les entitats representatives del cooperativisme (FCTC i CoopCat), i l'asimetria de les diferents entitats que es trobaven en aquelles taules, s'inicien els debats que portaran a que el 2021 es constitueixi l'Associació Coòpolis, que agrupava a les entitats de l'equip motor de Coòpolis, i que seria una nova posició, ja de segon grau, i que inaugurava un espai igualitari de relacions entre les entitats agrupades de l'ateneu, des de la que poder defensar les postures i parers de Coòpolis en el procés del Bloc 4.

Finalment, d'aquest període cal també fer incidència en un altre aspecte important de Coòpolis, i és la xarxa de relacions que anava construint com a projecte, tant a nivell català com a nivell internacional. En el primer cas, es fa a través de la XAC, i en certa manera a desgrana de la Direcció General, que preveia una coordinació amb els ateneus cooperatius a través de la figura d'una Secretaria Tècnica, aliena als ateneus, i que feia el paper de baula o frontissa entre la DG i els ateneus. Aquesta ST tenia les funcions de formar, informar, traspasar metodologies o pràctiques, elaborar una agenda conjunta dels ateneus, i centralitzar les demandes dels AC de millores de l'ordre de subvencions, entre d'altres. Des de la DG no es preveia un espai de coordinació entre els ateneus, que a totes llums era fonamental, ja que deixant de banda que hi havia ateneus en els que les administracions locals o consells comarcals tenien un paper de lideratge, a la gran majoria dels ateneus qui duia el lideratge, com en el cas de Barcelona, eren xarxes locals de cooperatives. Els debats que es podien donar a un lloc ressonaven a l'altre, i propostes o innovacions que es feien a un ateneu podien ser molt funcionals per un altre. Per això es va fer palesa cada vegada més la necessitat de comptar amb espais estables de trobada, i al marge de la Secretaria Tècnica, fet que no va ser fàcil. Així, durant el 2018 es seguiren fent trobades entre els ateneus, però el 2019 es passaren ja a programar de forma estable aquestes trobades, i s'iniciaren processos d'intercooperació entre ateneus (p.ex en l'àmbit rural, o a l'Àrea Metropolitana), traspassos d'eines o metodologies (com els estatuts socials tipus, o

itineraris d'acompanyaments) i accions de visibilització conjunta, així com la feina encarregada per part de la DG de definir l'ideari dels ateneus cooperatius de cara a adaptar l'ordre de subvencions a les realitats amb les que es trobaven els diferents ateneus. Totes aquestes trobades feren possible que, en el context de pandèmia del 2020, es constituís un espai permanent de trobada entre ateneus, el Grup Motor de la XAC, que el 2021 ja entomaria les responsabilitats de Secretaria Tècnica.

A nivell internacional, i més enllà de les múltiples visites que ja rebia Coòpolis, es tenen relacions estretes amb la xarxa de cooperatives Olatukoop i KoopFabrika del País Basc, es participa a una trobada de clústers d'economia social a Brusel·les, i es participa presentant el projecte al Global Social Economy Forum de Bilbao, l'octubre del 2018.

Com en el apartat anterior, farem un breu recorregut per les principals qüestions relatives a l'activitat de Coòpolis a partir de les memòries elaborades en cadascuna de les anualitats dels ateneus cooperatius.

1. Anualitat 2018 – 2019

Atès que Coòpolis havia de traslladar la seva seu per les obres de rehabilitació del Bloc 8 i es va ubicar en un espai sense accés directe des del carrer, s'acordà intensificar la presencialitat i les activitats a la major part de barris de la ciutat. Els indicadors de participants, dispersió de les activitats i intensificació del nombre d'activitats que es veuen recollides a la memòria d'activitats en donen testimoni.

Els acords presos al voltant de les línies estratègiques de cures i economies feministes i de cultura cooperativa, als que calia afegir l'increment d'activitats provinents dels cercles, juntament amb l'augment d'entitats implicades al projecte van suposar una prova d'estrès important per Coòpolis, que tot i així, tot i els desencaixos amb alguns dels cercles, va superar amb escreix les expectatives, fent que la manca d'una seu física pròpia quedés compensada per una elevada programació i presència de Coòpolis en molts actes, esdeveniments o espais de debat als barris o a sectors. Tanmateix, va ser una anualitat en què es van estrényer vincles amb entitats com el BiciHub, amb qui es mantindrien vincles durant força anys, o amb l'incipient projecte Mensakas, així com amb el procés comunitari de gestió del Menjador Solidari Gregal, als barris del Besòs.

Es van fer 53 acompanyaments a la constitució de cooperatives, assolint-se el màxim % de cooperatives creades a la ciutat acompanyades per Coòpolis.

2. Anualitat 2019 – 2020: temps de pandèmia

Sense cap mena de dubte, aquesta anualitat va venir marcada per la situació de pandèmia i crisi sanitària derivada de la COVID-19. Els primers mesos de l'anualitat van tenir com a protagonistes dos processos interns, que han estat explicats anteriorment. Per una banda, el procés de debat i desencontre entre dos grans grups d'entitats dins de Coòpolis, que va concloure amb la sortida de 9 entitats de l'ateneu cooperatiu i el tancament de dos dels cercles amb els que s'havia començat l'anualitat, el cercle de consum i el d'incubació, mantenint-se només el de migracions, que va incorporar a una nova entitat.

Per una altra banda, es va fer el trasllat a les noves dependències del Bloc 8, que comptaven ja amb 3 aules per fer formacions i reunions de gran format, una de les carències importants de l'espai anterior, i a primers del 2020 s'afegí l'espai d'incubació, amb capacitat per 8-9 projectes. La preparació del procés de valoració de les propostes per ocupar els diferents espais de la incubadora, així com el trasllat físic des de l'Escola Lliure El Sol, i el condicionament dels nous espais, concentraren molts esforços de l'equip. Una vegada ja es podia disposar dels espais d'incubació i les entitats es començaven a instal·lar, dues setmanes més tard es decreta el confinament sanitari per part del govern espanyol.

Coòpolis es trobava en una situació important de feblesa, i amb necessitat de generar i estrènyer vincles interns i reprendre l'activitat de forma localitzada, pel que les condicions associades al confinament van resultar un cop molt dur pel projecte, incrementant-ne la desorientació, i més en un context en que encara no estava del tot clar que es poguessin iniciar els tràmits previs per la rehabilitació del Bloc 4 per manca de pressupostos.

Les setmanes posteriors a l'inici del confinament van suposar una transformació radical de les activitats i els formats de Coòpolis, fent el necessari pas a la virtualitat i a la no-presencialitat, i arribant a generar 82 accions formatives virtuals entre els mesos d'abril i novembre del 2020. De l'angoixa i la desorientació es va treure la voluntat ferma d'esdevenir una eina al servei de l'ESS, que tantes vegades ha demostrat la seva capacitat de resistència i resiliència davant diferents situacions de crisi. Posar tot el coneixement i les capacitats al servei de les necessitats dels projectes acompanyats, en moments de consolidació diferent, per ajudar-los a encarar el que ben aviat es va veure que serien les primeres conseqüències del confinament, com el tancament de molts serveis públics i el cessament forçat de moltes activitats econòmiques, amb l'aparició dels ERTO i la seva complicada gestió, o els impactes sobre la salut mental a

nivell individual i col·lectiu. Es reorientaren moltes de les activitats en un format «a mida» dels projectes, molt vinculades a necessitats concretes, i albirant també el que seria una constant pels anys posteriors, que eren els acompanyaments destinats a la consolidació o, directament, a la no destrucció d'ocupació o cessaments d'activitats i dissolució de cooperatives creades, més que no pas la creació de nous projectes.

Un dels elements que va generar encara més pressió, no només a Coòpolis si no que al conjunt dels ateneus, va ser que durant els primers 10 dies del confinament, des de la DG es va arribar a considerar la possibilitat de decretar el tancament dels ateneus i el cessament de les seves activitats. Va ser fonamental en aquell moment l'existència de la XAC, que durant els primers dies de la crisi es reuní en nombroses ocasions, i acordà lluitar per mantenir el programa obert malgrat l'impossibilitat del treball presencial. Es va decidir reivindicar el paper que podien tenir els ateneus en ajudar a les entitats dels territoris a capejar els efectes de la crisi, oferir formacions virtuals en un moment en que les persones, de manera forçada, tenien moltes hores per ser a casa i podien trobar el temps que la dinàmica del dia a dia no permetia, i actuar com a dispositius al servei de les diverses necessitats que es detectaven als diferents territoris. Finalment, s'aconseguí que la DG s'avingués a considerar els ateneus cooperatius com quelcom homologat als altres serveis públics destinats a la creació d'ocupació, com el SOC, que si bé feia només atenció virtual, no va deixar en cap moment de prestar serveis. S'establí una moratòria pels indicadors d'activitats i de creació de cooperatives i de llocs de treball, i es validaren els formats telemàtics de recollida de dades com a fonts de validació de l'activitat. En el camí d'aquesta reivindicació, el Grup Motor de la XAC, compostat per les coordinacions de tots els ateneus, emergia i es consolidava com un espai fort i de fer pinya, així com d'interlocució directa amb la DG sense la Secretaria Tècnica.

El 2020 es confirmava que la DG no optaria encara per llençar una convocatòria trianual, ja que els possibles impactes de la crisi sanitària no permetien escenaris de precisions a llarg termini, però sí que es va donar el compromís d'una nova modificació de l'ordre dels ateneus cooperatius que preveïés aquesta trianualitat. La capacitat de maniobra i el compromís mostrat pels ateneus cooperatius amb els seus territoris, però, foren un argument de pes de cara a treballar per a que el 2021 ja es pogués fer aquesta trianualitat. La situació encadenada des del 2016 d'ordres i convocatòries que es solapaven en el temps amb la justificació de la convocatòria anterior, que havien arribat en dos ocasions als ateneus sense marc de treball fins a 2 mesos fins que no es resolía la convocatòria, i un cicle anual d'activitats, que permetia molt poca incidència estratègica o de treball a foc lent, coençaven a esdevenir un factor de cansament i desencís per part tant del personal tècnic dels ateneus com de les entitats agrupades a cadascun d'ells. La DG va poder mostrar amb orgull com els ateneus cooperatius

havien respost a la situació de pandèmia, però des dels ateneus es va demanar que aquesta gratitud fos corresposta amb un marc de treball més estable, fet que es va concretar ja el 2021 amb la convocatòria trianual.

La situació de pandèmia, però, no va alterar la voluntat de seguir consolidant l'activitat de l'ateneu ni els seus processos interns, i es detallà un organigrama funcional que responia a l'aplicació de les línies estratègiques. Fruit de les relacions establertes a l'annualitat anterior, es consoliden les línies d'economia feminista i de les cures i cultura, però s'afegeixen les de Transició Energètica, Mobilitat i Distribució, Habitatge Cooperatiu i Consum Cooperatiu. Després de la sortida d'entitats i el procés de reformulació, l'aposta per consolidar Coòpolis passava per establir relacions estables amb entitats d'aquests àmbits, i seguir creixent a partir d'entitats tractoras que generessin noves inèrcies i dinàmiques a Coòpolis. I així va ser, ja que a l'annualitat posterior, habitatge i energia passen a constituir un cercle, mentre el consum responsable i la transició ecològica, així com les economies feministes, passarien a ser cercles a partir de la convocatòria 2021-2024.

Al llarg del 2020 es consolidà la proposta de creació de l'Àmbit Participat de l'ESS de Barcelona, i s'inicien les trobades prèvies a la redacció de l'Estratègia en ESS2030 de Barcelona. Des de Coòpolis es demanà de poder formar part del grup que estava dissenyant la naturalesa i composició de que havia de ser l'Àmbit, i en va esdevenir membre a primers del 2020. Coòpolis quedava inscrit així en un grup on es trobaven les entitats de segon grau o representatives de l'ESS de la ciutat, i del país, per concertar estratègies i coordinar accions, i va fer un esforç molt important per posar sempre al servei de l'ESS els espais i els recursos dels que disposava. Tanmateix, i a mesura que el 2020 avançava i l'Ajuntament aconseguia els recursos per la rehabilitació del Bloc 4, el projecte agafa cada vegada més entitat, essent un dels projectes de ciutat que acabarà inclòs en el recull de compromisos de l'Estratègia ESS2030 (<https://essbcn2030.decidim.barcelona/>) i amb el que es vol vincular als altres espais o projectes de ciutat.

05

DEL BLOC 4, I LA
PREPARACIÓ PEL
SALT D'ESCALA (2021)

Del bloc4 i la preparació pel salt d'escala (2021)

La memòria d'activitats del 2019-2020, a l'apartat de les conclusions, ja anunciava el que hauria de passar els anys següents. S'apostava per la consolidació de les línies estratègiques, per la necessitat de dotar-se d'una forma jurídica pròpia, la voluntat d'incidència en el disseny de l'Estratègia en ESS 2030 de Barcelona, així com el treball per aconseguir una convocatòria trianual dels ateneus cooperatius que permetès dur a terme l'activitat de forma planificada i una aposta per la XAC com a espai de construcció i de coordinació amb un important potencial transformador i de ressonància. Finalment, es proposava fer tot el possible per a que el procés del Bloc 4 no entrés en un punt mort, i això passava per intensificar les relacions amb les entitats representatives, per una banda, i oferir tot el suport possible a l'equip d'obres en la concreció del seu projecte i de les licitacions a fer.

En aquesta línia, es decideix la incorporació de noves entitats a l'agrupació, a través de la constitució del cercle de Transició Ecosocial, que agrupa a les línies estratègiques d'habitatge, transició energètica i mobilitat. S'incorporen La Dinamo i Sostre Cívic en el primer cas, Emelcat i Aiguasol (dues de les entitats promotores de la cooperativa de segon grau BATEC) i Biciclot per la línia de mobilitat i logística. Es supera així la fase d'aprimament de l'anualitat anterior, i es generen noves relacions que es mantenen durant els anys posteriors, que es veuran ampliades. Al cercle de migracions, que es manté una anualitat més, es sumen diverses entitats, com tic-tac i Col·lectiva't. Més enllà de les entitats que s'incorporen a l'agrupació, també es consoliden relacions amb espais de representació del cooperativisme, amb xarxes locals i amb projectes concrets de l'àmbit de les cures.

Superada la part més dura del confinament, també es regularitza la incorporació de les cooperatives a la incubadora, pel que es genera una segona anella d'entitats vinculades amb el projecte. Totes elles es comprometen a participar en accions d'intercooperació o de visibilització conjunta, de caràcter puntual, ja que des de Coòpolis, i després dels mesos difícils del confinament, es prioritza que les entitats incubades facin ús dels espais i s'incorporin a les dinàmiques de l'espai.

L'entrada de tantes noves entitats torna a situar la problemàtica dels cicles anuals de treball vinculats a la convocatòria dels ateneus cooperatius. Entre els temps que demana la comprensió del projecte per part d'entitats que s'incorporen de nou, la participació en els diferents espais de caire operatiu o polític, l'establiment dels plans de treball i la seva execució, així com la interiorització dels procediments de justificació tècnica i econòmica, fan que les entitats amb prou feina agafin rodatge passada la meitat de la convocatòria, generant tensions i pressió tant a les entitats noves com a les que conformaven l'equip promotor. Això va portat a reblar els esforços de la coordinació de l'ateneu, en el marc de les trobades de la XAC, per a fer que la DG, que havia desestimat passar a una convocatòria trianual el 2020, si que ho fes el 2021 en davant. Finalment, els esforços i les feines fetes per la XAC en vistes a generar la suficient confiança a la DG donaren els seus fruits, i a l'inici del 2021 es confirma que la nova convocatòria ja serà trianual, i que permetrà incorporar el servei complementari d'incubació, afegint recursos específics per a aquesta activitat.

Quan es confirmà aquest canvi, es varen produir diversos moviments interns a Coòpolis, que apuntaven ja a una fase de maduresa. Per una banda, des de La Ciutat Invisible, que havia estat l'entitat principal des del principi, es manifesta la voluntat de començar a treballar per a que fos una altra entitat la que assumís aquesta responsabilitat, a la que es sumava la de ser la beneficiària dels successius convenis d'activitats amb l'Ajuntament de Barcelona pel Bloc 4 i per les línies estratègiques. Es valorà conjuntament que millor que fer que una altra entitat de primer grau esdevingués la principal - i en línia amb les necessitats del procés del Bloc 4, que demanaven l'existència d'una forma jurídica per relacionar-se amb les entitats representatives i amb les administracions públiques- s'inicien els debats amb les entitats agrupades de més antiguitat (a fi de no posar encara més pressió per les que s'havien incorporat darrerament) per la constitució del que serà l'Associació Coòpolis.

Es constituirà finalment el setembre del 2021 amb vuit entitats sòcies: Col·lectiu Ronda, Coopnet, Lacol, Reflexes, l'Esguard, La Pera, MigrESS i La Ciutat Invisible. La voluntat de les fundadores era poder arribar a presentar a aquesta entitat com a principal de la propera convocatòria trianual, fet que va haver de ser descartat doncs des de la DG no ho veien oportú, pel que es va mantenir LCI com a entitat principal. Tot i així, LCI ja va transmetre al conjunt de les entitats que la convocatòria 2021-2024 seria la darrera en la qual la cooperativa actuarà com a entitat principal de l'agrupació, i que hauria de ser o bé l'Associació Coòpolis o alguna altra de les entitats sòcies la que hauria de jugar aquest paper.

Això no va treure, però, que la constitució de l'Associació Coòpolis permetés fer dos grans moviments, destinats els dos a consolidar les dinàmiques col·lectives de l'ateneu, i l'assumpció cada vegada més simètrica de responsabilitats entre les entitats participants. Per una banda, va ser l'espai des del qual es seguiren les negociacions amb les entitats representatives en el procés del B4, així com entre aquestes i les administracions que donaven suport al procés, que culminaren amb el fet que ja el 2022 LCI deixés de ser la beneficiària dels convenis d'activitats anuals amb l'Ajuntament, i passés a ser ja l'associació qui esdevenia la beneficiària i responsable de l'execució i justificació de les activitats. El segon gran moviment passà per la convicció entre les entitats de primer grau que, després d'uns anys sense estructura pròpia de l'ateneu (no vinculada a cap de les entitats agrupades), la dinàmica de Coòpolis exigia personal amb plena dedicació al projecte. Més encara amb la perspectiva d'arribada al Bloc 4 en uns anys, on seria molt important comptar amb estructures pròpies que poguessin entomar els reptes associats a l'obertura i gestió de l'espai. Una vegada es resolgué de forma favorable la convocatòria 2021-2024 per Coòpolis com ateneu cooperatiu de Barcelona, s'inicien els processos de contractació de dues figures, una de coordinació tècnica i operativa del projecte, i una de

dinamització dels espais d'incubació i de coordinació de l'àrea de suport i acompanyament a projectes.

D'altra banda, el 2021 es van intensificar molt les trobades amb les entitats representatives del cooperativisme (FCTC i CoopCat) per anar construint plegades la proposta de naturalesa i de serveis del Bloc 4. Des de l'Ajuntament, i també des d'aquestes entitats, es defensava que el Bloc 4 no seria Coòpolis, només, com si que havia estat l'expectativa de l'equip promotor des del principi del projecte. Des de l'Ajuntament s'apunta a que Coòpolis respon massa a una lògica d'execució de la subvenció dels ateneus, mentre que el B4 seria un equipament singular a la ciutat i al país, que agruparia a les entitats de Coòpolis i les seves lògiques i activitats, però que incorporava també dinàmiques de les entitats representatives, amb voluntat d'impacte al conjunt del territori català. Així doncs, es va construir una idea d'equipament més ampli que únicament les activitats de l'ateneu cooperatiu, fet que va costar d'assumir per les entitats que havíem defensat les inversions en l'equipament des del 2015. Va ser un cop una mica dur, però calia entendre-ho des del punt de vista de la justificació del Comissionat davant del govern de la ciutat de la quantia de les inversions associades a la rehabilitació i aquell «gran NIF» del que ja hem parlat en altres apartats d'aquest document.

Aquesta notícia es va compensar amb el fet que a finals del 2020 ja es van iniciar els processos de licitació de les obres de rehabilitació, que una vegada superades les fases prèvies, es van iniciar el juliol del 2021. Es materialitzava així un dels grans objectius de Coòpolis, com era el d'aconseguir una seu i uns espais a l'alçada dels reptes i les expectatives de creixement i consolidació de l'ESS a la ciutat i al conjunt del país. Els primers mesos de les obres, però, no reportaren bones notícies, ja que en el moment de fer intervencions sobre les fonamentacions, es descobreixen restes arqueològiques, algunes de més de 5,000 anys d'antiguitat. Això feu que l'obra s'hagués d'aturar uns quants mesos, incrementant-ne de forma notable els costos, per una banda, i dilatant el procés de debat entre les que serien les entitats constituents de l'Associació Bloc 4 (FCTC, CoopCat i Associació Coòpolis), que al final va resultar ser positiu per donar temps als processos interns, sobretot de les entitats representatives.

De forma conjunta, les entitats representatives, l'Ajuntament i Coòpolis, com a participants de l'Estratègia ESS2030 de la ciutat de Barcelona, aprovada per l'Àmbit Participat de l'ESS de BCN, i membres del Grup Motor que en dinamitza el procés, i alhora com a responsables del Grup de Treball del Bloc 4 en tant que Projecte de Ciutat inclòs a l'Estratègia, van presentar de forma conjunta l'evolució de les converses al voltant del projecte a la resta de participants del Grup Motor. Tot i que hi havia una primera presentació pública dels acords marc als que s'ha arribat prevista pel mes d'octubre, finalment es va posposar fins el 11/11/2021, en una trobada plenària de l'Àmbit Participat a la Lleialtat Santsenca.

06

**2022-2024: Camí de la
concertació i establiment
definitiu de Coòpolis**

2022 – 2024: Camí de la concertació i establiment definitiu de Coòpolis

Després de molts anys de demandes per part dels ateneus cooperatius i de la XAC a la Direcció General per abandonar una lògica de convocatòria anual de subvencions per caminar vers un escenari de concertació entre les administracions i les xarxes territorial de l'ESS dels diferents territoris, s'arriba a partir del 2021 a una situació intermèdia.

Durant el 2019 i el 2020, des de la XAC s'havia treballat en un ideari dels ateneus cooperatius, que recollia de primera ma les experiències acumulades, propostes per adequar i millorar la incidència de cadascun en base a la seva idiosincràsia i la voluntat manifesta d'aprofundir en el paper de catalitzador i dinamitzador de la transformació socioeconòmica del país a través de la feina local. La DG va emprar aquest document per valorar-lo conjuntament amb les propostes de la Secretaria Tècnica, i la seva pròpia valoració de l'esdevenir de les successives convocatòries i modificacions de l'ordre original de subvencions, i iniciar la redacció d'una de nova pels ateneus del futur. El context de pandèmia va fer que no es pogués aprovar-la modificació per la convocatòria del 2020, però si que es va fer efectiva per la convocatòria del 2021.

La nova Ordre de subvencions, que reordenava les activitats dels ateneus, tenia un abast temporal de tres anualitats, des del novembre del 2021 a l'octubre del 2024. Tot i mantenir una estructura de justificació anual, es contemplava la possibilitat d'aportar indicadors de forma agregada dels tres anys, i es demanava que per part de les agrupacions d'entitats de cada ateneu es fes un relat pel conjunt, partint d'una diagnosi, establint línies d'actuació, i podent recollir-ne els fruits durant la tercera anualitat. Aquests canvis essencials resultaven determinants per l'activitat dels ateneus, ja que es podia abandonar una lògica anual, amb cicles massa curts pels processos i per les persones, i passar a un marc temporal més ampli, on poder fer processos participats de presa de decisions i de la seva implementació en forma de plans estratègics i de treball per cada anualitat.

La nova ordre també recollia altres demandes fetes per part d'alguns o del conjunt dels ateneus, com podien ser els serveis complementaris o les fonts de verificació, la possibilitat de poder justificar persones sense nacionalitat espanyola, entre moltes altres. Però si aquesta ordre va suposar un salt qualitatiu per algun altres aspecte, va ser perquè reconeixia a la XAC amb capacitat d'agència, i obligava a tots els ateneus a participar-ne i a destinar-hi recursos al llarg de les tres anualitats. A les anteriors anualitats, la XAC havia nascut i s'havia consolidat, i durant la pandèmia va mostrar la capacitat de reacció dels ateneus a la situació, i havia designat a membres per

interlocutar amb la DG en nom dels ateneus, però no comptava amb un reconeixement formal com a tal.

El nou redactat recollia les propostes fetes per la XAC, d'assumir moltes de les funcions de l'antiga Secretaria Tècnica, excepte la de fiscalització i anàlisi externa de la pròpia activitat, que mantindria la nova ST i la pròpia DG. Es reconeixia a l'ordre l'existència de la XAC, i se li encomanava les funcions de coordinació dels ateneus cooperatius, de crear grups de treball associats als diferents serveis o en aquells àmbits o qüestions que es consideressin d'interès, elaborar l'agenda comuna, i li atorgava la facultat d'interlocució oficial amb la DG en nom dels ateneus.

Aquesta darrera funció es va cristal·litzar en la constitució d'una Comissió de Seguiment, que emanava del Grup Motor, i de la qual al llarg dels tres anys en serien membres totes les persones que el conformaven, essent els responsables de trobar-se de forma quinzenal amb la DG i actuar de cadena de transmissió entre aquesta i el Grup Motor, així com fent-se responsable de les interlocucions cada vegada més creixents que rebia la XAC per part d'altres agents, institucions, xarxes...

Pel que fa a Coòpolis, i mantenint la voluntat i tendència d'incorporació d'entitats a partir dels eixos i línies estratègiques, i tot i que en alguns casos potser era una mica prematur, es van incorporar dos nous cercles a l'ateneu. Es mantenien el cercle de migracions i el de transició ecosocial, que es dividia en les línies d'habitatge i de transició energètica. Es va demanar a la DG si es podrien incorporar cercles de forma progressiva al llarg de les tres anualitats, però la resposta negativa va portar a forçar una mica els processos, i que s'incorporés un cercle d'Economies Feministes, amb les entitats COS Salut, Equilàtera i Almena Feminista, i un cerce de consum conscient, amb les entitats Espai Ambiental, FoodCoop Bcn i Opcions. A banda de suposar una consolidació dels serveis i activitats de Coòpolis, i una progressiva especialització de les entitats que s'incorporaven, també, en termes polítics, va suposar el tancament d'una ferida oberta des del 2019, quan s'havia produït la sortida de Coòpolis de totes les entitats que estaven a l'entorn o eren sòcies del grup Ecos.

Així doncs, Coòpolis passava a ser conformat per 23 entitats, 19 de les quals cooperatives, el número més elevat des de l'inici de les seves activitats. Com en anteriors ocasions, la incorporació de noves entitats a les dinàmiques de gestió tècnica, operativa i política del projecte, va haver de ser progressiva, mirant de mantenir l'equilibri entre la necessitat d'aconseguir els indicadors de qualitat i activitat (que han estat sempre els principals arguments de Coòpolis de cara a defensar tant la seva continuïtat com l'opunitat del Bloc 4), la voluntat que totes les entitats participessin en la construcció i disseny de l'esdevenir del projecte en el seu conjunt, i la

capacitat de les entitats petites d'assumir la suma dels espais de presa de decisions, activitat, coordinació i execució d'activitats.

Tot i així, i a mesura que han anat succeïnt-se les anualitats, els protocols i procediments estan cada vegada més consolidats i amb dinàmiques pròpies, pel que es condonaven algunes de les dificultats que havien generat tensions en el passat. S'iniciava la convocatòria amb dos espais clarament definits i diferenciats pel que fa a l'organització i funcions. Per una banda, les coordinadores de programes, on es troben les representants de cadascuna de les àrees de treball de l'ateneu i els cercles, i que es responsabilitza del seguiment dels plans de treball, de les incidències i de la programació d'activitats i calendari, i el Comitè Rector per l'altra banda. En aquest segon òrgan es troben representants de totes les entitats agrupades, i és l'espai de coordinació de les entitats entre Assemblees Generals de Coòpolis, en el que no es tracta sobre el dia a dia i l'activitat de Coòpolis, si no que és l'espai on es compartien els debats de fons sobre l'ateneu cooperatiu i les seves línies estratègiques, com es podia abordar el creixement, i on es traspassen les informacions que s'anaven generant del procés del Bloc 4.

A banda de les entitats dels nous cercles, també s'incorpora l'Associació Coòpolis com una de les entitats agrupades a l'ateneu cooperatiu. Si bé en primera instància s'havia pensat en que l'associació ja pogués ser l'entitat principal, tant per les consultes fetes a la DG com per la recent creació de l'associació, es va decidir finalment que es mantingués La Ciutat Invisible com a entitat principal. Aquest fet, però, no va suposar que no es mantingués, i s'arprofundís, en el procés de traspàs de centralitat de LCI a Associació Coòpolis.

Aquest traspàs es basava en dos àmbits, un de polític i un de tècnic. En el primer cas, i des del moment de la constitució, es va informar tant a les entitats representatives com a les administracions públiques, que la interlocució de Coòpolis passava a ser ostentada per l'Associació, i ja no per les cooperatives que tradicionalment l'havien fet (La Ciutat Invisible i Col·lectiu Ronda). Si bé les persones interlocutores no canviaven, si que es modificava el lloc des del que parlaven. S'inaugurà, ja a finals del 2021, un espai de trobada quinzenal entre totes les entitats sòcies de l'Associació, on es decidien postures i parers del procés del Bloc 4, però també l'organització profunda de Coòpolis i l'ateneu cooperatiu, i com es caminava per portar a Coòpolis al Bloc 4, sense que els dos processos (consolidació i creixement de l'ateneu cooperatiu, d'una banda, i el trasllat de les activitats al marc del Bloc 4) s'entorpissin entre ells.

El canvi de representacions també es va constatar pel fet que el 2021 va ser el darrer any en el que es generava el conveni anual de suport a les activitats prèvies del Bloc 4 a favor de La Ciutat Invisible com a entitat representativa del conjunt davant de

l'Ajuntament, i passa a ser-ne la beneficiària l'Associació Coòpolis. Es mantenen els eixos de treball (coordinació amb Ajuntament i BASA per activitats, procés del Bloc 4, suport al procés de consolidació de l'àmbit de les cures a la ciutat de Barcelona, i suport afegit al cercle de migracions tant a les seves accions d'atenció a persones migrades com per l'organització de la Fira de l'ESS Migrant i Diversa) però l'entitat que gestiona el conveni passa a ser l'Associació.

Aquest fet, juntament amb el que l'Associació passés també a ser entitat agrupada de l'ordre dels ateneus, va permetre ja que aquesta guanyés molta centralitat i pes polític, alhora que permetia que LCI iniciés un camí de tres anys, fins el final de la convocatòria el 2024, en el que ja deixarà de ser l'entitat principal de la convocatòria dels ateneus cooperatius, que cedirà a l'associació Coòpolis.

Podem captar recursos del conveni amb Ajuntament i de la convocatòria dels ateneus va permetre que, en línia amb els acords presos per les entitats agrupades i amb les cada vegada majors necessitats de personal propi del projecte Coòpolis, que només tingués al cap l'ateneu i el procés del Bloc 4, sense estar vinculades a alguna de les entitats de primer grau agrupades, va permetre iniciar els processos de contractació de personal tècnic de Coòpolis. El febrer de 2022 s'incorporen les dues primeres figures, que en funció de com es concreti el paper de Coòpolis al Bloc 4, s'hauran de veure reforçades el 2023 o el 2024 amb noves incorporacions. Les dues posicions que s'ocupen són les de Coordinació Tècnica i Operativa, que assumeix les funcions de direcció en l'assoliment dels plans de treball de l'ateneu i cercles, i assumeix la justificació tècnica i econòmica de les activitats, així com les funcions de secretaria dels dos espais de coordinació entre entitats de Coòpolis. La segona figura tenia una funció doble, la de coordinar l'àrea de suport i acompanyament a projectes, distribuint entre les entitats expertes en assessorament els projectes que s'apropen a Coòpolis i fent-ne la primera acollida, per una banda, i la de dinamització i seguiment a la incubadora de projectes, a les entitats allotjades i, de forma progressiva, començar a definir el funcionament i la naturalesa de la incubadora de projectes del Bloc 4.

Després d'anys en els que Coòpolis no comptava amb personal propi o diferent del personal que aportaven les entitats agrupades, i recollint les valoracions negatives de com va anar el 2016-2018 l'aparició de personal, llavors vinculat a l'Impuls Cooperatiu de Sants, es configura un primer equip de treball que permet que LCI faci una passa més en la seva retirada com a entitat principal, ja que traspasa aquestes funcions essencials a l'Associació Coòpolis.

Durant el 2022 i gran part del 2023 es mantindran doncs, dos espais de coordinació i de treball. Per una banda, els que agrupen a la totalitat de les entitats que es presenten a la convocatòria dels ateneus cooperatius (Coordinadores de Programes i Comitè

Rector), i que vetllen per l'assoliment dels indicadors i les activitats i serveis de Coòpolis, i per l'altra, el que sota l'Associació Coòpolis agrupa a les entitats històriques de Coòpolis, i que vetlla tant pel procés de consolidació de la pròpia associació (personal, pressupostos, capacitat de gestió) com per defensar els intreressos de Coòpolis en el marc dels debats pel Bloc 4. L'estiu del 2023, però, en el marc de l'Assemblea de l'Ateneu Cooperatiu que es celebrà a Badalona, i amb presència de 21 de les 23 entitats membres, es decideix, a proposta de l'Associació Coòpolis, i per tant, de les entitats històriques, començar a trencar aquesta bicefàlia, per totes considerada com a necessària durant els primers 18 mesos de la nova convocatòria. Així doncs, i una vegada l'Associació aprova el seu Codi Ètic, el seu Reglament de Règim Intern, acorda l'estructura de quotes i elabora uns primers pressupostos que consoliden l'activitat provinent dels ateneus, del conveni amb l'Ajuntament i també ja altres activitats que són pròpies de l'associació, s'obre la possibilitat a que la resta de les entitats de l'ateneu cooperatiu, sempre que ho vulguin, s'incorporin a l'Associació.

Aquest pas és del tot rellevant, ja que en cas de reeixir, s'abandonarà la lògica d'una entitat principal (LCI) i la resta com agrupades, amb unes diferències substancials pel que fa a responsabilitats, a comptar amb uns espais compartits de presa de decisions, en el que totes les entitats es relacionen com a iguals en tant que sòcies de l'Associació. Mantinent la voluntat que sigui l'Associació la futura beneficiària principal

de les noves ordres de subvencions dels ateneus que puguin sortir, serà en el marc dels seus òrgans de govern on es confeccionaran els plans estratègics, els plans de treball i la distribució dels pressupostos entre les entitats. Es consolidarà així, i a falta de formes jurídiques pròpies del cooperativisme que permetin aquesta integració, una estructura participada i de gestió horitzontal i democràtica que serà la responsable política i tècnica de l'esdevenir de Coòpolis en els anys futurs.

Finalment, en aquest període també es fan les passes definitives per la consecució del Bloc 4 com a equipament de referència de l'ESS de la ciutat i del país. Amb les obres iniciades l'estiu del 2021, i després de mesos d'aturada per la troballa de restes arqueològiques, a partir de la primavera del 2022 es reprenen amb molt ritme, i amb previsió de finalització per l'octubre de 2023. La incorporació de les entitats representatives als espais de discussió amb l'Ajuntament i Generalitat sobre el projecte, comportà que es proposessin algunes modificacions respecte al projecte inicial, a fi de donar cabuda a les expectatives d'aquestes entitats, a les que s'hi van sumar altres modificacions derivades de la necessitat de retallar pressupostos de la rehabilitació a causa de l'aturada per les restes i el consegüent increment de pressupostos que se'n derivaren.

Més enllà de les obres, durant el 2022 es consoliden els espais de trobada entre Coòpolis i les entitats representatives, i d'aquestes conjuntament amb les AAPP que han de donar suport a l'activitat del projecte. Es treballa en un primer llistat de serveis de l'edifici, en la seva denominació i imatge gràfica, en uns pressupostos operatius pel moment en que pugui iniciar les seves activitats, en la determinació de l'estructura laboral per la gestió de l'edifici i dels programes i serveis, i en el relat general que es vol donar al projecte, i que ha de combinar les lògiques de Coòpolis, arrelades al territori i amb impactes a nivell local i de l'AMB, amb aquelles que defensaven les entitats representatives, i que apunten a una lògica de país. Després de mesos de debats sobre l'encaix del B4 en el marc de l'Estratègia ESS2030 de Barcelona, i del paper i la posició relativa que han d'ocupar les altres entitats que estan presents a l'Àmbit Participat de l'ESS de Barcelona en relació a la governança del projecte, però també el de l'Ajuntament i la Generalitat, s'acorda la constitució de l'Associació Bloc 4, que serà aquell "gran NIF" del que s'ha parlat abastament en aquest document, i que agruparà a la CoopCat, la FCTC i l'Associació Coòpolis com a sòcies úniques. Els processos interns de CoopCat, amb el relleu a dues de les federacions que la componen, feren que en el moment de la constitució no es comptés amb CoopCat, si no amb la Fundació Seira, però ja al 2023 es produeix el relleu entre les dues entitats.

L'Associació Bloc 4 serà, doncs, la dipositària del conveni de cessió del Bloc 4 una vegada acabades les obres, i fins el 2030, i serà també la beneficiària (ella i les seves entitats sòcies) dels convenis de suport a les activitats i serveis que s'oferiran a l'edifici i

que no passin pels serveis previstos a l'ordre dels ateneus cooperatius, que es seguirien finançant a partir de les convocatòries successives que faci la Generalitat de Catalunya.

Es concreta d'aquesta manera el que havia estat el dibuix inicial del projecte Coòpolis del 2014 pel que fa a la implicació d'agents diversos per garantir la qualitat, la universalitat i l'encaix en les dinàmiques del territori del projecte. De la concertació público.cooperativo.comunitària que es proposava, s'aconsegueix el suport tant de la Generalitat com de l'Ajuntament a través de la cessió en Patrimoni Ciutadà de l'edifici rehabilitat com a través del que serà un conveni de suport a les activitats de caràcter plurianual. Per altra banda, s'ha aconseguit incorporar a Coòpolis fins a una trentena d'entitats de l'ESS, sigui com agrupació d'entitats que executen l'ateneu cooperatiu, sigui per la segona anella de relacions que s'ha establert amb proveïdores o entitats que desenvolupen una línia de treball concreta, però també s'ha aconseguit implicar a les entitats representatives del cooperativisme català, fins a tal punt que es constitueix l'associació Bloc 4 amb elles, com a espai de concertació d'estratègies local i nacional per part del cooperativisme. Finalment, la vessant comunitària de la concertació es dona per l'existència del projecte al recinte de Can Batlló, així com per les relacions establertes amb les diferents xarxes locals de l'ESS de Barcelona, que estan desenvolupant aquests darrers anys fórmules diverses de treball amb els espais o equipaments de tall comunitari, si bé no s'ha aconseguit que en el cas concret de Can Batlló la plataforma veïnal estigui present en els espais de decisió. Les relacions no sempre han estat fàcils amb la plataforma, i finalment, no han volgut explorar les potencialitats de les sinergies entre el moviment de transformació socioeconòmica a través del cooperativisme amb el moviment veïnal, però això no ha fet que des de Coòpolis no s'hagi seguit treballant amb les xarxes dels barris de Sants, però aquestes s'han fet més amb l'Impuls Cooperatiu.

1. Anualitat 2021 - 2022

La nova ordre de subvencions dels ateneus redibuixava els anteriors eixos de treball dels ateneus en serveis, i establia algunes noves activitats que no estaven previstes a l'ordre anterior.

Els primers mesos de l'anualitat es destinaren a adaptar les eines de seguiment i justificació de les activitats i accions dels que disposava el projecte, així com a fer l'acompanyament a les entitats que s'incorporaven a les dinàmiques de Coòpolis, fos a partir de les Assemblees, les Coordinacions de Programes o els espais de Comitè Rector. Tot i així, Coòpolis ja tenia una dinàmica de treball consolidada després d'anys

d'activitat, pel que es va poder mantenir l'activitat i la programació de formacions, atencions i desplegament de la resta de serveis sense gaire incidències. A banda de les entitats que s'incorporaven com a agrupades, també s'iniciaven relacions amb entitats com la Hidra Cooperativa i Impulsem per la línia d'observatori i diagnosi del territori, així com amb d'altres entitats que, de forma progressiva, s'incorpoaven a les dinàmiques de Coòpolis.

Els esforços principals, deixant de banda tota aquesta part de vetllar per la correcta incorporació de noves entitats i la qualitat dels serveis, així com l'adequació del conjunt de les activitats de l'ateneu a les demandes del territori (que passaven més per la consolidació o la resolució de conflictes de projectes existents més que no pas per la constitució de nous) es centren en la consecució dels objectius vinculats al Bloc 4. Això va passar per diferents plans de treball: per una banda, la creació d'un marc comú de treball, i d'encaix de dinàmiques, entre les entitats representatives del cooperativisme i Coòpolis, molt diferents entre si atesa la seva naturalesa diversa. Per una altra, acompanyar el procés d'obres de rehabilitació amb les successives adequacions que es van haver de fer fruit dels ajustos pressupostaris o fruit dels debats sobre els serveis i activitats que havien de fer-se al Bloc 4, i que necessitaven espais o infraestructures concretes. També per iniciar i donar continuïtat als espais de trobada i de concertació amb l'Ajuntament, que passen a ser quinzenals, i que a mitjans del 2022 ja passen a incorporar també a la Generalitat de Catalunya, i on es comença a dibuixar els mecanismes pels quals les dues administracions donen suport a les activitats previstes, tant en la cessió de l'edifici com pels diferents serveis que es van concretant a proposta de Coòpolis o de les entitats representatives. Finalment, per treballar en uns estatuts socials per l'Associació Bloc 4, que es constitueix finalment l'octubre de 2022 amb l'Associació Coòpolis, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i la Fundació Seira com a sòcies..

Aquesta part del procés, de determinació de les entitats que havien de ser sòcies de l'Associació Bloc 4, així com de la implicació de l'Àmbit Participat de l'ESS de Barcelona en la governança de l'edifici, va resultar força complicada. L'Ajuntament va demanar que altres entitats participants de l'Àmbit, i del seu grup motor, poguessin estar presents en la definició de serveis i naturalesa del projecte, i va proposar que s'incorporessin la XES, per una banda, i representants del Tercer Sector per una altra. Des de les entitats impulsores no es va veure aquesta proposta, però tampoc per part de les entitats proposades per l'Ajuntament, en el primer cas perquè s'entenia que ja tenien relacions amb Coòpolis, per una banda, i perquè la XES catalana, i no la XES-BCN (en procés de constitució) no tenia previst poder oferir serveis, a banda que es trobava en un procés intern de redefinició estratègica important, i no es podia garantir mantenir el pols i els tempos del procés.

En el segon cas, perquè tant les entitats del cooperativisme com les mateixes entitats del Tercer Sector veien que les lògiques i objectius del projecte estaven molt vinculades al cooperativisme, i no es trobava de manera senzilla l'encaix. Tot i que finalment es va descartar que aquestes entitats estiguessin presents en els espais de governança, si que s'acorda que des del B4 s'haurà de tenir una relació intensa amb aquestes dues entitats o espais, per una banda, mentre que s'acorda que de forma regular el B4 traspasarà informacions i avenços en el marc de l'Àmbit Participat i del desplegament de l'Estratègia en ESS2030 de Barcelona.

Tot aquest procés permet que, el juny del 2022 es presenti la proposta del Bloc 4 davant l'Àmbit Participat, a la seu de BASA, i que a la tardor es presentin ja de forma pública els continguts i avenços fets en la definició dels serveis de l'equipament. Es genera un document que recull el relat i històric del projecte, així com s'aborden qüestions de governança, de finançament, de les activitats, i de desenvolupament dels serveis i activitats que s'hi trobaran. També es presenten els documents elaborats al voltant de la Missió, Visió i Valors del Bloc 4, així com els objectius generals del projecte, els objectius d'àmbit i els serveis i activitats que vindran a assolir aquests objectius.

Aquesta trobada i primera validació per part de l'Àmbit Participat, juntament amb la feina feta els mesos anteriors amb l'Ajuntament i la Generalitat permet que es programi per l'1 de juliol de 2022 el que serà, un any després de l'inici de les obres de rehabilitació, l'acte oficial de presentació del Bloc 4, que compta amb el Conseller de Treball i Empresa, Roger Torrent, i l'alcalde de Barcelona, Ada Colau, i representants de l'AB4.

Aquest acte segella ja els compromisos de les diferents parts implicades, que després de l'estiu del 2022 intensifiquen molt les trobades i es comença a treballar en el que

serà el primer conveni de suport a l'AB4 com a tal, més enllà dels convenis o suports que poguessin tenir l'Associació Coòpolis o les entitats representatives. Aquest conveni hauria de permetre fer totes les passes prèvies i necessàries per garantir que una vegada finalitzada les obres de rehabilitació, previstes per finals del 2023, es pogués donar inici a les activitats de l'equipament amb la major celeritat.

D'aquesta anualitat 21-22 també cal destacar l'aparició de noves línies de subvencions per part de la Generalitat de Catalunya, com són les Comunalitats Urbanes i el programa d'Ocells de Foc. Ja des del 2019 els ateneus havien hagut de jugar un paper amb els Projectes Singulars, un altre dels programes de la DG, i que en alguns casos han tingut una vinculació molt íntima amb els ateneus cooperatius dels seus territoris. L'aparició d'aquests nous programes, un adreçat a la consolidació d'espais de tall comunitari i la generació d'infraestructures i estructures del comú., i per la seva vinculació amb l'ESS en el moment en que es donen processos de generació d'activitats econòmiques o d'ocupació, i l'altre a atendre a població juvenil en situació de risc per salut mental (molt important després dels impactes patents de la situació de pandèmia i confinament social) i generació d'itineraris d'inserció.

2. Anualitat 2022 - 2023

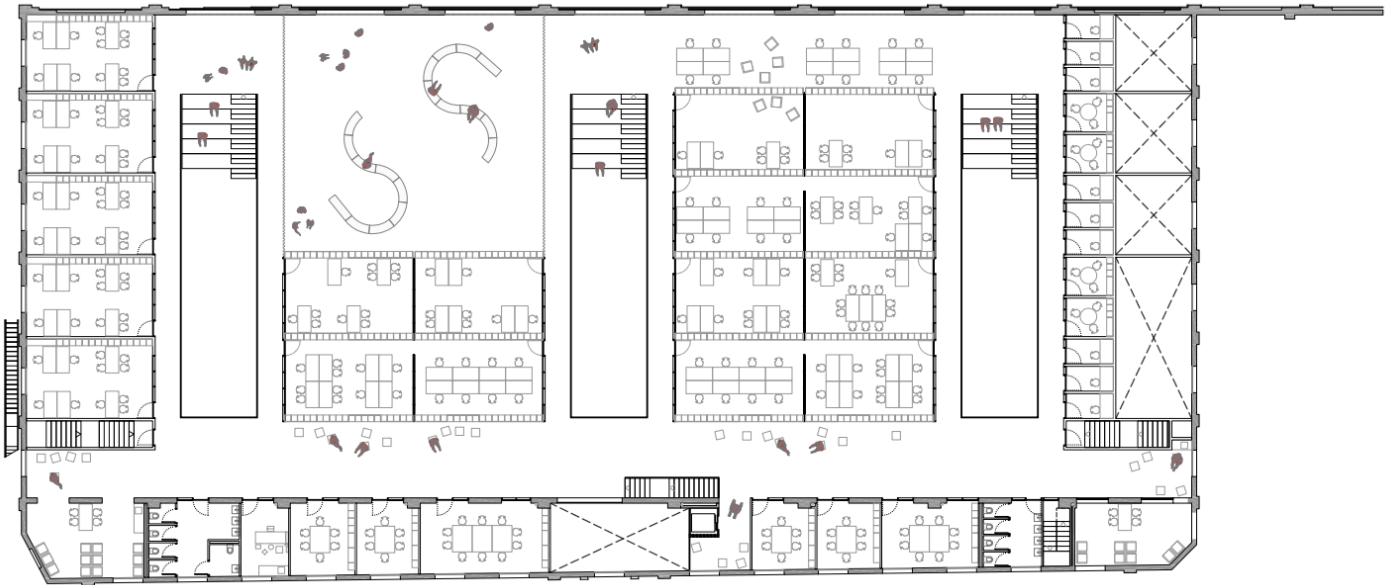
Aquesta anualitat comença amb l'entrada a l'Ajuntament de tota la documentació de l'AB4 i la sol·licitud de recepció de l'edifici per la seva gestió a través del procediment de Patrimoni Ciutadà. El febrer de 2023 la comissió que governa aquestes cessions valida la proposta, i es comença a tramitar els expedients per a que, una vegada finalitzada les obres del Bloc 4, aquest sigui cedit fins el 2030 a l'Associació Bloc 4.

En paral·lel, des de l'espai de les entitats agrupades a l'AB4 es comença a treballar en els pressupostos operatius de funcionament del projecte una vegada estigui obert, i a determinar quina haurà de ser la seva estructura professional, les seves necessitats de proveïdors (de manteniment, de protocols de prevenció d'assetjament, neteja, serveis...) i el volum i naturalesa de cadascun dels serveis previstos. També es treballa en com s'ha de concretar el conveni amb l'Ajuntament per les accions prèvies a l'obertura de l'espai i per garantir les dedicacions de totes les entitats en aquesta fase intensiva de definició del projecte, i a través de la incorporació de la Generalitat a les trobades de seguiment, també es comença a treballar en el que haurà de ser el conveni plurianual (2024-2027) que aporti els recursos per l'activitat d'aquell període, i en el paper i la participació de cadascuna de les administracions en aquest conveni, tant per les quanties a aportar com per les partides a les quals hauran de ser aplicats aquests recursos, així com en la determinació de la coexistència d'aquest conveni amb

les recurrents convocatòries dels ateneus cooperatius, que són les que aporten els recursos principals per l'activitat de l'Associació Coòpolis.

Els endarreriments successius provocats per la manca de precedents en acords d'aquestes característiques fan que el conveni del 2023 sigui finalment aprovat el maig de 2023, just abans de les eleccions, i això comporta que s'hagin d'endarrerir 4-5 mesos les accions previstes, entre les que es comptaven com a primeres accions la incorporació de les figures de coordinació general del B4 i de coordinació de programes i serveis. Aquestes figures havien de venir a garantir que el procés agafa la velocitat adequada i que es comptava ja amb personal propi que tingués només el B4 com a prioritat, ja que tant les entitats representatives com Coòpolis tenen limitacions importants en les dedicacions que poden aportar al procés. De retruc, i atès que el maig del 2023 hi ha eleccions i es produeix un canvi en el govern de la ciutat, el conveni 2024-2027 queda també posposat, i s'haurà de passar a treballar a partir del setembre del 2023, fet que posa molt en dubte que el B4 pugui entrar en funcionament segons les dates previstes, el gener del 2024, i previsiblement serà a la primavera del 2024.

En aquests mesos, tant Coòpolis com les entitats representatives reforcen els seus processos interns. En el segon cas, fent els processos participatius en el sinus de la FCTC i de la CoopCat per validar els serveis proposats pel B4 i per començar a determinar les entitats interessades a desenvolupar-los de forma conjunta amb les representatives, així com per cercar les aliances externes per trobar els suports necessaris. En el cas de Coòpolis, i ja en el marc de la segona anualitat de la segona ordre, i per tant, en un context en el que el conjunt de les entitats agrupades ja tenen la dinàmica de funcionament incorporada, es comença a treballar per traspassar el procés del Bloc 4, que fins llavors s'havia conduït per part de les entitats que composaven l'Associació Coòpolis, només, al conjunt de les entitats de Coòpolis. Als successius espais de Comitès Rectors, i d'Assemblea, s'explica el Bloc 4 i com van avançant les negociacions amb les entitats representatives, per una banda, i amb l'Ajuntament i la Generalitat per una altra, i es comença a apuntar a quins serveis dels que es proposen des de Coòpolis podran tenir cobertura a través de l'ordre dels ateneus cooperatius, i quins hauran de rebre el suport a través del conveni d'activitats pel Bloc 4.

El juny de 2023 es posa sobre la taula de l'Assemblea de l'ateneu cooperatiu la voluntat de fer convergir els dos espais que fins la data havien treballat per separat i amb objectius diferents, per poder així arribar al 2024, quan es doni l'obertura del Bloc 4, amb uns espais robustos i participals que permetin defensar les propostes i parers de Coòpolis. Ja no només per part de les entitats fundadores de l'Associació Coòpolis, si no que, a través de la incorporació d'aquelles entitats agrupades a l'ateneu cooperatiu com a sòcies de ple dret de l'associació, des d'un espai únic que acordi els objectius

polítics i d'activitat de Coòpolis, tant en el marc del Bloc 4 com a la resta de la seva activitat que no passa pel Bloc 4.

També es comença a treballar, amb Can Batlló, i amb l'Impuls Cooperatiu de Sants, pel que serà l'abandonament dels espais del Bloc 8 per part de Coòpolis. El que des del 2017 ha estat la seu de Coòpolis tindrà usos futurs, que cal treballar amb les dues entitats. Amb la primera, per determinar de forma conjunta amb l'Impuls Cooperatiu, que també té les seves oficines i dependències allà, compartint espai amb Coòpolis, els usos que es donaran als espais del cubicle (oficines) i els de les aules, que previsiblement s'incorporaran als espais d'ús comunitari de Can Batlló. En el cas de la incubadora, cedida directament a l'Impuls Cooperatiu a través de Patrimoni ciutadà, i no a Can Batlló, com en el cas dels espais anteriors, es treballa amb l'entitat que agrupa a prop d'una quarantena d'entitats de l'ESS del barri, per esbrinar el futur ús d'aquest espai.

Finalment, l'Impuls Cooperatiu proposa de traslladar allà les seves oficines, i mantenir la resta d'espais disponibles com a incubadora de projectes, ara de caràcter local. En el moment en que Coòpolis es traslladi al Bloc 4, es trencaran les relacions orgàniques que durant aquests anys han vinculat a Coòpolis amb l'Impuls Cooperatiu de Sants, i també amb Can Batlló, pel que no es tindrà ja cap dret sobre els espais del Bloc 8, i haurà de ser l'Impuls Cooperatiu qui proposi els usos. Des d'aquesta entitat es decideix presentar un projecte a la convocatòria de subvencions de l'Ajuntament de Barcelona per reconvertir l'espai de la incubadora de Coòpolis a la Factoria Col·lectiva, un espai d'incubació i intercooperació de projectes cooperatius i de l'ESS de Sants. Les entitats allotjades a l'espai hauran de triar si passen al Bloc 4, optant a algun dels espais d'incubació previstos allà, si es vinculen a l'Impuls Cooperatiu i als seus plans de treball i objectius i romanen a l'espai, o si abandonen l'espai i cerquen un local propi per les seves activitats.

D'altra banda, la DG proposa, a finals del 2022, que es planteja la modificació de l'ordre de subvencions per la nova convocatòria del 2024-2027 dels ateneus cooperatius, i demana que s'aporti per part de la XAC propostes de millora o de major adequació de l'ordre a la realitat i a les necessitats dels ateneus cooperatius. Des de Coòpolis es posa de manifest que, com a mínim, aquesta nova ordre haurà d'atendre al fet que s'haurà obert ja el Bloc 4 i que, previsiblement, l'activitat de Coòpolis patirà un notable increment, pel que haurà de comptar amb recursos addicionals als que es preveuen a l'ordre actual, però també que alguns dels serveis que es proposa per fer al B4 i que no estan presents a l'ordre actual si que puguin quedar recollits a la nova ordre.

Pel que fa a l'activitat de Coòpolis, la incorporació de les noves entitats i la seva respectiva referencialitat en els seus àmbits concrets (economies feministes, migrant i

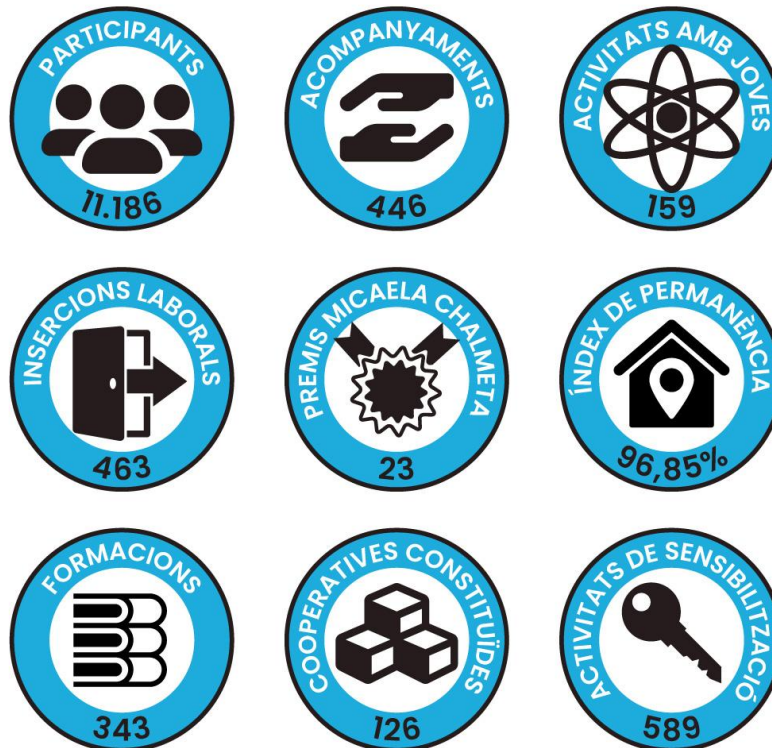
diversa, espais comunitaris, transició energètica, habitatge cooperatiu, ambientalització i transició ecosocial, ...) fan que Coòpolis estigui present, o coordini, alguns dels esdeveniments importants que es donen a la ciutat de Barcelona, com el Fòrum per la Transició Ecosocial, la Trobada Internacional per l'Habitatge Cooperatiu, o la Fira d'ESS Migrant i Diversa, el Fòrum Social de les Cures... Per tant, a banda d'assolir els indicadors d'activitat pel que fa a participants, acompanyaments i assessoraments a projectes cooperatius o de l'ESS en els seus diferents estadis, o el treball en relació amb l'àmbit associatiu o educatiu, o la gestió de la incubadora de projectes, Coòpolis guanya molta referencialitat a Barcelona a través d'aquests esdeveniments.

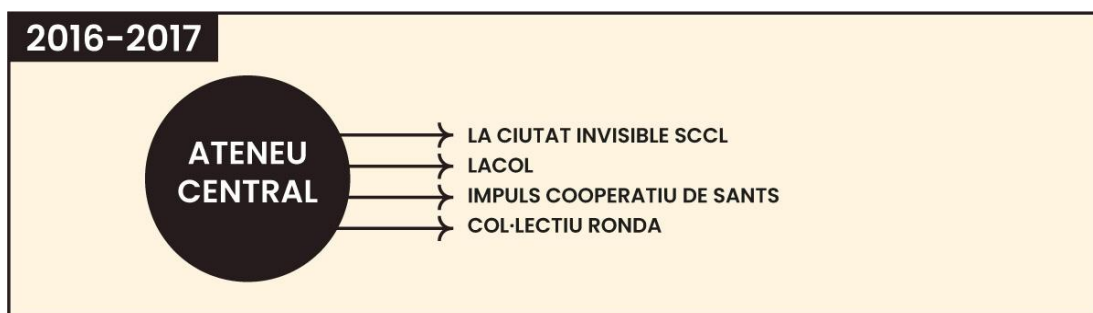
07

COÒPOLIS
EN DADES

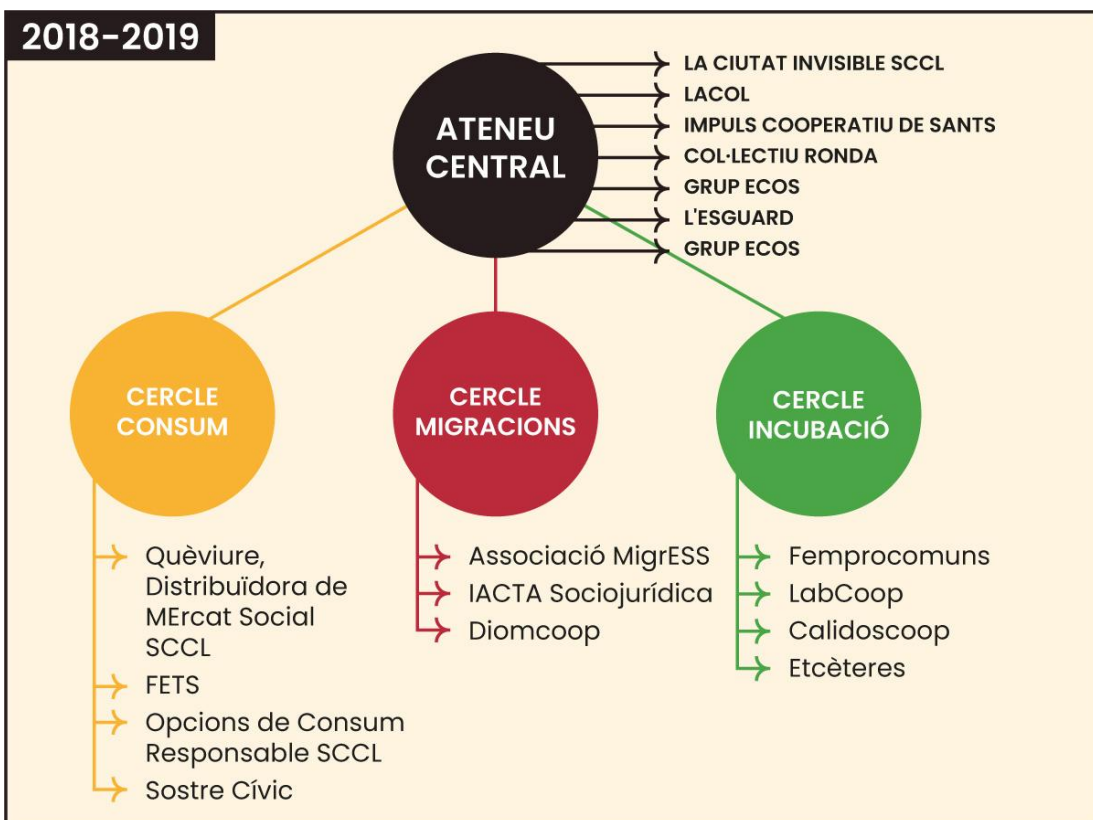
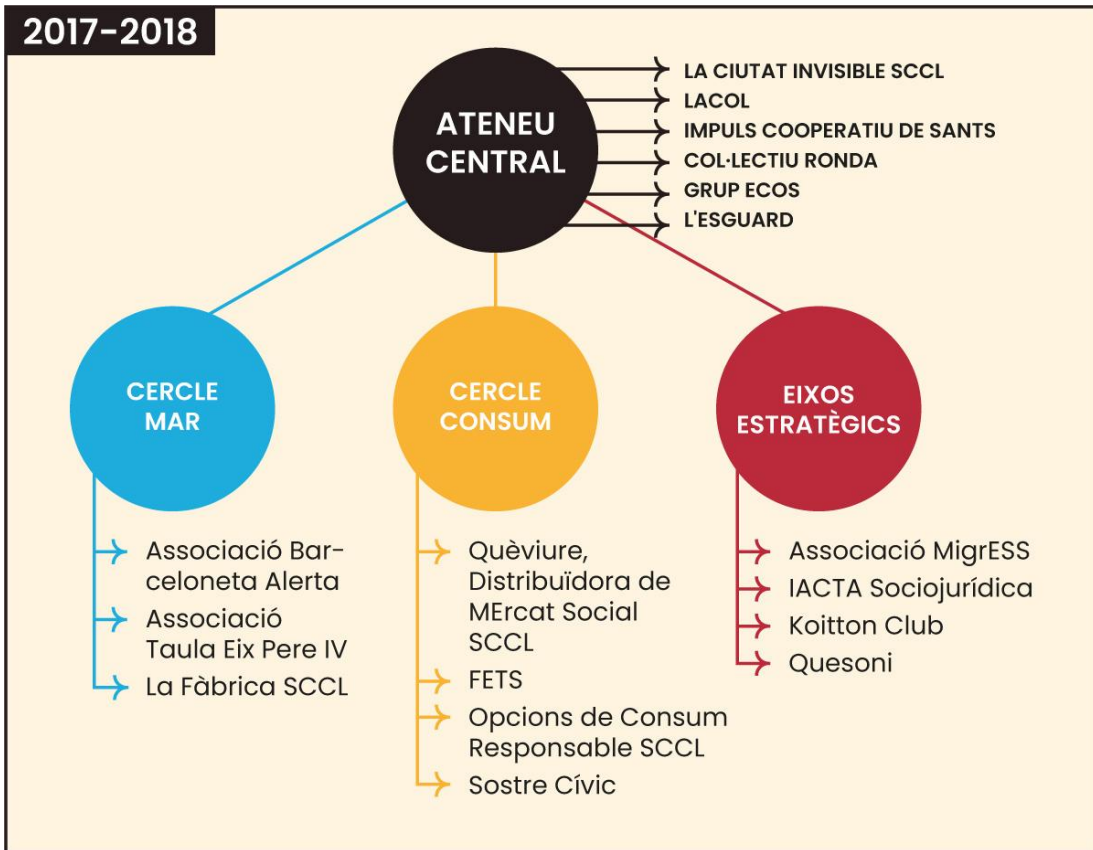
> Dades generals²⁵

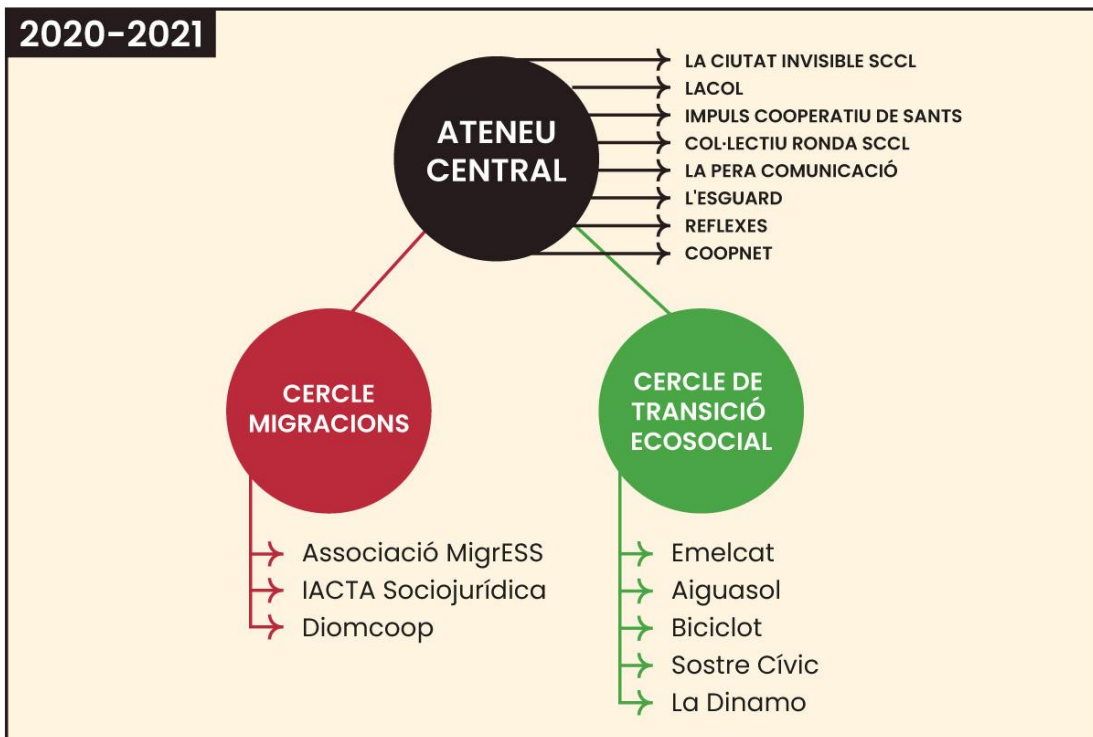
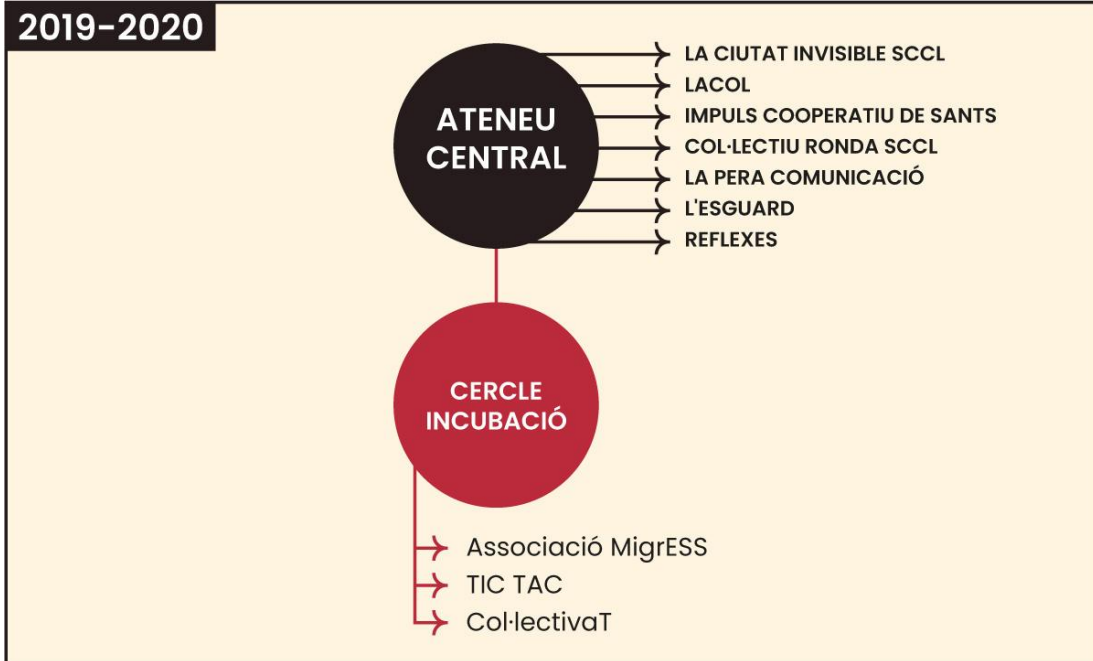

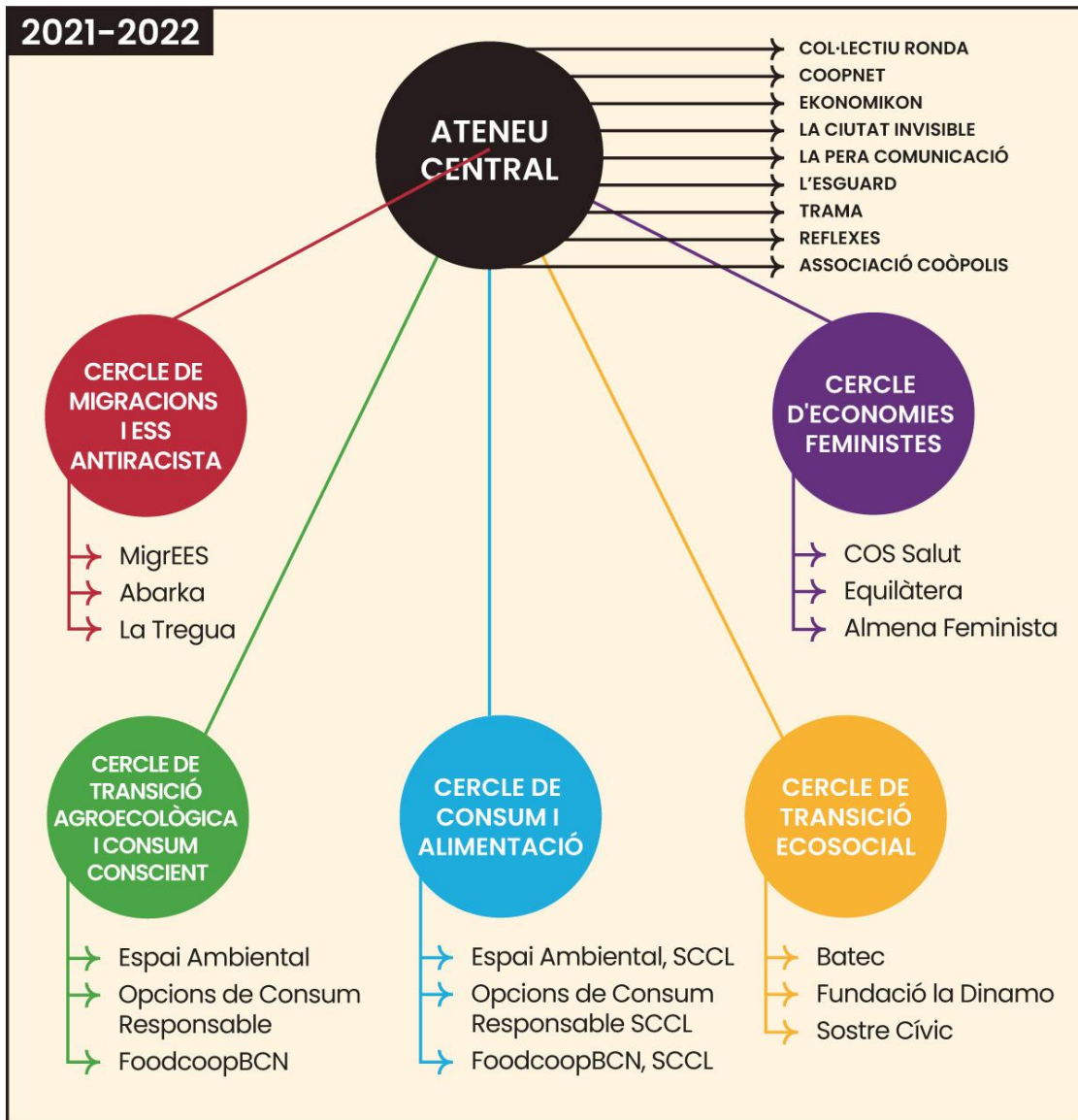
> Entitats promotores per anys

²⁵ Les dades que s'aporten i es narren són les consolidades durant 2016 - 2022.

► Entitats premiades als Premis Micaela Chalmeta

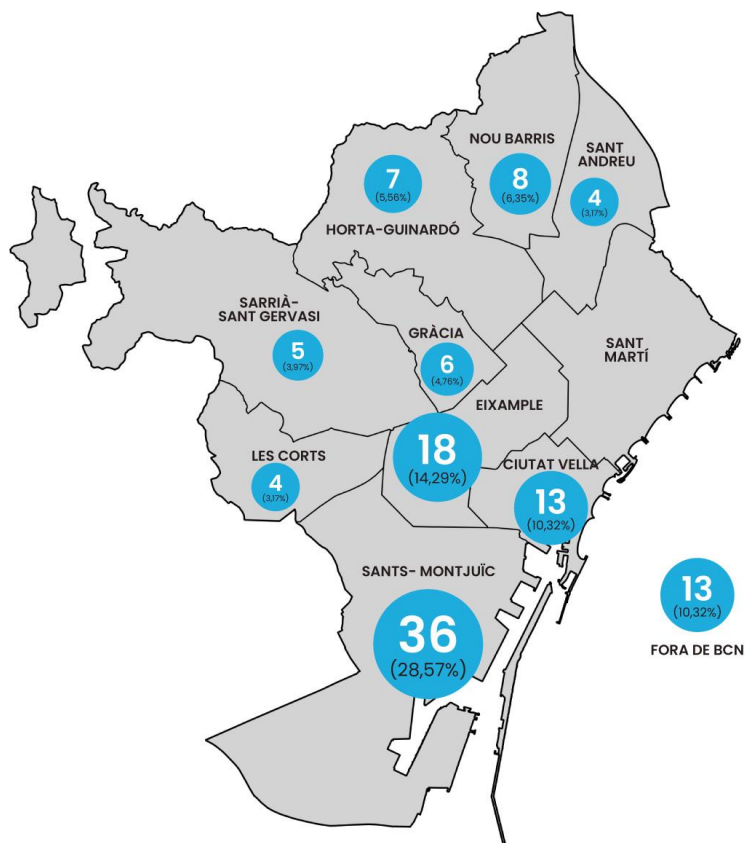

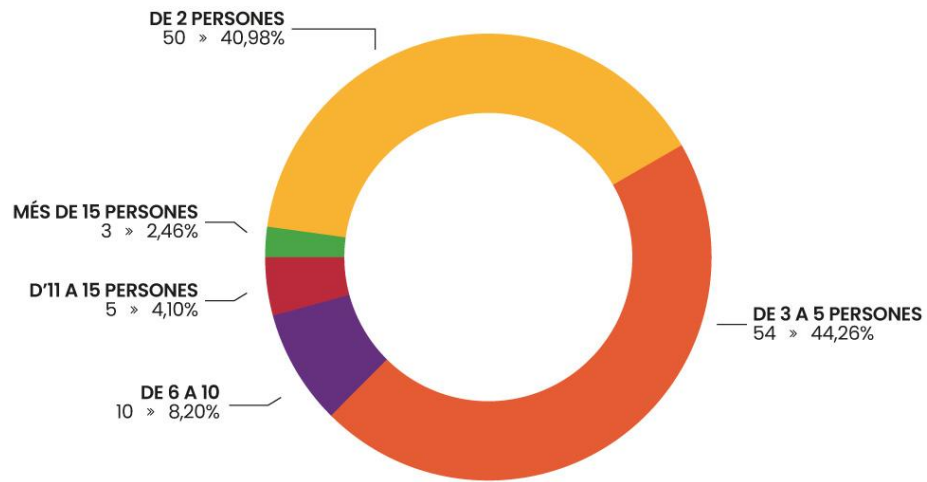
> N° entitats acompanyades per Coòpolis

	Creades a Barcelona	Acompanyades per Coòpolis	Índex de creació Barcelona
2016	30	2	6,67%
2017	58	20	34,48%
2018	70	25	35,71%
2019	67	22	32,84%
2020	45	18	40,00%
2021	57	16	28,07%
2022	47	23	48,94%
		126	35,10%

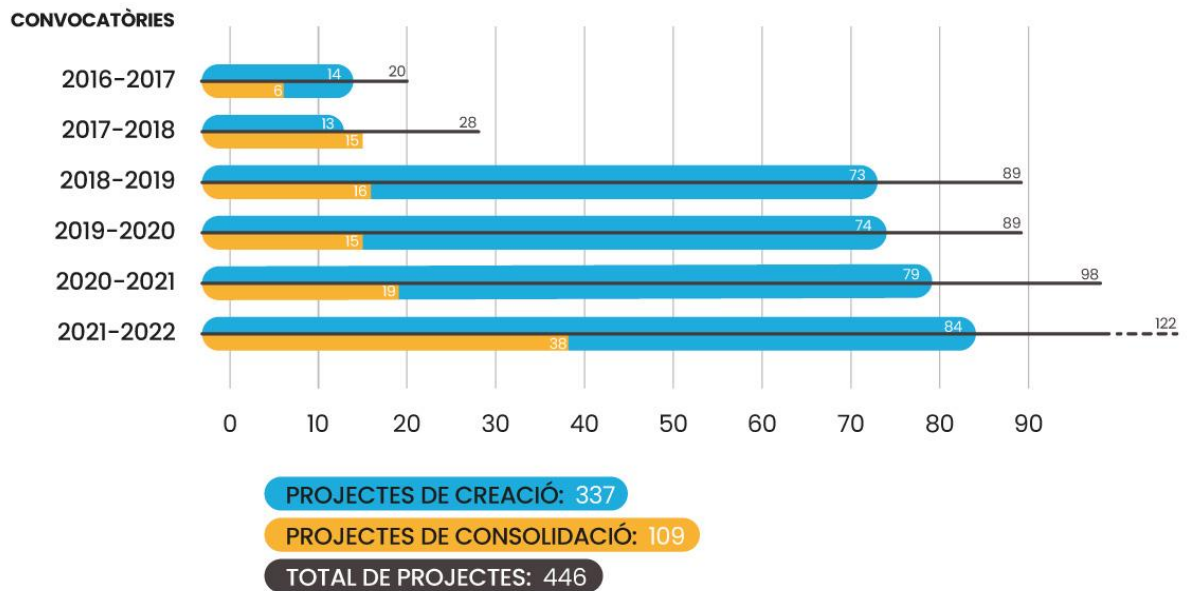
> Divisió per districtes

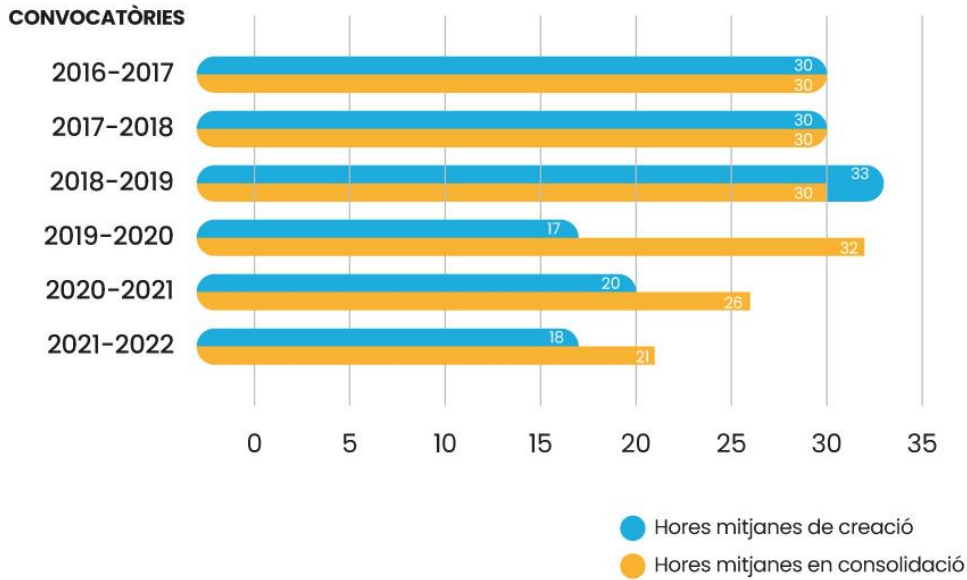
> Composició de les cooperatives per nombre de persones

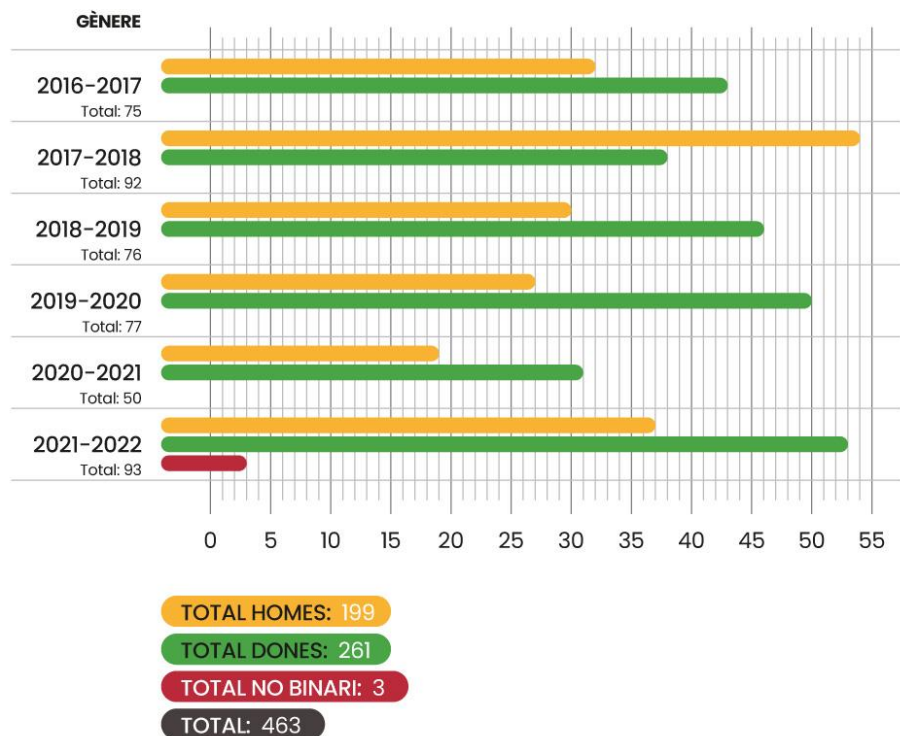
> Hores totals d'acompanyaments

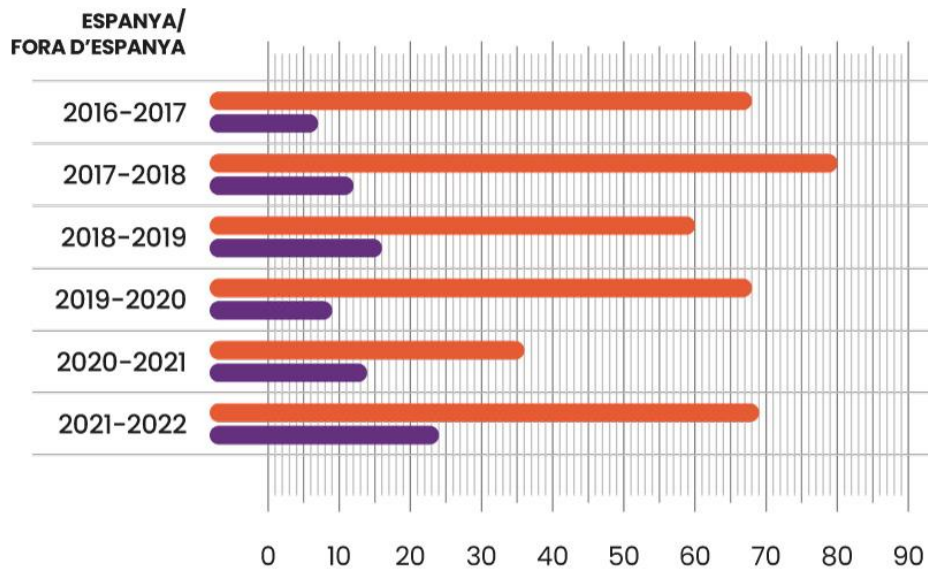
> Mitjana d'hores realitzades als acompanyaments

> Insercions per gènere

> Insercions segons la procedència

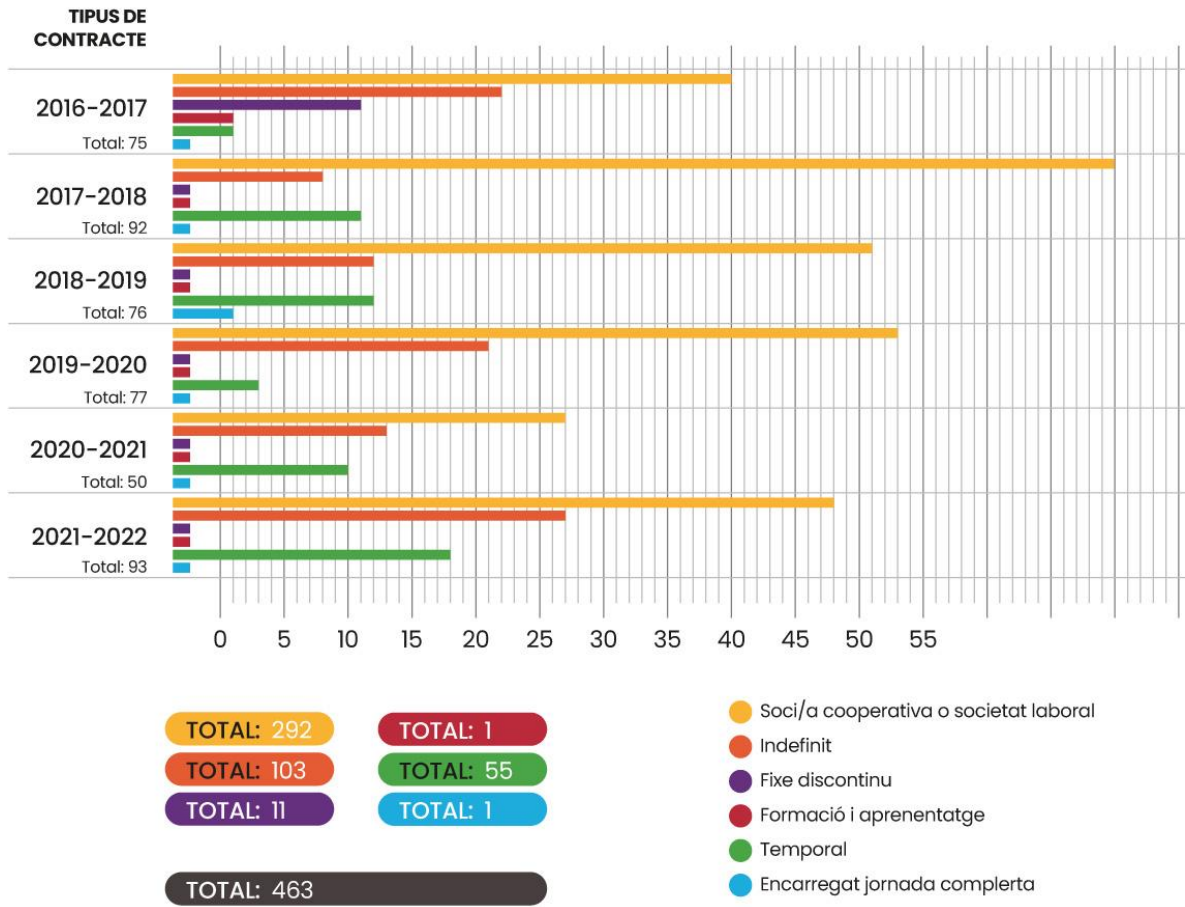

TOTAL ESPANYA: 381

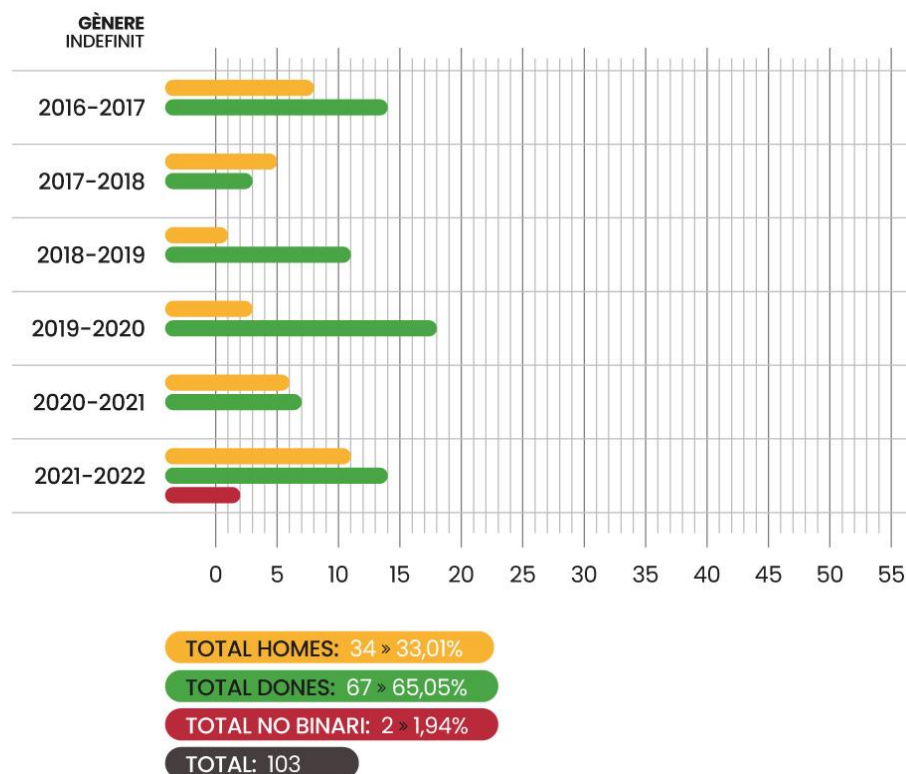
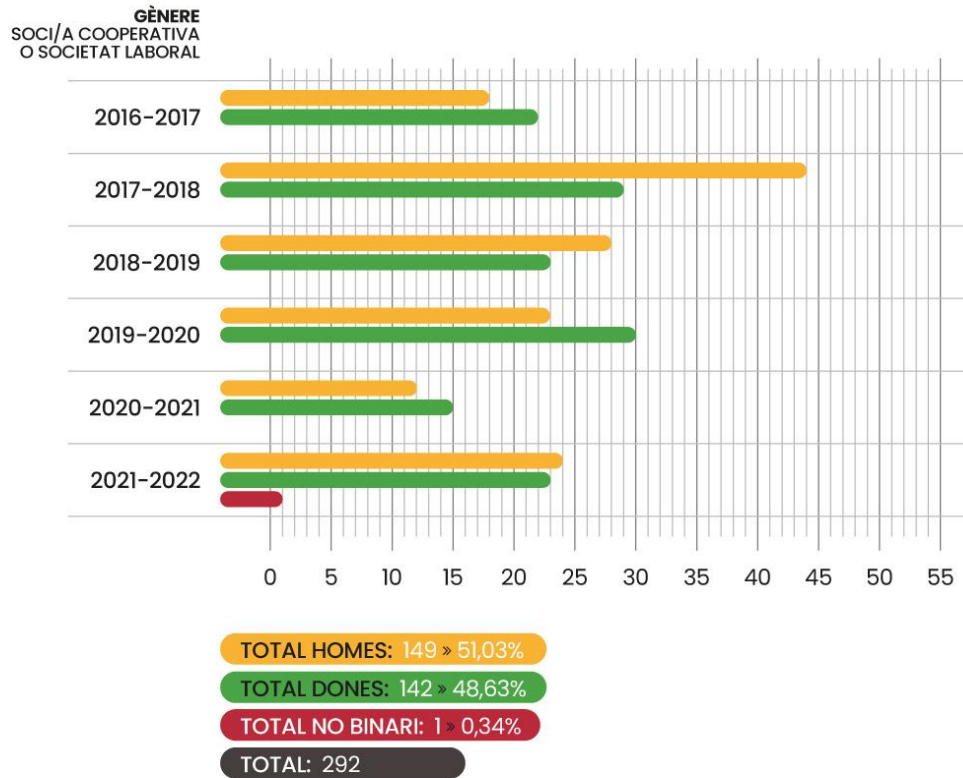
TOTAL FORA D'ESPANYA: 82

TOTAL: 463

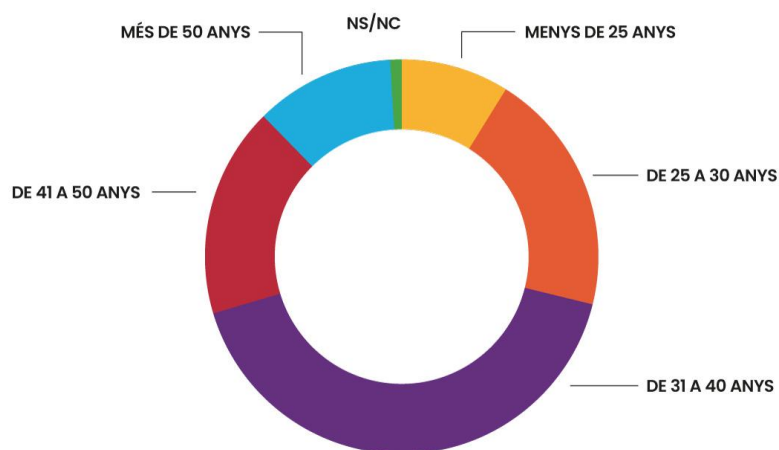
> Insercions segons el tipus de contracte

> Insercions segons el gènere de les persones sòcies / indefinit

> Insercions segons l'edat

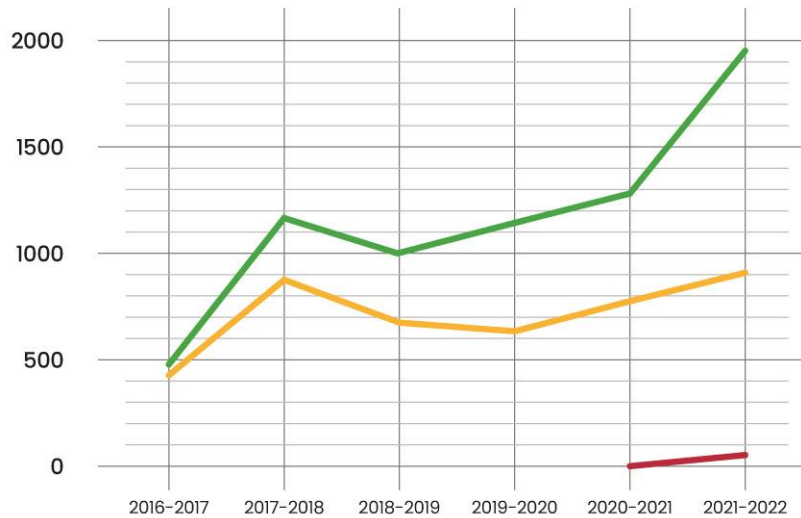

> els projectes incubats

Sobre

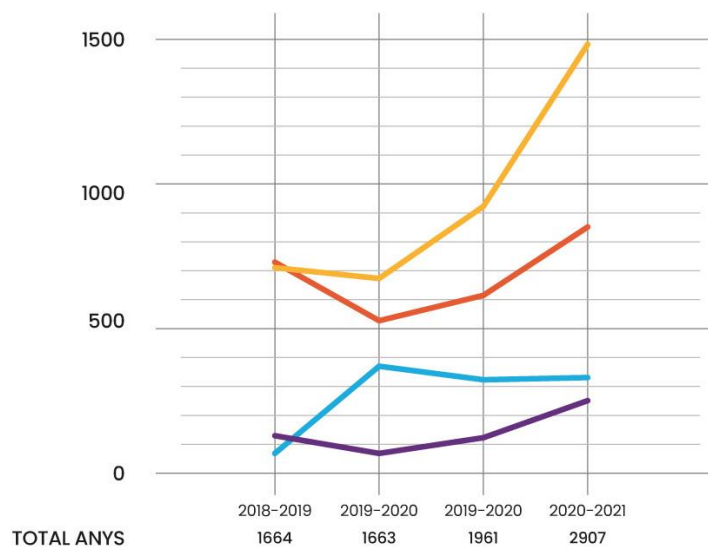
11 PROJECTES INCUBATS AL MATEIX TEMPS	
HAN PASSAT UN TOTAL DE 14 PROJECTES	
Holon, SCCL	del 2020 fins actualitat
Collectivat, SCCL	del 2020 fins actualitat
Equilatera cooperativa, SCCL	del 2020 fins actualitat
La eroteca	del 2020 fins 2023
Coopdevs treball, SCCL	del 2020 fins actualitat
Ardit, SCCL	del 2020 fins actualitat
Almena cooperativa feminista, SCCL	del 2020 fins actualitat
Cooperativa abarka, SCCL	del 2020 fins actualitat
Linkark, SCCL	del 2022 fins actualitat
Associació l'etnogràfica. Antropologia per a la transformació social,	del 2020 fins actualitat
Ludik concilia, SCCL	del 2023 fins actualitat
Associació aquí bcn	del 2023 fins actualitat
Associació cooptechniques	del 2020 fins ?
Cantina lab can batlló, SCCL	del 2020 fins 2022
Participants	60 (4 persones per projecte de mitjana)
Allotjaments	9 cubicles

> N° de participants segons el gènere

TOTAL DONES: 7.030
 TOTAL DONES: 4.099
 TOTAL NO BINARI: 57
 TOTAL: 11.186

> N° de participants segons l'ocupació

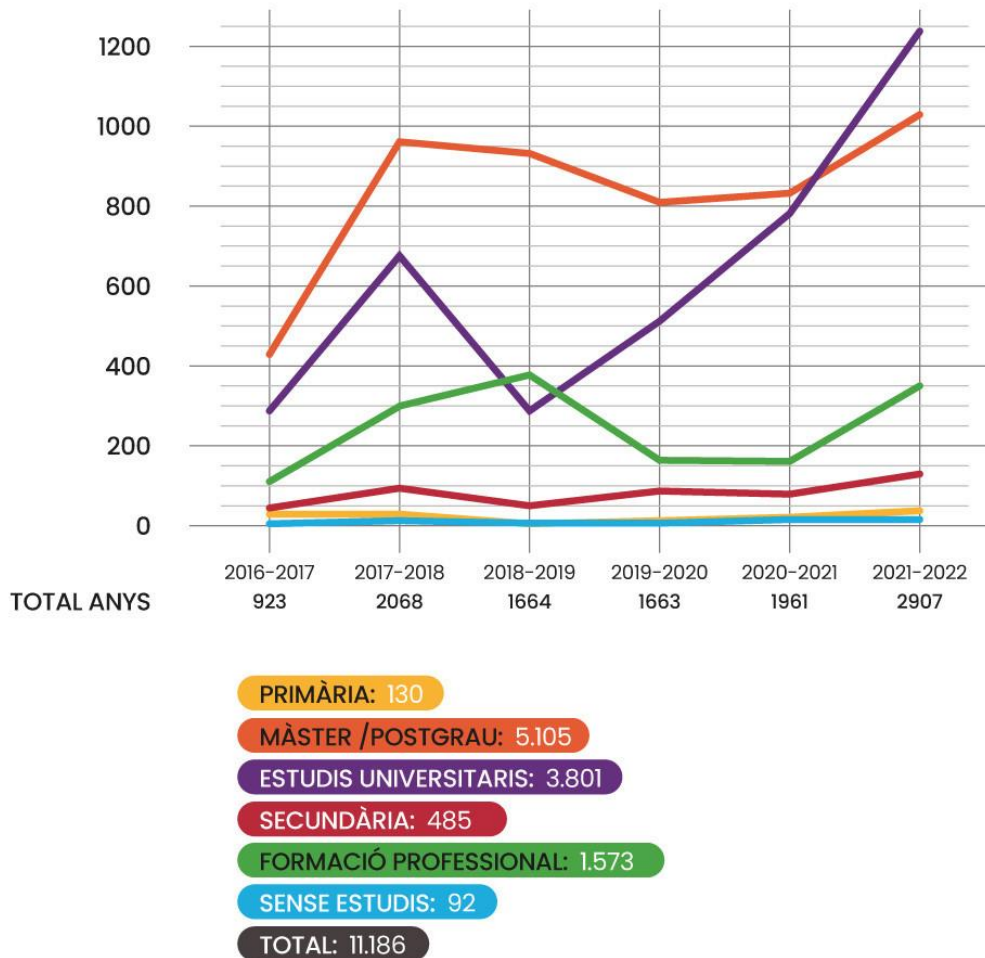

DEMANDANT D'OCUPACIÓ: 1.082
 EN ACTIU PER COMPTE PROPI: 2.732
 EN ACTIU PER COMPTE ALIÈ: 3.828
 PERCEPTORA DE PRESTACIONS SOCIALS: 552
 TOTAL: 8.195

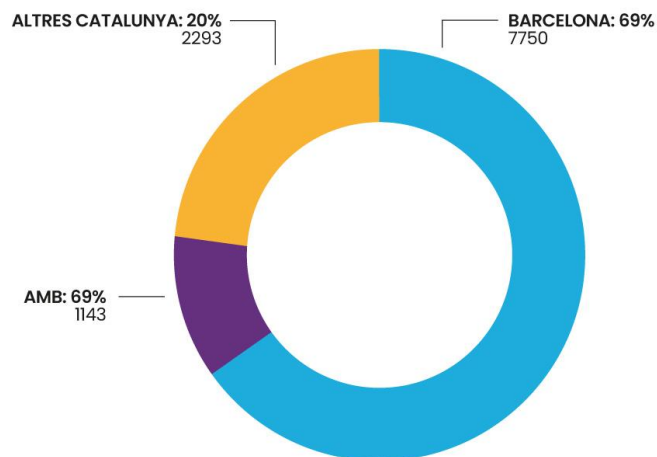
* NO HI HA DADES DE LES CONVOCATÒRIES DEL 2016 I 2017

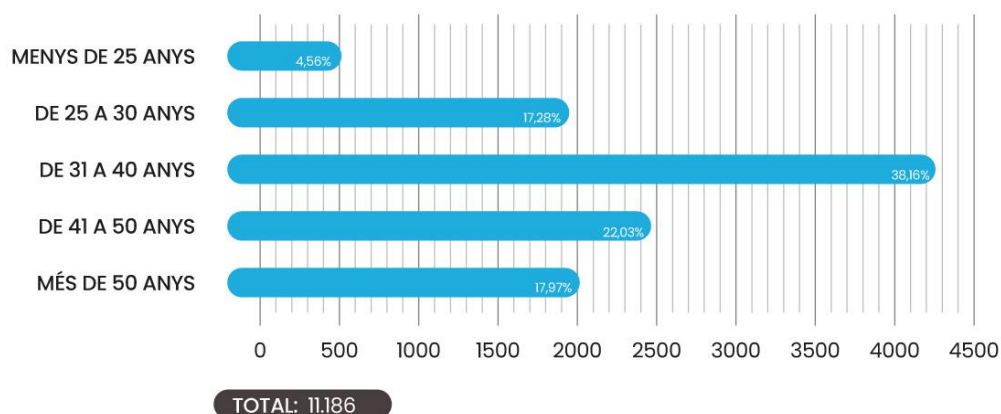
> N° de participants segons els estudis

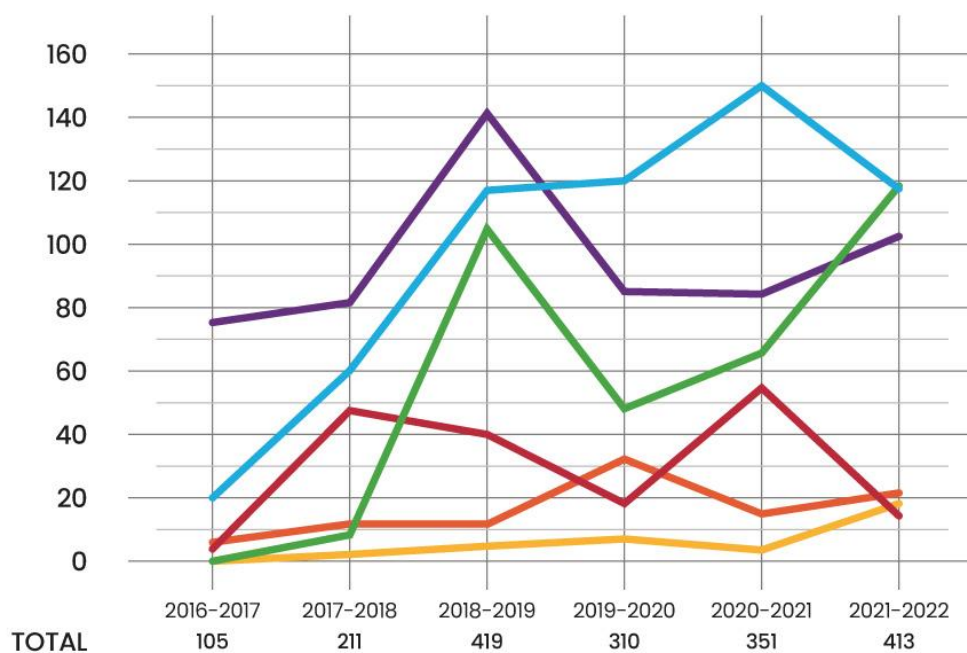
> N° de participants segons la població

> N° de participants segons l'edat

> N° d'accions i tipus

INTERCOOPERACIÓ: 35

DIAGNOSI: 97

SENSIBILITZACIÓ: 589

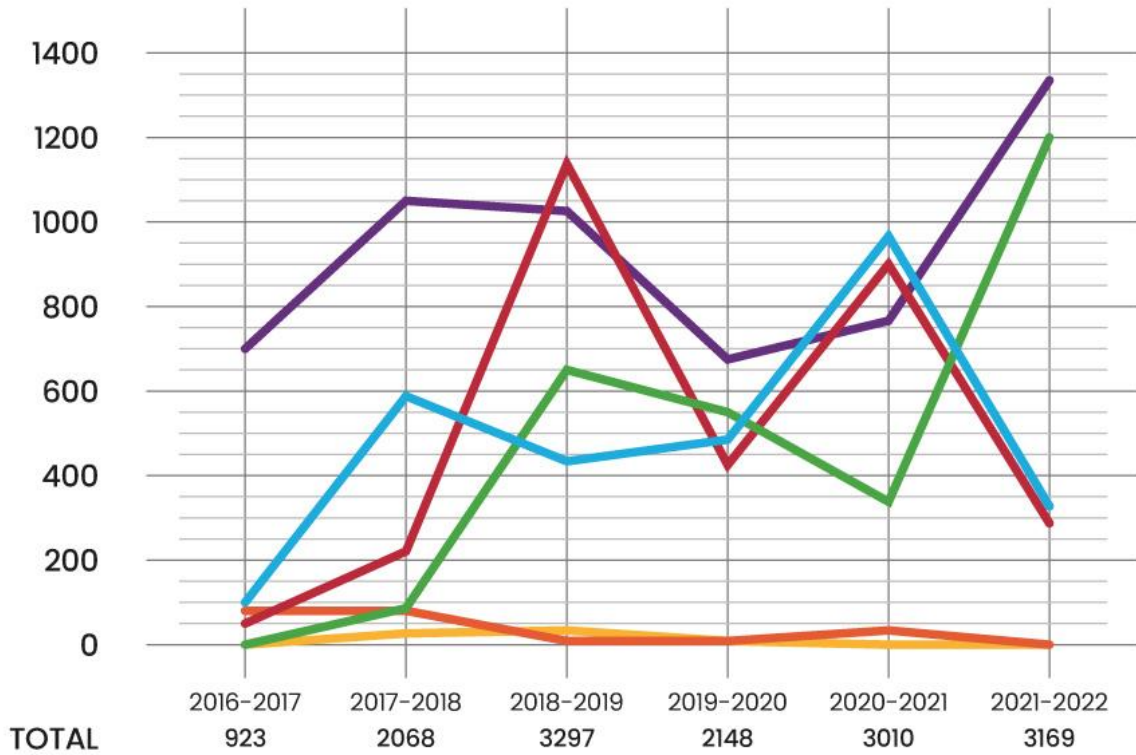
JOVES I COMUNITAT EDUCATIVA: 159

FORMACIÓ: 343

ACOMPANYAMENTS: 586

TOTAL: 1809

> N° de participants segons accions

- INTERCOOPERACIÓ: 71
- DIAGNOSI: 215
- SENSIBILITZACIÓ: 5552
- JOVES I COMUNITAT EDUCATIVA: 3042
- FORMACIÓ: 2817
- ACOMPANYAMENTS: 2913
- TOTAL: 14.610**

08

ANNEXOS

Projecte Viver d'Emprenedoria Social, un Espai per Iniciatives d'Economia Social Local i Cooperativa a Sants i per Barcelona

Equip responsable:

Hernan Córdoba / **La Ciutat Invisible**

Ferran Aguiló / **a+4**

Dades de contacte:

Hernan Córdoba-Mendiola

✉ administracio@laciutatinvisible.coop

☎ 657207038

<http://www.laciutatinvisible.coop>

la Ciutat Invisible
COOPERATIVA AUTOGESTIONÀRIA

LA CIUTAT
INVISIBLE
SCCL

Digitally signed by LA CIUTAT
INVISIBLE SCCL
DN:
email=administracio@laciutatinvisible.coop, cn=LA CIUTAT INVISIBLE SCCL, serialNumber=F63851430, givenName=HERNAN, sn=CORDOBA MENDIOLA, st=Barcelona, c=ES, 1.3.6.1.4.1.18838.1.1=47713383K
Date: 2013.02.27 09:15:27 +01'00'

Ferran Aguiló

✉ ferran@amas4.com

☎ 654 96 12 57

www.amas4.com

Febrer de 2013

Antecedents

Sants és històricament un barri lligat al cooperativisme i la lluita veïnal. En diferents cicles històrics, el moviment cooperatiu ha tingut un dels seus principals nodes en aquest barri, i en present hi ha una xarxa important de projectes cooperatius en marxa. Aquest present cooperatiu ha confluït amb la reivindicació veïnal de l'espai de l'antiga fabrica Can Batlló.

Després de 35 anys de reivindicacions i lluita, el procés de recuperació pels barris de Sants d'aquest recinte industrial s'ha desencallat. A partir del juny del 2011, la perseverància i la tenacitat veïnals s'han vist recompensades amb la cessió paulatina per part de la propietat i després per part del Districte de diverses naus del recinte per a destinar-hi usos. Al pla d'usos el·laborat pel veïnat a primers del 2000, que fou recollit com a primer llistat d'equipaments pel barri de La Bordeta en el disseny del PGM, ara s'hi afegeixen un seguit de noves iniciatives.

Des de fa mesos, la Plataforma Can Batlló és pel Barri ha dut a terme un procés participatiu pel qual s'han detectat necessitats i s'han dissenyat propostes concretes de projectes. El sumatori de tots ells suposa un pla complet de diversitat d'usos pel recinte, que van des de l'habitatge a la cultura, l'espai públic o les iniciatives econòmiques; acompanyat d'un projecte tècnic per la recuperació de naus i d'implementació d'equipaments en regim d'autogestió.

La coincidència temporal d'aquest procés amb realitats locals com el projecte Barri Cooperatiu, que s'inicià a Sants el 2009 dinamitzat per La Ciutat Invisible i la Federació de Cooperatives de Treball, i que agrupà posteriorment a diferents cooperatives i persones de Sants en el compromís de la recerca, la difusió, la intercooperació i la formació i l'assessorament a nous projectes, així com la sensibilitat vers el cooperativisme i les pràctiques de cooperació social de la Plataforma Can Batlló és del Barri, ens han portat a plantejar en el procés de participació un espai destinat a la formació i promoció de nous projectes vinculats a l'economia social. El marc econòmic i social general, així com la patent manca d'espais específics de promoció de l'economia cooperativa, afegeixen més idoneïtat i necessitat a la proposta. S'assoliria així una nova fase del Projecte Barri Cooperatiu, plantejant ara un equipament a nivell de ciutat o, fins i tot, de país.

Dues cooperatives, **La Ciutat Invisible i a+4**, especialitzades en Consultoria i Formació cooperatives i compromeses amb la difusió i l'extensió dels valors i les pràctiques cooperatives, han treballat per dissenyar conjuntament aquesta iniciativa dins del marc del projecte global de transformació Can Batlló.

Recorregut històric de la proposta i condicionants del projecte

Des de fa força anys, el cooperativisme de treball ha plantejat la necessitat de dotar-se d'estructures per la formació i la creació d'empreses. En diferents trobades entre representants de les cooperatives que presenten la proposta i representants de la FCTC i de la Fundació Seira a partir del 2008 es va plantejar la possibilitat de crear aquest espai de viver de cooperatives i de projectes de l'economia social. La manca d'un espai amb les condicions favorables pel seu desenvolupament, així com l'existència de projectes com Ara.coop, que cobrien algunes de les necessitats d'assessorament i de seguiment a cooperatives incipients, van fer que la proposta es veies posposada. Tot i així, dins les propostes i els objectius del Projecte Barri Cooperatiu, primer a Sants i després a altres barris, sempre ha estat present la necessitat d'un espai d'aquestes característiques: que representés un impuls definitiu en la dinamització de l'economia social a la nostra ciutat i de país, alhora que una aposta clara per part de les administracions, les cooperatives i de les entitats representatives del cooperativisme per la creació de noves empreses de l'economia social, generant un espai de referència quant a qualitat i compromís.

Amb les possibilitats que obre el procés urbanístic de Can Batlló respecte a espais, en el qual s'hi troben implicades dues de les administracions de referència del projecte (Generalitat/DGEC, Ajuntament de Barcelona/Barcelona Activa) i un marc general que demana apostes fermes vers l'economia social, responsable i sostenible, pensem que l'estructura d'oportunitats és única.

Ara bé, aquest recorregut històric de la proposta és indeslligable del procés veïnal que s'està duent a terme en la recuperació del recinte per part del veïnat de la Bordeta. Com ja hem explicat, hi ha obert un procés participatiu obert, que rendirà una proposta definitiva de pla d'usos pel recinte, i el projecte del viver es troba inscrit en aquest procés. Malgrat el teixit cooperatiu del barri hi participi defensant la proposta, i les administracions valorin la oportunitat d'aquest projecte, és també imprescindible el vist-i-plau del veïnat, decidint que aquest és un equipament que afronta i resol necessitats del propi barri, així com de la ciutat. Així doncs, resulta necessari que s'alini les voluntats del món cooperatiu, del veïnat i de les administracions per garantir la viabilitat i sostenibilitat del projecte.

Objectius

Aquest projecte es proposa un únic objectiu: donar suport a la creació i l'establiment de projectes socioeconòmics locals vinculats a l'economia social. Per a assolir aquest objectiu, s'oferirà a persones i grups d'emprenedors -amb la clara intenció de crear llocs de treball i empreses- eines i mitjans per a que puguin assolir les seves intencions, mitjançant la oferta d'espais i infraestructures, però també de formació, assessorament, acompanyament i experiència acumulada, així com una porta sempre oberta a la intercooperació entre projectes.

És evident que alguns dels models hegemònics d'empresa han facilitat que la crisi que travessem hagi estat tant perjudicial per les pròpies empreses i que s'hagi produït una destrucció de llocs de treball sense comparació en el passat recent del nostre país. En paral·lel, constatem que les empreses cooperatives no només han demostrat una gran capacitat de resistència i resiliència, si no que a més a més són l'únic model d'empresa que ha crescut en nombre i en presència al nostre país. En concret, el 2012 van augmentar d'un 7%. Aquestes dades no han de fer si no que refermar una aposta clara per la creació de nous projectes empresarials aixoplugats en els principis de l'economia cooperativa: participació, gestió democràtica, intercooperació, responsabilitat, sostenibilitat, relació i preocupació per l'entorn, la formació i la dignitat.

Així doncs, la proposta passa per la creació d'un espai on s'acompanyi a persones i grups en tot el procés de creació d'empreses i que assumeixin aquests principis com a propis. S'entendrà que la forma preeminent d'empresa que es potenciarà és el de la cooperativa sempre que això sigui possible, o altres formes societàries equivalents pels altres casos.

Trobem al nostre país nombrosos espais on es forma i s'acompanya en els processos de creació d'empreses, però hi ha una manca patent d'espais específics que apostin per la construcció de teixits econòmics amb un caràcter cooperatiu, social i solidari. Entitats com Barcelona Activa a la nostra ciutat, o la xarxa Inicia a Catalunya, no han donat els resultats esperables pel que fa a la creació d'empreses socials o cooperatives, fet que imputem directament al desconeixement d'aquestes formes empresarials per part dels i les orientadores, així com a la manca d'informació actualitzada sobre els processos que s'estan donant en el si de l'esfera de l'economia social.

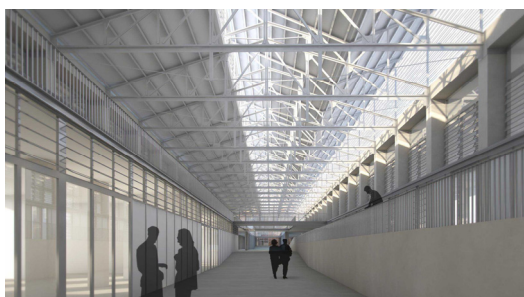
Cal treballar, doncs, per l'establiment d'espais que tinguin com a objectiu principal l'establiment de pols locals de creació de projectes socioeconòmics amb un clar caràcter transformador, tant pel que fa a la seva organització, com pel que fa a la seva gestió i objectius. El projecte que presentem és, en aquest sentit, pioner al nostre país, però sota un model que es fàcilment replicable.

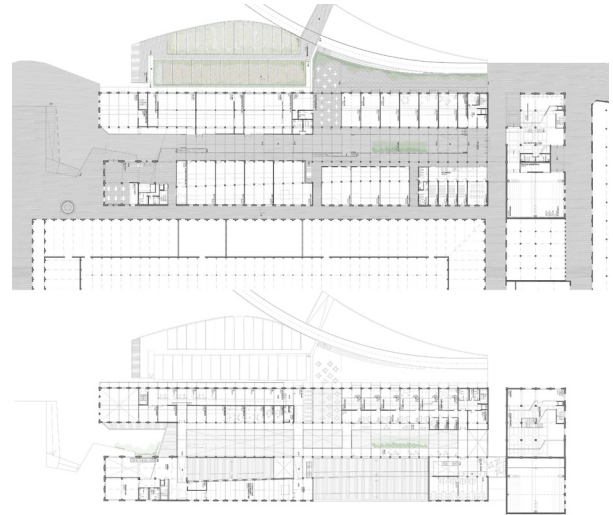
Característiques de l'Espai

Donat que el barri de Sants té una llarga trajectòria en el moviment cooperatiu, i hi ha consolidades experiències reeixides en les seves finalitats, com el Projecte Barri Cooperatiu, però a més a més s'hi està duent un procés participatiu per part del veïnat i el teixit associatiu del barri per elaborar un pla d'usos pel recinte industrial de Can Batlló -que en pocs mesos passarà a ser de titularitat pública (Ajuntament de Barcelona i Generalitat de Catalunya)- trobem que aquest projecte és idoni per ser desenvolupat en alguna de les naus del recinte.

L'estat actual de les naus és dispar entre si, pel que caldrà plantejar un projecte de rehabilitació d'una o de part d'alguna de les naus per a dur-hi a terme el projecte. Experiències com les dutes a terme a Sao Paulo (Projecte SESC Pompeia) o al Quebec, on s'han recuperat antics recintes fabril per a destinar-hi nous usos vinculats a la dinamització econòmica, són un referent en aquest aspecte.

Les característiques de les naus actuals del recinte ens fa pensar en que hi ha dues d'elles que podrien encabir aquest projecte. Uns primers esbossos del projecte tècnic de rehabilitació són:

Imatges cedides per LaCol Arquitectes, 2011

En tant en quant es planteja donar diversos serveis tant a persones com a grups d'emprenedors o a projectes ja constituïts en fase de creixement o establiment, els diferents espais que han de trobar-se al viver són els següents:

- **Espai de co-working:** on persones individuals puguin disposar d'un espai de treball, propi o compartit, plenament equipat i amb tots els serveis necessaris, on poder desenvolupar tasques vinculades a la seva iniciativa, així com compartir mitjans, coneixements o objectius amb la resta d'usuàries de l'espai.
- **Espais per a cooperatives o projectes col·lectius:** a mode dels vivers d'empreses convencionals, on els projectes podran establir la seva seu social i treballar, al llarg de la seva estada, per la sostenibilitat del seu projecte una vegada abandonin el viver.

Els recursos físics i econòmics determinaran les característiques d'aquests espais. Es pot pensar en un model com el TecnoCampus de Mataró, que acull només a projectes vinculats a les TIC i a les noves tecnologies i, en tot cas, projectes que necessiten uns equipaments de caràcter administratiu (oficines equipades, sense magatzem, ...), però també cal esbrinar la possibilitat de tenir espais orientats a oficis concrets (electrònica,

fusteria, recerca...) o magatzems, permetent així que la diversitat de projectes que puguin fer ús del viver es multipliqui exponencialment. Tenint en compte que en el recinte de Can Batlló hi ha projectats dos instituts, i es proposa l'existència d'un Centre de Recusos Educatius orientat a la formació professional, les possibilitats encara es multipliquen més.

- **Espais de formació:** una de les característiques genuïnes d'aquest projecte és la seva aposta per la proximitat, el seguiment i la formació i tant a persones com als projectes acollits. En un escenari econòmic complex i ple de reptes, una de les claus de volta del procés de creació i establiment de qualsevol projecte passa per la formació en els àmbits més diversos.

Es fa necessari tenir els espais, equipaments i recursos per poder desenvolupar i optimitzar aquesta formació, que també es podria fer extensible a persones o projectes que no estiguin acollits al viver, i fent del mateix no només un centre de creació d'empreses si no un referent pel que fa a la formació socioempresarial dins l'economia cooperativa.

- **Espais comuns:** els espais de trànsit intern i els espais comuns són indispensables en aquest tipus de projectes, donat que és en ells on es donen processos de coneixement mutu, tracte informal, transmissió d'experiències i vivències, imprescindibles tots ells per una formació completa i rica en la diversitat. Uns espais comuns ben equipats afavoreixen molt aquests processos.

- **Espais de reunió:** sales de reunions de diferents dimensions per a que els projectes acollits al viver puguin tenir reunions o visites comercials.

- **Espai d'administració:** on es centralitzarà la gestió del viver, rotació d'espais, calendaris de formació, etc... i la gestió econòmica i administrativa del projecte.

Tots aquests espais podrien ser compartits amb d'altres projectes que també presenten aquestes necessitats. estiguin ja inclosos en el PGM actual o bé dels que resultin del procés participatiu de la Plataforma de Can Batlló i de la resposta per part de les administracions implicades.

Funcionament, gestió i organització

A) VIABILITAT

Un dels reptes que han d'afrontar els espais d'aquestes característiques és el seu equilibri econòmic. Tot i que serà necessària una inversió inicial important per la rehabilitació de la nau i els seus equipaments, pensem que la oportunitat del projecte, així com els nombrosos actors que poden entrar en joc (cooperatives, grups cooperatius, federacions, administracions locals, nacionals i europees) poden facilitar la captació dels recursos necessaris. La importància que aquest espai pot tenir pel desenvolupament del món cooperatiu i de l'economia social al nostre país ha de permetre establir múltiples maneres de col·laborar amb ell i fer-lo viable.

Una vegada el projecte es pugui posar a funcionar, apostem per desplegar les mesures necessàries per construir un projecte equilibrat econòmicament. En tant que equipament públic, i més si s'aconsegueix la vinculació de l'Espai a la xarxa Inicia o a Barcelona Activa, és clar que les administracions hauran d'assumir una part de les despeses corrents, així com establir unes condicions de cessió de l'espai que permetin pensar en una durabilitat acceptable, no inferior als 20 anys. Però cal també implicar els usuaris del viver en la seva sostenibilitat, entenent que és part del procés de creació i formació d'un projecte l'experimentar les condicions, si bé mes toves, que es trobaran una vegada abandonin el viver.

Una primera aproximació a les fonts d'ingressos possibles ens porta a proposar:

Lloguers pels projectes col·lectius i individuals. En el cas dels projectes ja constituïts però en fase de consolidació (<5 anys), s'establiran lloguers poc tous, mentre que pels projectes de nova creació o en fase de constitució es proposen lloguers més tous, així com pels espais de co-working.

Esponsorització i partenariat amb grans cooperatives, grups cooperatius i cooperatives de segon grau, entitats representatives del cooperativisme o de l'economia social

Dotacions dels Fons d'Educació, Formació i Promoció cooperatius (FEFP) de cooperatives catalanes

Dotacions per part de les administracions locals, provincials, autonòmiques, estatals o europees, en tant que projecte singular de promoció econòmica local

Ingressos provinents de les activitats de formació, assessorament i acompanyament als projectes o a persones i grups no vinculats al viver.

Plantegem que el projecte ha de ser a mig termini excedentari. En tot cas, i ja que aquest Espai es deu a una història de reivindicació dels equipaments necessaris per un barri, entenem que haurà de tenir una part de retorn social al conjunt de projectes que es trobaran al recinte, així com realitzar les aportacions necessàries pel manteniment dels espais comuns dels diferents projectes que es puguin dur a terme al recinte de Can Batlló.

B) ORGANITZACIÓ I GESTIÓ

Entenem que hi ha dos nivells de gestió: un de quotidià i un que vetlli per correcte desenvolupament i pels resultats del projecte.

Pel primer dels nivells, ens dotarem d'un règim intern que obligui a tots els projectes a vincular-se i comprometre's en el correcte funcionament i estat de les instal·lacions i que n'asseguri la participació. Totes les iniciatives que demanin usar l'espai hauran d'acceptar el règim intern i regir-se pels principis generals de l'economia social i els específics que caracteritzen al projecte de recuperació del recinte de Can Batlló.

Per la pròpia naturalesa del projecte, caldrà una estructura laboral que s'encarregui de les tasques de secretaria, administració i gestió, així com de la programació de les accions formatives i de seguiment i de les avaluacions i rotacions dels projectes per l'espai. La gestió d'un projecte d'aquestes característiques és d'una elevada complexitat, pel que es fa imprescindible una gestió acurada i exhaustiva dels recursos i de les obligacions. Aquesta estructura tècnica bàsica es complementarà en funció de les necessitats amb un equip de formadores i assessores dels projectes. En la mesura del possible, es proposa la forma jurídica que vinculi a treballadores, usuàries i entitats promotores sigui una cooperativa. Entenem que les cooperatives impulsores del projecte de l'Espai, els professionals especialitzats necessaris, cooperatives especialitzades en l'acompanyament de projectes i formadors independents han de compondre l'equip humà que gestioni i dinamitzi el projecte.

Pel segon dels nivells, creiem que tots els agents implicats i compromesos en la realització i bon funcionament del projecte han de decidir conjuntament les línies estratègiques i les qüestions fonamentals, tals com els criteris de selecció dels projectes beneficiaris, l'itinerari dels projectes dins del viver, entre d'altres. La forma

jurídica del propi viver ens dirà quina serà la forma final que prendrà aquest espai de presa de decisions, i com aquesta s'articularà amb l'equip gestor de l'espai.

El resultat d'aquest model d'organització i gestió del viver ha de ser una estructura transparent i pública, replicable allà on es trobin els recursos i les voluntats per fer-ho, i que alhora mantingui una relació estable i fluïda amb altres projectes del recinte o del barri, interaccionant amb ells (escoles, instituts, centres de formació...).

Creiem que el viver pot resultar un revulsiu pel creixement de l'economia social i cooperativa. Gràcies al coneixement i les experiències acumulades, així com a la densa malla de relacions existents dins del món cooperatiu, les vinculacions d'aquest projecte amb d'altres projectes o experiències de l'economia social d'arreu poden obrir moltes línies de treball, com per exemple la intercooperació entre iniciatives, la incorporació de persones a projectes ja existents, la formació conjunta o específica, ...

C) VINCULACIÓ AMB L'ENTORN

Més aquí que la vinculació amb altres projectes d'arreu de la ciutat o del país, que ja hem citat resumidament al punt anterior, pensem que el Viver pot també jugar un paper important posat en relació amb la resta de projectes que es plantegen pels espais de Can Batlló. Algunes de les funcions que podria jugar són:

a) Assessorament a altres projectes de Can Batlló: quan aquests es plantegin iniciar una activitat econòmica, generar llocs de treball, o acompanyar-los en el procés d'elaboració de plans estratègics, d'empresa, etc... sempre i quan aquests s'inscriguin dins del marc de l'economia social i solidària.

b) Realització d'activitats diverses de dinamització

c) Compartir espais i equipaments: les aules i espais de formació poden ser compartides per altres projectes, però els espais de coworking també poden ser emprats per escoles, instituts o altres grups que necessitin espais amb aquestes característiques.

Entitats e institucions col·laboradores i/o implicades:

- **Districte Sants Montjuic:** En tant que Institució referent del barri i actor imprescindible en la cessió i gestió de l'espai de Can Batlló. Se'ls ha fet arribar un resum de la proposta, inclosa en el recull de projectes resultant del procés participatiu.
- **Ajuntament de Barcelona:** El projecte té una dimensió política i econòmica que requereix de la complicitat i suport de la Institució de Ciutat. L'Ajuntament serà en pocs mesos el propietari de gran part del recinte de Can Batlló, i serà qui determinarà finalment els projectes que s'hi duen a terme, així com les característiques i finalitats de les cessions de naus o equipaments.
- **Barcelona Activa:** Com a referent de suport a l'emprenedoria en l'àmbit municipal. El Viver pot representar una ampliació qualitativa de la seva activitat de formació, acompanyament i suport, ara dins l'àmbit de l'economia social i cooperativa.
- **Direcció General d'Economia Social i Cooperativa i Treball Autònom:** En tant que Institució referent, a nivell de País en aquest àmbit, és un actor imprescindible en l'impuls d'aquest projecte.
- **Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i Confederació de Cooperatives de Catalunya:** Entitat representativa del cooperativisme català de treball. El fet d'estar ubicada a Sants i la seva relació amb les dues consultores, A+4 i La Ciutat Invisible, la fa coneixedora de tot el procés des de fa anys. L'actual director de la Federació és especialista en la promoció d'empreses, essent un dels redactors del projecte de viviers d'empreses de la Diputació de Barcelona.
- **XES, Xarxa d'Economia Solidaria:** Agrupa a mes de 80 entitats i cooperatives de l'Economia Social. Impulsors del Balanç Social, el passat octubre va organitzar la 1ª Fira de l'Economia Social de Catalunya al recinte de la Fabra i Coats.
- **Entitats de finances ètiques i solidàries:** A Catalunya, el paper jugat per Coop57 com a entitat de finances per l'economia social i solidària ha estat indispensable per possibilitar que cooperatives i altres entitats de l'economia social accedeixin al crèdit necessari per assegurar les seves inversions. Properament, amb l'arribada del projecte FIARE a Catalunya, o els convenis establerts per Oinarri amb entitats diverses del món cooperatiu, les possibilitats de finançament de projectes dins de l'economia social es veuran ampliades.

Calendari de desenvolupament del projecte EIESS:

ACCIONS	2012		2013				2014				2015			
	3T	4T	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Creació i redacció pre-projecte EIESS	■													
Roda de contactes: administracions, món cooperatiu		■	■	■										
Procés veïnal participatiu: selecció projectes		■	■	■										
Procés de cessió d'espais: Generalitat, Ajuntament			■	■	■	■								
Recerca i redacció projecte final, presentacions als agents				■	■	■								
Convenis món cooperatiu i entitats representatives					■	■	■	■						
Convenis amb administracions locals, nacionals, europees					■	■	■	■	■	■				
Forma jurídica, organigrama, funcions, gestió							■	■	■					
Projecte tècnic i condicionament espai cedit							■	■	■	■	■			
Presentació i promoció del projecte											■	■		
Inici de les activitats formatives i de captació												■	■	
Posada en marxa de l'EIESS														■

COÒPOLIS
BCN

CRÈDITS

Coordinació: Hernan Córdoba i Mendiola, La Ciutat Invisible SCCL

Creació de continguts: La Ciutat Invisible SCCL, La Col SCCL, A+4 SCCL, Josep Maria Tur i Meijide

Maquetació i creació d'imatge: La Ciutat Invisible SCCL

Correcció: La Ciutat Invisible SCCL

Projecte elaborat per encàrrec de l'Ajuntament de Barcelona, Districte de Sants-Montjuïc

Sants, juliol de 2014

COÒPOLIS BCN

Espai d'Iniciatives de l'Economia Social de Can Batlló

ÍNDEX

1. Introducció	7
1.1. Afrontar els nous reptes des de l'economia social Introducció i antecedents del projecte	7
1.2. Resum executiu	11
2. El projecte Coòpolis: imaginari i intervenció sobre el territori	15
2.1. Denominació i imaginari gràfic	15
2.2. Missió, visió i valors	20
2.3. Descripció urbana i arquitectònica de la proposta	24
3. Descripció del projecte	39
3.1. Oferta d'espais	39
3.2. Oferta de serveis	48
3.3. Sectors estratègics	66
4. Model de gestió i organització	75
4.1. Antecedents	76
4.2. Organització política	77
4.3. Agents rellevants pel projecte Coòpolis	79
4.4. Consideracions sobre la forma jurídica	84
4.5. Organització tècnica	86
5. Justificació del projecte	89
5.1. Introducció	89
5.2. L'economia social i solidària com a motor de desenvolupament local	91
5.3. Anàlisi de la situació socioeconòmica de la ciutat	105
5.4. Coòpolis: una proposta de revitalització per Can Batlló	118
5.5. Benchmarking	123
5.6. Conclusions	127
6. Coòpolis, un dispositiu d'incidència	133
6.1. Impactes socioeconòmics	134
6.2. Impactes sobre les polítiques públiques, de promoció econòmica i el posicionament de la ciutat	138

6.3. Impactes sobre l'economia social i cooperativa	140
6.4. Impacte urbanístic	142
6.5. Impactes sobre el territori: el Districte de Sants-Montjuïc i Can Batlló	144
6.6. Indicadors d'activitat, qualitat i impacte	146
7. Pressupost Coòpolis BCN	151
7.1. Rehabilitació i adaptació al programa	152
7.2. Pressupostos generals de Coòpolis BCN	153
8. Calendari i cronograma	159
9. Conclusions	165

ANNEXOS

A.1.- Encaix de Coòpolis en les estratègies públiques	169
A.1.1.- Encaix en les estratègies de ciutat i de la regió metropolitana	170
A.1.2.- Encaix en les estratègies de la ciutat vers l'economia social	181
A.1.3.- Encaix en l'Estratègia Catalana de promoció econòmica	190
A.1.4.- Encaix en l'estratègia espanyola de promoció de l'economia	197
A.1.5.- Coòpolis: de l'estratègia europea a la tàctica local	204
A.2.- Agents rellevants pel projecte Coòpolis	209
A.3.- Benchmarking	231
A.3.1. Organitzacions i entitats a l'Estat espanyol	232
A.3.2. Programes i entitats d'àmbit internacional	252
A.4.- Exemple de desenvolupament d'un programa adreçat a col·lectius concrets: el cas de les dones	259
Bibliografia	265

1

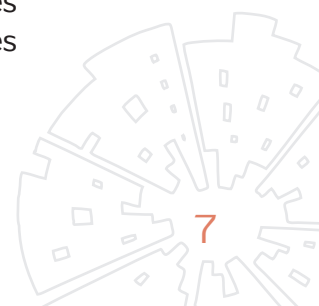
INTRODUCCIÓ

1.1.

AFRONTAR ELS NOUS REPTES DES DE L'ECONOMIA SOCIAL

Introducció i antecedents del projecte

La situació econòmica que travessa el nostre país ha posat de relleu moltes de les mancances de la seva activitat econòmica. En una economia molt terciaritzada, i una vegada finalitzat el cicle immobiliari iniciat els anys 90, l'impacte de la recessió ha estat molt alt. Pel que fa a l'ocupació i el mercat de treball, les elevades taxes d'atur corren el risc d'esdevenir estructurals; i a nivell financer, l'accés als recursos per a les micro i petites empreses roman en estancament. Tot plegat, aprofundeix en les causes generadores de desigualtat i d'exclusió social, el principal perill que representen les contextos de crisi on els recursos socials no només són escassos, sinó que a més estan sent progressivament retallats.

En aquest context, però, les empreses que desenvolupen la seva activitat en el marc de l'economia social, tot i no ser alienes a les dificultats que pateixen la resta de pimes, han mostrat una notòria capacitat de resiliència i resistència davant de la situació. Amb una aportació al PIB català d'entre el 5 i el 6%, aquestes empreses han estat les que proporcionalment han perdut menys lloc de treball, les que han exercit un menor impacte sobre la massa salarial, i les que han demostrat un major arrelament al territori. Les cooperatives i resta de formes jurídiques que s'adscriuen a l'economia social han prioritzat el manteniment de l'activitat en el territori i la conservació dels llocs de treball per sobre dels resultats econòmics i la rendibilitat de l'activitat que desenvolupen.

En els darrers anys, a més, el número d'empreses de l'economia social ha experimentat un augment significatiu en relació amb altres formes societàries, i també han crescut les iniciatives d'articulació i coordinació d'aquestes empreses, cada vegada més presents en tots els sectors de l'economia nacional. En paral·lel, i malgrat aquesta tendència, les accions impulsades per les administracions de qualsevol àmbit per promocionar aquestes empreses han estat clarament insuficients.

La Direcció General d'Economia Social, Cooperativa i Treball Autònom, a través del programa Ara_Coop, ha fet un primer pas per esmenar aquesta mancança, que cal que es vegi complementada amb altres programes a nivell local. Al mateix temps, el sector cooperatiu s'ha dotat, a través d'iniciatives impulsades des de les estructures federatives i de segon grau, de programes de suport i foment, que han assentat les bases per a posar en marxa un dispositiu d'alt impacte i d'accés universal que faciliti la creació i desenvolupament d'experiències d'economia social.

La crisi econòmica també ha servit per posar damunt la taula la necessitat d'apostar pels valors de la democràcia, i de traslladar-los al món de l'economia. Els principis d'igualtat, sostenibilitat, interès per la comunitat i el territori i la participació són valors propis i distintius de l'economia social. Cal passar de la seva promoció generalista a la creació de dispositius concrets que materialitzin aquesta intervenció.

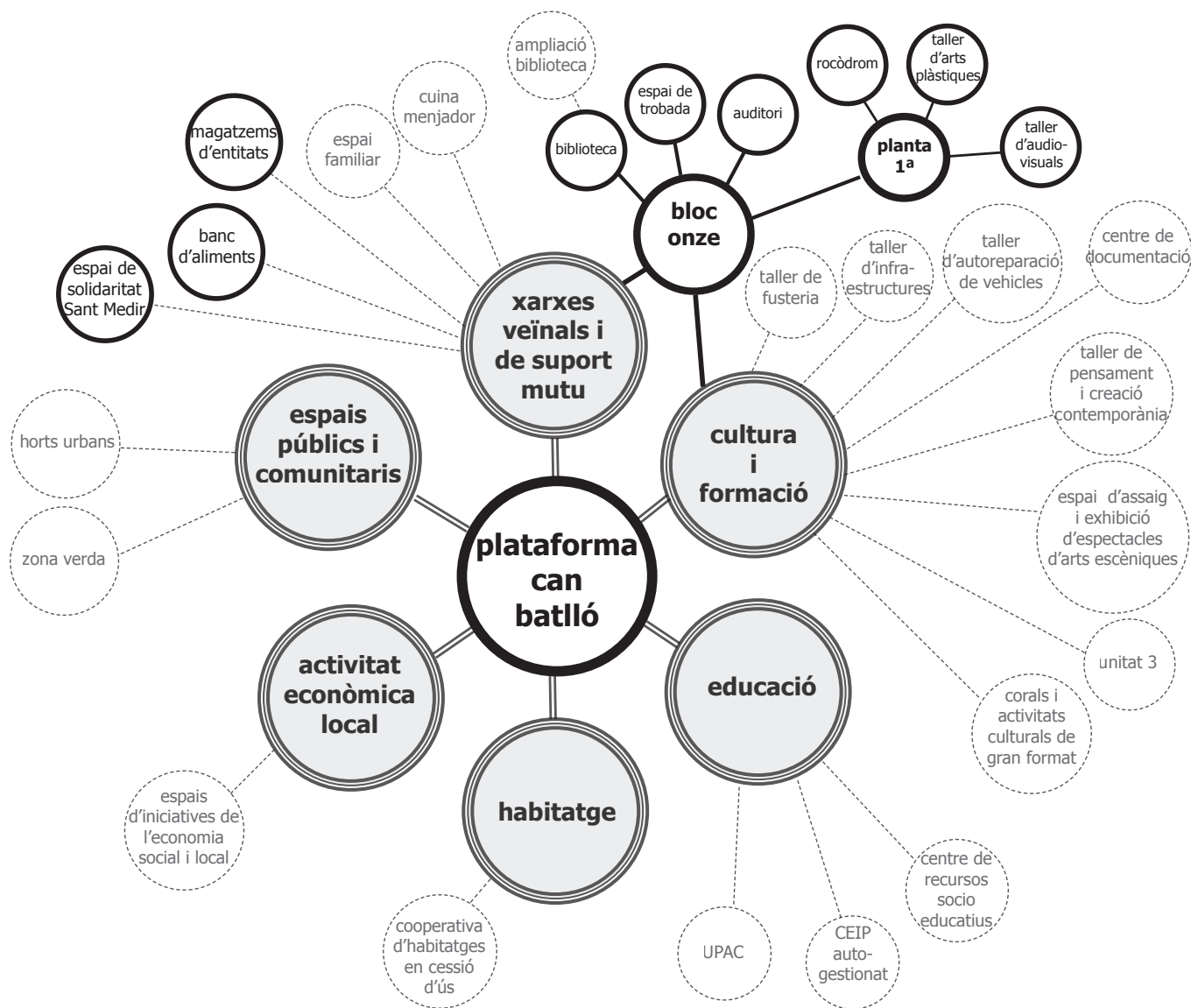
Can Batlló: una ciutadania activa que vol intervenir en el present i futur

L'11 de juny de 2011 el veïnat de Sants recuperava el recinte industrial de Can Batlló, al barri de la Bordeta de Barcelona. Després de la rehabilitació comunitària de l'Espai Veïnal Autogestionat Bloc Onze, la Plataforma de Can Batlló és pel Barri decidí iniciar un procés participatiu amb el veïnat per detectar necessitats i elaborar un llistat de projectes a ubicar a les diferents naus del recinte per les quals encara no hi havia previst cap ús.

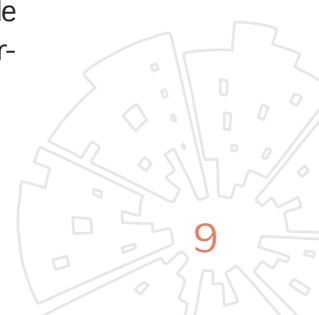
Les premisses pels projectes s'agruparen en dos grans eixos. Garantir l'ocupació de les naus, així com fomentar la diversitat d'usos del recinte, a partir de projectes que reunissin les següents característiques: solvència tècnica i sostenibilitat social i ambiental; arrelament social i impacte positiu al territori; i capacitat d'intervenció sobre la realitat.

El gener del 2013 es traslladà el resultat d'aquest procés participatiu al Districte de Sants-Montjuïc, en forma de proposta veïnal per a la intervenció al recinte de Can Batlló.

Els projectes recollits s'agruparen en sis grans grups: xarxes veïnals i de suport mutu, cultura i formació, espais públics i comunitaris, educació, habitatge i activitat econòmica. La Plataforma va considerar imprescindible comptar amb equipaments destinats a generar ocupació i activitat econòmica, no només per ser una necessitat prioritària, sinó perquè enllaça amb la funció històrica que Can Batlló ha tingut al barri. Aleshores, un equip de persones membres de cooperatives de treball associat del barri aportaren un primer esborrany del projecte que, després de ser valorat, s'incorporà a la proposta definitiva.

Relacions amb l'Ajuntament de Barcelona i Barcelona Activa

Després que el Districte de Sants-Montjuïc valorés la proposta veïnal per a la intervenció al recinte de Can Batlló, va establir dos grups de projectes: d'una banda, aquells que podien ser gestionats per part del Districte i ubicats al recinte; i de l'altra, els que requerien, per poder ser valorats i aprovats, de la intervenció d'altres agents. Aquest segon grup d'iniciatives el composaven el projecte d'escola autogestionada, la Cooperativa d'Habitatge en Cessió d'Ús La Borda i l'Espai d'Iniciatives de l'Economia Social (EIES).

El districte va derivar la valoració de l'EIES a Barcelona Activa, amb qui l'equip promotor del projecte es va trobar fins a tres vegades. Les reunions es van fer amb l'equip de direcció de Barcelona Activa i membres del districte al llarg del primer semestre del 2013, i en aquestes, a banda de valorar les debilitats i forteses de la proposta inicial, es tingué en consideració l'oportunitat del projecte, tant en relació al context socioeconòmic general i específic del sector cooperatiu, com la rellevància de la seva ubicació a Can Batlló.

Concertació de l'estudi

La tardor del 2013, acabada aquesta fase prèvia de valoracions, i comptant amb el vist-i-plau de Barcelona Activa, el Districte de Sants-Montjuïc contractà a l'equip promotor del projecte, compostat per les cooperatives La Ciutat Invisible, LaCol i A+4, per desenvolupar aquest estudi.

Incidències: el problema de la ubicació

Al llarg de l'estudi, el principal obstacle per poder fer una proposta concreta ha estat la manca de definició per part de l'Ajuntament de Barcelona de la ubicació i dimensió de l'equipament. En les primeres fases de l'estudi, en correspondència amb les propostes prèvies, es va treballar en la línia d'un projecte de grans dimensions (més de 6.000 metres quadrats), que representava un equipament a nivell de ciutat, i que s'havia d'ubicar al Bloc 6 o 11 del recinte.

A la primavera del 2014, però, aquest escenari va ser qüestionat per la part municipal, i es deixava oberta la porta a un projecte de dimensions menors i d'impacte qualitativament diferent, més arrelat a l'entorn immediat, el Districte de Sants-Montjuïc i la Barcelona sud, i de caràcter semi-metropolità. Aquest impasse es va mantenir durant dos mesos, en els quals l'estudi es va aturar atenent al canvi de justificació i plantejament que demana cada una de les opcions. Finalment, es va aprovar l'estudi del projecte al Bloc 4.

El projecte Coòpolis

Si bé l'Ajuntament de Barcelona va proposar desenvolupar el projecte en aquesta darrera ubicació, no en garantí ni l'execució de l'obra ni la continuïtat de l'equipament, deixant obert un interrogant sobre la realització del projecte una vegada conclusa la fase d'estudi.

Tot i així, l'equip promotor ha treballat en una proposta de rehabilitació i adequació del Bloc 4 a les necessitats del projecte, i ha desenvolupat Coòpolis des de la idea d'un equipament que ofereixi espais i serveis a persones i empreses dels barris de la ciutat de Barcelona, orientats a la incubació d'empreses i a la promoció de l'activitat econòmica vinculada a l'economia social i cooperativa. Amb l'objectiu de crear un pol de desenvolupament local i d'intervenció directa sobre el territori, un espai de promoció d'experiències, iniciatives, pràctiques i metodologies característiques de l'economia social. Un equipament inscrit a la xarxa de serveis de Barcelona Activa i de l'Ajuntament de Barcelona, però amb una singularitat i especificitats pròpies, per la seva naturalesa, governança i oferta de serveis.

1.2.

RESUM EXECUTIU

L'estudi que teniu a les mans s'estructura en cinc parts diferenciades, cadascuna de les quals aborda un aspecte del projecte Coòpolis BCN.

La primera part, composta pel capítol 2, fa una primera aproximació al projecte a través de diferents vessants: la denominació *Coòpolis BCN, Espai d'Iniciatives de l'Economia Social de Can Batlló* i la justificació de la mateixa; l'imaginari gràfic, del que troba ja una primera aplicació en la maquetació de l'estudi; la Missió, Visió i Valors de Coòpolis i, finalment, la proposta d'intervenció urbanística i arquitectònica necessària per poder iniciar el projecte, que es programa pel Bloc 4 del recinte de Can Batlló.

La segona part la componen els capítols 3 i 4 de l'estudi. En el primer dels capítols, es parteix de la proposta d'intervenció arquitectònica sobre l'edifici per indicar de forma exhaustiva els diferents espais que s'hi trobaran, per després desplegar els serveis que ha d'oferir el projecte Coòpolis a persones, empreses i territori. Finalment, el capítol 3 conclou amb una anàlisi dels sectors estratègics que es proposen per l'equipament. L'economia social i cooperativa compta amb iniciatives presents en la major part de les activitats econòmiques, però algunes hauran de ser promogudes estratègicament des del projecte.

Pel que fa al capítol 4, es dedica a la explicació de la organització política i tècnica del projecte. Analitzant experiències similars o properes a Coòpolis, però atenent a la

singularitat del projecte, es proposa una organització política i de gestió que combini a diferents agents (administracions, institucions, economia social i cooperativa i territori) en un únic espai. S'anomenen posteriorment algunes de les entitats o institucions que representarien a cadascun dels agents a implicar, i s'apunta a la seva rellevància pel projecte, malgrat l'anàlisi exhaustiu de tots ells es desplega en els Annexos.

També es desenvolupen un seguit de consideracions al voltant de la forma jurídica que podria prendre finalment el projecte, així com les avantatges i limitacions que presenten diverses de les possibilitats que s'obren en aquest aspecte. Per últim, es proposa una organització de l'estructura tècnica i es fa una breu introducció a les funcions de cadascuna de les figures que es proposen.

La tercera part del present estudi la conformen els capítols 5 i 6, que agrupen el conjunt d'arguments que han de justificar la necessitat i la oportunitat d'una proposta com el projecte Coòpolis per després analitzar els impactes que ha de tenir el projecte per cadascun dels àmbits usats en l'apartat de les justificacions.

En el capítol 5 s'analitza tant l'evolució de les propostes pel desenvolupament local i el paper que pot jugar en aquest sentit l'economia social i cooperativa, així com s'aporten dades del sector a Catalunya. En apartats posteriors, s'analitzen algunes dades rellevants pel projecte pel que fa a la situació socioeconòmica i l'activitat i la composició del teixit empresarial de la ciutat, per abordar posteriorment els arguments a favor del projecte pel que fa a la revitalització urbana d'un espai degradat, el recinte de Can Batlló i el barri de La Bordeta. Finalment, s'aporten les conclusions del procés de *benchmarking* dut a terme per part de l'equip promotor de la proposta -que es descriu de forma exhaustiva en els Annexos de l'estudi- per tal de posar en relació al projecte Coòpolis amb equipaments, iniciatives, programes o entitats que duen a terme activitats en algun sentit coincidents amb les del projecte, o bé que aporten elements d'interès i que el projecte pot replicar.

El capítol 6 analitza els impactes que ha de tenir el projecte a diferents nivells: socioeconòmics (activitat empresarial, ocupació, innovació, comerç, foment de l'emprenedoria, entre d'altres), pel conjunt de les polítiques públiques i de promoció econòmica de la ciutat, així com sobre el seu posicionament, pel sector de l'economia social i cooperativa barcelonina i catalana i, per últim, sobre el territori i el seu entorn immediat. El segon apartat del capítol proposa un seguit d'indicadors per mesurar i valorar l'impacte sobre els diferents àmbits.

La quarta part de l'estudi la componen els capítols 7 i 8. El primer proposa uns pressupostos de la rehabilitació del Bloc 4 de Can Batlló i del funcionament del projecte durant els primers 5 anys de vida, que s'acompanyen d'una memòria explicativa. Alhora que facilita la comprensió de les dades aportades, la memòria permet aterrar molts dels aspectes proposats als capítols anteriors. El capítol 8 estudia les fases necessàries per fer de Coòpolis un equipament que obri les seves portes el darrer trimestre del 2017, ubicant en el temps les accions i objectius associats a cadascuna de les fases.

Finalment, la darrera part de l'estudi la componen els Annexos. Molts dels continguts que s'inclouen en aquests apartats podrien haver estat incorporats en els cos de

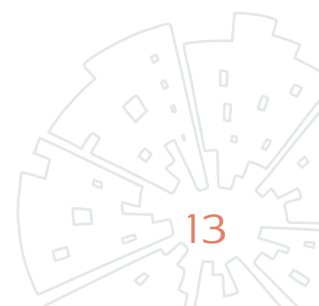
l'estudi, però s'ha decidit d'agrupar-los en un darrer capítol, donant-li caràcter de conjunt. Despleguen continguts molt rellevants pel projecte, com és l'encaix del projecte en les estratègies públiques o els agents rellevants que han de poder-se implicar en el projecte.

El primer dels Annexos analitza com el projecte Coòpolis es pot incloure i acomodar en les estratègies i objectius establertes en el PAM i del PAD de Sants-Montjuïc pel període 2012-2015, així com en el Pla d'Impuls al Comerç o el programa Barcelona Creixement, però també en el PEMB VISIO2020 de la regió metropolitana o en les recomanacions pel que fa a la promoció de l'economia social a la ciutat que es recullen als estudis conjunts duts a terme per Barcelona Activa i la XISL, actual Xarxa d'Economia Social de Barcelona. Es completa l'anàlisi amb estudis de l'encaix també en el conjunt de l'estratègia catalana de creixement, en el marc espanyol de l'economia social i, finalment, en les estratègies de la Unió Europea i l'Euroregió mediterrània.

El segon dels Annexos comprèn una descripció dels agents rellevants que s'han proposat en el capítol 4 del projecte, un conjunt de més de 30 institucions i agències, institucions, centres de coneixement o d'emprenedoria, entitats i experiències de l'economia social de referència i representants del territori, els àmbits que han de coordinar-se per garantir aspectes del projecte com l'excel·lència, la universalitat, la oferta de serveis i oportunitats, o la relació amb el territori. Es relaten els contactes mantinguts, les persones de referència i la motivació de la seva inclusió en el projecte, sigui aquesta central o lateral.

El següent Annex conté el procés de *benchmarking* que s'apunta al capítol 5, que abarca un nombrós conjunt d'experiències, programes o projectes, de l'àmbit internacional i nacional, que han aportat elements a l'hora de concebre Coòpolis i la seva oferta d'espais i serveis, així com la seva doble funció d'equipament obert a la ciutadania, però amb un caràcter singular de vinculació estreta amb l'economia social i cooperativa i de foment de les seves pràctiques i principis.

Finalment, el darrer dels Annexos conté el desplegament d'un programa tipus del projecte Coòpolis. Aquest equipament ha de planificar la seva intervenció i incidència en els diferents aspectes que s'aborden al llarg de l'estudi (activitat econòmica, promoció de l'economia social, el territori i la ciutadania, o l'ocupació) a través de programes concrets. L'Annex exposa un possible programa adreçat a un col·lectiu concret, el de les dones, que permet copsar l'estructura que s'ha d'exigir a tots ells: anàlisi de la situació, objectius generals i concrets i línies d'intervenció, així com un conjunt d'indicadors que permetin avaluar el seu impacte.

2

EL PROJECTE COÒPOLIS: IMAGINARIS I INTERVENCIÓ SOBRE EL TERRITORI

2.1.

DENOMINACIÓ I IMAGINARI GRÀFIC

La denominació del projecte, així com l'imaginari gràfic que l'ha d'acompanyar, han de ser elements centrals de singularització i diferenciació del mateix, així com de la seva ràpida identificació.

El projecte que es proposa en aquest estudi pretén concertar a tres agents diferenciats (institucions, economia social i territori) en una experiència de promoció de l'economia social, experiència que alhora ha de posar en el seu centre en la cooperació entre agents, empreses, actors o sectors i àmbits. Aquests han estat els conceptes-força que s'ha fet servir per dur a terme tant de cerca de denominació com de creació de logotips, tipografia i entorn gràfic del projecte.

2.1.1.

DENOMINACIÓ

Proposem que el projecte d'equipament integral i integrat de promoció de l'economia social es denomini:

COÒPOLIS BCN

ESPAI D'INICIATIVES DE L'ECONOMIA SOCIAL DE CAN BATLLÓ

COÒPOLIS

COÒPOLIS agrupa dos conceptes centrals del projecte: la cooperació i la ciutat. Es proposa un equipament amb una gran diversitat d'espais i serveis posats a disposició de la ciutadania, les empreses i les iniciatives de l'economia social i cooperativa. La suma de tots ells genera un entorn que ha de facilitar la cooperació entre agents. Més enllà de facilitar-la, ha de promoure-la, i a nivells diversos: entre sectors a l'hora d'executar i posar en marxa el projecte, i entre els agents que han de permetre concertar programes i accions. També entre els diferents tipus d'empreses que es pretén allotjar, i entre aquestes i les persones.

La ciutat (polis) és una organització social i d'espais complexa que esdevé l'ecosistema en el que discorre la vida de les persones. El projecte que es proposa és també un ecosistema, un hàbitat, en què les persones i les empreses que vulguin desenvolupar una activitat de caràcter social trobin tots els elements i facilitats per materialitzar la seva iniciativa.

El terme Coòpolis compleix moltes de les recomanacions que es donen usualment a l'hora de desenvolupar una marca: és identificable, representatiu, replicable (internacionalitzable) i comunicable. Entenem que Coòpolis permet una immediata identificació del projecte i de la seva naturalesa. L'arrel clàssica (greco-latina) en facilita la comprensió per gent de parles molts diferents, alhora que permet que com a marca no tinguí fronteres immediates. En la seva aplicació en llengua catalana, optem per posar-hi l'accent obert que correspon, adequant-lo al seu entorn. Aquest fet, a més a més, no distorsiona les cerques a la xarxa, ni tampoc representa cap dificultat en la presència a les xarxes socials i la creació de perfils. Finalment, la longitud del concepte permet treballar en solucions gràfiques interessants.

BCN

Pel que fa a la incorporació de BCN en la denominació àmplia, entenem que li dona el caràcter d'equipament públic i universal, així com el d'aposta de ciutat que aquest projecte representa. D'altra banda, i pensant en la seva possible replicabilitat, és interessant incloure des d'un principi la localització, facilitant les denominacions derivades: COOPOLIS_Ciutat.

Espai d'Iniciatives de l'Economia Social de Can Batlló

Mentre la primera part de la denominació àmplia concentra el pes de l'estratègia comunicativa, la segona part emfasitza dos aspectes relatius a la naturalesa i la singularitat del projecte. En primer lloc, Coòpolis és un equipament integral de promoció i foment de l'economia social i cooperativa, en el que totes aquelles iniciatives d'aquest àmbit, estiguin en la fase en la que estiguin, que requereixin d'atenció o suport trobin un equipament de referència. D'això es desprèn la necessitat d'incorporar alguna referència a l'àmbit de l'economia en el que s'especialitza. Tot i que caldria explicitar Economia Social i Cooperativa, per ser coherents amb la naturalesa, es considera que és massa llarg d'incloure a la denominació, proposant finalment que es limiti a Economia Social.

En segon lloc, és important especificar la ubicació del projecte dins la ciutat de Barcelona, i més encara quan la que es proposa és a Can Batlló. És innegable avui la força de l'imaginari Can Batlló, que ha anat guanyant presència i rellevància en els darrers anys. Entre d'altres, Can Batlló s'associa a la participació, la responsabilitat, o a nous models de gestió pública comunitària d'equipaments. La comunitat de Can Batlló, composta per veïnes, entitats, cooperatives, i col·lectius diversos, ja està avui gaudint – i en alguns casos gestionant- nombrosos espais i projectes al recinte, vinculats a l'accés a la cultura, la formació, la salut o l'habitatge. Amb el projecte Coòpolis, la diversitat d'usos i activitats del recinte, així com l'imaginari que acompanya al conjunt de Can Batlló, s'amplia. I ho fa d'una manera singular, plantejant una proposta dissenyada per afrontar, de forma concertada, necessitats i voluntats detectades entre el veïnat. Necessitat d'espais que promocionin l'activitat econòmica i l'ocupació, i voluntat de que això es faci incorporant els principis i pràctiques de l'economia social i cooperativa.

Finalment, desenvolupem algunes de les línies de pensament que han inspirat a l'equip promotor a l'hora de concebre Coòpolis, i que componen el marc discursiu i conceptual en el que s'ha d'interpretar la proposta.

Coòpolis és...

- – La ciutat de la cooperació: un nou espai públic basat en la cooperació econòmica, social i solidària.
- – Un nou imaginari que combina polítiques urbanes i polítiques econòmiques; que entrellaça demandes socials, participació integral i planificació estratègica.
- – La materialització d'un ecosistema d'activitat econòmica i formativa, de generació d'ocupació i d'innovació social. Un laboratori per a la intercooperació entre persones i projectes, la resolució de necessitats i el naixement de noves realitats.
- – Una metodologia que s'articula a partir d'un nou paradigma: la concertació pública cooperativa comunitària.

- – Un nou tipus d'equipament porós: els seus contorns desdibuixats han de permetre que l'entorn hi influeixi, i a la vegada les dinàmiques internes han de desbordar el propi continent i expandir-se per l'entorn.
- – Un nou tipus d'espai públic econòmic. D'ús col·lectiu i on s'afirmen les singularitats de qui el componen. Amb vocació polivalent però amb identitat i projecte definits. Consolidat i amb capacitat d'evolucionar.
- – Un espai físic, amb elements urbanístics i equipaments; un espai de vida, amb diversitat d'usos i activitats; i un espai relacional, amb diferents actors que el redefeixen amb la interacció. Amb l'accent a l'activitat econòmica, ha de funcionar com un espai urbà: amb residents, usuaris, transeünts i visitants.
- – La clau de pas entre l'antic model industrial d'integració vertical, a la nova economia plural, diversificada i interconnectada en xarxa.
- – L'impuls d'una economia centrada en allò local, protagonitzada per usuàries, treballadores i comunitats veïnals. Una nova economia urbana basada en la resolució de les necessitats des de la proximitat.
- – La creació d'una nova centralitat urbana a partir de l'economia social i solidària, una economia no només arrelada al territori, sinó que directament crea territori i cohesió social.
- – Una dinamo per a la reactivació econòmica distribuïda; un corredor productiu per enllaçar la regió metropolitana; la posada en pràctica d'un prototip a replicar.
- – L'aposta per construir ciutats cooperatives: els nous territoris de la cooperació econòmica, social i solidària.

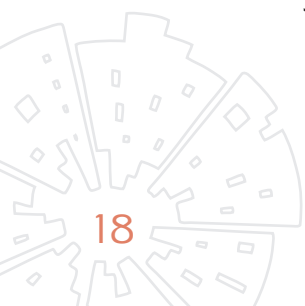
2.1.2.

IMAGINARI GRÀFIC

Es proposa un logotip i una tipografia, que troben ja la seva primera aplicació en el disseny i maqueta del present estudi. Pel que fa a la tipografia, es prioritza la seva legibilitat, amb un caràcter poc sòlid, que facilita la seva aplicació en negatiu.

Pel que fa al logotip, s'ha buscat encaixar un imaginari de ciutat en el seu disseny. Així, es proposa una composició circular, que aprofundeix en la idea d'entorn o ecosistema, amb un nucli central que, a banda de permetre incloure text, en el seu contorn remet a un impacte, en coherència amb la idea de Coòpolis com un dispositiu d'impacte. Finlament, les peces que componen el cercle, representen edificis, consolidant la seva proposta urbana, i tant el seu número com els seus colors responen als colors i franges de la bandera de la cooperació, internacionalment reconeguda.

S'aporten algunes composicions possibles amb el nom i el logotip.

**COÒPOLIS
BCN**

**COÒPOLIS
BCN**

COÒPOLIS BCN

Espai d'Iniciatives de l'Economia Social de Can Batlló

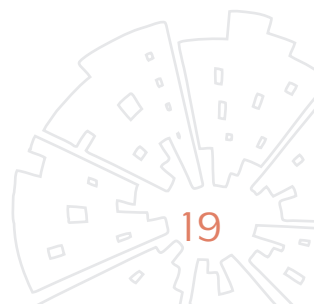
COÒPOLIS BCN

Espai d'Iniciatives de l'Economia Social de Can Batlló

COÒPOLIS BCN

Espai d'Iniciatives de l'Economia Social de Can Batlló

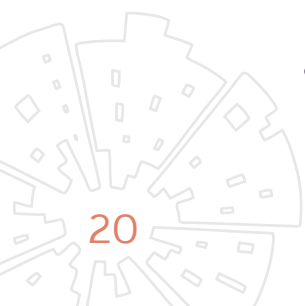

2.2.

MISSIÓ, VISIÓ I VALORS

MISSIÓ

- Esdevenir un equipament de referència pel que fa a la promoció de l'economia social i cooperativa a Barcelona i a la seva regió metropolitana, establint un nou pol de foment econòmic a la ciutat.
- Ser la seu social d'empreses tractores de l'economia social i cooperativa, així com motor de la promoció de l'activitat econòmica en sectors estratègics i en iniciatives emergents de l'economia i la innovació social.
- Ser un referent pel que fa a processos d'acompanyament i assessorament a empreses de l'economia social, cooperativa i col·laborativa.
- Esdevenir un centre de coneixement i d'acumulació de sabers, pràctiques i metodologies, així com d'esdeveniments rellevants per l'economia social catalana.
- Treballar per oferir una programa de formació de qualitat tant per a les empreses tractores com per a les incubades. Igualment, establir convenis amb centres de coneixement o de formació professional, per portar aquests continguts i metodologies a les instal·lacions del projecte, tot establint línies de continuïtat.
- Incidir directament en la recuperació econòmica del conjunt dels barris del Districte de Sants-Montjuïc i de la Barcelona sud, amb l'objectiu d'esdevenir un centre facilitador en la creació d'activitat econòmica.
- Assegurar la diversitat d'usos i els serveis a la ciutadania a Can Batlló
- Ser un espai de concertació entre els diferents actors socials — administracions, sector de l'economia social i cooperativa, universitats i centres de coneixement— i el territori, per arribar a un compromís per promoure i crear d'empreses amb valors i interès social, amb criteris de qualitat i eficiència. Coòpolis vol ser un entorn obert a l'establiment de projectes en fase inicial (start-up) i projectes derivats (spin-off) d'altres iniciatives econòmiques en marxa o d'agents socials actius.
- Ser un equipament obert als barris del seu entorn, on persones i empreses trobin resposta a les seves necessitats d'assessorament i formació, ja sigui en el mateix centre o a través de la derivació a la xarxa d'equipaments de Barcelona Activa.
- Inaugurar una nova dinàmica en matèria de promoció econòmica

a la ciutat, en la qual el retorn social i econòmic al territori sigui un actiu prioritari, al mateix nivell que el registre de patents o el desenvolupament d'activitats d'alt valor afegit.

- Treballar intensivament en la creació d'estratègies de comunicació, elaboració d'imaginari i disseny de línies d'assessorament, formació i capacitació, per generar la massa crítica necessària per garantir la continuïtat del projecte i l'assoliment dels objectius.
- Contribuir a la creació, visibilitat i expansió del Mercat Social Català.

VISIÓ

Coòpolis sorgeix en un context de crisi en què es detecta la necessitat d'apostar de forma decidida per desenvolupar projectes de promoció econòmica en l'àmbit territorial de proximitat, que generin impactes positius sobre les comunitats locals i el seu entorn.

El projecte cerca revertir també la manca d'instruments concrets en els programes adreçats a promoure l'economia social i cooperativa. Un model econòmic compost per diverses i nombroses formes jurídiques, que ha demostrat el seu compromís amb la creació d'ocupació de qualitat, donant centralitat a valors com la responsabilitat, la participació, la sostenibilitat i la igualtat.

Coòpolis proposa un acord entre els diferents agents que operen al territori: les administracions, les entitats vinculades a l'economia social i cooperativa, i el teixit associatiu comunitari. Coòpolis vol ser un equipament que faciliti i acompanyi la creació de noves empreses, consolidi els projectes econòmics emergents, i faciliti la seva integració en els circuits econòmics mitjançant la formació i la intercooperació. Alhora, vol intervenir directament en el territori, promocionant els valors de l'economia social i cooperativa en l'entorn més immediat, impulsant la creació i l'establiment de noves empreses en els barris, i dissenyant i concertant programes i accions en els centres de formació professional.

La ciutat de Barcelona compta amb un dels equipaments referencials a nivell internacional en matèria d'emprenedoria econòmica: l'Agència de Desenvolupament Local i de Promoció Econòmica, Barcelona Activa. No obstant, malgrat que l'economia social suposa entre un 5 i un 6% del PIB català, i és present en la majoria d'activitats econòmiques, des de Barcelona Activa no s'ha endegat cap programa concret de suport a la creació i creixement d'aquest tipus d'empreses. La voluntat de Coòpolis és, precisament, cobrir aquesta necessitat.

El conjunt de l'economia social i cooperativa ja compta amb iniciatives pròpies de promoció i acompanyament, però no disposa de programes integrals de suport ni d'equipaments especialitzats. Ens aquest aspecte, Coòpolis ha de suposar un salt qualitatiu pel sector, i ha d'esdevenir un dels seus centres de referència, on la difusió de coneixements i experteses, metodologies participatives, estratègies i pràctiques, tingui al seu abast un hàbitat on materialitzar-se. Aquesta concreció, reconeguda i participada

per l'Administració i el teixit associatiu, esdevindrà catalitzadora de desenvolupament local i d'enfortiment de les seves economies plurals.

Coòpolis s'ubica a Can Batlló, un espai singular de la ciutat tant per les seves característiques arquitectòniques i el seu passat industrial, com pel procés veïnal de la seva recuperació. A Can Batlló hi trobem equipaments culturals i comunitaris, en l'àmbit de la salut i l'ensenyament, entre d'altres. També hi ha projectat habitatge públic i cooperatiu, zones verdes i espais esportius. Tots aquests serveis han estat requerits pel veïnat al llarg de més de 30 anys. En aquest entorn, un equipament destinat a la promoció econòmica no només assegura la diversitat d'usos desitjada pel recinte, sinó que a més tindrà un gran impacte, directe i indirecte, sobre el territori. Atès el grau d'arrelament i la singularitat d'aquest equipament al teixit associatiu del barri, el projecte Coòpolis pot representar el cop de mà definitiu per transformar i dignificar aquesta zona de Barcelona, donant-li centralitat dins de la ciutat. A més, la ubicació d'aquest servei implicarà la recuperació simbòlica de Can Batlló com a espai on s'hi desenvolupen activitats econòmiques.

VALORS

Coòpolis ha de ser un equipament de referència per a la ciutat de Barcelona i l'àrea metropolitana. Un servei pioner per la seva naturalesa i orientació, i singular per la implicació d'agents diversos per abastar un objectiu comú. Els següents valors i principis han d'impregnar totes les accions i els programes que es duguin a terme:

- **Qualitat i transparència:** la qualitat, tant en la gestió del projecte com en l'oferta d'espais i de serveis a les persones i empreses, ha de ser un dels valors transversals del projecte. De la mateixa manera que la transparència és un dels valors centrals en l'economia social i cooperativa, també ho ha de ser en la gestió, els processos i els resultats de Coòpolis.
- **Connectivitat:** Coòpolis ha de ser un equipament vinculat amb l'entorn, per detectar-hi les necessitats i elaborar estratègies de resposta, i amb els equipaments i centres que desenvolupin activitats de formació, promoció o ocupació. També amb la ciutat, per fer-se un espai a nivell metropolità. Igualment, ha de coordinar-se amb Barcelona Activa, per compartir procediments i programes, i elaborar propostes conjuntes i complementàries. Finalment, Coòpolis ha d'estar estretament lligat al sector de l'economia social i cooperativa, amb els programes i estratègies d'incidència, per adequar la seva oferta i ocupar un lloc central.
- **Eficiència:** en la gestió dels recursos, l'optimització de processos, i de serveis i mitjans tècnics i professionals disponibles al territori.
- **Innovació:** la utilització dels indicadors interns del projecte ha de

permetre innovar constantment en el disseny d'espais i serveis del projecte, així com de l'oferta formativa. Les activitats que es desenvolupin a Coòpolis per part dels diferents agents socials implicats hauran de posar en el centre el tarannà innovador dels productes, serveis i processos.

- **Sostenibilitat:** tant del projecte, com de les empreses incubades, així com dels processos que es promocionin.
- **Compromís amb l'entorn i la comunitat:** els diferents agents implicats, el projecte de Can Batlló, el conjunt de la ciutadania i amb l'economia social i cooperativa, per impulsar una economia més responsable socialment.
- **Decantació:** de coneixements, metodologies i processos que siguin un actiu propi del projecte Coòpolis.
- **Incidència:** en l'oferta de serveis a la ciutadania i en l'entorn. En la creació d'ocupació de qualitat i duradora en el temps i arrelada al territori. En el sector de l'economia social. La interacció constant amb el territori, els equipaments i el teixit social, i la concertació bidireccional d'accions o programes han garantir la incidència.
- **Intercooperació:** afavorir els processos d'intercooperació entre projectes econòmics, tant empreses tractores, com iniciatives incubades, o persones i projectes vinculats a Coòpolis. Ha de ser node repetidor i multiplicador de sinergies entre aquestes experiències i el sector cooperatiu, els seus espais de participació i representació, i el mercat social català.
- **Replicabilitat:** l'establiment d'un vincle de cooperació entre administracions, territori i economia social per la promoció econòmica és una experiència pionera. És desitjable que aquesta primera experiència tingui uns resultats positius i que sigui replicable en altres ubicacions, doncs l'obertura d'altres nodes estén l'impacte de les iniciatives.

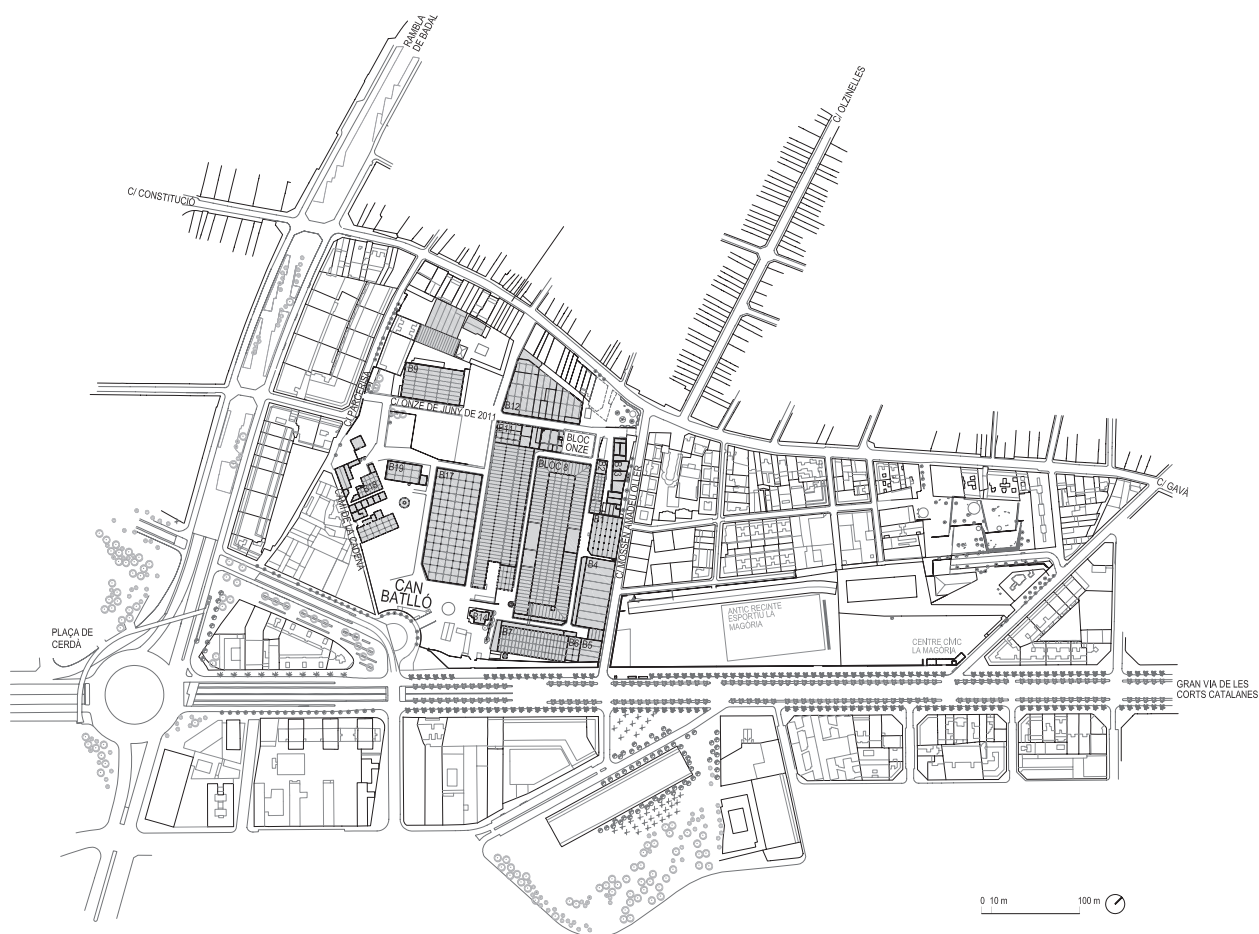

2.3. DESCRIPCIÓ URBANA I ARQUITECTÒNICA DE LA PROPOSTA

2.3.1. DESCRIPCIÓ URBANA

Es proposa el Bloc 4 de Can Batlló com l'emplaçament per desenvolupar Coòpolis, en reunir aquest un seguit de característiques urbanes que es consideren bàsiques per a l'èxit del projecte. Aquestes s'exposen en els punts següents: sinergies urbanes, accessibilitat, visibilitat, recuperació i rehabilitació, identitat pròpia i creació de marca, i qualificació urbanística.

Plànol del recinte de Can Batlló i la Magòria. Estat en què es trobava el recinte al juny de 2013, un cop obert el carrer de l'Onze de juny de 2011.

Sinergies urbanes

Fins a mitjans de 2014 la reactivació del recinte de Can Batlló s'està produint principalment a la zona superior del recinte. Aquesta és fruit de l'acció promoguda des del moviment veïnal de la Plataforma Can Batlló és del Barri des del 2011, i es concentrà primerament al punt central del barri de La Bordeta que conformen la plaça de la Pelleria i l'església de Sant Medir —intersecció entre els carrers d'Olzinelles, Constitució i l'extrem de Mossèn Amadeu Oller—. Posteriorment, i arran de les obertures del carrer 11 de Juny, que connecta la plaça de la Pelleria amb el carrer Parcerissa, i de l'accés superior al recinte amb la prolongació del carrer Toledo, l'àrea d'influència dels equipaments proposats, així com la progressiva incorporació a la trama urbana de parts del recinte, va augmentar ostensiblement.

Amb la reactivació de Bloc 4 i l'obertura de l'espai públic a la peça que actualment ocupa el Bloc 1, es genera activitat sobre el carrer Mossèn Amadeu Oller, connectant els fluxos d'activitat dels dos extrems —església de Sant Medir i la Gran Via—. Alhora, es fa més permeable el conjunt del recinte i s'aporta vitalitat a tot un nou lateral del recinte en contacte amb el teixit de la Bordeta i l'àmbit de La Magòria.

Finalment, s'activa la part inferior dreta del recinte, confluència de la Gran Via amb Mossèn Amadeu Oller. La probable incorporació d'un equipament municipal al Bloc 7 acabaria de completar recuperació d'aquesta cantonada, inclosa en la Fase 2 de l'àrea Can Batlló-Magòria.

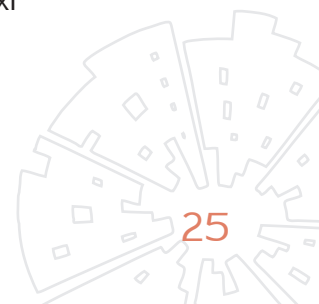
Accessibilitat

L'àmbit de Can Batlló, i específicament el Bloc 4, presenta unes condicions òptimes d'accessibilitat per les diferents modalitats de transport públic i privat, col·lectiu i individual.

Per una banda, es destaca la proximitat i la bona connexió per a vianants des de la trama urbana existent, tant des del carrer Constitució, travessant la futura verda del recinte, com des del carrer Mossèn Amadeu Oller, que ens connecta amb la centralitat de l'església de Sant Medir i el carrer d'Olzinelles. Per l'extrem oriental, s'hi accedeix del de la Gran Via, i també es dona continuïtat al pas de zebra que connecta amb la zona de la Font de la Guatlla. L'espai públic que s'obrirà al costat occidental de Coòpolis, que limita amb els blocs 2,4 i 8, així com l'obertura del recinte per la vessant oriental entre els blocs 4 i 7, generen un entorn espaiós i accessible. Donat que la planta del Bloc 4 es situa al nivell del terra del recinte, no hi ha limitacions d'accés per persones amb mobilitat reduïda.

L'accés amb transport privat individual queda resolt per la proximitat amb l'eix metropolità de la Gran Via, que connecta els extrems nord i sud de l'àrea metropolitana, i la ciutat amb l'aeroport i amb les infraestructures viàries d'abast regional.

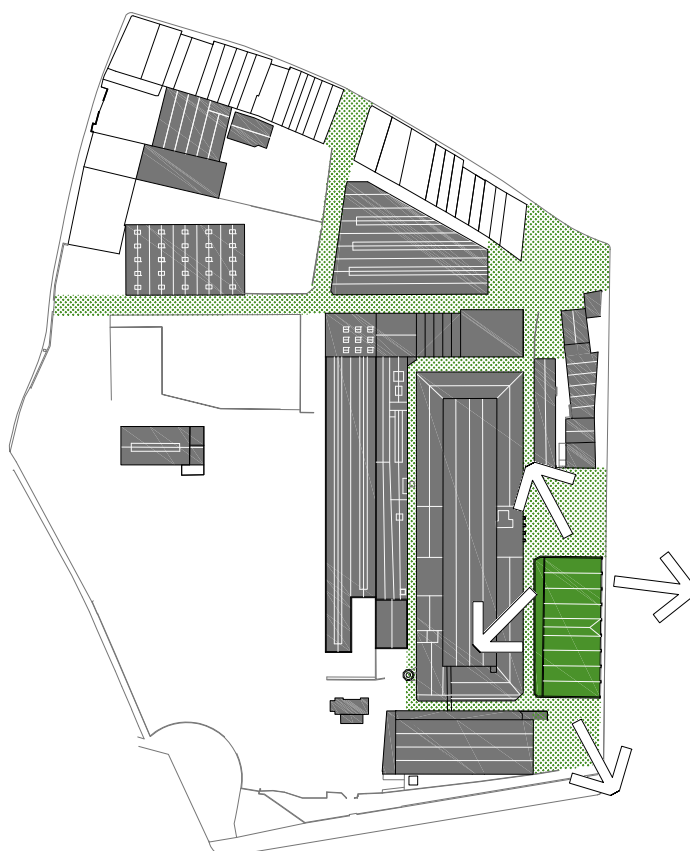
D'altra banda, la zona és accessible des dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (Magòria), les línies 1 i 5 del metro i la futura línia 9, en tren a l'Estació de Sants, així com per línies d'autobús, carril bici i servei municipal de *bicing*.

La ubicació proposada dona resposta a les necessitats previstes dels diferents tipus d'usuaris: usuaris habituals per als quals es requereix disponibilitat de gran varietat de transport públic; i usuaris no habituals, clients, persones emprenedores o assistents a activitats de formació, pels al quals es requereix un bon accés viari pel transport privat.

Visibilitat

D'acord al que estableix el planejament, es generen dos espais lliures en els extrems del bloc proposat per Coòpolis, corresponents a les naus actuals del Bloc 1 i els Bloc 5 i 6. Així doncs, la peça del Bloc 4 es visualitzarà com una peça autònoma, de la qual s'identifica la volumetria, fet que li atorga identitat pròpia dins el conjunt de Can Batlló.

Es destaca la visibilitat de l'edifici des de la Gran Via, un dels eixos principals de la ciutat quant a trànsit rodat, però també de vianants, en aquest punt concret molt vinculats a La Campana i a la Ciutat de la Justícia.

Per l'altra banda, des del teixit urbà consolidat de la Bordeta, en el front de Mossèn Amadeu Oller —continuació del l'eix de carrer Olzinelles— s'obre una nova vista en cantonada gràcies a l'obertura de l'espai públic que actualment ocupa el Bloc 1. Així s'atorga importància i visibilitat a l'accés principal des del barri, s'agrega dinamisme i diversitat a l'entorn urbà, es destaca l'edifici en la trama urbana i genera un lloc de trobada davant l'equipament. A més a més, es preveuen en el planejament altres obertures en la façana del carrer Mossèn Amadeu Oller d'extrem a extrem, millorant la permeabilitat i el contacte amb la ciutat en aquest tram.

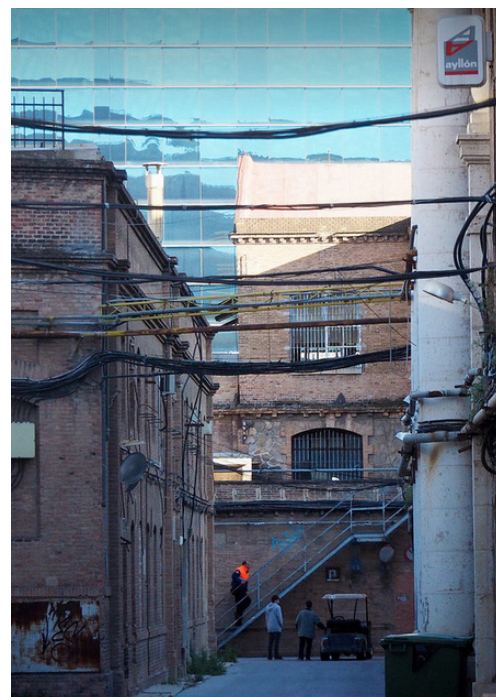

Recuperació i rehabilitació

Rehabilitar i reutilitzar un dels edificis existents de Can Batlló és un dels elements claus de la proposta, en línia amb una amb les idees de sostenibilitat i responsabilitat, en aquest cas per l'aprofitament de recursos existents i la generació de baix impacte ambiental en la mobilitat, principis que han de caracteritzar a les empreses i iniciatives que participin de Coòpolis.

Pel que fa a les seves característiques, el Bloc 4 és un edifici industrial de principis de segle XX, amb una coberta de dents de serra i il·luminació zenital, amb una planta totalment diàfana que permet una gran flexibilitat en la disposició interior. S'hi reconeixen per tant elements identitaris en termes arquitectònics, que es podrien potenciar en la definició de la proposta per acollir-hi el programa i, a través del disseny interior, transmetre elements de la filosofia del centre: proximitat, senzillesa, reutilització, innovació i economia social i cooperativa.

Identitat pròpia i creació de marca

L'anàlisi dels punts anteriors ens permet extreure els elements claus que defineixen la identitat del centre i els seus potencials alhora de construir una marca atractiva que afavoreixi l'èxit del projecte. Així doncs, les bones condicions de visibilitat —fent l'edifici fàcilment identificable— i el fet que s'aposti per la recuperació d'un espai històric industrial, aporta elements distintius que construeixen marca.

Un aspecte clau a destacar és la inscripció del projecte dins l'estratègia global de recuperació de Can Batlló, dinamitzada pel moviment veïnal, per dotar el barri d'espais i serveis diversos i considerats com a necessaris i desitjables, als que Coòpolis es vindria a afegir. Aquest procés gaudeix de reconeixement a la ciutat de Barcelona pel que significa en termes d'organització popular en la reivindicació i construcció d'espais comuns.

Un element clau i distintiu del projecte és, per tant, la identificació de Coòpolis amb els valors, filosofia i imaginari que acompanyen la recuperació del recinte a través de l'activació de nous espais i iniciatives.

Qualificació urbanística

Segons allò establert a la MPM 2006¹, l'edifici està qualificat com a equipament. Ofereix per tant, les condicions adequades per desenvolupar-hi el projecte que es proposa. Tal i com s'apunta a les recomanacions que recull la Diputació de Barcelona en el seu estudi sobre planificació de viviers d'empreses (2013), s'hauria de preveure l'aprovació d'un Pla Espacial de determinació d'usos, que reguli l'obtenció de llicència per part de les empreses allotjades.

Es vol destacar que en el moment en què s'entrega aquest informe resta pendent l'execució del polígon d'actuació PAU 2 definit a la MPM 2006, pel qual el Bloc 4 i altres edificis han de passar a ser de titularitat pública. Així com en altres experiències de gestió urbanística recents en el marc de la transformació de Can Batlló, és imprescindible comptar amb la col·laboració de l'Ajuntament de cara a fer efectiva, en un termini raonable de temps, la disponibilitat d'aquest espai per poder avançar en la definició del projecte.

2.3.2

DESCRIPCIÓ ARQUITECTÒNICA

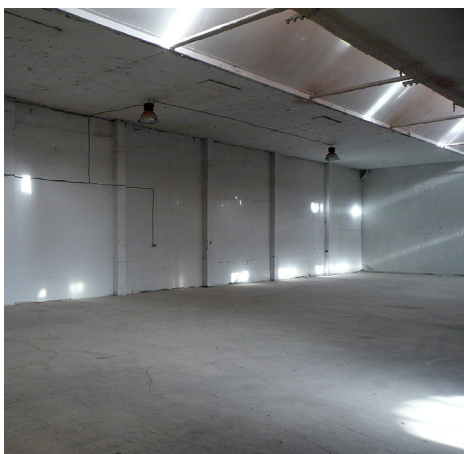
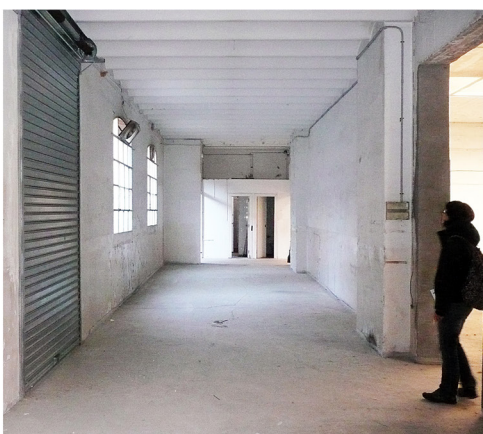
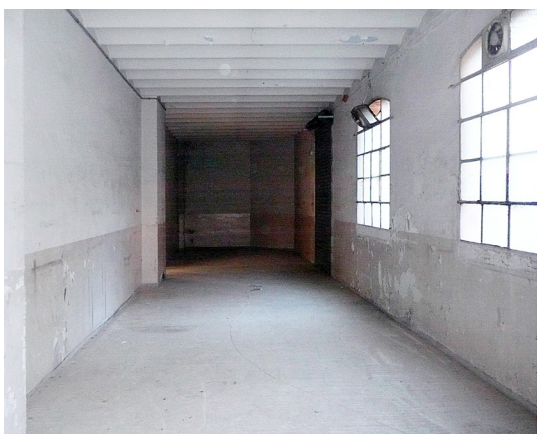
Descripció de l'estat actual

El Bloc 4 és una peça allargada —amb orientació nord-sud—, situada a la part inferior dreta del recinte, rodejat a l'est pel carrer Mossèn Amadeu Oller, a l'oest per la nau central o Bloc 8 amb una separació de 4.5m, i dos espais lliures en els extrems nord i sud. El terra del Bloc 4 està al nivell del recinte, uns metres enfonsat respecte el carrer Mossèn Amadeu Oller, que baixa des de plaça de la Pelleria fins a gairebé la cota del recinte en arribar a la Gran Via. Així doncs, l'edifici s'obre en tres de les quatre façanes a l'espai interior del recinte mentre que mostra una façana més cega en el contacte amb el barri, sobre el carrer Mossèn Amadeu Oller.

¹ Modificació del PGM en l'àmbit discontinu: Batlló-Magòria i les parcel·les situades a Via Laietana núm.2, Via Laietana núm. 8-10, Pau Claris núm. 158-160, Girona núm. 20, i Carrera núm. 12. amb aprovació definitiva l'octubre de 2006.

Actualment el Bloc 4 té una superfície de 2.650m². Es conforma de dos cossos principals. En primer lloc, una peça allargada —direcció nord-sud— de 5 70 metres, amb dues plantes de 3.5m d'alçada, forjat unidireccional de biguetes i revoltons i murs de càrrega d'obra de fàbrica, que conformen la façana interior de l'edifici. En segon lloc, el cos principal de 30 70 metres, amb una alçada lliure de 6m i 8m en els punts menys i més alts, respectivament. Aquest cos es caracteritza per ser un espai diàfan sense pilars amb unes encavallades metàl·liques que cobreixen una llum de 30m cadascuna i s'ordenen en nou crugies direcció est-oest que descarreguen sobre murs d'obra de fàbrica. L'espai s'il·lumina mitjançant l'aportació de llum zenital a través de lluernes de gran volum a nord i sud que incorpora la coberta mateixa. Hi ha també aportació de llum natural a través d'obertures en les tres façanes interiors del recinte. Tots els tancaments de façana, així com les divisions interiors, són d'obra de fàbrica.

Proposta d'intervenció

En la proposta d'intervenció es pren de referència el ritme que defineix l'estructura d'encavallades i lluernes de la coberta. Aquest estableix una matriu sobre la qual es proposa un sistema de franges, intercalant 4 franges programa de gra petit, i 3 franges pati. Per tal d'incrementar la superfície útil —de 2650m² a 4311m²— es crea, en el cos principal, un forjat intermedi a 3m d'alçada en les franges programa mentre que és manté l'alçada lliure de 6-8m d'alçada en les franges pati.

Es prioritza l'ús de sistemes passius de climatització i l'aportació de llum natural a tots els espais. Aquest sistema de pati i programa intercalat, així com la vinculació del programa a les obertures en coberta, permeten dotar a la totalitat dels espais de llum i ventilació natural, alhora que s'aconsegueix que els patis funcionin com a coixí tèrmic per a la resta d'espais incorporant sistemes de tancament lleugers.

Es busca la connexió amb el teixit existent del barri i la vinculació de l'equipament amb espais públics de referència. En aquest sentit, l'accés al centre es fa a través de l'espai públic que es genera a l'extrem superior del Bloc 4, pròxim al teixit urbà consolidat del barri i les activitats veïnals en funcionament. Aquest és un nou espai de contacte, que es generarà a partir de l'enderroc del Bloc 1, i salva el desnivell entre la trama interior del recinte i la trama urbana existent, delimitada aquí pel carrer Mossèn Amadeu Oller.

En contacte amb aquesta nova plaça es proposa un espai de porxo que vincula i fa la transició entre l'espai públic i l'espai interior de l'equipament. Es complementa aquest accés amb la creació d'accessos puntuals, més controlats, en alguns punts del perímetre, pel qual s'obren noves obertures sobre el front de Mossèn Amadeu Oller, que han de permetre accedir directament a la planta primera construïda. Aquests accessos garanteixen l'accessibilitat a les dues plantes de l'edifici per les persones amb mobilitat reduïda, que no trobaran cap barrera arquitectònica.

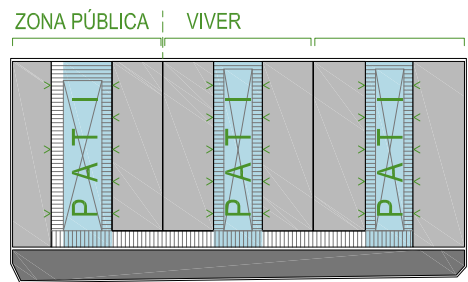
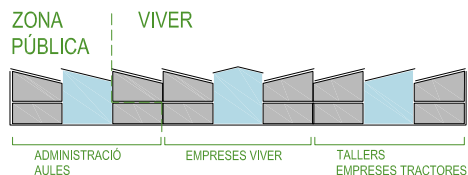
Pel que fa a l'organització del programa, es divideix en dues zones dins l'edifici. Una "zona pública" d'accés als serveis complementaris i als serveis al territori, en contacte amb l'accés principal (nord), i una "zona d'allotjament d'empreses", d'accés controlat, que ocupa les dues terceres parts de la superfície del bloc. Els espais de suport funcionen com a frontissa i filtre entre la zona de serveis complementaris i els d'allotjament, buscant la relació d'aquests espais amb els dos programes. El cos allargat preexistent amb dues plantes és l'element servidor on s'aglutinen espais compartits i espais comuns de gra més petit vinculats a les franges de programa en el cos principal.

Els tres patis plantejats són els espais comuns i de contacte principals en la proposta. Aglutinen les circulacions verticals i concentren els accessos als mòduls de treball, espais compartits, comuns i de suport. Mitjançant el tractament de la coberta amb tancaments lleugers i practicables es garanteix la ventilació i il·luminació natural dels espais que s'hi bolquen. Es proposa un pati vinculat a l'accés principal i la zona pública i els altres dos a la zona de viver, amb qualitat d'espai més exterior, on fins i tot es pot incorporar vegetació. Són, per tant, espais de circulació, descongestió i trobada, amplis, amb visuals llargues, ben il·luminats, que han de possibilitar moments de relació i reunió informal i contribuir a generar idea de comunitat.

A nivell constructiu, els nous elements previstos (forjat, comunicacions verticals i tancaments) es plantegen a través sistemes constructius en sec i estructures lleugeres. Paral·lelament, es preveu la substitució i reposició de la coberta i lluminàries, i la incorporació de tancaments practicables que permetin la adequada ventilació i il·luminació natural del màxim d'espais.

En relació al compliment de la normativa en matèria d'accessibilitat, tot l'edifici està adaptat per a persones amb mobilitat reduïda. La planta baixa és accessible a nivell des de la cota interior del recinte, la de l'accés principal. Es compleixen les dimensions mínimes requerides normativament per a passos (amplada superior a 1,60m) i resta d'espais. Les escales compleixen les mides requerides, s'inclouen serveis adaptats i s'instal·len dos ascensors d'accés a la planta superior per garantir l'accessibilitat de totes les plantes.

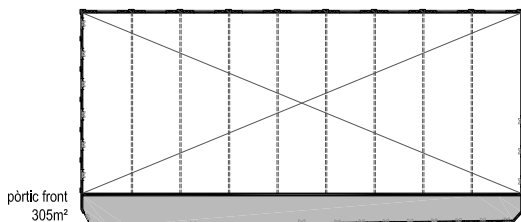
Pel que fa als requisits de protecció contra incendis, es compleixen les condicions de l'entorn per l'accessibilitat dels bombers. L'ocupació de l'edifici es calcula en unes 300 persones. L'edifici es divideix verticalment en dos sectors d'incendis de superfície inferior a 2500m² cada un. Les escales s'ubiquen de manera que es compleixen les distàncies dels recorreguts d'evacuació, són obertes no protegides, d'amplada suficient per a l'evacuació de les persones.

ESPAIS COMUNS I COMPARTITS

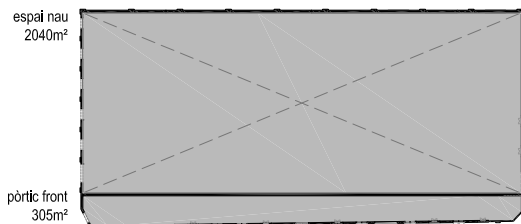

P1

pòrtic front 305m²

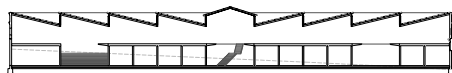
PB

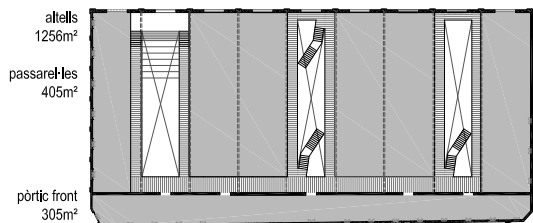
espai nau 2040m²

pòrtic front 305m²

ESTAT ACTUAL
superfície construïda = 2650m²

P1

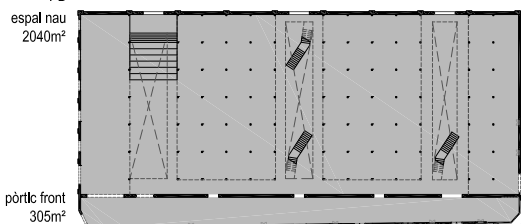

atellers 1256m²

passarel·les 405m²

pòrtic front 305m²

PB

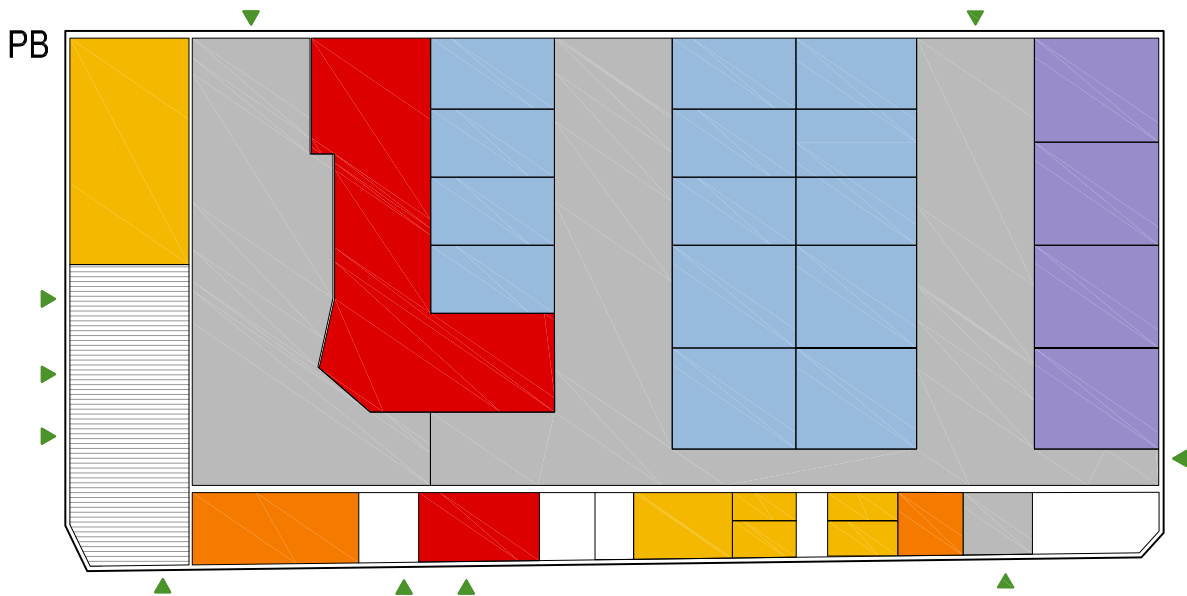
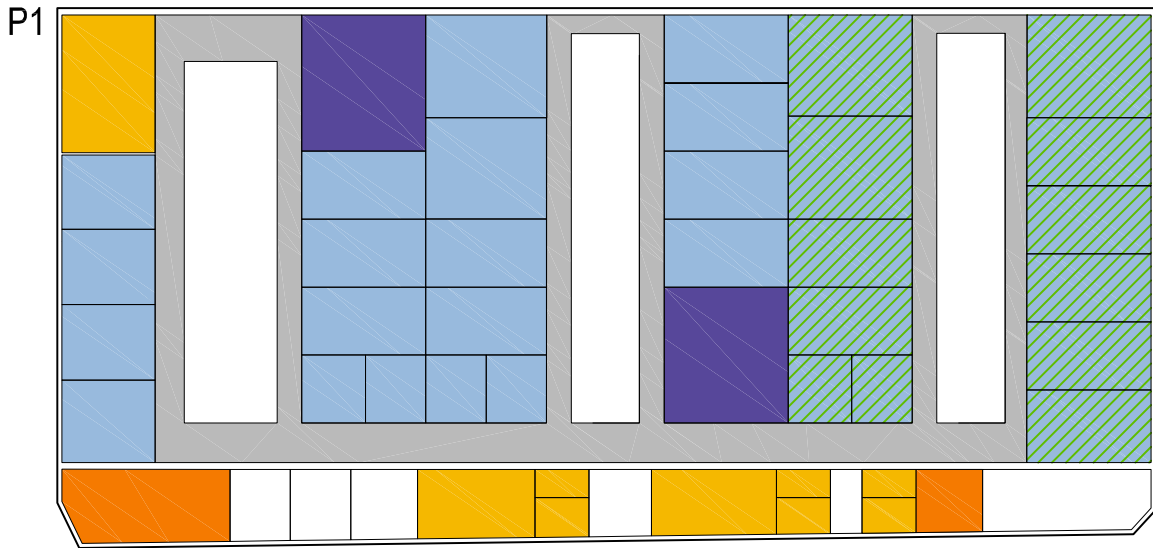
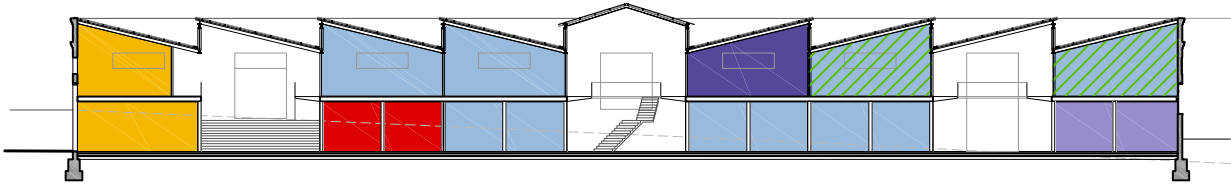
espai nau 2040m²

pòrtic front 305m²

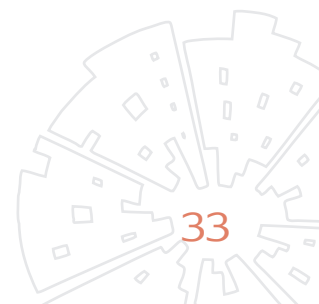
PROPOSTA INTERVENCIÓ
superfície construïda = 4311m²

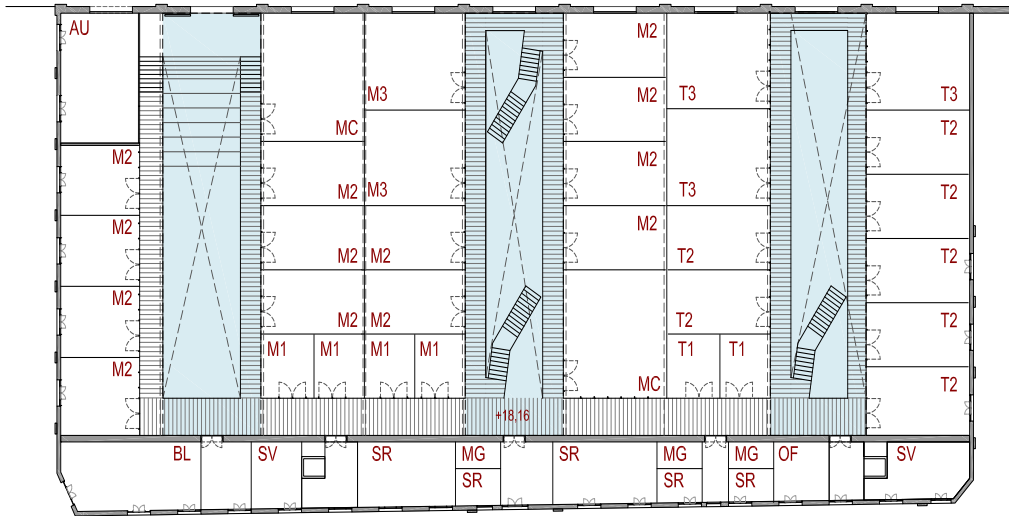
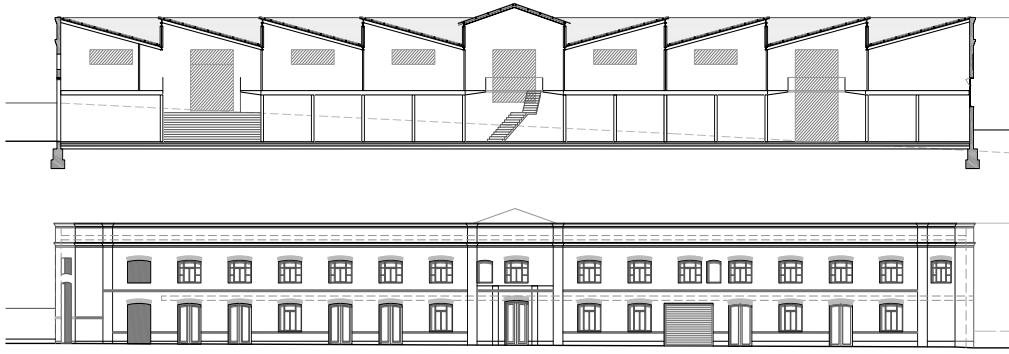

			SUPERFÍCIES (m ²)	REPERCUSSIÓ (%)
	MÒDULS TREBALL		1969 m²	47,32%
	empreses viver	1172 m ²		
	M1 mòdul petit (18m ²)	4ut		
	M2 mòdul mitjà (36m ²)	22ut		
	M3 mòdul gran (54m ²)	6ut		
	MT tallers viver	4ut	215 m ²	
	MC espais coworking viver		140 m ²	
	empreses tractores	442 m ²		
	T1 mòdul petit (18m ²)	2ut		
	T2 mòdul mitjà (36m ²)	7ut		
	T3 mòdul gran (54m ²)	3ut		
	ESPais COMPARTITS		345 m²	8,29%
	SR sales reunions	140 m ²		
	AU aules	54 m ²		
	SC sala conferències	113 m ²		
	MG magatzem	38 m ²		
	ESPais COMUNS		133 m²	3,20%
	BL biblioteca	50 m ²		
	CF cafeteria	50 m ²		
	OF office	18 m ²		
	IF infermeria	15 m ²		
	circulacions i espais de descans i esbarjo		1381 m²	33,19%
	ESPais DE SUPORT		248 m²	5,96%
	DI direcció	15 m ²		
	RC recepció-consergeria	23 m ²		
	AD administració	60 m ²		
	AR arxiu	20 m ²		
	EE espai emprèn	50 m ²		
	ER espai reemprèn	20 m ²		
	EC espai col·laboratiu	35 m ²		
	FE feinateca	25 m ²		
	ESPais TÈCNICS		85 m²	2,04%
	SV serveis	75 m ²		
	instal·lacions	10		
	instal·lacions coberta	(no computa)		
	ESPais EXTERIORS		150 m²	(no computa)
	TOTAL		4311 m²	100,00%

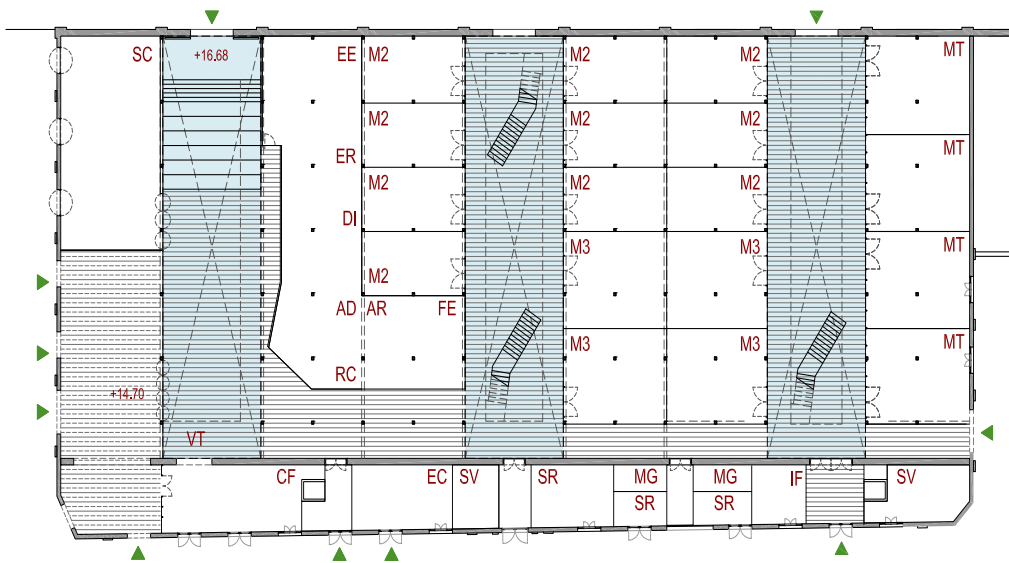

ESQUEMA DE PROGRAMA

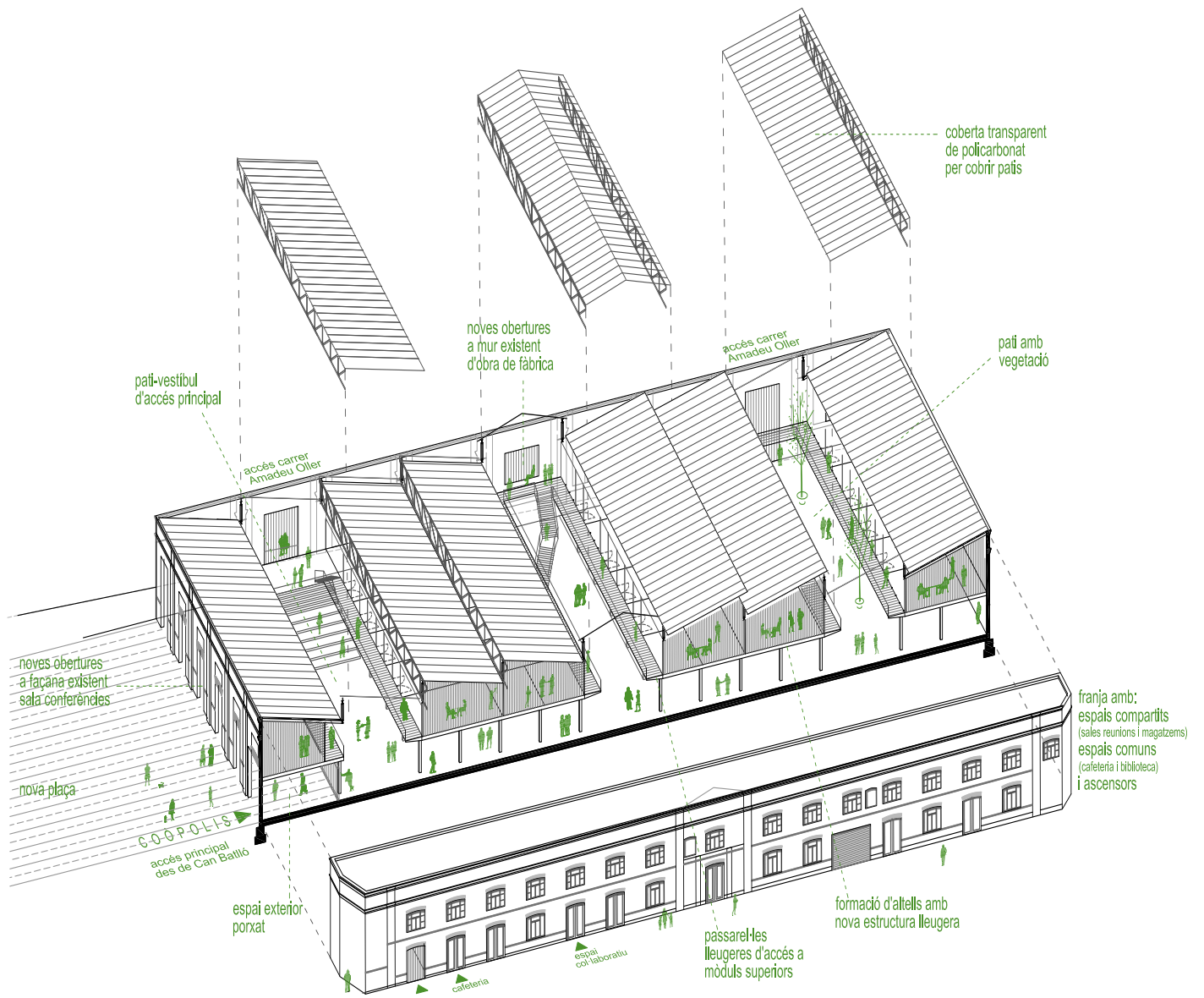

PLANTA PRIMERA

PLANTA BAIXA

ENCAIX PROJECTE COÓPOLIS AL BLOC4
PLANTES I SECCIONS

Fase zero: Oficina de Promoció de Coòpolis

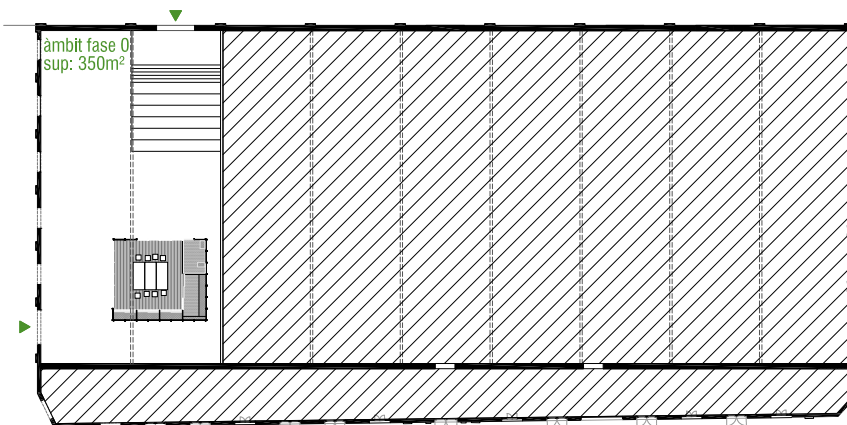
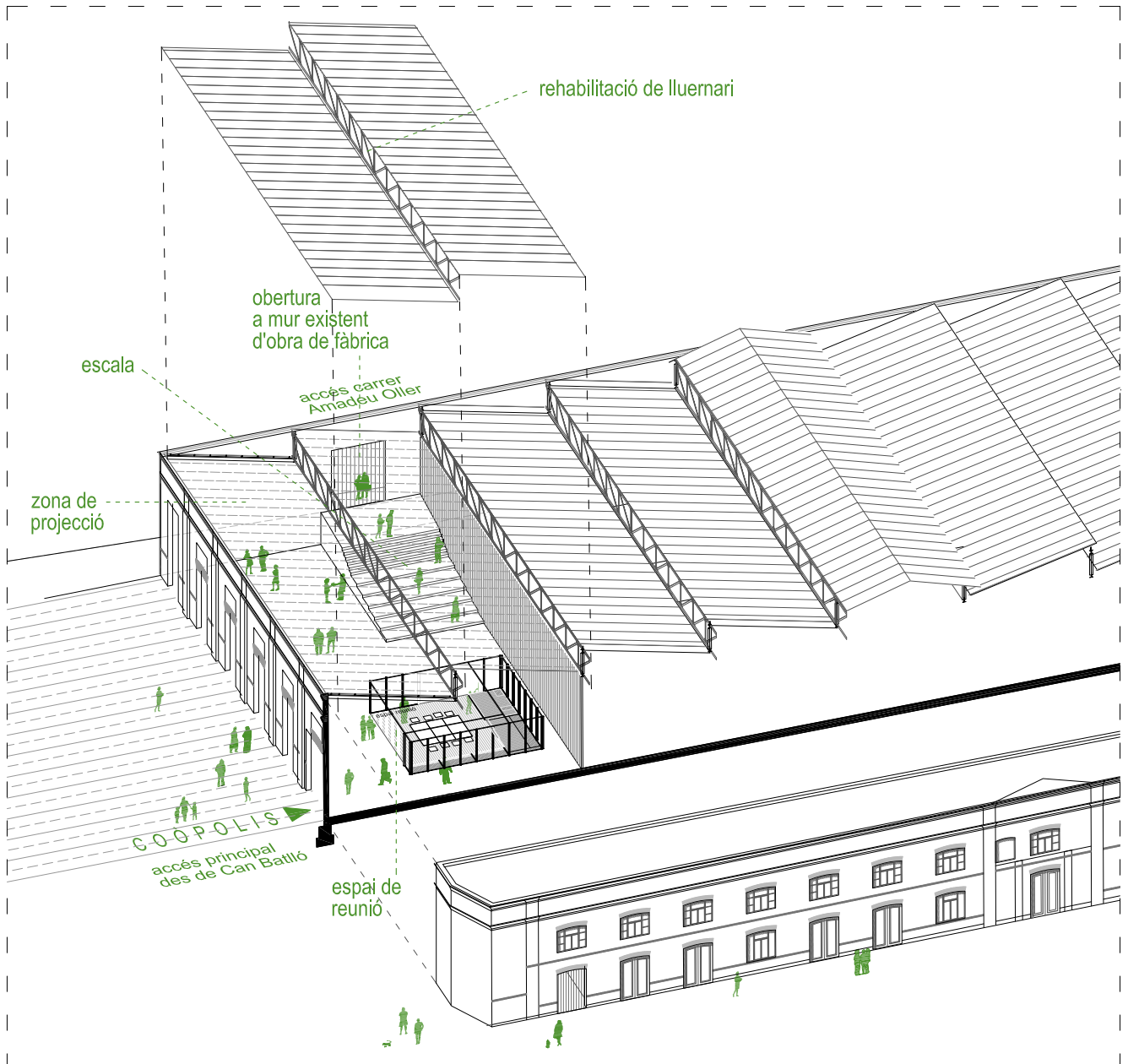
Es proposa el condicionament a curt termini d'un primer espai a l'interior del Bloc 4, que ha de permetre la visibilització del projecte Coòpolis durant la seva etapa de desenvolupament.

Aquesta primera intervenció passaria per habilitar un espai on es pugin realitzar actes promocionals, presentacions o reunions relacionades tant amb el projecte com amb la seva vinculació a altres processos del barri. Es vincula així el projecte a un espai físic, tot i no estar en actiu, i permet a veïnes, sòcies del projecte o visitants, començar a visibilitzar i habitar l'espai on s'haurà d'ubicar el projecte una vegada es posi en marxa. És una aposta per dotar d'identitat i d'un espai de referència a Coòpolis, que ha de contribuir a l'èxit del seu desenvolupament en fases.² Tanmateix, la implementació d'aquesta fase zero del programa seria un factor de dinamització del recinte i el seu entorn en aquesta zona encara en latència.

El projecte de la fase zero consistiria en una rehabilitació tova de 450m² i la construcció d'un mòdul lleuger de fusta totalment equipat per als usos anteriorment esmentats. L'espai tindrà accés des de l'interior del recinte de Can Batlló així com des del carrer Mossèn Amadeu Oller. Aquest doble accés genera una nova circulació exterior-interior del recinte en un front actualment sense permeabilitat des del barri, i es millora la integració i connectivitat de la trama del recinte amb la trama urbana. La intervenció esdevindria una primera fase de la futura adequació de la resta de l'equipament d'acord al projecte plantejat en el punt anterior.

---

² Al capítol 8 de l'estudi es detalla aquest esquema de fases en el desenvolupament del projecte.

FASE 0

SUPERFÍCIE INTERVENCIÓ
450m²

PRESSUPOST D'EXECUCIÓ

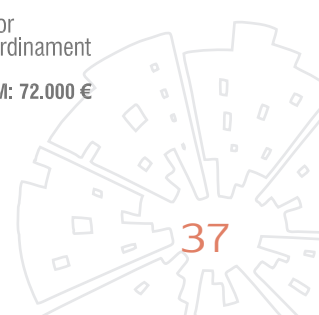
Espai Interior

- neteja i sanejat estat actual
- revestiments i acabats de murs i paviment existents
- manteniment coberta actual i rehabilitació lluernari
- obertura mur carrer Amadeu Oller
- noves portes d'accés
- escala interior
- instal·lació elèctrica
- mòdul de fusta de 60m² amb bany i mobiliari inclòs

Espai exterior

- mobiliari exterior
- vegetació: enjardinament

PEM: 72.000 €

3

DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

3.1. OFERTA D'ESP AIS

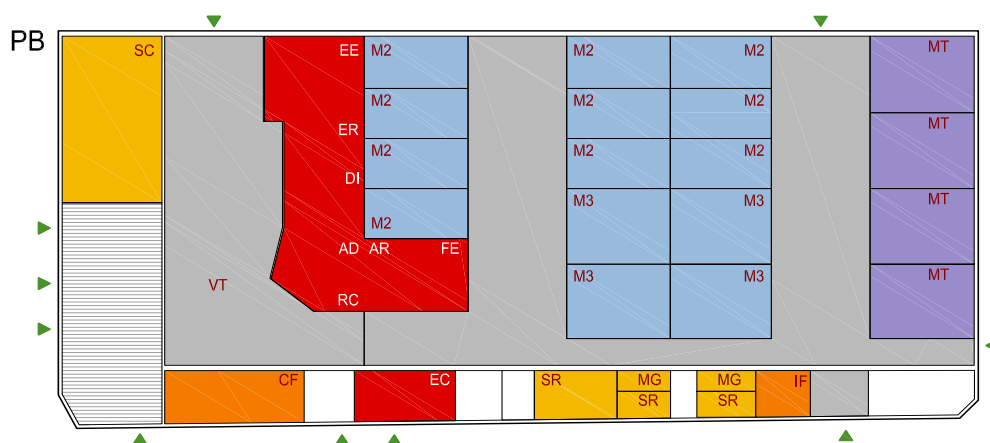
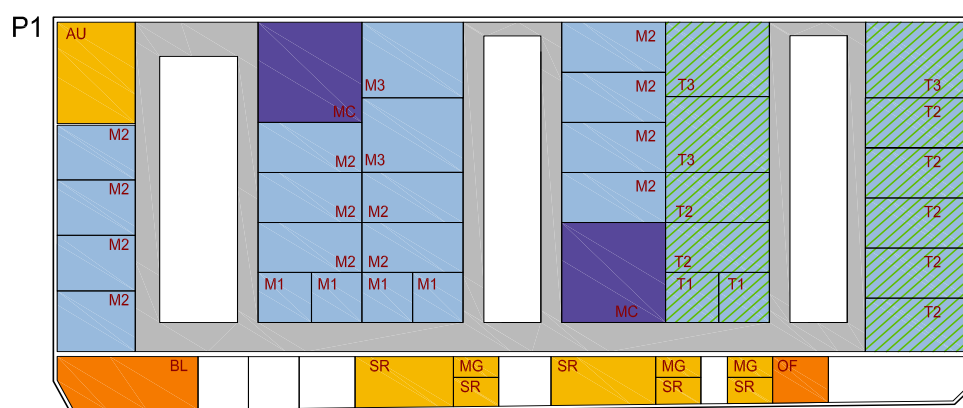
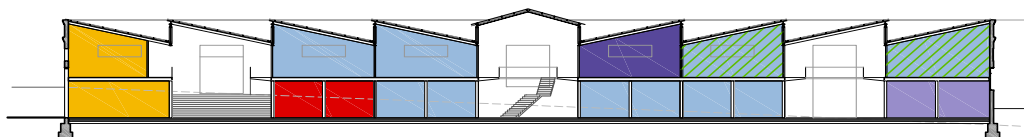
El projecte Coòpolis es concep com un ecosistema de promoció d'iniciatives socio-econòmiques. A partir de la rehabilitació d'una de les naus del recinte de Can Batlló, proposa la transformació de l'espai en un dispositiu integral de foment d'iniciatives de l'economia social, cooperativa i solidària que estigui integrat i arrelat al teixit associatiu local.

Aquest ecosistema està format per diversos espais que desenvolupen funcions diferenciades, cadascun dels quals està pensat per cobrir alguna de les necessitats de formació, assessorament i acompanyament, de les persones i les empreses, des de la fase inicial de posada en marxa d'un projecte econòmic, fins a l'etapa de creixement i consolidació. Així, una part important de l'espai està destinada a ubicar-hi un viver d'empreses, que ha d'acollir fins a 35 iniciatives, amb un seguit d'instal·lacions auxiliars. Els espais d'atenció i assessorament també tenen una presència important, igual que els que acullen les empreses tractores. Finalment, es dóna centralitat i protagonisme als espais comuns, punts de trobada, vida quotidiana i circulació, perquè són el marc accelerador de coincidències i d'intercanvis de coneixements, opinions i interessos.

El programa s'ubica al Bloc 4 del recinte, una nau que reuneix unes condicions òptimes: es troba en bon estat de conservació, les característiques arquitectòniques s'ajusten als usos previstos i la ubicació és idònia, doncs es projecta al barri de la Bordeta i a la vegada a una via metropolitana com la Gran Via. La proposta d'ubicació atén les recomanacions recollides per la Diputació de Barcelona¹ en els estudis per dissenyar i planificar vivers, centres i hotels d'empreses.

En els següents gràfics es descriuen els espais proposats:

ESQUEMA DE PROGRAMA

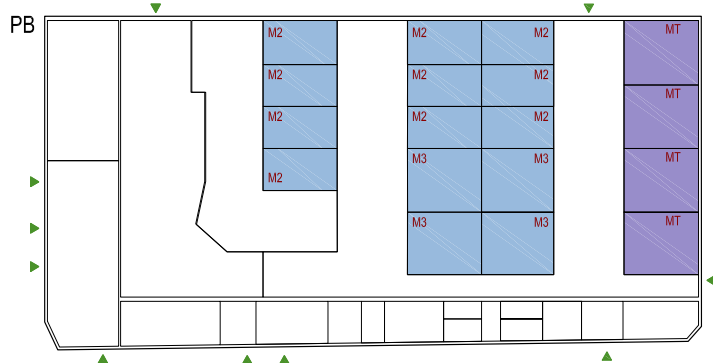
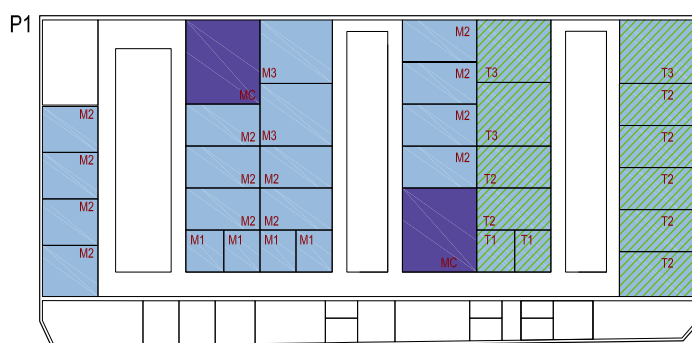
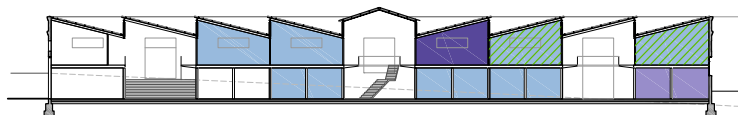
¹ ÀREA DE DESENVOLUPAMENT ECONÒMICA LOCAL DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA. *Guia de criteris per a la planificació, programació, disseny i construcció de vivers, centres i hotels d'empreses.*

			SUPERFÍCIES (m²)	REPERCUSSIÓ (%)
	MÒDULS TREBALL		1969 m²	47,32%
	empreses viver		1172 m ²	
	M1 mòdul petit (18m ²)	4ut		
	M2 mòdul mitjà (36m ²)	22ut		
	M3 mòdul gran (54m ²)	6ut		
	MT tallers viver	4ut	215 m ²	
	MC espais coworking viver		140 m ²	
	empreses tractores		442 m ²	
	T1 mòdul petit (18m ²)	2ut		
	T2 mòdul mitjà (36m ²)	7ut		
	T3 mòdul gran (54m ²)	3ut		
	ESPais COMPARTITS		345 m²	8,29%
	SR sales reunions		140 m ²	
	AU aules		54 m ²	
	SC sala conferències		113 m ²	
	MG magatzem		38 m ²	
	ESPais COMUNS		133 m²	3,20%
	BL biblioteca		50 m ²	
	CF cafeteria		50 m ²	
	OF office		18 m ²	
	IF infermeria		15 m ²	
	circulacions i espais de descans i esbarjo		1381 m²	33,19%
	ESPais DE SUPORT		248 m²	5,96%
	DI direcció		15 m ²	
	RC recepció-consergeria		23 m ²	
	AD administració		60 m ²	
	AR arxiu		20 m ²	
	EE espai emprèn		50 m ²	
	ER espai reemprèn		20 m ²	
	EC espai col·laboratiu		35 m ²	
	FE feinateca		25 m ²	
	ESPais TÈCNICS		85 m²	2,04%
	SV serveis		75 m ²	
	instal·lacions		10	
	instal·lacions coberta	(no computa)		
	ESPais EXTERIORS		150 m²	(no computa)
	TOTAL		4311 m²	100,00%

El programa de Coòpolis es defineix mitjançant el sistema agregable d'unitats d'ús d'acord al que es proposa en l'estudi de la Diputació de Barcelona. Les unitats del sistema són: *Mòduls de treball*, *Espais compartits*, *Espais Comuns* i *Espais de Suport*. A continuació es fa una descripció sintètica de cadascuna d'aquestes unitats fent esment a la seva funció principal, característiques de gestió i espacials, entre altres. S'exposa també com es planteja la convivència de serveis complementaris als de viver en el propi equipament.

Mòduls de treball

Es tracta d'espais tancats destinats a allotjar de forma temporal a una o diverses empreses. Ocupen aproximadament el 50% de la superfície útil de l'equipament. En tant que espais de treball quotidià, han de ser entorns confortables, amb bona il·luminació i ventilació natural, proporcions agradables i bona acústica. A més, han de ser espais flexibles, que afavoreixin la diversitat d'usos, en consonància amb l'adaptabilitat del centre.

La superfície de cadascun dels mòduls ha de ser variable, ja que acolliran tant projectes unipersonals com iniciatives de major volum, per la qual cosa, i des de l'inici, es compta amb unitats de diferents mides. És positiu que els mòduls de treball tinguin una grau elevat d'interacció amb els espais comuns, preservant però la intimitat de cadascun dels projectes. D'acord al perfil d'empreses a allotjar, es preveu dos tipus de mòduls: el de treball independent, de diferents mides per satisfer necessitats diverses, fins i tot un possible mòdul taller; i l'espai de cotreball. Així mateix, s'habilitarà un mòdul magatzem, petit i no necessàriament connectat a l'espai de treball.

MÒDULS DE TREBALL

Dins dels mòduls de treball, es troben:

1) Viver d'Empreses

Espais per a les empreses incubades, equipats amb tots els serveis i el mobiliari bàsic. Estan pensats per activitats administratives, de baix impacte acústic i escàs consum de material.

2) Tallers del Viver

Espais a disposició de les empreses incubades, per fer-ne un ús compartit i individual. Separats de la resta d'espais, s'hi podrà desenvolupar activitat semiindustrial o artesanal. Equipats amb els serveis i el mobiliari bàsic, en el procés de posada en marxa del projecte caldrà decidir si s'adeqüen a una activitat concreta, o es mantenen com a espais polivalents. Algunes de les activitats previstes poden relacionar-se amb les arts gràfiques, la producció d'esdeveniments, la creació cultural i audiovisuals, la cuina, així com a determinats oficis manuals.

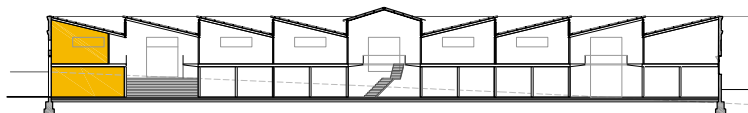
Aquests espais hauran d'establir vincles de col·laboració amb els tallers de gestió comunitària que ja estan funcionant a altres naus del recinte.

3) Espais cotreball

S'habiliten dos espais de cotreball, amb capacitat per a 50 persones. Podran ser usats de forma individual i col·lectiva, tant de forma puntual com en estades més llargues. Els espais estaran completament equipats amb el mobiliari i els serveis auxiliars necessaris.

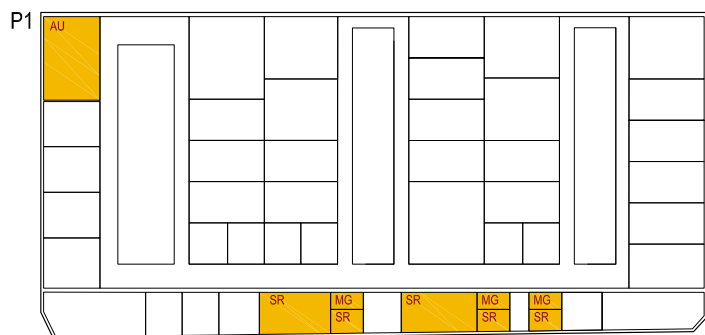
4) Empreses tractores

Espai destinat a les empreses motor del projecte que traslladaran la seva seu al recinte de Can Batlló. Estaran totes situades en una de les ales del Bloc 4, amb accés directe des del carrer Amadeu Oller. Compartiran espais polivalents i comuns amb la resta de persones i projectes usuàries de Coòpolis. Els espais no disposaran de mobiliari, però sí de la resta de serveis i subministraments necessaris. Inicialment, es preveuen 12 espais per a empreses tractores, el disseny del qual haurà de ser concretat en funció de les empreses que finalment s'hi instal·lin.

Espais compartits

Instal·lacions a disposició de les empreses i persones usuàries de Coòpolis, gestionades per l'administració del centre. Els espais compartits estan pensats perquè les empreses instal·lades facin un ús puntual, en funció de necessitats i usos concrets: trobades informals, sales de reunions, aules i sala de conferències.

ESPAIS COMPARTITS

1) Sales de reunions

Es disposarà de tres tipus de sales diferents, ubicades als dos pisos de l'equipament i equipades amb el mobiliari bàsic i els serveis necessaris. Les podran fer servir tant les empreses tractores com les incubades, però també els professionals i personal de l'equipament que dugui a terme accions d'acompanyament o assessorament a les empreses i grups de persones.

2) Aules

Pensades per impartir, de forma regular i preferent, les accions formatives de Coòpolis, estaran obertes al barri i al teixit associatiu. Aquestes aules acolliran tallers,

seminaris, conferències, xerrades i mòduls formatius de petit format, tant d'iniciatives impulsades des de Can Batlló, com d'associacions de comerciants, professionals o cooperatives, que vulguin desenvolupar-les en el marc de Coòpolis. Estaran equipades amb mobiliari i serveis auxiliars.

3) Sala de conferències

Ubicada a la primera planta, tindrà accés directe des del carrer Amadeu Oller, just al costat de l'espai que ocupen les empreses instal·lades a Coòpolis. Acollirà actes de gran format. Tot i que tindran un accés preferent les entitats vinculades al projecte, estarà oberta a les entitats del teixit empresarial i associatiu del barri.

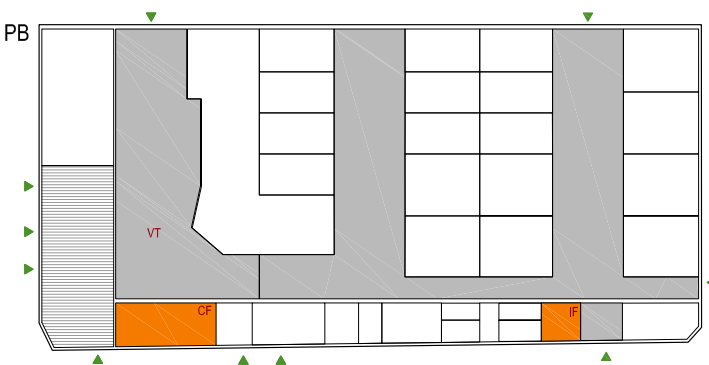
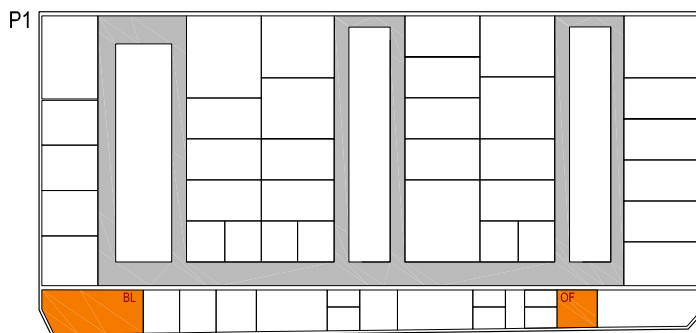
4) Magatzems

Totes les empreses incubades i tractores disposaran d'un espai de lliure accés destinat a l'emmagatzematge d'estocs, materials i documentació.

Espais comuns

Són espais oberts de confluència i convivència de tota la comunitat de Coòpolis. A diferència dels espais compartits, no hi haurà regulació horària ni preferències d'ús. Equivalents a l'espai públic urbà, són els espais que s'obren entre els mòduls de treball i els espais compartits, on les persones transiten, descansen i dinen, i en els quals es produeixen trobades i relacions quotidianes de caràcter informal.

El disseny d'aquests espais ha de generar sensacions positives i confortables. Ben il·luminats i ventilats, han d'afavorir i facilitar les relacions i la convivència. Previsiblement, el vestíbul hi jugarà un paper central, en tant que serà el primer contacte visual i la carta de presentació de Coòpolis. Els espais de pas també han de ser clars i entenedors per a les visites i a la vegada facilitar el recolliment i la intimitat en els mòduls de treball. S'inclouen en aquesta categoria els següents espais físics: centre de documentació i biblioteca especialitzada, vestíbul, espais de circulació, sala de descans, sala de descans exterior, *office*, cafeteria, sala de jocs, sala d'espera, zona de reprografia i aparcament.

ESPAIS COMUNS I CIRCULACIONS

1) Centre de documentació i biblioteca especialitzada

Espai centralitzat de recerca i d'estudi en l'àmbit econòmic i empresarial. Hi haurà seccions vinculades a les diferents àrees de formació i gestió empresarial (comptabilitat i finances, màrqueting, administració i direcció, processos, etc.) així com amb diferents recursos de l'economia social i cooperativa. Equipat amb ordinadors, disposarà de senyalètica actualitzable amb directoris de llocs web, plataformes, programaris, i altres, que ajudin a les empreses i persones a desenvolupar la seva activitat.

2) Cafeteria i office

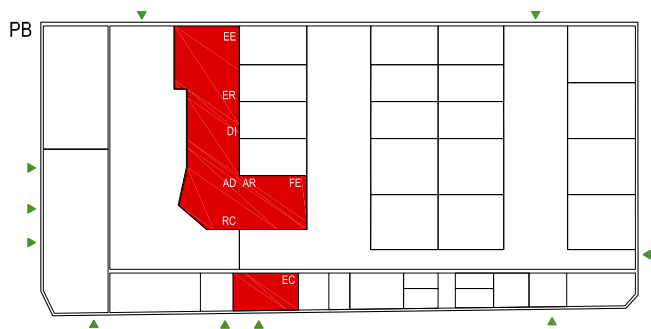
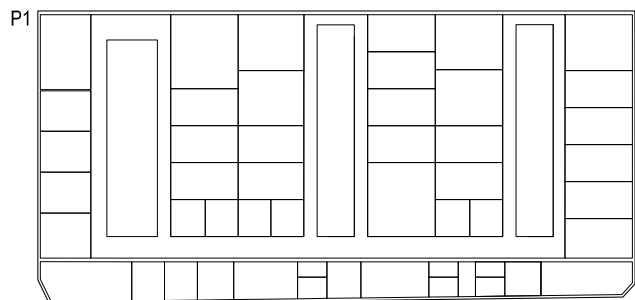
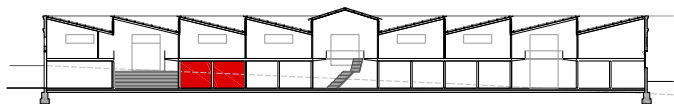
Dos espais diferenciats: una petita cafeteria o, en el seu defecte, un espai de màquines de venda automàtica, i un espai equipat amb nevera, microones i zona de rentat, per facilitar un punt de trobada a l'hora dels àpats.

3) Zona de reprografia

Espai destinat a fotocopiadores i dispositius d'impressió professional, d'accés restringit a les persones i empreses usuàries de Coòpolis, mitjançant l'ús de targetes personals.

4) Infermeria

Per a equipaments d'aquestes dimensions, la llei obliga a tenir un espai de primers auxilis i infermeria.

Espais de suport

Acullen la part del programa destinada a l'assessorament personalitzat, a programes concrets i a la gestió i administració del centre. Pel que fa a la ubicació dels espais d'assessorament, donat el seu ús intensiu per part de les iniciatives emergents, les empreses i els mentors, es recomana la seva proximitat als espais compartits i els mòduls de treball, per tal de garantir i facilitar la relació amb les empreses allotjades al viver.

Pel que fa als espais vinculats a programes concrets i administració del centre, es recomana que ambdós siguin accessibles des del vestíbul i que, preferiblement, estiguin propers a l'espai de recepció. Tots els espais de suport, a diferència de la majoria d'espais de Coòpolis, tenen un horari i règim d'accés limitat. Els espais administratius del centre que es proposen són: coordinació/direcció, secretaria i administració, recepció i consergeria, i arxiu. A aquest primer grup, que agrupa els espais destinats a facilitar i garantir la qualitat en la gestió dels programes, accions, espais i usuaris del projecte, se'ls ha de sumar aquells espais, fonamentals pel projecte i els seus objectius, que es destinen als serveis al públic en general.

ESPAIS DE SUPORT

Cal fer un esment específic d'alguns d'aquests espais:

1) Espai Emprèn

Aquest programa tindrà una doble funció: d'una banda, serà l'espai on els futurs projectes desenvolupin el pla d'empresa, es formin en temes específics per iniciar la nova activitat econòmica i rebin assessorament personalitzat; de l'altra, acollirà l'Oficina d'Atenció a l'Empresa i el Servei de Localització Empresarial.

L'espai ha de comptar amb dos àmbits diferenciats. A la zona adreçada al teixit econòmic local es prioritzarà la vessant pública i d'atenció general, mentre que en l'àrea de serveis destinats a l'emprenedoria es requerirà d'oficines reservades, equipades amb taules de treball i un espai d'assessorament propi.

L'Espai Emprèn serà una de les portes d'entrada per a moltes persones i empreses als serveis de Coòpolis, sobretot en el cas que decideixin iniciar una activitat en el marc de l'economia social i cooperativa, i vulguin accedir a la incubadora.

2) Espai Re-emprèn

Oficina d'atenció del programa Re-empresa de Coòpolis. Situat a la part central de la planta baixa i propera als accessos. Aquest projecte requerirà de certa privacitat en relació a la resta d'espais, per generar un clima confortable i proper, equipat amb accés a la base de dades del programa Re-empresa i de Barcelona Activa. Tenint en compte el grau d'implantació i presència de petit comerç i la microempresa a Sants, i la voluntat d'intervenció directa sobre l'entorn immediat de Coòpolis, l'espai Re-emprèn ha d'ocupar un lloc central en l'equipament.

3) Espai col·laboratiu

És l'espai de major polivalència del projecte. Ha d'incloure el Banc del Temps i Banc de Recursos, així com explorar fórmules de col·laboració i intercanvi entre persones. Punt de trobada entre l'economia social consolidada i l'economia col·laborativa emergent, facilitar uns espais i recursos d'encontre pot propiciar el pas de l'economia informal a l'economia cooperativa. Les persones i col·lectius interessats han de poder trobar a Coòpolis les eines i itineraris que els possibilitin aquesta transició.

Entorn equipat amb ordinadors, amb programari i aplicacions pròpies del sector, així com de materials associats a les activitats i accions previstes en els programes formatius trimestrals i semestrals impartits a Coòpolis.

4) Feinateca

Espai dirigit a persones en situació d'atur o que volen canviar d'itineraris laborals, equipat amb ordinador, impressora i fotocopiadora, taules de treball i equips tècnics d'assessorament. Els i les usuàries hi poden treballar el seu currículum, informar-se sobre cursos de capacitació professional o presentar-se a ofertes de feina, comptant amb l'ajuda de persones expertes en orientació laboral.

A l'àrea metropolitana ja existeixen equipaments similars. A Barcelona Activa, aquest servei l'ofereix Porta 22, situat al subsòl de les instal·lacions del carrer Llacuna. Al Vapor Llonch de Sabadell s'anomena Feinateca, del qual es pren la denominació.

Relació amb serveis complementaris

A Coòpolis conviuran espais i usos de característiques i funcions diverses, per la qual cosa és necessari singularitzar i establir filtres, fins i tot habilitar accessos diferenciats, per la pluralitat de serveis que conviuran al centre. S'ha de cercar l'equilibri entre la intimitat i privacitat de la zona de vivers i de treball diari de les empreses instal·lades, i alhora facilitar l'ús dels espais on es desenvolupen els serveis complementaris, de tipus més puntual i on es preveu un moviment constant de persones. Mitjançant el disseny arquitectònic es pretén conciliar les dues realitats, tenint en compte que tant usuaris regulars com esporàdics compartiran els espais comuns i compartits.

3.2. OFERTA DE SERVEIS

Coòpolis ha de ser concebut i reconegut com un equipament integral i integrat.

Integral, perquè ha facilitar tots aquells serveis que les empreses i persones que s'hi apropin puguin necessitar. Ha d'ajudar a les persones i empreses que estan pensant a iniciar una activitat a trobar els mecanismes per poder-ho fer; ha d'acollir als projectes de nova creació durant els primers anys de vida; i ha de ser també un equipament atractiu per empreses de referència del sector de l'economia social, perquè s'allotgin i usin Coòpolis com una plataforma de projecció i intercooperació. No només ha de facilitar la incorporació als circuits econòmics; també s'ha de facilitar processos per acompanyar traspassos de negocis i canvis d'activitat. Finalment, ha de comptar amb canals de participació des d'on proposar nous serveis que s'adaptin a les necessitats dels i les usuàries.

Altrament, Coòpolis és un equipament integrat, perquè no es concep com un equipament separat del teixit social local. És el propi barri qui el proposa, un barri que ja compta amb una presència rellevant del sector cooperatiu i que necessita un equipament d'aquestes característiques per seguir creixent. Per tant, és un equipament que s'inspira i s'adapta a les circumstàncies detectades a l'entorn més immediat, la Barcelona sud. Per aquest vincle amb el territori, és necessari que s'estableixi una relació estreta i quotidiana amb altres equipaments i espais del seu entorn: Can Batlló, els barris del Districte de Sants-Montjuïc i els barris de Santa Eulàlia, Torrassa i Collblanc de L'Hospitalet de Llobregat. Aquesta relació, que es traduirà en oferta de serveis, pot concretar-se en línies de treball continu amb els centres d'ensenyament i coneixement, els tallers comunitaris de Can Batlló, els CTD del districte o les escoles d'oficis, però també pot establir sinèrgies per utilitzar altres equipaments. Per preservar el caràcter arrelat de Coòpolis és imprescindible mantenir la territorialitat com un dels fet diferencials de la naturalesa i objectius del projecte.

Aquests dos eixos són centrals a l'hora de definir l'oferta de serveis. En molts sentits, es recullen les recomanacions i propostes treballades des de Barcelona Activa en relació a la creacions de viviers d'empreses, però s'hi afegeixen serveis o programes que ajuden al projecte a prendre aquest tarannà integral i integrat.

El conjunt de les accions d'assessorament, d'acceleració i d'impuls a les empreses i iniciatives econòmiques, així com el caràcter i la visió des de la qual es programen, han de permetre consolidar el projecte Coòpolis com a centre de referència quant a continguts, pràctiques i resultats. Seria desitjable que el projecte esdevingués un centre de certificació de qualitat, de tal manera que les empreses i persones que hi participin puguin referir l'estada en el projecte com un element generador de valor en relació als principis, les metodologies, els processos i el coneixement.

Les denominacions dels serveis tenen un caràcter provisional, ja que han de trobar-se noms relacionats amb l'imaginari Coòpolis.

3.2.1. SERVEIS D'ALLOTJAMENT PER EMPRESES

A) Incubadora d'empreses

El viver de projectes econòmics és un dels serveis principals de Coòpolis. Es proposen 35 espais on incubar, de tres tipologies diferents. No és l'objecte d'aquest treball descriure el funcionament dels espais d'incubació, que a més a més, des de Barcelona Activa, ja s'ha desenvolupat i optimitzat de forma satisfactòria.² Juntament amb els programes d'assessorament, seguiment o formació, el servei d'incubació ha de ser un entorn de treball i de promoció d'idees i activitats dotat amb les infraestructures i serveis més avançats.

Es proposa que la incubadora compleixi les següents característiques:

- Estar dotada d'espais d'alta qualitat per a micro o petites empreses de nova creació.
- Facilitar l'accés a la informació clau i oferir un assessorament de qualitat i adaptat a cada experiència.
- Generar processos i xarxes de cooperació i intercooperació.
- Estar connectada al teixit empresarial local, institucional i al món de la recerca.
- Ser un espai atractiu per a experiències rellevants del sector.
- Tenir flexibilitat horària que permeti obrir el màxim d'hores i dies possibles.

MODEL D'INCUBADORA

El model proposat és el viver multisectorial, en correspondència amb els sectors estratègics que es defineixen a Coòpolis. Així com altres incubadores s'especialitzen en determinats sectors (TIC, innovació, industrial, etc.), aquest equipament ha de bascular en els múltiples sectors on és present l'economia social i cooperativa.

EMPRESES INCUBADES

Els projectes econòmics que s'hi instal·lin hauran de tenir menys d'un any de vida. La seva incorporació es farà a través d'un procés de selecció que s'iniciarà amb la sol·licitud d'allotjament per part de l'empresa, i seguirà amb una valoració tècnica i social del projecte. La valoració inicial estarà centrada en l'estudi de la viabilitat tècnica i econòmica del projecte, el tipus d'activitat que desenvolupa, el seu grau d'adequació als sectors estratègics, el valor afegit i l'impacte social de la iniciativa.

La segona fase de la selecció tindrà en compte criteris vinculats a: l'empleabilitat (volum de llocs de treball que es generen, i la qualitat d'aquests); la naturalesa de l'activitat i el grau d'innovació; el model d'empresa (format societari, afany de lucre

² Barcelona Activa (2010) "Incubació d'empreses i creixement empresarial. Manual metodològic".

o la iniciativa social); la capacitat per captar recursos, el potencial de creixement, la qualitat; la composició de l'equip (dones, joves en situació d'atur de llarga durada, migrants, diversitat funcional), l'experiència en la gestió empresarial i el coneixement del sector; la potencialitat per generar xarxes de cooperació (sectorial i territorial); i l'impacte social.

Tots aquests elements han de permetre establir un sistema de puntuació per prioritzar la presència d'unes o altres empreses. Aquest sistema haurà de ser proposat per l'òrgan gestor, mentre que el procés de selecció serà conduït per l'estructura tècnica del projecte.

L'estada de les empreses es concretarà en un contracte que inclourà els serveis de què gaudirà l'empresa, l'espai que ocuparà, els serveis auxiliars que requerirà.

Per a fer efectiu aquest procés, és necessari comptar amb una plataforma de gestió que permeti que tota la documentació requerida a les empreses incubades es pugui aportar de forma telemàtica. D'aquesta manera, es generaran fitxes específiques de les empreses incubades que s'aniran ampliant en el temps i serviran per futurs programes d'intercooperació o re-empresa, per exemple.

Les empreses incubades hauran de tenir una actitud proactiva i dinàmica, necessària per la vida a la incubadora i per provocar sinergies positives i processos de cooperació. La predisposició a compartir recursos i espais comuns serà necessària per facilitar una bona convivència entre els projectes veïns.

Coòpolis haurà de promocionar l'activitat del viver i de les empreses incubades tant en el sector de l'economia social i cooperativa, com a les universitats, centres de formació professional, i també al públic en general. De la mateixa manera, haurà de desplegar estratègies de promoció als diferents sectors d'activitat, amb la intenció de captar el màxim d'iniciatives possibles que s'ajustin a la voluntat del projecte, i contribueixin a consolidar-ne el caràcter.

ESTADA A LA INCUBADORA: TARIFES I PROGRESSIÓ

Les empreses que accedeixin a la incubadora ho faran per un període de tres anys, malgrat que en casos excepcionals aquesta estada es podrà allargar fins als cinc. Tal i com es detalla en el pressupost del projecte, es proposa una tarifa base que serà la que les empreses pagaran durant l'estada. Durant el primer i el segon any s'aplicarà una reducció sobre aquesta tarifa, mentre que en els casos que l'estada s'allargui, les empreses tindran una penalització sobre la tarifa base, que s'aproparà als preus de mercat. No es contempla la possibilitat que una empresa s'hi ubiqui per un període superior a cinc anys, a no ser que aquesta demani convertir-se en empresa tractora i s'instal·li de forma definitiva.

Les empreses incubades pagaran la tarifa en funció dels metres quadrats que facin servir, import que es complementarà amb el serveis auxiliars, administratius, de formació o assessorament i acompanyament que es demanin. Alguns d'aquests serveis estaran inclosos en el lloguer, en forma de tarifa plana, mentre que d'altres s'hauran

de pagar a part. Això permetrà fixar un preu d'ús reduït respecte al mercat per les empreses incubades, que es veurà augmentat en funció del consum d'altres serveis.

La idea és facilitar a l'empresa incubada un conjunt de serveis, infraestructures i possibilitats que, de no estar instal·lades a Coòpolis, aquesta no es podria permetre.

B) Allotjament permanent d'empreses

El projecte Coòpolis vol que un total de 12 empreses de referència de l'economia social s'instal·lin de forma permanent a les seves dependències. D'una banda, donarà estabilitat pressupostària al projecte, ja que es demanarà a les empreses allotjades que s'impliquin amb el finançament de l'obra de rehabilitació inicial, amb l'avantatge que posteriorment gaudiran d'un lloguer tou. De l'altra, donaran al projecte un caràcter propi i estretament vinculat a l'economia social i cooperativa, fet que facilitarà convertir Coòpolis en un espai de referència per a les empreses incubades, i que es produeixin intercanvis de coneixements pràctics de forma quotidiana. Finalment, la confluència de projectes serà desencadenant d'accions tant de les empreses tractores com d'altres del sector, fet que posarà Coòpolis al mapa de l'economia social catalana.

La selecció de les empreses tractores es farà tenint en compte els criteris aplicats a les empreses incubades, tot i que en aquest cas, a banda de demanar l'adequació als sectors estratègics i als principis de l'economia social, es valorarà la viabilitat i capacitat de maniobra, així com la voluntat de participar en programes i projectes que les posin en relació amb les empreses incubades i amb la resta d'iniciatives que puguin sorgir del projecte.

Pel que fa al factor pressupostari, es proposa que les primeres empreses tractores que s'incorporin al projecte aportin per avançat tres anys del lloguer de l'espai. Amb aquesta mesura es cerca vincular-les al projecte, i alhora, aquesta partida representa una aportació important a l'estructura financera del mateix. La incorporació a Coòpolis es farà mitjançant un contracte, i caldrà estudiar les vies per les quals aquestes empreses intervenen o es vinculen a l'òrgan gestor del projecte, i col·laboren en la definició de la seva oferta general.

C) Elements comuns del servei d'allotjament d'empreses

INDICADORS

És important establir uns indicadors que permetin avaluar l'evolució de les empreses incubades, i que alhora ens permetin valorar l'èxit del projecte i dels serveis que ofereix. Per poder establir aquests mecanismes cal dissenyar un sistema de recollida d'informació adequat a les necessitats i objectius, que sigui clar en els conceptes, una aplicació fàcil de gestionar, que reculli la informació de forma sistemàtica i fàcil d'agregar, i que es pugui aplicar tant a les empreses incubades com a les tractores.

Es poden desglossar els indicadors en dues grans famílies: segons l'activitat i l'impacte. La primera família, la dels indicadors per activitat, ha de permetre mesurar la participació de les empreses en els diferents espais, programes i activitats, així com del seu sector i perfil.

Per fer un seguiment òptim, és convenient recollir la informació mensualment i analitzar-la trimestralment i semestral. L'avaluació ha de permetre detectar carències i noves necessitats, que facilitin modificar l'itinerari formatiu i l'oferta de serveis i programes que les empreses estan rebent. Anualment caldrà emetre informes més exhaustius de les empreses —número de persones sòcies i treballadores, volum de facturació i negoci, programes de col·laboració i intercooperació, capacitat financera o actius en forma d'I+D+i—, i també del grau de satisfacció que manifesten sobre les instal·lacions, la qualitat i l'oferta dels serveis de Coòpolis.

En segon lloc, s'estableixen també uns indicadors d'impacte, per tal de conèixer i contrastar la incidència que té per als i les usuàries la participació en els diferents programes i itineraris, i avaluar-ne l'efectivitat. En el cas de les empreses incubades, han de permetre esbrinar l'evolució de l'activitat mentre romanen a la incubadora, però també una vegada hi han sortit i operen en els circuits econòmics. S'avaluarà el comportament i progrés en matèria d'ocupació (volum i qualitat), facturació, intercooperació, presència en xarxes i impacte sobre el territori. En el cas de les empreses tractores, la informació a recollir és similar.

MODEL DE GESTIÓ DE L'ALLOTJAMENT A EMPRESES

Per gestionar la incubadora i els serveis a les empreses es requereix d'un sistema únic de gestió de dades, que estigui permanent actualitzat amb la informació recollida tant per part de les empreses, com en els programes de formació i assessorament. Barcelona Activa compta amb una plataforma d'aquestes característiques, l'ús de la qual pot fer-se extensiu a Coòpolis, tot i que s'hauria de complementar amb les especificitats pròpies d'aquest equipament, incorporant, per exemple, els serveis de localització empresarial o el programa Re-empresa.

Aquest és un dels elements centrals per assegurar la qualitat dels serveis i la gestió, fonamental per generar una relació de confiança entre les empreses i el projecte. Oferir un espai i uns serveis de qualitat ha de ser el tret característic i distintiu de Coòpolis, i s'ha de posar tots els esforços en assegurar-ne l'excel·lència i unes bones pràctiques.

FOMENT DE LA INTERCOOPERACIÓ

La intercooperació és un dels valors centrals de l'economia social i solidària, i des de Coòpolis es vol promoure l'extensió de la lògica de l'intercanvi i el treball en xarxa entre les empreses incubades i les tractores, així com dins dels diferents sectors d'activitat. Cal promoure processos de relació i de cooperació entre les empreses ubicades a Coòpolis, així com amb les iniciatives allotjades als espais de cotreball i amb empreses d'altres territoris. El viver d'empreses ha de ser un node en la xarxa de projectes de l'economia social i cooperativa, que no només generi contactes, sinó que multipliqui els vincles existents.

3.2.2 SERVEIS A PERSONES O GRUPS D'EMPRENEDORS

A) Espais de cotreball

A Coòpolis es preveu dos zones de cotreball, que acullin a persones i grups que puguin reservar llocs de treball de forma puntual, regular i periòdica.

Aquest espai preferentment s'oferirà a professionals autònoms i *freelance*, per als i les quals és imprescindible comptar amb una xarxa de contactes, clients i col·laboradors, i amb un espai de treball còmode i dotat de tots els equipament per poder desenvolupar la feina amb garanties de qualitat. Els contactes i la qualitat són bons indicadors per avaluar la potència de l'activitat econòmica que s'està duent a terme. Cal generar espais de treball oberts i segurs, en els qual es puguin compartir inquietuds, aptituds i experiències, i impulsar projectes col·lectius en què es posin en comú capacitats i experteses, que fomentin, a l'hora, l'aparició de noves idees i materialitzin les existents.

Aquest servei comptarà amb la figura d'un dinamitzador o gestor dels espais de cotreball, que tindrà com a missió conèixer el perfil professional i l'activitat de les persones usuàries, per cercar i provocar sinergies entre elles i amb les empreses incubades i tractores. Alhora, s'encarregarà de garantir que el clima de treball sigui positiu i creatiu.

És oportú que un dels espais de cotreball estigui pensat per acollir projectes pendents d'accedir a la incubadora o que no tinguin encara la suficient activitat per accedir-hi. L'espai de pre-incubació seria un lloc separat i diferenciat de la resta de dependències dedicades al cotreball. A la pre-incubadora hi accedirien les experiències, per exemple, provinents a l'Espai Emprèn o de l'Espai de l'economia col·laborativa. Sense que sigui prioritari, i s'ajustin als valors de Coòpolis, també podrien allotjar-s'hi emprenedors estrangers en fase d'estudi de mercat (*landing*), que cerquin un espai per trobar-se amb clients o altres empreses abans de traslladar-se definitivament a Catalunya.

B) Serveis associats

Els i les usuàries dels espais de cotreball podran accedir a la majoria de serveis auxiliars que s'ofereixen a Coòpolis —accés a telèfon i Internet de banda ampla—, així com a la centraleta de recepció de trucades, o el servei de reprografia i impressió. Els primers serveis estan inclosos en el preu del lloguer dels espais, mentre que els últims es comptaran a part.

La persona encarregada de dinamitzar l'espai farà seguiment de la relació entre Coòpolis i els i les usuàries que demanin fer un ús intensiu (trimestral, semestral) dels espais de cotreball, i gestionarà l'ús esporàdic, mitjançant graelles i un sistema fàcil de facturació.

3.2.3 SERVEIS A LES EMPRESES I INICIATIVES ALLOTJADES

L'oferta de productes i serveis de Coòpolis es desplega en cinc àmbits o fases diferents de desenvolupament dels projectes: serveis administratius, auxiliars i de suport, de recepció, assessorament i acceleració i, finalment, d'acompanyament al creixement. També s'hi trobarà una oferta formativa no exclusiva per a les empreses allotjades, sinó adreçada al conjunt del sector de l'economia social i el territori, de la qual les empreses també en podran gaudir.

A) Serveis administratius

El personal de recepció realitzarà serveis de caràcter administratiu per les empreses allotjades i per les usuàries regulars dels espais de cotreball. Aquestes tasques inclouen serveis d'enviaments de correus i paqueteria, copisteria i enquadernació, mecanografiat i central de compres de material d'oficina, així com noves necessitats que, progressivament, s'incorporaran als serveis administratius i de recepció.

B) Serveis auxiliars: magatzem, neteja, manteniment, seguretat, reprografia. Office i cafeteria.

Coòpolis posarà a disposició de les empreses i usuàries els serveis auxiliars necessaris per qualsevol projecte, com poden ser la neteja, el manteniment, la seguretat o la reprografia. Els costos associats a la neteja i la seguretat estaran inclosos a la tarifa de lloguer de l'espai, mentre que el servei de reprografia funcionarà amb un sistema basat en de targetes intel·ligents

Coòpolis disposarà d'un espai d'*office* ampli i equipat amb taules, cadires, nevera, microones i punt d'aigua. Un lloc còmode i accessible on dinar i fer una pausa, un punt de trobada i socialització entre les persones vinculades al projecte. Es valora la possibilitat també d'obrir una petita cafeteria o un espai amb màquines dispensadores de productes, tot i que és més oportú concretar aquesta opció un cop es defineixin la resta de serveis i equipaments amb què es comptarà a Can Batlló.

Finalment, es posa a disposició de les empreses allotjades un espai de magatzem, pel que es cobrarà una tarifa a part, tal i com es contempla al pressupost.

C) Serveis de suport: sales de reunions, aules i sala de conferències. Biblioteca.

Els viviers o incubadores d'empreses disposen d'espais de suport a les empreses, sales àmplies i polivalents, que complementen les necessitats cobertes pels espais destinats a l'allotjament.

Al projecte Coòpolis, les usuàries tindran a la seva disposició sales de reunions de diferents capacitats, equipades amb tots els serveis, on atendre a proveïdors, clients i altres empreses. També hi haurà les aules on es duran a terme les activitats i els programes de formació i acompanyament, per les que es preveu un ús intensiu. La utilització de les sales polivalents tindrà una tarifa associada, que serà assumida per l'empresa en cas que l'ús tingui un caràcter comercial o, en cas que es tracti d'alguna acció de suport a les empreses, s'imputarà al programa.

Els serveis de suport compten amb una sala de conferències, amb capacitat per a 100 persones, que també estarà completament equipada. Aquest auditori estarà obert a usos externs a Coòpolis, i servirà per fer presentacions i formacions de gran format, així com per organitzar certàmens i seminaris de caràcter divers. La utilització de la sala de conferències tindrà un cost associat que s'imputarà seguint els mateixos criteris que en el cas de les aules, amb l'afegit que per la sala s'incrementaran les tarifes per usos externs a Coòpolis.

Finalment, es posa a disposició de persones i empreses l'espai de la biblioteca, on es podran consultar publicacions econòmiques, del sector, i del món empresarial en general. Es comptarà amb un fons documental i de llibres especialitzats que es podran agafar en préstec, tot i que la biblioteca disposarà d'espais de consulta i estudi.

D) Servei de recepció

La recepció i punt d'informació de Coòpolis, en tant que cara visible del projecte i primer punt de contacte entre usuàries, clients i/o proveïdors, i l'equipament, tenen una funció central, pel que cal exigir que les persones que donin aquest servei ho facin amb la màxima eficiència, qualitat i professionalitat.

Coòpolis ha de ser un projecte obert el màxim d'hores i de dies possibles al llarg de l'any. Si bé els programes i serveis auxiliars a les empreses només romandran en funcionament en horaris comercials habituals, els espais d'allotjament d'empreses o de cotreball han d'estar a disposició de les usuàries el major temps possible, i a ser possible, de forma ininterrompuda. El servei de recepció, tot i no oferir totes les seves funcions en tot moment, si que ha de funcionar mentre Coòpolis roman obert.

Principalment, el servei de recepció inclourà l'atenció telefònica —centraleta a la que les empreses poden derivar trucades quan no hi siguin o estiguin ocupades—, recepció i distribució de visites a l'oficina de l'empresa, la sala d'espera o a les sales de reunions que hagin estat reservades. També gestionarà la recepció de correu i paqueteria, mitjançant un sistema de bústies.

E) Serveis d'assessorament i acompanyament

Un dels objectis principals de Coòpolis és impulsar la creació, estabilització i consolidació d'empreses de l'economia social i cooperativa en el seu conjunt. S'ha de poder oferir serveis no només a les empreses i persones allotjades a l'equipament, sinó a la totalitat de les iniciatives de l'economia social i solidària.

Obrir Coòpolis al conjunt de l'economia social permetria ampliar i diversificar el públic potencialment interessat en els programes i serveis, i provocaria que coincideixin en espais o serveis empreses i persones en situacions diferents. S'afavoriria tant la transferència d'experiències, experteses o coneixements com l'intercanvi de necessitats, però també una major circulació de persones i projectes, generadora de riquesa i diversitat.

Caldrà treballar intensament en una oferta de qualitat en assessorament a les empreses de nova creació o emergents, i en programes i accions destinades a la consolidació, creixement i acceleració. La diversitat de mòduls formatius, en continguts, intensitat i durada, i la seva excel·lència ha de garantir i maximitzar el seu ús per part d'un nombre creixent d'empreses o iniciatives que transitin pel projecte.

L'oferta de serveis en aquest camp mantindrà uns programes semestrals estables adreçats a empreses i persones usuàries amb voluntat de consolidar la seva activitat i accelerar-ne el creixement. Es complementarà amb mòduls especialitzats, proposats a partir de les dades recaptades regularment entre les usuàries o per demandes concretes.

Els continguts dels programes semestrals de formació o mentoratge han d'abastar àmbits diversos: gestió econòmica i comptable, anàlisi integral d'estats de comptes, l'organització del treball i l'estratègia empresarial, l'accés al finançament, els processos interns, l'avaluació tecnològica, màrqueting i l'estratègia comunicativa, elaboració d'estudis de mercat, processos i estratègies de concertació i cooperació entre empreses, la internacionalització, o la incorporació de criteris socials. Els continguts es treballaran majoritàriament a través de la xarxa, en un espai d'intranet propi de Coòpolis, però es programaran de forma regular sessions presencials.

L'especificitat de les empreses de l'economia social i cooperativa en matèria de legislació competent, fiscalitat i règims laborals aplicables, o pel que fa a les seves administracions de referència (Registre de Cooperatives, Protectorat de Fundacions, etc.), a la que cal afegir una singularitat organitzativa, de participació i de propietat, ha de ser incorporada en les formacions, singularitzant l'oferta de Coòpolis respecte a la d'altres equipaments. Existeix un consens entre el sector i les administracions sobre la carència d'espais i programes públics que promocionin i assessorin en l'àmbit de l'economia social i cooperativa, o que facilitin la constitució d'aquestes empreses. Coòpolis neix amb la voluntat de cobrir aquesta mancança a la província de Barcelona.

La majoria dels programes semestrals tindran un caràcter transversal i comú per a totes les empreses i persones emprenedores, mentre que d'altres demanen d'una especificitat o singularitat. Coòpolis ha de poder combinar aquestes dues ofertes, i per desenvolupar-les comptarà tant amb personal propi del centre, com amb una xarxa de col·laboradors i col·laboradores externes, i de mentors.

Els programes transversals no han de suposar un cost afegit per a les empreses, no així els específics. Coòpolis haurà de treballar activament per aconseguir que el cost sigui el menor possible per les usuàries, mitjançant línies de subvenció, conveni o ajuts específics.³

La configuració del sistema de relacions de Coòpolis amb els agents rellevants que es proposen més endavant de l'estudi (administracions, universitats, centres de coneixement, de formació de grau mig i superior, entitats representatives del sector, associacions de professionals i comerciants, entre d'altres) pren aquí una rellevància especial. La qualitat dels continguts i les metodologies, així com la seva oportunitat i idoneïtat o adequació a les necessitats detectades, depèn en gran mesura de la participació d'aquests agents en la creació i concepció dels programes.

F) Serveis de suport a la consolidació i creixement

A banda d'acompanyar processos de posada en funcionament, que facilitin l'autoconeixement de les empreses i el sector, des de Coòpolis es vol ajudar a les empreses de l'economia social i cooperativa a desenvolupar estratègies que afavoreixin el seu creixement i la seva consolidació.

Aquests serveis, com en el cas anterior, s'oferiran tant a empreses allotjades com al conjunt del teixit socioempresarial que compona l'economia social i cooperatives. També com en el cas anterior, alguns d'aquests serveis tindran només caràcter virtual, a través d'una plataforma pròpia, però s'accentuaran les formacions de caràcter presencial. Tindran un cost associat, tot i que aquí també es treballarà activament per no haver de traslladar-se la totalitat a les usuàries.

Principalment, els serveis que s'oferiran seran de suport a la creació de Plans Estratègics de Creixement, accés al finançament, prioritat en les inversions, processos d'intercooperació entre empreses, de creació de clústers, i de suport a la internacionalització. Donada la naturalesa dels projectes que es volen impulsar des de Coòpolis, els tres primers eixos seran prioritaris, amb especial atenció als processos de cooperació entre empreses i entre aquestes i el territori.

En el disseny i concreció dels programes que composin la oferta, els agents rellevants són altra vegada fonamentals, sobretot pel que fa a les universitats, escoles de negocis, nodes de coneixement del sector, entitats financeres i d'inversió, així com les relacions internacionals que puguin afavorir programes d'intercanvi o landing. Dissenyar programes que permetin comptar amb sèniors, estudiants o especialistes en sectors concrets, així com els seus continguts i formats per adequar-los a les necessitats de les empreses, serà una de les tasques a desenvolupar en fases posteriors del projecte Coòpolis.

En el moment de la posada en marxa del projecte caldrà poder comptar ja amb una oferta formativa i de mentoratge diversa i completa, resultat de la suma dels serveis

---

³ En el pressupost que s'aporta a l'estudi, es contempla l'objectiu de gratuïtat total.

d'assessorament i de suport, que haurà de ser dissenyada de forma acurada de manera prèvia. Es proposa que aquesta oferta combini jornades, tallers, seminaris, accions intensives, programes de durada curta (30 a 50 hores) o mitjana (90 a 120 hores), garantint en el seu conjunt i des d'un inici una oferta continuada, adaptada, i de qualitat.

Coòpolis pretén exercir un rol de facilitador i catalitzador, utilitzant una metodologia transversal que afavoreixi la transmissió de coneixement, de pràctiques i valors, i la creació de sinergies i relacions entre tots i totes les participants dels diferents serveis. Els dispositius utilitzats per incentivar aquests processos poden ser plurals: trobades sectorials, seminaris específics, visites a empreses, dinars i espais informals de trobada entre empreses allotjades i altres de referència. També tallers específics de foment del treball en xarxa, activitats lúdiques i de caràcter social o la participació en espais de gestió i treball comunitari a Can Batlló, entre d'altres. Exercir un rol actiu de dinamització en els espais de trobada entre experiències és central a l'hora de facilitar el primer contacte, provocar les relacions i ajudar a formalitzar els vincles de col·laboració.

G) Indicadors i avaluació

Pel conjunt de serveis a les empreses i iniciatives, estiguin o no allotjades a Coòpolis, caldrà dissenyar un sistema d'indicadors d'activitat i d'impacte. Es proposa obtenir dades d'aquests indicadors mitjançant qüestionaris de valoració en paper, però també de forma telemàtica a través de la intranet del projecte.

Els indicadors han de permetre avaluar i interpretar els resultats obtinguts, així com el grau de satisfacció de les usuàries o la qualitat de les accions, i són l'eina que permet identificar deficiències o mancances i avaluar les propostes de millora.

3.2.4.- SERVEIS AL TERRITORI

A) Espai Emprèn

Com a equipament destinat a la creació d'empreses, Coòpolis ha de disposar d'un espai que faciliti a les persones tenir un lloc on desenvolupar, ja sigui de forma autònoma o acompanyada, totes aquelles feines necessàries per iniciar un projecte empresarial, individual o col·lectiu. En aquest sentit, Barcelona Activa compta amb l'Espai Emprèn, on s'ofereixen aquests serveis i que prenem aquí de referència.

A l'Espai Emprèn les persones disposaran d'espais de treball equipats amb ordinadors i perifèrics, així com de models i enllaços d'interès agrupats, per poder desenvolupar el seu pla d'empresa, de viabilitat, fer recerques sobre sectors o mercats concrets, elaborar currículums i altre tipus de documents model. També tindran a l'accés tota l'oferta formativa del centre, així com dels programes actius.

Tindrà un accés lliure i universal, prèvia acreditació i justificació. Es demanarà a la persona si vol ser atesa o assessorada en algun moment i en quin sentit, així com

quines són les seves motivacions. Aquesta informació pot ser útil per oferir serveis de pre-incubació o d'accés als espais de cotreball. En cas d'afluència massiva de persones, està previst activar un sistema de reserves per hores.

Coòpolis és un equipament de ciutat orientat a la creació d'empreses i projectat a incidir de manera específica a la Barcelona sud. Donada aquesta naturalesa, haurà de formar part de la xarxa de serveis de promoció econòmica i recolzament a l'emprenedoria de la que disposa la ciutat (incubadores, programes de Barcelona Activa i altres institucions, etc.). Coòpolis ha de ser l'equipament de referència per les empreses i iniciatives de l'economia social i cooperativa, a les que ha de convidar a fer ús dels seus serveis, i ha de ser hàbil per derivar els projectes amb un altre tipus d'orientació cap a les instal·lacions que més s'ajustin a les seves necessitats.

B) Espai Re-emprèn

Aquest servei és una de les apostes centrals de Coòpolis pel que fa a l'impacte directe sobre l'entorn més immediat i sobre el territori en general.

Fruit d'un acord entre la Generalitat, la CECOT i la Fundació Privada per a la Promoció de l'Autoocupació a Catalunya, el 2011 s'inicià el programa Re-empresa, amb la voluntat de facilitar la transmissió de negocis viables entre empresaris —amb voluntat de canviar d'activitat o de desprendre's de l'empresa— i persones que cerquen negocis en funcionament. El 2013, Barcelona Activa va incorporar el programa Re-empresa a la seva oferta de serveis, si bé els seus resultats han estat discrets fins al moment. Segons Barcelona Activa, el principal obstacle per aquest tipus de processos és generar la necessària confiança entre les diferents parts.

El Districte de Sants-Montjuïc és un dels que està patint de forma més severa el tancament de comerços. Sovint, els negocis baixen la persiana a causa de la baixa rendibilitat dels mateixos, tot i que s'ha identificat molts casos en què el tancament es produeixen per falta de relleu en l'activitat, ja sigui perquè són negocis familiars, o perquè no es troben els mecanismes que permetin fer un traspàs.

Si s'assoleix l'objectiu que Coòpolis sigui un equipament arrelat al barri i al seu imaginari i, alhora, es consolida com un espai de referència en l'àmbit de l'economia social i solidària, pot esdevenir un marc de confiança per a aquelles persones que vulguin traspasar el seu negoci i donar-li una nova dimensió.

La correcta gestió de les dades associades a les empreses incubades, a les seves activitats i expectatives, així com les de les persones que participen dels espais de cotreball o de l'Espai Emprèn, pot permetre detectar potencials interessats en el traspàs de negocis i comerços concrets. La integració de les bases de dades de Coòpolis amb les generals de Barcelona Activa resultarà també molt útil en aquest punt.

Una vegada detectades les parts interessades en una operació, Coòpolis pot assumir-ne la gestió, que es faria des de la proximitat i coneixement de les parts, salvant l'escull de la manca de confiança.

Empreses o iniciatives adscrites a Coòpolis poden estar en la mateixa línia del negoci, o poden proposar una innovació sobre el mateix; alhora, la xarxa de finançament de projectes de l'economia social i solidària pot ajudar a superar l'altre gran escull d'aquestes operacions: el finançament. En aquest cas, les entitats financeres — vinculades a Coòpolis a través de convenis o per la presència en els òrgans gestors— considerarien com *aval immaterial* el fet que les empreses que sol·licitin finançar les operacions estiguin vinculades al projecte.

En tot cas, l'impacte d'aquest servei sobre el territori és clar, i en dos plànols diferenciats. D'una banda, opera com a mesura per evitar el tancament de comerços o petits negocis, que ja afecta al 17% del parc de locals de la ciutat; de l'altra, el relleu es dona cap a empreses de l'economia social i cooperativa, que per tot el que ja s'ha explicat, posen en el centre la sostenibilitat, la creació d'ocupació de qualitat, i el compromís de retorn a la societat. Així, no només es senten procediments per fer el relleu de negocis en funcionament, si no que a més a més, es treballa activament per a que el relleu suposi també un canvi qualitatiu.

A l'actualitat, el programa Re-empresa té una delegació al carrer Vallespir, al Districte de les Corts. Es proposa en el pressupost que aquesta oficina canviï de seu i s'ubiqui a Coòpolis, on caldria integrar-la en el projecte i aportaria el seu coneixement i metodologia de treball.

C) Servei de localització empresarial

Arran de l'assumpció de les limitacions del programa Re-empresa, es proposa complementar l'impacte sobre el territori quan a implantació d'empreses amb un servei de localització empresarial, dissenyat per facilitar l'assentament d'empreses a locals que estiguin disponibles. Integrant una vegada més les bases de dades amb Barcelona Activa, es podria donar resposta a les necessitats de les empreses incubades o d'iniciatives que participin d'alguns dels serveis de Coòpolis.

Coincidint amb el punt anterior, la possibilitat d'oferir opcions diverses de finançament de previsible inversions vinculades a aquesta localització pot esdevenir un element facilitador.

D) Oficina d'Atenció a l'Empresa

L'Ajuntament de Barcelona inclou en seu pla estratègic pel mandat actual la necessitat de donar facilitats a la constitució i als tràmits que han de realitzar les empreses a través de les Oficines d'Atenció a l'Empresa (OAE). Com evolució dels PAIT, que operen des de fa anys, la voluntat de les OAE és la d'esdevenir una finestreta única per aquestes qüestions que sovint entorpeixen el funcionament de les empreses.

Aquest 2014 s'ha posat en funcionament la primera experiència de OAE als barris, en concret al Districte de l'Eixample, com a prova pilot després de la consolidació de la

inaugurada a la seu de Barcelona Activa al 22@. Coòpolis, en tant que ecosistema de promoció econòmica i creació i consolidació d'empreses i activitats econòmiques, és una ubicació idònia per obrir una segona oficina, tant per donar serveis a les empreses i persones allotjades o que participen a programes o serveis concrets, com per al l'entorn i la ciutat.

Pensem que vincular els serveis de re-empresa i de localització empresarial amb els de l'OAE pot potenciar-los i retroalimentar-los. A més, la suma d'aquestes tres iniciatives amb la resta de programes completaria els eixos d'intervenció sobre el territori que proposem.

€) Serveis de promoció de l'economia col·laborativa

Tot i que sovint es consideren els mòduls de cotreball com espais on es practiquen formes d'economia col·laborativa, Coòpolis ha d'esdevenir un projecte de referència pel que fa a la promoció d'aquesta vessant de l'economia, que s'inclou a la pluralitat de pràctiques de l'economia social i cooperativa

En alguns casos, l'economia col·laborativa es conforma a través de circuits informals de transmissió de valor, coneixements o serveis; en d'altres, però, aquestes pràctiques acaben consolidant-se i definint-se en forma d'activitat econòmica, ja sigui per l'objectiu del circuit com pel que fa a la gestió o coordinació de l'activitat.

Si es pensa en casos com el *car-sharing* (compartir cotxe), els portals per compartir o bescanviar habitatges per temporades (*house-sharing*); els espais de criança compartida, els bancs del temps i de recursos, les cures compartides entre famílies, i una llarga llista d'exemples, ens ensenyen com sovint de les pràctiques informals i col·lectives acaben generant activitat econòmica, directa o indirecta. Moltes d'aquestes iniciatives tenen una clara vocació social i de millorar les condicions de vida de les persones, i actuen com a generadores de xarxes de solidaritat i suport mutu, sobre la base i els valors de la responsabilitat social compartida.

Coòpolis ha de ser un marc que faciliti una transició coherent i de qualitat entre l'àmbit informal en què usualment es mouen aquestes iniciatives, vers la creació de projectes econòmics més definits i estables, a qui s'oferiria el conjunt de la oferta de serveis de l'equipament. La combinació de noves tecnologies, espais polivalents posats a disposició i un arrelament al territori -que pot permetre una intensificació d'aquestes pràctiques-, poden ser claus per provocar aquesta transició. Les empreses sorgides d'aquests processos podrien extreure coneixement i valor del seu propi procés.

Els treballs desenvolupats pel col·lectiu Coop-Tic⁴, una iniciativa de transferència d'innovació finançada per la Comissió Europea i que agrupa a entitats de quatre països de la UE, en què desenvolupa metodologies i propostes de dinamització de xarxes col·laboratives poden resultar interessants a l'hora de planificar aquest espai.

---

⁴ Col·lectiu Coop-Tic (2013) Plegats! Manual per a dinamitzadors de xarxes col·laboratives. Mouscron. Llibre disponible a <http://ebook.coop-tic.eu>

F) Feinateca

Es proposa un servei d'acompanyament a les persones que busquen feina i que són usuàries de l'espai, amb les mateixes funcions i característiques que el que ja té Barcelona Activa al carrer Llacuna. Crear una borsa d'ofertes i demandes de feina vinculades al sector no només consolidaria i diversificaria el paper de la Feinateca a nivell ciutat, sinó que a més facilitaria la tasca de gestió de recursos humans al sector de l'economia social i cooperativa en general.

A la Feinateca s'agruparien demandes de feina que puguin fer les empreses tractores o allotjades, de l'entorn, o del sector, dels tallers comunitaris de Can Batlló, però també ofertes provinents d'altres districtes.

Convindria establir relacions d'informació creuada d'aquest espai amb els serveis d'ocupació que Barcelona Activa té a les Cotxeres de Sants, des d'on es treballen les accions coordinades entre l'agència de promoció i el Districte de Sants-Montjuïc.

G) Foment i promoció de l'economia social

Més enllà de l'activitat de foment econòmic que Coòpolis es proposa desenvolupar a la ciutat, l'equipament ha d'esdevenir un centre de referència en la promoció de l'economia social en el territori.

Per assolir aquest objectiu, cal que el projecte concreti amb la seva xarxa de relacions i d'agents rellevants les accions i els programes que ajudin a fer arribar els valors i les pràctiques de l'economia social al màxim d'espais possibles, contribuint a posicionar el sector en l'imaginari general com una solució viable, sostenible i desitjable de creació d'empreses i de llocs de treball.

Les estratègies a desenvolupar hauran de ser necessàriament diverses i adequades als espais o agents amb els que es relacioni. Per exemple:

- Universitats i centres de coneixement: des de Coòpolis es concertaran programes de formació, jornades i seminaris específics. La intenció d'aquests programes ha de ser la d'apropar l'economia social al col·lectiu d'estudiants i el professorat, incentivant els processos de transferència de coneixement i de pràctiques, i alhora assenyalant aquest sector com una possible sortida professional. Al mateix temps, Coòpolis incorporarà la possibilitat d'acollir empreses sorgides del món universitari, i oferirà la seva cartera de serveis a les iniciatives que es puguin originar allà. Es podrien establir també fórmules de col·laboració amb els centres universitaris per a què empreses allotjades a Coòpolis poguessin acollir estudiants en pràctiques. Com que les activitats econòmiques que es produiran a Coòpolis seran, presumiblement, molt diverses, s'haurà d'ampliar i diversificar el convenis i programes de col·laboració previstos inicialment. En aquest sentit, Barcelona Activa ha desenvolupat el programa "Posa talent", que cerca incorporar a estudiants d'MBA a empreses en funcionament durant un període determinat. Aquest

model podria ser replicat a Coòpolis.

Cal tenir en compte que una de les mesures que es proposa a l'Estratègia Catalana 2020 és afavorir el contacte entre empreses i universitats. A l'actualitat, els programes vigents tenen sobre tot una base tecnològica i de generació de patents, pel que Coòpolis suposaria una innovació, ja que s'afavoriria també la transferència de pràctiques i iniciatives vinculades a la millora de la qualitat de vida i de la societat en general, característiques de l'economia social i cooperativa. És evident que cal apostar per incorporar la R+D+i a les empreses de base tecnològica que es puguin allotjar al projecte, però també per la innovació social. Les universitats poden tenir un paper fonamental en els dos àmbits, donant suport a determinades empreses en aquestes activitats, promovent la innovació o establint programes de col·laboració amb personal, equips o departaments vinculats a la universitat.

- Centres de formació professional, oficis, graus, ocupacionals: mitjançant càpsules informatives i de formació, s'ha de poder apropar l'economia social i cooperativa a aquests centres. Experiències ja dinamitzades per l'equip promotor d'aquest estudi des del 2011, que combinen una formació teòrica amb qüestions de gestió empresarial i, finalment, amb visites a empreses del sector, mostren que aquest tipus d'accions tenen una molt bona acollida i impacten sobre el col·lectiu d'estudiants, que veu en l'economia social una manera de trencar amb el binomi treball autònom/treball per compte aliè. Es poden explorar també fórmules per les quals les empreses allotjades facin convenis de pràctiques amb estudiants dels centres.

En aquesta apartat és important remarcar el paper que poden jugar els mòduls de tallers que estan previstos a Coòpolis, pensats per dur a terme activitats semiindustrials o que requereixin d'instal·lacions específiques. També cal tenir en compte les relacions de Coòpolis amb els tallers comunitaris que ja es troben en funcionament a Can Batlló.

- Centres d'educació secundària: concertant amb els departaments que gestionen les assignatures d'empresa i món laboral, introduint els valors, singularitats i pràctiques de l'economia social i cooperativa.
- Organització de premis o concursos vinculats al caràcter innovador, sostenible, d'impacte social, d'iniciatives de l'economia social i cooperativa. Oberts a les empreses allotjades a Coòpolis, però principalment al territori, podent oferir com a premis accés gratuït o bonificat als serveis de Coòpolis.
- Promoure espais de debat, xerrades, activitats i tallers de "bones pràctiques" de l'economia social i cooperativa en entorns generalistes, mirant d'aprofundir en el coneixement que el cos social té de les experiències que actualment es produeixen en l'economia social.
- Promoció del consum responsable i local, en consonància amb un dels eixos de treball prioritaris de les estructures de representació i coordinació de l'economia social i cooperativa al nostre país. La creació

d'un Mercat Social Català de productes i serveis, on les empreses puguin participar de totes les parts del circuit de generació de valor i de retorn social, és un dels objectius del sector. Treballar activament per generar circuits de producció i consum responsable, tant de productes com de serveis, amb l'objectiu doble de reforçar les empreses de l'economia social i d'abastar el major nombre de camps de l'economia i de les necessitats i anhels socials.

- Esdevenir *Centre de Congressos*, sent equipament de referència pel conjunt d'entitats de l'economia social i cooperativa per organitzar esdeveniments, seminaris o certàmens de caràcter divers. Empreses allotjades tindrien a prop a altres empreses del sector, mentre que aquestes durant a terme les seves accions en un entorn d'innovació i d'intercooperació.

Coòpolis ha de ser capaç d'acumular expertesa a partir de la seva activitat, tant en aquella que desenvolupa de forma independent, com la que pugui concertar amb alguns dels agents de l'entorn. Això ha de permetre que el projecte esdevingui en si mateix un centre de coneixement altament connectat. Aquest coneixement genera un actiu intangible que ha de ser pres en consideració, i que es pot fer materialitzar en forma de retorn als agents de l'entorn: en forma de continguts pels estudis universitaris, transferències de coneixement i expertesa a altres municipis, comarques o territoris que tinguin motivacions similars, entre d'altres.

H) Intervenció directa sobre col·lectius, estaments o sectors

Coòpolis ha de poder impactar en el territori de forma directa, i per assolir aquest objectiu és necessari que l'activitat traspassi el llindar de l'ubicació física. Ha de poder combinar accions que atraguin a persones, col·lectius i sectors a les seves instal·lacions amb el desenvolupament d'altres activitats en equipaments diversos. En termes qualitius, s'ha de poder oferir serveis de qualitat a persones decidides a iniciar una activitat de l'economia social, però també cal programar accions sobre el conjunt de la ciutadania, així com sobre col·lectius concrets, incentivant la generació d'idees i projectes.

Una anàlisi de les dades d'ocupació permet identificar fàcilment quins són alguns dels grups als que cal adreçar accions concretes, com poden ser les persones majors de 45 anys, les dones, els joves o les persones en risc d'exclusió i/o amb nivells formatius més baixos.

Coòpolis ha de ser capaç de generar una oferta de formació en economia social per aquests col·lectius, a les seves instal·lacions o en d'altres espais. A l'Annex A.4.1 de l'estudi es desenvolupa una línia d'intervenció i formació adreçada a les dones desocupades, un dels col·lectius que pot trobar més oportunitat de promoció professional en l'economia social i cooperativa. Podríem generar línies d'intervenció similars per la resta de col·lectius amb necessitats i situacions especials.

Pel que fa a la gent gran, també s'han de poder dissenyar accions que facin que aquestes persones s'impliquin a Coòpolis, ja sigui aportant la seva experiència o expertesa, a través dels espais d'economia col·laborativa, o d'altres.

Finalment, es poden programar accions orientades al conjunt de l'economia social i cooperativa, adreçades a oferir al sector línies de formació contínua per persones que ja hi treballen però que necessiten actualitzar els seus coneixements o adquirir-ne de nous.

3.2.5. SERVEIS CENTRALS

A) Recepció i Informació

Donada la diversitat de serveis i espais que es concentraran a Coòpolis, la funció de recepció i d'atenció tindrà un volum significatiu de treball associat. La recepció serà el punt central d'atenció, tant a les empreses allotjades com a les persones que participin d'algun dels programes, així com del públic en general. Les persones que facin la funció d'informadores-recepcionistes no només hauran de conèixer i dominar el conjunt d'accions programades a Coòpolis, sinó que hauran de tenir un coneixement ampli del sector i dels equipaments de promoció econòmica i de foment de l'ocupació amb els que compta la ciutat. Aquests coneixements han de permetre adreçar a les persones allà on puguin resoldre i satisfer les seves necessitats. Alhora, hauran de desenvolupar les funcions descrites a l'apartat de serveis a les empreses allotjades.

En aquest sentit, prenem com a referència la funció que realitza Torre Jussana en relació al món associatiu, i proposem que Coòpolis sigui el seu equivalent en el marc de l'economia social, on es pugui concentrar el màxim d'informació relativa a programes, accions, serveis, subvencions i suport destinats al sector a la ciutat de Barcelona.

B) Serveis fiscals, comptables, jurídics

Un dels elements comuns a totes les empreses i iniciatives que s'allotgin i participin de Coòpolis, i de les empreses en general, és que estaran subjectes a una sèrie d'obligacions legals i fiscals. Es pot estudiar la possibilitat que el projecte es doti d'uns serveis centrals de comptabilitat i fiscalitat bàsica a les empreses, o en el seu defecte, tingui a la seva disposició borsa d'empreses vinculades a l'economia social i cooperativa —que sovint són les úniques que ofereixen aquests serveis amb la qualitat i el coneixement exigible— a la que les empreses allotjades puguin accedir per contractar els serveis. Es podria ampliar aquest servei a la gestió laboral i jurídica de les empreses, un àmbit en tot cas més complex i que requeriria de recursos addicionals.

En el primer dels casos, aquest servei tindria un cost directament imputat a les empreses, i s'hauria de relacionar estretament amb l'Oficina d'Atenció a l'Empresa que es proposa a l'equipament.

C) Administració i coordinació

Agruparà la majoria de funcions de gestió del projecte, tals com la calendarització de programes i accions que es promoguin des de Coòpolis, la recollida de les dades i valoracions dels participants i usuaris de serveis o programes, o la gestió de les graelles d'ocupació de sales de reunions, aules i sala de conferències. Tanmateix, seran la referència de cara a resoldre possibles problemes o incidències que es puguin donar en qualsevol dels serveis, i al mateix temps s'encarregaran d'avaluar-los de forma sistemàtica.

Finalment, l'administració també desenvoluparà les funcions de secretaria i gestió administrativa del centre, mentre que la coordinació assumirà la representació tècnica i política, i treballarà activament per millorar i renovar els programes, formacions, serveis i accions que s'impulsin des de Coòpolis.

3.3. SECTORS ESTRATÈGICS

3.3.1.- ANÀLISI DEL CONTEXT

Per planificar i dissenyar un equipament de les característiques de Coòpolis, cal definir i establir els sectors econòmics als que es vol prioritzar i promoure. En tant que el projecte està íntimament vinculat a l'economia social i cooperativa, que agrupa en seu interior formes empresarials diverses, i que està present en la majoria d'activitats econòmiques, caldrà atendre a aquest doble condicionant a l'hora de definir en quins sectors Coòpolis ha d'intervenir, tant per ajudar a la creació de noves empreses com per consolidar l'activitat i la seva presència als seus territoris.

Cal plantejar en aquest apartat una reflexió prèvia, que ha d'ajudar a determinar la tipologia d'activitats que es promouran, reflexió extreta de l'Estratègia Catalana 2020. Quan en aquest document s'analitza conjuntament l'oferta de llocs de treball al país i el perfil professional i formatiu de les persones que hi opten, es constata que es dona una doble paradoxa.

D'una banda, es promou la societat del coneixement, mentre que de l'altra, l'oferta laboral predominant es troba en el sector serveis i en categories professionals de baixa qualificació, situació davant de la qual les persones aspirants estan sobre qualificades, especialment els i les joves. De l'altra, mentre es promou des dels diferents estaments implicats la centralitat del sector serveis a la ciutat de Barcelona, es constata que hi ha una manca de professionals de perfil tècnic —sovint associats als oficis tradicionals—, però també vinculats als nous filons d'ocupació. Aquesta demanda està completament

dislocada respecte una societat que ha primat els estudis universitaris per sobre de la formació professional de qualitat.

Feta aquesta reflexió, es proposa que Coòpolis incideixi en aquesta situació a través d'estratègies concretes que detectin oportunitats i potencialitats en cadascun d'aquests àmbits (coneixement, serveis, oficis tradicionals). Així, caldrà promoure iniciatives d'autòocupació, adreçades a persones amb formació universitària i amb un alt grau de coneixement, que satisfacin les seves expectatives laborals, i que permetin generar llocs de treball en un moment de poca demanda d'alta qualificació. D'altra banda, les relacions que es puguin establir amb els centres de formació professional i les escoles d'oficis, així com la promoció de les solucions que es proposen des de l'economia social i cooperativa a l'hora de crear noves empreses, poden facilitar que es generin iniciatives per aquests segments de població i sectors d'activitat. Finalment, es cercarà també la promoció d'empreses de serveis que es singularitzin a partir de les metodologies que apliquen, i els valors que promouen i practiquen.

Les més de 4.500 cooperatives i les més de 5.200 societats laborals que desenvolupen la seva activitat a Catalunya —la majoria de les quals es concentren a la ciutat de Barcelona i a la seva regió metropolitana—, així com el ritme de creació d'ambdues formes societàries en els darrers anys, mostren de la presència i fortalesa del sector. Les dades assenyalen que ens trobem davant un model econòmic en vies de consolidar-se, que representa una opció cada vegada més freqüent a l'hora de generar autòocupació, i que no només representa una sortida professional, sinó que també dona sortida als anhels de transformació social i cerca d'alternatives al sistema econòmic capitalista.

El conjunt d'aspectes que s'han assenyalat apunten a que els espais previstos a Coòpolis per les empreses tractores i les incubades podran ser ocupats únicament, o principalment, per empreses de l'economia social i cooperativa. Tot i així, no es situa això com una condició necessària per posar en marxa el projecte, ja que es prioritza la ocupació de la totalitat dels espais i serveis del projecte per davant d'aquest element qualitatiu. En tot cas, caldrà activar estratègies que tendeixin a afavorir la progressiva ocupació per part d'empreses vinculades a l'economia social.

3.3.2.- ELS SECTORS ESTRATÈGICS

El concepte estratègic demana ser abordat aquí des de dues òptiques diferents. D'una banda, són els sectors considerats centrals per promoure una evolució concreta de l'economia en un territori concret —als que sovint s'associen una sèrie de característiques positives, com el seu alt valor afegit o la seva intensitat en el coneixement— o bé que encaixen en els cicles actuals de desenvolupament, com pot ser el cas de la sostenibilitat i les economies verdes. Però al costat d'aquesta accepció més comú del terme estratègic, es considera que la consideració com a tal d'un determinat sector pot també desprendre's de la seva utilitat social.

Des de l'òptica de l'interès per la comunitat i el territori, esdevenen estratègiques aquelles iniciatives que cerquen millorar les condicions de vida de les persones i dels col·lectius, sigui perquè fomenten la creació d'ocupació de qualitat, la participació i la igualtat en les organitzacions o perquè vetllen per una gestió eficient dels

recursos, siguin aquests endògens i exògens, o pel seu entorn. O, finalment, perquè desenvolupen la seva activitat de forma sostenible, donen resposta a necessitats transversals de la societat o fomenten i incentiven la cohesió social.

És a partir d'aquesta doble accepció del terme *estratègic* que s'apunten a continuació alguns dels sectors que han de ser promoguts des de Coòpolis, tant per cercar empreses tractores que hi ubiquin la seu com a l'hora de prioritzar les iniciatives incubades. L'adequació d'aquestes als sectors estratègics, tal i com s'ha explicat en apartats anteriors, serà un dels elements a tenir en compte en els processos de selecció d'empreses. Les iniciatives que conjuguin la innovació econòmica amb l'interès social i comunitari seran les que esdevindran objectiu principal per ser acollides i acompanyades en el projecte Coòpolis.

Una aposta per la innovació amb caràcter social

La innovació, en sentit estricte, no es pot prendre com un objectiu estratègic a promoure des de Coòpolis, ja que té més a veure amb una voluntat de les empreses i les persones que hi ha al darrera de proposar novetats en productes, serveis, metodologies i processos, o per la seva estratègia de creació de valor, que no pas amb una activitat econòmica específica.

Coòpolis ha de mirar de no participar d'algunes dinàmiques que sovint envolten el concepte d'innovació. Fem referència, particularment, al fet que usualment el concepte està associat únicament a les possibilitats i solucions provinents de les tecnologies i d'entorns molt especialitzats, àmbits on les empreses massa sovint orienten la seva activitat a generar patents. Aquestes empreses, o les seves patents, són amb molta freqüència adquirides per grans empreses, i en poc temps acaben desapareixent. Un clar exemple d'aquesta dinàmica és el mercat de les aplicacions per a dispositius mòbils (Apps).

En el cas que aquestes empreses hagin estat allotjades en un viver públic d'empreses, es produeix un efecte pervers quan resulta que s'ha subvencionat directament o indirecta l'activitat d'una empresa, i aquesta aspira a ser adquirida o incorporada per una empresa de major volum. Usualment, aquestes empreses ja compten amb aquest fet dins la seva estratègia i deixen de tenir àrees de recerca o desenvolupament propis, que impacten en seu compte de resultats, mentre es destinen recursos a la captació d'empreses emergents. Entenem que aquest procés és, en el seu conjunt i en darrera instància, una transferència indirecte de renda del sector públic al privat, i que allunya a l'acció de les agències de promoció econòmica dels seus compromisos de generació de llocs de treball i riquesa en els territoris.

Dit això, i adoptant les mesures pertinents per evitar aquestes dinàmiques, la innovació ha de tenir una presència significativa a les activitats que s'ubiquin a Coòpolis. Es pot donar en múltiples sectors, com el transport, l'anàlisi de dades, la programació, el disseny i la publicitat, el *packaging*, les microfinances, l'esport, l'educació i la formació, les metodologies i processos, l'arquitectura, el menjar, l'Internet, la música, els jocs, entre molts d'altres. En tots ells es poden trobar idees innovadores i

empreses disposades a dur-les a terme, a les que Coòpolis ha d'ofereir espais i serveis complementaris adaptats a la seva naturalesa.

A les empreses se'ls demanarà, en coherència amb la naturalesa de Coòpolis, que la idea a desenvolupar tingui un caràcter social marcat i evident. Aquest tarannà el pot presentar tant la proposta d'activitat econòmica com la forma societària triada, i es valorarà positivament que ambdues tinguin aquest caràcter. A banda dels sectors abans esmentats també s'inclouen d'altres que, per si sols, presenten aquesta component. Ens referim a l'atenció a les persones i col·lectius, la iniciativa social, el programari lliure, la comunicació oberta —com per exemple, el projecte Ethi.Com/Som Connexió—, la incorporació de metodologies participatives o de promoció de la igualtat o la responsabilitat social corporativa, entre d'altres.

Així com les empreses de base tecnològica troben fàcilment acollida en els vivers d'empreses que gestiona Barcelona Activa, aquest segon grups —les empreses de serveis i iniciativa social— sovint no troben ni espais on desenvolupar i accelerar la seva activitat, ni una oferta formativa específica adequada. Coòpolis es planteja com a prioritat resoldre aquestes dues mancances. Es cercarà també potenciar les sinergies i els processos d'intercooperació entre aquelles empreses que treballin en un mateix sector, així com en aquells que siguin complementaris.

Tot seguit es resumeixen els sectors estratègics, per activitat i tipus d'empresa, que es vincularan a Coòpolis de forma preferent, i que desenvolupem més endavant.

**SOSTENIBILITAT I EFICIÈNCIA.
ECONOMIA VERDA.**

NOVES TECNOLOGIES.

OFICIS I ACTIVITATS SEMIINDUSTRIALS

SERVEIS A LES EMPRESES

CULTURA I COMUNICACIÓ

SERVEIS A LES PERSONES

A) Sostenibilitat i eficiència. Economia Verda

La gestió eficaç i sostenible de recursos està esdevenint un dels factors clau en la gestió empresarial, i afecta tot un conjunt d'àmbits de la mateixa, la majoria dels quals són susceptibles de treball intensiu. Una correcta administració de les matèries primeres, del capital humà, dels residus i dels processos esdevé un element central en la supervivència de les empreses, però sovint aquestes no compten amb elements propis suficients per introduir mecanismes, dispositius i processos que optimitzin la sostenibilitat i hi introdueixin els criteris d'eficiència.

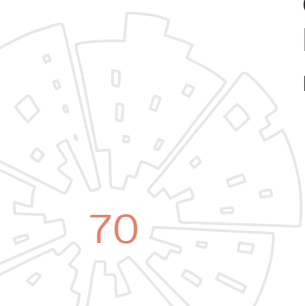
La noció d'economia verda sorgeix per donar nom a l'evolució de l'economia convencional (a la que s'anomena *brown economy*) sota el prisma de la sostenibilitat. Els àmbits més rellevants en els que aquest paradigma està guanyant força són l'agricultura —i en concret algunes de les activitats que estan innovant al Parc Agrari del Baix Llobregat—, o l'energia, però també el turisme, la construcció —amb l'ús de materials sostenibles i gestió responsables de residus—, el transport, i la indústria, sobretot en relació a la gestió de consums i residus derivats de les activitats industrials.

En aquest punt, cal fer esment especial a l'àmbit de la sostenibilitat energètica i de reducció dels consums. D'una banda, en el context econòmic actual hi ha un progressiu encariment de les energies que afecta directament al compte de resultats de les empreses. De l'altra, cada cop està més assumit per part del cos social la necessitat d'un canvi de model energètic en què es passi del consum d'energies majoritàriament brutes —gas, fòssils, nuclears, etc.— a una gestió eficient del consum d'energies netes. Així, les activitats associades a la gestió de la sostenibilitat, a la reducció dels consums i l'impacte mediambiental de les empreses, però també de les llars, estan esdevenint un nou filó de negoci, com també ho estant esdevenint aquelles activitats o serveis vinculades a les energies renovables.

D'aquesta manera, activitats com els estudis de lluminositat, calefacció, gestió dels consums, l'enginyeria energètica, la gestió dels residus, la introducció de protocols de gestió de matèries primeres, consums i residus, però també la conservació del medi ambient i l'entorn i, en definitiva, l'aposta per la sostenibilitat i la eficiència, són activitats que es consideren estratègiques. Són àmbits que requereixen de la implicació i el treball de nombrosos agents diferents, des d'enginyeries i activitats de coneixement intensiu, fins activitats d'un perfil més tècnic, que impliquen instal·ladors i operaris, fet que amplia les possibilitats de generar activitats vinculades.

Experiències com el Grup Uni.Co, Growing Pallet, Arkenova o Som Energia, així com experiències vinculades, entre d'altres, al turisme sostenible i de baix impacte ambiental, o que fan de la conservació ambiental, la creació i gestió de biomassa la seva activitat, ens demostren com l'economia social i cooperativa catalana ja compta amb experiències reeixides en aquest sectors.

Coòpolis, més enllà de què pugui allotjar i promocionar empreses que operen en aquest àmbit, ha de tenir com un dels valors centrals la sostenibilitat, i ha de fer d'aquest concepte un tret distintiu, promovent-lo al conjunt d'empreses ubicades a l'equipament i a les seves activitats. Coòpolis ha de ser pensat com un ecosistema que regula i optimitza els seus processos, consums i residus, i també les interaccions amb

l'entorn, afavorint la sostenibilitat del conjunt. També ha de poder incloure aquests valors i criteris dins l'oferta formativa a les empreses incubades i a les persones que cerquen iniciar una activitat.

B) Noves Tecnologies

Les Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC) han esdevingut, en la darrera dècada, un dels àmbits de l'economia amb un creixement més important. S'han desenvolupat nombrosos sectors i activitats d'alt valor afegit, sigui aquest econòmic o social, sigui per la obtenció de patents en el primer dels casos, o perquè cerquen donar serveis a persones i col·lectius en el segon. Tot i que l'Estat espanyol encara presenta unes dades en relació a l'accés a les TIC per sota de la mitjana europea, progressivament s'estan produint avenços en la implantació.

El desenvolupament de plataformes per la gestió de metadades, d'aplicacions per dispositius mòbils o altres serveis vinculats a la telefonia mòbil o a la domòtica i la gestió telemàtica dels recursos de les llars o les empreses, o iniciatives orientades a la creació de realitats augmentades, de continguts audiovisuals, o les vinculades als e-serveis, als instruments per la cerca d'informació, a les xarxes P2P o a la gestió de comunitats virtuals, així com plataformes de treball telemàtic i descentralitzat o dispositius per la gestió intel·ligent de realitats tan complexes i diverses com les ciutats o els fenòmens migratoris, són només alguns dels àmbits en el que les TIC estan servint per generar activitat empresarial. Aquestes tecnologies tenen tres pilars fonamentals: les xarxes, els terminals i els serveis a persones i empreses, i en tots ells s'estan desenvolupant iniciatives amb una alta innovació.

Nombroses empreses de l'economia social i cooperativa treballen en aquest sector, oferint solucions a empreses i col·lectius adaptades a les seves necessitats. Sovint, el grau i la predisposició per a la intercooperació i el treball en xarxa d'aquestes empreses és molt elevat —en relació a la metodologia i els processos—, i aquest és un element central es cerca potenciar des de Coòpolis.

C) Oficis i activitats semiindustrials

Can Batlló, a causa del seu passat fabril, té una llarga història vinculada als oficis i als tallers, llegat que està sent recuperat avui pels tallers comunitaris dinamitzats per la Plataforma Can Batlló és pel Barri. A la introducció d'aquest apartat ja hem comentat la mancança de persones i empreses amb un perfil professional d'ofici trobem a l'estructura laboral catalana. El passat industrial i la manca de professionals qualificats són dos factors que fan que a Coòpolis es decideixi apostar per la incorporació d'empreses amb caràcter artesanal i d'oficis, que es podran ubicar en els mòduls destinats a tallers, però també en conveni amb els tallers comunitaris en funcionament al recinte, o en noves ubicacions que es puguin proposar.

És important treballar perquè la convivència entre activitats de caire administratiu i base tecnològica amb les activitats de caràcter semiindustrial sigui possible, resolent qüestions tan diverses com l'acústica o els diferents residus que es generen. Per resoldre aquesta convivència, es proposa que s'ubiqui els mòduls de tallers a l'extrem de l'edifici, quedant relativament aïllats de la resta d'activitats de l'equipament, ubicació que a més a més permet una comunicació directa i rodada des del carrer.

Nombroses declaracions per part de responsables públics i publicacions econòmiques especialitzades apunten que cal introduir a l'Estat espanyol processos de reindustrialització, fent apostes clares de suport vers l'economia productiva. És important aprendre d'alguns dels errors passats respecte a les dinàmiques d'aquestes activitats —separació entre capital i treball, impacte mediambiental, participació interna, marges, etc.—, i apostar per introduir, en aquest nou cicle, criteris i valors provinents de l'economia social i cooperativa.

D) Serveis a les empreses

A l'actualitat, les empreses són cada vegada més obertes i estan més connectades. De forma freqüent, s'externalitzen funcions a través de proveïdores de serveis, que realitzen tasques que elles mateixes no poden desenvolupar. Es cerquen altres empreses especialitzades i altament professionalitzades perquè cobreixin (algunes de) les seves necessitats.

Els serveis a les empreses són múltiples i abracen àmbits tant diversos com la comunicació, el posicionament, la neteja, la seguretat i el manteniment informàtic, les bases de dades, les accions promocionals i comercials, els serveis de consultoria fiscal, jurídica o d'activitat internacional, però també serveis de mediació interna o amb tercers, de desenvolupament de la responsabilitat social, entre molts d'altres possibles.

Coòpolis ha de poder acollir empreses que ofereixin aquests serveis i ho facin a través de fórmules i procediments de l'economia social i cooperativa, així com de compromís amb els seus valors. La seva oferta de serveis ha de tenir voluntat universal, és a dir, oferts al conjunt dels circuits econòmics, malgrat es pugui posar èmfasi o atenció especial a que les empreses receptores siguin també empreses de l'economia social i cooperativa, contribuint a la creació del Mercat Social Català.

E) Cultura i comunicació

El desenvolupament del sector cultural i de les indústries i empreses vinculades ha experimentat una situació complexa en els darrers anys, majoritàriament deguda a la falta d'inversió per part de les administracions. Malgrat això, la producció cultural és molt

present al nostre país. Prolifera els espais de producció i d'empreses que proveeixen de serveis auxiliars a la producció, de caràcter micro i altament especialitzades, que poden trobar un espai i un entorn favorable a la seva activitat a Coòpolis, però també a Can Batlló —ja que és un equipament veïnal dotat de nombrosos projectes culturals i on previsiblement s'ubicarà l'Escola de Mitjans d'Audiovisuals— i al conjunt de la ciutat, on l'oferta cultural és també molt variada i abundant.

D'altra banda, l'àmbit de la comunicació i la imatge és un dels sectors amb més projecció i creixement. Empreses especialitzades en campanyes de comunicació, gestió integral de presència web i xarxes social, comunicació transmèdia —on la comunicació i transmissió de continguts es dona simultàniament mitjançant dispositius diversos, com per exemple televisió i dispositius mòbils, o en què es combinen diversos suports (imatge, vídeos, virals) o plataformes—, cada vegada són més presents al nostre entorn, i sovint incorporen molts elements d'innovació. Aquest és un entorn on ja operen amb molt bons resultats empreses de l'economia social, que gràcies a la seva flexibilitat i facilitat d'adaptació, així com a la seva alta connectivitat, poden donar resposta de qualitat a les necessitats d'empreses o col·lectius en el camp de la comunicació.

F) Serveis a persones i col·lectius

La societat actual demanda un gran volum de serveis per les persones i els col·lectius. A les retallades en la despesa pública en l'atenció i en els serveis a persones i col·lectius específics, cal afegir la tendència actual a l'augment de la demanda de serveis. En el present context social i demogràfic s'ha invertit la piràmide poblacional, la dona s'ha incorporat plenament però de forma desigual en el mercat de treball, les tasques de cura no han estat redistribuïdes, s'han modificat els hàbits de consum de les famílies i s'han externalitzat moltes de les activitats a l'empresa privada. Tot plegat, representa un entorn de noves necessitats que ha obligat a l'economia social a donar respostes de manera creixent.

Alhora, existeix una nova sensibilitat social que, per tal de valorar positivament un servei, té en compte el caràcter social de les entitats o empreses que l'ofereixen, i que aquestes facilitin i promoguin la participació dels usuaris en la definició de productes i serveis, esdevé un valor afegit i associat a la qualitat integral.

L'economia social cada vegada acull un nombre major d'empreses i iniciatives que, sota la forma d'associacions, fundacions, cooperatives d'iniciativa social, societats laborals i empreses d'inserció, ofereixen aquests serveis. Presents en activitats tant diverses com el lleure, l'atenció a les persones grans, infants i amb necessitats especials, però també en serveis vinculats a l'accés de drets fonamentals de les persones, com l'habitatge, l'educació, l'accés a la informació i la formació, atenció legal específica per col·lectius, entre una extensa gamma de serveis possibles.

El factor de proximitat al territori, així com la vinculació del projecte Coòpolis al seu entorn, poden facilitar i esperonar la creació de noves empreses que amplïïn el sector que fa una funció social i local. En aquestes es pot incloure el servei de menjar a domicili, la neteja de la llar, la cura d'animals, servei de bugaderia, els cangurs, l'atenció a la gent gran o a col·lectius amb necessitats especials, entre molts altres.

Ara mateix, a més, que les administracions estudien introduir clàusules socials en les convocatòries per prestar serveis públics, és important comptar amb un espai que promogui la creació d'empreses en aquest sector que incorporin valors i pràctiques socials i on es promogui la intercooperació entre elles per assegurar la diversitat, complementarietat i excel·lència en els serveis que s'ofereixen.

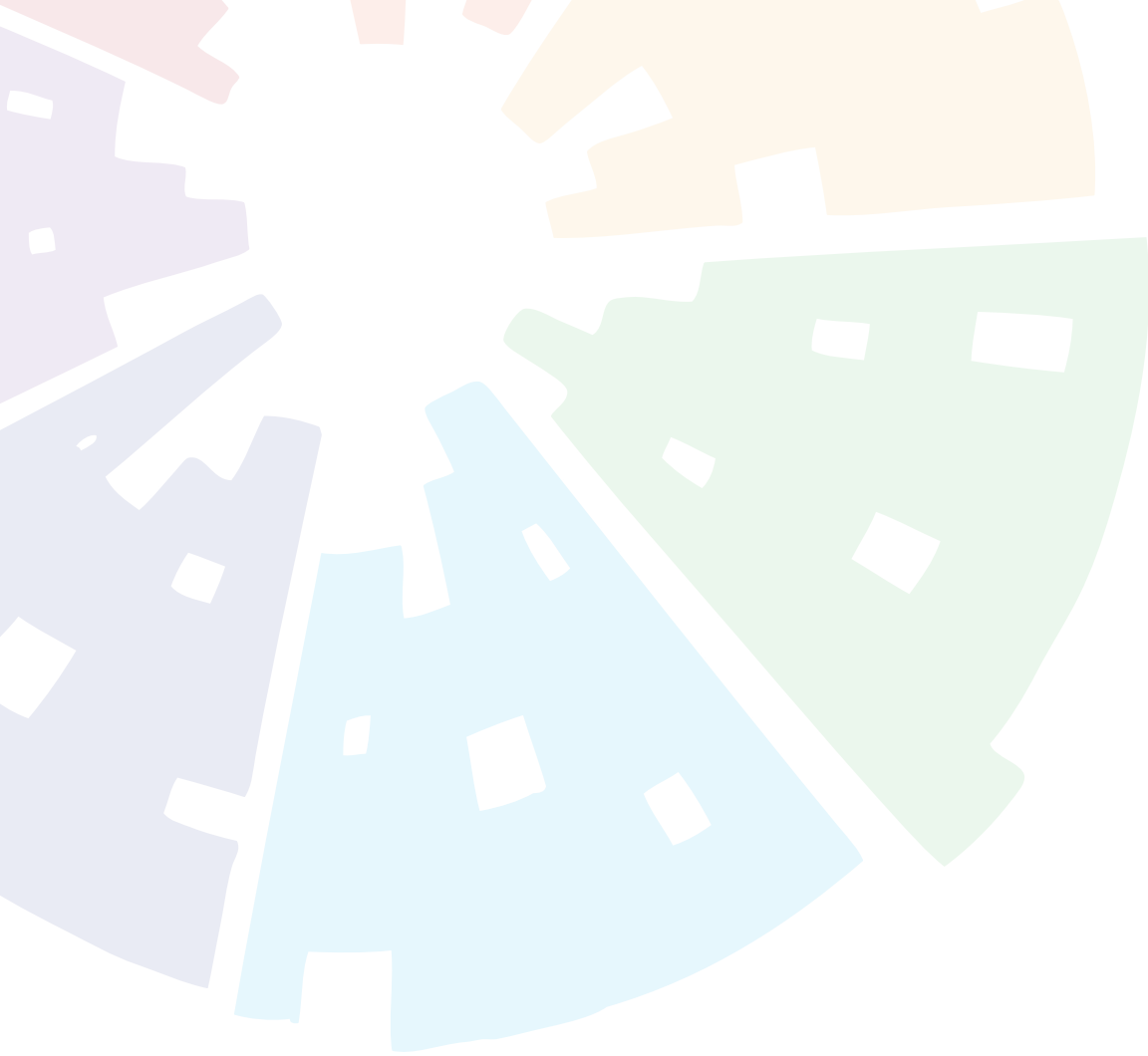
És important desenvolupar, ni que sigui breument, un dels possibles sectors de serveis a les persones i col·lectius amb necessitats especials, mentre que a l'Annex A.4.1 es desenvolupa una de les possibles línies d'acció amb el col·lectiu de dones que combina formació i capacitació amb apoderament per la creació d'iniciatives inscrites a l'economia social.

Accessibilitat

La possibilitat que totes les persones, amb independència de si experimenten algun tipus de diversitat funcional, puguin accedir a productes i serveis de forma independent i autònoma, és un dels avenços socials que la nostra societat està conquerint amb esforç.

Les noves tecnologies, combinades amb el desenvolupament de dispositius específics, permeten l'accessibilitat física a espais, productes i serveis que fins fa poc temps eren completament inaccessibles a determinats sectors socials. En aquest sector, han aparegut nombroses iniciatives, sovint amb una alta capacitat d'innovació, en matèria d'adaptació d'habitatges, llocs de treball, infraestructures, productes i espais públics, també en l'àmbit del turisme accessible i en mètodes per fer accessibles continguts i materials educatius i de caràcter cultural a col·lectius concrets.

En nombroses experiències són les pròpies usuàries i destinatàries d'aquests serveis, i les entitats que agrupen i defensen els seus interessos, les que acaben desenvolupant activitat socioeconòmica, creant o vinculant-se a les empreses socials que desenvolupen els serveis necessaris per a la comunitat de proximitat.

4

MODEL DE GESTIÓ I ORGANITZACIÓ

Coòpolis és un projecte de que implica la concertació d'estratègies per la promoció econòmica i el foment de l'economia social i cooperativa per part d'agents de tres tipologies diferents: les administracions, el sector i el territori. La implicació activa de tots ells, així com els aspectes en que poden aportar elements de reforç i qualitat del projecte, són imprescindibles per assegurar la seva excel·lència i universalitat, però també la seva adequació a les necessitats i perspectives de la ciutadania i per assegurar un alt impacte del projecte al territori.

4.1.

ANTECEDENTS

La concertació de projectes o programes entre els agents que es proposen no és quelcom que compti amb nombrosos precedents. Si bé si que es poden trobar nombrosos exemples en els que intervenen dos d'ells, són molt poques les experiències de concertació que els impliquin a tots tres.

Les administracions i el sector de l'economia social i cooperativa (ESC) sovint coincideixen a l'hora de desenvolupar accions o programes, on majoritàriament les segones actuen com a proveïdores de productes o serveis de les primeres. Usualment, aquestes relacions prenen la forma de convenis, contractes o subvencions per desenvolupar accions concretes. Aquestes relacions, però, encara no es troben afavorides per clàusules socials incloses en els concursos públics, que atorguin preferències a les entitats de l'ESC o a empreses que tinguin desenvolupada la seva Responsabilitat Social Corporativa, una de les recomanacions que es troba recollida a la Ley de la Economía Social promulgada per Congrés dels Diputats el 2011 i que sí que compta amb referències a altres països de la UE.

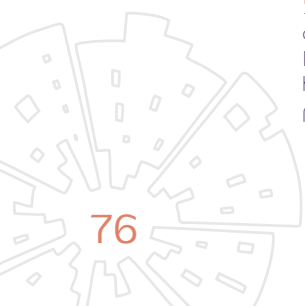
Altrament, les concertacions de projectes entre entitats de l'ESC i el territori són molt freqüents, ja que en molts casos les primeres orienten el gruix de la seva activitat al territori i a la comunitat a què pertanyen i on s'ubiquen. Per últim, existeixen múltiples experiències de concertació de projectes entre les administracions i el territori, com pot ser el cas de la convocatòria anual de l'Ajuntament de Barcelona per activitats a nivell de districte o de ciutat, on trobem nombrosos exemples d'accions dutes a terme per entitats vinculades als districtes i als teixits associatius dels barris.

Trobar casos en que la concertació es doni de forma voluntària i conscient entre administracions locals, economia social i cooperativa i el teixit associatiu i veïnal dels districtes no és quelcom usual, tot i que es poden trobar casos en el desenvolupament dels Pla de Barris a la ciutat, així com determinats serveis socials oferts per l'Ajuntament de Barcelona.

Els viviers d'empreses són també dispositius que sovint articulen el territori, les administracions locals o comarcals, i el teixit empresarial. Si bé desenvolupen accions o programes que concerten als tres agents - en forma de partenariat o finançant programes concrets- no es troben casos en els que les empreses que s'hi vinculen siguin de l'economia social i cooperativa, mentre que el més habitual és trobar només a grans empreses nacionals o transnacionals. Aquesta orientació en el partenariat freqüentment es fa extensible a les ofertes de finançament que es promouen, o als acords que es tanquen amb entitats financeres, entre les quals només es troben entitats que formen part del sistema financer hegemònic i/o les seves fundacions, però no a les entitats financeres de l'entorn de l'ESC o de l'anomenada banca ètica.⁵

En definitiva, el model de col·laboració entre els diferents agents que es proposa amb

⁵ En el procés d'elaboració del mapa de les entitats financeres que poden participar a Coòpolis es podria haver comptat amb les caixes d'estalvi d'àmbit local i provincial, atesa la seva funció de captació de l'estalvi local per impulsar l'economia local, que les faria estar en sintonia amb Coòpolis. Una vegada, però, que el model de caixes d'estalvi ha estat desmantellat per la seva bancarització, els interessos de les noves entitats sorgides del procés ja no han de passar necessàriament per aquesta acció territorial.

Coòpolis és pionera en molts sentits, i innovadora en d'altres. La posada en comú de necessitats, capacitats i voluntats per part dels diferents sectors implicats -i l'aportació de recursos, materials o immaterials-, tot i presentar una alt nivell de complexitat pot permetre explotar les potencialitats de la concertació. Més enllà, pot també expandir-ne l'impacte més enllà de la creació d'ocupació o d'empreses, fent de Coòpolis no només un referent a nivell de ciutat, sinó una experiència replicable a d'altres territoris.

El projecte Coòpolis haurà de comptar amb dos nivells organitzatius: en primer lloc, un de polític, que aplegui als diferents agents en un espai on definir estratègies i objectius comuns i transversals, planificar el treball i dissenyar les línies de formació i d'intervenció. En segon lloc, el projecte requerirà d'una estructura tècnica que desenvolupi i executi els acords presos per aquest òrgan polític, gestionant també la quotidianitat de l'equipament.

4.2. ORGANITZACIÓ POLÍTICA

La organització política de Coòpolis és un dels seus aspectes fonamentals, ja que de la correcta, dinàmica i eficient concertació dels diferents agents en aquesta organització en depèn la seva excel·lència, la qualitat de la seva oferta d'espais i serveis i l'impacte que ha de tenir el projecte en diferents aspectes.⁶

La complexitat associada a la necessitat de fer convergir interessos i procediments per part d'una composició tant variada d'agents, cadascun dels quals presenta dinàmiques internes i ritmes diversos, no és menor, pel que representarà un dels aspectes en que l'equip promotor de la iniciativa haurà de treballar amb profunditat. En aquesta concertació es trobaran institucions públiques i privades, agents locals i municipals, o entitats amb i sense ànim de lucre, amb interessos i objectius diversos i amb graus de vinculació diferent. L'equip promotor del projecte haurà d'investigar quina és la fórmula que permet que aquesta diversitat s'agrupi i alineï amb els objectius generals i específics de Coòpolis, i que ho faci de forma ponderada en funció de la seva implicació i participació en el projecte.

Existeixen múltiples formes possibles que poden cristal·litzar aquesta convergència d'interessos, i totes elles hauran de ser tingudes en compte en la fase d'estudi i concreció, com també caldrà tenir present com aquesta organització política es correspon amb una forma jurídica concreta i si aquesta està d'acord amb les voluntats, limitacions i possibilitats que acompanyen als diferents agents. En aquesta fase del projecte, però, no podem sinó subratllar la importància de reflexionar i definir les funcions que haurà de tenir el que aquí s'anomena com a "Consorti gestor".

⁶ Els impactes del projecte Coòpolis a nivell de l'economia social i cooperativa, el territori o les polítiques públiques, es despleguen a l'apartat 6 de l'estudi.

El Consorci Gestor de Coòpolis serà l'òrgan que desenvoluparà les funcions de direcció política i estratègica de l'equipament, i podrà nomenar figures delegades per aquelles qüestions que cregui oportunes. Per tal d'assegurar els objectius del projecte, i tal com s'ha introduït anteriorment, haurà de comptar amb la presència de representants dels tres àmbits que tenen un paper fonamental en el projecte: les administracions i institucions, el sector de l'economia social i cooperativa, i entitats representants del territori.

Cadascun dels àmbits que trobem al Consorci gestor representa a un conjunt d'entitats, organismes o institucions, que poden vincular-se al projecte de formes i intensitats diverses, jugant-hi un paper molt actiu i central o bé de forma lateral, establint línies concretes de treball o col·laboració. Així, alguns dels agents tindran una participació fonamental en els pressupostos anuals del projecte, per exemple, mentre d'altres faran aportacions, per exemple, a l'hora de consolidar la seva funció en el territori.

Establir una constel·lació de relacions és indispensable per garantir la qualitat i singularitat del projecte, i que aquesta es concreti i coordini en la seva estructura d'organització política ho és per assegurar la seva incidència. Això ha de facilitar des de la ràpida detecció i activació de recursos endògens a la captació de potencial innovador, des de trobar el finançament necessari per accelerar un projecte a potenciar programes o estratègies que ja operen en el territori o, entre d'altres possibles, assegurar la qualitat en la oferta formativa i de serveis als projectes allotjats.

Donat que el projecte Coòpolis es troba en fase d'estudi, i que la implicació dels agents només es podrà concretar una vegada l'Ajuntament de Barcelona decideixi impulsar-lo, l'equip promotor s'ha limitat a mantenir trobades informatives amb alguns dels agents que es consideren rellevants per estar presents en l'estructura política del projecte. En aquestes trobades se'ls va lliurar informació sobre la naturalesa i objectius del projecte, i s'obriren converses en alguns casos per estudiar les aportacions que podrien fer al conjunt de Coòpolis.

La recerca d'institucions, centres de coneixement, empreses o entitats que poden vincular-se al projecte ha estat intensiva, i es troba recollida a l'ANNEX A.2.1 del present estudi. Allà es podrà trobar un resum informatiu de l'entitat, la seva rellevància pel projecte i els contactes mantinguts.

4.3. AGENTS RELLEVANTS PEL PROJECTE COÒPOLIS

4.3.1. ADMINISTRACIONS I INSTITUCIONS

La participació d'aquest primer grup d'actors és imprescindible per desenvolupar el projecte Coòpolis. Les administracions són qui ha de garantir el suport polític i institucional al projecte, així com garantir la universalitat de la seva funció.

L'Ajuntament de Barcelona serà properament el propietari de l'edifici on es proposa ubicar el projecte Coòpolis, que al seu torn ha de complementar la funció de promoció econòmica que desenvolupa Barcelona Activa. L'Ajuntament de la ciutat i la seva agència de promoció econòmica són actors importants i indispensables en el projecte, però no són les úniques institucions públiques que han de jugar un paper rellevant. En aquest sentit, la vinculació i suport per part de la Diputació de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya, però també dels centres de coneixement i les universitats són importants.

Les sinergies que es poden establir amb la Xarxa d'Emprenedoria Universitària, i amb les diferents universitats que la componen, així com amb els centres de formació professional o les escoles de negocis, han de garantir la presència del coneixement i la innovació en el projecte Coòpolis, així com la qualitat i oportunitat dels programes de formació, seguiment, acceleració o creixement.

El paper de les administracions i les institucions és doble: d'una banda, garanteixen la universalitat del servei i l'inscriuen dins de la oferta pública d'espais i serveis adreçats a la ciutadania, així com en la xarxa de promoció econòmica i de formació de Barcelona i de la seva àrea metropolitana. De l'altra, el projecte Coòpolis suposa la concreció i materialització de recomanacions o compromisos establerts per part de les administracions en el foment i suport de l'economia social i cooperativa, en aquest cas, posant a l'abast de la ciutadania una infraestructura pionera al territori.

Pel que fa a la ciutat de Barcelona, el projecte Coòpolis encaixa en els objectius i estratègies proposats al PAD de Sants-Montjuïc i al PAM de la ciutat, i també troba justificació en els

estudis publicats per Babelona Activa i la Xarxa d'Inserció Sòcio Laboral el 2012, que recull en les seves conclusions de necessitat d'activar propostes com les que es presenten a Coòpolis. En el cas del conjunt de l'Àrea Metropolitana, el projecte també troba encaix en les estratègies descrites en el Pla Estratègic Metropolità VISIO2020.

Més enllà, tant la Diputació de Barcelona com la Generalitat de Catalunya, tal i com hem avançat en capítols anteriors, també han reconegut el paper i el potencial de l'economia social i la necessitat d'establir mesures de promoció i de foment en els territoris, a banda de recalcar el valor dels seus principis, pràctiques i impactes sobre l'entorn.⁷

Pel que fa als centres de coneixement i de formació, tot i existir un marc general que promou la transferència de coneixement entre els centres i les empreses, aquest traspàs rarament s'ha concretat en propostes vinculades a l'economia social. Mentre que des de la Xarxa d'Emprenedoria Universitària i les càtedres d'Emprenedoria de les diferents universitats catalanes es valora i s'esmenta la necessitat de fer apostes per la promoció de l'economia social i cooperativa, aquestes sovint no han tingut lloc on aterrar i trobar la continuïtat desitjable.

El centres de formació professional són també marcs de desenvolupament estratègic, ja que l'economia social i cooperativa - tal i com es descriu en apartats posteriors de l'estudi- permet iniciar activitats econòmiques amb fórmules alternatives a les del treball per compte aliè i del treball autònom.

El conjunt d'agents institucionals que han estat contemplats en aquesta primera fase d'estudi de Coòpolis són els següents:

- Ajuntament de Barcelona
- Barcelona Activa
- Diputació de Barcelona
- Direcció General d'Economia Social, Cooperativa i Treball Autònom / Programa Ara_Coop
- Xarxa d'Economia Social de Barcelona
- Xarxa d'Emprenedoria Universitària
- Càtedra d'Emprenedoria i de Creació d'Empreses, Universitat Rovira i Virgili
- Fundació Solidaritat UB
- Altres agents: Programa Re-empresa, Centres Universitaris, Col·legis Professionals, Escoles i Centres de Negocis
- Finançament Institucional: SICOOP, Avalis, ICF

---

⁷ El desenvolupament intensiu de l'encaix del projecte Coòpolis en les estratègies de ciutat, sector, catalanes, europees i de l'euroregió, així com del sector de l'economia social i cooperativa a la ciutat es troben a l'Annex A.1.1. de l'estudi.

4.3.2. L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA

Coòpolis és un dispositiu integral de promoció de l'economia social i cooperativa, que proposa un seguit d'espais i serveis destinats a l'atenció de persones i iniciatives, al suport i la creació de noves empreses i a la seva consolidació i creixement, pel que és impensable que desplegui la seva activitat sense comptar amb les entitats del sector, així com amb les seves xarxes, federacions o entitats de representació.

Les maneres en què poden intervenir en el projecte persones o entitats vinculades a l'economia social i cooperativa al projecte són múltiples: poden esdevenir empreses tractores, establint la seva seu social a Coòpolis, participar en el disseny i execució de programes, impulsar processos de creació de clústers o de sectorials, programes d'intercooperació o *join ventures* per la internacionalització o gestió de determinats serveis, entre d'altres.

La presència i participació d'entitats de l'economia social i cooperativa en els òrgans gestors del projecte ha de garantir la coherència i els valors que s'hi promouen, i fer-ho des de les seves estructures més íntimes. Ningú coneix millor que el propi sector les potencialitats i les possibles sinergies que es poden establir, així com les seves mancances estructurals, les dificultats o situacions d'amenaça amb les que es troba, o les activitats i àmbits en els que l'economia social i cooperativa pot jugar un rol important. La seva participació en relació a la definició d'estratègies, l'establiment de programes de formació, acceleració o creixement, i en la concreció dels sectors estratègics a promocionar, garantirà que les accions previstes s'ajustin a les necessitats, maximitzant-ne el seu impacte positiu. No només en les empreses allotjades a Coòpolis o usuàries de l'equipament, sinó sobre el conjunt del sector i de la ciutadania.

L'economia social i cooperativa catalana compta amb un bagatge històric important, i amb un conjunt d'iniciatives singulars de referència. El coneixement, les pràctiques i metodologies, així com els principis i valors característics han de ser transferits a les noves iniciatives mitjançant dispositius específics com el projecte Coòpolis, que ha de permetre també posar-los en valor. L'acció coordinada en programes de creixement, intercooperació o de projecció internacional amb estructures de finançament pròpies del sector, o en la programació de paquets formatius, poden ser un revulsiu pel conjunt del sector, i en el que Coòpolis pot esdevenir un catalitzador.

Una primera anàlisi del sector ens mostra un conjunt d'entitats que serien rellevants pel projecte en l'àmbit de l'economia social i cooperativa. Com en el cas anterior, la informació detallada dels agents i de la seva rellevància es troba desenvolupada a l'Annex A.2., fet pel qual aquí només les esmentem.

- Confederació de Cooperatives de Catalunya
- Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
- Xarxa d'Economia Solidària (XES)
- ECOS, Grup Cooperatiu

- Aposta, escola de cooperativisme
- Taula d'entitats del Tercer Sector Social a Catalunya
- LabCoop
- Entitats de referència de l'economia social
- Coop57
- Fundació Seira
- GICOOP
- Fiare-BpE
- Tríodos Bank
- Oinarri SGR
- Ship2B

4.3.3. EL TERRITORI

El projecte Coòpolis cerca desbordar la sola funció d'incubadora d'empreses per esdevenir un espai de referència a la ciutat i, alhora, un dispositiu d'alt impacte sobre el territori i el seu entorn més immediat. Incidir sobre el conjunt de barris del Districte de Sants-Montjuïc és prioritari i urgent, atenent a les seves dades sobre comerç o ocupació.

Oriental l'activitat de Coòpolis a crear ocupació en l'entorn més directe del projecte ha de ser una de les prioritats del projecte, essent alhora un dels indicadors que han de permetre valorar els resultats de la seva acció. El paper del teixit comunitari, veïnal i associatiu en aquest punt té una rellevància especial, tant com la vinculació amb els centres escolars o de formació professional, ja que han d'integrar Coòpolis en una malla de relacions de proximitat (Can Batlló i el Districte). Però també han de ser agents que amplifiquin l'impacte de Coòpolis a nivell de ciutat i metropolità, allà on conflueixi la ciutadania susceptible de plantejar propostes d'activitat econòmica amb criteris socials. El contacte directe i continuat amb el territori ha de poder assegurar la demanda d'espais i serveis del projecte, i ha de poder donar elements per adaptar l'oferta a les necessitats detectades per part d'aquelles entitats que hi interactuen des de la major proximitat.

La integració del projecte a l'imaginari comú i amb els processos que es donen al territori ha de començar pel seu entorn més immediat, Can Batlló. El conjunt d'equipaments que han de configurar el recinte en el futur ha de poder trobar en Coòpolis la seva referència pel que fa a promoció de noves empreses i satisfacció de demandes relacionades amb la generació de nova ocupació o activitats. Caldrà establir relacions amb els tallers comunitaris que ja es troben en funcionament a diverses naus del recinte, gestionats per la Plataforma Can Batlló és del Barri, com també amb els

que estan pendents de ser projectats: l'Institut d'Ensenyament Secundari, l'Escola de Mitjans Audiovisuals o els espais de formació o capacitatíó professional.

Aquesta primera anella de relacions, que es completa amb el conjunt d'equipaments dels barris de Sants, ha de permetre assajar fórmules que s'hauran de replicar en anelles més àmplies, primer pel Districte i finalment per la ciutat. La presència d'aquestes entitats en la definició de les estratègies de Coòpolis han de garantir la seva adequació a les necessitats de l'entorn i del territori pel que fa a foment econòmic, i als desigs ja expressats per part del veïnat de La Bordeta pel que fa a la orientació i singularitat d'aquesta infraestructura, que ha de poder intervenir sobre la composició i naturalesa del teixit econòmic i empresarial de la zona.

En tant que el projecte es troba en una fase tan primerenca, s'ha contactat amb entitats de l'entorn de Can Batlló i de Sants, malgrat s'apunten altres agents rellevants del territori. En fases posteriors del projecte caldrà cercar els referents a nivell de ciutat, així com estudiar la seva implicació. Com en els apartats anteriors, la descripció dels agents i la seva rellevància per Coòpolis es desenvolupa a l'ANNEX 2.1, pel que aquí només se'n fa un esment.

- Plataforma Can Batlló és pel Barri
- Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i La Bordeta
- Centres de formació de grau mig i superior
- IES
- Associacions de comerciants i professionals

4.3.4. CONCLUSIONS

Coòpolis ha d'estar dotat d'un òrgan gestor que aplegui els diferents agents rellevants per al projecte. Administracions i institucions, entitats representatives de l'economia social i del territori han de poder generar un espai de presa de decisions en relació al funcionament del projecte, l'oferta d'espais i de serveis, i la definició de les línies estratègiques i la intervenció vers les entitats residents (incubades i tractores) i el territori.

En aquest estadi primerenc del projecte només es poden esbossar els nivells d'implicació i coordinació dels diferents agents que intervenen i conflueixen a Coòpolis, però no serà fins al desenvolupament executiu del projecte quan es concretin la intensitat i els objectius de la seva participació, així com la manera en que es formalitzaran les diferents relacions. La creació d'un mapa d'intensitats en aquestes relacions, de lideratges i de protagonismes, ha de permetre esbrinar quina haurà de ser la composició final d'aquest òrgan gestor així com la ponderació de la presència dels diferents agents.

4.4.

CONSIDERACIONS SOBRE LA FORMA JURÍDICA

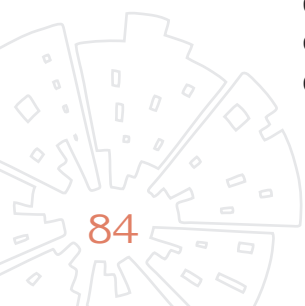
El procés de benchmarking realitzat amb Coòpolis, així com els resultats de les entrevistes amb Barcelona Activa i altres agències de desenvolupament local, permeten constatar que projectes de característiques similars al que aquí es proposa prenen formes jurídiques diverses. Es combinen aquí dues situacions diferenciades: la d'un equipament públic a gestionar per part d'una entitat, i la naturalesa concreta dels objectius de l'equipament. Ambdues situacions són resoltes sovint ad hoc, adequant la forma jurídica del conjunt -sempre i quan aquesta sigui necessària- a la especificitat de cada cas.

Usualment, en les concertacions per la gestió d'equipaments públics, així com els serveis que s'hi han d'oferir, s'usa la fórmula del contracte, concurs o licitació a una entitat externa a l'administració. Alguns dels serveis públics que l'administració externalitza, sovint aquells vinculats a l'acció social o ciutadana, i que són objecte de concurs, compten amb clàusules que només permeten optar a la gestió a entitats sense ànim de lucre: fundacions, associacions, cooperatives d'iniciativa social o sense ànim de lucre, entre d'altres.

En els casos en els que es desenvolupen programes o accions amb voluntat de permanència en el temps, dotades de certa autonomia, i que sovint impliquen la creació de noves entitats, també trobem una gran diversitat de formes jurídiques: societats anònimes participades —total o parcialment per administracions—, agències públiques, fundacions o altres entitats sense ànim de lucre o, en el cas del País Basc, les Cooperatives de Serveis Municipals, forma societària ara per ara inexistent a Catalunya.

Aquest breu anàlisi del camp de possibilitats, juntament amb l'estudi de la forma jurídica que prenen la majoria dels vivers d'empreses concertats arreu del territori estatal, recomana la fórmula de la fundació, entenent que aquesta és la que més s'adapta a la naturalesa de Coòpolis. L'estudi sobre la forma jurídica final del projecte requerirà d'esforços i dedicació, ja que haurà de tenir en compte les conseqüències que se'n deriven tant de cara a la naturalesa de l'Òrgan Gestor com pel tipus del relació que el projecte podrà establir amb els agents rellevants que s'han proposat en l'apartat anterior. Per aquest motiu se li destina un període de treball llarg dins de l'esquema de fases que es proposa al capítol 8 de l'estudi, que haurà de concloure amb unes recomanacions per la constitució del projecte.

Una fundació permetria incorporar en el seu patronat a tots els agents rellevants, garantint així la connexió del projecte a les estratègies del sector, de les administracions, de l'àmbit universitari o del territori. El fet d'incorporar agents no públics —privats i comunitaris— en la gestió d'un equipament que si que desenvolupa una funció pública i universal comporta la necessitat de generar ens que no són totalment públics, tot i que aquests hi participin de forma activa i decisiva. El paraigües d'una fundació permet conservar en aquest escenari l'essència d'entitat amb caràcter públic i social, així com d'interès general.

Representa a més a més una solució sense ànim de lucre, coherent amb la voluntat de servei públic i universal, i assegura que els excedents que en un futur pugui generar el projecte es reinverteixin en la millora de la seva activitat. Les fundacions mateixes són considerades entitats de l'economia social, raó per la qual aquesta forma jurídica donaria coherència entre la funció del projecte i la forma societària.

Pel que fa a la obtenció de recursos, les fundacions permeten la recepció de donacions i llegats per part d'entitats públiques i privades, siguin aquestes mercantils o de l'economia social i cooperativa. A més a més, la llei de cooperatives catalana vigent obliga a que la reserva d'un 10% dels excedents anuals a un fons d'educació i formació cooperativa, que pot ser aplicat per l'empresa o bé traspasat a una altre entitat que en faci aquest ús, com podria ser Coòpolis. A banda d'aquestes donacions, la fundació podria rebre també fons provinents de persones, empreses o entitats que participin dels objectius del projecte, que es beneficiarien de les bonificacions fiscals associades, o per part d'altres fundacions.

Els comptes anuals de la fundació haurien de ser auditats anualment i dipositats al Protectorat de Fundacions, i es faria públic el llistat de persones i entitats que haguessin realitzat aportacions o donacions.

Finalment, un dels arguments que afavoreixen la opció d'una fundació com a forma jurídica prioritària pel projecte Coòpolis és la facilitat que presenta en les seves relacions amb les administracions, atenent al seu caràcter social, sense ànim de lucre i d'interès públic. En el cas en que l'Ajuntament decidís apostar perquè Coòpolis fos un equipament cedit i gestionat per una fundació en la que no hi participés, trobaria pocs impediments a l'hora de procedir amb un conveni que establís tant la cessió com la gestió, com tampoc no presentaria gaires problemes el cas que l'Ajuntament si que hi volgués participar, ja que ho podria fer a través del seu patronat.

Així doncs, la fórmula de la fundació és la que presenta un major nombre d'arguments a favor, ja que permet definir uns objectius d'interès públic i social, permet la participació de nombrosos agents en el seu patronat, amplificant la seva presència dins de sectors diversos, i alhora facilita tant la captació de fons públics i privats com els procediments a l'hora d'establir relacions amb entitats tant del sector privat com del públic.

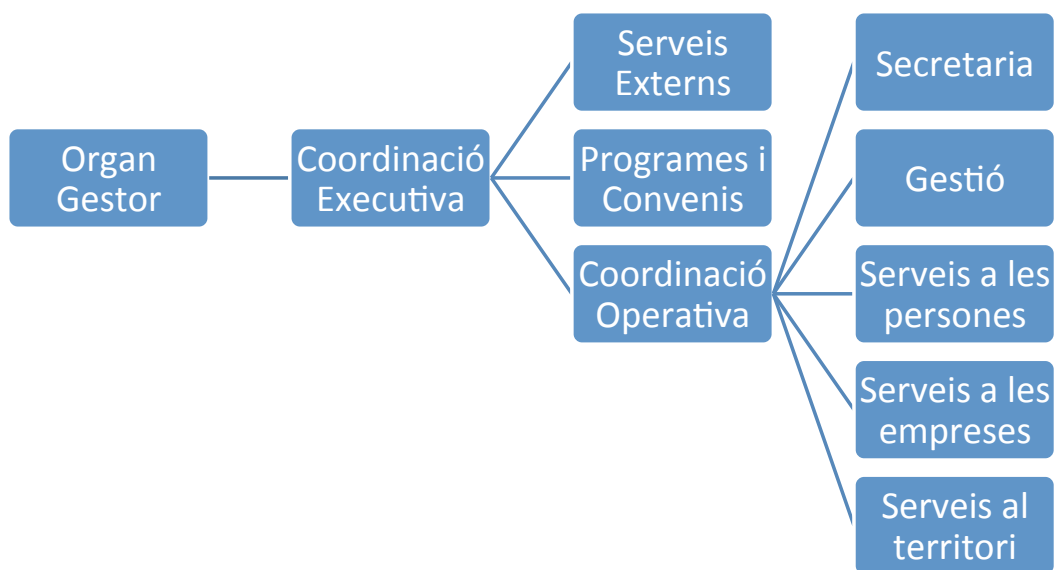
4.5.

ORGANITZACIÓ TÈCNICA

Coòpolis haurà de comptar amb una estructura professional estable que gestioni amb eficàcia i qualitat la quotidianitat de l'activitat de l'equipament i amb un seguit de professionals que es situaran a la seva òrbita i que s'encarregaran d'executar programes de seguiment, formació o assessorament.

L'estadi en el que es troba el projecte no permet fer una estimació acurada del personal que requerirà aquesta gestió. Tot i així, i com es reflexa en els pressupostos que acompanyen al projecte, es fa una primera estimació de 14 persones treballant pel conjunt del projecte, mentre que n'hi haurà d'altres associades a programes concrets (Espai Emprèn, programa Reempresa). Finalment, en els pressupostos es proposa una progressió de 12 hores al dia de presència de professionals externs pel primer any fins a les 24 a partir del tercer any. Aquesta estructura de professionals externs seria finançada pel projecte, però es podria veure incrementada en funció de la captació de recursos externs vinculats a projectes o programes concrets.

Tot i no poder fer una descripció acurada de totes i cadascuna dels perfils de les persones que han de desenvolupar les funcions generals del projecte, si que es pot treballar sobre una estructura organitzativa, que es mostra en el diagrama següent:

Aquesta estructura funcional té dues figures centrals: la Coordinació Executiva i la Coordinació Operativa. La primera exercirà les funcions d'interlocució l'estructura política del projecte, agrupada a l'Òrgan Gestor, i l'estructura tècnica, que gestionarà la quotidianitat del projecte. També té associades les tasques de coordinació amb la direcció operativa, màxim representant de l'equip de treball encarregat de gestionar el projecte, així com les tasques de representació de Coòpolis davant dels agents que s'hi vulguin implicar o aquelles entitats que vulguin desenvolupar algun conveni, programa de formació o línia d'intervenció. Finalment, la coordinació executiva serà també la

referència del professionals externs a Coòpolis que actuïn com a proveïdor de serveis vinculats a la formació o a programes concrets d'assessorament o mentoratge. El perfil professional de la persona responsable de la direcció executiva ha de ser molt concret, ja que haurà de comptar amb coneixement i reconeixement en els diferents àmbits que es concerten en el desenvolupament del projecte i els agents que els representen.

La Coordinació Operativa del projecte serà qui s'encarregarà de vetllar pel seu bon funcionament, i coordinarà les diferents accions i serveis que s'hi ofereixen. Serà la figura responsable del personal tècnic vinculat a Coòpolis, i haurà de gestionar el personal adscrit als diferents espais i programes que es duen a terme, ja sigui de Barcelona Activa (Emprèn, Feinateca), del programa Re-empresa (Espai Reempren) o similar.

Les dues figures de la coordinació hauran de relacionar-se entre elles de forma intensa, tant per assegurar l'aplicació, seguiment i avaluació de les decisions preses en els òrgans gestors, com per vetllar pel bon funcionament del projecte. Al mateix temps, hauran de transmetre i dinamitzar el flux d'informació entre els professionals i tècnics que gestionen el dia a dia del projecte, i conèixer de primera ma les carències i necessitats expressades per empreses i persones usuàries de l'equipament. El rol de coordinació i dinamització ha de servir, en última instància, per introduir millores i canvis, així com per detectar i resoldre possibles conflictes o intervenir sobre aquells àmbits en els que la gestió no assoleixi l'excel·lència desitjable.

En aquest punt de la descripció de les funcions i figures que han de coordinar el projecte, és interessant recollir les aportacions al voltant de les figures gerencials de projectes públics que s'estan fent a escoles d'administració d'empreses sobretot del País Basc. Tot i que en aquesta fase del projecte no permet concretar si es tractarà d'una empresa pública o privada la que gestioni el conjunt del projecte, cosa que no permet estudiar amb detall les possibles figures que es poden trobar a la coordinació, resulta suggerent la figura Gestor Integral de Projectes Públics (GIPP). Els GIPP es caracteritzen per ser figures que gestionen serveis públics però no des de la funció pública, sinó des d'una posició més propera a la de l'empresa i als seus criteris. L'activitat que desenvolupen està subjecte a control i avaluació en relació als objectius, la qualitat, o els resultats, i han de saber combinar les estratègies i vectors diferents que operen tant en la funció pública com en la iniciativa privada. A més a més, en aquest cas, el GIPP també haurà de poder mantenir una visió i acció en coherència amb els principis i valors de l'economia social.

A banda d'aquestes figures de coordinació, la resta de funcions que han de configurar i completar l'estructura tècnica pròpia del projecte són:

- Secretaria i administració: assumirà totes les tasques de gestió interna i documental del projecte.
- Atenció a persones i empreses: desenvoluparà les accions destinades a les persones i empreses que s'apropin al projecte. Detectarà i tramitarà tant necessitats dels projectes tractors com de les iniciatives incubades, però també de les persones que vinguin a informar-se sobre els espais de cotreball o programes concrets. També gestionarà l'ocupació dels

espais comuns: sales de reunions, conferències, aules.

- Personal de serveis a persones i empreses: dinamitzarà els espais de cotreball, els espais de l'economia col·laborativa i també aquells programes i accions formatives que s'imparteixin de forma regular. A més a més, s'encarregaran de fer i acompanyar els itineraris de les persones o iniciatives que es vulguin incorporar al projecte.
- Recepció i consergeria: personal propi del projecte que farà les funcions d'informació al públic general sobre l'oferta de serveis i espais, i assumirà les tasques usuals de recepció i consergeria. Centralitzarà els serveis auxiliars que s'ofereixen a les empreses (missatgeria, paqueteria, magatzems, etc).

Com ja s'ha esmentat, el personal propi del projecte es complementarà tant amb el personal associat a programes concrets que s'ubiquin a Coòpolis (Emprèn, Reemprèn) com pel conjunt de professionals externs associats a l'oferta específica de formació, assessorament o mentoratge per a les empreses allotjades, i que han quedat descrits en capítols anteriors. Es generarà una borsa de professionals que optin a desenvolupar determinades accions, i atesa a la diversitat de programes que es requeriran per part de les empreses, caldrà que aquesta compti amb perfils diversos. Per últim, també es comptarà amb personal extern per dur a terme les tasques de manteniment, neteja o seguretat.

La forma jurídica que adopti finalment el projecte determinarà tant la composició del personal propi com les fórmules de contractació: membres de la funció pública, treballadors públics, personal contractat per l'empresa gestora, i les possibles combinacions per la coexistència de totes elles, a les que cal afegir la forma en que es concerta personal amb altres organismes, agències, institucions o programes.

La complexitat del projecte Còopolis requereix d'un grup humà amb la capacitat de combinar una gestió eficient amb la flexibilitat i l'adaptació als reptes, la capacitat d'anàlisi i valoració sobre la feina que es du a terme amb la voluntat d'assolir la màxima qualitat en els serveis, el coneixement de la xarxa institucional de suport a l'emprenedoria i al creixement empresarial amb el de l'economia social i cooperativa. Aquests són només alguns dels criteris que, juntament amb les capacitats específiques, constituïrien alguns dels elements constitutius dels perfils professionals desitjables.

El desenvolupament per fases del projecte, descrites a l'apartat 8, proposa la configuració d'una estructura tècnica embrionària, que assumiria les funcions i tasques associades al seguiment del procés de constitució, planificació i disseny, així com de les de representació o comunicació. Caldrà definir en les primeres fases de treball les fórmules de contractació d'aquest personal i la seva continuïtat una vegada iniciada l'activitat de Coòpolis, així com el paper que ha de jugar l'equip promotor de la proposta i que ha coordinat el projecte fins el lliurament del present estudi.

5

JUSTIFICACIÓ DEL PROJECTE

5.1. INTRODUCCIÓ

El projecte Coòpolis sorgeix en un context, particular i general, que justifica que es proposi com a nou equipament amb el que la ciutat ha de comptar. Les raons són moltes i d'arrels ben diverses: la composició social dels barris del Districte de Sants-Montjuïc, i de la ciutat; els efectes de la crisi econòmica sobre l'ocupació i l'activitat de les empreses i comerços, amb un 17% dels locals comercials desocupats a la ciutat; o l'evolució i aspiracions del sector de l'economia social i cooperativa, sumades a la manca de compromisos concrets per part de les administracions per fomentar les pràctiques, valors i experiències d'aquesta economia. Aquests elements són només alguns dels factors que justifiquen l'oportunitat de la proposta que es recull en aquest estudi.

És necessari implementar mesures a la ciutat que estableixin programes de suport a les empreses de l'economia social i cooperativa que ja estan en funcionament i que s'adrecin a promoure la seva sostenibilitat i creixement. Però és més necessari encara ajudar a la creació de noves empreses d'aquest sector. La constitució de noves empreses és un dels procediments que han d'ajudar a revertir la dramàtica situació d'atur a la ciutat i al conjunt del país. No només per generar ocupació, i que aquesta sigui de qualitat, també per oferir sortides professionals alternatives a persones que desenvolupen feines alienes a la seva capacitat o formació –situació que afecta a persones de tots els sectors de població, sigui quin sigui el seu nivell formatiu-, i que no troben oportunitats per la seva realització professional.

Per fer front a aquesta situació, Coòpolis ha d'impulsar tres mesures centrals. En primer lloc, promoure la creació de projectes econòmics col·lectius i amb voluntat d'incidència social com una alternativa real d'autocupació; en segon, assessorar els projectes de l'economia social i cooperativa existents pel seu creixement i consolidació i, finalment, treballar activament per potenciar i ampliar el Mercat Social Català, promovent la intercooperació i estenent la xarxa de relacions entre projectes a nivell local, nacional i internacional.

Coòpolis ha d'esdevenir un nou pol a la ciutat orientat a promoure l'emprenedoria social, que posi a disposició de persones i iniciatives un seguit d'espais, programes i serveis adreçats a la creació i consolidació d'empreses amb una marcada voluntat d'incidència comunitària i territorial. Una oferta integral i integrada en el territori que actualment no està disponible a la xarxa d'equipaments i l'oferta formativa de Barcelona Activa.

Més enllà de les dades de situació socioeconòmica de la ciutat, les dades de desocupació, renda familiar disponible, o de l'impacte de la recessió sobre el comerç de proximitat i, en general, sobre l'activitat econòmica del Districte de Sants-Montjuïc, fan que la proposta de Coòpolis al districte guanyi encara més oportunitat i idoneïtat. A més a més, el fet que la Plataforma Can Batlló és pel Barri hagi validat el projecte i el proposi al Districte com un dels equipaments que es consideren necessaris pels barris de Sants és la millor prova de la voluntat i el compromís del veïnat per impulsar i promoure l'economia social i cooperativa.

Els darrers anys han sorgit iniciatives per part de les entitats de segon i tercer grau de l'economia social i cooperativa, entre les que es pot comptar amb la Taula del Tercer Sector o les federacions de cooperatives, amb objectius força comuns: la promoció a nivell local (els projectes Municipis i Barris Cooperatius i declaracions institucionals, entre d'altres), la formació i assessorament a iniciatives emergents (Aposta, Caleidoscoop, Cadires Cooperatives, grup de consultores de l'economia social, etc.) o la internacionalització (creació de clústers, grups cooperatius). El projecte Coòpolis representaria en aquest sentit un salt qualitatiu en l'oferta de serveis de suport i foment de l'economia social i cooperativa, tant per la seva continuïtat en el temps com per ser un ecosistema sencer que es posa a disposició de persones i empreses. Es proposa un equipament que ha d'acompanyar i aprofundir en les iniciatives o programes impulsats des de l'economia social i cooperativa, però que també ha de poder concentrar i complementar l'oferta actual.

L'economia social és un sector emergent que, fins ara, només ha comptat amb eines i recursos propis per desenvolupar-se, llevat de programes puntuals. Al llarg de la seva existència en el temps ha demostrat amb escreix l'impacte social, comunitari i territorial que representa la seva activitat, així com el seu potencial de cohesió social i dinamització territorial. Coòpolis pot esdevenir trampolí per impulsar la presència del sector al territori i, alhora, multiplicar i afavorir el coneixement i l'intercanvi de sabers i experteses.

Finalment, la fórmula organitzativa que es proposa pel projecte implica un canvi de paradigma relacional amb l'administració a l'hora de generar programes, concursos o subvencions públiques, ja que un dels subjectes impulsors de la iniciativa és l'economia social i cooperativa, com també ho seran els usuaris objectius del projecte. S'inaugura un mecanisme de concertació per la promoció i el foment de l'emprenedoria social entre el sector, les administracions i altres agents que poden aportar elements de valor i de qualitat.

En aquest apartat de l'estudi aportarem arguments que justifiquen el projecte Coòpolis des de diferents perspectives: la ciutat i el Districte, l'economia social i cooperativa, l'urbanisme i el territori.

5.2. L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA COM A MOTOR DE DESENVOLUPAMENT LOCAL

5.2.1. CRISI URBANA, SEGREGACIÓ I INNOVACIÓ SOCIAL

La crisi econòmica i social que travessem és, sobretot, una crisi urbana. No tan sols perquè el crack financer del 2008 ha tingut com a efecte fonamental la crisi de la urbanització, que ha afectat tant el sector privat immobiliari com les polítiques públiques de sòl. La crisi és urbana perquè la reestructuració social en curs posa en joc els fonaments materials, econòmics, que cohesionaven fins avui la vida a les ciutats.⁸

Segons l'informe "Barcelona 2014. El compromís amb les persones i la creació d'ocupació", la principal preocupació dels i les barcelonines, durant el 2013, ha estat

⁸ HARVEY, D (2013) *Ciudades rebeldes*. Madrid, Akal.

precisament la relacionada amb les condicions econòmiques i l'atur.⁹ Una preocupació motivada per la situació del mercat de treball que, malgrat una modesta millora (0,8%), tancà l'any amb 107.677 persones registrades com a aturades.

L'atur, però, no és la única font de precarització de la vida dels i les barcelonines. També les tipologies de contractació laboral, les dificultats en l'accés a prestacions socials o els descens dels salaris han contribuït a l'empobriment de sectors importants de la ciutadania. Segons el citat informe, l'actual renda familiar disponible a Barcelona (RFD) reflecteix “el to contractiu generalitzat” que han patit les rendes de a treball al nostre país.

Així mateix, la crisi no s'ha desplegat de forma homogènia al territori, sinó que ha impactat de forma desigual respecte els districtes de la ciutat. Pel que fa a Sants-Montjuïc, el tercer districte més populós de la ciutat (183.700 h.), els seus habitants disposen una RFD de 14.430 euros/any, essent el tercer districte més empobrit de la ciutat, només superat per Sant Andreu i Nou Barris.

Des del 2008 fins el 2011, la renda mitjana de Sants-Montjuïc ha disminuït, sobre un indicador mig barceloní de 100, de 81,4 a 72,4 punts. Dels seus barris, la majoria es situen la quarta i darrera divisió de la ciutat. Són Sants-Badal (74), Hortafrancs (73), Poble Sec-Parc de Montjuïc (72), la Bordeta (71), la Marina de Port (70) i la Marina del Prat Vermell-Zona Franca (57). I només Sants (85) i Font de la Guatlla (78) es troben a la tercera zonificació per motius de renda.¹⁰ Aquesta tendència sostinguda a l'empobriment del districte, originada per la crisi econòmica, no ha pogut ser revertida de forma substancial en el període 2011-2014.

La persistència de la crisi urbana ha aguditzat la desigualtat territorial fins al punt que estudis recents alerten de la consolidació de la segregació urbana estructural al conjunt de Catalunya. Un fenomen que a causa dels anomenats “efectes de barri” (*neighbourhood effects*), és un potent condicionant de les oportunitats vitals de les persones que hi viuen. Les dinàmiques de segregació actuals, si bé són més significatives a nivell intermunicipal, també amenacen a determinats barris de Barcelona.¹¹

Històricament, la segregació urbana s'ha forjat a través de la interacció de la renda del sòl i de l'habitatge. Les diferents característiques dels territoris, les seves accessibilitats i centralitats, i fins i tot les seves definicions socials, han contribuït a l'existència de rendes diferencials del sòl i per tant a variacions dels preus de l'habitatge. Les rendes urbanes, així, han actuat com a filtres que han permès a grups socials determinats una major elecció del seu espai urbà de residència, mentre ha restringit la mobilitat residencial d'altres.¹²

⁹ Ajuntament de Barcelona “Barcelona 2014. El compromís amb les persones i la creació d'ocupació”.

¹⁰ La renda familiar més alta és a Pedralbes (242) i la més baixa és a Can Peguera (34). Font: Ajuntament de Barcelona.

¹¹ Informe “Evolució de la segregació urbana a Catalunya 2001-2012”, Institut de Govern i Polítiques Públiques, UAB.

¹² HARVEY, D (1977), *Urbanismo y desigualdad social*. Madrid, Siglo XXI Ed.

La tendència estructural a la segregació urbana fou matisada, en el cas de Barcelona, a partir de la intervenció municipal democràtica dels anys 80. Empesos per la mobilització veïnal en el tardofranquisme i la transició, els nous Ajuntaments democràtics es centraren en la dotació d'equipaments i serveis als barris menys afavorits, de forma que a partir del que s'anomenà "salari indirecte" es milloraren les condicions de vida del conjunt de barris de Barcelona.

No obstant, l'anivellament territorial i social barceloní ha patit, en els darrers anys, un important retrocés. De nou, la segregació urbana amenaça en trencar la cohesió social de la ciutat, degut sobretot a l'augment renovat de les rendes diferencials del sòl així com per l'estancament dels salaris directes i indirectes en determinats barris. En un marc restrictiu d'ajust estructural, les tradicionals eines per a l'anivellament (polítiques públiques redistributives clàssiques, polítiques de salari indirecte) poden tenir un difícil encaix i ser incapaces de mobilitzar els recursos necessaris per afrontar la crisi urbana. Com fer front, doncs, als reptes actuals?

En el recent estudi "Barris i crisi", realitzat per la UAB en el marc de Recercaixa, s'analitzen els impactes de la crisi en el territori i s'indiquen possibles actuacions per tal de revertir els principals factors de vulnerabilitat dels barris, així com per augmentar la resiliència urbana davant la crisi. Dels casos analitzats en l'estudi, s'extreu que els barris més resilents són aquells on la intervenció pública ha provocat millores urbanes significatives al llarg del temps, en un marc d'estreta col·laboració entre el teixit veïnal i les administracions locals.¹³

"Barris i crisi", a més, destaca com les formes d'innovació sorgides del teixit associatiu mateix han contribuït a mitigar el creixement de la desigualtat social. A partir, sobretot, del reforç de la cohesió social amenaçada per noves tensions urbanes sorgides de la crisi, per la facilitació d'un apoderament dels col·lectius desafavorits que els allunya de l'exclusió social, així com pels horitzons positius que signifiquen les propostes de participació, producció i consum més sostenibles socialment i ecològicament.

L'innovació social dels barris es produeix en un ric ventall d'experiències que van des de la gestió d'equipaments a la creació de xarxes de suport mutu, passant per la resolució col·lectiva de necessitats socials. Articula les comunitats barrials en diferents dimensions (culturals, educatives, econòmiques, etc) que van més enllà de les tradicionals formes de representació veïnals. Malgrat que avui encara no s'ha desplegat amb suficient força com per a revertir la situació general de crisi urbana, si que les seves potencialitats i creixements la situen al com un recurs imprescindible per assolir una nova democràcia econòmica urbana.

Per a fer front a la crisi urbana, expressada tant per la segregació territorial com per la desigualtat social, cal una nova generació de polítiques socials i urbanes que comprometin les polítiques públiques municipals en l'impuls de la innovació social dels barris. Per apuntar al cor de la problemàtica material actual, cal implementar projectes que articulin la complexitat i que s'emmarquin, per tant, en una concepció innovadora del desenvolupament local.

---

¹³ BLANCO, I., NEL·LO, O., BRUGUÉ, J. i JIMÉNEZ, E. (2014) "Barris i crisi. Informe Executiu. Barris desafavorits davant la crisi: segregació urbana, innovació social i capacitat cívica". Barcelona, Institut de Govern i Polítiques Públiques, UAB.

5.2.2. INNOVACIÓ SOCIAL I ECONÒMICA EN EL DESENVOLUPAMENT LOCAL

El desenvolupament local ha estat definit, habitualment, com aquella política pública que cerca reactivar l'economia i dinamitzar les societats locals. Mitjançant l'aprofitament dels recursos existents en un territori determinat i la cooperació entre l'àmbit públic i el privat, cerca estimular i fomentar el creixement econòmic i crear ocupació, a fi de millorar la qualitat de vida i el benestar social de les poblacions locals.¹⁴

Sota aquesta perspectiva, els agents socioeconòmics amb més presència i representativitat en la societat civil organitzada del territori, més les administracions públiques locals, actuen de manera planificada per a fomentar l'activitat econòmica local. Una estratègia de desenvolupament comuna i l'optimització dels recursos locals són les premisses necessàries per aconseguir els objectius generals del creixement econòmic, la diversificació de l'economia local, la millora del nivell de vida i de l'ocupació de les poblacions locals.

Quin és l'origen i evolució de les polítiques de Desenvolupament Local? Les propostes inicials arrencaren a partir de la crisi dels anys 70, quan la reestructuració del model productiu i social generà creixents dificultats en el mercat de treball i la protecció social pública, una degradació en les condicions de treball i vida que no podien ser revertides des de les macro polítiques d'ocupació. El territori, aleshores, emergí com un espai d'experimentació social i econòmica on repensar les tradicionals polítiques d'ocupació, descobrint nous jaciments territorials de treball i posant l'accent en polítiques actives i locals del mercat de treball i de l'anomenat *local social welfare*.¹⁵

En aquells plantejaments es situa el programa de l'OCDE d'Iniciatives Locals d'Ocupació (ILE) iniciat l'any 1982, seguit per programes de la Unió Europea com LEADER i d'altres organismes internacionals com la OIT (LED) i el Banc Mundial, que posaren l'accent en l'espai local com el lloc de trobada entre creixement econòmic i creació d'ocupació. Als 90, la UE va relançar aquestes propostes amb els nous jaciments d'ocupació (Delors) i el pactes territorials (Junquer) que havien tingut un cert èxit a Itàlia (Districtes industrials), Irlanda (Community Development) i Portugal (Associações de desenvolvimento Local).

A partir d'aleshores, la implementació del Desenvolupament Local (DL) s'ha diversificat i ajustat a la diversitat de realitats locals. Pel sociòleg i economista Jordi Estivill, assessor de la Organització Internacional del Treball, s'han produït diverses etapes en el camí del Desenvolupament Local. La primera, pròpia dels anys 70, basculà entre les mesures centralitzades i les inversions públiques en capital físic i infraestructures. No obstant, aquella primera generació de polítiques, assentades en mesures rígides i jerarquitzades, no tingué conseqüències positives a llarg termini per les economies locals o per les poblacions més vulnerables d'aquells territoris.

¹⁴ HERNANDO, M. "Emmarcament teòric i conceptual del desenvolupament local i la promoció econòmica" a: WFA (2010) Manual per a la gestió de polítiques de promoció econòmica i desenvolupament local. Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya i Direcció General de Promoció Econòmica de la Generalitat de Catalunya, Barcelona.

¹⁵ ESTIVILL, J. (2013) "Algunes consideracions sobre economia solidària i desenvolupament local. Una parella ben avinguda?". Document inèdit de la Xarxa d'Economia Solidària.

La segona generació insistí, segons Estivill, en l'equilibri de recursos exògens molt sovint d'origen europeu i endògens de cada territori; en el traspàs de competències i recursos de les autoritats centrals vers àmbits inferiors o en la negociació entre elles; en la creació de partenariats institucionals (consells, consorcis, agències) on les autoritats locals eren dominants; i en la professionalització de determinades figures com el treballador comunitari, l'animador social, el promociador local, el *coach*, el mediador ocupacional. La segona generació seguí pivotant en la preeminència de l'articulació entre administració pública i empresariat, si bé amb unes "al·lusions genèriques a la participació ciutadana".

Finalment, i de la revisió de les etapes anteriors, s'està conceptualitzant una tercera generació de Desenvolupament Local. Aquesta vegada es posa de relleu, a partir de la noció de capital social, el valor de les xarxes del teixit associatiu, la confiança generada en el reconeixement de la pertinença a un mateix lloc, els valors compartits i un projecte de futur, així com la capacitat de produir béns i serveis comuns a partir de l'economia local.

De forma creixent, la tercera generació de Desenvolupament Local es basa en l'organització complexa de plans estratègics amb la implicació integral de tots els recursos (administració, economia local, teixit social) i amb processos amplis de participació en el disseny i aplicació dels projectes, així com en una valorització més intensa dels recursos propis respecte els models anteriors.

A la vegada, s'entén que un desenvolupament local basat en els recursos endògens no ha de significar un procés autàrquic, i que els impactes del procés han de tenir, ja sigui per qüestions de replicabilitat o per estar connectats a xarxes més extenses, una dimensió que excedeixi l'àmbit local.

Finalment, el nou desenvolupament local no només fomenta polítiques actives d'ocupació, sinó que cerca promoure de forma general una activitat econòmica que resolgui necessitats socials des del punt de vista del consum i dels usuaris.

Aquesta nova visió del Desenvolupament Local implementa, per tant, innovacions organitzatives importants. Si els anteriors models es basaven en la mobilització, la cooperació i participació sobretot d'actors públics (administracions) i privats (empreses), que articulaven la concertació público-privada de les iniciatives i estratègies de desenvolupament, avui les noves realitats socioeconòmiques exigeixen incorporar les creixents complexitats socials i anar, per tant, cap a la implementació de models organitzatius plurals que recullin les innovacions econòmiques i socials emergents.

En la darrera dècada, a causa de les transformacions de les tecnologies de la comunicació, de l'augment de les capacitats cognitives i formatives de la societat, així com per la autoresolució de les necessitats socials en un context d'ajust estructural, han emergit noves formes de cooperació social que incideixen en l'àmbit d'allò comú, que desborden els marges tant de les polítiques públiques com de l'activitat mercantil.¹⁶ No són, tanmateix, definibles en el marc característic del teixit associatiu convencional, sinó que contenen en les seves lògiques dinàmiques de producció i reproducció social que tenen conseqüències econòmiques.

---

¹⁶ MIRÓ, I. (2010) "El quart impuls. Cooperativisme, Treball immaterial, Creativitat, Territori", a *Nexe. Quaderns d'autogestió i economia cooperativa*, núm. 26. Fundació Seira i Confederació de Cooperatives de Catalunya, Barcelona.

Ens referim a xarxes locals d'intercanvi de béns i serveis, processos de l'economia del compartir (*car-sharing, co-housing*), horts comunitaris, gestió comunitària d'equipaments, processos P2P, experiències de microfinançament i *crowdfunding*, bancs del temps, grups de consum agroecològic, espais de criança compartida, monedes locals, etc. Aquestes innovacions socials, s'incardinen en el que s'ha definit com a economia social i solidària¹⁷, un sector de l'economia que ja està articulats per les seves expressions formals com determinades cooperatives de treball i de consum, associacions o fundacions, totes elles experiències socioeconòmiques que posen l'accent en satisfer la resolució de les necessitats integrals dels seus participants per sobre de la maximització dels beneficis.

El conjunt d'innovacions socials en el territori han de formar part dels plans de Desenvolupament Local de tercera generació. Articulades a partir de les xarxes d'economia cooperativa, social i solidària, així com per xarxes socials comunitàries, la seva incorporació en les estratègies de DL permetran valoritzar el conjunt d'energies emergents en un territori i recollir de forma més eficaç les innovacions socials que s'hi produeixen.

En aquest sentit, la metàfora de la generació actual de Desenvolupament Local ja no és la concertació públic-privada, sinó que haurem d'abordar la necessitat de construir una concertació públic-cooperativa-comunitària com a artífex d'un desenvolupament local coherent amb les noves realitats i d'una promoció econòmica ajustada a les necessitats del territori. A diferència dels models anteriors, el Desenvolupament Local del segle XXI ha de pivotar, també organitzativament, en les innovacions socials i econòmiques emergents.

5.2.3. L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA: UNA ECONOMIA QUE CREA SOCIETAT

El nostre país, i de forma rellevant la ciutat de Barcelona, ha estat històricament bressol i baluard de l'economia social del sud europeu. L'arribada del cooperativisme als nostres barris a mitjan segle XIX, i el desplegament de formes mutualistes i associatives en el si de les classes populars barcelonines, articularen una economia de proximitat que fomentà els vincles socials locals i la resolució solidària de les necessitats col·lectives, en àmbits com l'abastiment alimentari però també en la provisió de determinats serveis socials i culturals de caràcter comunitari.¹⁸

Avui, les iniciatives socioeconòmiques implantades al territori s'han anat diversificant i modernitzant de tal forma que són part indissociable de la identitat barcelonina, i en un context de fort canvi econòmic com l'actual s'erigeixen en un referent d'estabilitat i cohesió social. El seu valor per a l'interès general rau en els principis rector de la seva activitat, doncs l'economia social la formen "un conjunt d'entitats no pertanyents al

¹⁷ Tot i que al llarg del present estudi es parla d'economia social i cooperativa, el terme més acceptat dins del sector és el d'economia social i solidària. Per coherència amb les referències bibliogràfiques emprades en el capítol, mantindrem aquí la denominació de social i solidària. Per part de l'equip redactor de l'estudi es considera que les dues denominacions són equivalents, i es podrien emprar de forma indistinta, però s'empra social i cooperativa per ressonància amb el terme Coòpolis.

¹⁸ MIRÓ, I., GARCIA, J. (2012) *Cooperatives 1842-1939/BCN*. MUHBA, Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura, Barcelona.

sector públic que, amb funcionament i gestió democràtics i igualtat de drets i deures dels socis, practiquen un règim especial de propietat i distribució dels guanys, utilitzant els excedents de l'exercici per al creixement de l'entitat i millora dels serveis a la comunitat".¹⁹

En aquesta sentit, la llei espanyola reconeix com a subjectes propis de l'economia social a cooperatives, mutualitats, fundacions, associacions amb activitat econòmica, societats laborals, empreses d'inserció, centres especials de treball, confraries de pescadors, societats agràries de transformació, entitats singulars, així altres entitats que portin a terme activitat econòmica i empresarial creades per normes específiques que es regeixin pels següents principis:²⁰

1. Primacia de les persones i del fi social sobre el capital,

que es concreta en gestió autònoma i transparent, democràtica i participativa, que porta a prioritzar la presa de decisions en funció de les persones i les seves aportacions de treball i serveis prestats a l'entitat o en funció del fi social, més que en relació amb les seves aportacions al capital social.

2. Aplicació dels resultats obtinguts de l'activitat econòmica,

principalment en funció del treball aportat i el servei o l'activitat realitzada per les sòcies i socis o pels seus membres i, si escau, al fi social objecte de l'entitat.

3. Promoció de la solidaritat interna i amb la societat

que afavoreixi el compromís amb el desenvolupament local, la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, la cohesió social, la inserció de persones en risc d'exclusió social, la generació de feina estable i de qualitat, la conciliació de la vida personal, familiar i laboral i la sostenibilitat.

4. Independència respecte als poders públics.

Pel seu caràcter d'economia que crea societat, l'economia social és un sector propici per imbricar-se amb el desenvolupament local.

En aquest sentit, un informe de Barcelona Activa i la Xarxa d'Inserció Socio Laboral (2012) destaca les característiques específiques que permeten aquest acostament.

En primer lloc, les organitzacions de l'economia social tenen el seu origen en el territori i sorgeixen sovint com a resposta a les necessitats locals, consolidant-se en la convivència geogràfica del col·lectiu productor i del col·lectiu client-beneficiari. En segon, la tendència a la creació de llocs de treball estables i de qualitat per a la població local fomenta la cohesió social i el progrés endogen. En tercer, i degut al seu caràcter d'economia relacional, l'economia social crea habitualment vincles amb altres grups del territori, siguin associacions, autoritats locals, sindicats o empreses tradicionals, el que possibilita una estructura en xarxa i en garanteix la seva consolidació. Finalment, l'informe constata com l'economia social basa el seu comportament en el diàleg, la participació i la

¹⁹ Comité de Liaison des activités mutualistes, coopératives et associatives (1980) Charte de l'économie sociale.

²⁰ Llei espanyola 5/2011, de 29 de març, d'economia social.

cooperació, i a la vegada facilita la implicació ciutadana en els processos econòmics, fet que pot representar un model de participació per a altres entorns. Per aquests motius, des de Barcelona Activa i la XISL es recomana incorporar l'economia social i la seva capacitat de mobilitzar els recursos locals per articular "xarxes partners mixtes que posin en marxa bones pràctiques de desenvolupament local".²¹

Per la seva banda, el Consell Econòmic i Social de Barcelona (CESB) destaca la capacitat de l'economia social a l'hora de recollir les innovacions socials al territori. Pel CESB, els operadors que conformen els àmbits d'actuació del tercer sector i l'economia social estan sotmesos a una nova dinàmica social i econòmica i a valors emergents com la sostenibilitat econòmica, social i mediambiental. I constata el seu paper en la cohesió social així com el seu rol de creadors d'activitat econòmica i ocupació, esdevenint per tant una fórmula sostenible per créixer econòmicament i socialment.²²

A més de la realitat consolidada de l'economia social, en els darrers anys han anat naixent una sèrie de pràctiques socioeconòmiques vinculades a la transformació social, en el que s'ha convingut a denominar economia social i solidària. La conformen multitud d'iniciatives de producció, comercialització, consum i finançament que funcionen dia a dia sota lògiques més democràtiques, equitatives, solidàries i respectuoses amb les persones, el medi ambient i els territoris que no pas les empreses capitalistes. I si bé en nombrosos casos adopten la forma de cooperatives i altres empreses de propietat col·lectiva (de productors/es, consumidors/es o usuaris/es), d'associacions dedicades al camp social o al desenvolupament local, també amplien l'esquema tradicional de l'economia social i obren el ventall vers les xarxes d'intercanvi, els horts comunitaris, els sistemes de gestió comunal i nombroses formes sense regulació jurídica.

L'economia social i solidària està present en totes les fases del cicle econòmic. En la producció cooperativa, amb la propietat col·lectiva i gestió democràtica de l'empresa per a les persones treballadores. En la comercialització, a través de la comercialització justa, sigui global entre productors del Sud i consumidors del Nord, sigui de Km. 0. En el consum, plasmant-se en pràctiques de consum responsable, cooperatiu, ecològic i solidari. En el crèdit, en la forma de finances ètiques. En la moneda, en forma de monedes socials i locals.²³

Com escriu Jordi Garcia Jané, la majoria d'aquestes pràctiques s'orienten vers la satisfacció de necessitats bàsiques (renda, crèdit, educació, salut, habitatge, alimentació...); altres persegueixen processos de transformació social, unes terceres ambdues finalitats. Unes es basen en el treball voluntari, altres en el remunerat, i altres l'hibriden. N'hi ha que produeixen pel mercat capitalista, mentre altres s'orienten a l'autoproducció, el troc i el mutualisme. Unes són esporàdiques (per exemple, la col·laboració desinteressada en un projecte de software lliure o una aportació a la wikipèdia); en canvi altres constitueixen organitzacions informals com les xarxes d'intercanvi o les microeconomies comunitàries, i moltes altres es configuren com

²¹ Barcelona Activa i Xarxa d'Inserció Sociolaboral de Barcelona (2012) "Diagnosi i propostes per a l'economia social i l'emprenedoria social a Barcelona".

²² Consell Econòmic i Social de Barcelona (2011) "L'economia social i el Tercer Sector: una aproximació al seu impacte en l'ocupació i l'economia".

²³ Xarxa d'Economia Solidària: www.xes.cat

organitzacions formals de caràcter empresarial, com les cooperatives.²⁴

L'economia social i solidària, en els darrers anys, està guanyant centralitat en el teixit social i comunitari de Barcelona, així com una creixent visibilitat a partir d'esdeveniments com la Fira d'Economia Solidària de Catalunya (FESC) organitzada per la Xarxa d'Economia Solidària, que en la darrera edició celebrada a la Fabra i Coats l'octubre del 2013 reuní a més de 200 empreses i 10.000 visitants.

Una realitat emergent que, si s'articula amb una estratègia de desenvolupament local, pot multiplicar la seva potencialitat i esdevenir un motor econòmic que faci compatible la creació de riquesa amb la resolució solidària de les necessitats socials. En aquest sentit, el projecte Coòpolis, en tant que nou espai públic de cooperació econòmica, social i solidària, cerca crear un ecosistema que faciliti que aquestes pràctiques mobilitzin les seves energies, intercooperin i fomentin el naixement de nous projectes. El seu desenvolupament, en un entorn recuperat del patrimoni industrial, conjugarà la promoció de noves activitats econòmiques, la promoció de l'ocupació i la creació d'una nova centralitat urbana per a uns barris que, de ser perifèrics, avui renovats hauran de cosir la realitat metropolitana actual.

5.2.4. L'ECONOMIA SOCIAL A CATALUNYA EN DADES

A) Tipologia d'activitat i d'empreses de l'economia social: presència al territori

Segons l'informe elaborat pel Consell Econòmic i Social de Barcelona (CESB) el 2013, les entitats de l'economia social espanyoles s'agrupen en dos grans àmbits, en funció de si desenvolupen activitats econòmiques considerades convencionalment de mercat o no. Així, les entitats de l'economia social es poden agrupar en:

En aquest informe, així com en la majoria de treballs i projectes investigadors realitzats entorn a l'activitat i impacte de les entitats de l'economia social, es recorda la dificultat

Sector institucional	Organitzacions microeconòmiques de l'economia social a Espanya
Mercat	Empreses no financeres Cooperatives (de treball associat, de consumidors, agràries, d'ensenyament, mar, transports, habitatges, socials, sanitàries, etc.) Societats laborals Societats agràries de transformació Empreses mercantils no financeres controlades per l'economia social
	Institucions de crèdit Cooperatives de crèdit (caixes rurals i caixes laborals i populars) Seccions de crèdit de les cooperatives Caixes d'estalvis de determinades comunitats autònomes
	Empreses d'assegurances Mutualitats d'assegurances Mutualitats de previsió social Cooperatives d'assegurances
No-mercat	Associacions Fundacions Institucions religioses, partits polítics, sindicats

²⁴ GARCIA JANÉ, J. (2012) "El olmo de la economía solidaria" a *Mientras Tanto*, tardor de 2012.

d'aconseguir i avaluar les dades del sector, ja que aquestes entitats estan agrupades en diferents registres i organismes. Tot i així, una recerca en els organismes de referència de les diferents formes jurídiques ens permet aportar algunes dades del sector. No hem inclòs dades d'empreses d'inserció i els centres especials de treball per no ser objectiu específic del projecte Coòpolis pel que fa a activitat d'allotjament d'empreses. Tot i això, si que s'haurien de tenir en compte a l'hora de dissenyar programes formatius per al conjunt del sector, ja que en representen una part important.

D'altra banda, Barcelona Activa i la XISL —l'actual Xarxa d'Economia Social de Barcelona—, en un document elaborat el 2012, ja van detectar els àmbits d'actuació, potencials jaciments generadors d'ocupació, associats a serveis que afronten les necessitats socials actuals, i que es consideren sectors estratègics en què l'economia social pot, i hauria, de jugar un paper rellevant.

Dades del 2012

ENTITAT	ÀMBIT	PRESENCIA	SECTOR	PRESENCIA	OCUPACIÓ
Associacions (2012)	Barcelona	5511			
Fundacions (2012)	Catalunya	1997			65000
Cooperatives (2011)	Barcelona Ciutat	886	De les quals		
			Treball Associat	687	
			Serveis	63	
	Barcelonès	1143	De les quals		25741
			Treball Associat	910	
			Serveis	75	
	Catalunya	4071	De les quals		42359
			Treball Associat	3025	
			Serveis	176	
Societats Laborals (2013)	BCN Província	4151			5612(*)
	Catalunya	5417			6635(*)

(*) Persones en Règim General, no es tenen dades de RETA

FONTS: Consell Econòmic i Social de Barcelona (2012); Departament d'Empresa i Ocupació (2013)

Evolució Cooperatives	2014 (abril)		2013		2012	
	Prov. Barcelona	Nova creació	Prov. Barcelona	Nova creació	Prov. Barcelona	Nova creació
Treball associat	2282	49	2272	122	2244	113
Agràries	91		91		90	
Consum. i usuaris	83		82		86	
Habitatges	73		76		81	
Ensenyament	69		70		71	
Serveis	167		166		153	
Mixtes	30		30		28	
Assegurances	0		0		0	
Sanitàries	1		1		1	
Crèdit	0		0		0	
Marítimes, Fluv. i Lac.	2		2		2	
Confederació/Federacions	7		7		7	
Grups Cooperatius	3		3		3	
2n grau	28		28		28	
	2836		2828		2794	

FONT: Observatori d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

Evolució Societats Laborals

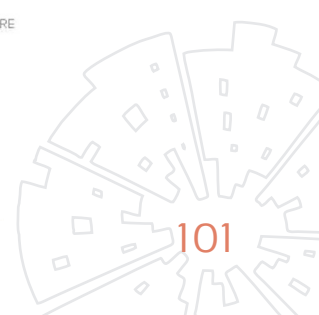
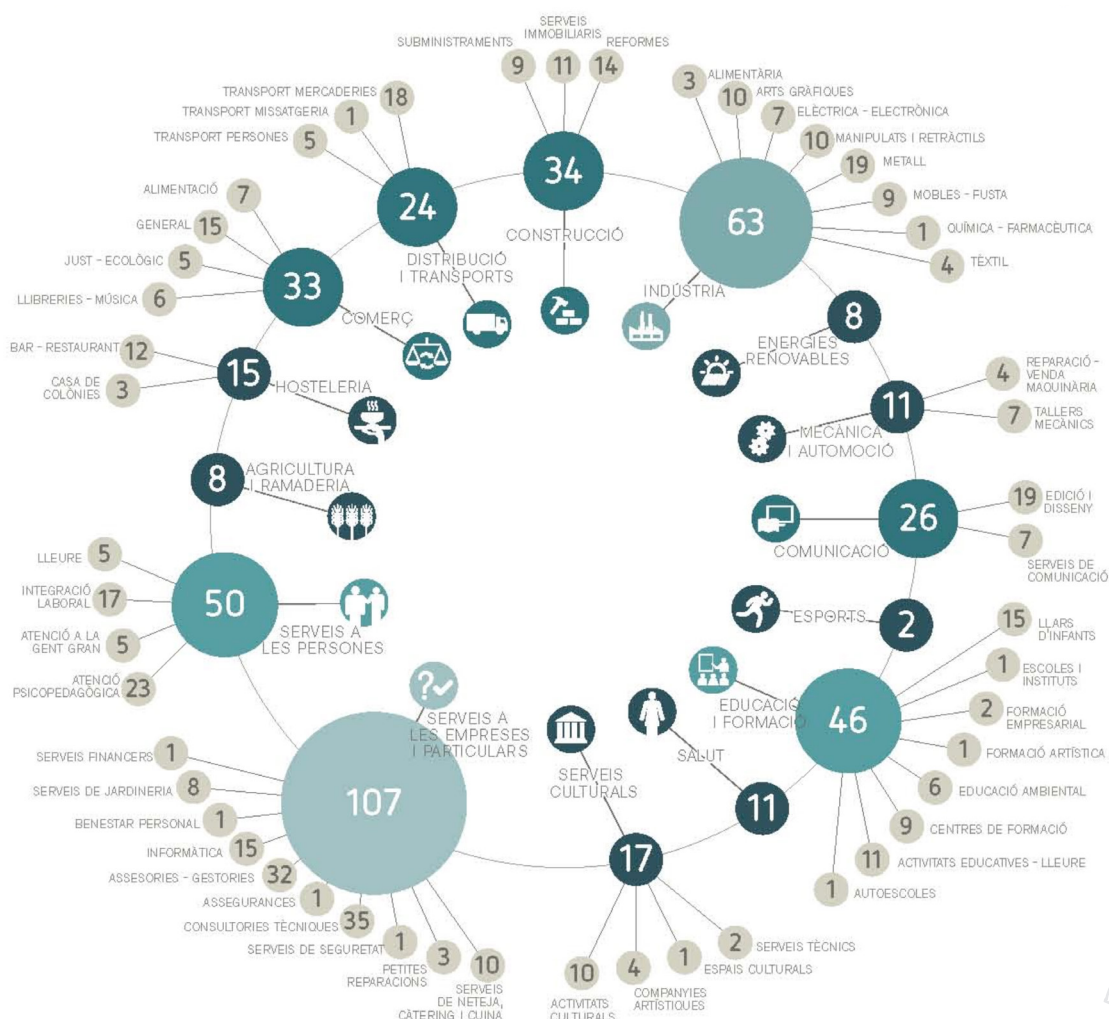
Evolució Societats Laborals	2014 (abril)		2013		2012	
	Prov. Barcelona	Nova creació	Prov. Barcelona	Nova creació	Prov. Barcelona	Nova creació
Agricultura	25		26		27	
Indústria	1012		1039		1046	
Construcció	604		611		618	
Serveis	2471	30	2475	66	2503	68
TOTAL	4112		4151		4194	

FONT: Observatori d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

Finalment, la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (entitat que agrupa a més de 450 cooperatives de treball associat) en la seva memòria del 2013, recull a la seva memòria del 2013 la distribució de les entitats associades segons l'activitat que desenvolupen:

<p>A. SERVEIS DE LA VIDA DIÀRIA</p> <p>I. Serveis a domicili</p> <p>II. Atenció a la infància</p> <p>III. Noves tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC)</p> <p>IV. Ajuda als joves amb dificultats d'inserció</p>	<p>B. SERVEIS PER A LA QUALITAT DE VIDA</p> <p>V. Millora de l'habitatge</p> <p>VI. Seguretat</p> <p>VII. Transport col·lectiu local</p> <p>VIII. Aprofitament dels espais públics urbans.</p> <p>IX. Comerços de proximitat</p>
<p>C. SERVEIS CULTURALS I D'OCI</p> <p>X. Turisme</p> <p>XI. Sector audiovisual</p> <p>XII. Patrimoni cultural</p> <p>XIII. Desenvolupament cultural local.</p>	<p>D. SERVEIS DE MEDIAMBIENT</p> <p>XIV. Tractament dels residus</p> <p>XV. Gestió de l'aigua</p> <p>XVI. Protecció i manteniment de les zones naturals</p> <p>XVII. Regulació i control de la contaminació i instal·lacions corresponents</p>

Font: FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE TREBALL DE CATALUNYA (2013) Memòria Social.

B) Volum d'activitat

Al conjunt de l'Estat espanyol, l'any 2008 les cooperatives van facturar més de 66.000 milions d'euros, 14.000 dels quals van ser generats per les cooperatives de treball i més de 12.000, per les de serveis. Per la seva banda, les fundacions van generar un volum de negoci de més de 22.000 milions d'euros. La facturació de les entitats de l'economia social durant el 2008 a Catalunya la trobem resumida en el següent quadre:

Tipologia, nombre d'entitats i facturació a Catalunya.

Any 2008	Nombre d'entitats	Facturació
Cooperatives	4.466	7.235.044.787
Societats laborals	1.635	1.065.428.350
Confraries de pescadors	15	90.801.272
Centres especials de treball	206	267.192.550
Empreses d'inserció	48	17.000.000
Mutualitats de previsió social	57	333.776.000
Fundacions privades al servei de les llars d'acció social	403	179.111.793

Font: *Las grandes cifras de la Economía Social en España. Ámbito, entidades y cifras clave. Año 2008.*

El 2009 a la ciutat de Barcelona, el volum de negoci de les entitats de l'economia social es xifrava en més de 2.000 milions d'euros, un 0,97% del PIB català. El 2011, el conjunt de les cooperatives i de societats laborals a la província de Barcelona ocupaven a més de 31.000 persones.

Malauradament, l'aportació global al PIB català de l'economia social no està quantificada en cap estudi oficial. Segons diversos estudis del mateix sector, el 2012 l'activitat de les cooperatives catalanes representava el 4,5% del PIB, i algunes estimacions apunten que la suma de la resta de formes jurídiques incloses a l'economia social faria que aquesta xifra arribés a cotes properes al 10%.

C) Ocupació, qualitat i igualtat

En relació al marc europeu, la UE-15, el 2010 l'economia social ocupava el 7,41% del total de persones treballadores, xifra que arribaria als 1,2 milions de persones en el cas de l'Estat espanyol. En les dades de 2010, aquests llocs de treball són els generats només per cooperatives i associacions, i suposen un 40% d'increment mitjà respecte a les dades de 2003. El 2008, les cooperatives de treball, d'usuàries i consumidors, i de serveis generaven més de 300.000 llocs de treball, mentre que les societats laborals ocupaven a 133.000 persones. Per la seva banda, les associacions empleaven a 470.000 persones, i 52.000 llocs de treball més estaven vinculats a fundacions privades al servei de les llars.

En el decenni 2000-2010, l'ocupació a l'economia social espanyola va experimentar un creixement del 67%. En el mateix període, l'índex de supervivència de les empreses era molt major a la de la resta de formes societàries, ja que més del 50% de les mateixes mantenien i ampliaven l'activitat i ocupació generada cinc anys després de la constitució.

En termes qualitius relatius a l'ocupació, l'Informe del Tercer Sector assenyala que l'economia social genera ocupació de qualitat, caracteritzada per una menor temporalitat i parcialitat de les jornades, i una major durada dels contractes, així com per la igualtat salarial entre homes i dones, i una major presència d'aquestes a tots els nivells. Aquests indicadors impliquen una millor qualitat dels llocs de treball a l'economia social respecte a les empreses convencionals.

Igualment, aquesta economia afavoreix l'empleabilitat de sectors especialment castigats al mercat de treball per qüestió d'edat i sexe: dones majors de 45 anys, les persones majors de 55 anys, les persones amb diversitat funcional, en risc d'exclusió social o amb baixa qualificació professional. Així mateix, les empreses de l'economia social, en tant que incorporen criteris de democràcia interna, representen un avenç quant a igualtat d'oportunitats entre homes i dones, tot i que encara té nombrosos reptes que afrontar, principalment relacionats amb les dinàmiques discriminatòries i segregadores de gènere que afecten al conjunt de la societat i de les que no n'estan exemptes.

D) Autoocupació i transformació d'empreses preexistents

Més del 20% de les cooperatives catalanes que es van constituir durant el 2011 associaven la seva posada en funcionament amb un procés de capitalització de l'atur per part de les sòcies fundadores. No disposem de dades fiables en relació a les societats laborals.

D'acord amb l'estudi realitzat per la Fundació Seira²⁵, el sector de la mecànica i la reparació, amb un 37,5%, és el que té el nombre més alt de cooperatives constituïdes per aquesta raó, seguit de prop pel sector de la indústria, amb un 29,9%. Destaca en aquest sentit el percentatge del sector de l'atenció a les persones com l'únic que està per sota del 10% (7,9%).

Les empreses vinculades a l'economia social i solidària representen encara avui una opció que no s'empra amb la freqüència que seria esperable, tant per a l'autoocupació com en els processos de transformació d'empreses preexistents. Només en el sector de la indústria, trobem xifres significatives de creació de cooperatives a partir de transformacions.

La capitalització col·lectiva de la prestació per desocupació que permet la legislació actual pot servir sovint per generar uns fons propis importants. Fons que poden emprar-se tant per finançar l'inici d'una nova activitat com per la compra —motivada per raons de diferent ordre— d'una empresa preexistent per part dels i les treballadores amb l'objectiu de garantir la continuïtat de l'activitat i dels llocs de treball.

---

²⁵ FUNDACIÓ SEIRA (2012) Realitats i reptes del cooperativisme. Barcelona

E) Empreses conscients i responsables

A l'hora de dissenyar el projecte Coòpolis és important i rellevant conèixer quins són els factors i motius claus que porten es persones a constituir empreses de l'economia social. Les úniques dades les trobem en relació a les cooperatives, ja que el 2011 es va enquestar a les experiències de nova creació sobre aquest motiu.

Les opcions de resposta que l'enquesta ofería eren les següents: beneficis econòmics o fiscals, la identificació amb el model econòmic social de gestió, la transformació d'una fórmula jurídica anterior, la capitalització de l'atur, l'oportunitat de negoci desenvolupada per un equip de persones o un procés d'autocupació.

El resultat de l'enquesta a Catalunya indicà que el percentatge més alt, amb un 35,2%, correspon a la identificació amb el model econòmic i social de gestió cooperativa, seguit dels beneficis econòmics (29%) i de l'oportunitat de negoci i capitalització de l'atur, amb un 22,4% i un 21,1%, respectivament.

D) Cohesió social

Finalment, destacarem el conjunt d'indicadors elaborats pel Consell Econòmic i Social de Barcelona per avaluar la contribució del sector a la cohesió social l'any 2010, en un intent de quantificar-ne la utilitat social.

Beneficis totals de la contribució de les empreses de l'economia social a la cohesió social. Març 2010

Euros	Famílies	Empreses	Administracions públiques	Total	%	Espanya
Contribució a la cohesió social	2.260.069.770	158.887.544	984.828.536	3.404.785.850	100	-
Beneficis en l'ocupació de col·lectius amb dificultats especials	2.154.813.469	115.307.396	801.807.660	3.071.928.524	90,2	-18,79
Treballadors amb discapacitat	1.403.619.204	113.928.969	107.076.914	1.624.624.815	47,7	-12,92
Treballadors en risc d'exclusió	34.684.204	1.378.700	6.743.114	42.806.018	1,3	-7,33
Treballadors > 55 anys	129.460.736	S.D.	107.219.800	236.680.536	7,0	-8,97
Treballadors entre 45 i 55 anys	34.618.955	S.D.	39.155.239	73.774.194	2,2	
Treballadors amb baixa qualificació	552.430.369	S.D.	541.619.592	1.094.042.961	21,1	
Benefici a la qualitat de l'ocupació	105.256.301	44.580.148	183.020.876	332.857.325	9,8	
Estabilitat de l'ocupació	60.112.181	44.580.148	152.992.706	257.685.035	7,6	
Jornada completa (desitjada)	36.051.994	S.D.	24.447.087	60.499.080	1,8	
Millors salaris	9.092.126	S.D.	5.581.084	14.673.210	0,4	

Font: El impacto socioeconómico de las entidades de economía social. Identificación, medición y valoración de los efectos vinculados a los principios de actuación de las empresas de economía social.

ANÀLISI DE LA SITUACIÓ SOCIOECONÒMICA DE LA CIUTAT

Una vegada valorada la oportunitat que representa el projecte Coòpolis per l'economia social i cooperativa, cal també avaluar determinats àmbits de la situació social i econòmica de la ciutat i del Districte de Sants Montjuïc per poder justificar també des d'aquesta perspectiva la seva proposta.

Les dades i estadístiques publicades per organismes oficials diversos ens permetran fer algunes constatacions al voltant de la naturalesa de les empreses i del seu índex de creació, de l'ocupació que generen i la seva qualitat o de la seva distribució en funció del nivell educatiu. La interpretació d'aquestes dades, i l'encaix del projecte Coòpolis en una estratègia de millora de les mateixes, han de poder justificar de forma objectiva l'aposta per part de l'Ajuntament de Barcelona per un equipament de promoció econòmica i de desenvolupament local d'aquestes característiques, pioner tant pel que fa a la seva naturalesa com per la seva voluntat d'impacte sobre el territori.

5.3.1. ÀMBIT CIUTAT

Es prendran com a documents de referència per aquest apartat la publicació *Barcelona en xifres 2013*, editada per l'Ajuntament de Barcelona, i l'Informe DIRCE corresponent al 2013. Ambdós documents recullen gran part de les variables que es consideren rellevants en el procés de programació i disseny del projecte Coòpolis pel que fa a la seva d'oferta de serveis, els sectors estratègics que es valoren i també pels impactes que ha de generar sobre l'entorn.

Activitat empresarial

El ritme de creació d'empreses i d'activitat empenedora de la ciutat es situa per sota de la mitjana catalana i europea: un 6,5% contra un 7,9% i 7,6%, respectivament. La dificultat per accedir a finançament, així com la reducció i estancament de la demanda segueixen sent dues de les dinàmiques predominants que dificulten la posada en marxa de nous projectes empresarials.

Des de l'any 2009, la ciutat ha perdut més de 9.500 empreses, un 5,3% del total. El 2013, però, ha estat un any en que la tendència s'ha començat a revertir: el número d'empreses amb treballadors assalariats va créixer un 4,1%, mentre que les empreses sense assalariats van caure un significatiu 4,9%.

En aquest punt, es considera que la posada en funcionament d'un nou dispositiu que fomenti i promoció la iniciativa econòmica - en aquest cas incorporant-hi la dimensió

Empreses i establiments a Barcelona. 1 de gener de 2013

	Empreses				Establiments			
	Nombre	%Total	Variació interanual Absoluta	En %	Nombre	%Total	Variació interanual Absoluta	En %
Sense assalariats	95.942	56,5	-4.938	-4,9	112.376	56,3	-5.482	-4,7
Amb assalariats	73.835	43,5	2.919	4,1	87.266	43,7	3.707	4,4
Total	169.777	100,0	-2.019	-1,2	199.642	100,0	-1.775	-0,9

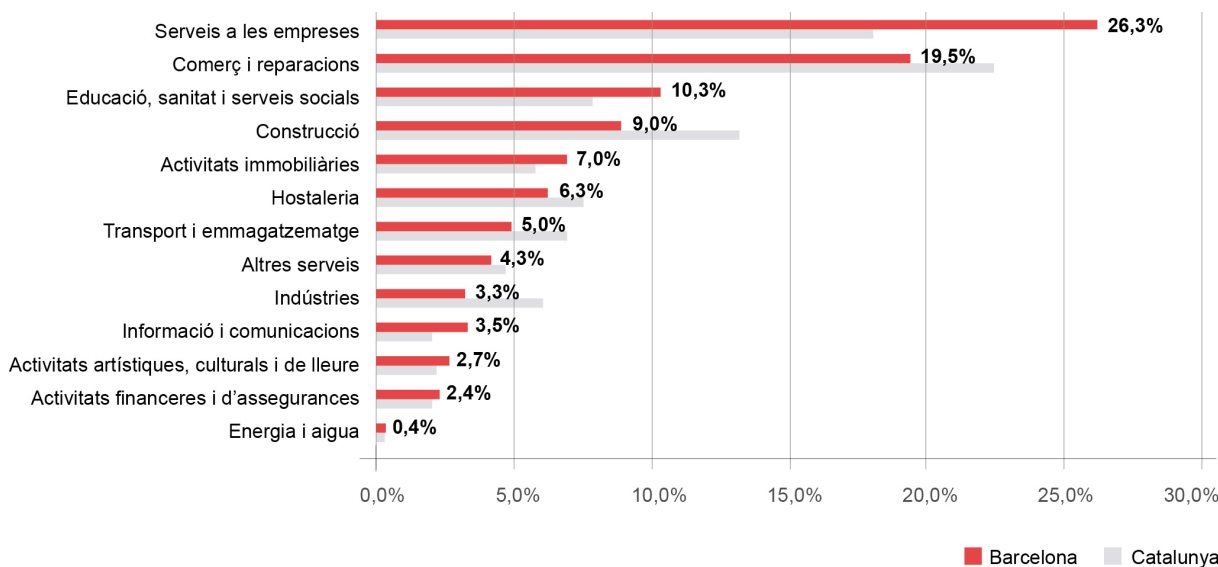
Font: Elaboració del Departament d'Estudis de l'Àrea d'Economia, Empresa i Ocupació de l'Ajuntament de Barcelona a partir de les dades del DIRCE difoses pel Departament d'Estadístiques municipal.

social i l'arrelament territorial- ha de contribuir a millorar aquestes ràtios. A més a més, l'oferta de serveis i les tarifes que es proposen situen el projecte en la banda baixa, tant en relació als preus de mercat, com en comparació amb Barcelona Activa, fet que facilitaria l'accés a un major número d'iniciatives i empreses.

Sectors econòmics

En primer lloc, es proposa una aproximació als sectors econòmics presents a la ciutat, la seva distribució i el seu valor afegit brut.

Distribució de les empreses per sectors econòmics. Gener de 2013 (% s/total)

Font: Elaboració del Departament d'Estudis de l'Àrea d'Economia, Empresa i Ocupació de l'Ajuntament de Barcelona a partir de les dades del DIRCE difoses pel Departament d'Estadístiques municipal.

L'any 2013, el serveis a les empreses van representar més del 15% de les noves societats inscrites al Registre Mercantil de la ciutat, i juntament amb el comerç —amb un 13,9%— sumen a prop del 30% de noves constitucions. Malauradament, no es disposa de dades del Registre de Cooperatives ni del Protectorat de Fundacions per realitzar un estudi similar en relació als sectors de les empreses de l'economia social constituïdes el mateix període.

Es constata, doncs, que el comerç i el sector serveis són els que tenen un pes relatiu major, quant a presència i per dinamisme, i a gran distància de la resta. Entre els dos sectors, acumulen el 45% de la totalitat de l'activitat econòmica.

Més d'una quarta part de les empreses de la ciutat (26,3%) pertanyen al sector dels serveis a les empreses, un ampli conjunt d'activitats professionals, científiques i tècniques, administratives o de serveis auxiliars. Per darrera d'aquest primer sector, el comerç i reparacions representen el 19,5% del teixit empresarial, seguit de l'educació, la sanitat i els serveis socials i la construcció —amb el 10,3 i 9%, respectivament—, les activitats administratives, les immobiliàries i l'hostaleria, totes elles amb pesos que oscil·len entre en 6,3 i el 7,3%.

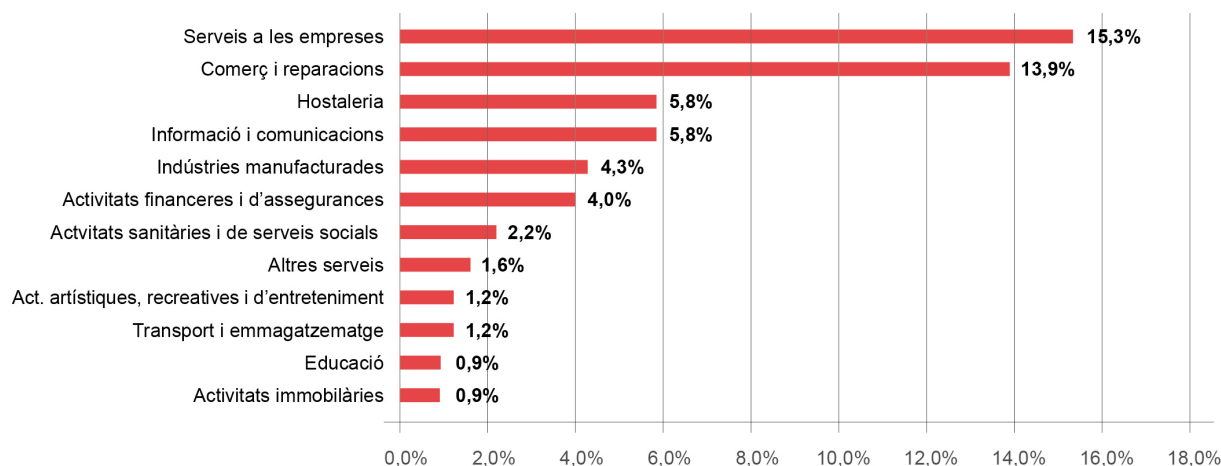
BARCELONA. VALOR AFEGIT BRUT (VAB)¹ PER A 11 BRANQUES D'ACTIVITAT, 2010

	PES S/TOTAL (%)
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	0,0
Energia, química, cautxú i metal·lúrgia	1,5
Alimentació, tèxtil, fusta, paper i edició	5,5
Maquinària, material elèctric i de transport	3,6
Construcció	7,5
Comerç i reparacions	11,5
Hostaleria	8,4
Transports, emmagatzematge i comunicacions	12,2
Mediació financera	6,8
Serveis a les empreses i activitats immobiliàries	19,9
Educació, sanitat, administració i altres serveis	23,1
TOTAL sectors	100,0

¹ VAB 2010. Base 2008. Valoració a preus bàsics.

FONT: Institut d'Estadística de Catalunya

Empreses inscrites al registre mercantil de Barcelona per sectors econòmics l'any 2013.

Font: Elaboració del Departament d'Estudis de l'Àrea d'Economia, Empresa i Ocupació de l'Ajuntament de Barcelona en base a dades d'informa extretes del Registre Mercantil. *S'exclou el sector de la construcció.

El projecte Coòpolis contempla com a sectors estratègics a promoure tant els serveis a les persones i empreses com les activitats formatives i educatives o administratives, pel que s'alineja amb els sectors presents a la ciutat, tot i incorporar-ne d'altres. A més a més, incidint en un altre dels sectors analitzats, el projecte té com un dels seus objectius principals en relació amb l'entorn revertir la situació de pèrdua progressiva de l'activitat del comerç de proximitat, proposant dispositius de formació, reorientació o traspàs de l'activitat.

Innovació

Barcelona concentra la major part de l'activitat econòmica catalana relacionada amb el sector de la innovació i de les indústries creatives, i prop d'una cinquena part de la de l'Estat espanyol. Les indústries creatives suposen més d'un 10% del total d'empreses de la ciutat, i es distribueixen en moltes activitats diferents, tal i com es pot veure en el següent quadre:

OCUPACIÓ EN INDÚSTRIES CREATIVES* A BARCELONA, 2012		
	2012	PES BCN/ CATALUNYA
Activitats relacionades amb el patrimoni	2.634	65,5%
Arquitectura i enginyeria	14.516	42,6%
Arts gràfiques i impressió	4.044	20,5%
Cinema, vídeo i música	2.947	54,8%
Disseny i fotografia	10.532	53,1%
Edició	9.910	66,7%
Escriptors, arts escèniques i visuals, i artesans	7.155	57,9%
Moda	2.168	13,4%
Ràdio i televisió	1.235	26,1%
Indústries creatives tradicionals (culturals)	55.141	42,0%
Recerca i desenvolupament	9.323	52,4%
Publicitat	13.956	63,1%
Software, videojocs i edició electrònica	23.052	61,3%
Indústries creatives no tradicionals	46.331	59,8%
TOTAL INDÚSTRIES CREATIVES	101.472	48,6%
% ind. creatives s/ total	11,02%	

* Afiliats als Règims General i d'Autònoms de la Seguretat Social
FONT: Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans (IERMB)

Les empreses basades en el coneixement representen més del 40% dels projectes econòmics amb seu a la ciutat. D'aquestes, un 28% estan orientades a grau de coneixement alt.

La majoria d'aquestes activitats troben encaix amb els sectors estratègics proposats per Coòpolis, pel que considerem que l'equipament s'alineja aquí també amb les propostes de ciutat en matèria d'innovació i creativitat.

Tipologies d'empresa

En relació al volum de les empreses, les estadístiques indiquen una preeminència d'iniciatives de tipus micro i petites tant a Barcelona com al conjunt de la província. Els sectors de serveis i comerç són precisament els que concentren una major presència d'aquestes empreses.

Segons l'Institut Nacional de Estadística, entre les empreses amb assalariats amb seu a Barcelona, el 2013 predominaven de forma molt rellevant les microempreses, amb un número de treballadors que oscil·la entre 1 i 9. Aquestes representen 8 de cada 10 empreses localitzades a la ciutat (88,3%), mentre que un 9,2% són empreses d'entre 10 i 50 treballadors i treballadores, mentre que només l'1,8% té entre 50 i 200. Les grans empreses de més de 200 treballadors representen només el 0,6% del total.

Seus empresarials a Barcelona segons intensitat de coneixement. Gener 2013

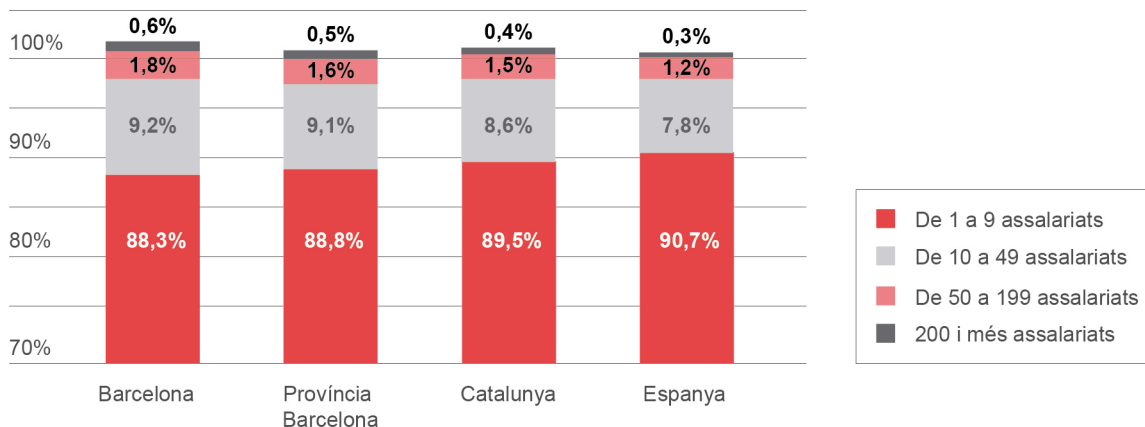
Activitat	Empreses 2013	Variació interanual 12/13	% total 2013
Activitats industrials de tecnologia alta	274	-6,48%	0,16%
21. Fabricació de productes farmacèutics	41	-6,82%	0,02%
26. Fabricació prod. Informàtics, electrònics i òptics	233	-6,43%	0,14%
Activitats industrials de tecnologia mitjana-alta	501	-8,91%	0,30%
20. Indústries químiques	156	-9,30%	0,09%
27. Fabricació materials i equips elèctrics	110	-6,78%	0,06%
28. Fabricació maquinària i equips ncaa	180	-5,76%	0,11%
29. Fabricació vehicles de motor, remolcs i semiremolcs	33	-21,43%	0,02%
30. Fabricació d'altres materials de transport	22	-18,52%	0,01%
Activitats industrials de tecnologia mitjana-alta	5.366	-1,16%	3,16%
59. Act. cinematogràfiques, vídeo i TV; so i ed. musical	989	-3,13%	0,58%
60. Act. Emissió i programació de ràdio i televisió	95	-9,52%	0,06%
61. Telecomunicacions	285	-2,40%	0,17%
62. Serveis de tecnologies de la informació	3.045	-0,39%	1,79%
63. Serveis d'informació	316	-3,95%	0,19%
72. Recerca i desenvolupament	636	-2,15%	0,37%
Activitats industrials de tecnologia mitjana-alta	59.513	1,31%	35,05%
64. Mediació financera	766	54,12%	0,45%
65. Assegurances, reassegurances i fons de pensions	79	-14,13%	0,05%
66. Activitats auxiliars de la mediació financera i d'asseg	3.238	-1,40%	1,91%
50. Transport marítim i per vies de navegació interior	23	9,52%	0,01%
51. Transport aeri	20	5,26%	0,01%
69. Activitats jurídiques i de comptabilitat	11.512	-0,10%	6,78%
70. act. seus centrals; act. consultoria gestió empresa	1.313	2,02%	0,77%
71. Serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria	9.249	0,11%	5,45%
73. Publicitat i estudis de mercat	4.341	6,24%	2,56%
74. Altres activitats professionals, científiques i tècniques	4.905	1,45%	2,89%
78. Activitats relacionades amb l'ocupació	541	1,50%	0,32%
80. Activitats de seguretat i investigació	164	-1,80%	0,10%
58. Edició	1.172	-0,51%	0,69%
85. Educació	5.083	4,29%	2,99%
86. Activitats sanitàries	11.610	0,15%	6,84%
87. Activitats de serveis socials amb allotjament	332	-3,49%	0,20%
88. Activitats de serveis socials sense allotjament	402	1,52%	0,24%
90. Activitats de cració, artístiques i d'espectacles	2.418	-1,95%	1,42%
91. Act. de biblioteques, arxius, museus i altres culturals	627	8,10%	0,37%
92. Activitats relacionades amb jocs d'atzar i apostes	416	-6,94%	0,25%
75. Activitats veterinàries	206	-1,90%	0,12%
93. Activitats esportives, recreatives i d'entreteniment	1.096	2,24%	0,65%
Total seus empresarials de coneixement alt - mitjà alt	65.654	-0,98%	38,67%

Font: Elaboració del Departament d'Estudis de l'Àrea d'Economia, Empresa i Ocupació de l'Ajuntament de Barcelona a partir de les dades del DIRCE difoses pel Departament d'Estadístiques municipal.

El 2013 es va incrementar un 5,1% el número de microempreses a la ciutat. L'únic diferencial positiu, juntament amb les grans empreses, ja que la resta de tipologies van experimentar una reducció d'entre el 3 i el 6%.

Empreses a Barcelona i àmbits territorials. 1 de gener de 2013

Per estat d'assalariats. Absoluts

Font: Elaboració del Departament d'Estudis de l'Àrea d'Economia, Empresa i Ocupació de l'Ajuntament de Barcelona a partir de les dades del DIRCE difoses pel Departament d'Estadístiques municipal.

El projecte Coòpolis contempla la incubació de fins a 35 empreses, així com l'oferta d'espais de cotreball per iniciatives individuals o col·lectives. En tots els casos, i tal i com s'ha concebut el programa, les empreses i iniciatives que hi participin tindran la tipologia de microempreses, o com a molt, de petites empreses. Són les tipologies d'empresa que tenen major presència a la ciutat, pel que s'és coherent amb la seva realitat, però també són les que permeten uns inicis més ràpids i subjectes a menys condicionants.

El comerç

Dades del 2014 indiquen que el 17% dels locals comercials de la ciutat de Barcelona romanen sense activitat, i que el comerç és un dels sectors que està patint amb més duresa i de forma més continuada la recessió econòmica. El conjunt del sector representa, amb dades de 2012, més de 140.000 llocs de treball a la ciutat (un 23% del total), agrupats en 16.000 empreses (el 14,2% del total d'empreses ubicades a la ciutat).

Sants és un dels barris que presenta un descens més importants d'activitat i de número de comerços tradicionals oberts, causat bàsicament per tancament i cessament de l'activitat, o bé pel traspàs a altres persones, que canvien de tipologia de comerç. També, i de forma molt especial als grans eixos comercials del barri, es constaten processos de substitució de comerç de proximitat per franquícies i negocis desvinculats de l'entorn, una dinàmica que erosiona el paper del comerç com a agent de cohesió social.

Tot i que a l'annex A.1.1 de l'estudi s'analitza l'encaix del projecte Coòpolis en el Pla Impuls del comerç a la ciutat, que proposa un seguit de mesures de suport al sector, és important aquí aportar algunes de les consideracions i recomanacions del pla, i en què Coòpolis pot incidir directament.

El Pla Impuls analitza la situació del comerç de proximitat a la ciutat per a proposar solucions de continuïtat pel sector. Segons les seves conclusions, les claus per la pervivència d'aquest ric teixit de la ciutat passen per mantenir una oferta comercial diversa, plural, dinàmica i innovadora, basada en la qualitat del producte i de serveis que s'adaptin a les necessitats dels i les clients. Passa també per conservar la seva funció vertebradora i integradora de la ciutat, així com de la seva capacitat de generació d'ocupació i activitat sostenible. Finalment, el manteniment del paper del comerç a la ciutat també es vincula a que el sector tingui al seu abast una oferta formativa pública específica.

Aquest marc general de comprensió es concreta en un seguit d'objectius a assolir per part de la ciutat, dels que cal destacar-ne, per la seva rellevància pel projecte Coòpolis, alguns en concret. En primer lloc, apostar per la iniciativa econòmica i de suport a l'empresa a través de canals d'atenció i seguiment a les persones que volen obrir un comerç. En segon lloc, crear un fons de (re)emprenedoria que faciliti els processos de traspàs o reorientació de l'activitat i, en tercer, donar un impuls a la formació. Altres objectius que es proposen són el foment de la innovació i adaptació a les TIC per part dels comerços i la consolidació d'un comerç sostenible, en línia amb el foment d'un consum responsable.²⁶

Es constata com els objectius que es proposen pel projecte Coòpolis s'adeqüen als que proposa el Pla d'Impuls al Comerç, ja que es tracta d'un equipament que ha d'afavorir tant el naixement de noves empreses comercials i que compta amb programes específics de suport a la transmissió de comerços en actiu. Pel que fa a l'impuls a la formació, es proposen àrees en què s'han detectat mancances per part del sector, i es confeccionarà un conjunt de mòduls i itineraris perquè cada comerç pugui accedir únicament als que més els interessin. El disseny d'aquest programa es farà en col·laboració amb Barcelona Activa.

Com a comentari final, cal destacar que el Pla apunta directament al cooperativisme com una oportunitat en determinats àmbits per promoure serveis complementaris a l'activitat comercial. Es proposa que l'Ajuntament ha de treballar en ajuts específics a la creació de cooperatives comercials, i fer-ho conjuntament amb els programes engegats en aquest sentit per la Generalitat de Catalunya, objectiu que també es materialitzaria a Coòpolis.

Sectors estratègics

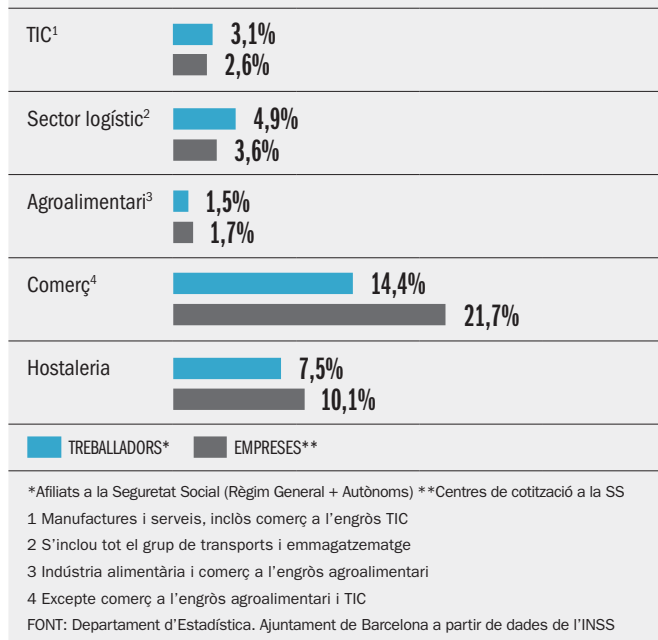
El Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, Visió2020, proposa aprofundir l'activitat en sectors considerats clau en desenvolupament econòmic i projecció de la regió.

²⁶ S'entén per consum responsable aquells que fomenta un o més de les següents accions: la contenció en la compra, que aquesta es faci de productes o serveis oferts per empreses socialment responsables, o bé que el producte o l'empresa que l'ofereix sigui respectuosa amb el medi ambient.

Els sectors estratègics a l'economia de Barcelona

PES DELS SECTORS ESTRATÈGICS A L'ECONOMIA DE BARCELONA, 4t trimestre 2012 (En % s/total)

Als sectors tradicionals de la ciutat — comerç, turisme i serveis —, s'hi afegeixen de nous, com l'aeronàutica, l'audiovisual/TIC, l'agroalimentari, la salut, l'energia i la logística. L'aportació d'alguns d'aquests sectors al conjunt de l'activitat de la ciutat els podem trobar al següent resum.

Coòpolis incorpora alguns d'aquests sectors a la seva estratègia, tot i que n'incorpora d'altres. Les TIC i la comunicació, les empreses vinculades a un turisme responsable o el suport al comerç són alguns dels punts de coincidència. La contribució d'aquestes empreses quant a volum de negoci i llocs de treball generats a la ciutat és molt rellevant, i Coòpolis ha de venir a reforçar el paper d'aquests sectors.

Llocs de treball a Barcelona

TREBALLADORS AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL, 2012*

	TOTAL	% S/ESPANYA
Barcelona	969.093	5,9
Barcelona província	2.182.623	13,4
Catalunya	2.875.276	17,6
Espanya	16.332.488	100,0

* Dades del 4t trimestre
 FONT: Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya i INSS

Ocupació a Barcelona

La situació del mercat de treball de la ciutat, tot i no ser tant negativa com en altres ciutats catalanes i espanyoles, no és aliena als efectes de la crisi econòmica que va començar el 2007.

Durant el 2013 s'ha experimentat una lleugera millora respecte dels resultats de l'EPA del mateix període de l'exercici anterior. Malgrat presentar un atur inferior a la mitjana catalana i espanyola, aquest se situa molt per sobre de la UE, i és a l'actualitat un dels principals factors que contribueix a la precarització de les condicions de vida de moltes barcelonines. Les dades de la primera EPA del 2014 situà la taxa d'atur a la ciutat en un 21,6%, pel que la destrucció de llocs de treball, tot i haver-se moderat, segueix com a tendència dominant.

Activitat, ocupació i atur

TAXES* D'ACTIVITAT, OCUPACIÓ I ATUR. IV trimestre de 2013 (En %)

	TAXA D'ACTIVITAT	TAXA D'OCUPACIÓ	TAXA D'ATUR
Barcelona	78	64,2	17,7
Catalunya	78,5	60,9	22,3
Espanya	75,1	55,4	26,1
Unió Europea**	72,2	64,5	10,6

* Taxes específiques (16-64 anys)
 ** Les dades de la UE corresponen al tercer trimestre de 2013
 FONT: Enquesta de Població Activa i Eurostat

La regió metropolitana concentra aproximadament el 70% del teixit productiu de Catalunya, per la qual cosa el que passi en aquesta regió marcarà la tendència de tot el territori. A nivell de Barcelona, els serveis comercials, transport i emmagatzematge, i l'hostaleria i restauració han registrat una evolució menys negativa que a la resta del territori.

Si les dades d'atur de 2012 indicaven que encara no s'havia tocat fons, les d'octubre de 2013 apunten que la franja dels majors de 45 anys és la més castigada, tant entre els homes com en les dones.

Sent aquesta la imatge de l'atur, la situació a nivell de contractació es la següent:

	Totals	Indefinits	Temporals
Barcelona	742.580	83.712	658.868
Regió metropolitana	1.440.329	163.667	1.276.652

Font: Elaboració pròpia amb dades del departament d'estadística del departament de Barcelona (2012)

Les dades mostren un empitjorament de les condicions laborals. Tant sols el 11,27% dels contractes a Barcelona són indefinits. A la regió metropolitana el percentatge és el mateix (11,36%). Del total de contractes temporals, el 65,4% són de durada inferior a 6 mesos. El sector serveis és el que percentualment més utilitza aquest tipus de contractació, per davant de la construcció i la indústria.

Un dels trets diferencials de l'economia social és la seva voluntat de crear ocupació estable i de qualitat als territoris, raó per la qual es converteix en un opció necessària i desitjable en aquest context. Més enllà de donar suport als projectes econòmics existents, s'han de cercar accions i programes per crear noves empreses, que serveixin per generar llocs de treball per aquelles persones que o bé no troben feina, o bé s'incorporen al mercat laboral per primera vegada. A més a més, cal promoure que la qualitat de la contractació sigui el més alta possible, revertint la situació de precarietat i inestabilitat associades a la contractació temporal. Cal fer esment especial en aquest punt a que l'economia social presenta uns índex d'ocupació estable per a persones majors de 45 anys, i de joves superior a altres sectors, essent aquests dos dels col·lectius entre els que la situació d'atur és més crítica.

En relació al gènere, del total de 741.580 contractes, el 52,7% s'han fet a dones, i en termes de contractes indefinits, els percentatges es mantenen en 10,7% i 11,9%, per a dones i homes respectivament.

Cal destacar que les activitats vinculades al coneixement ocupaven el 2013 a més del 50% dels assalariats a la ciutat, nou punts més que la mitjana catalana. Els treballadors amb estudis universitaris representa un 38% del total de les persones treballadores a Catalunya, i sovint no troben lloc dins del mercat laboral, essent un dels sectors socials que està optant per la migració com única sortida a la situació d'atur.

Pel que fa al col·lectiu de joves, en els que les xifres de desocupació es situen en una forquilla d'entre el 40 i el 45%, ens remetem a l'estudi *Repensant el concepte de treball. Quines ocupacions per a quins joves? Trobar feina o crear feina?* presentat per l'IGOP el 2014, que recull a les conclusions:

“L'atur i l'ocupació precària generalitzada dels joves plantegen nombrosos problemes des d'una perspectiva tant individual com econòmica i social. Suposa un malbaratament considerable de recursos, dificulta les possibilitats d'emancipació dels joves amb impactes negatius en la demografia, i arrossega pèrdues vitals en productivitat, tant a curt termini, al «malgastar» alguns dels anys més fructífers (sobretot el tram de 25 a 34 anys) de les biografies de les persones, com a llarg termini, per devaluació del capital humà adquirit o, en el cas de l'ocupació precària, absència de formació contínua, atès que ni l'empresa ni el treballador inverteixen en formació per a una relació laboral que pot ser properament cancel·lada.”

“El fet que gairebé la meitat dels i les joves catalans/es i espanyols/es menors de 30 anys que vulguin treballar i no aconsegueixin fer-ho, apunta a errors greus del nostre mercat laboral i, per tant, de les institucions i regulacions que el configuren. D'una o altra manera, la impossibilitat d'accés de molts joves al mercat laboral s'ha convertit en l'element estructural més important de la desocupació a Catalunya i a la resta d'Espanya, que al seu torn constitueix el principal problema de l'economia del país durant les tres últimes dècades.”

Si bé és cert que aquest atur afecta en major mesura als col·lectius amb una menor formació o bé en risc d'exclusió, tampoc els joves amb formació superior troben sovint sortida professional a les seves aspiracions. En el cas dels joves amb educació primària, les taxes d'atur s'enfilen fins al 40%, mentre que pels joves amb estudis superiors, les xifres es situen al voltant del 18%.

La poca incidència dels programes d'intermediació en l'accés al mercat de treball per part d'aquests col·lectius apunten a la necessitat d'experimentar amb fórmules que combinin la formació i l'autocupació, com es el cas que es proposa en aquest estudi. Finalment, cal fer notar que el context de necessària reindustrialització del país que suggereixen nombrosos experts pot ser una oportunitat per aquestes persones per iniciar noves activitats.

Barcelona Activa

L'agència de promoció econòmica de l'Ajuntament de Barcelona ha jugat, en el context descrit en els punts anteriors, un paper important de lluita contra la desocupació i de foment de la creació de noves empreses.

Només el 2012, el conjunt de serveis a les empreses de Barcelona Activa va poder atendre a 2.300 empreses, mentre que el seu Punt PAIT, que queda integrat en les noves Oficines d'Atenció a l'Empresa, ha constituït 431 noves empreses a Barcelona. En el mateix període, més de 19.500 persones van ser ateses a través dels serveis i programes de capacitació professional i ocupació. Només amb el programa "Treball als barris" s'ha atès a 3.100 persones, mentre que es van dur a terme més de 4.400 càpsules formatives en tecnologies, beneficiant a prop de 14.000 persones.

Un resum de la seva activitat el podem trobar en el següent quadre.

Resum d'activitat 2012	
Barcelona Activa	
Total de participacions	224.667
Emprenedoria	
Persones emprenedores ateses	15.535
Projectes acompanyats en la seva creació	2.500
Estimació de llocs de treball i empreses creades	3.200 / 1.700
Empresa	
Empreses participants	2.299
Finançament obtingut	20,8 M €
Empreses incubades	146
Tramitacions electròniques de noves empreses	431
Capacitació professional i ocupació	
Total de persones ateses	19.532
Persones, orientació i recerca de feina ("Activa't")	6.727
Persones, desenvolupament professional	6.803
Persones, "Treball als barris"	3.101
Alumnes orientats, Àrea Metropolitana de Barcelona	17.977
Formació	
Persones en formació tecnològica	13.868
Persones professionals i pimes	8.557
Persones, iniciació	5.823

Als annexos de l'estudi es desplega en primer lloc l'encaix del projecte Coòpolis en les estratègies de ciutat i de districte, incloent Barcelona activa, mentre que a l'apartat del benchmarking s'estudien algunes de les propostes més interessants de l'agència de promoció econòmica de la ciutat que no es reproduiran aquí, però de les que cal destacar alguns aspectes.

Una de les qüestions importants que es desprèn de la recerca duta a terme sobre Barcelona Activa és la carència de programes específics de promoció de l'economia social, tot i haver quedat acreditada la voluntat del sector de crear una ocupació sostenible, de qualitat i amb un impacte social positiu. Tot i les declaracions favorables a l'economia social realitzades per estaments diversos de la ciutat —per part de l'ajuntament durant el 2012, Any internacional de les cooperatives, i de l'alcalde Xavier Trias el 2013—, no existeixen mesures concretes ni específiques. Un buit i una mancança que Coòpolis vindria a omplir.

5.3.2. ÀMBIT DISTRICTE DE SANTS-MONTJUÏC

Estudiades algunes de les dades rellevants a nivell de ciutat, també cal apuntar alguns dels aspectes rellevants pel projecte pel que fa al Districte on s'ha d'ubicar. Aquesta anàlisi, que haurà d'actualitzar-se de forma regular, haurà de servir per adequar la oferta de Coòpolis a les necessitats i objectius generals de la ciutat i a la singularitat del seu entorn més immediat.

Ocupació

Segons les fonts consultades, actualitzades a l'octubre de 2013, l'atur al districte presenta una situació semblant a la resta de la ciutat, d'aproximadament el 13% de la població activa. De les persones en situació d'atur, 13.000 en total, el 40% es troba sense feina des de fa menys de 6 mesos, però un altre 40% ho està des de fa més d'un any.

El barri de la Marina del Prat Vermell és el que acumula una major taxa d'atur, del 19,7%, mentre que la resta de barris es situen per sobre de la mitjana, amb l'excepció de Sants-Badal, amb només un 8,5%. El Poble Sec, Sants i la Marina són els que compten amb més persones en situació d'atur, i són també els barris on l'atur està més cronificat. El 2013, però, deixà alguna xifra positiva per aquests barris, ja que justament són els que van presentar un major descens en l'atur femení.

Activitats econòmiques

El Districte acumula el 19,3% dels establiments industrials de la ciutat i un 50% dels treballadors del sector del conjunt de la ciutat, i té com a segon centre econòmic el comerç de barri. La presència d'empreses vinculades a les TIC i al coneixement és menor respecte a la mitjana de la ciutat, malgrat ha experimentat una lleugera millora els darrers anys.

Demografia

Amb una població de 183.700 persones, distribuïdes en 22,9 km² i 8 barris (Poble Sec, la Marina del Prat Vermell, la Marina del Port, la Font de la Guatlla, Hostafrancs, la Bordeta, Badal i Sants), el districte de Sants-Montjuïc presenta la següent fisonomia.

En termes de Renda Familiar Disponible, es tracta d'un Districte que es situa a la banda baixa del còmput pel 2013, trobant-se al voltant del 75% de la renda mitjana de la ciutat. El 2012, el districte era el que tenia una renda familiar més baixa de tota la ciutat, arribant al 60% de la mitjana de la ciutat a la Marina del Prat Vermell, pel que les dades han millorat en el darrer exercici, tot i que segueixen constant a la banda baixa dels indicadors.

Pel que fa a la formació, el districte es situa com un dels que acumula major població sense estudis (un 11,3%), un major absentisme escolar, i una població amb estudis universitaris 6 punts per sota de la mitjana de la ciutat. L'impacte d'un equipament com Coòpolis pot ser de gran rellevància tant en aquest punt com en l'anterior.

Quant a retenció de població, l'any 2012 Barcelona va perdre 56.800 persones, xifra semblant a la de l'any anterior. Tot i que la tendència és a disminuir, el districte va perdre una mitjana de 8.000 persones/any en el període 2005-2009, mentre que posteriorment ha tendit a estabilitzar-se. La distribució del descens de població és equitativa entre gèneres.

Pel que fa a la composició del veïnat, un 19% és de procedència forana, 2,5 punts per sobre de la mitjana de la ciutat, essent el Poble Sec i Hostafrancs els barris amb major presència de població migrada. Les comunitats amb major presència són la paquistanesa, l'equatoriana i la xinesa, amb un 51% de població femenina en el seu conjunt. El 19% de l'alumnat (3-16 anys) del 2011 del districte era de nacionalitat estrangera, proporció que es manté al llarg de totes les edats, excepte en el cas dels joves (16 i 29 anys). En aquest tram, la població migrant representa més del 30%²⁷.

Aproximadament, el 60% de la població està compresa entre 25 i 64 anys, sent la mitjana de edat 43 anys —41 anys els homes, 45 les dones—, mentre que un quart de la població té entre 30 i 44 anys (25%). L'índex d'envelliment (que és el % de persones de més de 65 anys per cada persona de 0 a 14) és de 158,1%, un punt per sota del valor a nivell ciutat.

En la mateixa línia, l'índex de solitud de les persones majors de 65 anys és del 26%, i el de sobrenvelliment del 32,1%, mentre que el de dependència demogràfica és del 46,8%. En tots els casos, els índex són més petits al districte que a la mitjana de la ciutat.²⁸ Aquesta composició demogràfica pot afavorir la presència d'empreses de serveis a les persones grans, una demanda que empreses vinculades a Coòpolis podrien satisfer.

---

²⁷ Segons dades del 2008.

²⁸ L'índex de dependència demogràfica, que expressa la càrrega que per a la població en edat de treballar (16-64) representa la població en edats dependents (0-15 i >64), és del 46,8 % i està 3,4 punts percentuals per sota del promig de la ciutat de Barcelona (51,2%). La població en edat de treballar (16-64 anys) amb un 68,%, està dos punts per sobre que la mitjana de la ciutat (66,0%).

5.4. COÒPOLIS: UNA PROPOSTA DE REVITALITZACIÓ PER CAN BATLLÓ

El projecte Coòpolis vol esdevenir una peça més en la reconversió urbanística de l'àrea de Can Batlló al barri de la Bordeta de Sants, Barcelona. En el marc socioeconòmic actual, amb un elevat índex d'atur a la ciutat, i una mitjana de l'11,7% de la població activa al districte, superior al promig de Barcelona²⁹, la creació de llocs de treball s'ha erigit com una mesura prioritària, tant o més urgent com la ubicació de zones verdes o equipaments.

Coòpolis vol ser un dispositiu de dinamització de l'economia social, clarament orientat al territori i que, en part, recuperi l'esperit de ciutat dels oficis de l'antic polígon. La vocació de servei a la comunitat, d'innovació i creació de llocs de treball estables encaixa perfectament en el projecte veïnal i comunitari de caràcter multifuncional que ja s'està duent a terme.

5.4.1. CONTEXTUALITZACIÓ

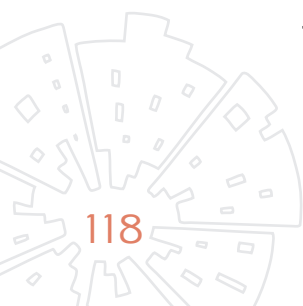
El polígon industrial de Can Batlló es troba immers en un intens procés de transformació des de fa uns anys. El juny de 2011, el teixit social i comunitari de Sants, agrupat al voltant de la Plataforma Can Batlló és pel Barri, va accedir a l'antic recinte fabril i va obrir el camp de possibilitats per recuperar la zona des d'una visió integral. Des d'aquella data, la lògica de l'autòrganització veïnal s'ha revelat com l'única forma d'encarar la urbanització del recinte, i ha demostrat una gran capacitat de transformació, en un procés que es trobava en un punt d'estancament, a causa de la complexitat dels processos d'expropiació, la manca de recursos inversors i la posició d'enroc de la propietat.

El recinte fabril de Can Batlló, inaugurat el 1880, fou motor de la transformació urbanística del barri de la Bordeta, mentre que en les últimes dècades va ser el pol d'activitat econòmica des d'on s'establiren sinergies i es dinamitzaren un gran nombre d'empreses de la zona. A partir sobretot dels anys 80, però, s'inicià una dinàmica per la que el recinte es va anar desocupant de forma gradual. Aquest cessament d'activitat va suposar una empobriment generalitzat de la vida econòmica de l'entorn, i el trencament de les sinergies generades, la qual cosa, unida a la demora continuada en l'execució del pla de reforma, i la inestabilitat associada, va originar un doble procés de deteriorament i abandó per part de les empreses de l'entorn, sense que se n'incentivés la incorporació de noves.

Al llarg de les últimes dècades, la ciutat de Barcelona ha dut a terme un procés de desindustrialització -avui ja consolidat- en favor d'altres tipus d'activitat econòmica, més vinculades als serveis i les noves tecnologies³⁰. En alguns casos, des del mateix

²⁹ Font: <http://www.elperiodico.cat/ca/grafics/barcelona/taxa-datur-als-barris-barcelona-350/>

³⁰ MARMOLEJO, C. (2014) Metropolitan dynamics and new urban projects. Centre de Política de Sòl i Valoracions, Barcelona.

planejament urbanístic, s'ha intentat reglar i fomentar aquesta transició com en el cas del 22@ al districte de Sant Martí. No fou així per a la zona de Can Batlló–Magòria, on el PGM de 1976 preveia la transformació d'un espai industrial, que donava feina a més de 2000 treballadors i treballadores, en sòl d'equipaments i zones verdes per al barri. Posteriorment, en la modificació del PGM el 2006, es va incloure el sòl residencial lliure com a via per fer viable l'operació des de la iniciativa privada.

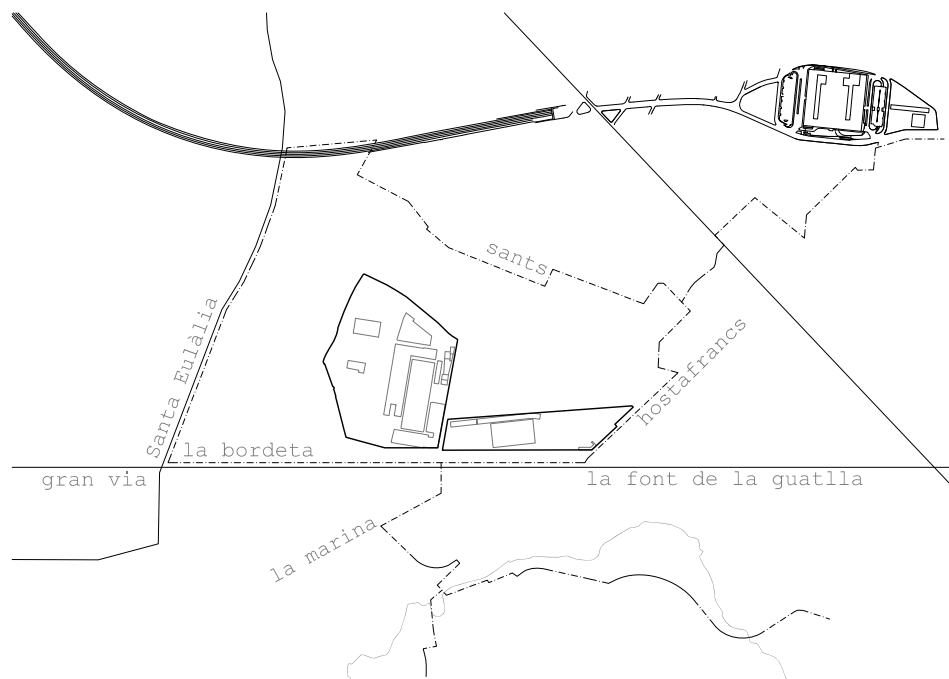
La

importància de la operació de transformació urbana és cabdal per definir el futur de la zona. S'ha de tenir en compte que l'activitat que es genera al recinte de Can Batlló té un impacte directe en el desenvolupament del barri de la Bordeta on s'emplaça. Així l'àmbit Batlló–Magòria, afectat per la Modificació del Pla General Metropolità (PGM) de 2006³¹, engloba una superfície de 14Ha, el 24% de la superfície total del barri (60Ha). Concretament l'àmbit del recinte comprèn al voltant de 9Ha, l'equivalent a nou illes de l'Eixample, aproximadament la mateixa superfície que ocupa el complex de sanitari de l'Hospital de Sant Pau i la Santa Creu. És, doncs, una peça urbana de gran magnitud que no només té impacte sobre el desenvolupament del barri la Bordeta, sinó també per per la seva posició respecte les àrees contigües de La Marina del Port, La Font de la Guatlla Santa Eulàlia i Gran Via a l'Hospitalet. S'evidencia, doncs, la forta correlació entre la fesomia i funcionalitat del polígon, i el barris del seu entorn.

³¹ Modificació del PGM en l'àmbit discontinu: Batlló–Magòria i les parcel·les situades a Via Laietana núm.2, Via Laietana núm. 8-10, Pau Claris núm. 158-160, Girona núm. 20, i Carrera núm. 12. amb aprovació definitiva l'octubre de 2006

Actualment, diferents associacions, col·lectius i persones a nivell individual, organitzats al voltant de la plataforma veïnal, han rehabilitat diverses naus de l'antic polígon — cedides a l'associació de veïns i veïnes del Centre Social de Sants pel consistori— i hi han ubicat diversos equipaments socioculturals aplegats dins l'anomenat *Bloc Onze* (biblioteca, punt de trobada, servei de bar, auditori, rocòdrom, espais de reunió, tallers de creació artística, espai familiar, etc.). Al mateix temps, han endegat un procés per culminar l'obertura definitiva del polígon al barri, amb l'aprofitament de les naus per posar en funcionament altres equipaments, com ara tallers col·lectius d'oficis i serveis, així com la construcció d'horts urbans i el futur parc, entre d'altres. Aquesta acció continuada per la recuperació del recinte ha suposat una millora en la mobilitat per a vianants de la zona —obertura del carrer 11 de juny— així com l'augment de superfície lliure per a l'ús del veïnat.

5.4.2. UNA PROPOSTA VEÏNAL-COMUNITÀRIA PER CAN BATLLÓ

El canvi de context social, associat a l'arribada de la crisi econòmica, va propiciar que la Modificació del Pla General Metropolità vigent quedés obsoleta, ja que les necessitats socials no són les mateixes ara que fa quinze anys, quan es va redactar el projecte. El barri segueix precisant d'espais verds i d'equipaments bàsics, però també és urgent crear llocs de treball i habitatges dignes. A la pràctica, les activitats de recuperació veïnal del recinte han acabat cristal·litzant en una proposta urbanística pròpia de la Plataforma Can Batlló és pel Barri, amb el beneplàcit de l'Ajuntament de Barcelona, que ha suposat un viratge conceptual important, respecte el que estava previst en el pla vigent. S'ha posat en primer terme les necessitats dels i les usuàries de l'espai, i aquest canvi de perspectiva incorpora dues grans línies de desenvolupament: la mescla d'usos i l'aposta per la rehabilitació parcial —no tant sols arquitectònica, sinó també funcional— del polígon.

A) **Mixtura d'usos:**

La proposta de futur de la Plataforma defensa cercar la diversitat i heterogeneïtat d'usos per evitar la pràctica del monocultiu i garantir la vitalitat i la màxima afluència de públic al llarg de tota la jornada horària. Es volen combinar usos de l'espai que potenciïn les activitats associades a una zona verda —els usos lúdics i el lleure—, amb recuperar naus per fer-hi equipaments socioculturals. Igualment, s'hi volen ubicar nous models d'accés a l'habitatge, mitjançant una cooperativa d'habitatge en règim de cessió d'ús, i que tots ells convisquin amb la localització de naus destinades a serveis educatius i sanitaris.

En la mateixa línia diversificadora, es volen ubicar diversos espais des d'on desenvolupar iniciatives de l'economia social i cooperativa. És en aquesta darrera línia d'intervenció on el projecte Coòpolis esdevé central: una infraestructura per l'allotjament d'empreses de nova creació, un espai de formació, assessorament, acompanyament que ha de contribuir definitivament la reactivació urbanística, social, econòmica i laboral de la zona.

B) **Recuperar el passat per projectar el futur**

Un altre dels aspectes que contempla el projecte de reforma a Can Batlló és la recuperació del recinte fabril com a nucli d'activitat econòmica i laboral. En aquest sentit, significaria recuperar algunes de les funcions que històricament havia tingut el recinte i els terrenys en els que s'erigí, adaptant-les a les necessitats actuals i, alhora, projectant-les cap al futur.

Un exemple d'aquesta recuperació el tenim en la proposta de composició i organització de les zones verdes, quan el projecte d'horts urbans connecta amb l'experiència dels camps de conreu que proliferaven no fa gaires anys a la zona. En aquest mateix sentit, Coòpolis pot esdevenir un espai que recuperi, en certa mesura, part de l'esperit de ciutat dels oficis que sempre tingué Can Batlló. La pràctica dels tallers d'oficis representa reintegrar part del llegat de la manufactura tradicional i el patrimoni obrer i industrial, però també pot esdevenir una forma de reactivació econòmica del teixit local social.

En el seu passat industrial, el polígon conformava un entorn productiu relativament important, un veritable ecosistema d'empreses de diferents rams: metal·lúrgia, cosmètica, treballs en fusta, enginyeria, electrònica, arts i educació. En els moments de màxima ocupació del polígon, les prop de 200 empreses donaven feina a més de 2000 persones, la meitat de les 4000 del total del barri de La Bordeta.

Aquest fet significava una força econòmica productiva destacable, no tant sols pel que fa a la creació directa de llocs de treball, sinó també per l'activitat econòmica indirecta generada en els comerços de la zona. Segons Roman i Corbella (2014: 60) al llarg de dècades es podia entrar a Can Batlló amb un projecte en fase de planificació i materialitzar-lo íntegrament sense sortir-ne. La diversitat d'activitats afavoria que es generés treball i es produís una sinergia productiva, ja que es compartien els excedents

de feina. La proximitat facilitava que es teixís una xarxa de proveïdors i clients interna que afavoria la creació de noves iniciatives empresarials, alhora que produïa un estalvi en transports, temps i cost. Aquesta situació es degradà progressivament a mesura que avançava el procés de reconversió, aprovat definitivament el 2006, i ha portat a que el 2014 només quedin a Can Batlló traces del ric passat industrial i empresarial.

5.4.3. EL PROJECTE COÒPOLIS EN EL MARC D'UN NOU CAN BATLLÓ

El projecte Coòpolis s'insereix plenament en la generació d'aquesta nova dinàmica pel recinte que té com a objectiu construir un nou model de barri que s'adapti a les necessitats i el context actual. Can Batlló constitueix un lloc idoni per ubicar el projecte, ja que és un autèntic planter comunitari, fet que el converteix en el marc ideal per germinar-hi iniciatives socials: en aquest cas concret, de caràcter econòmic i de creació d'empreses i d'ocupació.

La ubicació del projecte Coòpolis al recinte dinamitzarà l'activitat econòmica de la zona amb criteris de sostenibilitat, adequació i relació amb l'entorn. Es parteix d'un compromís ferm d'atenció a les necessitats de la població del territori, comptant amb línies de treball específiques que han de permetre que el veïnat de l'entorn trobi al seu abast recursos i espais adreçats a la generació de noves iniciatives econòmiques, impactant sobre la ocupació.

Un equipament d'impuls de l'economia social, envoltat per un parc i d'equipaments de gestió comunitària, que suposarà la recuperació del vell esperit de Can Batlló. Tot plegat, adaptant l'activitat econòmica als nous temps: d'economia cooperativa i col·laborativa, recerca aplicada a la innovació (R+D+i), economia circular, innovació tecnològica i formació professional. Un projecte des d'on generar polítiques actives d'ocupació, i llocs de treball dignes i compromesos amb l'entorn. El procés de Coòpolis estimularia la reactivació del teixit urbà i econòmic de la zona, i en un futur immediat, podria suposar la creació d'un pol d'economia social a la zona sud de la ciutat, pràcticament únic a tot el país.

El benchmarking és un procés de comparació per implementar millores pràctiques de processos, models de negoci, estructures d'espais i equipaments similars al que es defineix en aquest projecte.

Al present apartat només es presenten les entitats incloses en aquest procés de comparació i de captació de referències externes, així com les conclusions que es deriven de l'estudi de les experiències. L'anàlisi en detall de cadascuna de les experiències valorades es troba agrupada a l'Annex A.3 del present estudi.

Les experiències que han estat seleccionades per aquest procés de *benchmarking* han estat seleccionades a partir d'uns criteris previs:

- Experiències que vinculin l'espai amb la comunitat.
- Que serveixin per difondre un estil de generar riquesa a la zona d'influència.
- Que siguin reconegudes per la seva trajectòria e impacte.

A partir d'aquí, s'han triat experiències d'àmbit internacional i nacional que es consideraven rellevants d'acord amb els criteris proposats. Finalment, es proposa una valoració del procés en forma d'extracció de conclusions a incloure en la concepció del projecte Coòpolis.

5.5.1. EXPERIÈNCIES ESTUDIADADES I CONCLUSIONS

A) Àmbit internacional

Les experiències que s'han estudiat en aquest procés de *benchmarking* han estat:

CDR Montreal Laval (Quebec): referent mundial del moviment cooperatiu i de l'economia social, així com del desenvolupament territorial. És l'experiència que s'ha estudiat amb més profunditat i amb la que s'ha tingut un contacte més estret.

CAES (França): experiència rellevant, molt establerta al nord de França. Es destaca com a impulsora de cooperatives en fase incipient, naixement i llançament, i perquè la cooperativa catalana Caleidoscoop està promovent la seva implantació a la ciutat de Barcelona.

Cigales (França): grup d'inversors que impulsen el creixement cooperatiu.

A partir de l'estudi en profunditat d'aquestes experiències, de contrastar-les amb d'altres d'arreu i que proposen projectes similars o en fases prèvies de desenvolupament, es proposen unes conclusions:

És necessari establir pols locals d'alt impacte —integrats en el territori, que facilitin la detecció de necessitats i de sectors a promoure—, i articular de forma concertada entre agents (públics, comunitaris, cooperatius) dispositius adreçats a la creació i consolidació d'empreses de l'economia social que atenguin aquestes necessitats.

Cal que aquests pols tinguin un elevat grau de qualitat i de rellevància al territori, i que alhora tinguin presència internacional, no només per afavorir els processos endògens, sinó també a processos d'expansió internacional. Entenem que Coòpolis pot ser una aposta pionera a nivell nacional en aquesta direcció, tant pel que fa a la seva composició concertada com pels seus objectius.

És important que els dispositius engegats esdevinguin també espais de debat, activitats i promoció de “bones pràctiques en economia social i cooperativa”, que impulsin replicar i/o adaptar localment nous models de promoció i d'implantació d'experiències de l'economia social.

Es destaca la importància de comptar amb agents financers de diferent tipologia per assegurar que la diversitat d'experiències i iniciatives que es promouen puguin satisfer les seves necessitats en aquest àmbit. Al costat de les entitats financeres pròpies de l'economia social catalana, i de les convencionals, és important crear xarxes d'inversors, entitats de capital llavor o altres formes de finançar les iniciatives impulsades.

En el cas concret de la Coopérative de Développement Régional de Montreal-Laval (CDRML), cal destacar la voluntat d'impulsar iniciatives de col·laboració entre el territori quebequès i el català en matèria de cooperació i economia social. Aquest interès va ser manifestat de forma explícita pel president de l'entitat, Patrick Duguay, qui proposa fer-ho a través de programes i projectes concrets. El desembre de 2013, la memòria intermèdia d'aquest estudi va ser remesa a la CDRML, i aquesta va emetre'n una valoració molt positiva. Es va acordar estudiar i concretar fórmules de col·laboració en fases posteriors de Coòpolis.

B) Experiències nacionals

A nivell nacional, les experiències i programes estudiats han estat molt nombrosos. A partir dels casos i experiències aplicades es poden extreure i aportar molts elements que facin del projecte un equipament ajustat a les necessitats i perspectives del sector de l'economia social i cooperativa i de la ciutat, així com per definir les seves estratègies d'intervenció i impacte.

Les experiències subjectes a estudi en aquest apartat són:

- ECOS Grup Cooperatiu (Barcelona)
- LabCoop (Barcelona)
- TecnoCampus (Mataró)
- Barcelona Activa i viviers associats
- La Fàbrica del Sol (Barcelona)
- Elkar-lan – Sociedad para la promoción de cooperativas (País Basc)
- Cit'ESS (Catalunya)
- CoBoi (Sant Boi de Llobregat)
- Uikú (El Prat de Llobregat)
- Inkemia IUCT Group / Escola Sant Gervasi (Mollet del Vallès)
- Programa Ara_Coop (Catalunya)
- Programa Re-empresa (Catalunya)
- Salò BizBarcelona (Barcelona)
- Programa CuEmE (Província de Barcelona)
- Patis Oberts al barri (Barcelona)
- Club Xnergic (Barcelona)
- FesGEST (Barcelona)

A partir de l'estudi dels diferents casos, que suposen en el seu conjunt una diversitat de programes, projectes o empreses que trobem al territori català, i que totes elles aporten elements a tenir en compte en la fase de planificació del projecte.

Barcelona i la seva Àrea Metropolitana compten amb una àmplia oferta de serveis i espais per a la creació, acceleració, acompanyament i enfortiment d'empreses, així com d'incubadores i espais de cotreball. Algunes experiències emergents han apostat clarament pel sector de la economia social, amb resultats molt positius. L'oferta contempla iniciatives per la creació i seguiment d'idees d'activitat, des de l'inici fins a l'acompanyament especialitzat per fer créixer i consolidar l'empresa. Es valora molt positivament les accions dissenyades per millorar la gestió econòmica de les empreses i per informar sobre els instruments financers a l'abast i per fer acompanyaments en la recerca del mateix.

Barcelona Activa ha desenvolupat també estratègies interessants per generar idees i fer autodiagnosi de les mateixes per convertir-les en iniciatives empresarials, i per inscriure les idees i les empreses en ecosistemes que afavoreixin el desenvolupament i la interrelació amb altres experiències. Tot i la ingent activitat de l'agència, que es desenvolupa a l'Annex, aquesta no compta amb cap línia específica de promoció de l'economia social, ni amb una oferta adaptada a les especificitats del sector.

A d'altres punts de l'Estat espanyol també es troben iniciatives pel sector interessants i amb una alta efectivitat i impacte pel que fa a la creació d'empreses i l'assessorament per la seva posada en funcionament i creixement.

D'altra banda, hi ha projectes, que van des de l'agrupació d'empreses en entitats de segon grau, fins a la creació de xarxes internacionals, que ofereixen mesures d'optimització de recursos, concertació d'accions i de serveis, que són de gran rellevància a l'hora de concebre els processos interns que s'han de veure afavorits i promoguts des de Coòpolis.

L'Ajuntament de Barcelona ja ha dinamitzat en el passat experiències de reconversió d'edificis i espais emblemàtics del passat industrial de la ciutat per destinar-los a activitats de promoció econòmica o de la cultura de la sostenibilitat, i també a la ubicació d'empreses vinculades a aquestes activitats. Casos emblemàtics són l'edifici de Olivetti mateix, en el cas de Barcelona Activa al carrer Llacuna, o la Fàbrica del Sol, al passeig de Salvat-Papasseit a la Barceloneta.

Existeixen experiències de creació d'*start-up* i d'*spin-off* per part d'universitats i d'empreses vinculades a l'economia social i cooperativa, tot i que són encara escasses en el nostre país. La manca d'espais físics de concertació o de centres especialitzats en la promoció i seguiment d'aquestes experiències es mostra com una de les causes principals d'aquesta baixa activitat pel que fa al conjunt de creació de noves empreses, incloses les esmentades al principi. El projecte Coòpolis pot esdevenir determinant en aquest àmbit: la concertació i la transferència de coneixement, així com la promoció conjunta de l'economia social i cooperativa per part de centres de formació, ensenyament o coneixement i innovació i del projecte Coòpolis pot consolidar una dinàmica de generació de noves empreses des dels primers, que es veurà reforçada amb la infraestructura i els serveis oferts pel segon.

Existeixen programes al nostre país oberts a la promoció de l'economia social, finançats per diverses administracions, com també existeixen programes destinats a la transferència i traspàs de negocis o locals on desenvolupar activitats, malgrat l'impacte d'ambdós s'ha mostrat limitat en el territori. L'existència d'una iniciativa amb les característiques de Coòpolis, que esdevingui espai de referència a nivell d'Àrea Metropolitana de Barcelona i de Catalunya, pot permetre concentrar programes, objectius i recursos, optimitzant-ne els existents i servint de plataforma de debat sobre noves propostes de suport al sector.

Cal aprofitar totes aquelles iniciatives que existeixen a nivell local per promoure l'economia social i cooperatives, tant pel que fa als seus valors i principis com a les pràctiques que despleguen al territori. A banda de la interacció amb els centres

educatiu, també es poden impulsar accions en el territori (patis oberts, punts multimèdia, associacions o entitats sectorials, espais de trobada) en què, més enllà d'informar de l'oferta de serveis i espais de Coòpolis, es pugui treballar per la difusió de l'economia social i cooperativa, amplificant-ne el seu impacte. Això pot generar noves idees de negoci, afavorir el consum responsable i conscient, la participació, eixamplar les pràctiques de cohesió social, afavorir la creació de grups de finançadors socials en el territori, entre d'altres. En paral·lel a la intervenció de Coòpolis en el camp de la creació d'empreses, d'ocupació i de circuits econòmics, també ha de fomentar tot un conjunt d'impactes intangibles sobre el territori.

5.6. CONCLUSIONS

Són diversos els factors que ajuden a entendre i concebre el projecte Coòpolis com una oportunitat. En primer lloc, una situació de recessió que ha comportat conseqüències amargues sobre la ocupació (amb risc que esdevinguin estructurals situacions de desocupació), el volum de la demanda, la dificultat d'accés al finançament o la precarització de les condicions de treball. Aquesta situació demanda mesures urgents i de fons, entre les que es poden comptar el foment d'un model econòmic més sostenible i un desenvolupament local basat en les necessitats de les persones i no dels grans fluxes de capital. L'anàlisi del sector de l'economia social i cooperativa permet veure com aquesta porta anys reivindicant el valor afegit que suposa la seva implicació amb la societat, i alhora, com cerca incrementar la seva presència i visibilitat al conjunt de la societat.

El marc urbanístic, polític i comunitari de Can Batlló sembla ser l'espai idoni per a una iniciativa que combina les accions per acompanyar la creació de nous projectes econòmics, allotjar iniciatives i ajudar-les a créixer i consolidar-se. Una iniciativa dotada de recursos i infraestructures per formar i promocionar en economia social i cooperativa, i que prioritzarà en la seva acció la component de desenvolupament territorial i comunitari.

Barcelona no ha estat en absolut aliena als efectes de la crisi econòmica, fet que ja hem argumentat a l'apartat de dades socioeconòmiques. Tot i que les dades analitzades permeten concloure que la ciutat no ha estat, en el seu conjunt, un dels territoris del país que més ha sofert els estralls socials de la recessió, els índex de destrucció d'empreses, llocs de treball, i de la consegüent contracció de la demanda de productes i serveis denoten una situació davant de la qual són necessàries i urgents totes les mesures polítiques i econòmiques possibles.

El tret distintiu i singular de Coòpolis és que proposa afegir la promoció de l'economia social i cooperativa a les línies estratègiques ja traçades a la ciutat de suport a la innovació, l'orientació de l'activitat a sectors d'alt valor afegit i de coneixement intensiu, i d'ajuda al comerç de proximitat.

Barcelona Activa, el Pla de suport al comerç o Barcelona Creixement són agents que estan jugant un paper molt important en l'estratègia per part de la ciutat per orientar-la a superar la recessió a través de la promoció de l'emprenedoria individual i col·lectiva. Aquesta promoció es fa mitjançant mesures concretes de suport al conjunt de l'actual teixit econòmic i comercial de la ciutat, però també a través d'accions que dirigeixin l'activitat envers sectors concrets (les TIC, la salut, el turisme i la logística, entre d'altres), siguin d'alt valor afegit o comportin una internacionalització.

En l'oferta de recursos municipals que es posen a l'abast d'aquests objectius, no es troba a l'actualitat cap programa específic de suport a l'economia social i cooperativa. Un sector socioempresarial que no només han demostrat la seva funció social de cohesió, sinó que a més a més representa una part significativa del PIB català i del de la ciutat. Ha quedat degudament demostrat que els projectes vinculats a l'economia social i cooperativa són generadors d'ocupació de qualitat, estan compromesos amb el medi ambient i el seu entorn. Empreses que posen les necessitats de les persones i del territori en el centre de la seva activitat, fet que les ha fet mereixedores del reconeixement municipal, però que no s'ha traduït en mesures concretes que la fomentin.

El projecte Coòpolis ve a omplir aquest buit. És un dispositiu per promocionar i impulsar l'economia social, el desenvolupament local i comunitari, i la creació directa i indirecta d'ocupació en aquest sector. Un equipament connectat a la resta d'equipaments, accions i programes de la ciutat. Un espai públic orientat íntegrament a la promoció de les activitats, les pràctiques i els valors de l'economia social i cooperativa. El projecte Coòpolis resoldria, d'una banda, un deute històric de la ciutat vers l'economia social, i alhora, diversificaria i ampliaria la xarxa de recursos locals per incidir en la realitat social i econòmica del districte i de la ciutat.

L'economia social i cooperativa (ESC) la componen un nombrós grup de cooperatives, fundacions, associacions i pràctiques econòmiques informals que tenen una història llarga i molt viva al nostre país.³² A llarg d'aquesta història, i també avui, la cooperació social ha estat una font d'innovació per donar solució a les necessitats comunes de la població. La crisi urbana actual pot trobar en experiències de cooperació —i en possibles acords i convenis entre agents públics, territori i economia social— una de les claus de volta per la recuperació econòmica.

L'ESC ha demostrat de forma sobrada el seu potencial i efectivitat en el desenvolupament local de poblacions, tant en l'àmbit rural com en entorns urbans.

³² Fem referència a les cooperatives de consum del primer terç del segle XX, que en certa mesura articularen molts dels barris de la ciutat en aquell període i que tingueren una gran centralitat en la seva vida quotidiana. També a les cooperatives vinculades a l'ensenyament dels anys 70 i 80, que cristal·litzaren molts dels anhels de superació del franquisme i, finalment, al nou impuls dels 2000 amb una nova fornada de cooperatives de treball, grups de consum i de criança, associacions i fundacions, que fan del compromís amb l'entorn i amb la societat un dels seus principis.

Tot i la inexistència d'un marc legislatiu i normatiu que compregui la complexitat de l'economia en xarxa, i les dificultats del sector per trobar i captar recursos, l'ESC ha pogut articular experiències de desenvolupament local basat en l'aprofitament dels recursos endògens, tot creant realitats integrades en el territori i sostenibles en el temps. A més, el seu caràcter relacional, és a dir, de vinculació amb el conjunt d'agents del territori, facilita construir una estructura en xarxa, més resistent i resilient que les estructures verticals.

Dins l'ESC trobem activitats econòmiques vinculades a la major part de sectors, des de l'agricultura, la producció o la indústria, al consum, la distribució, la prestació de serveis a persones i empreses. Els darrers anys de crisi econòmica no han aturat el creixement en nombre i en volum d'aquestes entitats, que a més a més han estat reconegudes per la seva ferma aposta pel manteniment dels llocs de treball i la seva qualitat en contextos adversos.

Tot i la dependència de part de l'ESC dels recursos provinents del sector públic, en tant que sovint és el seu camp d'intervenció, gran part de les entitats del sector funcionen amb total independència de les administracions, i fins i tot en situacions de greuge comparatiu. Si bé és cert que algunes de les formes empresarials de l'ESC tenen avantatges fiscals (com les cooperatives o les fundacions), són comptades les accions que s'han fet des de les administracions per promoure-les, mentre que d'altres sectors han vist la seva tasca promocionada des de múltiples estaments i institucions.

En aquest punt, el projecte Coòpolis representa una doble oportunitat, ja que no només concretaria i materialitzaria els compromisos fins ara verbals per part de l'administració local de foment de l'economia social; sinó que també dotaria al sector d'un ecosistema propi destinat a la seva promoció, quelcom inexistent a data d'avui. Un espai de confluència d'iniciatives emergents amb d'altres en fase de creació, amb empreses consolidades i de referència, i amb voluntat d'afavorir els processos d'intercooperació i ampliar el Mercat Social Català. Tot això en un entorn on es troben serveis generals orientats a persones i empreses, que compta amb una potent oferta formativa, i amb recursos que faciliten i capaciten per fer tràmits i gestions administratives. Un projecte amb una porta oberta al barri, on es poden detectar necessitats i oportunitats, i on es compta amb una xarxa d'agents que han de facilitar i maximitzar l'impacte del projecte.

En relació a Can Batlló, el projecte Coòpolis suposa una ampliació de l'àmbit d'actuació i una major diversificació dels serveis que fins ara s'hi ubiquen. Als equipaments de gestió comunitària de caràcter cultural, educatiu, administratiu, d'habitatge social i esportiu, s'afegiria ara un espai de promoció de l'activitat econòmica i l'ocupació. L'orientació vers l'economia social i l'arrelament territorial i comunitari el posarien en coherència amb el procés veïnal que des de 2011 s'està duent a terme a l'antic recinte fabril.

Amb Coòpolis es consolidaria una mixtura d'usos dins de l'antic recinte, una de les premisses del moviment veïnal i de l'Ajuntament de Barcelona, que darrerament i de forma progressiva estan defugint la idea del monocultiu d'usos dins del recinte.

A més, Coòpolis suposa la recuperació no només física i material de part del recinte —en particular, del Bloc 4—, sinó que el caràcter econòmic i laboral del projecte permetria lligar passat, present i futur, recuperant el passat industrial i de ciutat dels oficis de Can Batlló, per adaptar-lo a les necessitats actuals i projectar-lo com una aposta de futur.

Durant aquest passat, al recinte es desplegà una intensa activitat fabril, que ocupava a més de 2000 persones, i on s’hi podien trobar cicles econòmics i productius tancats sorgits al calor de la intercooperació entre empreses. És precisament aquesta dinàmica social i econòmica la que ara es vol recuperar i projectar cap al futur. Coòpolis a Can Batlló com un node d’intercooperació, entre persones i empreses, amb l’objectiu de generar tant nous llocs de treball com una oferta responsable de productes o serveis que atengui a les necessitats de persones i col·lectius del barri i de la ciutat i a les voluntats de transformació de model econòmic i social presents en sectors cada vegada més amplis de la ciutadania.

L’objectiu és fer de Can Batlló una nova centralitat urbana, amb un entorn permeable, que tendeixi a diversificar els usos i que l’ompli d’activitat les 24 hores del dia. Si el 22@ al Poble Nou ha suposat la concreció d’una aposta de ciutat per les activitats vinculades al coneixement i les TIC, la proposta per Can Batlló en què s’inscriu el projecte Coòpolis representa el compromís de ciutat amb el barri, la comunitat i les seves necessitats.

Sants, barri cooperatiu

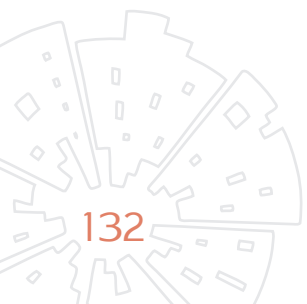
El 2009 s’inaugurà a Sants el projecte Barri Cooperatiu, una iniciativa impulsada per la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i la cooperativa santsenca La Ciutat Invisible. Un dels eixos de treball del projecte eren la recerca històrica sobre el moviment cooperatiu al barri —amb una geografia pròpia d’edificis encara dempeus, com la Lleialtat Santsenca o la Model del segle XX—. Per altra banda, es perseguia analitzar i cartografiar la realitat actual de l’economia social i el cooperativisme als barris de Sants, que va portar a la creació del portal web *sants.coop* i, per últim, promoure els valors i les pràctiques cooperatives mitjançant la seva divulgació i l’acompanyament a processos de creació de noves experiències.

Des d’aleshores, el projecte ha estat replicat amb èxit a la Barceloneta, el Poble Nou, Gràcia i el Poble Sec. En tots els casos ha tingut com a resultats la creació de xarxes d’intercooperació, la creació de noves experiències, i la incorporació en l’imaginari social de la cooperació social. També ha evolucionat en forma d’acció institucional, com és el cas les declaracions per part de set ens locals el 2013 de Municipis Cooperatius, compromentent la seva acció amb l’economia cooperativa i social.

En paral·lel, Sants ha esdevingut un dels barris de referència pel que fa al sector de l’economia social i cooperativa. Ubica la seu de la Confederació de Cooperatives de Catalunya i a tres de les federacions agrupades, així com la de Coop57, una cooperativa de serveis financers que compta amb més de 400 entitats sòcies de

serveis i més de 3500 persones associades, i que té actualment finançament obert per més de 10 milions d'euros únicament amb entitats de l'economia solidària. Més enllà, Sants també és el barri de Barcelona amb una major presència de cooperatives, amb un total de 49 experiències constituïdes i actives, així com amb moltes iniciatives de caràcter informal.

La posada en marxa del projecte Coòpolis al Districte de Sants-Montjuïc, doncs, reforçaria la referencialitat de Sants com a *barri cooperatiu*, afavoriria l'establiment de més iniciatives al districte i aprofundiria en l'estratègia d'emprar els barris com a nuclis des d'on construir i bastir models econòmics alternatius.

COÒPOLIS, UN DISPOSITIU D'INCIDÈNCIA

Coòpolis es caracteritza per dos plantejaments centrals: la voluntat d'esdevenir un equipament públic gestionat per la comunitat, i la intenció d'oferir un servei de qualitat a les persones i empreses del barri i de la ciutat de forma proactiva per incidir sobre el territori i dinamitzar l'economia social i cooperativa.

Tant l'oferta com l'organització d'espais i serveis que es proposen estan pensats per assolir aquests objectius, així com per a articular la confluència entre els agents que conformen el nucli del projecte. Actors diversos però amb una visió comuna sobre les necessitats socials i urbanes, i amb una mateixa voluntat d'intervenir en favor de l'economia social com a alternativa de futur a la ciutat i els barris. Coòpolis són els serveis al territori, els programes de difusió i de promoció de l'economia social, però també els processos interns que volen afavorir les iniciatives i projectes allotjats, una concepció integral que ha de fer de Coòpolis un dispositiu amb impacte sobre la realitat socioeconòmica de la ciutat.

Existeixen diferents àmbits d'incidència en què Coòpolis pot actuar de forma rellevant, des de les polítiques públiques de foment de l'ocupació, a la recuperació d'un espai degradat en el recinte de Can Batlló. En tots ells s'han de consensuar uns indicadors que permetin mesurar-ne l'impacte.

6.1. IMPACTES SOCIOECONÒMICS

En la justificació del projecte s'han plantejat un seguit de qüestions que apunten algunes fortaleses i oportunitats del projecte i la conjuntura, en relació a la realitat demogràfica i socioeconòmica del barri i la ciutat. La incidència de Coòpolis ha d'estar orientada a aquest nivell, generant uns resultats visibles, materialitzables i fàcilment valorables. Aquests són els següents àmbits en què Coòpolis ha d'impactar de forma positiva.

6.1. 1. CREACIÓ D'EMPRESSES

Ajudar a posar en marxa iniciatives emergents, en procés de constitució o en fase de consolidació i creixement, i alhora facilitar a persones i col·lectius a dissenyar noves propostes i concretar nous llocs de treball i empendiments econòmics, té un impacte directe la creació de nou teixit econòmic a la ciutat.

L'oferta formativa, les tarifes assequibles i la gratuïtat d'alguns serveis són els factors que maximitzen aquest impacte. Coòpolis ha d'oferir diferents serveis al conjunt de les persones i col·lectius de forma universal. Ara bé, quant a l'allotjament d'iniciatives, tant en el cas del viver com en relació als projectes tractors, i en el disseny i oferta formativa i d'acompanyament, el perfil i continguts estaran especialitzats i orientats a l'economia social i cooperativa.

Tot i que el projecte vol cobrir íntegrament l'oferta de serveis amb experiències vinculades a l'economia social i solidària, madurar aquesta proposta requereix d'un procés participatiu que necessita d'un cert temps per concretar-lo. Així, de manera inicial i transitòria, es proposa donar espai a empreses de qualsevol tipologia i forma jurídica, mantenint però l'exigència del caràcter social de la seva activitat. En tot cas, és imprescindible fixar com a objectiu a mig termini que aquestes funcions les desenvolupin majoritàriament o en exclusiva empreses vinculades a l'economia social.

L'índex d'empreses creades sota les diferents formes societàries de l'economia social serà un resultat també avaluable, perquè, com ja s'ha dit, és una mancança reconeguda per part de Barcelona Activa. Així que l'impacte de Coòpolis en aquest sentit serà fàcilment identificable.

6.1. 2. OCUPACIÓ

a) Directa i indirecta

Amb l'obertura d'un espai per 35 empreses de nova creació, 50 espais de cotreball, i el conjunt de serveis adreçats a l'ocupació de les persones, es posen les condicions materials que faciliten generar directament més de 150 llocs de treball. Pel que fa a l'impacte sobre l'ocupació de persones usuàries dels serveis, s'haurà de fer un

seguiment acurat de l'oferta i els resultats dels diferents serveis i programes.

Una vegada les empreses incubades surtin al mercat, aquestes hauran rebut una formació en gestió empresarial i social que les ajudarà a consolidar-se, fet que implicarà que els llocs de treball no només no es perdin, sinó que s'incrementin amb el temps, de forma directa —en qualitat de noves incorporacions— i indirecta —via intercooperació o col·laboracions puntuals.

A banda de l'ocupació directa, cal tenir en compte l'impacte de l'equipament a l'entorn, pel trànsit de persones associat i la demanda de serveis auxiliars, tant en el propi equipament com en els comerços de la proximitat, que implicaran un major volum de l'activitat econòmica i, en conseqüència, de l'ocupació indirecta.

Finalment, i amb caràcter marginal en relació als objectius anteriors, també la fase de reforma i posada en marxa del projecte generarà llocs de treball, de forma directa i temporal, de personal de l'equip promotor i professionals proveïdors de serveis.

b) Qualitat de l'ocupació

Dos dels trets característics i diferencials dels llocs de treballs generats entorn a l'economia social són la qualitat i l'estabilitat. El fet de posar a les persones i les seves necessitats en el centre de l'activitat fa que les polítiques de contractació siguin refractàries als processos de precarització que caracteritzen el mercat laboral, tant pel que fa a les condicions contractuals, les masses salarials percebudes, la participació en els excedents de l'activitat i les mesures de conciliació de la vida laboral i personal.

Un dels objectius de Coòpolis és vetllar per la creació d'una ocupació de qualitat i sostenible en el temps, revertint la tendència hegemònica, i promoure aquesta ocupació no només a les empreses de l'economia social sinó al conjunt de les empreses que col·laborin i participin del projecte.

c) Igualtat

L'economia social, com s'afirma en els darrers estudis publicats per l'Àrea de la Dona de la Diputació de Barcelona, funciona com un mecanisme d'apoderament per les dones, i facilita sovint no només la incorporació al mercat de treball remunerat, sinó que possibilita una millor conciliació amb altres esferes de la vida. Així, a més de representar una oportunitat d'autocupació, l'economia social destaca per ser un marc més propici per a la participació de les dones a nivell organitzatiu i executiu, i per practicar la igualtat salarial entre dones i homes.

Coòpolis vol ser un espai des d'on s'impulsi la igualtat i l'equitat de gènere, per la qual cosa incorporarà la perspectiva de gènere a la seva oferta formativa i de serveis.

d) Autoocupació

La legislació vigent presenta certes facilitats per capitalitzar la prestació d'atur per crear i incorporar-se a una societat cooperativa o societat laboral. Per aquesta raó, des de Coòpolis es promourà l'economia social com una sortida professional d'autoocupació col·lectiva que incorpori l'interès per la comunitat i l'entorn dins dels objectius motors del projecte.

e) Col·lectius d'atenció específica

Analitzant les característiques de l'ocupació a Barcelona, s'identifiquen dos col·lectius que requereixen d'atenció especial donada la seva situació de vulnerabilitat: els i les joves, i les persones majors de 45 anys. Ambdós grups presenten unes taxes de desocupació molt elevades, i en el cas del segon, amb tendència a cronificar-se.

Coòpolis vol articular la seva acció positiva cap a aquests col·lectius vinculant-se amb els centres educatius, formatius i d'oficis, mitjançant l'establiment de programes de visites, formacions i convenis de pràctiques.

Fomentar l'autoocupació i les habilitats de lideratge col·lectiu entre la gent jove i les persones en situació d'atur de llarga durada pot tenir un impacte positiu, no només perquè obre perspectives de futur professional, sinó perquè capacita i posa en contacte aquests col·lectius amb experiències enriquidores vinculades a l'economia social i solidària.

6.1.3. SECTORS ECONÒMICS

Coòpolis és una aposta clara per la promoció de l'economia social i ha de servir per donar visibilitat a les empreses del sector i a les pràctiques positives que s'hi produeixen, així com per facilitar una formació i orientació de qualitat, independentment de l'activitat que desenvolupin.

Quant a les empreses tractores, es cercarà que l'activitat sigui diversa i, en la mesura del possible, enquadrada o relacionada amb els sectors estratègics de la ciutat. Els espais per allotjar empreses i de cotreball estan dissenyats per a activitats de tipus immaterial, de treball amb ordinadors, però també hi tenen cabuda activitats de serveis a les persones. Els mòduls de tallers permeten també dur a terme activitats semi-industrials (arts gràfiques, producció audiovisual, talladores làser i cuina, entre d'altres exemples). S'ha de poder establir un vincle de col·laboració amb els tallers comunitaris de Can Batlló (treballs en fusta, mecànica i locomoció, lampisteria, cervesa artesana), on es puguin diversificar les activitats que, inicialment, no es duguin a terme a Coòpolis, o no es puguin fer dins de l'equipament per qüestions de compatibilitat.

Per contra, l'oferta formativa i d'assessorament del projecte no ha de tenir limitacions per tipus d'activitat: ha de respondre a les necessitats de persones i empreses de qualsevol àmbit per dissenyar programes i accions específiques, mantenint però una oferta continuada de caire més generalista.

6.1.4. INNOVACIÓ SOCIAL

Com a punt de trobada de persones i projectes de l'economia social, amb l'objectiu comú d'harmonitzar i satisfer les necessitats individuals i col·lectives mitjançant una activitat econòmica, Coòpolis esdevindrà un espai d'innovació social, tant pels projectes que naixeran de la incubadora, com dels processos d'intercooperació que, sens dubte, es produiran.

Les empreses de l'economia social han estat al llarg de la història totalment innovadores en el camp social, proposant pràctiques i metodologies de resolució de necessitats comunes del conjunt de la societat. Coòpolis ha de ser una eina col·lectiva per crear i compartir, un espai des d'on impulsar processos i activitats d'innovació i cooperació social.

6.1.5. EL COMERÇ

Sants és un barri reconegut i caracteritzat pel seu dens teixit comercial i de proximitat. La darrera dècada, però, el barri ha perdut un important volum de comerços tradicionals, que han estat substituïts per franquícies, per canvis d'orientació comercial i per cessament d'activitat. El comerç de barri és una activitat que genera cohesió social i veïnal, i que té un gran pes específic a la nostra ciutat, però que ha de trobar mecanismes per superar una situació que porta a que el 17% dels locals comercials de la ciutat estiguin desocupats.

Coòpolis vol orientar la seva acció a recuperar aquest patrimoni i fomentar l'activitat comercial de barri. Així, mitjançant el programa Re-emprèn es vol facilitar i acompanyar traspassos de comerços entres nous i vells propietaris, aprofitant el vincle de proximitat amb el barri i la comunitat local.

Igualment, mitjançant el servei de localització, es vol facilitar que les empreses allotjades a Coòpolis trobin un espai al barri on desenvolupar la seva activitat.

Més enllà, i completant l'aposta pel comerç de proximitat, no només es potenciarà l'obertura de nous negocis, sinó que es desenvoluparan programes i accions formatives destinades a reforçar els comerços existents, ja sigui a través de l'assessorament en gestió, màrqueting i posicionament, ús de les TIC i xarxes socials, entre d'altres serveis.

6.1.6. TIPOLOGIES D'EMPRESSES

L'aposta de Coòpolis s'adreça a les empreses sense treballadors assalariats i les micro i petites empreses. Aquestes suposen més del 90% de les empreses amb seu a la ciutat de Barcelona. Els impactes de l'equipament s'hauran de buscar en aquesta franja d'empreses.

6.2.

IMPACTES SOBRE LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES, DE PROMOCIÓ ECONÒMICA I EL POSICIONAMENT DE LA CIUTAT

El segon nivell d'incidència de Coòpolis s'orienta a l'assoliment per part de l'administració municipal de certs compromisos amb la ciutadania en matèria de promoció i foment de l'activitat econòmica.

6.2.1. CANVI DE PERCEPCIÓ SOBRE LES POLÍTIQUES DE PROMOCIÓ ECONÒMICA

Aquesta es basa en la consideració que des de la ciutat només es posen recursos públics per activitats basades en el coneixement intensiu i en les TIC, i que sovint aquests recursos acaben transferits de forma directa o indirecta a grans empreses i corporacions que no estan vinculades al territori, o l'activitat de les quals no redunda en el benestar i la millora de les condicions de vida de la població local.

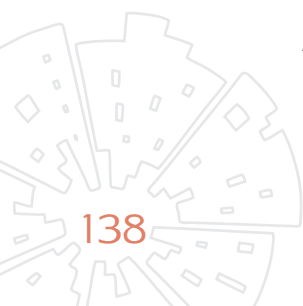
Coòpolis implica una aposta clara de l'Ajuntament de Barcelona en la promoció d'una economia real, social i arrelada al territori, que posa la sostenibilitat de les persones, empreses i de l'entorn en el centre, i no el capital. Concretarà el compromís manifestat per diferents estaments de la ciutat amb l'economia social a través d'un projecte integral de foment i promoció de l'activitat econòmica i la creació d'ocupació de qualitat.

6.2.2. MATERIALITZAR ELS OBJECTIUS DE CIUTAT

Coòpolis materialitza nombrosos objectius i accions que es proposen en el Pla d'Actuació Municipal 2012-2015, i en el Pla d'Actuació de Districte pel mateix període, però també en el programa Barcelona Creixement o del Pla de Suport al Comerç. L'oferta d'espais, serveis i programes del projecte s'adreça a uns objectius clars de suport i de creixement de l'economia social i d'un model d'empresa més responsable i sostenible, i implica a diferents agents, públics i privats, en aquests objectius, pel que les administracions implicades veurien realitzats alguns dels seus propòsits.

Mentre un equipament com Torre Jussana esdevé un espai de referència pel teixit associatiu de la ciutat, Coòpolis pot ser, des de la seva singularitat, l'espai de referència de l'economia social quant a serveis de suport, promoció i assessorament.

A l'annex A.1.1 del projecte es troba l'anàlisi detallat dels objectius i mesures que Coòpolis planteja en relació als plans esmentats.

6.2.3. COMPLETAR I COMPLEMENTAR LA FUNCIÓ DE BARCELONA ACTIVA.

L'agència de desenvolupament local i de promoció econòmica de la ciutat no té cap línia específica de suport a l'economia social en els seus programes, mentre que aquesta representa un volum d'activitat significatiu a nivell de ciutat.

Coòpolis complementa, per tant, l'oferta de serveis i espais que Barcelona Activa posa a disposició de la ciutadania, ara amb una variació específica i singular, però també diversifica la seva funció en un altre sentit. Tret d'alguns programes ocupacionals, els programes A Mida, i algunes experiències de relació i activitat conjunta amb el teixit comercial o empresarial dels barris, Barcelona Activa té presència a nivell de ciutat. Coòpolis planteja una intervenció a nivell de barris i de districtes, de major capil·laritat i proximitat, que ha de permetre impactar de forma més profunda en la realitat social i econòmica dels barris.

6.2.4. GENERACIÓ D'UN NOU POL DE PROMOCIÓ A LA CIUTAT

La Barcelona sud no té cap equipament específic de promoció econòmica, i a la ciutat la immensa majoria d'aquesta activitat es concentra al districte tecnològic del 22@. Can Batlló i el projecte Coòpolis representen una nova aposta de ciutat quant a foment de la creació d'empreses, l'emprenedoria i l'ocupació de qualitat, amb serveis de caràcter general (Oficina d'Atenció a l'Empresa, Espai Emprèn, Re-emprèn, formacions o accions) i altres d'específics vinculats a l'economia social.

6.2.5. POSICIONAMENT

Barcelona seria la primera ciutat de l'estat espanyol en posar en funcionament un equipament d'aquestes característiques. Països com França, Suècia, Quebec, l'Equador o l'Índia han dinamitzat experiències similars a Coòpolis, si bé amb diferències quan a gestió, activitat i agents implicats. Barcelona passaria a ser de les primeres ciutats mundials que planifica, dissenya i posa en marxa una plataforma integral de suport a l'economia social i cooperativa, fet que la posicionaria respecte a altres ciutats en matèria de promoció de la responsabilitat i sostenibilitat empresarial.

6.3.

IMPACTES SOBRE L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA

Aquest serà potser l'àmbit on l'impacte del projecte serà més notori. Un sector que s'ha desenvolupat a través d'estructures pròpies, generant espais de formació i de promoció, i que ara en Coòpolis pot trobar un trampolí que impulsi el paper i la presència de l'economia social al mercat i al territori. Es generarien impactes a diferents nivells, entre els que destaquem els següents.

6.3.1. CREIXEMENT DEL SECTOR

La posada en marxa de la totalitat d'espais destinats a allotjament d'empreses i iniciatives i la seva progressiva ocupació per part d'entitats de l'economia social, suposaria un creixement molt significatiu, quan a número d'empreses, com pels llocs de treball generats i el volum d'activitat conjunta del sector.

Tanmateix, no només ens volem fixar en els resultats quantitatius, sinó també en els qualitatiu. Volem destacar el rol de Coòpolis com a laboratori d'experiències empresarials i d'innovació social, i node d'articulació i relació del sector amb les universitats i centres de coneixement, i amb les administracions. La possibilitat i capacitat de concertació de programes de formació, recerca o de suport a determinades estratègies suposaria un impuls al creixement del sector.

6.3.2. IMPULS A LES ESTRATÈGIES PRÒPIES

L'economia social, cooperativa i solidària, mitjançant les estructures federatives i de representació, però també de forma sectorial i territorial, ha estat particularment activa en la posada en marxa d'estratègies o de suport a processos interns del sector.

La intercooperació entre empreses i iniciatives és una de les pedres angulars de l'economia social, i existeixen avui nombroses experiències de xarxes d'empreses i entitats, així com de clústers i sectorials, que materialitzen aquestes pràctiques col·laboratives.

Les federacions de cooperatives, principalment la de treball, però també cooperatives de segon grau, xarxes d'entitats de serveis a persones i grups cooperatius han posat en marxa iniciatives de suport a les activitats de les empreses que agrupen i de promoció de les seves pràctiques i valors.

D'altra banda, la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya porta anys treballant en el desplegament del Mercat Social Català, compost per una oferta conjunta de productes i serveis per part d'entitats de l'economia social, i que avui es concreta en iniciatives com la Fira d'Economia Solidària, que en l'edició de 2013 comptà amb la

participació de 10.000 persones i més d'un centenar d'empreses i entitats, o l'Ecosol, la moneda d'intercanvi en el mercat social, o el portal mercatecosol.cat.

Lateralment, els darrers anys han aparegut iniciatives a diferents barris de la ciutat sota la denominació comú de Barris Cooperatius, que cerquen la creació d'imaginariis comuns, recuperar i descobrir el patrimoni cooperatiu històric, i afavorir processos d'intercooperació entre experiències locals.

Coòpolis podria actuar com a catalitzador, facilitador i dinamitzador de molts d'aquests processos i estratègies del sector, i desenvolupar un paper d'impuls a totes elles. Conjuntament amb aquells agents que hi treballen de forma activa en cadascun d'ells, es poden engegar accions i programes que actuïn com a caixa de ressonància i amplifiquin el seu impacte.

6.3.3. CENTRE DE CONEIXEMENT I PRÀCTIQUES DE REFERÈNCIA INTERNACIONAL

L'acumulació de pràctiques, activitats, sabers i metodologies faran de Coòpolis un centre de coneixement singular. El projecte ha de saber transformar aquests elements en un actiu propi que es pugui realitzar a través de la replicabilitat en altres indrets, de serveis a municipis i les seves oficines de promoció econòmica i de convenis en recerca i desenvolupament.

Coòpolis pot esdevenir referència internacional quant a confluència d'estratègies i agents en una aposta conjunta de promoció econòmica i desenvolupament local sostenible i responsable, i servir d'exemple arreu on es proposin objectius similars.

6.3.4. CREACIÓ D'IMAGINARIIS

Una major presència del sector en el territori permetria generar imaginariis comuns i de proximitat arreu de la ciutat, vinculats a les pràctiques i els valors que es promouen des de l'economia social. Des de Coòpolis es facilitaria, per exemple, l'activitat amb escoles i instituts, i amb centres de formació professional; la realització de visites a empreses dels barris; o l'impuls de campanyes comunicatives conjuntes entre les empreses d'un mateix barri o sector, entre altres exemples de nous imaginariis cooperatius des dels barris i la ciutat.

6.4. IMPACTE URBANÍSTIC

6.4.1. RENOVACIÓ URBANA

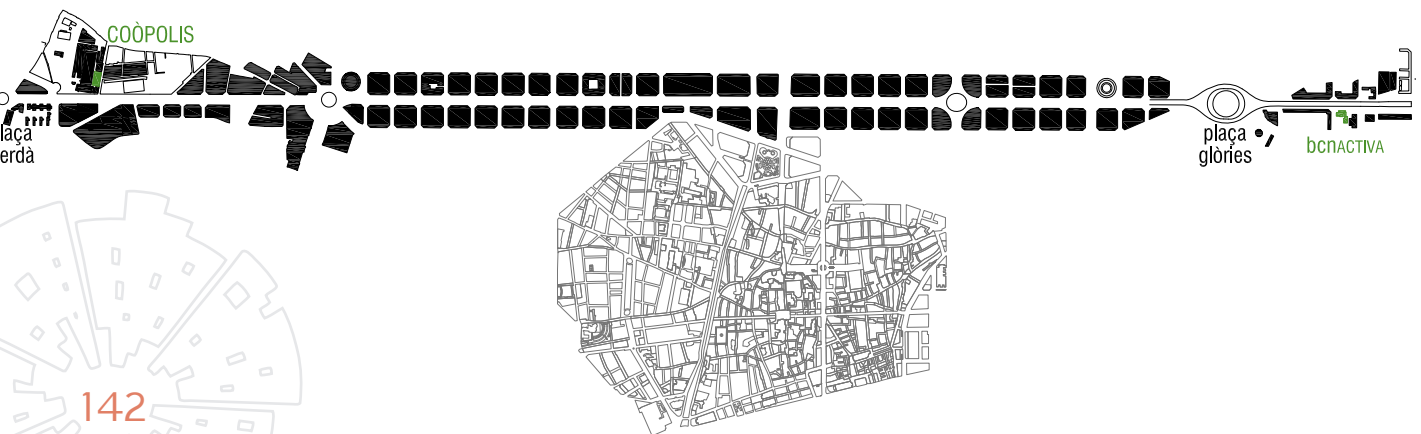
El projecte Coòpolis s'integra dins l'estratègia de la Plataforma Can Batlló és del Barri, de regeneració del recinte fabril des de la iniciativa veïnal i el moviment cooperatiu, a partir de l'aprofitament i reutilització dels recursos i infraestructures existents per resoldre les necessitats d'equipaments, activitat econòmica i habitatge al barri. Una estratègia que aposta per l'economia de mitjans i per posar en valor la trama urbana i el patrimoni edificat que aporta Can Batlló, com a via sostenible i responsable d'intervenir a la ciutat. Que posa en valor també aspectes distintius i característics de la ciutat de Barcelona, com el patrimoni industrial, n'aprofita el potencial i el posa a treballar en favor dels reptes i necessitats actuals.

Una estratègia que recupera els aspectes més interessants des de la perspectiva pública, de l'urbanisme barceloní, identificant oportunitats latents a la ciutat, i aprofitant-les per a treure'n el major rendiment social i dinamitzar aspectes que avui dia són més necessaris que mai en la nostra societat: generació d'activitat econòmica, serveis i equipaments de proximitat, habitatge accessible i espai públic de qualitat i per a tothom.

6.4.2. SINERGIES URBANES

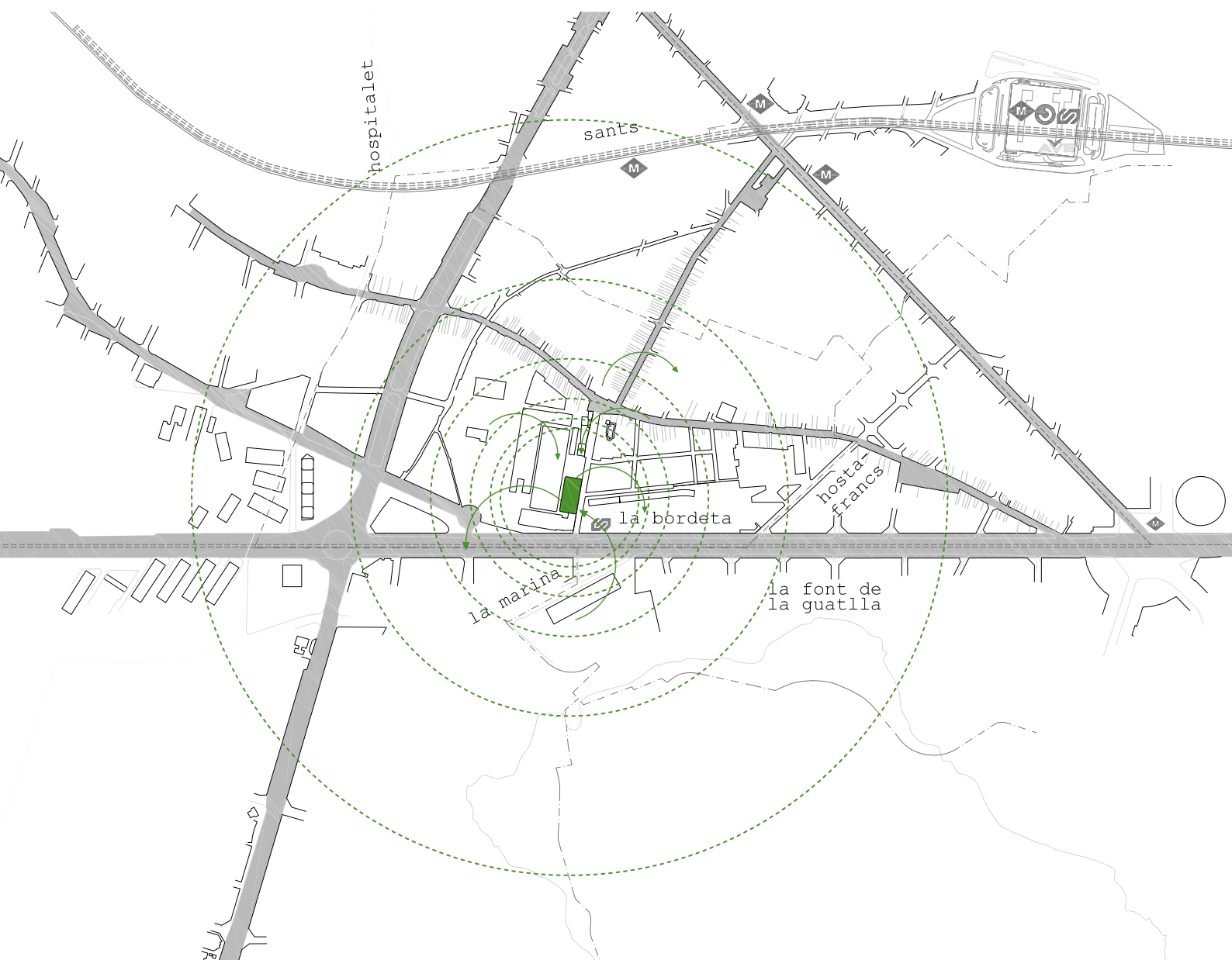
La recuperació d'aquest espai en clau d'activitat econòmica permet activar sinergies a diferents escales, entenent que l'acció combinada d'organismes dedicats a activitats de naturalesa compartida en un entorn urbà determinat pot generar dinàmiques col·laboratives positives pel desenvolupament d'aquestes.

La localització de Coòpolis a l'àmbit de Can Batlló permet fer una lectura metropolitana destacant la relació que s'establiria amb el viver d'empreses de Barcelona Activa al carrer Llacuna. La posició relativa dels dos equipaments fomenta l'equilibri territorial de l'oferta en aquest camp. La localització a una distància semblant respecte el centre històric, amb una posició tangencial a la Gran Via —eix metropolità que estructura l'Àrea Metropolitana, amb bona connexió viària a escala territorial i connexió amb l'aeroport—, propera a dos nodes urbans —plaça Cerdà i plaça de les Glòries— i en contacte amb àrees d'activitat econòmica planificada —22@ i eix Gran Via-Hospitalet, plaça Europa i Zona Franca—, són elements claus a destacar en el posicionament estratègic d'ambdós equipaments.

Fixant-nos en l'entorn més pròxim, observem que Can Batlló es troba en mig d'un teixit urbà compacte consolidat, amb una densitat de població elevada, un teixit comercial actiu i proper a l'eix Gran Via, i un teixit associatiu i de l'economia cooperativa molt present en les activitats i processos de transformació del barri.

És per tant un entorn urbà amb actius —des de la perspectiva econòmica— que ofereix unes condicions urbanes òptimes quant a accessibilitat i localització, consolidació i identitat urbana. La localització d'un equipament com Coòpolis pot contribuir a potenciar i dinamitzar aquestes condicions inicials, al temps que aquestes faciliten la possibilitat d'actuar i generar nous projectes des del propi equipament.

6.5.

IMPACTES SOBRE EL TERRITORI: EL DISTRICTE DE SANTS-MONTJUÏC I CAN BATLLÓ

La incidència en l'entorn és un dels eixos principals de Coòpolis. I el fet que el projecte s'ubiqui a Sants-La Bordeta permet pensar que la seva acció es veurà amplificada. Aquests són barris caracteritzats per tenir una de les xarxes associatives més sòlides de Catalunya, que expliquen la pròpia experiència comunitària de Can Batlló en tant que supernode. A Can Batlló, el teixit veïnal es consolida a través de la gestió comunitària i d'un procés participatiu d'impuls de nous equipaments necessaris pel barri.

Alguns dels àmbits en què Coòpolis incidirà de forma definitiva són:

6.5.1. REVERSIÓ DEL PROCÉS DE DEGRADACIÓ I REVITALITZACIÓ DEL RECINTE

Els usos comunitaris del Bloc Onze de Can Batlló han inaugurat una nova dinàmica del recinte. Sumats a l'enderroc d'algunes edificacions, així com al procés que ha de definir els usos d'edificis en peu i de la zona verda del recinte, han aconseguit revertir la tendència a la degradació que havia caracteritzat la zona.

El projecte Coòpolis, juntament amb els nous usos de la nau central del recinte, a la façana de la Gran Via i a la part sud del recinte, expandiran i consolidaran la dinàmica de recuperació per part de la ciutadania d'aquest espai. Les noves activitats han de servir per revitalitzar el recinte i l'entorn urbà, tant pel que fa a usos i circulacions, com pel que fa a l'activitat econòmica i comercial de proximitat.

És objectiu de Coòpolis, per tant, contribuir al trànsit d'una dinàmica de degradació iniciada amb el procés de desindustrialització de la ciutat, a una nova centralitat urbana i de barri impulsada i protagonitzada pels veïns i les veïnes de la Bordeta.

6.5.2. CAN BATLLÓ, UN ESPAI PLURAL D'EQUIPAMENTS

L'actual projecte de transformació del recinte contemplava la creació d'equipaments vinculats a la cultura, la vida veïnal, l'educació i ensenyament, l'atenció sanitària i l'esport, i tot i que es planificaven equipaments sense un ús determinat, no es planificava un equipament destinat a la promoció econòmica. La proposta de Coòpolis ajuda a completar els usos previstos pel recinte i n'assegura la diversitat.

Més enllà, és necessari establir vinculacions entre els diferents equipaments existents, projectats o que poden acabar instal·lant-se al recinte. Les possibles relacions de Coòpolis amb els tallers comunitaris de Can Batlló han estat citades ja en diverses ocasions, però també es pot apuntar a les relacions amb els espais de creació i producció cultural, tant del Bloc Onze, com si finalment l'EMAV s'ubica en una de les naus, o amb els nombrosos processos de cooperació social que es donen als espais veïnals, que poden resultar en iniciatives econòmiques de caràcter social.

Coòpolis ha de relacionar-se intensament amb equipaments de Can Batlló i del conjunt del barri, posant a disposició de persones i col·lectius l'oferta de serveis i espais.

6.5.3. XARXES RELACIONALS

El projecte Coòpolis, com la de la resta d'equipaments de Can Batlló, no pot existir sense estar en relació amb l'entorn. Pensar i planificar equipaments de forma desvinculada del territori i la comunitat, les seves expressions i les seves necessitats, és sovint un dels motius que fa que aquests no tinguin l'impacte esperat.

Coòpolis ha de relacionar-se amb el màxim d'agents possibles dels barris i districtes de l'entorn que tinguin presència en els àmbits d'interès. Així, ha de trobar espais i canals de comunicació amb les associacions i plataformes veïnals, amb els centres educatius i de formació professional, però també amb les empreses i les associacions de comerciants, ja que la voluntat de servei públic orientat a la promoció econòmica, la creació i consolidació d'empreses de l'economia social necessita d'una xarxa relacional que en garanteixi l'impacte sobre el territori, sigui mitjançant formacions a centres o al projecte mateix, i programes per al conjunt de la ciutadania.

La possibilitat per part de la constel·lació d'equipaments present als barris i districtes de l'entorn de comptar amb un equipament de foment que pugui vehicular les seves necessitats, i oferir itineraris propis per persones i col·lectius, ha de venir a enriquir els circuits d'atenció a les necessitats de la ciutadania.

6.5.4. L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA AL TERRITORI

La localització de Coòpolis a Sants-La Bordeta ha d'aprofundir la tendència al creixement de l'economia social i cooperativa al conjunt del Districte de Sants-Montjuïc. El barri de Sants ja compta amb una presència rellevant del sector que serveix d'ancoratge a la proposta i, previsiblement, arran dels processos de localització i reempresa que es puguin facilitar per la proximitat i referencialitat de Coòpolis al Districte, el conjunt dels seus barris (Poble-sec, Hostafrancs, La Bordeta, La Font de la Guatlla, La Marina de Port, La Marina del Prat Vermell, Sants, Sants - Badal) poden experimentar un creixement important d'empreses socials i cooperatives.

L'impacte s'ha de materialitzar en una oferta de serveis i productes provinents de l'economia social i cooperativa cada vegada més àmplia i diversa. Serveis a persones i empreses, a col·lectius amb necessitats especials, de cura, activitats d'iniciativa social

en l'àmbit de la gestió comunitària i el lleure, productes responsables i sostenibles, accés a les TIC i als subministraments bàsics mitjançant fórmules col·lectives, i experiències d'economia col·laborativa, entre molts altres. Tots ells han de poder millorar les condicions de vida de les persones i col·lectius, atenent a les seves necessitats, i fer-ho a partir d'empreses coherents i socialment responsables.

6.6. INDICADORS D'ACTIVITAT, QUALITAT I IMPACTE

En una realitat canviant com l'actual, és necessari tenir capacitat per llegir i analitzar el moment, amb l'objectiu d'anticipar-se als esdeveniments i realitzar els canvis oportuns per no veure's sorprès i superat. Per això és imprescindible que qualsevol projecte, present i futur, estableixi uns indicadors que li permetin avaluar aspectes diversos del seu funcionament i facilitin eines que permetin interpretar la seva situació i funció. Les valoracions realitzades a partir d'aquests indicadors han de permetre estudiar els punts febles del projecte —que caldrà reforçar i redissenyar—, però també potenciar-ne els forts. Coòpolis vol elaborar uns mecanismes d'avaluació adreçats als serveis que ofereix l'equipament mateix, però també útils per als i les usuàries.

Establir uns indicadors ha de servir, d'una banda, per oferir un servei de qualitat que s'adapti a les necessitats de les persones i empreses allotjades, i alhora, per avaluar el resultat de les tasques d'acompanyament i capacitació, i identificar el moment en què els projectes són prou autònoms com per seguir el seu procés de forma independent. L'autoavaluació i l'anàlisi d'impacte seran els millors indicadors per valorar la qualitat i èxit del projecte.

D'aquesta manera, cadascun dels espais i dels serveis que s'ofereixen haurà de comptar amb un seguit d'indicadors propis, que requeriran, d'una banda, de mecanismes eficients per recollir dades de part dels i les usuàries i de l'entorn; i de l'altra, d'eines ràpides i àgils per adaptar l'oferta de serveis als resultats emesos a partir de les dades i valoracions recollides.

A banda de les dades que es puguin recollir corresponents a espais i serveis de l'interior del projecte, caldrà establir uns mecanismes de seguiment a les empreses allotjades que abandonin el projecte o a aquelles persones que hagin estat usuàries de l'espai. La informació provinent d'aquestes servirà per mesurar l'impacte de Coòpolis més enllà de l'equipament, que s'ha de traduir en ocupació generada, llicències d'activitat trameses o incidència sobre col·lectius concrets, entre d'altres. Conscients de la dificultat d'obtenir aquestes dades, que en definitiva han de venir a quantificar l'impacte de l'equipament en el conjunt de la ciutat, si que es considera important treballar per obtenir-ne el major número possible.

Per a l'avaluació del serveis de Coòpolis caldrà activar des d'un inici un sistema de qüestionaris i formularis normalitzats de valoració, ja siguin en paper o aplicacions virtuals. Els seus resultats han de permetre tenir un retorn constant per part dels i les usuàries dels aspectes a millorar de cadascun dels espais i serveis que s'ofereixin o d'aquells que cal potenciar. Serà necessari fer una valoració acurada i separada de cadascun dels serveis i espais, així com del conjunt de l'equipament, per poder així dissenyar accions i mesures que impactin sobre qüestions concretes a corregir. Tanmateix, és important identificar tant les possibles sinergies que apareguin entre espais i serveis, com les mancances, interferències i disfuncions que es produeixen entre ells, per ajudar així a la millora constant de distribució d'espais o dels itineraris formatius.

Aquestes dades hauran de ser processades regularment per part del personal tècnic del projecte, i transformar-se posteriorment en informes valoratius que es remetran a l'Òrgan Gestor de Coòpolis. Aquest haurà de proposar línies de treball o estratègies per actuar sobre els resultats, sigui modificant l'oferta d'espais i serveis, les tarifes associades a cadascun d'ells, o ampliant i diversificant la oferta formativa, entre d'altres possibles. Les valoracions i aportacions de l'Òrgan Gestor s'hauran de traduir en mesures concretes, que seran implementades per part de l'estructura tècnica del projecte.

La fase primerenca en que es troba el projecte no permet aportar un llistat final d'indicadors, que haurà d'acompanyar al disseny i planificació de tots i cadascun dels espais i serveis que finalment configurin el projecte. Tot i així, si que es pot fer una primera proposta d'indicadors d'activitat, qualitat i impacte per alguns dels àmbits en els que el projecte ha d'incidir, i que es vinculen amb els impactes esperats del projecte que es descriuen en l'apartat anterior del present capítol.

6.6.1. ACTIVITAT SOCIOECONÒMICA

- Empreses i iniciatives acompanyades.
- Empreses i iniciatives allotjades. Nivell d'ocupació.
- Qualitat dels serveis d'allotjament.
- Mentoratges.
- Accés al finançament.
- Participació en oferta formativa i programes específics. Atenció a dones, joves i majors de 45 anys.
- Activitats econòmiques presents.
- Adequació als sectors estratègics.
- Activitats amb caràcter innovador.
- Intercooperació.
- Incidència dels programes en l'activitat de les empreses.

- Participació en xarxes, federacions, clústers.
- Innovació i transferència de coneixement.
- Projectió internacional (ponts tecnològics, formació, programes d'internacionalització).
- Tipologies d'empresa.
- Qualitat del servei.

6.6.2. ECONÒMICS I EMPRESARIALS

- Volum de negoci del conjunt de les activitats i evolució.
- Activitat indirecta generada.
- Empreses ateses en el conjunt de programes i serveis.
- Presència de dones en els òrgans de direcció.
- Adequació als pressupostos operatius del projecte.

6.6.3. OCUPACIÓ

- Llocs de treball directes generats.
- Distribució per edats, origen i gènere de l'ocupació generada.
- Qualitat de l'ocupació: tipus de contractació, durada, mesures de foment de la igualtat, la conciliació, etc.
- Ocupació indirecta generada a l'entorn.
- Llocs de treball vinculats a la gestió del projecte.

6.6.4. POLÍTIQUES PÚBLIQUES

- Implicació de les administracions en el projecte i la posada en funcionament.
- Assoliment i materialització dels objectius de ciutat.
- Sinergies amb Barcelona Activa i altres programes i agències de promoció econòmica i foment de l'economia social.
- Percepció de Coòpolis BCN com a espai de referència a la ciutat.
- Posicionament de la ciutat en matèria de suport a l'economia social.

6.6.5. ECONOMIA SOCIAL

- Projectes engegats i consolidats a través de Coòpolis.
- Pervivència de les empreses.

- Volum de facturació i evolució.
- Utilització per part del sector de les eines que Coòpolis posa a l'abast.
- Sinergies i concertacions amb les estratègies del sector.
- Generació d'un actiu intangible propi, i aplicació.
- Presència de l'economia social en l'imaginari públic.

6.6.6. TERRITORI

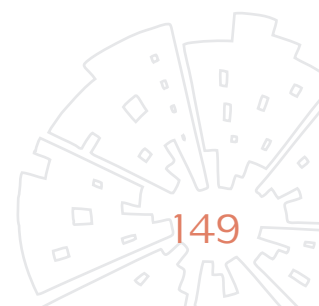
- Contribució a la revitalització del recinte i del conjunt de l'entorn.
- Impacte sobre el comerç i l'activitat econòmica.
- Iniciatives de millora de les condicions de vida de persones i col·lectius.
- Vinculacions i concertacions amb equipaments de Can Batlló i del Districte.
- Vinculació amb agents socials del territori.
- Presència del projecte en l'imaginari d'oferta de serveis a persones i projectes.
- Programes concertats amb els agents rellevants.
- Sistemes d'informació i oferta creuada amb serveis al ciutadà.
- Impacte de les activitats en el benestar social.

6.6.7. INTERVENCIÓ URBANA

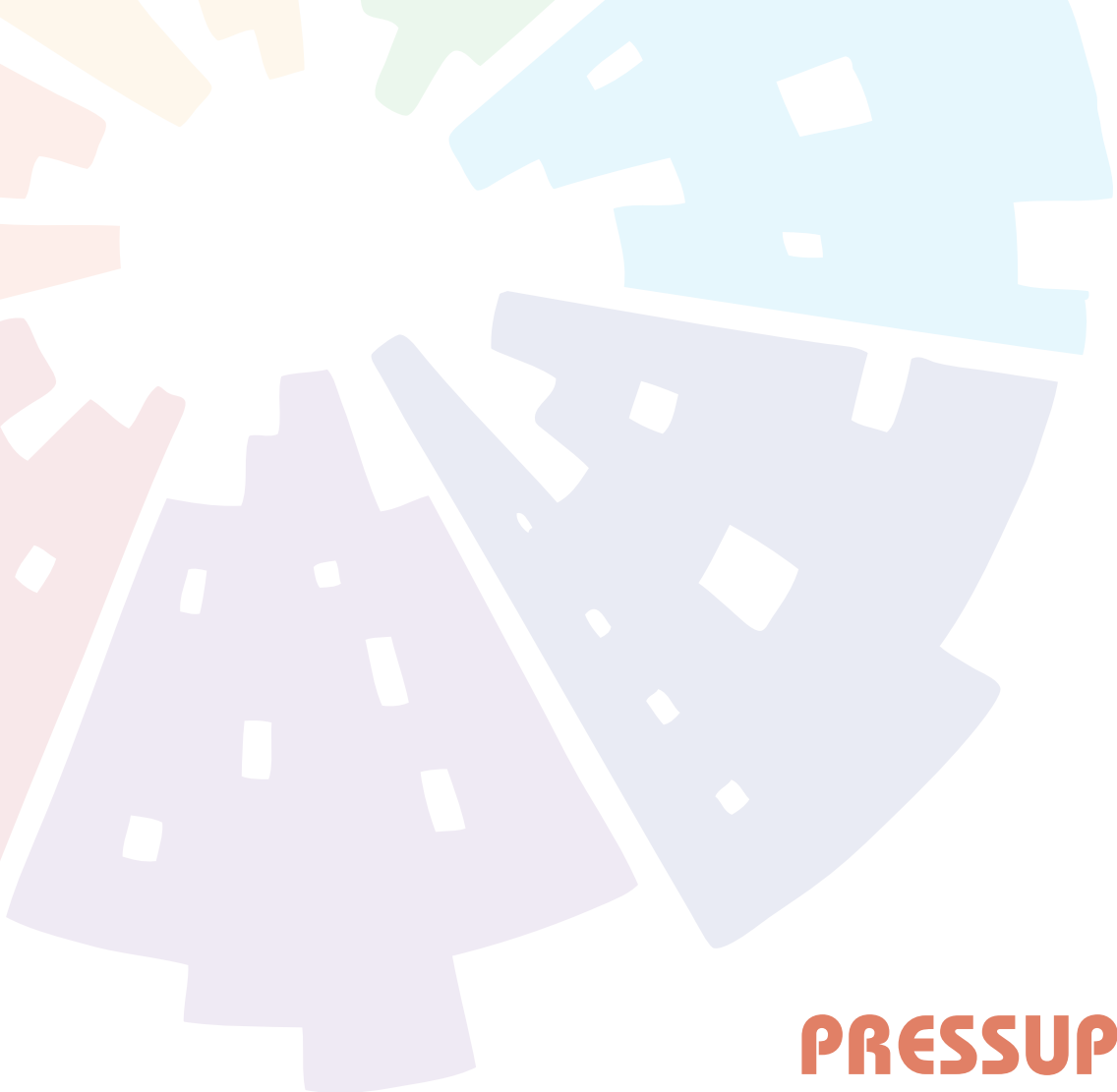
- Dinamització de l'entorn
- Identificació d'oportunitats i sinergies amb el recinte.

6.6.8. FUNCIONAMENT INTERN I GESTIÓ

- Adequació a les estratègies i objectius.
- Qualitat i satisfacció de l'atenció a usuàries i persones interessades.
- Incidències registrades i resoltes.
- Capacitat de reacció i adaptació.
- Traçabilitat documental.
- Implementació i ús de la intranet.

7

PRESSUPOST COÒPOLIS BCN

El punt de partida dels pressupostos que acompanyen a aquesta memòria és l'adaptació del Bloc 4 del recinte Can Batlló al programa que s'ha proposat en aquest estudi. A partir d'aquest, es desenvolupa una projecció de costos de manteniment de l'equipament i dels ingressos que obtindria per les diferents activitats.

7.1.

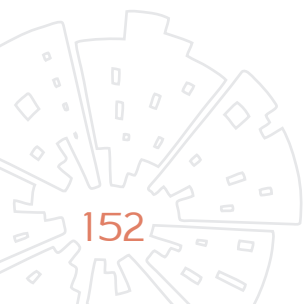
REHABILITACIÓ I ADAPTACIÓ AL PROGRAMA

La primera part dels pressupostos es centra en una proposta de càlculs de costos per rehabilitar l'edifici i adequar els diferents espais a les necessitats de Coòpolis. L'aplicació del preu del *mòdul bàsic* s'ha realitzat a partir de l'estudi dels preus associats a la promoció pública i privada. En el primer cas, el valor de cota màxima es pren del cost associat a un equipament públic amb les prestacions i acabats similars a les de les instal·lacions de Barcelona Activa, mentre que per als segons, s'ha treballat en tres escales de preus, de major a menor número de prestacions. A partir de la consideració del cost associat a cadascuna de les opcions, s'ha realitzat una mitjana simple entre tots ells, del que en resulta l'esquema de cost que es proposa a les taules.

Els resultats de les negociacions al voltant de la naturalesa i la forma jurídica del projecte, així com la decisió sobre el paper que ha de jugar tant l'Ajuntament de Barcelona com Barcelona Activa en el global del projecte en les seves diferents fases, han de resoldre la imputació del cost de la rehabilitació de l'edifici. Aquest cost s'haurà d'aplicar al llarg de dos exercicis, en els que duran a terme tots els treballs associats a la construcció i condicionament de Coòpolis.

Les opcions principals que presentem són que l'Ajuntament de Barcelona, futur propietari de l'edifici, actuï com a promotor de les obres i realitzi amb posterioritat una cessió de la gestió de l'activitat a una entitat diferent; o bé que sigui aquesta entitat la que assumeixi els costos des d'un principi. En aquest cas, les entitats i institucions presents a l'Òrgan Gestor hauran de comprometre's a fer front al finançament de l'operació, i Coòpolis prendrà el paper de promotora de l'obra. En aquest cas, s'hauria d'estudiar la inversió de subjecte passiu, que reduiria el cost final de la operació de manera gens menyspreable.

El conjunt dels pressupostos pren com a supòsit aquesta segona possibilitat, per ser la més avantatjosa en relació als costos. Com a contrapartida, s'incorporen les amortitzacions corresponents a efectes de càlculs posteriors. En qualsevol cas, es proposa que les empreses tractores es comprometin amb el finançament de la operació i aportin per avançat tres anys de lloguer dels espais, fet que es reflexa en els quadres de tresoreria del segon bloc.

Conclusions

- El cost de l'obra es situa en el percentil 75 d'una escala de preus que recull les diferents opcions de desenvolupament del projecte, obra pública i promoció privada.
- Els coeficients aplicats responen a les necessitats del projecte per la seva posada en marxa.
- Es valora l'impacte que tindria sobre el cost total la possibilitat d'actuar amb inversió del subjecte passiu.
- Les empreses tractores col·laboraran amb el finançament de la operació aportant per avançat tres anys del lloguer del seu espai d'allotjament.

7.2. PRESSUPOSTOS GENERALS DE COÒPOLIS BCN

7.2.1. INGRESSOS PER ACTIVITATS

A) Tarifes, ocupabilitat i disponibilitat

Els càlculs sobre els ingressos del projecte provinents de les diferents activitats que es duran a terme requereixen de l'assumpció d'uns supòsits i unes projeccions sobre la pròpia activitat, així com d'una estructura de tarifes associada a l'ús o gaudi d'espais i serveis del projecte.

Es proposa en primer lloc uns quadres resum de l'ocupabilitat dels diferents espais que s'ofereixen, així com de la seva progressió en el temps fins al cinquè any de funcionament. Seguidament, s'aporta un quadre de la disponibilitat associada a cadascun d'aquests espais pel que fa a usos previstos. Es proposa que Coòpolis sigui un equipament obert, al qual les empreses tractores podran accedir-hi les 24 hores del dia tots els dies de l'any, mentre que per a les empreses incubades es proposa que puguin accedir tots els dies laborables de l'any i durant 12 hores al dia, i una mica menys en el cas dels espais de cotreball.

Tot i recollir les recomanacions generals per aquest tipus de projectes, que aconsellen que l'accés per les empreses sigui de 24/7, en el pressupost inicial s'ha prioritzat la

sostenibilitat per sobre de la disponibilitat. L'obertura 24/7 implica molts més costos de personal i de seguretat, entre d'altres. Ara bé, l'assoliment d'un major nivell d'ingressos podria revertir directament en la possibilitat d'ampliar el personal necessari per poder oferir un servei ininterromput.

Posteriorment, s'aporten uns quadres resum de la proposta inicial de tarifes i de la seva progressió en els primers anys de funcionament del projecte. Es proposa una tarifa base de 9,02 €/metre per als mòduls de treball; i de 10.66 € per als mòduls de taller, mentre que per a les tractores es proposa un cost de 8.20 €, entre un 12 i un 15% per sota dels preus de mercat.

D'acord amb l'estratègia del projecte, el primer any d'estada de les empreses s'oferirà una rebaixa del 20% sobre la tarifa, el segon un 10% i el tercer es cobraria la tarifa normal. A partir del tercer any, i fins a un màxim de dos anys més d'estada, les empreses allotjades pagarien un sobre cost sobre la tarifa base, d'un 10% el primer any i d'un 15% el segon, un preu per sobre del mercat que afavoriria la seva sortida de la incubadora. La combinació de les diferents situacions permet establir el quadre de progressió general de tarifes per les empreses allotjades, creixent en aquest cas, mentre que per les tractores i els espais compartits es proposa una tarifa decreixent, en proporció inversa a la seva utilització.

B) Ingressos per lloguers d'espais

A partir dels supòsits dels quadres anteriors s'obté una previsió d'ingressos per usos dels espais. Es contempla que els mòduls per empreses allotjades (incubades i tractores) aportin ingressos provinents dels lloguers, mentre que altres espais n'aportin en virtut de convenis que s'estableixin amb entitats i institucions, que comportarien que aquestes assumissin els costos associats. En el cas de l'espai Emprèn i la Feinateca, es proposa que sigui Barcelona Activa qui assumeixi aquests costos, mentre que l'espai Re-emprèn, i els serveis associats, serien assumits pel programa Re-empresa. L'Oficina d'Atenció a l'Empresa també seria un dels serveis que seria assumit per part de l'Ajuntament de Barcelona, tot i que el projecte posaria a disposició d'aquest servei personal propi per garantir una atenció especialitzada a entitats de l'economia social i cooperativa, que alhora desenvoluparia aquestes mateixes funcions a l'Espai Re-emprèn.

Les sales de reunions, destinades a l'acció comercial de les empreses i als programes d'assessorament i acompanyament especialitzat destinats a la seva millora, suposen una de les partides d'ingressos més importants. En el primer dels usos proposats, el d'acció comercial, el cost del lloguer seria assumit directament per les empreses que en fessin ús, mentre que en el segon, el cost associat al lloguer dels espais es proposa que es bonifiqui a partir de subvencions i fons associats a programes concrets. Això ha de permetre que el cost no es traslladi directament a les empreses.

Un dels objectius del projecte Coòpolis seria aconseguir els recursos externs necessaris per poder oferir les accions de suport a les empreses de forma gratuïta

per a aquestes, tant pel que fa a la utilització d'espais de suport a les empreses com al personal i professionals que es posaran a disposició dels programes. El projecte ha de poder garantir, tal i com es reflexa en els apartats posteriors, una estructura mínima de professionals i mentors pels projectes, que s'ha de veure ampliada a mesura que Coòpolis consolidi una xarxa de relacions que aportï recursos vinculats a programes concrets.

A partir de l'estructura dels ingressos es proposa un quadre de tresoreria del projecte, que contempla tant la progressió dels ingressos per activitat com les aportacions de les empreses tractores que s'instal·lin al projecte. Aquí s'aprecia l'impacte de les aportacions de les empreses tractores.

7.2.2. COST DE MANTENIMENT I PERSONAL

En aquest apartat es proposa en primera instància un quadre resum del cost de manteniment del projecte, que pren de referència els resultats del Benchmarking SEFM 2008 actualitzats a l'IPC de 2014, i que ens associa les despeses vinculades a subministraments, manteniment, seguretat, neteja i consumibles, assegurances, comunicacions i altres despeses.

Posteriorment, es proposa un quadre resum del cost del personal propi del projecte, no vinculat a programes i accions específiques, pels que es comptarà o bé amb convenis amb entitats o institucions —tal com s'ha relatat a l'apartat A del Bloc 2—, o bé amb personal extern. Es proposa una estructura de personal compost per 14 persones, que desenvolupen les tasques de Coordinació, Administració i secretaria, Serveis centrals, Recepció, Serveis auxiliars a les empreses, i gestió de la quotidianitat del projecte, funcions que es troben detallades a l'apartat 4 del present estudi.

La proposta que es realitza suposa una càrrega de feina important per les persones que formen part de l'estructura tècnica, que segurament s'haurà de veure ampliada sobretot pel que fa a personal de serveis a les empreses i de gestió i administració, atenent al seguiment dels indicadors de qualitat, activitat i impacte del projecte. Aquesta contractació però s'haurà de vincular al fet d'assolir els objectius plantejats.

Posteriorment es proposa la composició del personal extern a Coòpolis encarregat de desenvolupar i executar accions i programes per a empreses i iniciatives allotjades al projecte. Es parteix d'una estructura mínima (1.5 jornades) que progressen fins les 3 jornades el cinquè any, una vegada s'hagin posat en marxa i hagin pogut ser avaluades el conjunt de les accions. Com en el cas anterior, aquesta és una proposta inicial que caldrà reconsiderar en funció de la demanda i l'activitat.

Els pressupostos contempnen l'assumpció per part del projecte del cost associat a aquest personal, amb la finalitat de poder oferir de forma gratuïta bona els serveis i programes que impliquen la participació de professionals externs de suport. Les empreses o iniciatives, en la línia del que s'ha explicat a l'apartat d'ingressos per lloguers d'espais, només haurien d'assumir el cost del lloguer dels espais on es farien les formacions, tallers i accions d'assessorament i consultoria, però no el personal necessari per dur-les a terme.

7.2.3. PRESSUPOSTOS, RESULTATS I BALANÇOS ANUALS. PLA DE TRESORERIA

El conjunt de supòsits desenvolupats en els apartats anteriors, així com l'assumpció del cost de rehabilitació proposat al Bloc 1 d'aquests pressupostos, permeten generar una projecció inicial dels resultats econòmics del projecte Coòpolis, dels seus pressupostos anuals i del balanç.

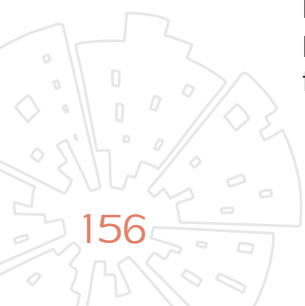
Pel que fa als pressupostos, es detallen de forma separada les contribucions de cadascun dels espais i serveis del projecte, tant per la part dels ingressos com de despeses, i la contribució al resultat final del projecte els primers cinc anys de funcionament.

El pressupost del projecte presenta un resultat negatiu que evoluciona favorablement durant els període projectat, quedant reduïdes en un 45% el cinquè anys. Les pèrdues acumulades ascendeixen als 1.56 milions d'euros, que de mitjana suposa un cost afegit a la rehabilitació de 300.000 € anuals. Aquesta dotació necessària suposa un 0,1% del pressupost anual de Barcelona Activa, mentre que representaria la creació i manteniment d'una estructura que proposa un impacte important sobre el Districte de Sants-Montjuïc i el conjunt de la ciutat, pel que la rendibilitat, social i econòmica, de la inversió i del cost de manteniment és molt elevada.

El procés de definició de la naturalesa del projecte Coòpolis haurà de valorar i decidir com es financen aquestes pèrdues, però en tot cas, i en coherència amb la consideració de la sostenibilitat del projecte mateix, caldrà cercar activament convenis, programes i subvencions a l'activitat que permetin reduir aquestes pèrdues previstes. Els principals serveis susceptibles de ser receptors de fons poden ser els programes d'assessorament i acompanyament a empreses, però també moltes de les accions que es duguin a terme al territori, tant adreçades a col·lectius concrets com per la promoció de l'economia social. També cal considerar la possibilitat d'optar a subvencions pel servei d'allotjament a empreses, o a una activació intensiva de l'R+D+i del projecte.

En tot cas, els pressupostos que es proposen permeten actuar també sobre les tarifes dels espais i serveis, així com del trasllat de despeses associats a serveis a les empreses i persones als i les usuàries dels mateixos. Tot i això, la vocació pública i universal del projecte ha de fer d'aquest el darrer dels recursos possibles a activar per reduir les pèrdues. Ha de ser Coòpolis, i els agents que es troben darrera de la iniciativa, qui ha de vetllar per a què aquest projecte es mantingui en el temps gràcies a la seva sostenibilitat econòmica. Es situa el moment de màxim impacte de la iniciativa a partir del quart any de vida del projecte, i aquesta activitat s'ha de poder traduir en una progressiva activació d'ingressos, proposant una estratègia a llarg termini que apunti cap a la sostenibilitat del mateix, sigui per l'equilibri pressupostari, com per convenis estables amb institucions o entitats que aportin fons.

A partir de les conclusions del pressupost es proposen uns resultats anuals pels primers tres exercicis. S'assenyala en cada cas el volum de subvenció o cobriment de pèrdues necessari que obtenir un resultat positiu els primers tres anys. Els beneficis finals després d'impostos es reinvertirien en tot cas en la pròpia activitat del projecte,

en coherència amb la consideració com a entitat sense ànim de lucre i atesa la seva funció social i pública. Proposar una projecció de resultats pels exercicis posteriors al tercer any no aportaria dades fiables, pel que només s'aporta el resultat per aquests tres primers anys.

El valor de les instal·lacions i equipaments, juntament amb els resultats anuals per activitat, permeten elaborar un balanç del projecte per aquests primers tres anys d'activitat.

Finalment, i per aquests tres anys, es proposa un Pla de tresoreria, que complementa els documents anteriors i completa la documentació econòmica del projecte Coòpolis. El conjunt d'aquesta documentació ha de permetre avaluar la seva viabilitat i servir com a primera aproximació econòmica al projecte. La oportunitat socioeconòmica del projecte, les connotacions d'implicació per part de les administracions locals en la promoció de l'economia social i cooperativa, i el conjunt de serveis i espais que componen el projecte, així com el seu impacte, haurà de ser valorada al costat del cost de la iniciativa, i servir d'arguments per la participació dels agents implicats en el desenvolupament d'aquesta proposta de ciutat.

7.2.4. RÀTIOS I ÍNDEX

Com a complement a les dades aportades en els capítols anteriors s'aporta un conjunt de ràtios i relacions bàsiques, així com anàlisi de la liquiditat, de l'estructura de capital i solvència a llarg termini i del rendiment de la inversió i de la utilització d'actius.

7.2.5. CONCLUSIONS

Es proposa una estructura de tarifes progressiva que es situa en tot cas per sota dels preus actuals de Barcelona Activa, i unes previsions d'ocupabilitat i disponibilitat dels diferents espais que apunten al tercer anys d'activitat com a punt en què s'arribarà al màxim d'ocupació, a partir del qual es manté. Les tarifes evolucionen en funció de la ocupació i de la intensitat d'ús dels espais.

Els espais compartits (sales de reunions, aules i sales de conferències) tenen un pes específic rellevant, directament vinculat a un ús intensiu dels mateixos, tant per part de programes i accions de suport a les empreses, com per a l'acció comercial de les mateixes. En el cas de les aules i sales de conferències, la utilització de les infraestructures per part d'agents no directament vinculats a la incubació d'empreses és important.

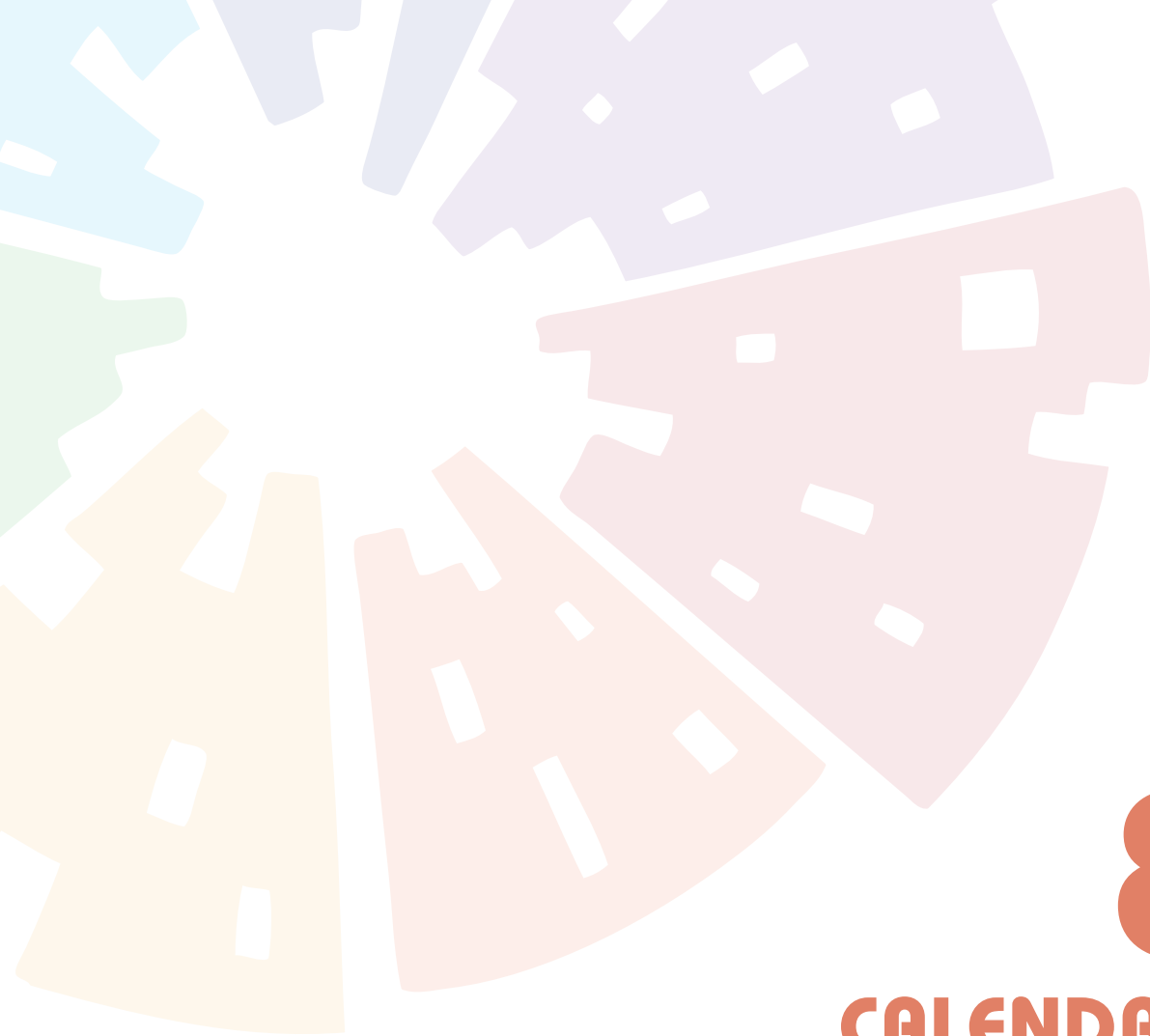
El cost de manteniment de l'equipament es situa sobre els estàndards per aquest tipus d'equipaments, mentre que pel personal propi es proposa una estructura inicial reduïda, que creixerà en funció de l'evolució del projecte, igual que en el cas del personal extern associat a programes i accions dirigides a iniciatives allotjades al projecte (empreses i persones).

Els resultats totals del projecte apunten a una inversió total de 6.7 milions d'euros, 5.1 dels quals (un 76% del total) s'associen a la rehabilitació del Bloc 4 del recinte de

Can Batlló, mentre que els 1.6 milions restants (24% del total) asseguren la viabilitat del projecte una vegada es posi en funcionament i durant cinc anys. El cost associat al cobriment de les pèrdues té una reducció progressiva del 45% els primers anys, i permet que es doni un servei de qualitat des d'un bon principi, i que es compti amb línies de formació i assessorament, algunes opcionals i altres comuns i obligades per totes les iniciatives allotjades, així com amb els dispositius i mecanismes d'acció territorial.

Tots els agents implicats en el projecte, com el projecte mateix, han de cercar activament fonts d'ingressos alternatius als del servei d'allotjament d'empreses i de lloguer d'espais comuns. Les opcions possibles són múltiples, i una acció continuada de treball sobre aquestes fonts permetrà millorar la sostenibilitat, garantir i ampliar una oferta de qualitat pel que fa al conjunt de serveis a persones, empreses i territori, així com reduir-ne el cost a repercutir als i les usuàries.

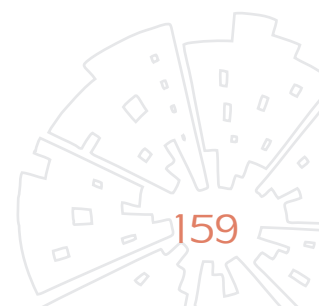

8

CALENDARI I CRONOGRAMA

La proposta de distribució d'accions en el temps correspon a un esquema d'activació progressiva, que ha de respectar els temps dels diferents agents que a mesura que avanci el projecte es vagin implicant en el projecte.

En el cronograma adjunt es fa una primera aproximació a les diferents fases i accions que han de culminar amb la obertura al públic de Coopolis BCN i la posada en marxa de totes les seves estratègies i programes. A l'explicació del cronograma es descriu cadascuna d'aquestes fases i s'hi indica les figures rellevants que han de participar o que s'hauran d'activar.

Valoració de l'estudi: ajuntament, grups municipals, agents rellevants

Una vegada lliurat l'estudi al Districte de Sants-Montjuïc i a Barcelona Activa, aquest haurà de ser sotmès a valoració per part d'ambdós. Paral·lelament, es proposa de lliurar còpia de l'estudi als agents rellevants amb qui s'ha mantingut relacions i ho han demanat per a que també en facin una valoració crítica.

El conjunt de les valoracions emeses per les diferents parts, així com les seves aportacions, ha de permetre elaborar un DAFO de la proposta i unes línies estratègiques d'orientació per les fases posteriors, però també ha de servir per valorar la implicació i suport dels diferents agents a la proposta.

Finalment, es lliurarà l'estudi a la Plataforma Can Batlló és del Barri per a que s'incorpori amb el conjunt de la documentació que fonamenta la seva proposta d'equipaments pel recinte.

Constitució equip promotor

En cas que l'Ajuntament de Barcelona i el Districte facin una valoració positiva de la proposta, i decideixi incorporar-lo com un dels equipaments a preveure en la reordenació del recinte industrial, s'haurà de posar en marxa la segona fase: constituir un equip promotor de la iniciativa.

Aquest equip s'haurà de compondre per persones representatives d'aquells agents que són imprescindibles per desenvolupar les fases posteriors i que han d'oferir la continuïtat necessària per resoldre les possibles disjuntives que apareguin en les fases primerenques del projecte. L'equip promotor ha de comptar amb agents de les tres àrees que compondran el futur consorci gestor: administracions i institucions, territori i representants de l'economia social i cooperativa. Això pel que fa a la seva naturalesa política, que probablement haurà de veure's ja en aquesta fase complementada amb una estructura tècnica mínima.

Estudi executiu: oficina de promoció i projecte coopolis

Fase en la qual es desenvoluparan els continguts d'aquest Estudi previ per elaborar l'Estudi Executiu del Projecte Coopolis. Una de les seves primeres tasques de l'equip promotor serà estudiar i executar l'obertura d'una Oficina de Promoció de Coopolis al recinte de Can Batlló, des d'on l'equip promotor podrà coordinar, desenvolupar i avaluar els objectius per aquesta primera fase del projecte, prèvia a la seva obertura al públic.

Estudis arquitectònics

Una vegada determinada la ubicació definitiva de Coòpolis dins del recinte de Can Batlló, caldrà desenvolupar l'estudi arquitectònic i el projecte executiu de les obres de rehabilitació de l'espai. Seguint les recomanacions de la Diputació de Barcelona pel que fa a la planificació i dissenys de viviers d'empreses, es faria la tramitació del Pla Especial de determinació d'usos, evitant possibles conflictes posteriors pel que fa a l'atorgament de llicències d'activitats per part de les empreses allotjades.

Implicació d'agents rellevants

L'Oficina de Promoció de Coòpolis treballarà de forma intensiva en la concertació de noves entrevistes amb els agents rellevants del projecte, amb l'objectiu de determinar quin ha de ser el seu grau d'implicació en la pròpia estructura o en els programes que es puguin concertar. Aquesta fase ha de concloure amb un mapa de relacions i implicacions de les diferents entitats, organitzacions i empreses tant per la fase prèvia a l'obertura com una vegada aquest hagi iniciat la seva activitat.

Estructura operativa 1: gerència i equip de promoció

Les tasques associades a la obertura de la Oficina, la coordinació de l'equip promotor, així com el seguiment dels estudis arquitectònics i el projecte executiu hauran de comptar amb una estructura tècnica pròpia del Projecte, que també haurà de donar continuïtat a les relacions establertes amb el personal tècnic dels agents rellevants. Els debats duts a terme per l'equip promotor hauran de resoldre la forma en que es produirà aquesta contractació, així com la naturalesa jurídica de la Oficina, embrió de Coòpolis.

Pla de comunicació, promoció i difusió

És fonamental, tant per garantir l'èxit de la fase prèvia a l'obertura de Coòpolis com de la seva posada en marxa, que el projecte compti amb un bon pla de comunicació i de difusió. La presència a les xarxes, als mitjans de comunicació i a nivell capil·lar en els barris de la Barcelona Sud, així com a nivell de ciutat, ha d'incentivar la implicació dels diferents agents que han de garantir la qualitat, la viabilitat i la sostenibilitat del conjunt del projecte, en un primer terme.

La promoció de Coòpolis dins del sector, en els centres d'aprenentatge i de formació, així com a nivell ciutadà, junt amb l'acció de la Oficina de Promoció, han de possibilitar que es generin expectatives sobre el projecte i sobre el seu impacte en el territori i en el sector.

Oficina de promoció del projecte

S'haurà d'ubicar preferiblement en l'edifici en el que finalment es programi Coòpolis.¹ Poder materialitzar i visualitzar el projecte dins de Can Batlló - tot i que estarà en una fase embrionària-, que permeti tenir un punt d'atenció a agents o entitats interessades, així com de coordinació de les tasques vinculades amb el projecte, es considera com a fonamental per garantir la bona acollida i l'èxit del mateix. La presència del logotip del projecte a la façana de l'edifici, juntament amb el pla de comunicació, permetrà visualitzar el compromís de tots els agents en la consecució de Coòpolis.

Estudis jurídics i de governança

Tal i com s'ha apuntat al llarg de l'estudi, una de les grans qüestions pendents de resoldre és la forma jurídica que ha de prendre Coòpolis i el model de gestió i govern que hi haurà associat. La evolució i els resultats de les fases d'implicació dels gents i de les tasques de l'equip promotor, juntament amb els informes jurídics pertinents, permetran obtenir elements per decidir quina ha de ser la naturalesa del projecte i dels seus òrgans de direcció, així com la composició i representativitat dels diferents agents. Lateralment, caldrà establir les formes de vinculació entre l'òrgan de direcció i l'equip tècnic del projecte.

Activitats de promoció del projecte i programes de formació al territori

Les fases anteriors de treballs en la comunicació i difusió de la iniciativa, així com les relacions establertes amb els agents rellevants, han de permetre establir un calendari d'accions per la promoció del projecte arreu de la ciutat, així com desenvolupar les primeres ofertes formatives pròpies. La posada en marxa d'activitats de Coòpolis, tot i que encara no tingui seu física, han d'aportar elements per avaluar la seva oportunitat, qualitat i la correcta seva gestió, i permetran acumular expertesa i metodologies per fases posteriors del projecte.

Estructura operativa 2: personal extern per programes

El desenvolupament de les accions de promoció i de formació per part de Coòpolis haurà de comptar necessàriament amb personal que no formi part de l'estructura tècnica del projecte. Les relacions establertes amb els agents rellevants, així com el retorn de la implicació del sector de l'economia social en el projecte, han de possibilitar la confecció d'una bossa de recursos i de persones a disposició del projecte. Com en la fase anterior, iniciar aquestes relacions abans de l'obertura del projecte i avaluar-les de forma intensiva ha de permetre optimitzar el funcionament de Coòpolis una vegada s'obri al públic.

¹ A l'apartat 2.3 de l'estudi es pot visualitzar una primera proposta arquitectònica de la Oficina.

Constitució del projecte

Resolta la forma jurídica de Coòpolis, acordat el seu pla financer, i establerta la naturalesa de les relacions i implicacions dels diferents agents i estructures, es preveu la seva constitució formal. Aquest és un dels punts d'inflexió pel projecte, i requerirà de nous esforços en la comunicació i promoció del projecte, que haurà de coincidir amb l'inici de la fase immediatament posterior en el calendari.

Execució de les obres de rehabilitació i adequació al programa

Constituint el projecte, resolta la seva governança, l'estructura tècnica i operativa del projecte i la participació dels diferents agents, així com acabats els treballs associats a la planificació i programació del projecte de rehabilitació, es podran iniciar les obres per la rehabilitació de l'edifici i la seva adequació al programa arquitectònic. La ubicació de la Oficina de Promoció haurà de ser pensada per poder coexistir amb aquesta fase d'intervenció sobre l'edifici.

Convenis amb empreses tractores, administracions, agències, programes...

La constitució de Coòpolis ha de permetre materialitzar les tasques desenvolupades en fases anteriors associades a la relació dels diferents agents amb el projecte, concretant-se en forma de convenis, contractes, o altres fórmules de partenariat, principalment per aquells casos en que els agents no participin de la forma jurídica del projecte.

Aquests convenis s'hauran d'establir tant en el cas de les administracions, agències, programes o institucions i centres de coneixement que es relacionin amb el projecte com amb les empreses tractores que vulguin ubicar la seva seu a les instal·lacions de Coòpolis.

La configuració final d'aquesta xarxa de relacions externes, la presència d'agents en els òrgans polítics i estratègics del projecte, així com l'evolució d'ambdós, esdevindran indicadors de la bona marxa del projecte i de l'assoliment dels seus objectius de concertació entre agents.

Programes per incubació, formació i serveis

L'experiència acumulada en les formacions i altres accions ja dutes a terme en fases anteriors, així com el contingut dels convenis amb centres d'ensenyament, aprenentatge i formació, han de permetre dissenyar els programes de formació. Els contactes i relacions amb la xarxa d'incubadores de la ciutat, juntament amb les conclusions del Projecte Executiu de Coòpolis pel que fa a la oferta de serveis i espais, han d'acabar de configurar els programes que s'oferiran a per les empreses incubades, així com els

d'intercooperació entre projectes i/o espais.

Estructura operativa 3: coordinació, administració i serveis

Una de les darreres fases abans de la obertura de Coòpolis a la ciutat ha de ser la configuració de l'estructura tècnica del projecte, sigui per continuïtat i ampliació de la que ha desenvolupat la fase prèvia i les tasques de l'Oficina de Promoció, sigui per la seva substitució pel grup humà que haurà de gestionar la quotidianitat de Coòpolis. La naturalesa jurídica i el model de gestió del projecte dictaran la composició final d'aquesta estructura i els procediments pels quals se'ls contractarà, així com la tipologia de la seva contractació.

Trasllat d'empreses incubades i activitat sobre l'entorn

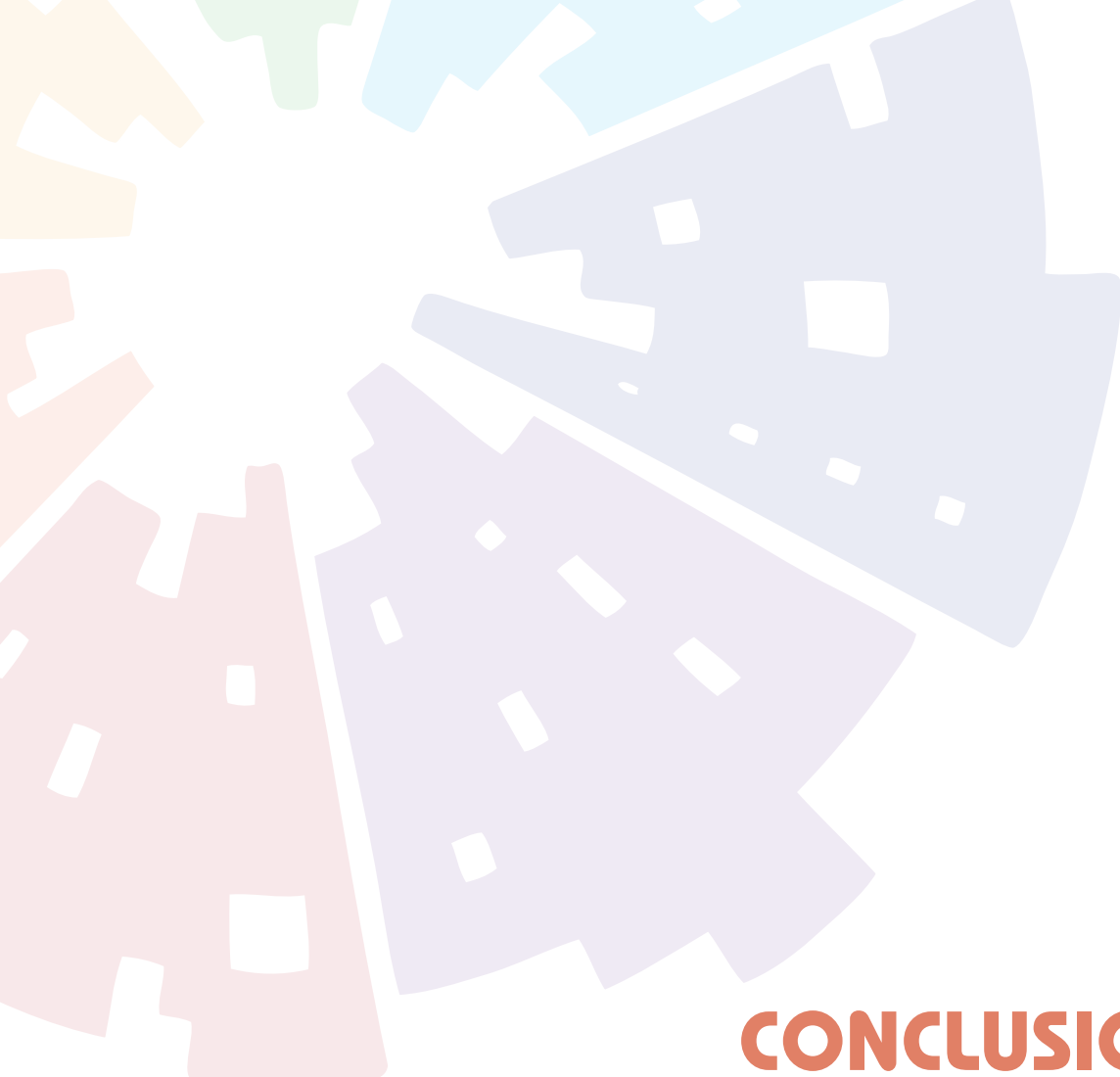
Els primers espais a estar disponibles per l'ús de Coòpolis han de ser els que hauran d'ocupar les empreses tractores. El seu trasllat a l'edifici permetrà visibilitzar l'inici de les activitats del projecte i alhora deixa un marge de temps prudencial per l'adaptació de l'espai a les empreses tractores abans no s'iniciïn les activitats d'incubació i dels espais de cotreball.

La seva ubicació al projecte també permetrà treballar intensament en els programes de formació, suport a les empreses i altres serveis que oferirà Coòpolis, si bé en una fase de prova, com també treballar sobre propostes concretes d'intercooperació entre empreses, detecció de necessitats, o estratègies visibilització conjunta. Un primer període de prova donarà elements per avaluar els procediments i continguts, i millorar i optimitzar els circuits per quan el projecte, en la fase immediatament posterior, hagi de posar en marxa aquests programes pel conjunt d'empreses i iniciatives que es vincularan a Coòpolis.

Finalment, en aquesta fase s'incrementaran les accions sobre el territori que s'hagin definit amb els agents i s'intensificaran les feines de comunicació anticipant la obertura al públic de Coòpolis.

Obertura del projecte Coòpolis

Inici de les activitats del projecte i activació de tota la seva oferta d'espais i serveis.

9

CONCLUSIONS UNA NOVA INTERVENCIÓ

*Canvis tan profunds,
tant en l'àmbit planetari com en el social,
no poden estar suportats per unes eines de planificació
pensades per a resoldre el problema de la societat industrial
quan els que tenim a sobre són els derivats de la ciutat global*

José Fariña "Ciutat global versus ciutat local"

Ens trobem immersos en un nou escenari urbà, on les transformacions en curs –filles de l'ajust estructural econòmic i de l'impacte de les tecnologies de la comunicació- no hi han deixat cap de les seves dimensions incòlumes. La política, l'economia, la societat i la cultura de les nostres ciutats viuen canvis accelerats, que ens allunyen de la urbs nascuda de la revolució industrial i ens situen en el vertigen de la metròpolis global.

La dimensió global metropolitana significa que la nostra ciutat és travessada i configurada per fluxos econòmics de dimensió internacional. I també significa, per tant, que l'impacte de la seva crisi arremet amb força (des)configurant les nostres realitats. Avui la ciutat global té uns problemes globals, però en tant que la ciutadania és local, exigeix unes solucions locals.

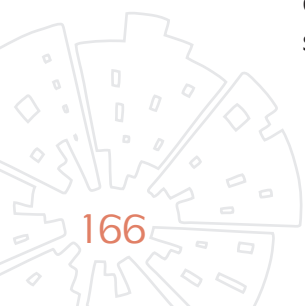
A casa nostra, a més, els efectes de la crisi econòmica es sumen a les característiques pròpies del model productiu barceloní, dibuixant una ciutat que, malgrat els bons índexs genèrics de l'activitat econòmica, no aconsegueix que la força de l'economia de Barcelona esdevingui la força de l'economia dels i les barcelonines. L'atur, la insuficiència salarial o la precarització de les relacions laborals són dimensions viscudes –directament o indirecta- per moltes de les barcelonines, fet que ens allunya del model de qualitat socioeconòmica al que aspirem.

Per tant, per a sortir transformats en positiu de la crisi i per a fer front a la creixent complexitat urbana, cal una nova intervenció socioeconòmica que conjugui les millors potències de la diversitat d'actors ciutadans. Una nova intervenció que apunti a reconfigurar el vincle social fracturat, que ofereixi solucions concretes als problemes concrets de la població i que empoderi a persones i col·lectius per tal de participar de la vida econòmica de la ciutat.

Aquesta intervenció socioeconòmica ha de fer seus els principis del desenvolupament local de tercera generació –s'ha de desplegar freqüentment amb el teixit social local- i els principis de l'economia social, cooperativa i solidària. Les persones en el centre de l'activitat econòmica, la participació social, la responsabilitat i el compromís amb l'entorn, han d'articular qualsevol projecte de reactivació econòmica que vulgui aprendre dels errors del passat i projectar una ciutat al servei de les persones.

Coòpolis vol ser un dispositiu concret en aquest procés de canvi positiu. Un nou espai públic de cooperació econòmica, social i solidària, que entrellaci demandes socials, participació integral i planificació estratègica. Un ecosistema d'activitat econòmica i formativa, de generació d'ocupació i d'innovació social. Un laboratori per a la intercooperació entre persones i projectes, la resolució de necessitats i el naixement de noves realitats.

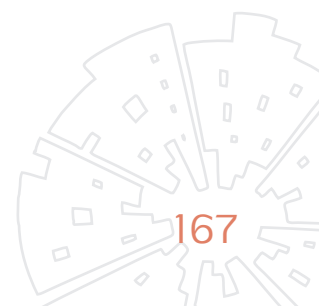
Coòpolis vol fer promoció econòmica i social de manera concertada, amb la participació dels actors implicats en el teixit socioeconòmic del territori: l'administració municipal i les seves agències, l'economia social i cooperativa i els seus projectes, el teixit comunitari i les seves experiències i necessitats. Aquesta concertació públic-cooperativa-comunitària ens ha d'aportar la complexitat necessària –diagnòstics, sabers, recursos- per afrontar la nova realitat.

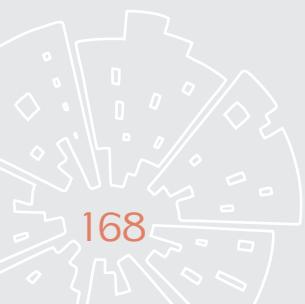
Aportar valor a totes les escales del procés serà una de les conseqüències virtuoses d'aquest dispositiu complex. Doncs afronta les necessitats socials i econòmiques de Sants-Montjuïc i del conjunt de la població del sud de Barcelona: ofereix oportunitats. S'incardina en una economia social i cooperativa amb una creixent presència social: ofereix infraestructures al sector. I materialitza voluntats municipals de recolzar el model productiu local i de qualitat: ofereix canvi i projecció social.

Coòpolis, en la seva combinació de polítiques econòmiques i polítiques urbanes, ha de ser una potent eina d'intervenció socioeconòmica que es sumi a l'experiència de Can Batlló i hi faci ciutat, doncs enriqueirà la diversitat d'usos que necessita el recinte per a la seva consolidació i el dotarà d'una projecció singular.

Calen propostes agosarades per a fer front als temps difícils que vivim. La bona nova és que existeix una voluntat de tots els agents socials per a fer-les realitat.

A.1

ANNEX

ENCAIX DE COÒPOLIS EN LES ESTRATÈGIES PÚBLIQUES

L'estructura del capítol es compon de :

A.1.1. Encaix en les estratègies de ciutat i de la regió metropolitana

A.1.2. Encaix en les estratègies de la ciutat vers l'economia social

A.1.3. Encaix en l'Estratègia Catalana de promoció econòmica

A.1.4. Encaix en l'estratègia espanyola de promoció de l'economia

A.1.5. Coòpolis: de l'estratègia europea a la tàctica local

A.1.1.

ENCAIX EN LES ESTRATÈGIES DE CIUTAT I DE LA REGIÓ METROPOLITANA

La ciutat de Barcelona compta amb un treball intens en la definició de les estratègies i els objectius de les administracions, així com de l'acció i intervenció d'aquestes sobre la ciutat. Fruit d'aquest treball, cada tres anys s'aprova un Pla d'Actuació Municipal (PAM), que es complementa amb els Plans d'Acció de Districtes (PAD), on es detallen els objectius concrets en consonància amb les línies mestres fixades en el primer.

El PAM vigent correspon al període 2012-2015, en el pròleg del qual es reconeix que els continguts i propostes s'emmarquen en els principis del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona -VISIO 2020 (PEMB).

Analitzarem a continuació l'encaix de la proposta Coòpolis en els eixos plantejats en aquests documents estratègics i d'acció municipal i metropolitana.

1. L'ENCAIX DE COÒPOLIS AL PLA D'ACTUACIÓ MUNICIPAL I DE DISTRICTE 2012-2015

1.1. PLA D'ACTUACIÓ MUNICIPAL 2012-2015

El PAM 2012-2015 desplega les iniciatives de la visió de Barcelona entesa com “la ciutat de les persones”. En un context econòmic i social complex, els tres grans eixos de desenvolupament del PAM passen per la reactivació econòmica, l'atenció a les persones i la regeneració urbana. Una reactivació econòmica que ha de socialitzar-se, arribant al màxim de persones, per poder també oferir serveis i atenció a totes aquelles persones que ho necessiten, tot implicant als barris en els processos de transformació urbanística. Aquesta tríada només podrà ser duta a terme amb la implicació i la concertació d'iniciatives i esforços que impliquin a les administracions locals, les empreses i les persones.

El PAM desenvolupa una justificació de les diferents mesures que se'n desprenen, tot analitzant variables demogràfiques i poblacionals de la ciutat, algunes de les quals són rellevants per aquest estudi i que hem tractat de forma extensa a l'apartat 5.3 de l'estudi.

Els valors

El projecte a Coòpolis troba encaix en els valors que es proposen al PAM 2012-2015 i que han de venir a caracteritzar tant la imatge que es vol de la ciutat, com l'acció municipal en aquest període i mandat. En el document, els valors s'agrupen en tres principis: lideratge, proximitat i eficiència.

En relació al lideratge, Coòpolis representa una aposta singular de renovació de la ciutat mitjançant un equipament de promoció econòmica social, i també de proactivitat i empenedoria col·lectiva, que ve a donar resposta a una necessitat social i econòmica, encabint-se en els valors de regeneració i empenedoria.

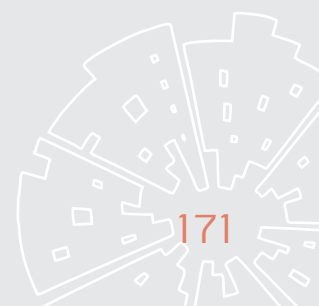
Pel que respecta al principi de proximitat, en els qual considerem valors com la capacitat per escoltar i reaccionar, l'equitat i el veïnatge, Coòpolis planteja una iniciativa on el barri i la proximitat han de jugar un paper rellevant, on la col·laboració i la participació ciutadana són fonamentals, i on es promou un accés universal a les oportunitats de generació d'iniciatives econòmiques.

Finalment, Coòpolis vol apropar a la ciutadania del sud de la ciutat la possibilitat de generar projectes empresarials, i facilitar el camí vers la constitució dels mateixos. Per poder assolir aquest objectiu, és imprescindible comptar amb una Oficina d'Atenció Empresarial, consolidant el paper de l'Ajuntament com a facilitador de l'activitat econòmica. Aquest projecte preveu la creació d'un organisme participat per les administracions i el sector de l'economia social en una aposta conjunta per la promoció del sector, i podent esdevenir una fórmula de conveni públic-cooperatiu-comunitari de característiques singulars i objectius compromesos amb la intervenció social i el desenvolupament local.

Visió de la ciutat i objectius

El PAM proposa la noció de "la ciutat de les persones" com a centre en la seva visió, i planteja com a eixos vertebradors de la mateixa: la reactivació econòmica, l'atenció a les persones i la regeneració urbana. A partir d'aquests eixos, es despleguen els set grups d'objectius del Mapa de Ciutat:

- Persones i famílies
- Entitats, associacions i agents esportius, socials i culturals
- Agents econòmics i centres de coneixement
- Hàbitat urbà
- Pressupost
- Govern, directius i recursos humans
- Coneixement, tecnologia, innovació i col·laboració.

El projecte Coòpolis troba encaix en diversos d'aquests grups d'objectius, concretant-ne alguns, proposant reptes en d'altres i esdevenint referent per molts d'ells. A continuació proposem un quadre resum d'aquells objectius que creiem rellevants, i indiquem de quina manera es podria relacionar el projecte amb ells.

(Veure el quadre d'encaix en objectius PAM, adjunt al final d'aquest annex)

Àrees que es relacionen amb el projecte Coòpolis

El projecte Coòpolis, malgrat la seva marcada orientació vers la promoció econòmica del territori mitjançant la creació d'empreses i d'iniciatives econòmiques, també presenta una articulació i intervenció de proximitat amb el territori. Per aquesta raó, l'activitat no només implicarà l'Àrea d'Economia, Empresa i Ocupació, sinó també l'establiment de sinergies amb altres àrees de l'Ajuntament de Barcelona.

Les estratègies i objectius de Coòpolis, que han d'afavorir la generació de noves empreses de base tecnològica, de coneixement intensiu, però també d'innovació i de serveis diversos, fan que el projecte hagi d'acordar programes o iniciatives amb diferents departaments, com per exemple l'Àrea de Cultura, Coneixement, Creativitat i Innovació. La relació entre Coòpolis i aquesta àrea necessàriament haurà de ser activa, tant pel que fa a l'establiment de concerts amb els centres universitaris, com en relació a programes formatius i possibles start-up, així com per establir convenis amb els diferents centres educatius en programes específics a l'emprenedoria social.

Altrament, i pels programes ideats o dirigits a sectors de població amb necessitats específiques, com poden ser dones, joves, o gent gran, haurà de relacionar-se i concertar accions amb l'Àrea de Qualitat de Vida, Igualtat i Esports.

Conclusions

Coòpolis és una oportunitat per intervenir en els tres eixos principals del Pla d'Actuació Municipal, ja que és una aposta per la reactivació econòmica, d'elevat impacte social, i que implica a la societat civil en un procés de transformació, com és el cas de Can Batlló. Pel que fa al primer dels eixos, les enquestes prèvies a l'elaboració del PAM retien uns resultats en els qual un 65% de les persones participants consideraven prioritari donar suport a autònoms, pimes i a promoure l'emprenedoria, àmbit en el que aquest projecte representa una aposta decidida.

1.2. EL PAD 2012-2015

Així com el PAM representa el marc estratègic de treball a nivell municipal, per sota del mateix es despleguen els diferents PAD, associats a cada districte de la ciutat, i que recullen els objectius fixats d'àmbit ciutat, per implementar-los als districtes, on es materialitzen.

Malgrat que plantegem que l'impacte de Coòpolis ha de disseminar-se pels districtes de la Barcelona sud, la ubicació del projecte es proposa a Can Batlló, part del Districte de Sants-Montjuïc. Per aquesta raó, ens sembla rellevant estudiar l'encaix del projecte en les línies i objectius que es proposen al PAD 2012-2015.

El PAD proposa com un dels seus eixos vertebradors la cura i el foment del comerç de proximitat, tan característic d'aquests barris, i que ha funcionat com a element de cohesió social i territorial, malgrat ser un dels agents que ha patit més els efectes de la crisi, però també de la manca d'iniciatives que facilitessin el relleu generacional i la reconversió dels negocis.

Si fem un recorregut per les actuacions i projectes per al districte emmarcats en les línies d'intervenció fixades al PAM, podem elaborar un nou quadre que permeti resseguir aquest encaix.

(Veure el quadre d'encaix en objectius PAD, adjunt al final d'aquest annex)

Conclusions

El projecte plantegem, a la llum de les propostes presentades al Districte en les diferents àrees esmentades, implicaria la concreció de les mateixes, alhora que és una aposta per materialitzar estratègies a curt, mitjà i llarg termini. Aquest plantejament, concret i tangible, juntament amb l'anàlisi demogràfica i socioeconòmica del districte, justifica l'avaluació del moment actual com a situació d'oportunitat per a aquest projecte, i és l'argument principal per impulsar aquesta iniciativa i l'impacte previst sobre el territori.

2. COÒPOLIS COM A COMPLEMENT I CONCRECIÓ D'UNA ESTRATÈGIA DE DESENVOLUPAMENT LOCAL: ENCAIX AMB BARCELONA ACTIVA

La figura de Barcelona Activa és fonamental i de referència en aquest projecte, i per diferents motius. En tant que agència de promoció econòmica i de desenvolupament local de la ciutat, però també pel que fa a la seva oferta de serveis, espais, i per les seves estratègies i programes. Tant al capítol on es descriu el procés de benchmarking que s'ha dut a terme a l'estudi, com en el Annexos, on aquest s'explicita de forma extensa, l'estudi realitza una anàlisi exhaustiva de Barcelona Activa i de les seves accions, així com dels seus impactes, i es posen aquests en relació amb els objectius de Coòpolis, pel que aquí no es reproduiran moltes de les informacions que allà es relaten.

D'altra banda, a l'apartat dels agents rellevants pel projecte, que també es relaciona amb un Annex, es descriu la funció de complementaritat que pot tenir el projecte respecte a les línies de treball de Barcelona Activa, pel que en aquest Annex només es destacaran alguns punts concrets.

Barcelona Activa concentra l'acció de promoció econòmica, suport a la creació i desenvolupament d'empreses i de foment de l'ocupació. Per fer-ho, desenvolupa programes i estratègies concretes per cadascun dels àmbits, i es nodreix de fons provinents tant de l'Ajuntament, la Diputació, la Generalitat, l'Estat i, de forma marginal, de la UE a través dels fons FEDER.

Si bé la tasca i les accions dutes a terme per Barcelona Activa, de les que dona una descripció en els capítols de l'estudi, són nombroses i presenten un elevat impacte, l'agència pública no ha desenvolupat cap línia d'intervenció específica de foment de l'economia i l'emprenedoria social més enllà de xerrades o tallers puntuals.

El projecte Coòpolis ha de trobar el seu encaix en les polítiques públiques de foment que es vehiculen a través de l'agència en tant que ve resolent aquesta mancança. A més a més, ho faria de tal manera que es generaria un nou nivell d'impacte a la ciutat per part de l'agència, fent un gir a nivell de districtes que fins ara no s'ha fet més enllà d'accions específiques vinculades a plans d'ocupació, entre altres.

3. ENCAIX EN ALTRES ESTRATÈGIES I PLANS DE LA CIUTAT DE BARCELONA

3.1. L'ESTRATÈGIA BARCELONA CREIXEMENT

L'octubre del 2012, la Comissió d'Economia, Empresa i Ocupació de l'Ajuntament de Barcelona va presentar un conjunt de 30 mesures per l'impuls econòmic a la ciutat sota el programa Barcelona Creixement. El programa representa una nova concertació d'accions entre el govern municipal i agents privats pel desenvolupament econòmic de la ciutat.

El conjunt de mesures del programa tenen com a objectius principals mantenir la referencialitat de la ciutat i canalitzar l'energia col·laboradora, creativa i de foment de les iniciatives innovadores. Alhora, tenen fixat com a termini màxim per ser implementades la data de finalització del mandat actual, tot i la seva voluntat és de continuïtat, en tant que línies estratègiques.

Considerem important aquí esmentar algunes de les mesures que es proposen en el programa i analitzar com Coòpolis pot esdevenir una materialització o concreció d'algunes d'aquestes propostes, així com complementar-ne d'altres.

(Veure el Quadre Encaix en mesures Barcelona Creixement, al final de l'Annex)

Mitjançant aquest quadre resum podem constatar com el projecte Coòpolis encaixa en un bon nombre de mesures, però cal destacar l'especial rellevància a les mesures 29 i 30, de Foment a la Innovació Social, ja que en representa la seva materialització. Concretament, Coòpolis proposa un ecosistema format per empreses tractores i consolidades en sectors estratègics, espais per la incubació d'empreses vinculades a l'economia social i espais per a persones que volen desenvolupar iniciatives en aquest sector, tot en un entorn de programes i accions destinades a la promoció econòmica i el foment de l'emprenedoria.

Tot això, juntament amb els serveis per emprendre o re-emprendre, així com una oferta formativa de qualitat associada a aquest sector, constituïrien un ecosistema, encara que no tancat, sinó que en constant relació i interacció amb el territori i les necessitats d'aquest.

3.2. PLA D'IMPULS I SUPORT AL COMERÇ DE BARCELONA

El projecte Coòpolis proposa un equipament integral de suport a la creació i seguiment d'iniciatives empresarials, però estretament integrat al territori, amb el qual ha de tenir una interacció fluida. Alguns dels serveis que s'han de poder oferir des de l'equipament tenen com a objectiu acompanyar la creació d'empreses i donar assessorament en la concepció, però també en la seva ubicació i gestió. Altres ofertes són de tipus formatiu, destinades a persones i empreses del territori. Finalment, també hi trobem el departament de Re-empresa, amb un marcat caràcter territorial, que cerca trobar relleu a negocis en funcionament.

Per tots aquests fets, al que s'ha de sumar la naturalesa del teixit empresarial de Sants — que troba en el comerç un dels principals puntals —, entenem que Coòpolis ha d'inscriure's i cercar sinergies amb els programes municipals de suport al comerç de la ciutat.

El maig del 2013 es va aprovar el Pla d'Impuls i Suport al Comerç de Barcelona, en el que es detallen els eixos de l'acció municipal en aquest sentit, i es proposen un seguit de mesures a desenvolupar en els propers anys. L'objectiu és el de mantenir una qualitat i una oferta que fins ara ha portat a què el comerç sigui una de les principals activitats econòmiques de la ciutat, generadora d'ocupació i amb un clar impacte social, urbà i territorial.

El Pla pretén contribuir a assentar les bases i els mecanismes per reforçar el dinamisme, la innovació i l'adaptació permanent del món del comerç, establint tres camps de d'actuació: apostar per l'emprenedoria, reforçar el coneixement, la innovació i la gestió sostenible i promoure l'adaptació de la normativa a la realitat del comerç.

Entenem que Coòpolis, en tant que treballarà activament per revitalitzar el teixit empresarial de la ciutat amb valors de sostenibilitat i responsabilitat, necessàriament haurà de desenvolupar línies específiques adreçades al comerç dels barris de Sants i dels barris veïns en la seva oferta de serveis, i haurà d'establir sinergies amb les iniciatives que es proposen en el Pla.

S'haurà de partir de les experiències ja desenvolupades conjuntament per l'Ajuntament i Barcelona Activa, així com dels projectes desenvolupats amb les associacions de comerciant i els eixos comercials, per proposar accions de millora, com per exemple en els programes de suport a la innovació, de cooperació entre comerços o de foment del consum responsable. També es comptarà amb l'experiència i el suport de l'Oficina d'Atenció a l'Empresa, que té en aquest àmbit una importància substancial com a facilitadora de processos i tràmits.

Les anàlisis que realitza el pla sobre la mortalitat de comerços de nova creació, el potencial innovador i d'emprenedoria, les necessitats formatives del sector o el suport

amb què han de comptar a l'hora d'ubicar-se o finançar-se, aporten molts elements que hauran de tenir-se en consideració a l'hora d'establir línies concretes d'intervenció per part del projecte Coòpolis.

4. L'ECONOMIA SOCIAL I EL DESENVOLUPAMENT LOCAL AL PEMB

Des de l'establiment de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) com a àmbit d'actuació que incorpora els municipis que rodegen a la capital catalana, les autoritats de l'AMB han establert iniciatives i estratègies conjuntes en matèria de mobilitat, comunicacions i altres àmbits. Una de les mostres de l'articulació de la regió metropolitana passa per la redacció conjunta dels Plans Estratègics Metropolitans de Barcelona, que serveixen de matriu estratègica per a que posteriorment els diferents ens municipals estableixin els diferents plans estratègics i d'actuació.

El darrer document d'aquestes característiques que trobem publicat és el document "Barcelona Visió 2020, Una Proposta Estratègica", en què es destrien i desenvolupen les línies mestres de la estratègia de l'AMB per projectar-se al món, així com quins processos interns han de veure's afavorits per assegurar un correcte desenvolupament del territori i de les activitats que s'hi desenvolupen.

Un dels eixos transversals que es plantegen en el document és que l'AMB ha de saber i poder combinar dues grans línies d'actuació: d'una banda, mantenir la regió com una de les àrees més atractives i influents pel talent innovador global; però alhora, ser un referent i model d'integració i cohesió social de qualitat, establint com un dels valors principals la sostenibilitat del model. Aquesta voluntat per cohesionar el territori només es pot garantir fent participar al major número de sectors possibles en les dinàmiques que es proposen en el PEMB, fent alhora de la pròpia sostenibilitat un dels àmbits de creació de negoci per la ciutat i l'AMB.

Les línies que planteja són moltes de les que ja trobem en el PAM de Barcelona 2012-2015, integrades com a eixos estratègics i objectius funcionals, pel que considerem que la proposta de Coòpolis, alineada en el cas del PAM, també ho està amb el PEMB. Tot i així, Visió2020 planteja algunes consideracions complementàries que trobem interessants a destacar.

Es parteix de la consideració de l'actual context de crisi com una oportunitat per detectar les febleses de l'actual model de desenvolupament, basat en un sector terciari molt important i un sector industrial en progressiva contracció. Alhora, la situació implica recomposar el model productiu a partir de la coordinació d'estratègies en els camps de l'educació, la formació, la innovació, el talent, la creativitat i la transversalitat. Les bases per coordinar aquestes estratègies han de mirar en dues direccions: la interna, en què cal avançar en reformes i propostes estructurals que millorin l'equilibri econòmic, social i urbà, la competitivitat i la formació; i també l'externa, reforçant la posició de Barcelona a l'arc mediterrani com a referent en polítiques innovadores.

Pel que fa al primer àmbit d'actuació, es reconeix que la gran vitalitat de la ciutat està directament vinculada a la capacitat d'aquesta per consolidar un model de comerç de

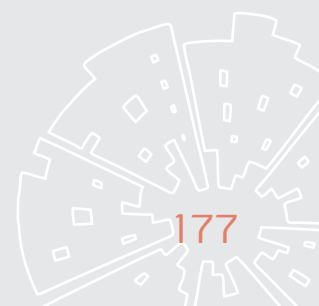
proximitat. Aquest model comercial evita les segregacions urbanes, els desplaçaments de llarga distància, fa més eficients els temps de la ciutat i millora l'ús de l'espai públic de la ciutat, esdevenint un element fonamental per la qualitat de vida a la ciutat i als barris. També es reconeix que el model de desenvolupament urbà post-olímpic i post-Fòrum ha trencat amb aquest model de proximitat que tant havia costat d'aconseguir, i assumeix que el desenvolupament i creixement econòmic dels darrers anys hauria d'haver estat més sostenible en termes socials, econòmics i mediambientals. Així mateix, planteja la necessitat de recuperar polítiques de promoció d'aquest model, no en detriment de la recerca i captació de talent internacional, sinó de forma paral·lela, com a base a partir del qual exercir aquesta recerca i captació, així com per impulsar la qualitat de vida a la ciutat.

El PEMB aposta pel necessari desenvolupament d'un projecte comú que ajudi a les empreses i institucions a aprendre i a donar respostes ràpides i solvents als canvis socials que experimentem, anticipant i visionant oportunitats, a banda de promoure nous models de compromís institucional públic-privat. Cal establir models de cooperació basats en la corresponsabilitat, la visió compartida, la coplanificació, la codecisió, la cogestió i la coinversió, fet que permetrà posar en valor la singularitat de la ciutat i de les iniciatives que hi tenen lloc. Això ha de permetre que la ciutadania es senti implicada en els objectius i propostes que es presentin, sempre amb criteris d'aprofitament dels recursos disponibles i la traducció en accions concretes, que apostin per la coordinació d'esforços, per atreure nous sectors tractors, però també per reorientar els sectors tradicionals.

Segons l'informe, per assegurar això cal promoure la creació de noves empreses i la formació i preparació de persones, així com la revitalització del capital industrial tradicional i del teixit de microempreses, que representen un alt percentatge del PIB de l'AMB, i també són un dels principals elements de cohesió i integració social.

Els reptes que proposa aquest document, entre d'altres, situen com a punts d'interès els treballs per desenvolupar un model econòmic més sostenible, que permeti afrontar amb majors garanties els cicles econòmics de crisi. Alhora, com a mesura de xoc contra els efectes socials de les situacions de crisi, on establim mecanismes per garantir la cohesió social del conjunt de l'AMB. D'entre tots els continguts que planteja el document, creiem que trobem força propostes que s'adiuen als continguts i propostes d'aquest estudi:

- 1. Sostenibilitat:** establir mecanismes de transferència de coneixements entre les universitats i l'empresa pel que fa a la economia verda, i treballar en la creació d'espais físics que mostrin l'aposta per la sostenibilitat, que actuïn de referents per la resta de l'AMB, i que tinguin impactes directes sobre els barris.
- 2. Lideratge en sectors tractors del coneixement:** promovent sectors actuals i emergents en els que es pugui ser referents, que actuïn també com a activitats tractoras d'altres activitats, posant èmfasi en les indústries creatives, el disseny, l'arquitectura i l'art, la salut o l'energia. Ens aturem un instant en l'àmbit de l'arquitectura i l'urbanisme per fer esment de l'aposta que es fa pel disseny d'un espai públic amb funcions productives i generador d'activitat social, un dels eixos centrals del projecte Coòpolis.

3. Atracció del talent innovador i emprenedor: l'AMB ha d'apostar de forma decidida per la promoció de noves empreses, tant en els nous sectors econòmics com en sectors tradicionals. És necessari per això atreure talent exterior, però també promoure la creació d'empreses a partir del talent i les competències locals, i posar tots els elements a l'abast de l'administració per garantir una oferta de serveis de formació i promoció que doni resposta a la demanda en aquest sentit i garanteixi projectes de qualitat, establint mesures per facilitar la creació d'empreses, de compra per part de la ciutat de productes i serveis d'aquestes empreses o la reserva de pressupostos per ajuts a empreses innovadores o revitalitzadores del teixit econòmic.

És clar que s'ha d'actuar per atreure el talent, però això passa tant per portar-ne de fora, com per retenir el que s'ha generat aquí, i tant en els casos dels continguts que suposen una innovació o un alt valor econòmic afegit, com també en relació a les maneres i les formes de fer empresa, que introdueixen el valor social i de cohesió de i a les empreses. Una administració que no atengui també a aquestes necessitats i voluntats de les persones que volen fer empreses, pot exposar-se a perdre aquests agents fonamentals.

4.- Ciutat equilibrada socialment: establint mesures per facilitar la formació i educació en tots els trams de la vida, socialitzant els coneixements i les seves aplicacions, i garantint que els espais públics i els equipaments són espais de creació de relacions, de creativitat i d'activitat social.

Finalment, el PEMB2020 planteja un seguit de mesures concretes en les quals el projecte que aquí es proposa es troba perfectament inscrit: es proposa establir centres i plataformes de coordinació del coneixement i de transferència del mateix per assegurar el desenvolupament local, així com una administració àgil i fiable, que faciliti els processos administratius i en tot allò que té a veure amb la promoció econòmica. És necessari establir una visió compartida entre les administracions i la iniciativa privada en la promoció econòmica, atenent als desequilibris que ja s'han donat en alguns sectors i treballant activament per establir projectes comuns amb empreses o sectors —entre els que es compta el de l'economia social i solidària— que garanteixin un desenvolupament local i una cohesió social de qualitat, on es treballi la corresponsabilitat i codecisió en els aspectes socioeconòmics.

Conclusions

L'estratègia que proposa la VISIÓ2020 del PEMB aposta per la continuïtat de les mesures endegades per l'AMB en relació a la promoció com a ciutat de referència en l'àmbit de la innovació i visió global, però constata també que aquestes polítiques no poden desenvolupar-se sense fer una aposta decidida i necessària per un desenvolupament local a escala humana, en què les persones, totes elles, trobin mecanismes i facilitats, tant per promoure les seves iniciatives com per expressar i resoldre les seves necessitats. Només en una ciutat que vetlli per un teixit econòmic transversal i arrelat al territori es podran donar les condicions per sostenir tant un discurs de ciutat de referència global com una realitat de referència internacional pel que fa a innovació i societat del coneixement.

ENCAIX EN LES ESTRATÈGIES DE LA CIUTAT VERS L'ECONOMIA SOCIAL

Aquest apartat aborda l'encaix del projecte Coòpolis en les recomanacions que tant Barcelona Activa com la Xarxa d'Inserció Sociolaboral van treballar el 2012, tocants al paper i la rellevància de l'economia social a la ciutat, així com a les iniciatives que caldria activar en pro de promoure les pràctiques i principis associades a aquest sector.

Per fer-ho, es proposa una síntesi valorativa del document "Diagnosi i propostes per a l'economia social i l'emprenedoria social a Barcelona", publicat el 2012 per Barcelona Activa i la XISL, actualment Xarxa d'Economia Social de Barcelona.

1. ECONOMIA SOCIAL I DESENVOLUPAMENT LOCAL

El present document, realitzat per la Xarxa d'Inserció Sociolaboral, radiografia l'economia social barcelonina, diagnostica les seves possibilitats i límits, i la situa com un dels focus ineludibles pels projectes de desenvolupament local:

“Cal destacar el paper decisiu que les empreses d'economia social juguen en el desenvolupament local dels territoris, tant pel seu potencial de generació d'ocupació com per la seva capacitat de generar activitat productiva de qualitat sota criteris de sostenibilitat, solidaritat i cohesió social.”

Per l'informe, el funcionament de les empreses de l'economia social és idoni per promoure el desenvolupament local a causa, entre d'altres, de l'arrelament a la comunitat on s'insereixen, l'interès col·lectiu en el seu objectiu social i l'aplicació dels principis de solidaritat i responsabilitat mediambiental. L'economia social configura un conjunt d'empreses socialment responsables, que generen llocs de treball estables i de qualitat, amb experiències innovadores i diferenciadores. A més, la seva estructura i mida empresarial, dinàmica i flexible, permet una alta adaptabilitat als canvis i a les necessitats locals:

- Les organitzacions de l'economia social troben l'origen en el territori i sorgeixen com a resposta a les necessitats locals, consolidant-se en la convivència geogràfica del col·lectiu productor i del col·lectiu client/beneficiari.
- L'economia social crea llocs de treball estables i de qualitat per a la població local, el que és sinònim de cohesió social i de progrés endogen.
- L'economia social, pel caràcter d'economia relacional a causa de les seves arrels locals, tendeix a crear de forma natural vinculacions sòlides

amb altres grups del territori, ja sigui amb partenariats amb les autoritats locals, sindicats, empreses tradicionals, ja sigui amb associacions privades, fet que possibilita una estructura en xarxa i en garanteix la consolidació.

- L'economia social es fonamenta en el diàleg, la participació i la cooperació, és a dir, requereix una forta implicació de les persones en el procés econòmic, les quals hi influeixen de forma directa. Aquesta característica representa una cadena de participació que es fa extensiva a altres entorns.
- L'economia social utilitza els recursos propis del territori per satisfer les necessitats de la comunitat local, i afavoreix un desenvolupament econòmic equilibrat. Aquestes característiques s'adapten al context actual que exigeix la descentralització de recursos i competències al món local.
- L'economia social treballa en xarxa, fomentant la cohesió territorial a partir de la vertebració d'estructures adaptades als nivells territorials

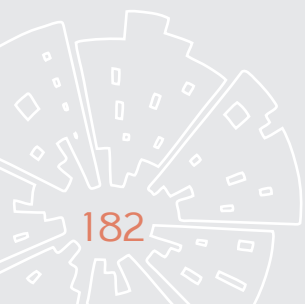
2. NOUS FILONS D'OCUPACIÓ

Per l'informe, el principal actiu de l'economia social és que satisfà les necessitats socials d'àmbit local, i en especial, és capaç de generar "nous filons d'ocupació", és a dir:

“Activitats productives i/o de prestació de serveis destinades a satisfer noves necessitats socials que avui es configuren en mercats incomplets i en crisi, i que tenen un àmbit territorialment definit al mateix temps que són intensives en factor treball.”

Els hàbits de consum de les famílies han canviat, a causa de la conjuntura econòmica recessiva, però també al progrés de les pràctiques de la societat de la informació, que han creat noves àrees d'activitat. A més, apareixen nous comportaments econòmics a tenir en compte, que l'informe vincula a canvis culturals i a la revalorització de la dimensió ètica de l'economia:

“A aquests canvis socials cal afegir altres fets derivats dels efectes del model de desenvolupament imperant i de la presa de consciència de determinats problemes generats per aquestes societats que vénen a plantejar també demandes socials rellevants, per exemple: el creixent convenciment de la insostenibilitat d'un model de desenvolupament que afecta negativament a les condicions mediambientals i la necessitat d'entrar en la senda d'un «desenvolupament sostenible»; el deteriorament dels espais urbans, siguin habitatges o espais públics, i dels espais naturals i rurals, en els primers per l'efecte de la creixent urbanització i l'impacte mediambiental de les ciutats, i en els segons, com a conseqüència del despoblament i la sobreexplotació lligada al turisme; i, finalment, el desafiament que plantegen els problemes

d’inscripció social, de marginació i d’exclusió d’alguns col·lectius dintre de les societats.”

En aquest sentit, l’informe recupera la noció de “serveis solidaris”, concepte desenvolupat a la “Carta Magna dels Serveis Solidaris” per Jean-Louis Laville, on els serveis tenen com a finalitat:

- Crear vincles socials a través d’activitats de servei a les persones i a les col·lectivitats, construint l’oferta de serveis mitjançant un diàleg col·lectiu organitzat a nivell local amb els i les usuàries;
- Recompondre les relacions entre allò econòmic i allò social, consolidant l’oferta de serveis mitjançant una combinació entre diferents formes de compromís social i professional, i una hibridació dels mitjans disponibles (recursos mercantils obtinguts per la venda de serveis, recursos no mercantils provinents de la redistribució, recursos no monetaris — temps, competències, etc.)

En aquestes dues finalitats queden recollides les innovacions que aporten els serveis solidaris: d’una banda, la construcció conjunta de l’oferta i de la demanda; i de l’altra, la hibridació de les economies.

Tipologia de serveis solidaris

A. SERVEIS DE LA VIDA DIÀRIA

I. Serveis a domicili

II. Atenció a la infància

III. Noves tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC)

IV. Ajuda als joves amb dificultats d’inserció

B. SERVEIS PER A LA QUALITAT DE VIDA

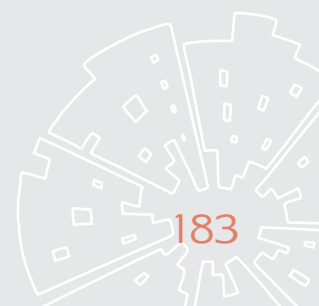
V. Millora de l’habitatge

VI. Seguretat

VII. Transport col·lectiu local

VIII. Aprofitament dels espais públics urbans

IX. Comerços de proximitat

C. SERVEIS CULTURALS I D'OCI

X. Turisme

XI. Sector audiovisual

XII. Patrimoni cultural

XIII. Desenvolupament cultural local

D. SERVEIS DE MEDIAMBIENT

XIV. Tractament dels residus

XV. Gestió de l'aigua

XVI. Protecció i manteniment de les zones naturals

XVII. Regulació i control de la contaminació i instal·lacions

3. IMPULS PÚBLIC DE L'ECONOMIA SOCIAL BARCELONINA

Barcelona és una ciutat que experimenta de forma generalitzada i profunda alguns processos de transformació social contemporanis, com ara l'envelliment progressiu de la població, la diversificació de les estructures familiars, el creixement de la població estrangera, i la incorporació de la dona al mercat de treball. Tot i que Barcelona té un mercat de treball en crisi, la capital catalana és econòmicament molt dinàmica i s'erigeix com el centre industrial i de serveis del territori on està integrada.

Tenint en compte l'evolució del territori i la demanda creixent de serveis socials, ha d'augmentar l'oferta d'activitats de serveis, no només per fer front a les necessitats presents, també s'ha de donar recolzament des de les instàncies públiques, tot tenint en compte la reestructuració i redefinició general dels serveis socials, i de les dinàmiques demogràfiques metropolitanes.

L'economia social del territori contribueix de forma important en generar llocs de treball i incloure social i laboralment els col·lectius amb necessitats i dificultats especials. Aquesta funció social pensem que és l'argument definitiu per justificar que l'administració local tingui un paper proactiu per potenciar l'economia social al territori, així com per recolzar-ne el creixement i la consolidació.

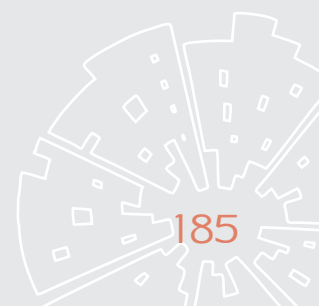
D'acord amb els criteris d'avaluació de projectes econòmics que prioritzen les activitats de valor afegit que capitalitzen al màxim el capital humà, dintre dels sectors emergents de l'economia social, es detaquen les relacionades a les Noves Tecnologies de la Informació i les xarxes socials. Poden servir per potenciar la iniciativa local i el desenvolupament tecnològic, alhora que contribueixen a millorar la qualitat de vida. Així mateix, integren els diferents agents del territori, les activitats del coneixement, la investigació i la producció cultural, tot adaptant-se a la transformació de l'entorn de forma no contaminant.

Per tots aquests motius, pensem que és necessari reforçar les relacions entre les iniciatives de l'economia social i les administracions públiques, mantenint, però, la independència política de les primeres. En aquest sentit, es destaca la força de l'economia social, amb un caràcter local i autonòmic, com la millor manera d'invertir la tendència globalitzadora de l'economia a escala mundial. Cada vegada és més important crear xarxes i de sinergies a nivell territorial per tal de consolidar models de desenvolupament basats en la interrelació entre els agents socials i econòmics, i amb processos de desenvolupament de proximitat a partir dels recursos locals.

4. PUNT DE PARTIDA PER A LA INTERVENCIÓ

Els punts forts que poden aportar les empreses de l'economia social barcelonina a un nou desenvolupament local són:

- Capacitat de promoure/mobilitzar els recursos locals treballant les xarxes partenarials mixtes que posen en marxa bones pràctiques de desenvolupament local.
- Innovació per resoldre problemes locals.
- Idoneïtat per recolzar les administracions públiques en l'oferta de serveis i per millorar aquests serveis públics.
- Experiència en incloure els col·lectius desfavorits i millorar les condicions de vida dels ciutadans.
- Capacitat d'oferir oportunitats de creixement professional a les persones fora del mercat laboral.
- Motivació i satisfacció dels voluntaris i treballadors.
- Àmplia flexibilitat en gestió amb recursos escassos, inestables i insegurs.

5. EIXOS D'ACTUACIÓ PRIORITARIS DES DE L'ÀMBIT DE LA PROMOCIÓ ECONÒMICA LOCAL

A) DIFUSIÓ I PROMOCIÓ DE L'ECONOMIA SOCIAL I L'EMPREDORIA

Objectiu:

Donar a conèixer la realitat i el paper actual que representa l'economia social i l'impacte positiu en el territori, per tal de reforçar socialment aquest model econòmic i promoure l'empredoria social col·lectiva.

Línia estratègica:

Foment de l'esperit cooperatiu de l'economia social i l'empredoria col·lectiva al conjunt de la societat i el territori.

B) ASSESSORAMENT ESPECIALITZAT, I INCENTIUS PER A LES NOVES INICIATIVES D'ECONOMIA SOCIAL I EMPREDORIA EN EL TERRITORI

Objectiu:

Recolzar l'empredoria social mitjançant l'oferta de serveis d'assistència específica i especialitzada, que faciliti la posada en marxa de projectes econòmics i en garanteixi la viabilitat i consolidació.

Línia estratègica:

Suport a l'Empredoria Social

C) INFORMACIÓ, FORMACIÓ I COL·LABORACIÓ INSTITUCIONAL.

Objectiu:

Contribuir al procés de consolidació i professionalització que requereix el sector de l'economia social, implicant els agents institucionals des d'un rol dinamitzador. Cal facilitar l'accés a la informació sobre els ajuts públics al sector, i millorar les competències professionals dels equips gestors i del personal treballador.

Línia estratègica:

Consolidació i millora de la competitivitat de les empreses d'economia social i l'empredoria ubicades al territori.

D) CERCA DE FORMES I MOTIVACIONS

PER A LA COL·LABORACIÓ

Objectiu:

Contribuir al procés de consolidació del sector de l'economia social. Cal potenciar la creació i dinamització d'espais a nivell local que afavoreixin la investigació, el desenvolupament i la col·laboració. Igualment, és necessari detectar i prioritzar les problemàtiques del sector, i articular-lo per revisar-les i intervenir-hi des de les institucions.

Línia estratègica:

Foment del treball en xarxa.

6. PROPOSTES PER FOMENTAR L'ECONOMIA SOCIAL A BARCELONA I L'ÀREA D'INFLUÈNCIA

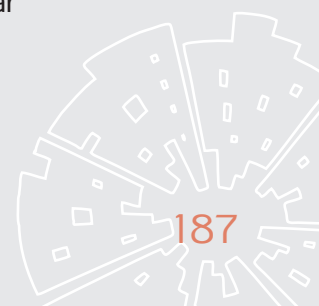
Les ciutats són el sistema urbà més complex i són l'espai on es desenvolupen les polítiques de promoció econòmica, ocupació i formació que també requereixen innovació per operar dins aquesta complexitat.

Fomentar l'economia social a Barcelona i l'àrea d'influència suposa acceptar la complexitat de les polítiques de promoció econòmica i fer una aposta decidida per aquest model de fer empresa, una forma de fer economia diferent a l'empresa mercantil convencional, que es regeix per un altre paradigma.

Fomentar les empreses de l'economia social pot contribuir a enfortir el capital social del territori, i alhora generar un model de fer empresa i una forma diferent de crear riquesa.

Cal entendre les noves dinàmiques que tenen les empreses d'economia cooperativa per traslladar-les al model de desenvolupament local, perquè fer que aquest les incorpori i les afavoreixi a l'hora de construir teixit social i xarxes d'interacció col·lectiva, i obrir mercats. Aquestes iniciatives i experiències generen sentit de responsabilitat col·lectiva que queda reflectit en els espais que obre, i en la resolució de problemes comuns.

Un altre dels avantatges és que l'acord i la intervenció conjunta dels diferents subjectes de l'economia social és la forma més racional d'actuació en el territori. D'una banda, perquè s'identifiquen els objectius comuns, i de l'altra, perquè aquest fet permet fer un millor ús dels recursos existents, no només potenciant el desenvolupament intern, sinó també l'estructura ecològica i social del territori. A més, els pactes territorials a favor de l'economia social obren noves perspectives metodològiques alhora d'articular i complementar l'enfocament econòmic/empresarial amb allò social i allò cultural.

Per aquest motiu, pensem que cal apostar pels valors i els signes d'identitat propis de l'economia social.

Si l'Ajuntament de Barcelona vol impulsar l'economia social necessita fer una aposta política consensuada. L'economia local es diversifica millor amb les empreses de l'economia social, ja que són més estables, practiquen la democràcia econòmica i incorporen els criteris de la responsabilitat social i el compromís amb el territori.

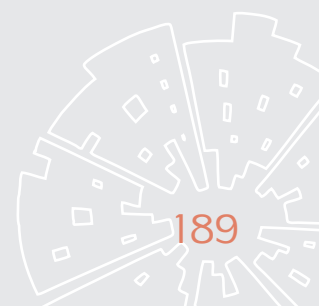
Cal fer més visible les iniciatives en marxa i posar en valor els nous criteris d'avaluació del seu èxit i interès, per demostrar que les empreses d'economia social són molt potents. Finalment, cal incorporar l'economia social dins dels criteris de selecció i avaluació de proveïdors i altres encàrrecs externs a empreses del territori i sector.

7. DEMOSTRAR L'EXCEL·LÈNCIA I BONA GESTIÓ DE LES EMPRESES DE L'ECONOMIA SOCIAL COM UN VALOR AFEGIT I DIFERENCIAL

- Cal eixamplar i prioritzar les aliances de l'economia social amb els territoris per fer propostes sòlides de desenvolupament local. Les estratègies del cooperativisme s'han d'enfortir i complementar amb les municipals amb l'objectiu comú de democratitzar el dret a la iniciativa empresarial des de l'economia social.
- Fomentar la vinculació entre els conceptes de democràcia participativa i representativa, fent-la extensiva a les pràctiques de la democràcia econòmica i l'economia social i cooperativa. És necessari connectar promoció econòmica i participació ciutadana.
- Articular propostes de suport i acompanyament a la direcció d'empreses, així com de formació integral i mètodes de "Cogerència didàctica", per aprendre i ensenyar a gestionar empreses cooperatives i de l'economia social.
- La política de promoció de l'economia social ha de traspasar el marc de la promoció econòmica convencional i superar la mera declaració de bona voluntat. És imprescindible assignar partides pressupostàries i recursos suficients per crear i fomentar empreses de l'economia social.
- Cal (re)formular les prioritats polítiques per fomentar l'economia social als diferents territoris.
- És necessari interrelacionar les polítiques locals, l'economia social i el model de desenvolupament intern. Cal superar els discursos econòmics centrats únicament en els resultats, el creixement i la competitivitat, per proposar altres paradigmes que activin els recursos locals amb criteris de sostenibilitat i responsabilitat social. Només des d'aquests nous models s'obriran espais que fomentin la cultura de la cooperació social en un sentit ampli.

8. CONCLUSIONS: MESURES A INCLoure EN UN PACTE TERRITORIAL PER UNA ECONOMIA MÉS SOCIAL

- Crear i consolidar les empreses d'economia social al territori.
- Promoure la intercooperació entre empreses d'economia social.
- Fomentar l'associacionisme i la concertació entre sectors i empreses.
- Impulsar i donar suport al moviment associatiu de l'economia social.
- Difondre, sensibilitzar i estendre el coneixement de l'economia social i cooperativa entre la població general, i en particular als col·lectius amb necessitats especials (joves, dones, persones migrades i en risc d'exclusió social). Traslladar aquests coneixements i sensibilitat al conjunt de l'àmbit educatiu.
- Potenciar la cultura de la innovació i la responsabilitat social.
- Promoure els sistemes integrats de qualitat i excel·lència empresarial entre les empreses d'economia social.
- Millorar la formació dels i les treballadores i sòcies de les empreses i organitzacions d'economia social.
- Donar suport a la modernització i actualització de la tecnologia utilitzada per les empreses d'economia social.
- Generar i transferir pràctiques d'innovació a les empreses de l'economia social.
- Fomentar la utilització de TIC a les empreses d'economia social.

A.1.3.

ENCAIX EN L'ESTRATÈGIA CATALANA DE PROMOCIÓ ECONÒMICA

En aquest apartat ens centrarem en dos documents que creiem rellevants per a l'objecte del projecte: el primer és un document elaborat pel Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya i editat per la Direcció General de Promoció Econòmica de la Generalitat el 2010, que recull les recomanacions per a la gestió de polítiques de promoció econòmica i desenvolupament local. El segon plec el componen els documents estratègics de la Generalitat de Catalunya en matèria de desenvolupament i creixement econòmic. De tots dos extraurem alguns elements d'interès.

1. EL DESENVOLUPAMENT LOCAL I LA PROMOCIÓ ECONÒMICA

Els autors del *Manual per a la gestió de polítiques de promoció econòmica i desenvolupament local* plantegen quatre blocs de continguts a tractar per exposar la definició de la gestió de les polítiques de desenvolupament local i promoció econòmica, i les maneres en què aquestes han de ser aplicades per obtenir els resultats esperats. Es tracta d'un material que ajuda a justificar la naturalesa i els objectius del projecte Coòpolis, i que reforça la idea de dispositiu que troba en el territori el punt d'origen i destí.

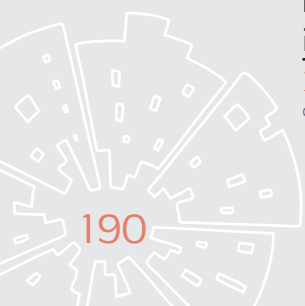
Repassarem els quatre blocs de continguts per desenvolupar aquest encaix:

1.1. MARC CONCEPTUAL DEL DESENVOLUPAMENT LOCAL

Cal definir el desenvolupament local com “aquella política pública que té com a objectiu afavorir un procés reactivador de l'economia i dinamitzador de les societats locals, i que, mitjançant l'aprofitament dels recursos endògens existents en un territori determinat i la cooperació entre l'àmbit públic i el privat, és capaç d'estimular i fomentar el seu creixement econòmic, creant ocupació, a fi de millorar la qualitat de vida i el benestar social de les poblacions locals.”³⁴

Els objectius d'aquestes polítiques es poden concretar en el creixement econòmic, la diversificació de l'economia local i la millora del nivell de vida i d'ocupació de la població. Per desenvolupar aquests objectius sobre el territori cal concertar les accions entre diferents agents i àmbits en relació als següents àmbits: promoció econòmica, entorn d'aplicació i realitat sociodemogràfica, sistema productiu local/territorial, les diferents administracions implicades —que sovint depassen allò estrictament municipal—, i el teixit social i econòmic. Per potenciar aquests objectius, a més, cal aprofitar el conjunt de forces internes i recursos a l'abast, però mirar també d'introduir dinàmiques i captar recursos externs al territori que siguin favorables al desenvolupament i es puguin incorporar.

³⁴ Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya (2010) *Manual per a la gestió de polítiques de promoció econòmica i desenvolupament local*. Direcció General de Promoció Econòmica de la Generalitat de Catalunya, Barcelona.

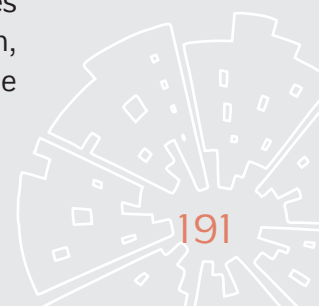
Generalment, el desenvolupament local està estrictament i estretament relacionat amb les micro, petites i mitjanes empreses que, sense perjudici dels recursos externs que pugui obtenir, s'entén com a pilar fonamental de creixement, generació de llocs de treball i d'innovació tecnològica.

Aquest model de creixement, en general, integra als diferents sectors productius en estratègies conjuntes, que són planificades en col·laboració amb la resta d'agents —socials i polítics— rellevants del territori, dels quals demana una actitud proactiva. Així doncs, segons l'estudi, cal establir mecanismes i espais de participació dels actors territorials, siguin aquests públics o privats, que es dirigeixin a generar xarxes que permetin valoritzar al màxim el potencial del territori i concertar estratègies assumides col·lectivament. Tots ells poden aportar coneixement, capacitats i recursos, essencials per assegurar la incidència de les estratègies de desenvolupament acordades.

Les entitats encarregades de desplegar-les, concertant iniciatives entre els diferents sectors, són les agències de desenvolupament local, que han de tenir les següents funcions:

- Mediació qualificada entre els actors públics i privats, i entre la demanda i l'oferta de productes i serveis.
- Investigació territorial.
- Provisió d'informació als actors locals i supralocals.
- Desenvolupament d'infraestructures i serveis.
- Rehabilitació i recuperació del patrimoni industrial per a què sigui reutilitzat com infraestructures destinades a la dinamització econòmica.
- Promoció de noves activitats econòmiques.
- Dinamització empresarial.
- Suport i assessorament a les noves iniciatives.
- Desenvolupament d'infraestructures socials.
- Promoció de l'ocupació.
- Formació per a l'ocupació i en gestió de pimes.
- Promoció i màrqueting de l'entorn local.
- Gestió dels programes i projectes estratègics i de coordinació de les activitats econòmiques de proximitat.

Per desenvolupar les agències de desenvolupament local cal seguir diferents passes prèvies, que consisteixen, en primer lloc, a sensibilitzar i promoure; en segon, a constituir i posar en marxa el programa, i finalment, a impulsar un programa de

consolidació. Aquestes fases són necessàries tant per les agències mateixes —com el cas de Barcelona Activa—, com per tots els equipaments i dispositius que des d'aquestes s'impulsen i promouen.

1.2. LA PLANIFICACIÓ ESTRATÈGICA EN LES INTERVENCIIONS AL TERRITORI

En un entorn socialment inestable i econòmicament en crisi com l'actual, la planificació estratègica d'accions de promoció econòmica i de desenvolupament local ha de tenir en compte, necessàriament, la perspectiva global, i jugar un paper proactiu i ajudi a concretar acords i conveni de col·laboració entres els diferents agents territorials. En aquest marc, cal fixar els objectius de la planificació. En primer lloc, és necessari definir el model de desenvolupament que es vol i afavorir la cultura participativa de tots els agents implicats. Aquest model ajudar a dibuixar un projecte territorial comú, en què es comparteixin els recursos endògens, es parteixi d'una anàlisi compartida, s'estableixin les bases per la cooperació entre agents del territori i ajudi a fer visible el paper rellevant de cadascun d'ells.

El desenvolupament d'aquest pla estratègic —ja sigui per part d'una agència o per algun dels equipaments disponibles al territori— consta de diferents fases. En primer lloc, l'organització i exploració prèvia i diagnosi; en segon, l'elaboració d'objectius, línies estratègiques i pla d'acció; i finalment, la d'impuls i seguiment.

Pel que fa a Coòpolis, és aquest el guió que s'ha seguit a l'hora d'elaborar aquesta iniciativa, tant per l'estat actual del projecte —que es troba en fase de proposta i estudi—, com per les fases proposades per la posada en funcionament i arrelament territorial del projecte. Coòpolis ha de concertar i concretar un treball, colze a colze, entre els agents del sector de l'economia social, el territori i les administracions, partint d'una diagnosi compartida i una voluntat comuna d'intervenir sobre el barri i la ciutat, així com d'uns indicadors i criteris comuns que ens permetin fer seguiment.

1.3. POLÍTIQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ (PAO)

Els objectius clàssics de les polítiques actives d'ocupació es poden resumir en cinc: incrementar la transparència en el mercat de treball, desenvolupar l'estabilitat en l'ocupació, optimitzar els recursos humans, impulsar la creació d'ocupació i el repartiment del treball, i atendre a col·lectius desafavorits. En el cas del projecte Coòpolis, la voluntat és incidir de forma determinada en la formació i les polítiques de promoció i de creació d'ocupació, assumint que les polítiques d'orientació i, sobretot, d'intermediació ja es realitzen per part de Barcelona Activa.

1.4. NECESSITAT D'ESTABLIR ESTRATÈGIES LOCALS

L'estudi del Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya a què ens hem referit assenyala la necessitat d'aterrar les estratègies per la creació d'ocupació a l'entorn geogràfic de proximitat, ja que és allà on l'impacte és major per a tots els agents implicats, ja siguin persones, empreses o administracions, i on es produeixen millores en la qualitat de vida de la població.

Així, l'àmbit local és privilegiat per aplicar els mecanismes de formació i promoció, que han de culminar en facilitar l'accés al món laboral de les persones que segueixen els programes, incorporant-les no només a les empreses existents, sinó també a les noves. La creació de nou teixit econòmic és un salt qualitatiu que enriqueix substancialment el territori on els projectes empresarials emergents localitzen la seva activitat. D'aquesta manera, des de les agències de desenvolupament local cal apostar per a que la (re)incorporació al món del treball es faci a partir de la iniciativa pròpia, posant en funcionament incubadores, programes formatius, assessorament i mentoratge. Si la incorporació a empreses ja existents sovint es dona a partir de relacions laborals precàries i inestables, en general, les empreses impulsades pels treballadors mateixos generen una ocupació més estable i de major qualitat.

Aquest darrer factor —enriquir el teixit econòmic a partir de generar ocupació estable i de qualitat— és el l'argument definitiu que ens decideixi a apostar per dispositius de promoció econòmica integrals i integrats al territori. Integrals perquè donen resposta a les necessitats de persones i empreses, iniciatives emergents i incipients, en els diferents estadis; i integrats perquè ha de partir d'un anàlisi de l'entorn i dels sectors en què es vol intervenir. Per assegurar l'eficiència i l'impacte, caldrà definir i concretar accions en l'àmbit educatiu i formatiu —tant als IES, centres formatius de grau mig i superior—, i traçar línies de continuïtat amb el teixit empresarial existent al territori, i amb els sectors d'activitat que es volen impulsar des dels viviers de projectes.

És molt important, en el disseny i programació d'accions formatives sobre el territori tenir en compte no només les especificitats i tradició locals, sinó també els sectors que es consideren estratègics a promocionar. La formació juga un paper central en el dibuix del projecte territorial comú amb perspectiva de futur, per aquesta raó és de cabdal importància programar formacions tant per àmbits econòmics presents/tradicionals, com per a sectors estratègics i d'alt valor afegit; així com destinar recursos a actuacions en l'àmbit d'allò social i comunitari, que promoguin la igualtat i equitat de gènere, i que potenciïn la relació amb les empreses del territori.

1.5. FOMENT I PROMOCIÓ CONTINUADA DE L'ACTIVITAT ECONÒMICA

L'estudi constata que, sovint, les iniciatives de caràcter local han tingut un caràcter assistencialista, del que en dona testimoni, per exemple, la manca d'atenció i de seguiment que es fa a les iniciatives empresarials que s'han ubicat a un viver d'empreses una vegada abandonen la incubadora. Per revertir aquesta tendència, cal

mantenir una actitud proactiva i programar accions formatives concretes i generar mecanismes que facilitin fer un acompanyament adequat, així com establir uns hàbits d'intercomunicació amb l'entorn, dins i fora de l'incubadora.

Aquesta proactivitat, programes formatius i mecanismes de seguiment hauran de veure's concretats en el pla d'actuació del dispositiu, que necessàriament ha de preveure accions que ultrapassin les parets de Coòpolis, concebudes en constant interacció amb el territori.

2. ESTRATÈGIA CATALANA I ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA

No és l'objecte d'aquest estudi fer una anàlisi acurada de les estratègies nacionals de promoció, activitat econòmica i empresarial, ni dels sectors estratègics, per la qual cosa només farem un breu esment a l'encaix de propostes que, com Coòpolis, pretenen donar una empenta al sector de l'economia social i cooperativa en el marc de les estratègies catalanes.

2.1. PLA GENERAL D'OCUPACIÓ DE CATALUNYA ESTRATÈGIA CATALANA PER A L'OCUPACIÓ (ECO) 2012-2020

L'objectiu central de l'ECO³⁵ és millorar l'ocupabilitat de les persones treballadores i la competitivitat de les empreses catalanes. Per ocupabilitat s'entén la capacitat de les persones per formar-se i millorar les seves competències, i així assegurar una millor adaptació al mercat de treball. Un entorn difícil, complex i que canvia ràpidament i permanent. Per competitivitat de les empreses s'entén la formació continuada que reben les persones treballadores i que ha de permetre a l'empresa afrontar els reptes de la permanència, consolidació i creixement amb les màximes garanties.

El pla ECO proposa un seguit de línies estratègiques i objectius concrets, algunes de les quals són rellevants per a Coòpolis. Fonamentalment, cal destacar la proposta de participar activament en les estratègies de desenvolupament territorial, mitjançant el suport als projectes estratègics de cada barri i municipi, per reforçar les capacitats locals i territorials i poder així desenvolupar estructures i canals de cooperació entre diferents agents de forma eficient i optimitzant els recursos. Però també creiem important ressaltar el fet que es prioritzi l'acció positiva vers dos dels col·lectius més castigats pel mercat de treball: d'una banda, els i les joves, afectats per unes taxes d'atur del 37,5%³⁶, que hipotequen en certa manera el futur del país; de l'altre, a les persones majors de 45, per les quals cal establir estratègies que sovint passen per l'autocupació i que poden trobar en l'economia social una solució.

³⁵ BOPC, IX Legislatura, Quart Període, núm. 264. 5 de març de 2012.

³⁶ Observatori Català de la Joventut, Situació laboral de les persones joves a Catalunya. Primer trimestre de 2014.

Pel que fa als sectors prioritaris on generar ocupació, es destaquen l'energètic (quant a eficiència energètica i energies renovables), la rehabilitació d'habitatges, les TIC, l'atenció a les persones en situació de dependència, les activitats de suport a les empreses i també els oficis tradicionals, entre d'altres. Aquests són precisament els sectors als que es vol donar cabuda en el projecte Coòpolis, tant en relació a les empreses tractores, com a les incubades, sense que es descarti incorporar altres sectors emergents que encara han de mostrar el seu potencial.

2.2. CATALUNYA I L'ESTRATÈGIA EUROPA 2020

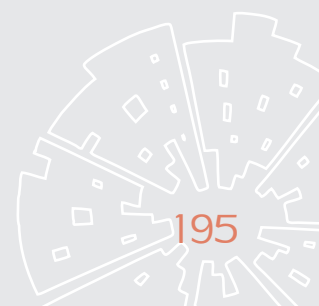
Per entendre l'encaix de Coòpolis dins d'una estratègia catalana per la creació d'ocupació, creiem que és interessant comprendre de quina manera se suma a l'estratègia global europea. L'Estratègia Catalana 2020 (ECAT2020)³⁷ s'emmarca clarament en l'estratègia Europa 2020, amb la qual comparteix objectius a mitjà i llarg termini, i es complementa quant a coneixement adquirit i adequació a la realitat territorial. En aquest apartat volem assenyalar alguns aspectes rellevants per la proposta objecte de l'estudi.

L'ECAT2020 està travessada també per la voluntat de millorar de la competitivitat d'empreses i persones treballadores, i per apostar per sectors d'alt valor afegit, en el camp de les noves tecnologies —tant en relació a les TIC com la biomedicina—, i amb projecció internacional. Malgrat això, el desig d'internacionalització ha d'anar acompanyat de polítiques i iniciatives que mirin cap a l'interior, és a dir, que generin oportunitats d'ocupació, obrin i revifin els mercats interiors, i que actuïn com a elements de cohesió social sense els quals és impensable la internacionalització.

Aquestes polítiques han de prendre nota de les desigualtats generades durant el darrer cicle econòmic, i posar en valor qüestions com la sostenibilitat, la responsabilitat, la gestió dels recursos escassos, i l'impacte sobre el medi ambient. Si bé una de les claus per a la recuperació econòmica passa, necessàriament, per les exportacions i l'alt valor afegit, aquesta serà disfuncional si es produeix en un territori que no pot articular propostes que prioritzin el desenvolupament local i la creació de teixits econòmics que garanteixin que la major part de la població pugui accedir a una ocupació de qualitat i sostenible. Entre aquestes propostes trobem les iniciatives vinculades a l'economia social, que alhora poden orientar la seva activitat a sectors d'alt valor afegit.

Malgrat la immensa majoria de les empreses catalanes té un volum micro i petit, són les grans empreses, que representen un número molt petit respecte al total, les que han trobat totes les facilitats i han comptat amb el suport de les administracions i les polítiques públiques, mentre que les micro i petites empreses no han comptat amb mesures àmplies i específiques de suport o promoció, o bé aquestes han estat sectorials, quan no marginals.

³⁷ "Nota d'Economia" a Revista d'economia catalana i de sector públic, núm. 100. Departament d'Economia i Coneixement, Generalitat de Catalunya, 2012.

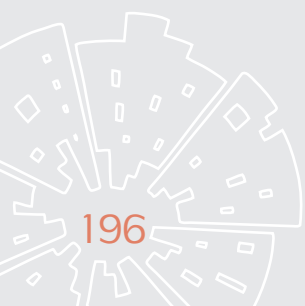
L'assumpció d'aquesta mancança és la que porta a que a la Cimera per a la reactivació econòmica de 2011 es concretessin com a dues de les mesures centrals a nivell estratègic l'impuls d'un model flexible per l'activitat de les pimes i del Treball Autònom, per una banda, i el foment de l'esperit emprenedor. Per l'altra. I més enllà, a l'ECAT2020 es proposa la necessitat d'apostar per la sostenibilitat com a factor de pes en l'activitat econòmica i, en el moment que es parla de les mesures per promoure la reactivació econòmica, es posa el focus en la necessitat d'intervenir en la formació i els centres educatius, fomentar l'emprenedoria, i implicar a tots els agents en el compromís.

En altres punts de l'estudi es recullen les aportacions que fa aquest document pel que respecta a sectors estratègics de l'economia, la necessària interacció de la promoció econòmica amb l'oferta formativa, així com en el compromís amb una altra manera de fer economia, que atengui a criteris de sostenibilitat, i de la qual l'economia social i cooperativa n'és un dels principals exponents.

3. CONCLUSIONS

Mitjançant les anàlisis i propostes que es despleguen en els documents revisats -i que suposen el gruix de les propostes nacionals en matèria de promoció econòmica, creació d'ocupació, i de desenvolupament local, així com de la interrelació i acció conjunta d'agents sobre el territori- es pot concloure que el projecte Coòpolis troba fàcil encaix en les línies estratègiques generals que es proposen.

Però no només això, ja que es pot afirmar que el projecte aporta un tret diferenciador respecte a altres programes que s'han activat, en relació a l'economia social, donat els agents socials implicats, les metodologies emprades i els continguts de les formacions. El projecte Coòpolis serviria per concretar i aterrar sobre el territori les recomanacions i compromisos vers la promoció d'un model econòmic més sostenible, de caràcter local, connectat i innovador, i que alhora concerta al territori, les empreses i les institucions en un marc estratègic comú.

A.1.4.

ENCAIX EN L'ESTRATÈGIA ESPANYOLA DE PROMOCIÓ DE L'ECONOMIA

Mentre a la resta d'apartats es cercava l'encaix del projecte en els diferents programes i estratègies que operen al país i a la ciutat, atenent a que no existeix un reconeixement de l'economia social com a tal i que, per tant, calia buscar-la insertada en estratègies generals, quan s'amplia el marc de referència per estudiar la situació de l'economia social a nivell estatal, allà si que es dona aquest reconeixement. Això ens ha de permetre fer una primera observació, reproduïda a la majoria de publicacions del sector de l'economia social i cooperativa catalana, sobre aquest greuge vers el sector, que es tradueix en la manca de dades consolidades, iniciatives públiques a nivell de sector, entre d'altres, tot i la seva creixent aportació al PIB i tenir, des de la diversitat de formes jurídiques diferents, problemàtiques i necessitats comuns.

L'Estat espanyol ha estat pioner a Europa en la creació d'un marc jurídic i una legislació específica per l'economia social. Si bé no és una llei molt desenvolupada en el seu articulat, si que suposa un abans i un després en el sector, ja que reconeix l'Economia Social (ES) com un sector econòmic diferenciat, compostat per diferents tipologies d'empreses, que requereixen una legislació pròpia.

Considerem que es tracta d'una passa important, ja que el reconeixement de les particularitats de l'ES requereix d'un esforç previ de definició i caracterització del sector, per naturalesa complex i divers. Una vegada fet, però, permet concebre accions i mesures de promoció adreçades al conjunt del sector. Una feina encara pendent en l'àmbit català, que haurà de ser abordada en els propers anys.

Els continguts d'aquesta Ley de la Economía Social, de 29 de març de 2011, que es despleguen en mesures de reconeixement, promoció i suport, també creava una Subcomissió per al foment de l'economia social. Aquest organisme va presentar un primer informe el mes de maig del mateix any, aprovat posteriorment pel Congrés dels Diputats. L'informe desenvolupa l'anàlisi que justifica l'existència de la llei i proposa unes primeres recomanacions per iniciar la seva aplicació concreta. Tots dos apartats són rellevants quant a definicions del projecte Coòpolis, pel que es proposa recuperar algunes de les conclusions de l'informe.

1. L'ECONOMIA SOCIAL A L'ESTAT ESPANYOL

L'informe constata en un primer moment que la heterogeneïtat de realitats, formes jurídiques i iniciatives que s'agrupen sota el paraigües de l'economia social dificulta la concreció de mesures legislatives, però considera que això no ha d'impedir pas que es reconegui el seu paper dins la societat, els mercats i les empreses. Malgrat les seves diferències, totes les experiències de l'ES comparteixen una estructura de valors, que ja hem comentat en altres apartats d'aquest estudi, i que permeten una senzilla identificació.

Agrupades sota aquests principis podem trobar cooperatives, mutualitats, associacions, fundacions, però també societats laborals, agrupacions i xarxes de treballadores autònomes, societats agràries en transformació, empreses d'inserció, els Centres Especials de Treball, o les confraries. Sovint, aquestes empreses troben en l'ES un marc en què concretar la seva especificitat i el desenvolupar el seu potencial innovador d'aquests valors i principis, que en definitiva “pone en evidencia un modelo socioeconómico más socialmente equilibrado e innovador que actúa más como parte integral e inspiradora del conjunto de la economía, en vez de ser un sector aislado. Al enfatizar la vinculación entre las relaciones económicas y sociales, la Economía Social otorga una oportunidad única para promover el papel social de las empresas tradicionales en su conjunto a través de una nueva colaboración entre el sector privado y el sector público.”

En tot cas, des de la Subcomissió es valora que totes elles suposen una oportunitat per avançar en el doble objectiu de creixement i cohesió social, però que en aquest camí no han trobat ni el reconeixement necessari que la promoció, ni tampoc els recursos. Tot citant a la Subcomissió afegirem que “combinando solidaridad y rentabilidad, las empresas de la Economía Social han tomado un papel primordial en la economía, pero no podrán prosperar y aportar todos sus potenciales si no se reúnen las condiciones políticas, legislativas y operativas adecuadas.”

El document també destaca la necessitat de promoure polítiques “orientadas a desarrollar la Economía Social como vínculo democrático entre el gobierno y la sociedad civil que promueva la cohesión social y la ciudadanía activa” i que “promuevan la Economía Social como un agente socioeconómico que pueda profundizar en los aspectos sociales de la economía entera y ofrecer soluciones a los problemas sociales, económicos y ambientales de estos tiempos.” Polítiques i accions que reconeguin a l'ES no només en termes quantitatius si no qualitatius, per la seva qualitat de pol d'utilitat social en tant que realitza aportacions de valor afegit social, com són la cohesió social, l'ocupació de qualitat, la generació i manteniment del teixit social i econòmic, l'aprofundiment de la democràcia, la innovació social i el desenvolupament local. En resum, polítiques que reconeguin a l'ES com un agent econòmic i com una posició estratègica per reconciliar economia i societat.

Aquest reconeixement troba alguns obstacles en la diversitat de formes jurídiques que conviuen en el sector, així com en el fet que està present en moltes branques de l'activitat econòmica. La diversitat, però, no impedeix que es puguin identificar

aquestes diferents formes, ja que totes elles tenen en comú una estructura de valors. La Social Economy Europe identifica aquests valors compartits amb els següents:

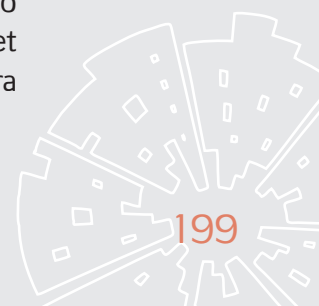
- a) Preeminència de les persones i el fi social sobre el capital.
- b) Satisfacció de las necessitat i interessos dels seus membres i/o la recerca de l'interès general.
- c) Independència respecte dels poders polítics.
- d) Gestió autònoma i transparent, democràtica i participativa, amb o sense afany de lucre.
- e) Aplicació dels excedents, o gran part d'aquests, a l'objete social de l'entitat i als i les sòcies, en el seu cas.
- f) Compromís amb el desenvolupament local, la cohesió social i la sostenibilitat.
- g) Promoure la solidaridad interna i amb la societat.

2. UN MODEL D'EMPRESA I D'ECONOMIA A DEFENSAR I PROMOURE.

L'informe entén que l'Economia Social representa avui un model que ja no pot ser considerat un "tercer sector" residual, sinó que guanya pes en molts sectors de l'economia i que actua com a motor de desenvolupament local i territorial. Amb unes metodologies i uns principis que són, en molts casos, innovadors i dels quals en poden aprendre no només les administracions, sinó també les empreses convencionals. Una innovació que, malgrat el reconeixement, no ha rebut el finançament adequat, ja que no s'inscriu estrictament en l'àmbit de la innovació tecnològica ni d'alt coneixement, tot i haver demostrat en nombroses ocasions l'impacte que té en la millora de la qualitat de vida, l'entorn o la participació ciutadana, entre d'altres.

És per això que plantegem la necessitat de forjar vincles estrets entre l'ES i els centres de coneixement, universitats i escoles de negocis, per donar un impuls al potencial innovador que presenta. També resulta imprescindible assegurar que les administracions públiques prenguin consciència de la importància d'aquestes innovacions, apostant per la seva promoció i difusió a través de l'elaboració de programes específics als centres lectius i de difusió generalista.

A banda de reconèixer-ne el potencial, aquest Informe identifica que l'ES es caracteritza per la seva voluntat de generar ocupació de qualitat, molt més enllà dels processos d'inserció laboral que algunes de les entitats de l'ES tenen com a activitat. Una ocupació on es prioritzen les garanties socials, les possibilitats de promoció professional, el dret a la formació continuada i les polítiques de conciliació/corresponsabilitat. Es considera

que “la Economía Social contribuye a la realización de los cuatro objetivos principales de la política de empleo de la UE: mejorar la «empleabilidad» de la población activa; promover el espíritu empresarial, especialmente mediante la creación de empleo a escala local; mejorar la capacidad de adaptación de las empresas y sus trabajadores mediante la modernización de la organización del trabajo; y reforzar la política de igualdad de oportunidades, en particular desarrollando políticas públicas que permitan conciliar la vida familiar y la profesional. (...) También, la Estrategia de Lisboa de la Unión Europea reconoce explícitamente a la Economía Social como un eje fundamental de su política de empleo.(...) Por lo tanto contribuye a rectificar tres desequilibrios fundamentales del mercado de trabajo: el desempleo, la inestabilidad en el trabajo y la exclusión de los desempleados tanto en el plano social como en el mercado laboral.” D’aquesta manera, a banda de contribuir a realitzar els objectius de les polítiques d’ocupació de la UE, l’Economia Social materialitza molts dels valors i propostes que es pretenen incentivar a la Estrategia Española para el Empleo 2012-14.

Partint d’aquestes constatacions, l’informe entén que cal identificar, desenvolupar i estendre aquelles eines que puguin ajudar a facilitar i estimular la creació de noves empreses de l’Economia Social. Tenint en compte que la immensa majoria d’elles són micro o petites empreses, sovint moltes d’aquestes queden fora dels programes i mitjans necessaris per actuar en el mercat interior, i participar en els programes estatals i europeus. Per tant, cal que des de les administracions públiques s’estableixin instruments específics de suport a l’ES, ja sigui de formació, assessorament o informació, juntament amb polítiques d’accés al finançament i d’infraestructures orientades a ajudar a aquestes empreses.

Un aspecte indirecte que es relaciona amb aquestes polítiques de qualitat, en matèria d’ocupació i preocupació per l’entorn i la societat, és el concepte de Responsabilitat Social Empresarial (RSE) aplicat a les empreses de caràcter mercantil. L’informe apunta que moltes de les propostes o estratègies que estan presents en els projectes de RSE s’inspiren o tenen com a referència les pràctiques i valors associats a les empreses de l’economia social.

3.- RECOMANACIONS PER LES ADMINISTRACIONS PER LA PROMOCIÓ DE L’ECONOMIA SOCIAL. L’ENCAIX DE COÒPOLIS

Finalment, l’informe a què hem fet referència conclou amb un seguit de recomanacions que considerem interessants a l’hora de pensar el projecte Coòpolis, de les quals en resumim les més rellevants pel que fa a l’estudi.

4.- CONCLUSIONS

L'estat espanyol ha estat pioner a Europa pel que fa a la creació d'un marc jurídic i legislatiu per l'economia social. Aquest marc permet, primer, obtenir una concepció unitària i de conjunt d'una multiplicitat de pràctiques i entitats que actuen sota un paraigües de pràctiques i principis conjunts. Però també ha de possibilitar la generació de programes, accions o intervencions en favor d'aquest sector econòmic, que ha demostrat de forma sobrada la seva utilitat social, sigui pel seu rol en el desenvolupament local a partir de recursos endògens, perquè funciona com un element de cohesió social i territorial, i perquè promou valors que poden ser replicables i desitjables pel conjunt de la societat.

Finalment, la generació d'un marc legislatiu obre la porta a dinamitzar i proposar mesures d'àmbit general, que es poden concretar en recomanacions a les administracions que tenen competències en promoció econòmica per implantar propostes de foment de l'economia social. El projecte Coòpolis recull moltes de les recomanacions proposades per la Subcomissió del Congrés dels Diputats, i les materialitza i inclou en la seva oferta d'espais, serveis i programes.

A.1.5. COÒPOLIS: DE L'ESTRATÈGIA EUROPEA A LA TÀCTICA LOCAL

El projecte Coòpolis parteix de la necessitat de donar una resposta concreta, innovadora i eficient a la preocupant situació del món laboral en què vivim; amb la vocació de refermar l'aplicació de polítiques que activin l'ocupació, ajustades a les necessitats d'un àmbit territorial i local determinat. La situació econòmica actual requereix d'actuacions immediates i urgents, que al mateix temps estiguin avalades per una estratègia conjunta a nivell europeu. En aquest sentit, l'article 149 del Títol IX dels tractats de la Unió Europea que inclou la creació de polítiques experimentals d'ocupació, estableix que els organismes europeus o les administracions competents, podran adoptar mesures de foment d'experiències i projectes pilot de creació de feina.

1. L'ECONOMIA SOCIAL DINS L'ESTRATÈGIA EUROPEA DE PROMOCIÓ ECONÒMICA

La iniciativa que proposa Coòpolis comparteix objectius i es troba en plena concordança amb l'"Estratègia Europea 2020" i les seves prioritats, de cara a assolir un creixement:

Intel·ligent – dins una economia basada en el coneixement i la innovació;

Sostenible – amb un ús més eficaç dels recursos;

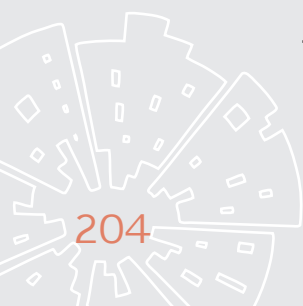
Integrador – que creï ocupació des de la cohesió social i territorial. ³⁸

Per atènyer tals objectius, l'economia social ofereix eines imprescindibles i resulta un marc de referència inqüestionable per convertir aquestes prioritats en realitats i experiències concretes. Els projectes com Coòpolis poden coadjuvar a la consecució d'un model social europeu que satisfaci aquestes prioritats sobre el terreny³⁹.

Avui en dia, la generació d'ocupació apareix com un eix clau dins les polítiques d'integració i balanç regional de la Unió Europea, delimitades pels Fons Europeus de Desenvolupament Regional (FEDER). A l'article 176 del Tractat de Funcionament de la Unió Europea, s'estableix que la finalitat d'aquests fons serà contribuir a la correcció dels principals desequilibris regionals dins la Unió —com per exemple, l'alt nivell de desocupació i recessió econòmica dels països del sud del continent— contribuint al desenvolupament sostenible i l'ajustament estructural de les economies regionals,

³⁸ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/documents/pdf/20100303_1_es.pdf

³⁹ MONZÓN y CHAVES (2010): 111

a partir de finançar inversions productives. I a l'article 2 del Reglament (UE) núm. 1301/2013⁴⁰ sobre la tasca dels FEDER, s'indica que es contribuirà a finançar ajudes orientades a reforçar la cohesió econòmica, social i territorial corregint els principals desequilibris regionals de la Unió a través del desenvolupament sostenible.

Les prioritats d'inversió d'aquests fons es correlacionen directament amb els objectius del projecte Coòpolis —en el doble sentit de reactivació econòmica i urbana—, integrats a l'article 5 del mencionat reglament, resumits a partir de cinc eixos:

Fomentar la investigació i la innovació (I+i) en la creació d'ocupació i en l'articulació de centres de competència que vinculin el món professional amb els centres formatius. Els àmbits on intervenir són: transferència de tecnologia, innovació social, innovació tecnològica, aplicacions de serveis públics, estimulació de la demanda, interconnexió en xarxa, especialització intel·ligent, recerca aplicada, projectes pilot, mecanismes de validació de productes, entre d'altres.

Dinamització i protecció de la micro, petita i mitjana empresa (pimes), especialment de l'àmbit de l'economia social i el desenvolupament internacional en àmbits emergents a nivell regional. Especialment mitjançant la creació de viviers d'empreses.

Promoure la sostenibilitat i la qualitat en la ocupació i afavorir la mobilitat laboral. Per a la qual cosa cal desenvolupar les possibilitats endògenes com a fonament d'una estratègia territorial en una zona específica, tot establint serveis de proximitat que generin llocs de treball.

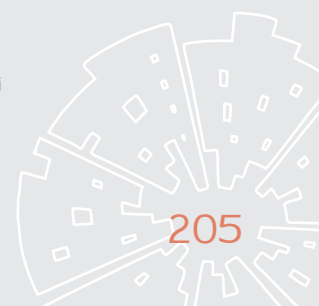
Estimular una economia sostenible, d'eficiència energètica i ecològica de baix nivell d'emissió de carboni en totes les infraestructures, activitats i instal·lacions.

Invertir en projectes de desenvolupament local participatiu i impuls econòmic urbà sostenible amb la producció de sinergies territorials en zones concretes, com per exemple la reconversió de zones industrials en crisi.

2. INNOVACIÓ SOCIAL LOCALITZADA PER CREAR OCUPACIÓ

L'estratègia europea es canalitza al territori català mitjançant l'Estratègia Catalana per l'Ocupació, que inclou un programa de suport a iniciatives innovadores que sàpiguen respondre als nous reptes de la situació ocupacional, i crear llocs de treball, millorar la competitivitat de les empreses i incloure laboralment les persones en situació d'atur. També en el redactat de bases reguladores per optar al finançament del Fons Social Europeu de l'Ordre EMO/312/2012 del Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya es posa èmfasi en què cal intervenir de forma diferent a com s'ha realitzat fins ara, i buscar noves fórmules, més eficients i que cerquin optimitzar els recursos assignats. A més, es valora la necessitat de crear instruments de validació d'objectius de les diferents propostes per tal que siguin mesurables en un temps determinat.

⁴⁰ Reglament (UE) núm. 1301/2013 del Parlament Europeu i del Consell de 17 de desembre de 2013 sobre el Fons Europeu de Desenvolupament Regional i sobre disposicions específiques relatives a l'objectiu d'inversió en creixement i ocupació i pel que es deroga el Reglament (CE) núm. 1080/2006.

En aquesta direcció, Coòpolis representa un assaig d'experimentació, un projecte pilot sense precedents, en la creació d'entitats de foment de polítiques d'ocupació, una acció integral que s'implementa en un territori concret de forma demostrativa i generalitzable. I també denota la capacitat de l'economia social de crear eines socialment innovadores que creïn ocupació, que resisteixen millor i són resilients front els embats de la crisi.⁴¹ I fins i tot en múltiples ocasions, s'anticipen i precedeixen les actuacions de les administracions públiques⁴².

3. L'ECONOMIA SOCIAL COM A VECTOR D'INTEGRACIÓ DE LA REGIÓ EUROMEDITERRÀNIA

Al llarg de les darreres dècades, el procés de globalització ha comportat una reorganització integral de l'activitat econòmica. A nivell territorial, aquest fet s'ha concretat en la generació d'un canvi d'escala geogràfic i temporal dels fluxos econòmics, que ha implicat una reconfiguració dels mercats i una nova conceptualització de les unitats significants en les relacions político-econòmiques a nivell global. El viratge de perspectiva ha forçat a un canvi de posicionament dels principals agents de l'organització econòmica, impel·lint als actors concurrents a anar més enllà de les fronteres estatals. La unitat rellevant d'aquest nou mode d'organització a nivell estratègic ja no serà l'estat, sinó la regió. Un conglomerat transfronterer d'àrees metropolitanes que conjuguen les capacitats de cadascuna a partir d'un intercanvi recíproc de potencialitats per afavorir un desenvolupament més equilibrat i sostenible del territori.

En el cas de l'àrea metropolitana de Barcelona, la nova conceptualització ha afavorit la creació a nivell immediat de l'Euroregió Pirineus Mediterrània, una entesa entre diferents regions a banda i banda dels Pirineus. Malgrat això, la lògica que imposa el context global assenjala la idoneïtat d'anar més enllà d'aquest nivell inicial d'articulació estrictament europeu i la incardinació de Catalunya com una àrea metropolitana central dins una megaregion euromediterrània més extensa, que inclogui les zones que circumden el mediterrani. Tal articulació hauria de facilitar la cohesió, l'estabilitat econòmica i el desenvolupament integral dels diferents països de l'àrea, al mateix temps que reforçar el conjunt. Cal treballar de manera que siguin les diferents regions les que desenvolupin entorns econòmics propis on crear llocs de treball, programes d'activació socioeconòmica inclusivament d'escala regional i potenciïn aquells sectors amb més valor afegit i rendiment per a la població autòctona, per tal d'afavorir l'equilibri interregional. Amb aquest objectiu, cal establir els paràmetres adequats i fixar el marc d'aquesta interrelació per tal de no reproduir el que precisament es vol combatre. En aquest sentit, per exemple, les mesures no s'han de reduir a establir un tractat de lliure comerç que posi de manifest i aprofundeixi les desigualtats entre les diferents

⁴¹ BIRCHALL, J. i HAMMOND, K. (2009) Resilience of the cooperative business model in times of crisis. Geneva, International Labour Office, Sustainable Enterprise Programme. Pàg. 3. Disponible on-line a http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/documents/publication/wcms_108416.pdf

⁴² MONZÓN y CHAVÉS (2010)

economies, especialment les de la riba sud, sinó que s’han d’acompanyar de mesures que fomentin un dinamisme fractal en el territori.

L’economia social i cooperativa —composada per les pràctiques i activitat socioeconòmiques que impulsen associacions de persones que s’uneixen per millorar les seves condicions de vida, i al mateix temps, persegueixen l’interès general— pot dotar d’un marc de coherència aquesta mena de projectes interregionals. Els criteris de l’economia social poden suposar una garantia que la configuració d’aquestes macroregions o grans àrees econòmiques vagi correlacionada, i efectivament dirigida, al desenvolupament econòmic sostenible i a satisfer les necessitats reals de les persones que habiten els territoris. És en aquest sentit i direcció en la que treballa la Red Euromediterrànea de la Economía Social (ESMED) des de l’any 2000 integrada per entitats d’Algèria, França, Itàlia, Marroc, Portugal, Tunis i Espanya. L’economia social ocupa un paper creixent i rellevant en tots els països de la regió, on trobem 200.000 cooperatives, que agrupen a 137 milions de membres i que generen 6,3 milions de llocs de treball.

Aquest marc de treball constitueix el pol de referència del projecte Coòpolis, on l'objectiu comú és desenvolupar projectes locals de promoció econòmica, que es corresponguin també amb els eixos del pla estratègic establerts per l'ESMED el maig de 2012 per la regió euromediterrània⁴³:

- Establir programes de formació i suport per millorar la gestió empresarial, la producció i l'accés al mercat de les cooperatives.
- Promoure mecanismes d'assessorament jurídic, fiscal i social per facilitar la creació i desenvolupament de cooperatives.
- Incrementar els mecanismes de difusió i les eines per elaborar estadístiques que atorguin més visibilitat a les cooperatives i la contribució d'aquestes al desenvolupament socioeconòmic.
- Fomentar l'intercanvi de bones pràctiques i la generació de projectes empresarials de referència, especialment en la creació de grups cooperatius i entitats conjuntes en àmbits com la innovació i la investigació
- Donar suport a la participació de les cooperatives en projectes productius i socials d'àmbit internacional amb altres empreses, d'ambdues ribes del Mediterrani
- Consolidar i, en el seu cas, reforçar les organitzacions representatives de les cooperatives i de l'economia social com a interlocutors independents dels poders públics i representatius dels interessos d'aquestes empreses davant els respectius governs.

---

⁴³ Conferència organitzada per l'ESMED: "La empresa cooperativa como actor de la economía social de desarrollo económico y social en el mediterráneo". Maig de 2012.

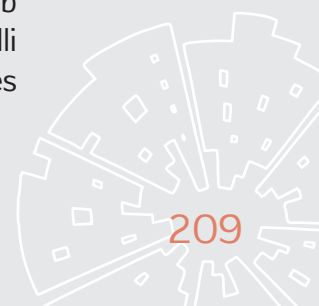
A.2

ANNEX

ENCAIX DE COÒPOLIS EN LES ESTRATÈGIES PÚBLIQUES

El projecte Coòpolis vol ser un equipament que faciliti i acompanyi la creació de noves empreses, consolidi els projectes econòmics emergents, i faciliti la integració d'aquestes en el mercat mitjançant la formació i la intercooperació amb les iniciatives econòmiques existents. Es proposa com un referent a nivell Barcelona que sigui punt de trobada entre els diferents agents que operen al territori, concretament, les administracions, les entitats vinculades a l'economia social, i els diferents col·lectius que habiten el barri/municipi/comarca. Un node d'articulació en el territori en què es promocionin els valors de l'economia social, s'impulsi la creació i l'establiment de noves empreses en els barris, i es concertin programes i accions formatives adreçades a persones i col·lectius.

En una societat com l'actual, que treballa i pensa en xarxa, no es pot pretendre que el projecte desenvolupi per sí mateix totes les accions i estratègies que han de conformar aquesta oferta. Caldrà enxarxar recursos, cercar sinergies i aliances amb nombroses entitats i administracions, amb l'objectiu de teixir una retícula que treballi conjuntament en l'elaboració de l'oferta formativa i programes adreçats a les empreses

incubades, així com en el catàleg de productes financers adaptats a les necessitats i les característiques de les activitats que es promouen a Coòpolis.

En aquesta primera fase del projecte, en la qual encara no s'ha concretat aquest mapa d'afinitats, aliances i sinergies, si que hem mantingut reunions i trobades amb alguns dels agents que creiem rellevants per al projecte i dins dels seus diferents àmbits d'influència. Malauradament, no serà fins una fase més avançada en el desenvolupament de Coòpolis, que els diferents acords i convenis de col·laboració es podran concretar.

A més, els agents social i territorials que es vinculen amb el projecte són molt diversos, tant pel que fa a la seva naturalesa, objectius, recursos o capacitat d'intervenció. En funció d'aquestes variables caldrà considerar si la seva implicació és central, participant a l'Òrgan Gestor que es proposa al capítol 4.1 de l'estudi, o es relacionen de forma lateral, vinculada a programes o aspectes específics.

En tot cas, considerem important remarcar quins són aquests agents i l'estat en què es troben les relacions amb cadascun d'ells, les persones de contacte i perquè es consideren rellevants.

Per mantenir la coherència amb els àmbits plantejats a la descripció dels àmbits que han d'intervenir en la governança i gestió del projecte, agrupem aquests agents en tres grans grups: Administracions i Institucions, Sector de l'Economia Social i Àmbit Veïnal i Territorial.

1.- ADMINISTRACIONS I INSTITUCIONS

1.1.- ADMINISTRACIONS

AJUNTAMENT DE BARCELONA: DISTRICTE DE SANTS-MONTJUÏC

Ajuntament
de Barcelona

Contacte: Districte de Sants-Montjuïc. Gerència i Tècnics de Barri

Relacions mantingudes: El projecte Coòpolis, en origen EIES Can Batlló, va ser proposat en primera instància al Districte de Sants-Montjuïc en el marc dels resultats del procés participatiu de la Plataforma Can Batlló és pel Barri, que va valorar positivament la proposta com un dels possibles equipaments a desenvolupar a l'interior del recinte en el procés de retorn al barri.

Va ser el mateix districte qui encarregà a l'equip promotor de la iniciativa la redacció del present estudi, i amb qui durant tots els mesos d'elaboració s'han mantingut trobades de seguiment.

Rellevància: Serà el districte qui determini finalment els projectes que han d'anar ubicats al recinte de Can Batlló, una vegada estigui disponible la titularitat del sòl i dels edificis. Com a representant de l'Ajuntament de Barcelona al districte, i en tant que màxim representant dels serveis a la ciutadania i les empreses dels barris i de la ciutat, el districte té un paper central en el desenvolupament del projecte Coòpolis, atenent que el projecte es planteja com un instrument, servei públic i d'accés universal.

El Districte tindrà també un paper central a l'hora de dinamitzar i facilitar les relacions del projecte amb l'Àrea d'Economia i Empresa, Barcelona Activa i amb les diferents direccions operatives, no només en la fase inicial, sinó també en els diferents nivells de desenvolupament.

Coòpolis ha de ser un equipament públic al servei de les persones i les empreses del territori, destinat a impulsar l'economia social i a generar ocupació a través de l'emprenedoria. Així, l'aposta i el recolzament de l'Ajuntament de Barcelona per aquest projecte esdevé fonamental tant per garantir-ne la universalitat i sostenibilitat, com per concretar-ne la ubicació definitiva a Can Batlló.

BARCELONA ACTIVA

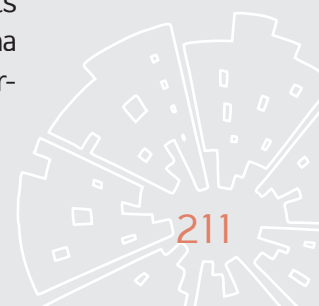
Barcelon**a**ctiva

Contacte: Àrea d'Economia Empresa i Ocupació, Direcció Executiva de Serveis a Empreses i Ocupació; Àrea d'Economia Empresa i Ocupació, Direcció Operativa d'Emprenedoria; Àrea d'Economia Empresa i Ocupació, Direcció Operativa d'Emprenedoria, Serveis d'Incubació; Direcció Operativa de Promoció del Territori i Comerç.

Relacions mantingudes: Des de l'inici del procés de presentació i posterior encàrrec de la redacció del projecte Coòpolis per part del Districte de Sants-Montjuïc, Barcelona Activa ha ocupat un lloc imprescindible en el procés d'elaboració d'aquest estudi, no només pel seus coneixements i experteses, sinó també per l'historial d'activitats. Barcelona Activa ha tingut un rol central en la validació de Coòpolis.

Es va realitzar una primera trobada amb presentació del projecte inicial a l'espai de Can Batlló on s'ubicarà Coòpolis; s'han realitzat tres reunions de treball conjunt a la seu de Barcelona Activa del carrer Llacuna, així com dues més sobre el terreny a Can Batlló. A banda d'aquestes trobades, s'han mantingut nombrosos contactes telemàtics.

Rellevància: Barcelona Activa és el referent de la ciutat en l'acompanyament a persones emprenedores i projectes empresarials de tota mena. Compta amb un llarg recorregut i una oferta de serveis diversos com l'espai de cotreball, el viver, les activitats formatives, entre d'altres. Coòpolis vol ser el complement a l'activitat de Barcelona Activa en l'àmbit de l'Economia Social i Solidària (ESS), afegint la possibilitat d'allotjar-

hi empreses cooperatives de sectors econòmics emergents que facin de projectes-tractor, dotant el projecte d'autosuficiència i capacitat de mentoria en el mateix espai. La col·laboració Barcelona Activa/Coòpolis ha de ser per tant estratègica i central.

Caldrà cercar el màxim de sinergies possibles amb els programes i estructures activades des de Barcelona Activa, i alhora explorar i explotar les mancances i limitacions, elaborant una oferta complementària a la que s'ofereix actualment des dels diferents centres. És fonamental establir relacions estretes amb Barcelona Activa que facilitin compartir bases de dades, informació sobre serveis i programes, amb l'objectiu d'adreçar a la ciutadania i a les empreses a qualsevol dels dos espais, en funció de les necessitats i demandes requerides.

Tanmateix, ens sembla fonamental fer extensibles alguns dels convenis signats per Barcelona Activa a Coòpolis, com per exemple el Programa Re-empresa o les Oficines d'Atenció a l'Empresa. Atesa la similitud i complementarietat d'ambdós projectes, pensem que aquest tipus de serveis han de tenir un caràcter central a Coòpolis.

DIPUTACIÓ DE BARCELONA

**Diputació
Barcelona**

Contacte: Àrea de Desenvolupament Econòmic Local; Oficina de Suport al FEDER.

Relacions mantingudes: Els contactes establerts amb la Diputació de Barcelona han girat al voltant de dos eixos, principalment. D'una banda, per aconseguir adscriure Coòpolis dins les recomanacions de la Diputació de Barcelona en matèria de planificació i construcció de Vivers d'Empreses, recollides en un estudi pendent de publicació citat abastament al llatg de l'estudi. D'altra banda, hem compartit informació sobre els fons FEDER i les línies que es contempen en els diferents eixos d'aquest programa europeu de desenvolupament regional.

En les reunions mantingudes amb representants de les dues àrees amb les que hem treballat, hem explicat la naturalesa i objectius del projecte Coòpolis, així com la proposta concreta d'ubicació al Bloc 4 de Can Batlló. Aquesta localització inclou el pla de rehabilitació de l'edifici i de distribució d'espais, així com l'oferta de serveis que ha de contenir. La valoració que s'ha fet per part de les diferents responsables d'àrees ha estat molt positiva en ambdós casos.

Rellevància: Malgrat la Diputació de Barcelona té unes competències molt restringides a la ciutat de Barcelona en matèria de promoció econòmica i desenvolupament local, el coneixement d'aquesta administració sobre les diferents realitats municipals de la província és molt rellevant, així com ho és també el contacte amb iniciatives desenvolupades en aquests municipis. Tenint en compte que la voluntat del projecte Coòpolis és d'esdevenir un centre d'impuls d'experiències i coneixement

sobre les pràctiques positives de l'economia social, creiem que és important treballar conjuntament amb la Diputació sobre les fórmules per transferir aquests coneixements a altres iniciatives de la província, ja siguin les oficines de promoció econòmica dels municipis, com els programes engegats per la Diputació mateixa.

Tanmateix, l'Oficina de Suport al FEDER centralitza la informació sobre els projectes i iniciatives que poden ser receptors d'aquests programes. Pensem que caldrà establir una relació propera amb aquesta oficina per poder optar i accedir a partides concretes.

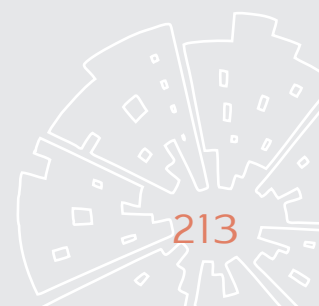
DIRECCIÓ GENERAL D'ECONOMIA SOCIAL, COOPERATIVA I TREBALL AUTÒNOM / PROGRAMA ARA_COOP

Contacte: Director General

Relacions mantingudes: Reunió de presentació del projecte Coòpolis, en la que es va lliurar el material previ a l'estudi elaborat per l'equip promotor. Es proposà una nova trobada conlòs l'estudi i tenint noves informacions sobre el procés. Es va mostrar l'interès institucional per la proposta, així com es van contrastar propostes amb el programa Ara_Coop.

Rellevància: La Direcció General és el primer graó en la cadena de les relacions institucionals que arriben fins al Departament d'Empresa i Ocupació i a la Conselleria. Per Coòpolis, donada la vocació de servei públic de l'ESS, és imprescindible mantenir una relació fluïda amb les institucions i comptar amb la participació i suport d'aquestes. Estem oberts a dissenyar plans i activitats conjuntes, ja sigui amb la Direcció General mateixa, o amb alguns dels seus programes. En aquest punt, considerem que té una rellevància cabdal el programa Ara_Coop, que té com a objectiu la creació de 1000 cooperatives en els propers anys.

ALTRES AGENTS A CONTACTAR

AJUNTAMENT DE BARCELONA: ÀREA DE QUALITAT DE VIDA, IGUALTAT I ESPORTS

Malgrat Coòpolis és principalment un projecte vinculat a l'Àrea d'Economia i Empresa de l'Ajuntament de Barcelona, algunes de les línies de formació o d'intervenció que es proposen poden tenir relacions estretes amb altres àrees de l'administració municipal, com per exemple Qualitat de Vida. Iniciatives de foment de l'ocupació de dones, de la igualtat a les empreses, o del treball amb joves i persones grans hauran de comptar amb el suport d'aquesta àrea.

XARXA D'ECONOMIA SOCIAL DE BARCELONA

El 2006, en el marc de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, es va constituir la Xarxa de l'Economia Social de Barcelona, amb la finalitat de potenciar l'Economia Social a la ciutat mitjançant programes d'impuls a l'emprenedoria i la innovació social, per afavorir la inserció laboral, visualitzar les bones pràctiques de les empreses socials i la Responsabilitat Social Corporativa (RSC) de les empreses mercantils. A l'actualitat, i malgrat agrupar a més de 50 entitats de la ciutat, té una activitat limitada, molt orientada a donar suport a les entitats membres, tot i que es planteja objectius de visibilització i integració en xarxes estatals i internacionals.

1.2. INSTITUCIONS

XARXA D'EMPREDORIA UNIVERSITÀRIA (XEU)

Contacte: Coordinació de la Xarxa d'Emprenedoria Universitària (XEU)

Relacions mantingudes: El gener del 2014 es va mantenir una trobada amb la coordinació de la Xarxa, en la que se'ls va facilitar la memòria intermèdia del projecte. A partir d'aquesta trobada, es va plantejar la possibilitats d'establir relacions entre els

dos espais, que s'hauran de concretar en una fase més avançada del projecte. Algunes de les idees de col·laboració són:

- Estudiar programes semestrals de formació des de les universitats en la temàtica de l'ESS vinculada a mercats, internacionalització i innovació, entre d'altres.
- Que la Xarxa d'Emprenedoria Universitària (XEU) tingui una seu estable a Coòpolis, o s'estableixi una relació estable pel que fa a programes o activitats.
- Activar a través de la XEU les relacions en temes d'ESS amb la resta d'universitats o centres universitaris membres de la xarxa: UB, UAB, UPF, UPC, UVic, URV, UdG, UdL, UOC.

Rellevància: La XEU és l'espai de confluència de les càtedres i àrees d'emprenedoria i promoció d'empreses de les universitats catalanes, així com l'espai de coordinació i programació d'estratègies comunes a nivell nacional. Les línies estratègiques de la XEU són motivar i fomentar l'esperit emprenedor de la comunitat universitària; crear i impulsar idees innovadores en les projectes empresarials sorgits en l'entorn universitari; i créixer i consolidar iniciatives empresarials i generar coneixement. Coòpolis es pot relacionar amb totes aquestes línies d'intervenció, tot orientant-les en la direcció de l'economia social i cooperativa.

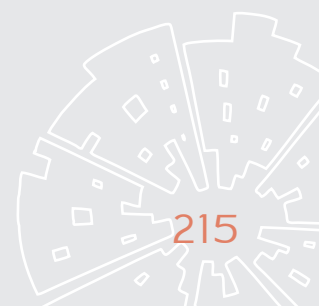
UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Contacte: Càtedra d'Emprenedoria i Creació d'Empreses

Relacions mantingudes: S'han fet diverses reunions i contactes des del darrer trimestre del 2013, en les que s'ha informat de l'evolució del projecte i s'han investigat possibles vies de col·laboració. Fruït d'aquestes relacions es plantegen els següents objectius:

- Desenvolupar conjuntament el concepte Re-empresa, i impulsar-lo des de Coòpolis mitjançant un espai propi amb una lògica d'operativitat sobre el territori.
- Avaluar la possibilitat que equips vinculats al Col·legi d'Economistes de Catalunya acompanyin projectes residents a Coòpolis en l'àmbit del pla econòmic-financer.

Rellevància: És estratègic per Coòpolis comptar amb partenariats estratègics a les universitats, ja que fins al moment la presència de l'economia social ha estat molt limitada, i això ha condicionat l'aplicació de fórmules associades a aquest sector en iniciatives ja engegades per les universitats, i també el coneixement i la difusió del model. La Càtedra de la URV s'ha significat per la seva aposta per l'economia social, organitzant jornades i programes específics els darrers anys vinculats a la promoció d'experiències d'èxit entre la comunitat universitària.

FUNDACIÓ SOLIDARITAT UB

Contacte: Direcció de la Fundació Solidaritat de la UB i de Mon-3

Relacions mantingudes: S'han mantingut dues reunions de treball, en les quals s'ha explicat el projecte Coòpolis, i les relacions establertes amb la URV. Es valora la oportunitat de que, a nivell de la Universitat de Barcelona, es facilitin contactes de col·laboració amb les càtedres i àrees vinculades a la Xarxa d'Emprenedoria Universitària.

Es proposa obrir una línia de comunicació amb la Fundació Bosch i Gimpera, que dona suport a la recerca a la UB, amb la qual es veu possible establir línies concretes vinculades a l'economia social i cooperativa. Es proposen possibles accions a desenvolupar en cas que el projecte es concreti, com la de signar uns acords de col·laboració per crear un observatori, en un termini de temps per concretar. La fundació està al corrent dels contactes amb entitats financeres de l'economia social i la Federació de Cooperatives.

Rellevància: La fundació és un dels pocs agents interns a la UB que ja ha treballat en programes i iniciatives vinculades a l'economia social. En aquest sentit, pot ser un agent actiu per impulsar programes i establir aliances amb Coòpolis. El fet de que la Fundació Solidaritat estigui ubicada al barri de Sants també pot afavorir el vincle i afegir-hi el valor de la territorialitat.

ALTRES AGENTS A CONTACTAR

PROGRAMA REEMPRESA

Aquest programa és fruit d'un conveni entre la CECOT, la cp'Ac i el Departament d'Economia i Coneixement, finançat amb fons FEDER. Es tracta d'una iniciativa per facilitar el traspàs de negocis en funcionament que actualment estan en mans d'empresaris que per diverses raons es plantegen cessar-ne l'activitat, a persones o empreses que cerquen adquirir-ne la titularitat, tant per donar-li continuïtat com per transformar-la.

Un dels serveis que proposa Coòpolis és precisament la creació de noves empreses en un marc territorial de proximitat. Pensem que tant l'adscripció al programa Re-empresa, o l'establiment d'un conveni de col·laboració en el seu defecte, representaran vincles d'importància cabdal, sobre tot si tenim en compte el fet que ens trobem en una ciutat on el 17% de locals comercials estan buits, i que l'entorn directe de Coòpolis són uns barris en els quals es tanquen nombroses micro i petites empreses.

Les metodologies establertes, així com l'expertesa acumulada en aquest tipus de processos, esdevindran actius que Coòpolis haurà de capitalitzar a l'hora de fer dels processos de reemprendiment una de les seves línies d'intervenció.

CENTRES UNIVERSITARIS UBICATS A BARCELONA

A banda de les universitats i centres amb els que ja hem establert relacions formals, caldrà treballar, mitjançant la XEU o de forma directa, amb programes de col·laboració amb les diferents càtedres i àrees de les universitats en matèria d'emprenedoria i creació d'empreses. El tipus de relacions que es poden establir poden ser de caràcter molts diversos. Poden incloure accions com ara impartir formacions concertades que es desenvolupin tant a Can Batlló com a les universitats; facilitar la creació de projectes (start-up) en el marc de l'economia social; així com impulsar accions vinculades a la promoció de l'economia social dins de la comunitat universitària o adreçades a la transferència de coneixement, entre d'altres.

Es considera important mantenir relacions amb la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat Pompeu Fabra, la Universitat Politècnica de Catalunya i la Universitat Oberta de Catalunya. Igualment, establir contactes amb les escoles universitàries o resta d'universitats que no formen part del sistema públic.

La UAB ha posat en marxa aquest 2014 un grup de treball per a promoure la incorporació curricular de l'economia social i solidària a les titulacions de grau de la Facultat d'Economia i Empresa. L'objectiu del grup és discutir i treballar entorn al coneixement i tractament acadèmic de l'economia social i solidària a la Facultat d'Economia i Empresa de la UAB, així com fomentar la introducció d'aquesta temàtica en els plans d'estudis respectius, i suposa l'assoliment d'un dels objectius de la Fundació Autònoma Solidària (FAS), vinculada a la UAB.

COL·LEGIS PROFESSIONALS

El context de crisi econòmica ha tingut unes conseqüències negatives sobre el conjunt de l'ocupació al nostre país. Davant d'aquest fet, nombrosos col·legis professionals han optat per iniciar plans i projectes de suport a la iniciativa empresarial, que se sumen als programes formatius que generalment desenvolupen de forma periòdica.

Atès que Coòpolis es proposa com un equipament dirigit a sectors estratègics, en moltes dels quals existeixen col·legis i associacions de professionals, creiem fermament en la necessitat d'establir convenis i programes de col·laboració entre el

nostre projecte i les diferents entitats. Volem fer extensiu Coòpolis a aquest tipus de col·lectius professionals per promoure-hi l'emprenedoria econòmica social, posant aquestes fórmules empresarials al seu abast. Al mateix temps, volem desenvolupar formacions adreçades a sectors específics, així com orientar-los a la innovació, la internacionalització i l'actualització de coneixements.

ESCOLES I CENTRES DE NEGOCIS

En els darrers anys, nombroses escoles de negocis han incorporat l'economia social —o empenedoria social— als seus programes i dissenys curriculars, com una de les qüestions a estudiar, fomentar i promoure, així com per considerar-ne les possibilitats i potencialitats en cursos i jornades específiques. Donat que són centres docents i de recerca amb un altíssim coneixement sobre les empreses, els reptes i les oportunitats, així com dels procediments i processos, entenem que Coòpolis haurà de mantenir relacions amb aquests espais. A la ciutat de Barcelona, l'IESE i l'ESERP són dos centres a tenir molt en compte.

1.3.- FINANÇAMENT INSTITUCIONAL

SICOOP (SOCIETAT D'INVERSIÓ COOPERATIVA):

Es tracta de la societat de capital risc de l'ICF, que aporta finançament a projectes relacionats amb el creixement i la creació de noves activitats en un marc multisectorial. La SICOOP ha estat creada a través d'un conveni signat entre el Departament d'Empresa i Ocupació, l'ICF Holding, el Grup Clade, Catalunya Caixa, la Fundació Seira, Crèdit Cooperatiu i l'Esfin.

INSTITUT CATALÀ DE FINANCES:

Entitat que compta amb línies de finançament per a pimes i empenedors.

AVALIS:

Societat de garantia recíproca de l'ICF per pimes i autònoms, amb seu a Catalunya i línies específiques per cooperatives catalanes federades i empenedors.

2.- SECTOR DE L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA

2.1.- ENTITATS REPRESENTATIVES

CONFEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE CATALUNYA

Contacte: Presidència de la Confederació de Cooperatives de Catalunya (CCC)

Relacions mantingudes: S'han tingut dues reunions, en les quals s'ha fet entrega del projecte per escrit i s'ha fet seguiment del procés. Es va fer una visita a l'espai de Can Batlló on s'ubicarà Coòpolis, juntament amb els i les representants del Districte de Sants-Montjuïc i de Barcelona Activa.

Com en el cas de la FCTC, s'ha acordat col·laborar en el disseny dels serveis, d'acord amb la informació de què disposa la CCC del moviment cooperatiu, la incorporació d'aquesta en forma de partenariat i obrint formes de suport econòmic.

Rellevància: La Confederació de Cooperatives de Catalunya agrupa a totes les federacions de cooperatives del territori català. És el nexa d'unió entre elles i la màxima representació del moviment cooperatiu davant de les institucions. Serà la via de connexió entre Coòpolis i el cooperativisme organitzat a través dels ens federatius.

Formen part de la confederació:

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES AGRÀRIES DE CATALUNYA.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE CONSUMIDORS I USUARIS DE CATALUNYA.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES D'ENSENYAMENT DE CATALUNYA.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES D'HABITATGE DE CATALUNYA.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE SERVEIS I TRANSPORTISTES DE CATALUNYA.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE TREBALL DE CATALUNYA.

FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE TREBALL DE CATALUNYA

Contacte: Direcció de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC)

Relacions mantingudes: Hem celebrat diverses trobades. Una primera de presentació del projecte. Una segona, en què els vam lliurar l'esborrany, i en la qual acordarem mantenir reunions periòdiques de seguiment.

Fruit d'aquestes dues reunions establim els següents objectius de treball:

- Col·laborar en el disseny dels serveis de Coòpolis, a partir de les necessitats detectades en el moviment i les cooperatives federades.
- Fer una cerca de cooperatives, que tinguin un cert recorregut i que estiguin orientades a l'àmbit local, perquè puguin esdevenir cooperatives tractores i mentores de Coòpolis.
- Oferir suport i participació econòmica de la FCTC, incorporant-se a l'estructura societària en forma de partenariat estratègic.
- Rellevància: La FCTC és l'estructura principal de participació i representació del cooperativisme de treball a Catalunya, i juga un paper actiu i imprescindible dins de l'Economia Social i Solidària.

XARXA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA

Contacte: Comissió Permanent de la XES

Relacions mantingudes: L'Assemblea General de la Xarxa ha estat al cas del projecte des de l'inici, i s'ha fet un seguiment regular des de la Comissió Permanent.

La XES té endegades comissions de treball de creació de xarxes d'economia social a nivell local, així com de promoció de l'economia social, i formació per a les entitats que hi estant associades. Igualment, té relació amb altres institucions i centres de

coneixement que treballen en les mateixes línies d'incidència. Pensem que són moltes les confluències possibles entre Coòpolis i la XES, per la qual cosa estem convençuts que en fases posteriors de desenvolupament del projecte podrem concertar nombroses accions conjuntes.

Rellevància: La XES és una xarxa catalana d'entitats i empreses de l'economia social que agrupa a prop de 150 experiències arreu del territori i a centenars de persones sòcies a títol individual. És l'entitat de referència a nivell català de l'economia social i solidària, i organitza anualment la Fira de l'Economia Solidària a Catalunya, esdeveniment que en l'edició del 2013 comptà amb més de 120 expositors i més de 10.000 visites. Elabora anualment el Balanç Social, un instrument d'acreditació de la qualitat social, laboral i mediambiental de les empreses, quant a procediments i processos interns i relació amb l'entorn social i ambiental. Un dels principals eixos de treball de la XES és la creació del Mercat Social Català. Mitjançant la intercooperació i la complementarietat de projectes, la XES treballa per la creació de circuits econòmics diversos, fonamentats en els valors de l'economia social.

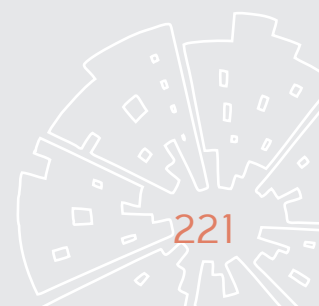
ECOS, GRUP COOPERATIU

Contacte: Direcció del Grup ECOS

Relacions mantingudes: S'ha lliurat informació per escrit dels projecte, manté i mantenim un contacte fluid i regular sobre l'evolució del procés.

Rellevància: El Grup ECOS és un referent tant per al moviment cooperatiu com pel conjunt de l'economia social. És una cooperativa de segon grau i aplega a 13 cooperatives que majoritàriament comparteixen el local a Barcelona. Han generat un espai de cotreball i una incubadora d'iniciatives. Imparteixen formació i fan acompanyament a través de la cooperativa LabCoop, membre del Grup Ecos. La seva seu social ho és també de la Xarxa d'Economia Solidària. La voluntat del projecte per assolir l'autosuficiència econòmica i difondre el cooperativisme. Representa un dels referents per Coòpolis, motiu pel qual serà imprescindible comptar amb la seva experiència i expertesa per desenvolupar accions dins del projecte.

ALTRES AGENTS RELLEVANTS A CONTACTAR

APOSTA, ESCOLA DE COOPERATIVISME

Aposta és una cooperativa de segon grau que té com a sòcies altres cooperatives i entitats representatives del cooperativisme. La seva finalitat fundacional és desenvolupar programes formatius específics per les seves sòcies, que van des de l'organització interna o la resolució de conflictes, fins a les estratègies d'obertura de nous mercats o la internacionalització. Més enllà d'aquesta activitat, Aposta és una entitat de referència per a les universitats i centres de coneixement del país pel grau de coneixement i experiència acumulada durant més de deu anys d'activitat.

Aposta és una de les entitats amb què el projecte Coòpolis haurà de concertar programes de formació específics no només per als sectors i entitats de l'economia social que s'allotgin a la incubadora d'empreses, sinó també per al conjunt del sector.

TAULA D'ENTITATS DEL TERCER SECTOR SOCIAL A CATALUNYA

Més de 4000 entitats socials no lucratives, 32 federacions i les grans organitzacions del tercer sector social a Catalunya s'agrupen en aquesta Taula d'Entitats. L'entitat aplega formes jurídiques diverses com associacions, fundacions, cooperatives d'iniciativa social i empreses d'inserció. És la principal estructura de representació del sector social davant les administracions, i troba en la sensibilització de la ciutadania vers la desigualtat, i la promoció d'experiències per fer-hi front, els seus eixos principals d'incidència.

Els objectius de la Taula per als propers anys passen per projectar-se a la societat, millorar la qualitat de les seves activitats, internacionalitzar-se i enfortir les entitats sòcies. A Coòpolis es podran concertar programes concrets per formar i promocionar les entitats de la Taula, i hi trobaran un espai per desenvolupar iniciatives emergents en el sector.

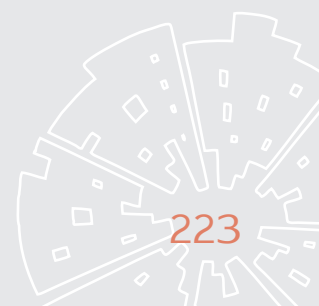
Aquesta cooperativa forma part del Grup Ecos, i en centralitza les accions de promoció de l'economia social i solidària de l'entitat, així com les d'informació i formació, tant per a les integrants del grup, com per a les iniciatives emergent que necessiten suport i assessorament. LabCoop ofereix espais de cotreball, acompanyament i formació en la fase inicial dels projectes. Regularment organitza les jornades "Cadires Cooperatives", en les quals conviden a una entitat de l'economia social de referència en el seu àmbit d'activitat per a què exposi la seva experiència, així com a altres empreses del sector i a persones interessades, amb la intenció d'obrir espai als processos de transferència de coneixement i l'intercooperació.

La cooperativa és membre de la xarxa @EmprenSocial i participa al programa estArter, de suport a l'emprenedoria col·lectiva, i té relacions de col·laboració amb l'IGOP i amb UB Alumni. El projecte Coòpolis presenta moltes similituds amb aquesta experiència, enriquint-la quantitativament i qualitativa.

LabCoop ha de ser un dels projectes amb què Coòpolis treballi des de molt a prop, per oferir programes concertats i replicar les experiències d'èxit, fent-les extensives al conjunt d'entitats de l'economia social i solidària.

COOPERATIVES I ENTITATS DE REFERÈNCIA:

L'estadi embrionari del projecte ha limitat les trobades amb entitats de referència, possibles interessades en convenis de col·laboració o en passar a ser empreses tractores del projecte, a informar sobre la seva naturalesa i objectius. Tot i així, i en relació amb els sectors que considerem estratègics per al projecte, hi ha diverses entitats de referència en diferents àmbits d'incidència que han manifestat els seu interès a implicar-se en el projecte.

2.2.- ENTITATS FINANCERES DE L'ECONOMIA SOCIAL

COOP57

Contacte: Coordinació General i equip tècnic.

Relacions mantingudes: Des de novembre de 2013 es mantenen reunions regularment per actualitzar la situació del procés de Coòpolis. Des de el primer moment es van mostrar interessats a participar en tant que entitat financera de l'economia social. Es va presentar el projecte a l'Assemblea General de Catalunya del gener del 2014.

Rellevància: Coop57 és una entitat de referència en el finançament de l'economia social, i té desenvolupada una oferta de serveis financers diversos que va des de préstecs a la inversió o circulat, fins l'emissió de bons participatius. L'entitat està donant cobertura a un volum important de les necessitats financeres de les pimes i microempreses de l'economia social. El finançament màxim que ofereixen és de 300.000 euros per projecte.

Tenen contacte quotidià amb més de 300 entitats de l'economia social catalana, raó per la qual coneixen les necessitats del sector. Igualment, fan un seguiment dels projectes que estan donant les seves primeres passes i en fase de constitució, que no només s'apropen a l'entitat per rebre'n finançament, si no per compartir coneixements. Unes necessitats pel que fa a gestió, activitat, orientació o organització que poden derivar-se cap a Coòpolis. D'altra banda, Coop57 també agrupa a més de 4000 persones i entitats que dipositen els seus estalvis a l'entitat per finançar projectes de l'economia social. Normalment emeten títols participatius entre aquesta massa social per assumir operacions de volum mitjà o gran, tot diversificant el risc associat.

En paral·lel, el Coop57 va constituir el 2013 la Fundació Coop57, per desenvolupar totes aquelles tasques que creguin necessàries per part de les entitats sòcies i que no són exclusivament productes financers. Els seus principis fundacionals són els de promoció de l'economia social, formació i assessorament, així com establir convenis amb entitats i ens locals per desenvolupar accions i programes concrets al territori.

FUNDACIÓ SEIRA

Contacte: Coordinació General

Relacions mantingudes: El juny del 2013 es va mantenir una primera reunió amb la gerència d'aquesta fundació, que depèn directament de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya. En aquesta trobada es va exposar el projecte i els objectius, que es van valorar molt positivament per part de l'entitat. Des d'aleshores, s'ha anat informant puntualment del desenvolupament del projecte, a fi i efecte d'estudiar quines de les línies de finançament que té la fundació podrien ser interessants pel projecte.

Rellevància: Són una de les entitats de referència en el finançament de l'economia social, i és l'entitat promotora del grup FINANCOOP, que agrupa als diferents agents financers de l'economia social. Tenen una relació molt estreta amb el cooperativisme de treball, i han desenvolupat productes i serveis en benefici del sector.

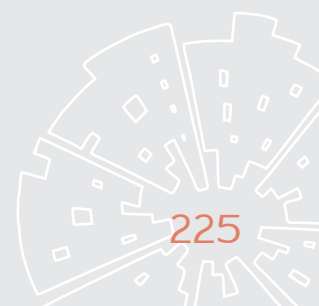
GICOOP

Contacte: Coordinador General

Relacions mantingudes: L'octubre de 2013 es va mantenir una reunió en què vam exposar-los el projecte. En tant que grup dedicat a la inversió en projectes cooperatius, del tipus Business Angels, van manifestar els seu interès a recolzar els projectes incubats a Coòpolis, i en cobrir les necessitats financeres i de capitalització que poden tenir algunes d'aquestes iniciatives.

Rellevància: Malgrat la seva escassa activitat, GICOOP acumula un capital important que en principi ha de destinar-se a processos de capitalització i inversió en cooperatives i entitats de l'economia social. El seu equivalent a França són les CIGALES, grups d'inversos ètics i solidaris que financen projectes concrets.

ALTRES AGENTS RELLEVANTS A CONTACTAR

FIARE-BpE

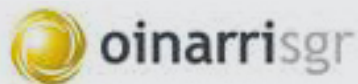
El 2014 està previst que FIARE-BpE iniciï plenament l'activitat de banca personal, malgrat la seva xarxa d'oficines i l'activitat financera ja funciona des de fa cinc anys. Com a banca de propietat ciutadana de referència en el sistema de finances ètiques, FIARE pretén desenvolupar les seves operacions d'actiu amb projectes que tinguin un impacte social positiu, raó per la qual des de Coòpolis haurem d'establir-hi relacions estretes.

TRIODOS BANK

Triodos Bank es va introduir en el mercat financer espanyol a través de les activitats de foment de l'eficiència energètica i les energies renovables, finançant un volum important d'operacions dutes a terme per empreses de l'economia social i mercantils en aquest àmbit. En l'actualitat té línies de finançament específic en àmbits com les energies renovables, la cultura, les iniciatives socials, la conservació del territori i l'eficiència energètica.

OINARRI SGR

Societat de Garantia Reciproca basca. Actualment té signats convenis amb la Fundació Seira, Coop57 i FIARE, per als quals fa avals tècnics i financers. És una eina que ja ha demostrat la seva solvència amb operacions desenvolupades a Catalunya, que en tot cas faciliten el finançament d'entitats de l'economia social i de les pimes.

SHIP2B

Fundació dedicada a l'acceleració i finançament d'empreses socials d'alt impacte. Compta amb una xarxa pròpia de B-Angels i desenvolupa programes d'acompanyament a emprenedors i empreses que proposin projectes innovadors, escalables i amb una rendibilitat econòmica i social/ambiental.

A banda d'aquesta entitat, caldria establir relacions amb altres projectes de crowdlending (préstec entre particulars), i crowdfunding (micromecenatge) per mitjà de plataformes de com Verkami, Goteo, totSuma o CoopFunding, així com amb societats de capital llavor presents a Catalunya.

3. ÀMBIT VEÏNAL I DE TERRITORI

3.1. ENTITATS VEÏNALS

PLATAFORMA CAN BATLLÓ ÉS PEL BARRI

Contacte: Presència de l'equip promotor a l'organització

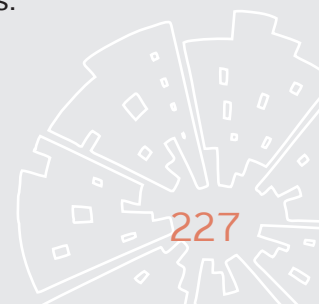
Rellevància: La Plataforma és, ara per ara, l'entitat de referència en el procés de Can Batlló, i també qui gestiona els espais cedits per l'Ajuntament a la gestió veïnal. La componen persones i entitats de caire molt divers dels barris de Sants. La Plataforma ha estat qui ha dirigit el procés participatiu entre el veïnat per determinar quins projectes es consideraven com a necessaris pel barri, tant per la seva activitat, com per la seva naturalesa i impacte sobre el territori. Agrupa a tots el projectes comunitaris, els que ja estan en marxa (tallers oberts de fusteria, de treballs en metalls i en reparació de vehicles) així com els pendants d'ubicació, i inclou diverses línies de caràcter formatiu i d'orientació ocupacional.

El projecte Coòpolis haurà de concertar amb la Plataforma les vinculacions del projecte amb els espais que puguin ser susceptibles de generar activitat econòmica, tant per disseminar l'activitat de Coòpolis a d'altres espais del recinte, com per a què el projecte sigui pres com a referència no només per la massa social que s'agrupa a Can Batlló, sinó també pels barris i districtes propers, en matèria de promoció de pràctiques i valors de l'economia social, i acompanyament, assessorament i suport a la creació de noves empreses.

SECRETARIAT D'ENTITATS DE SANTS, HOSTAFRANCS I LA BORDETA

Entitat associativa de segon grau que agrupa a un nombre important de les entitats que componen el ric teixit associatiu dels barris de Sants. El Secretariat té un altíssim grau de coneixement de les entitats i la realitat que es viu al districte, així com de les seves necessitats. Coòpolis haurà d'establir-hi relacions per l'àmplia base social i societària, que serviran per poder promocionar activitats i objectius, així com ampliar l'oferta d'espais i programes. La capillaritat del Secretariat en el territori és molt important, i un factor a tenir en compte per encabir el projecte en el mapa d'equipaments de Sants.

3.2. CENTRES D'ENSENYAMENT, FORMACIÓ I TREBALL

CENTRES DE FORMACIÓ DE GRAU MIG I SUPERIOR. BARRI I CIUTAT

Els darrers anys han proliferat les accions per apropar la realitat empresarial i la iniciativa econòmica als centres formatius i d'orientació professional. Sovint, però, només s'aborden les fórmules clàssiques d'accés al treball —el treball autònom o per compte aliè—, i no es tenen en compte ni les iniciatives vinculades a l'economia social, ni la promoció dels seus valors i pràctiques, .

Mitjançant el projecte Coòpolis es volen establir programes específics de formació en economia social, mostrar experiències que ja estan en funcionament, i convenir amb els diferents centres educatius visites i formacions a les instal·lacions del projecte, tot mostrant un ecosistema favorable a la creació d'empreses amb valor social. El contacte establert amb els tallers comunitaris de Can Batlló, així com els convenis que es puguin establir, eixamplen encara més les possibilitats d'interacció amb els centres de formació professional. Algunes accions que ja s'han dut a terme, en col·laboració amb l'Escola del Treball de Barcelona han tingut un impacte molt positiu i ens mostren la possibilitat d'establir relacions similars —i tal vegada més estables— amb altres centres.

INSTITUTS D'ENSENYAMENT SECUNDARI

A l'actualitat hi ha nombrosos programes per apropar els IES al món del treball i de l'empresa. Considerem molt important poder apropar als centres de secundària els valors i les pràctiques de l'economia social, així com mostrar-la com una opció més per posar en marxa una iniciativa pròpia.

Pensem que és fonamental presentar i difondre el projecte Coòpolis del barri de Sants com un dels espais al qual les persones interessades a posar en funcionament un projecte econòmic podran adreçar-se, no només per accedir a l'oferta de serveis clàssics de Barcelona Activa (Espai emprèn, Feinateca, incubadora d'empreses, etc.) sinó també per contactar amb un ecosistema d'empreses, persones, i iniciatives de caràcter i procediments singulars.

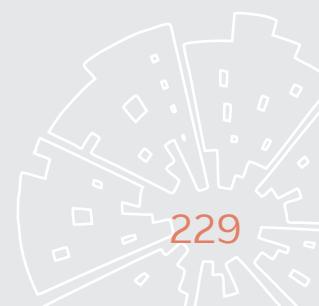
És important que el projecte Coòpolis estableixi convenis amb els IES dels barris veïns, i de l'Àrea Metropolitana, amb l'objectiu de desenvolupar accions formatives i informatives concretes d'economia social, serveis i espais.

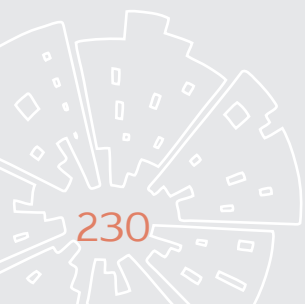
ALTRES ENTITATS RELLEVANTS

ASSOCIACIONS DE COMERCIANTS I PROFESSIONALS

Tenint en compte que un dels objectius de Coòpolis és treballar per la recuperació i creixement del teixit comercial de proximitat, incubar projectes econòmics de petita i micro escala, i que és una iniciativa que neix estretament vinculada al teixit social del barri, és important comptar amb el suport i impulsar accions conjuntes amb les associacions de comerciants i professionals presents al territori.

Aquest contacte hauria de servir tant per fer promoció de l'oferta de serveis (amb especial atenció als programes de formació, enfortiment i acceleració, i re-empresa), com per realitzar accions conjuntes de promoció econòmica al territori i foment del comerç de proximitat, entre d'altres.

A.3

ANNEX

BENCHMARKING

A l'apartat 5.5 de l'estudi, en el marc de la justificació de la necessitats i de la oportunitat del projecte Coòpolis, es proposa un procés de benchmarking, així com les seves conclusions.

El benchmarking és una tècnica de prospecció d'experiències similars o rellevants per l'objecte de l'estudi, i cercar quins elements se'n poden extreure bé per posicionar el projecte com per complementar-lo replicant alguns d'aquests elements. Així com en l'apartat de l'estudi només s'esmenten les entitats i programes que s'han cercat, i les conclusions generals del procés, aquest Annex agrupa, en dos parts, el conjunt de la recerca que s'ha dut a terme en aquest procés.

La primera part de l'Annex es centra en entitats i programes del conjunt de l'estat espanyol, amb preferència per les experiències catalanes, mentre que a la segona part s'aporten experiències de l'àmbit internacional.

3.1. ORGANITZACIONS I ENTITATS A L'ESTAT ESPANYOL

1. INTRODUCCIÓ

Com ja s'ha explicat al llarg de l'estudi, s'espera de Coòpolis que sigui un dispositiu tractor del desenvolupament de l'economia social i solidària a Barcelona.

En aquest apartat analitzarem experiències properes que, al marge dels objectius professionals i organitzacionals concrets que persegueixen, inspiren maneres de fer i promocionar aquest tipus de realitat i economia arrelada al territori. Es tracta d'experiències locals, de proximitat, relacionades amb la filosofia i objectius de Coòpolis. Totes elles presenten formes jurídiques diferents, però creiem que en podem extreure elements d'interès.

2. ORGANITZACIONS I ENTITATS

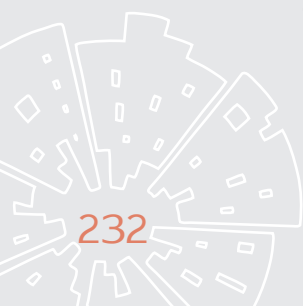
ECOS GRUP COOPERATIU

La seu social del grup està ubicada a Barcelona, al carrer Casp, 43 baixos. En el moment de la constitució, ECOS declarava 90 llocs de treballs per llogar en model cotreball o open space, disposava de 6.200 socis de consum i d'un volum de negoci conjunt de 6.500.000 euros.

ECOS Grup cooperatiu es va crear el setembre de 2011 amb l'objectiu de consolidar-se com a referent de l'economia social i solidària en l'àmbit de la prestació de serveis. La constitució respon a la doble voluntat de, d'una banda, contribuir al creixement de l'economia social i solidària com a moviment social transformador, i alhora, millorar la viabilitat sòcioempresarial dels membres del grup cooperatiu.

Segons les seves pròpies paraules: “ens empeny l'afany de construir mercat social i, d'aquesta manera, contribuir al creixement de l'economia social i solidària com a moviment transformador. A més, associar-nos ens permet millorar la nostra viabilitat social i empresarial”.

El grup ECOS està integrat per les següents cooperatives:

- Arç Assegurances
- Arç Intercooperació
- Barnaciber
- Complementum
- COS
- ETCS
- Ex Libris
- L'Apòstrof
- Trèvol
- Nusos
- Celobert
- Sostre Cívic

Les condicions per formar part d'ECOS són les següents:

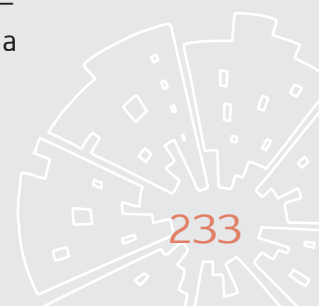
- Ser membre de la Xarxa d'Economia Solidària (XES).
- Realitzar el Balanç Social impulsat per la XES.
- Estar associat al Coop57.
- Fer una aportació econòmica inicial de 2000 € al capital social i una quota mínima mensual de manteniment que dependrà del volum econòmic de cada persona sòcia.

La voluntat d'intercooperar la manifesten en un seguit d'àmbits que desenvolupen de manera conjunta:

- Cobertura de serveis per al conjunt d'associats al grup en l'àmbit financer (negociacions conjuntes amb les entitats financeres, accés a fons d'inversió col·lectiva o realització d'avalos creuats, entre altres), comercial, tecnològic, productiu i social.
- Oferta de serveis per al consum propi, o adreçat a d'altres entitats de l'economia social.
- Pràctiques mancomunades de solidaritat, reciprocitat i suport mutu.

Disposen d'un espai de format per 80 llocs de treball, ubicats en espais diàfans en un local d'uns 900 m², distribuït en 3 plantes. La tercera planta està destinada exclusivament a cuina, cafeteria i terrassa. És la seu de totes les cooperatives del grup, excepte Trèvol Missatgers i COS, i acull també a d'altres projectes afins: Fiare Finances Ètiques, la Xarxa d'Economia Solidària (XES) i de l'espai LabCoop.

El local disposa d'espais de treball —3 sales a la planta baixa i 3 més a la primera— equipades per fer reunions de les cooperatives allotjades, però disponibles per a projectes externs, amb unes tarifes més elevades per a aquests darrers.

La cooperativa LabCoop és el primer projecte col·lectiu nascut a partir d'ECOS Grup cooperatiu. Impulsa iniciatives emprenedores que persegueixen els següents objectius: posar en pràctica models econòmics i socials sostenibles, cooperativitzar l'activitat empresarial, perdurar en el temps, i obrir i multiplicar les seves propostes. Podríem considerar-la la “incubadora del grup”.

El LabCoop acull, incuba i impulsa iniciatives d'emprenedoria social cooperativa. A l'actualitat, LabCoop compta amb 10 iniciatives en ple procés constitutiu i acabades de formar.

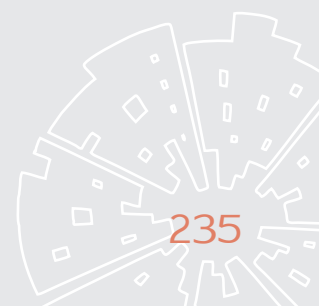
LabCoop ofereix tres tipus de serveis:

- **L'espai de cotreball:** no es tracta només d'estar allotjat a l'espai de què disposa el grup ECOS, per compartir i reduir costos, sinó d'intercanviar idees i col·laborar els uns amb els altres, fins i tot explorant la possibilitat de fer projectes comuns.
- **Acompanyament:** ofereix a cada col·lectiu emprenedor una solució a mida per a què el projecte es faci realitat.
- **Formació:** promouen l'aprenentatge cooperatiu —a partir de trobades, tallers, seminaris, i altres accions formatives— que es basa en l'intercanvi d'informació, l'ensenyament experiencial i la construcció col·lectiva de coneixement.

TECNOCAMPUS MATARÓ-MARESME

La Fundació Tecnocampus és una organització sense afany de lucre promoguda per l'Ajuntament de Mataró i el Consell Comarcal del Maresme per gestionar i desenvolupar els estudis universitaris i el parc empresarial i de l'emprenedoria del TecnoCampus Mataró. La missió de la fundació és contribuir al desenvolupament econòmic del territori actuant com a agent generador de coneixement, de formació, d'empresa i d'innovació, tot apostant per una oferta integral organitzada per itineraris.

- **Bàsic:** Servei per a persones emprenedores amb una idea de negoci, per tal d'aconseguir la transformació d'aquesta en una realitat empresarial. El servei posa a la seva disposició un seguit d'eines d'autogestió.
- **Avançat:** A diferència de l'itinerari anterior, en aquest cas hi ha un acompanyament i tutorització per ajudar a la persona emprenedora a adquirir les competències per endinsar-se al món empresarial.
- **Programa InnoEmprèn:** Un programa d'alt rendiment amb servei de formació, coaching, mentoring, tutorització, activació de contactes, assessorament, accés a finançament, etc. Està pensat per a projectes d'alt valor i de proposta diferencial (innovació i TICs), i es cofinançat per la DIBA i el TCM, d'una banda, i per part del projecte de l'altra, a raó de 90-10, respectivament.
En el futur, el projecte preveu properament una modalitat per a alumnes universitaris, que impliqui generar projectes empresarials entre els i les estudiants de diferents carreres, obrint un pont entre la Universitat i el món de l'emprenedoria social.
- **La incubadora:** Es tracta d'un programa adreçat a empreses, projectes innovadors i de base tecnològica que no hagin començat l'activitat o ho hagin fet fa menys d'un any, i que vulguin enfortir i accelerar el seu creixement durant els 3 anys que poden allotjar-se al campus. És una incubadora en tota regla, una plataforma integrada d'espais i serveis amb accessos preferencials a programes i formació.
- **Serveis empresarials:** Conjunt de serveis formatius, d'acompanyament i mentorització en les àrees funcionals claus de l'empresa (estratègia i internacionalització) per a les empreses del parc i del territori orientats a enfortir i accelerar el creixement.
- **Programa InnoCreix:** Un programa d'alt impacte per tal de millorar la competitivitat empresarial que consisteix en un seguit de serveis de: formació, mentoring i tutorització.
- **Finances:** Oferta de servei d'assessorament, intermediació, fòrums i premis en metàl·lic.
- **Mentoria:** Borsa i xarxa de professionals experimentats que transmeten la seva experiències, coneixements i metodologia de treball als equips allotjats al campus.
- **Internacionalització:** Informació, orientació i assessoria sobre com fer contactes comercials i obrir mercats. A més, el programa facilita l'accés preferencial als programes d'institucions com Acc1ó.

Barcelon **a**ctiva

Barcelona Activa està integrada en l'àrea d'Economia, Empresa i Ocupació de l'Ajuntament de Barcelona, del qual n'és l'organització executora de les polítiques de promoció econòmica.

Des del 1986, impulsa el creixement i desenvolupament econòmic de Barcelona i dóna suport a les empreses, les persones emprenedores i la creació d'ocupació. A banda de ser un equipament de referència al territori, al mateix temps, aquesta organització promociona la ciutat de Barcelona, i els seus sectors estratègics, internacionalment.

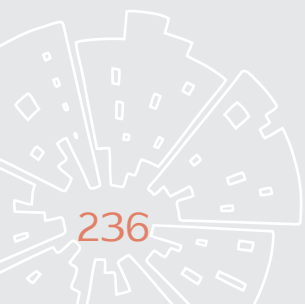
La seva missió consisteix a ser l'organització de referència al servei de les polítiques de suport a l'empresa, la creació d'ocupació i la projecció internacional de Barcelona com un entorn excel·lent per a l'activitat econòmica i el progrés social.

Els serveis que ofereixen se centren en dos eixos principals. En primer lloc, els adreçats a la direcció executiva de serveis a les empreses i la creació d'ocupació. Aquesta línia inclou:

- **Empresa:** donar suport en la millora de la competitivitat de les empreses de la ciutat de Barcelona a través de l'enfortiment de relacions amb les empreses tractores i promovent una oferta de serveis permanents que fomentin la creació de riquesa i ocupació a la ciutat.
- **Emprenedoria:** promoure la iniciativa emprenedora i acompanyar les persones emprenedores en el procés, des de la idea de negoci fins a la posada en marxa del projecte.
- **Capacitació professional i ocupació:** orientar i capacitar les persones al llarg de la seva carrera professional, d'acord amb els requeriments del mercat i les empreses. Afavorir la trobada qualitativa entre demanda i oferta de treball, i donar resposta a les necessitats de les empreses en termes de capital humà.
- **Formació:** millorar les competències dels ciutadans, professionals i empreses, oferint un ventall d'activitats de formació adaptades a les necessitats dels usuaris de Barcelona Activa, incloent programes específics de divulgació i capacitació tecnològica.

En segon lloc, adreçats a la direcció executiva de promoció. Aquesta segona línia inclou:

- **Promoció de la ciutat:** potenciar els fluxos, els intercanvis i les relacions econòmiques de Barcelona amb l'exterior per posicionar la marca Barcelona i impulsar l'economia i el lideratge empresarials de Barcelona i l'Àrea Metropolitana.

- Promoció dels sectors estratègics: millorar la competitivitat de les empreses i de la ciutat, així com maximitzar-ne el lideratge i posicionament, tant d'àmbit local com internacional en tots els sectors considerats estratègics, amb especial incidència en els sectors TIC-Mobile, logística, agroalimentari, energia-mobilitat sostenible, biotecnologia, aeroespacial i educació superior.
- Promoció del turisme i esdeveniments: impulsar i coordinar les accions relacionades amb la gestió de l'impacte que suposa el turisme a la ciutat perquè, mantenint-ne la importància econòmica, millori la qualitat de vida dels ciutadans. Promoure l'atracció, l'aterratge i la fidelització a la ciutat d'esdeveniments d'interès econòmic.
- Promoció del territori i del comerç: desenvolupar una promoció econòmica de proximitat treballant amb els districtes per identificar i promoure noves potencialitats econòmiques i impulsar el rol del petit comerç contribuint-ne a la modernització.

Barcelona Activa és l'agència de promoció econòmica i desenvolupament local de l'Ajuntament de Barcelona, i desenvolupa les accions a diferents nivells: persones, barris, i ciutat, amb programes, serveis i espais específics per cadascun dels diferents nivells. No és intenció d'aquest estudi fer una anàlisi exhaustiva de l'oferta, però sí que ens sembla rellevant destacar algunes de les definicions terminològiques i dades de 2012 de Barcelona Activa, ja que ens serviran per mesurar i posar-lo en relació amb el projecte Coòpolis, i destacar dos dels programes que actualment estan en marxa i que resulten rellevants per a nosaltres.

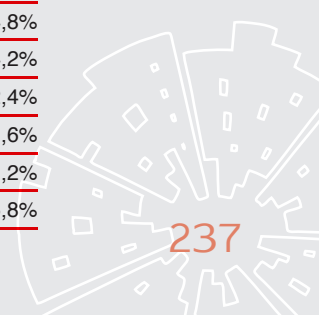
Pel que fa a les definicions, segons Barcelona Activa:

“S'entén per servei tot allò que s'ofereix de manera gratuïta i universal, de manera continuada en el temps, amb presència física i en línia. Aquests serveis permanents es complementen amb programes, que tenen una durada determinada en el temps i estan dissenyats per un públic concret i limitat (per sector, col·lectiu, etcètera), activitats, amb una durada puntual, i productes, que poden ser propis o d'altres institucions.”

Pel que fa a les dades de l'agència, reproduïm el quadre resum de les activitats desenvolupades el 2012, i que ens serviran de referència a l'hora de valorar l'impacte de Coòpolis dins del marc general d'intervenció de Barcelona Activa.

Resum d'activitat 2012	
Empreses participants	2.299
Servei de Tramitació de Societats	431
Servei de Finançament (import obtingut)	20.829.300
Servei Empresa-Ocupació (ofertes de feina)	556
Servei Nous Mercats (licitacions i punts tecnològics)	216
Servei de Localització Empresarial (empreses ateses)	135
Servei de Landing Empresarial (empreses ateses)	44
Programes d'estratègia, dimensionament i millora de la competitivitat	100
Empreses instal·lades al Parc Tecnològic BCN Nord (desembre 2012)	46

Sectors de les empreses participants	
TIC	22,2%
Serveis a les empreses	16,8%
Comerç	10,8%
Producció creativa	10,0%
Construcció	7,7%
Cultura, turisme i oci	6,6%
Indústria/manufactura	5,9%
Serveis a les persones	4,8%
Ciències de la vida	4,2%
Medi ambient	2,4%
Salut i assistència social	1,6%
Transport, logística i distribució	1,2%
Altres	5,8%

Resum d'activitat 2012	
Persones emprenedores ateses	13.535
Projectes acompanyats	2.500
Nre. d'empreses i llocs de treball creats*	1.700/3.200
Persones en sessions informatives	9.872
Persones en programes a mida en sectors estratègics	257
Persones en programes a mida per a col·lectius	576
Empreses instal·lades a la Incubadora de Glòries el desembre del 2012	54
Empreses i projectes instal·lats a l'ABF el desembre del 2012	46

* Estimació segons el seguiment dels projectes empresarials acompanyats

Perfil dels promotors i promotores de projectes empresarials acompanyats		
Gènere	Home	48,5%
	Dona	51,5%
Edat	<25	3,7%
	25-40	59,8%
	>40 anys	36,5%
Situació laboral	Aturats	54,0%
	En actiu	39,6%
	Altres	6,4%
Nivell d'estudis	Primaris	3,6%
	Secundaris	28,4%
	Universitaris	68,0%
Procedència	Estrangers	18,8%
	Unió Europea	8,9%
	Fora de la UE	9,9%
	Espanya	81,2%

Nombre de persones en programes a mida	
BioEmprenedorXXI	16
CreaMedia	29
EcoEmprenedorXXI	12
EmprenedorXXIDigital	16
Escola Dones Emprenedores	480
Idees amb futur	36
Idees madures	60
Sector del comerç	38
Sector de la construcció	60
Sector de l'artesanía	86
Total	833

Sectors dels projectes empresarials acompanyats	
Comerç	20,4%
Cultura, turisme i oci	18,9%
Producció creativa	12,6%
Serveis a les persones	11,8%
Serveis a les empreses	10,2%
TIC	7,6%
Any de la construcció.	5,2%
Indústria/manufactura	4,3%
Salut i assistència social	3,2%
Medi ambient	2,0%
Ciències de la vida	1,9%
Transport i logística	1,9%

Resum d'activitat 2012	
Persones ateses	19.532
Persones amb assessorament personalitzat	4.221
Persones, orientació i recerca de feina ("Activa't")	6.727
Persones, desenvolupament professional	6.803
Alumnes orientats AMB	17.977
Programa d'inserció sociolaboral	501
"Joves amb futur" (joves contractats)	559
Persones en formació ocupacional	1.415
Persones, "Treball als barris"	3.101
Persones, plans d'ocupació	378

Perfil de persones ateses CPIO 2012		
		% total
Gènere	Home	57,3%
	Dona	42,7%
Edat	<25 anys	15,1%
	25-40 anys	37,1%
	>40 anys	47,8%
Procedència	Estrangers	31,3%
	Unió Europea	4,2%
	Fora de la UE	27,1%
	Espanya	68,7%
A l'atur		94,9%
Nivell d'estudis	Primaris	30,5%
	Secundaris	45,9%
	Universitaris	23,6%

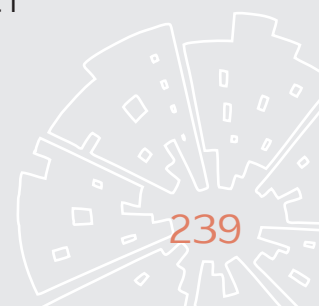
Resum d'activitat 2012	
Persones en formació tecnològica	13.868
Persones iniciació	5.823
Persones a antenes	3.887
Persones professionals/pimes	8.557
Àrees temàtiques	6.314
Sectors	3.785
Núm. d'accions de formació tecnològica	4.443
Formació complementària als serveis Empresa i Emprenedoria	
Persones formació emprenedors	4.143
Persones formació gestió empresarial	1.481

Perfil de persones en formació tecnològica		
Gènere	Home	43,8%
	Dona	56,2%
Edat	<25 anys	3,6%
	25-40 anys	43,0%
	>40 anys	53,4%
Procedència	Estrangers	12,0%
	Unió Europea	4,0%
	Fora UE	8,0%
	Espanya	88,0%
A l'atur		44,5%
Nivell d'estudis	Primaris	15,8%
	Secundaris	29,0%
	Universitaris	55,2%

La distribució de la despesa entre els diferents programes té una de les partides més importants vinculada a la capacitació i l'ocupació (42.1%), mentre que per les accions d'emprenedoria es destina un 15%, per la formació un 20.6% i pels serveis a les empreses un 10.6%. La despesa associada a la promoció de sectors estratègics, de la ciutat, del turisme i els esdeveniments i del territori i comerç no superen el 5% en cap dels casos.

Finalment, és important remarcar, com s'ha fet en repetides ocasions al llarg de l'estudi, que no existeix cap línia específica de treball a Barcelona Activa en relació a l'emprenedoria col·lectiva o l'economia social. L'índex d'acompanyament a la creació i creixement d'empreses de l'economia social és molt baix, gairebé inexistent, en comparació amb el número d'empreses mercantils que s'han promocionat. Malgrat existir compromisos per part de l'ajuntament en la defensa, promoció i creixement de l'economia social, i tot i ser reconeguda per la seva funció social, cohesionadora, i difusora de bones pràctiques i valors entre la ciutadania, aquests compromisos no s'han materialitzat més enllà d'accions esporàdiques, aïllades, i sense objectius concrets. Considerem que Coòpolis pot materialitzar aquest compromís, inaugurant a més a més un acord de col·laboració entre administracions, sector i territori.

El projecte Coòpolis podria captar fons de les partides de formació, emprenedoria, empresa i capacitació de Barcelona Activa, que suposen més del 80% del seu pressupost, i podria concentrar accions vinculades al territori i al comerç, en els programes conveniats amb el Districte de Sants-Montjuïc. El pressupost del projecte (rehabilitació i funcionament dels primers cinc anys) és de prop de 7 milions d'euros, dels quals 1.5 anirien destinats a funcionament. L'oferta d'espais i de serveis per a persones i empreses que es proposa tindria un impacte positiu per la ciutat i serviria per fer un salt qualitatiu a l'economia social i a la seva contribució al marc econòmic i social general.

Per últim, ressaltarem tres dels projectes que l'agència ha posat en marxa i que ens semblen importants per al projecte Coòpolis:

A) OFICINA D'ATENCIÓ A L'EMPRESA (OAE)

Aquesta oficina consta de sis serveis a disposició de les empreses per afavorir-ne la sostenibilitat i el procés de creació i consolidació:

- **Tramitació de societats:** Al Centre per a la Iniciativa Emprenedora Glòries, s'hi ha emplaçat el servei de constitució de societats que, a través del Punt d'Assessorament i Inici de Tramitació (PAIT), ha permès tramitar telemàticament la creació de societats limitades (SL), i donar d'alta a l'instant activitats econòmiques com a treballador autònom.
- **Finançament empresarial:** Servei basat en el suport en la recerca i la prescripció de finançament bancari, públic o privat, que disposa d'accions d'informació, assessorament i suport en la tramitació específic, a mida de l'empresa.

Barcelona Activa s'ha incorporat a la xarxa de promotors financers de l'Institut Català de Finances (ICF) i ha estat acreditada com a facilitadora financera per aquesta entitat. A més, ha disposat de convenis específics amb entitats financeres que han permès a les empreses accedir a finançament en condicions preferents.

Durant l'any 2012, 186 empreses han obtingut més de 20,8 milions d'euros de finançament per a la creació i el creixement empresarial.

- **Servei Empresa-Ocupació:** Es tracta d'un nou servei engegat el 2012 que ha nascut amb la voluntat de posar en contacte les empreses de la ciutat que necessiten incorporar nous treballadors amb persones, usuàries dels serveis de Barcelona Activa, que cerquen feina i s'ajusten al perfil de les vacants. Durant l'any 2012, el Servei Empresa-Ocupació ha canalitzat 556 ofertes de feina.

Paral·lelament i de manera complementària, s'ha impulsat el "Posa talent", que ha facilitat la incorporació de 17 estudiants d'MBA, postgraus i cursos específics en pràctiques a empreses.

- **Nous mercats:** Servei per facilitar a les petites i mitjanes empreses de la ciutat l'accés a nous mercats, segons tipologia de client o per localització nacional-internacional.

Així mateix, aquest servei busca fomentar la internacionalització de les pimes, raó per la qual han organitzat diverses activitats en col·laboració amb les administracions i institucions especialitzades en la matèria, com ara ACCIÓ, l'ICEX o la Cambra de Comerç de Barcelona. Destaquen dues missions tecnològiques a Silicon Valley (Estats Units) i al Brasil.

- **Localització empresarial:** En el marc del projecte de creació de l'Oficina d'Atenció a l'Empresa, s'ha impulsat el servei per ajudar a trobar localització per a l'obertura de locals comercials, centres de negoci i oficines a la ciutat.

El cercador d'espais BCN Espais de Negoci permet accedir a una àmplia oferta immobiliària de botigues, despatxos, naus i sòl industrial disponible a través dels diferents agents del sector. Ha estat una de les principals vies de tramitació i sol·licitud d'aquest servei.

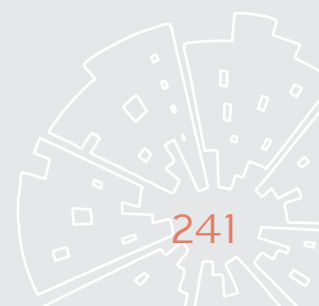
- **Landing empresarial:** Servei adreçat a emprenedors o empreses internacionals que es volen instal·lar, traslladar o ampliar l'activitat de la seva empresa a la ciutat de Barcelona. Aquesta cartera de serveis inclou: informació i assessorament sobre els tràmits de constitució, servei de tramitació telemàtica de societats, assessorament financer, suport per a la recerca d'espais d'oficina, suport per a la contractació de professionals i servei d'after care.

B) LEARNING TO GROW

Amb l'objectiu d'acompanyar i assessorar empresaris i directius en el procés de desenvolupament i creixement de les seves empreses, s'ha ideat el programa Learning to Grow, aprendre a créixer. Basat en el mètode de cas —descripció d'una situació concreta amb una finalitat pedagògica—, es complementa amb una sèrie de notes tècniques i conferències col·loqui que permeten als participants reflexionar sobre la pròpia experiència i aprendre del testimoni d'altres empresaris.

C) PROGRAMES A MIDA

Barcelona Activa va posar en marxa fa uns anys els anomenats Programes a Mida, accions adreçades a col·lectius amb necessitats especials (dones, joves, persones en risc d'exclusió), però també per promoure determinats àmbits o sectors d'activitat.

LA FÀBRICA DEL SOL

Aquest espai està ubicat a l'històric edifici de la Catalana de Gas, al barri de la Barceloneta, i és propietat de l'Ajuntament de Barcelona. Després d'haver estat usat pel Centre de Recursos per la Barcelona Sostenible, es va proposar una rehabilitació de l'edifici mitjançant l'associació Futur Sostenible. Aquesta entitat va suggerir una rehabilitació orientada a fer de l'edifici un espai municipal de referència, un equipament demostratiu, informatiu i formatiu d'arquitectura sostenible i de la implantació de les energies renovables en l'àmbit urbà.

El 2009 s'inaugura l'espai, que combina una part pública i de serveis de difusió i formació, amb altres zones on s'ubiquen les entitats que componen l'associació Futur Sostenible, i altres entitats. La part oberta al públic disposa de diferents espais, on s'hi exhibeixen exposicions temporals i permanents, i es fan visites guiades per les instal·lacions de l'edifici. Al primer pis hi estan ubicades diferents entitats veïnals de la Barceloneta, amb especial atenció a aquelles que treballen activament en el camp de la sostenibilitat (SEBA i TRAMA), l'acció social i comunitària, així com per la cooperació internacional i l'accessibilitat, com és el cas de la fundació Desenvolupament Comunitari.

Ens resulta interessant per al projecte Coòpolis el fet que sigui un equipament plenament integrat al barri, que d'una banda recupera el patrimoni industrial i el tematitza, i ofereix serveis a persones i col·lectius en qüestions formatives; i que alhora, és la seu d'empreses de l'economia social vinculades sectors concrets i vinculats a la tasca que es promou des del conjunt de l'equipament.

Volem ressaltar que és una inversió per part de l'Ajuntament en la rehabilitació de l'edifici per orientar-lo clarament a una funció social, tant per la promoció de valors i pràctiques lligades al medi ambient i a la sostenibilitat, com per la interacció de l'equipament amb entitats del seu entorn. Coòpolis seria un nou exemple d'intervenció sobre un edifici amb una funció concreta, pel que podrà prendre nombroses referències del procés de la Fàbrica del Sol.

elkar-lan

Aquesta societat cooperativa per a la promoció de cooperatives és una entitat homologable en algunes de les seves funcions a Barcelona Activa i a Aposta (escola empresarial cooperativa) al País Basc.

És una cooperativa de segon grau, els objectius de la qual són la promoció d'empreses cooperatives i, en conseqüència, la creació d'ocupació de qualitat dins de les cooperatives; la formació i assessorament a empreses en els diferents moments de creixement, i el desenvolupament econòmic i social. Els socis fundadors d'Elkar-lan són el Consell Superior de Cooperatives d'Euskadi, la Confederació de Cooperatives d'Euskadi i la Federació de Cooperatives de Treball Associat, Ensenyament i Crèdit d'Euskadi.

A grans trets, l'oferta de productes i serveis que ofereixen s'agrupen en les següents categories:

- Orientació i assessorament a qualsevol projecte empresarial sota la forma jurídica de societària cooperativa.
- Anàlisi de la viabilitat del projecte empresarial.
- Formació cooperativa.
- Atenció personalitzada i professional als equips promotors de projectes cooperatius fins a la posada en funcionament.
- Informació sobre ajudes i subvencions.
- Assessorament en processos constitutius.
- Tutorització i seguiment durant el primer any.
- Tots aquests serveis s'ofereixen de forma gratuïta.
- Elkar-lan també ofereixen un programari d'ajuda per analitzar la viabilitat del projecte econòmic, molt similar al que ofereix Barcelona Activa.

El públic a qui es dirigeixen i orienten la seva activitat és:

- Promotors.
- Assessors i consultors.
- Petites i mitjanes empreses que desitgin transformar-se en cooperatives.

- Treballadors per compte d'altri que desitgin crear una cooperativa.
- Cooperatives que desitgin diversificar les seves activitats constituint altres cooperatives.
- Centres de Promoció Empresarial i Agències de Desenvolupament Local.
- Col·lectius que tinguin iniciatives que desitgin engegar com a cooperativa.
- A totes les administracions i entitats públiques de la Comunitat Autònoma del País Basc.

CIT'ESS

Aquest projecte proposa crear una xarxa mediterrània d'ecosistemes sostenibles de l'economia social i solidària que esdevingui la base per a la construcció d'un mercat social cada cop més sòlid i extens.

La idea és obrir un centre Cit'ESS a cadascuna de les regions o països de la Mediterrània —per exemple, en el cas català existeix el node www.Cit'ESS.cat—, amb l'objectiu de construir un ecosistema eficient i sostenible per si mateix, amb voluntat de creixement i projecció. La xarxa Cit'ESS estarà integrada pels centres de cada regió, arrencant des de la Mediterrània occidental primer, i abraçant la oriental en un segon moment.

El node territorial català respon al nom Cit'ESS.cat i comptarà amb 3 seus físiques:

- **Espai Mataró:** orientat als serveis vinculats al coneixement tecnològic relacionat amb les TIC. L'entitat referent és la Fundació de Cooperadors de Mataró i el TecnoCampus (TC).
- **Espai El Prat:** orientat a la promoció i gestió d'edificis residencials en règim de dret d'ús i a tots els serveis vinculats amb els seus habitants. La Cooperativa Obrera de Vivendes és l'entitat de referència.
- **Espai La Segarra:** orientat a la gestió del territori (agricultura, forestal, turisme rural, etc.). El Consell comarcal, l'ajuntament de Cervera i la Federació de cooperatives agràries són les entitats de referència.

Els espais Cit'ESS que es desenvolupen als diferents territoris treballen al voltant de cinc grans eixos: producció, finançament, coneixement, serveis i distribució. El projecte Coòpolis, en tant que cobreix tres dels cinc àmbits d'intervenció del Cit'ESS podria esdevenir, fàcilment, un altre node en la xarxa territorial catalana ubicat a la ciutat de Barcelona.

El projecte CoBoi el dinamitzà l'Ajuntament de Sant Boi mitjançant un conveni amb la Diputació de Barcelona. A partir d'aquesta iniciativa, el consistori local assoleix l'objectiu de fer una aposta per la recuperació econòmica, l'ocupació i la cohesió social. Al Centre Cívic Casablanca del municipi es va obrir un espai per accelerar projectes empresarials vinculats a l'economia social amb la voluntat de desenvolupar un ecosistema col·laboratiu, on es generin iniciatives sostenibles en un entorn de confiança, capaces de donar resposta a les necessitats socials i incidir en el desenvolupament econòmic i local de Sant Boi.

El programa llançadora de projectes és una de les primeres actuacions contemplades en la posada en marxa del Laboratori Cívic d'Empredoria i Economia social.

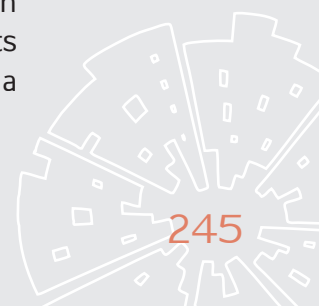
Una de les primeres iniciatives de l'espai ha estat la convocatòria d'un concurs públic amb l'objectiu de seleccionar projectes d'empredoria i economia social i ajudar-los a iniciar l'activitat. Els projectes han de donar resposta a problemes socials o mediambientals, mitjançant solucions innovadores i econòmicament sostenibles. També es valora l'actitud compromesa i col·laborativa de les persones participants. Els àmbits proposats per generar beneficis socials i ambientals són: Educació, joves i ocupabilitat; Envel·liment, salut i alimentació saludable; Desenvolupament local i comerç just; Inclusió social: habitatge social, igualtat de gènere, entre d'altres; i Sostenibilitat mediambiental.

UIKÚ--CoWORKING EL PRAT

Iniciativa sorgida el 2013 estretament vinculada a la Cooperativa Obrera de Vivendes (COV) del Prat del Llobregat, cooperativa històrica amb més de 50 anys de trajectòria. El projecte busca, mitjançant l'activació de noves iniciatives vinculades a la COV, aconseguir un doble objectiu: detectar les necessitats de les centenars de famílies sòcies d'habitatges pel que fa a la creació d'ocupació, i alhora, donar un ús als locals ubicats als baixos d'alguns dels edificis de la COV.

Així, el projecte Uikú està pensat per a persones emprenedores, autònomes i creatives, a qui els ofereix un espai, individual o col·lectiu, per treballar. La iniciativa vol establir sinergies i col·laboracions entre professionals de diferents sectors, que no serien possibles sense la confluència en aquest espai que facilita la trobada entre diferents activitats. Uikú prioritza acollir iniciatives vinculades a l'economia social, i anima a

impulsar projectes que resolguin les necessitats detectades per part de la COV quant a oferta de productes o serveis.

El projecte facilita l'accés a les instal·lacions 24 hores al dia, 7 dies a la setmana, i uns espais de treball plenament equipats i amb tots els serveis necessaris. Hi ha un total de 16 llocs de treball, així com accés a sales de reunions, una sala de conferències, espais comuns, una sala d'exposicions (showroom) i un plató fotogràfic.

L'oferta d'Uikú es complementa amb una completa programació de tallers oberts a la població en formació en TIC, gestió de xarxes socials, i esdeveniments de caràcter cultural.

INKEMIA IUCT GRUP – ESCOLA SANT GERVASI

L'Escola Sant Gervasi és una cooperativa ubicada a Mollet del Vallès, membre del Grup cooperatiu CLADE. És una experiència pionera a nivell català en l'àmbit de les relacions entre l'economia social i les universitats. A partir de l'acord amb tres professionals de la química amb experiència acadèmica a diversos països d'Europa i als EUA, la cooperativa va comprar el 40% de Inkemia-IUCT, esdevenint-ne l'accionista majoritària.

Durant els darrers anys de la dècada dels 90 i primers 2000, Inkemia-IUCT va ser un referent nacional en l'àmbit de la química verda, i pionera en la introducció del sector a Catalunya. La seu central de l'empresa està ubicada al costat de les instal·lacions de l'Escola Sant Gervasi, amb qui manté programes de col·laboració oberts per a l'alumnat. Els resultats d'Inkemia-IUCT han estat molt positius els darrers anys: ha arribat a obtenir 63 patents i en té unes 80 en procés de certificació. Ha esdevingut un dels centres de coneixement de referència en el sector. A més a més, ha obert nous centres de treball a Catalunya i Madrid, i properament inaugurarà una planta al Brasil.

L'empresa es proposa generar fins a una vintena d'start-up el 2022, que vindran a incorporar-se a les quatre divisions actives del grup. Totes elles sota el paraigües d'Inkemia-IUCT Grup, de la qual la cooperativa en seguirà sent l'accionista majoritària. Aquest fet no només garanteix que l'activitat promogui el desenvolupament de la química verda, sinó també una gestió i direcció amb criteris propers a l'economia social.

3.- PROGRAMES D'INTERÈS PEL PROJECTE

ARRA COOP (DEPARTAMENT D'EMPRESA I OCUPACIÓ)

Programa conveniat entre la Confederació de Cooperatives de Catalunya i la Direcció General d'Economia Social, Cooperativa i Treball Autònom, destinat al foment de l'economia social i cooperativa. S'inicia el 2014 amb voluntat de permanència en el temps, i amb l'objectiu d'enfortir el teixit cooperatiu existent i facilitar la creació de fins a 1000 noves cooperatives en els propers anys.

El programa es desplega en dos grans eixos, Més Empreses i Més Competitives, que contenen 16 tipus d'accions diferents, concretades en més de 400 activitats i que han d'implicar a més de 6000 persones el 2014. Persegueix la concertació d'accions amb els agents econòmics, amb entitats del territori, amb escoles i universitats, per treballar l'eix de creació d'empreses; per a l'eix de creació de cooperatives, treballa amb empreses ja existents per facilitar-ne el creixement cooperatiu, la formació per a l'excel·lència i la renovació de les empreses cooperatives.

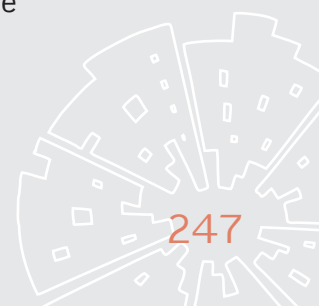
Dins de la línia Més empreses es contemplen accions per promoure el model d'empresa social i cooperativa com una opció viable i transformadora, a l'hora d'emprendre, crear i fer créixer una empresa i generar impactes positius en el territori. També treballar en programes que identifiquin l'economia social i cooperativa com un model viable i transformador del teixit empresarial del segle XXI destinades als diferents àmbits d'aprenentatge i formació. Finalment, proposa concertar activitats amb Col·legis Professionals i Cambres de Comerç per promocionar l'economia social i cooperativa com una eina dinamitzadora de l'activitat professional.

Pel que fa a la línia Més cooperatives, els dos grans grups d'accions que es desenvolupen són aquelles que cerquen, per una banda, enfortir les empreses de l'economia social i cooperativa i, per una altra, establir estratègies per la internacionalització de la seva activitat.

PROGRAMA RE-EMPRESA

La Re-empresa es defineix com la compra o lloguer dels actius i fons de comerç d'un projecte empresarial en funcionament per part d'una o més persones amb l'objectiu de continuar amb el negoci original i fer-lo créixer per evitar realitzar els llargs tràmits de crear una empresa nova.

Per aconseguir aquesta fita s'ofereix a cedents i receptors una guia física per a la re-empresa, on s'estableix un pla de ruta que revaloritzarà el procés de cessió, afavorint així la creació d'un estàndard que serveixi de referent per a tot tipus de traspàs empresarials.

En definitiva, el programa Re-empresa facilita la cessió d'empreses solvents a persones emprenedores que vulguin continuar amb l'activitat, i posa a l'abast d'uns i altres, diferents serveis com ara l'assessorament personalitzat, la col·laboració d'una consultoria especialitzada, la informació per a fer-ho possible i un mercat transparent d'empreses que volen cedir el seu negoci i de persones que cerquen un negoci per a gestionar-lo.

Re-empresa és un projecte de la CECOT, CPAC i el Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya, amb el suport dels Fons Europeus de Desenvolupament Regional, i en l'actualitat compta amb una xarxa d'oficines arreu del territori. Els resultats del programa a la ciutat de Barcelona no han estat els òptims pel 2013, assolint només 20 operacions, tot i tenir oficina al barri de les Corts i altres espais convinguts amb Barcelona Activa.

Des de l'equip de Coòpolis trobem que aquest és un mecanisme de gran utilitat, però que ha de trobar una manera de resoldre la principal dificultat pels processos de traspàs de negocis: la confiança entre les parts. Aterrant aquest programa en un territori concret, on ambdues parts siguin d'un mateix barri i tinguin referents comuns, es poden obtenir millors resultats. El paper de Coòpolis, en tant que equipament reconegut també per totes les parts implicades i com a referent de qualitat i de seguiment dels processos, pot permetre en gran mesura oferir resultats òptims per a aquest programa.

SALÓ BIZBARCELONA

El Saló BizBarcelona l'organitza anualment Barcelona Activa i és l'esdeveniment de referència a la ciutat pel que fa a la promoció econòmica per a empreses i emprenedores. Aglutina cada any a persones expertes del món de l'empresa, amb centenars de projectes que usen el saló com a plataforma de difusió dels seus productes i serveis, però també és un espai d'informació sobre programes i agències que treballen pel desenvolupament empresarial.

Dins del Saló es troben sectors diferenciats que agrupen persones emprenedores, empreses, organitzacions i entitats vinculades, i es proposa una extensa oferta de conferències, tallers i seminaris al voltant de temàtiques específiques dels diferents sectors, i transversals a l'activitat empresarial. L'èxit del Saló és innegable: genera un impacte positiu en la ciutat, alhora que apropa el fet empresarial a milers de persones

que cerquen oportunitats, finançament i acompanyament; al mateix temps que divulga els mecanismes i els dispositius amb els que poden comptar en cas de voler posar en funcionament la seva idea de negoci.

En les darreres edicions s'ha volgut posar el pes en l'acceleració d'empreses, sentant un marc general de suport a pimes, treballadors i treballadores autònomes i persones emprenedores amb necessitats diverses, així com per a aquelles que busquen oportunitats. Els 6 eixos de treball plantejats per l'edició del 2014 són:

- Solucions d'e-commerce (comerç electrònic)
- Àrea de franquícies
- Àrea d'exportació
- Mercat de finançament
- Assessorament empresarial
- Networking (treball en xarxa) i Cooperació

Tot i que al saló trobem xerrades i accions de promoció de la innovació social, el sector de l'economia social no està representat, més enllà de la participació d'algunes de les entitats més representatives. El projecte Coòpolis podria dinamitzar una de les àrees del Saló en properes edicions, un espai dedicat a les empreses de l'economia social, en què hi programéssim conferències, xerrades i tallers.

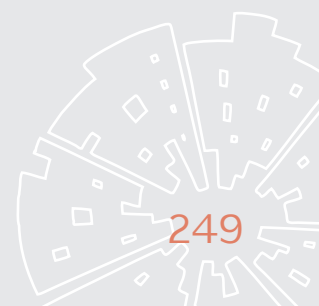
CUEME – DIPUTACIÓ DE BARCELONA

**Diputació
Barcelona**

El programa CuEmE (Cultura Emprenedora a les Escoles) es tracta d'un projecte que fomenta la cultura emprenedora i les competències bàsiques en el cicle superior d'Educació Primària. Els eixos i habilitats desenvolupats són els següents:

- L'observació i l'exploració.
- La iniciativa i creativitat.
- La responsabilitat.
- La presa de decisions i assumpció de risc.
- La flexibilitat i la perseverança.
- La recerca i aprofitament de recursos, com la informació i les tecnologies.

- La cooperació i solidaritat.
- El coneixement i respecte de l'entorn.
- El treball col·laboratiu i el treball en equip.

El programa aposta pel model cooperatiu com a filosofia empresarial de base, perquè d'una banda, aporta un model de gestió democràtica i participativa, i de l'altra, reforça un vessant de responsabilitat social. Durant el curs escolar, els i les alumnes d'una aula passen per les diferents fases de creació, gestió i tancament d'una cooperativa. Aquest procés implica que l'alumnat desenvolupa les diferents habilitats i capacitats emprenedores, a la vegada que manté contacte amb entitats i empreses del territori, facilitant la integració de l'escola amb l'entorn, i comptant amb el recolzament de la comunitat educativa.

La finalitat de projecte és promocionar la cultura de l'emprenedoria, la iniciativa col·lectiva combinada amb la responsabilitat social, com a element cabdal en la societat del coneixement. Una cultura, valors i competències que serveixen tant en l'àmbit educatiu com en el laboral, ja que incrementa la qualitat del treball, afavoreix la millora dels resultats educatius i promou l'adquisició d'un conjunt de capacitats, habilitats i valors útils, que capaciten les persones en l'impuls dels seus propis projectes professionals i vitals.

El projecte compagina l'estratègia de desenvolupament local, que impulsa la interacció entre els centres i els recursos educatius, socials i productius del municipi, amb un programa educatiu fonamentat en l'aprenentatge significatiu a partir de projectes, orientat a posar en pràctica el sabers adquirits i participar de forma real i efectiva.

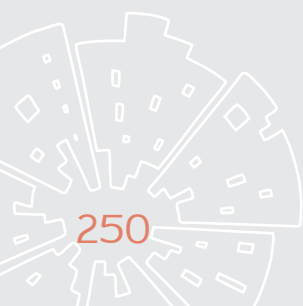
El programa "Cultura emprenedora a l'escola" va començar el 2011 i està previst que s'allargui fins al 2015, període en què està previst que hagi abastat el conjunt de la província de Barcelona.

PATIS OBERTS – AJUNTAMENT DE BARCELONA

Els patis escolars de la ciutat s'obren com a espai d'ús públic per a famílies, infants i adolescents fora d'horari escolar, en cap de setmana i en període de vacances escolar. Amb l'obertura de les escoltes es vol, d'una banda, optimitzar l'ús dels centres escolars per potenciar la vessant educativa i social fora del marc estrictament escolar. Aquest espais estan oberts a tots els col·lectius, que hi poden realitzar les seves activitats, tot esdevenint punts d'interrelació als barris. D'altra banda, s'ofereix una alternativa de lleure als infants i joves, i a les famílies, que troben en els patis escolars un context segur i de proximitat.

Els patis escolars compte amb un servei de monitoratge que fa les funcions de consergeria i vetlla perquè es faci un bon ús de les instal·lacions, i alhora facilita la

relació entre infants i joves. De forma regular es realitzen activitats obertes i gratuïtes de dinamització educativa de tipus esportiu, artístic i familiar.

Aquesta iniciativa municipal compta amb la col·laboració del Consorci d'Educació de Barcelona, de la Fundació Jaume Bofill i de diverses entitats educatives i socials de la ciutat.

CLUB XNERGIC

Xnergic és una comunitat virtual en què hi participen joves d'11 a 17 anys que volen compartir la seva passió per la tecnologia. El club sorgeix per fomentar la vocació tecnològica entre els joves, i està especialment pensada per a aficionats i aficionades als videojocs, els robots, Internet i els audiovisuals.

Tot i que la comunitat virtual és el punt fort, també fan activitats “desvirtualitzades”, com els grups d'entrenament, jornades d'exhibició d'invents tecnològics, tallers i concursos.

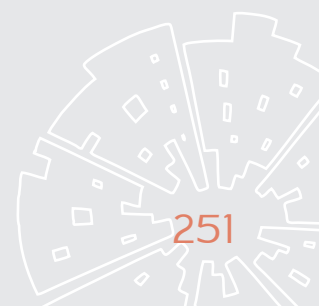
El programa té presència a municipis com Mataró, Badalona, Calella i Granollers, i encara no ha arribat a Barcelona. Les activitats es financen a parts iguals entre els patrocinadors i els pares.

FESGEST

La Fundació Seira, en col·laboració amb la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya i Aposta —escola empresarial cooperativa— han impulsat la creació d'una xarxa de grups de gestió de l'estalvi solidari per al desenvolupament de l'economia social, especialment en els sectors de la sostenibilitat, els serveis d'atenció a les persones, la cultura i la innovació social.

La idea es vol homologar als clubs d'inversors CIGALES a França, que s'explica a l'apartat internacional del procés de benchmarking. Està basat en establir relacions de confiança i coneixement mutu per captar estalvi ètic, i canalitzar-lo cap a les iniciatives empresarials de proximitat que contribueixin al desenvolupament de la comunitat.

El projecte compta amb el suport del Servei d'Ocupació de Catalunya i el Fons Social Europeu. A més dels grups d'estalvi solidari (GEST), el projecte persegueix uns altres objectius, com crear la federació FesGEST CATALUNYA, i proporcionar formació i acompanyament als projectes empresarials col·lectius que puguin ser finançats pels diferents GEST.

3.2.

PROGRAMES I ENTITATS D'ÀMBIT INTERNACIONAL

1. Introducció

En el següent apartat hem seleccionat algunes iniciatives d'àmbit internacional que aporten idees i bones pràctiques per pensar en l'estratègia i model organitzatiu de Coòpolis. Es tracta d'experiències impulsades per diferents tipus d'entitats, amb models organitzatius diversos, que estan promovent el desenvolupament de l'economia social en els seus territoris. Aquestes experiències permeten l'estudi de nous models no aplicats al territori català.

Analitzarem tres experiències que representen un referent inspirador per a Coòpolis:

- **CDR Montréal-Laval** (Quebec), amb la qual hem mantingut un contacte estret.
- **CAES** (França), experiència rellevant i molt consolidada i arrelada al nord de França. Destaca com a impulsora de cooperatives en fase incipient, naixement i llançament.
- **Cigales** (França), grup d'inversors que impulsen el creixement cooperatiu.

A banda d'aquestes iniciatives, es fa esment també alguns programes europeus i internacionals que trobem rellevants per al projecte.

2.- Organitzacions i entitats

CDR-MONTRÉAL LAVAL

La Coopérative de Développement Régional de Montréal-Laval (CDRML) troba en la promoció de la cooperació en el seu territori i el proveïment de serveis a les empreses cooperatives la seva missió principal.

La CDRML ofereix un assessorament integral per a la posada en marxa i la supervisió de les cooperatives, que inclou els cinc models diferents de cooperatives reconegudes per la Llei de cooperatives canadenca.

Les xifres de la implantació i arrelament del cooperativisme a la regió de Quebec són un bon indicatiu del rol que aquestes empreses juguen en aquest territori. A tall indicatiu, a continuació trobareu una selecció de dades: ⁴⁴

50.000 persones estan involucrades en la gestió de 1.200 cooperatives d'habitatge, fórmula d'accés a la vivenda que existeix des de fa més de 25 anys.

Les cooperatives escolars generen 1.350 llocs de treball.

90 cooperatives d'aliments aprovisionen a unes 110.000 famílies, fet que representa un important benefici per a l'economia local.

Existeixen 26 cooperatives del sector funerari a tota la província, amb 100 punts de servei i més de 130.000 membres associats, la major xarxa del negoci funerari del Quebec. Les cooperatives funeràries són presents a la societat quebequesa des de fa més de 60 anys, i han ajudat a evitar la inflació en les despeses del sector.

Atès el fort arrelament de les iniciatives cooperatives a l'entorn i per donar cobertura a algunes de les seves necessitats, va néixer la primera Cooperativa de Desenvolupament Regional (CDR) al Quebec, a la regió d'Outaouais. Es tracta d'una cooperativa de segon grau promoguda per les pròpies cooperatives de la zona, que persegueix un doble objectiu: proveir serveis per cobrir necessitats comunes, i gaudir d'una representació conjunta del cooperativisme al seu territori.

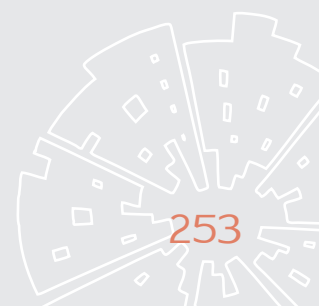
A poc a poc, i malgrat les cooperatives provenien de trajectòries i sectors molt diferents (estalvi, habitatge, etc.), van considerar necessari posar en valor l'arrelament a l'entorn i esdevenir un actor econòmic responsable que contribuís al benestar general de la comunitat.

A partir d'aquesta iniciativa ciutadana, es va anar promovent la creació d'altres CDR a tota la regió del Quebec, fins arribar a les 11 unitats actives amb què compten a l'actualitat. Aquestes cooperatives han estat un factor clau en el posicionament del cooperativisme al Quebec, al mateix temps que són una eina imprescindible per donar resposta a les noves necessitats de la comunitat, i per contribuir al desenvolupament econòmic del territori.

Paral·lelament a la creació de les CDR, l'any 1999, en una trobada d'economia i ocupació al Quebec, es va decidir promoure la creació d'una nova corporació autònoma, Le Chantier de l'Économie Sociale. Aquesta entitat té com a objectiu agrupar i representar les empreses d'economia social del país per mitjà de taules de consulta locals, amb la presència de diferents representants de les diferents organitzacions de cada territori. L'objectiu de l'entitat és identificar les necessitats i problemes locals, i a partir d'aquí promoure diferents

---

⁴⁴ Font: Generalitat de Catalunya, Departament de Treball, Institut per a la Promoció i la Formació Cooperatives.

mesures adaptades a les realitats territorials, així com exercir d'interlocutor privilegiat entre les empreses d'economia social i el govern. Així doncs, en els darrers anys i a través d'un lideratge actiu, Le Chantier ha desenvolupat diverses eines, especialment financeres, per donar suport al desenvolupament de l'economia social a la regió.

Altrament, trobem La Fiducie, entitat creada a partir dels fons de pensions dels sindicats de Quebec. Gràcies a aquests recursos, les empreses d'economia social poden accedir a finançament de forma preferent i sense garanties personals, de manera que s'afavoreix la capitalització. Un dels productes financer més destacats és el "Capital pacient", un tipus de préstec no reemborsables durant els primers 15 anys, amb l'objectiu que l'empresa obtingui més marge de temps per capitalitzar-se.

Finalment, trobem també el primer programa de recerca partenarial en economia social al Quebec, l'Alliance de Recherche Universités-Communautés en Économie Sociale (ARUC-ÉS). Es tracta d'un programa que es basa en investigacions conjuntes entre agents del món universitari i del sector de l'economia social. Amb aquesta col·laboració, no només s'aconsegueix un millor coneixement de la realitat, sinó també l'aplicació dels processos de transformació vinculats a les necessitats reals del sector cooperatiu.

La promoció de l'economia social al Quebec es basa, per tant, en iniciatives ciutadanes treballades amb un enfocament de baix a dalt (bottom-up). Dins d'aquestes, les empreses d'economia social representen una eina bàsica per canalitzar aquestes necessitats. Si a l'impuls ciutadà de l'economia cooperativa afegim una forta col·laboració en accions multisectorials en el territori on es desenvolupen, tenim per resultat l'actual política quebequesa en promoció de l'economia social, és a dir, la potenciació del desenvolupament sostenible dels territoris.

Conclusions: L'oferta de serveis de CDR Montréal-Lavales interessants a replicar al projecte Coòpolis són els següents:

- Assessorament per l'anàlisi de viabilitat de l'idea de negoci des de totes les perspectives,
- Serveis d'acompanyament a la constitució,
- Formació en gestió de cooperatives i governança.
- Assessorament i acompanyament per la cerca de finançament.
- Serveis a la carta en matèria de seguiment, gestió econòmica, govern cooperatiu, desenvolupament i diagnòstic.
- Treball en xarxa i butlletins informatius regulars.

Es tracta d'una Empresa Cooperativa i d'Ocupació, que correspon a l'acrònim CAE en francès. L'objectiu d'aquesta iniciativa és crear llocs de treball sostenibles i generar riquesa econòmica i social al territori. La CAE acompanya a l'emprenedor individual, a llarg termini, per a què consolidi el seu lloc de treball mitjançant l'associació a una empresa que li proporciona un NIF amb què facturar i cobertura social i fiscal, entre d'altres recursos i serveis.

Des d'un punt de vista legal, una CAE és una empresa cooperativa. Qualsevol persona treballadora o emprenedora, com per exemple un autònom individual, es pot associar a la mateixa i fer-se'n soci, alhora que esdevenir col·laborador i/o contractista de la mateixa. La forma de govern és la pròpia d'una cooperativa, amb una assemblea i un Consell Rector escollits pels i les sòcies de la mateixa.

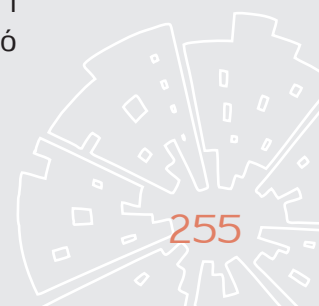
Les CAE estan obertes a tots aquells que vulguin fer un projecte empresarial. La cooperativa és l'instrument que aplega als diferents desenvolupadors de projectes.

Legalment i social, els i les associades són empleats de la CAE. La cooperativa és qui emet les factures de venda i dona cobertura legal per les accions dels professionals. El negoci de cada persona associada estaria "domiciliat" fiscalment, legal i contable a la CAE. Els socis, però, són responsables professionalment i econòmica.

La CAE facilita un seguiment personalitzat de l'evolució del negoci dels i les emprenedores ja que els facilita una estructura permanent. També proporciona formació adreçada a la capacitat i millora de les habilitats empresarials i directives dels i les associades.

Com a contribució al sosteniment de la cooperativa, les despeses de funcionament de l'empresa comuna, cada soci aporta el 10% del volum de negoci al fons comú. La CAE és un model que impulsa la cooperació i l'emprenedoria a través d'una forma societària cooperativa. A banda, amb els "excedents" aportats pel projectes més madurs i consolidats, es recolzen les noves iniciatives.

Conclusions: Tot i que hi ha una experiència d'aproximació dels CAE a Catalunya, dinamitzada per la cooperativa Calidoscoop, aquesta es troba en una fase primerenca i embrionària. La funció de les CAE és molt important, i aborda la creació de noves cooperatives des d'una perspectiva innovadora, alhora que conscient de les limitacions que sovint ofereix la fórmula cooperativa per iniciar una empresa. Acumulen coneixement i diversitat pel que fa a metodologies, pràctiques i activitats, pel que esdevenen agents importants en la promoció de l'economia cooperativa a nivell local. S'afavoreix activament la intercooperació entre iniciatives, o la complementarietat, i esdevé un dispositiu efectiu de transició entre la idea i la materialització i incorporació de la mateixa en els circuits econòmics.

La seva replicabilitat al nostre país ha tingut com a obstacle tant la complexitat jurídica i fiscal de la iniciativa com la implicació dels diferents agents en el seu finançament, però serà una de les experiències amb les que Coòpolis s'haurà de relacionar de forma estreta.

CIGALES

Es tracta d'un Club de Gestió Alternativa d'inversors per a l'Estalvi local i la Solidaritat (CIGALES), és a dir, una estructura de capital de risc que mobilitza els estalvis dels membres al servei de la creació i desenvolupament de petites empreses i organitzacions locals, generalment vinculades a economia social.

Cada club està format per entre 5 i 20 persones que posen els seus estalvis en comú. El grup es reuneix diverses vegades l'any per rebre iniciatives d'emprenedoria i organitzacions, i decidir quins projectes recolzen i les partides que assignen a cada projecte.

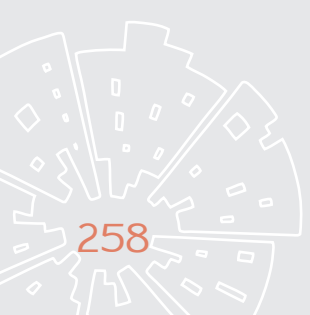
Cada club té una vida útil de cinc anys, renovable una sola vegada. Al final d'aquest període, es procedeix a liquidar la cartera d'aportacions de forma proporcional entre els membres.

Conclusions: La funció principal d'un CIGALES és esdevenir un lloc d'intercanvi per al desenvolupament econòmic i local, on els inversors i l'experiència convergeixen en la promoció de projectes d'economia social i solidària. Va ser la llavor de FesGEST, projecte àmpliament explicat al capítol dedicat al benchmarking nacional.

3.3. PROGRAMES D'INTERÈS PER AL PROJECTE

Finalment, es relacionen alguns programes d'àmbit i abast internacional que desenvolupen diferents instàncies o administracions locals, que pensem que en Coòpolis poden trobar també un encaix.

- **Projecte “Creative Metropolises”**, programa INTERREG IVC de la Unió Europea, de Polítiques Públiques i Instruments de suport a les Indústries Creatives (Programa INTERREG 4C de la Unió Europea).
- **Projecte “CLUSNET”**, programa INTERREG IVC de la Unió Europea (+)
- **Projecte “Les noves tecnologies com a eina de consolidació i recolzament a les microempreses”**, programa URB-AL de la Unió Europea (+)
- **Projecte “Cibernàrium: entorns pedagògics per a la divulgació i la capacitat digital”**, programa @lis de la Unió Europea (+)
- **Projecte PANEL (Fase II)**, programa PAXIS de la Unió Europea (+)
- **Projecte EXE-MORE**, programa ERASMUS FOR YOUNG ENTREPRENEURS de la Unió Europea (+)
- **Projecte EMMA**, programa Interreg IVB MED de la Unió Europea i programa Interreg IVB MED de la Direcció General de Política Regional de la Comissió Europea. Aquest programa està dirigit específicament a promoure l'emprenedoria de les dones i millorar la seva presència als mercats nacional i internacional.
- **Projecte MED KED**, programa Interreg IVB Med de la Unió Europea (+)

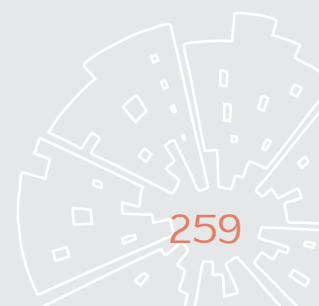

A.4

ANNEX

**EXEMPLE DE DESENVOLUPAMENT
D'UN PROGRAMA ADREÇAT
A COL·LECTIUS CONCRETES:
EL CAS DE LES DONES**

1. JUSTIFICACIÓ DEL PROGRAMA

Analitzant les dades d'ocupació a la ciutat, es constata que el mercat de treball penalitza de manera específica tres fets biològics: el sexe, l'edat i el lloc de procedència. Les dones, la joventut i les persones migrades són col·lectius especialment castigats per l'atur, la precarietat, la temporalitat i la parcialitat de la jornada. Per revertir aquesta tendència, és necessari dissenyar i implementar polítiques, així com generar recursos adreçats als col·lectius en situacions de major vulnerabilitat.

Coòpolis, des de la seva voluntat d'intervenir sobre el territori i la societat, ha de poder dissenyar diverses línies d'intervenció que atenguin les diferències i especificitats de cada col·lectiu, amb l'objectiu d'atendre a cada grup d'acord amb la seva realitat i necessitats concretes. Pensem que és fonamental, en vistes de posar en funcionament el nou paradigma de l'economia social i solidària, desenvolupar línies d'intervenció adreçades a aquests col·lectius, no només perquè poden trobar en l'economia social i cooperativa una sortida duradora a la situació de desocupació. També perquè els pot permetre compaginar el treball amb la satisfacció d'altres necessitats com ara la conciliació i corresponsabilització de la vida personal i professional, la compaginació amb els estudis i la formació professional, o la regularització de les persones migrades.

A Catalunya hi ha un total de 840.500 persones sense feina, amb una taxa d'atur del 23,4% en els homes, i del 22,2% en les dones. La taxa d'atur juvenil es situa en el 36,1%, amb un total de 243.300 joves d'entre 16 i 29 anys en situació d'atur. D'altra banda, la taxa d'activitat es situa al 60,9%: hi ha 2.839.700 persones treballant a Catalunya, 1.481.300 homes i 1.358.400 dones.⁴⁵

2. ANÀLISI ESPECÍFIC

Al mercat laboral, les dones tenen majors taxes d'atur, temporalitat i parcialitat que els homes; pateixen discriminació salarial directa (de mitjana cobren un 22,5% menys de salari que els homes) i indirecta (a causa de la retirada del mercat per cura i atenció de familiars), i experimenten un alt grau de precarietat laboral. Les dones estan ubicades a les categories i sectors laborals de pitjor remuneració i tenen dificultats per accedir als llocs directius, i a les oportunitats de promoció i ascens professional, fet que els dificulta sortir de les categories i sectors més precaris.

La situació de les dones al mercat laboral remunerat té una relació directa amb la divisió social del treball en funció del sexe i la consegüent desigualtat en el temps dedicat al treball domèstic, reproductiu i de cura entre dones i homes. Aquesta desigualtat condiona de forma determinant la participació i la trajectòria de les dones en la vida professional. Tant les aturades com les ocupades, segueixen assumint el gruix de tasques a la llar, així com la cura de persones grans o de criatures. Són elles qui agafen el 99% dels permisos de maternitat, el 85% de les excedències per cura de persones dependents i de les reduccions de jornada per cura de criatures i qui desapareix dels llocs directius conforme augmenta el número d'infants.

Tots aquests factors, accentuen la vulnerabilitat laboral d'aquest col·lectiu, i afavoreixen l'assetjament i la discriminació als llocs de treball.

L'entrada massiva de dones al mercat laboral formal durant el segle XX va suposar una alteració de l'estructura econòmica, social i familiar, però no va trencar amb la divisió en funció del sexe del treball, tant assalariat com domèstic, reproductiu i de cura, i les desigualtats que comporta en les trajectòries professionals, familiars i vitals d'homes i dones.

L'accés de les dones a l'autocupació pot suposar un pas més en la remodelació de les funcions històricament assignades a les dones en el mercat mitjançant una forma d'organització més justa de tots els treballs. Perquè a més d'una opció per cobrir la necessitat de treballar, l'emprenedoria en general —i la forma cooperativa en particular—, pot ser un espai de llibertat, on desplegar un projecte a iniciativa pròpia que tingui un impacte notable de transformació de les relacions familiars i comunitàries.

3.

OBJECTIU: LES DONES EN SITUACIÓ DE DESOCUPACIÓ

“El perfil de dona que interessada a posar en marxa un projecte econòmic, segons les dades facilitades per Barcelona Activa, té entre 25 i 40 anys. El 80% d'aquestes dones tenen estudis universitaris, el 57% està a l'atur, però un notable 43% està treballant de forma assalariada o autònoma. El perfil de dona vinculada al sector cooperatiu no dista tant d'aquest perfil: de cada cinc persones que formen part d'una cooperativa, tres són dones, i tenen un perfil mitjà de 39 anys i mare d'1,09 infants. Més de la meitat de les cooperadores tenen estudis universitaris i són sòcies de treball en el 86,60% dels casos”⁴⁶.

46 COCETA (2010) La realidad social y laboral de las mujeres en el Cooperativismo de trabajo asociado en España. Madrid, COCETA.

Pensem que tot i dissenyar programes de formació i acompanyament per a aquest col·lectiu de dones, hem d'orientar la centralitat de la incidència de Coòpolis cap a dones que provinguin de situació d'atur de llarga durada i/o que formin part de grups amb risc d'exclusió social.

4.

L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA COM A OPORTUNITAT

A diferència del mercat de treball convencional, el sector de l'economia social i cooperativa és més favorable a la participació laboral de les dones, ja que els permet accedir a categories i nivells salarials més equitatius respecte els homes que a l'empresa convencional, i accedir en major mesura a llocs de direcció i responsabilitat.

En relació a la conciliació de la vida personal i professional, les dones que impulsen projectes d'autoocupació tenen més facilitat per a conciliar la vida personal, familiar i laboral, ja que els dona certa flexibilitat i compatibilitat per a assumir responsabilitats de cura de criatures o familiars.⁴⁷

L'emprenedoria col·lectiva des de les dones qüestiona d'una banda la forma d'organització social i econòmica basada i generadora de desigualtats. Alhora, però, cal desenvolupar eines de capacitació basades en l'aprenentatge compartit i el traspàs d'experteses, en l'exercici del lideratge col·lectiu i el desenvolupament de grups intel·ligents per a una presa de decisions participativa. És en aquest sentit i amb aquest objectiu que Coòpolis vol plantejar la seva línia d'intervenció adreçada a les dones.

5.

LÍNIES D'INTERVENCIÓ

En primer lloc, pensem que és cabdal donar visibilitat i publicitar les experiències cooperatives i de l'economia social i solidària impulsades per dones, per generar precedents identificadors i difondre les bones pràctiques en l'àmbit del treball i la corresponsabilitat que s'estan produint. En aquest sentit, proposem un seguit de línies d'acció:

⁴⁷ Facundo, G. (2011) *El libro rojo de las mujeres emprendedoras*. Barcelona, Libros de Cabecera.

- Elaboració de campanyes de sensibilització i materials divulgatius per fomentar l'emprenedoria cooperativa entre dones i visibilitzar les experiències existents.
- Sessions informatives, xerrades i tallers amb cooperadores i professionals que permetin reflexionar i avançar en les diferents modalitats de l'emprenedora col·lectiva i la formació específica de la gestió cooperativa.
- Construir i publicitar les xarxes formals i socials que permetin el contacte i la comunicació entre cooperatives i dones, professionals, entitats i experiències, d'àmbit català, estatal i internacional, per fomentar-ne la intercooperació.

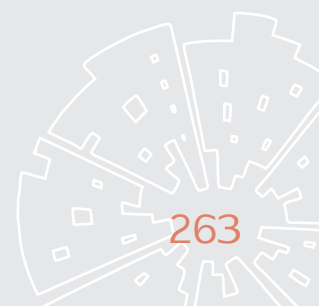
A banda de les línies formatives generals, es podria proposar d'obrir un espai que inclogui paquets formatius adreçats al desenvolupament d'habilitats, lideratge i apoderament grupal per a dones, així com bastir eines que ajudin a desenvolupar els diferents itineraris curriculars.

- **Laboratori d'idees:** pensat per passar de la idea de negoci al pla d'empresa, i alhora impartir formació teòrica i pràctica per concretar projecte econòmics viables i sostenibles.
- **Posar en marxa una cooperativa:** adreçada a dones que vinguin de l'experiència de treballadora autònoma o assalariada, i necessiten capacitat en els diferents nivell de la gestió cooperativa.
- **Càpsules formatives generals i sectorials:** pensades per millorar l'activitat econòmica de la cooperativa.
- **Grups intel·ligents:** pensat per desenvolupar habilitats de lideratge, apoderament i cohesió de grup, per millorar els aspectes com la gestió, creativitat i motivació en els equips, així com la definició dels diferents perfils professionals i l'optimització dels usos del temps a la cooperativa.

En tercer lloc, pensem que és cabdal elaborar un programa formatiu adreçat al personal tècnic i agents socials que intervenen en l'àmbit de la emprenedoria econòmica, perquè incorporin la perspectiva de gènere als procediments del treball, els protocols i materials didàctics.

Finalment, desenvoluparem una línia d'intervenció adreçada a afavorir la ruptura de l'esvoranc de gènere en l'àmbit digital. Els projectes cooperatius troben en les xarxes socials, personals i professional, un dels seus principals actius, ja que són l'origen i els destí de la pròpia activitat, i la base a partir de la qual construir relacions intercooperatives.

- **Comunicació 2.0 amb perspectiva de gènere:** treball en xarxa, màrqueting i presència digital.

6.

INDICADORS

Per valorar la incidència i els resultats del programa caldrà establir un conjunt d'indicadors de qualitat, activitat i impacte. Cadascuna de les línies d'intervenció haurà de comptar amb uns indicadors propis, mentre que el conjunt del programa n'haurà d'establir uns de caràcter general.

Es proposa un sistema d'enquestes a les persones participants adreçades tant a esbrinar les seves situacions i motivacions com la valoració de les accions formatives, mentre que es quantificaran els impactes sobre els agents que intervenen en promoció econòmica i els impactes o mencions a les xarxes socials i als mitjans de comunicació. Caldrà establir procediments per fer seguiment de les persones participants al programa per obtenir els resultats pel que fa a creació de noves empreses, iniciatives econòmiques o processos d'autòcupació, imprescindibles per fer una valoració integral del programa.

BIBLIOGRAFIA

30 mesures per a l'impuls econòmic. Barcelona Creixement. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Plenari del Consell Municipal, 29 de novembre de 2012. [Consultat el 3 de febrer de 2014]. Disponible a: <<http://premsa.bcn.cat/wp-content/uploads/2013/11/30mesures.pdf>>.

Barcelona 2014. El compromís amb les persones i la creació d'ocupació. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. 2014. [Consultat el 13 de gener de 2014]. Disponible a: <<http://w110.bcn.cat/Home/Continguts/Documents/Informe-Estat-Ciutat-2014.pdf>>.

BARCELONA ACTIVA; I XARXA D'INSERCIÓ SOCIO LABORAL. *Diagnosi i propostes per a l'economia social i l'emprenedoria social a Barcelona*, juny del 2012. Barcelona: Barcelona Activa, Xarxa d'inserció Socio Laboral [Consultat el 2 de desembre de 2013]. Disponible a: <http://w149.bcn.cat/documents/10180/28103/ECONOMIA_SOCIAL_SOLIDARIA_XISL_BCN_ACTIVA_DIAGNOSI%20FINAL.pdf>.

Barcelona en xifres 2013. L'activitat empresarial a Barcelona. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, març 2014. [Consultat el 14 de gener de 2014]. Disponible a: <<http://w42.bcn.cat/web/cat/media-room/presentacions/index.jsp>>.

Barcelona Visió 2020. Barcelona: Pla Estratègic Metropolità de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 2 de novembre de 2010.

BIRCHALL, J.; HAMMOND, K. *Resilience of the cooperative business model in times of crisis.* Geneva, International Labour Office, Sustainable Enterprise Programme, 2009, p.3.

BLANCO, I.; NE·LO, O.; BRUGUÉ, J.; JIMÉNEZ, E. (coord.) *Barris i crisi. Informe Executiu. Barris desfavorits davant la crisi: segregació urbana, innovació social i capacitat cívica.* Bellaterra: Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) , Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), 2014.

CANCELO, A. *Realitats i reptes del cooperativisme.* Barcelona: Fundació Seira, novembre de 2012.

Catalunya. Ordre EMO/312/2012, de 8 d'octubre, del Fons Social Europeu. Departament d'Empresa i Ocupació. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 22 d'octubre de 2012, núm. 6237, p.50101.

CONSELL ECONÒMIC I SOCIAL DE BARCELONA *L'economia social i el Tercer Sector: una aproximació al seu impacte en l'ocupació i l'economia*. Barcelona: Consell Econòmic i Social de Barcelona, 2011.[Consultat el 14 de desembre de 2013]. Disponible a: <<http://www.bcn.cat/cesb/pdf/informes/i2013/Informe3rSector.pdf>>.

CONSELL ECONÒMIC I SOCIAL DE BARCELONA. *L'atur als barris de Barcelona*. Barcelona: Consell Econòmic i Social de Barcelona (CESB), octubre de 2013.

DDAA *La realidad social y laboral de las mujeres en el Cooperativismo de trabajo asociado en España*. Madrid: Confederación Española de Cooperativas de trabajo Asociad (COCETA), 2010.

DDAA. *Charte de l'économie sociale*. Comité National de Liaison des activités mutualistes, coopératives et associatives (CNLAMCA), 1980.[Consultat el 15 de desembre de 2013]. Disponible a: <<http://entreprendreautrement.lacub.fr/qu-est-ce-que-l-economie-sociale/charte-de-l-economie-sociale/>>.

DDAA. La empresa cooperativa como actor de la economía social de desarrollo económico y social en el mediterráneo. *Conferencia organizada per la Red Euro-mediterránea de la Economía Social (Red ESMED)*, maig de 2012.

DDAA. *Manual per a la gestió de polítiques de promoció econòmica i desenvolupament local*. Barcelona: Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya i Direcció General de Promoció Econòmica de la Generalitat de Catalunya, 2010.

Espanya. Informe de la subcomisión para el fomento de la economía social creada en el seno de la comisión de economía y hacienda del Congreso de los Diputados, *Diario del Congreso de los Diputados*, 2 de juny de 2011, núm. 581.

Espanya. *Llei Orgànica 5/2011*, de 29 de març, d'economia social. *Butlletí oficial de l'Estat*, 30 de març de 2011, núm. 76, p. 33023.

Espanya. Subcomisión para el fomento de la economía social, 154/000015. *Boletín Oficial de las Cortes Generales*, IX Legislatura, número 581, Sèrie D, 2 de juny de 2011.

ESTIVILL, J. *Algunas consideraciones sobre economía solidaria i desenvolupament local. Una parella ben avinguda?* Barcelona: Xarxa d'Economia Solidària, Document inèdit, 2013.

ESTIVILL, J.; GARCIA, J.; VALLS, J.; VIA, J. *Economia solidària per una Catalunya Lliure*. Barcelona: Icària editorial, 2013.

Estratègia Catalana 2020. Barcelona: Generalitat de Catalunya; Departament d'Economia i Coneixement, 27 de març de 2012. [Consultat el 20 de març de 2014].

Disponible a: <http://www20.gencat.cat/docs/economia/70_Economia_Catalana/arxius/ECAT_2020.pdf>

Europa 2020. *Una estrategia para un crecimiento inteligente, sostenible e integrador*. Bruselas: Comisión Europea, Comunicación de la Comisión Europa 2020, 3 de març de 2010. [Consultat el 30 de gener de 2014]. Disponible a: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/documents/pdf/20100303_1_es.pdf>.

Europa. *Informe sobre economía social* (2008/2250(INI)). Parlamento Europeo, Comisión de Empleo y Asuntos Sociales, ponente: Patricia Troya, 26 de enero de 2009. [Consultat el 18 de març de 2014]. Disponible a: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2009-0015+0+DOC+PDF+V0//ES>>.

Europa. Reglament (UE) núm. 1301/2013 del Parlament Europeu i del Consell de 17 de desembre de 2013 sobre el Fons Europeu de Desenvolupament Regional i sobre disposicions específiques relatives a l'objectiu d'inversió en creixement i ocupació i pel que es deroga el Reglament (CE) núm. 1080/2006. Tractat de Funcionament de la Unió Europea. *Diario Oficial de la Unión Europea*, 20 de desembre de 2013, p. L 347/289.

Europa. *Resolución del Parlamento Europeo, de 19 de febrero de 2009, sobre economía social* (2008/2250(INI) (2010/C 76E/04)). [Consultat el 20 de febrer de 2014]. Disponible a: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P6-TA-2009-0062+0+DOC+PDF+V0//ES>>.

FACUNDO, G. *El libro rojo de las mujeres emprendedoras*. Barcelona: Libros de Cabecera, 2011.

GARCIA JANÉ, J. «El olmo de la economía solidaria». *Mientras Tanto*, agost de 2012. [Consultat el 20 de gener de 2014]. Disponible a: <<http://mientrastanto.org/boletin-105/ensayo/el-olmo-de-la-economia-solidaria>>.

GARCIA, J.; VIA, J.; XIRINACHS, LL.M. *La Dimensió Cooperativa*. Barcelona: Icària editorial, 2005.

HARVEY, D. *Ciudades rebeldes*. Madrid: Akal, 2013.

HARVEY, D. *Urbanismo y desigualdad social*. Madrid: Siglo XXI, 1977.

HERNANDO, M. Emarcament teòric i conceptual del desenvolupament local i la promoció econòmica. A DDAA. *Manual per a la gestió de polítiques de promoció econòmica i desenvolupament local*. Barcelona: Col·legi de Politòlegs i Sociòlegs de Catalunya i Direcció General de Promoció Econòmica de la Generalitat de Catalunya, 2010.

LA CIUTAT INVISIBLE. *Les Cooperatives obreres de Sants. Autogestió proletària en un barri de Barcelona (1870-1939)*. Barcelona: La Ciutat Invisible, 2010.

LACOL (coord.) *Inventari de Can Batlló. Teixint una història col·lectiva*. Barcelona: Riera de Magòria, 2014.

Manual metodològic. Incubació d'empreses i creixement empresarial, Barcelona:

Barcelona Activa, Ajuntament de Barcelona, 2010.

MARMOLEJO, C. *Metropolitan dynamics and new urban projects*. Barcelona: Centre de Política de Sòl i Valoracions. 2014.

MARTÍ-COSTA, M. (coord.) *Políticas públicas de promoción de cooperativas en España*. Barcelona: Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP), Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), 2010.

MARTÍNEZ MARTÍN, M.I. (dir.) *El impacto socioeconómico de las entidades de economía social. Identificación, medición y valoración de los efectos vinculados a los principios de actuación de las empresas de economía social*. Madrid: Abay Analistas Económicos y Sociales; Confederación Empresarial Española de la Economía social (CEPES), 2013.

Memòria d'Activitats 2012. Barcelona: Barcelona Activa, Ajuntament de Barcelona, 2012.

Memòria Social 2013. Barcelona: Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, 2013.

MIRÓ, I. «El quart impuls. Cooperativisme, Treball immaterial, Creativitat, Territori». *Nexe. Quaderns d'autogestió i economia cooperativa*, núm. 26. Barcelona: Fundació Seira i Confederació de Cooperatives de Catalunya, 2010.

MIRÓ, I.; GARCIA, J. *Cooperatives 1842-1939/BCN*. Barcelona: MUHBA, Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura, 2012.

Modificació del PGM en l'àmbit discontinu: Batlló-Magòria i les parcel·les situades a Via Laietana núm.2, Via Laietana núm. 8-10, Pau Claris núm. 158-160, Girona núm. 20, i Carrera núm. 12. amb aprovació definitiva el 2 d'octubre de 2006. Barcelona: Comissió d'Habitat Urbà i Medi Ambient, Departament d'Urbanisme, Ajuntament de Barcelona, 2006.

MONZÓN, J.L. (2010). (Dir). *Las grandes cifras de la Economía Social en España. Ámbito, Entidades y cifras clave año 2008*. València: CIRIEC, 2010.

MONZÓN, J.L.; CHAVES, R. «Economía social y sector no lucrativo: actualidad científica y perspectivas». *Revista de Economía Pública, Social y Cooperativa*, CIRIEC-España, núm. 37, abril 2001, p. 7-33.

MONZÓN, J.L.; CHAVES, R. *La economía social en la Unión Europea*. Centro Internacional de Investigación e Información sobre la Economía Pública, Social y Cooperativa (CIRIEC). Comité Económico y Social Europeo, 2010.

NEL·LO, O.; JIMÉNEZ, E. *Evolució de la segregació urbana a Catalunya 2001-2012*. Bellaterra: Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP), Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), 2014.

Nota d'Economia. Revista d'economia catalana i de sector públic. Catalunya i l'estratègia Europa 2020, número 100. Barcelona: Departament d'Economia i

Coneixement, Generalitat de Catalunya, 2012.

OBSERVATORI DEL TERCER SECTOR. *L'ocupació al tercer sector social de Catalunya*. Barcelona: Fundació Caixa Catalunya, 2009.

PEDREÑO, J.A. Las empresas de Economía Social en el escenario socioeconómico. A *CEPES. Anuario de la Economía Social 2007-2008*. Madrid: Confederación Empresarial Española de la Economía Social, 2009, p. 7-10.

Pla d'Actuació del Districte de Sants-Montjuïc 2012-2015. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Districte de Sants-Montjuïc, 2012. [Consultat el 3 de febrer de 2014]. Disponible a: <http://w110.bcn.cat/Sants-Montjuic/Continguts/Documents/PAD_SANTS-MONTJUIC_20122015.pdf>.

Pla d'Actuació Municipal de l'Ajuntament de Barcelona 2012-2015. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 5 d'octubre de 2012. [Consultat el 9 de gener de 2014]. Disponible a:<<http://w110.bcn.cat/fitxers/premsa/pam20122015versiple5octubre.337.pdf>>.

Pla d'impuls i suport al comerç de Barcelona. Barcelona: Ajuntament de Barcelona; Regidora de Comerç, Consum i Mercats, maig 2013. [Consultat el 3 de febrer de 2014]. Disponible a: <http://comerc.bcn.cat/sites/default/files/arxiu/%5BPDF%5D%20Pla_Impuls_Suport_navegable_definitiu.pdf>.

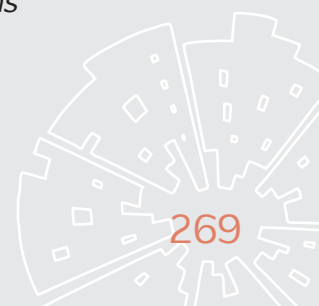
Resumen situación de empresas de economía social y sus trabajadores en situación de alta en la Seguridad Social. 31 diciembre 2011. Madrid: Dirección General de la Economía Social, del Trabajo Autónomo y de la Responsabilidad Social de las Empresas, 2013. [Consultat el 20 de març de 2014]. Disponible a: <http://www.empleo.gob.es/es/sec_trabajo/autonomos/economia-soc/EconomiaSocial/estadisticas/SociedadesAltaSSocial/2013/2Trim/AVANCE_TOTAL.pdf>.

Resumen situación de empresas de economía social y sus trabajadores en situación de alta en la Seguridad Social. 31 diciembre 2012. Madrid: Dirección General de la Economía Social, del Trabajo Autónomo y de la Responsabilidad Social de las Empresas, 2013. [Consultat el 20 de març de 2014]. Disponible a: <http://www.empleo.gob.es/es/sec_trabajo/autonomos/economia-soc/EconomiaSocial/estadisticas/SociedadesAltaSSocial/2012/4Trim/AVANCE_TOTAL.pdf>.

ROMAN, D.; CORBELLÀ, X. Jugant a reporters a la ciutat dels oficis. A *Inventari de Can Batlló. Teixint una història col·lectiva*. Barcelona: Riera de Magòria, 2014. p.60.

SÁNCHEZ, S. «Quebec, territori cooperatiu 2,0: nova economia social». A *Butlletí d'Economia Cooperativa*, núm. 29, desembre de 2009. [Consultat el 12 d'octubre de 2013]. Disponible a:<<http://www20.gencat.cat/docs/treball/05%20-%20Economia%20cooperativa/Documents/Articles%20i%20revistes/Arxiu/Butlleti%2029%20Quebec.pdf>>.

SUBIRATS, J; LEÓN, M. *Repensant el concepte de treball. Quines ocupacions per a quins joves? Trobar feina o crear feina?* Bellaterra: IGOP, UAB, 2014.

TORRAS, A. (còord.) *Guia de criteris per a la planificació, programació, disseny i construcció de vivers, centres i hotels d'empreses*. Barcelona: Diputació de Barcelona, Document Inèdit, 2013.

Llocs web:

Barcelona Activa: www.barcelonactiva.cat

Blog de Javier Burón: <http://leolo.blogspot.com>

CAES: www.cooperer.coop

CDRML: www.cdr.coop, www.cdr.coop/wp-content/uploads/coopoint2013.pdf, www.chantier.qc.ca/

CIGALES: www.cigales.asso.fr

Cit'Ess: www.iesmed.eu

Dades estadístiques de la ciutat i del Districte: www.bcn.cat/estadística

ECOS: www.grupecos.coop

Elkar-lan: www.elkarlan.coop

Generalitat de Catalunya. Departament d'Empresa i Ocupació: <http://www20.gencat.cat/portal/site/empresaiocupacio>

Institut d'Estadística de Catalunya: www.idescat.cat/treball/epa?tc=4&id=ic4024&lang=es

La Fàbrica del Sol: w110.bcn.cat/portal/site/LaFabricaDelSol

LabCoop: www.grupecos.coop/lc

Observatori d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya: www.20.gencat.cat/portal/site/observatoritreball

Programa AraCoop: www.aracoop.coop

Programa CuEmE: www.diba.cat/web/educacio, www.diba.cat/web/educacio/catalog/col-laboracio-amb-els-centres/col-oferta/culturaEmprenedora

Programa Patis Oberts al barri: w110.bcn.cat/portal/site/TempsBarri, w110.bcn.cat/TempsBarri/Continguts/Documents/ciutatvella_eixample_sants_lescorts_2.pdf

Programa Reempresa: www.reempresa.org

Programa XNERGIC: www.xnergic.com

Projecte FESGEST: www.fundacioseira.coop/cont/fes-gest-des-de-la-gestio-de-lestalvi-a-lacompanyament-en-projectes

Salò BizBarcelona: www.bizbarcelona.com

TecnoCampus: www.tecnocampus.cat

Xarxa d'Economia Solidària: www.xes.cat

Coòpolis

